

คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ในภาษาไทย

นางรุจิรา บำรุงกาญจน์

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาภาษาศาสตร์ ภาควิชาภาษาศาสตร์
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2559
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

SYNTACTIC, SEMANTIC AND PRAGMATIC PROPERTIES OF NEGATIVE FORMS /mâj/ AND
/plàaw/ IN THAI

Mrs. Rujira Bumrungkarn

A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy Program in Linguistics

Department of Linguistics

Faculty of Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2016

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติ

ของรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ในภาษาไทย

โดย

นางรุจิรา บำรุงกาญจน์

สาขาวิชา

ภาษาศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร.กึ่งกาญจน์ เทพกาญจนานา

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาตรีบัณฑิต

..... คณบดีคณะอักษรศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร. กึ่งกาญจน์ เทพกาญจนานา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทิมา อังคพณิชกิจ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์ ดร.กึ่งกาญจน์ เทพกาญจนานา)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หนึ่งหทัย แรงผลสัมฤทธิ์)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีรภรณ์ รติธรรมกุล)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(อาจารย์ ดร. คเชนทร์ ตัญศิริ)

รุจิรา บำรุงกาญจน์ : คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ในภาษาไทย (SYNTACTIC, SEMANTIC AND PRAGMATIC PROPERTIES OF NEGATIVE FORMS /mâj/ AND /plàaw/ IN THAI) อ.ที่ปริกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รศ. ดร.กึ่งกาญจน์ เทพกาญจนา , 283 หน้า.

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะวิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ในภาษาไทย โดยใช้ข้อมูลที่รวบรวมจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นวนิยาย สื่อทางอินเทอร์เน็ต และบทสนทนาในชีวิตประจำวันของผู้วิจัย แต่จะไม่นำรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ที่ปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของคำลงท้ายคำถาม เช่น *หรือไม่* และ *หรือไม่*; และที่ปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของวลีตายตัว เช่น *ไม่เป็นไร* และ *หรือก็เปล่า* มาศึกษาร่วมด้วย

ผลการวิจัยพบว่า รูปปฏิเสธ *ไม่* สามารถปรากฏในบริบททางวากยสัมพันธ์ที่หลากหลายกว่ารูปปฏิเสธ *เปล่า* กล่าวคือ *ไม่* สามารถปรากฏได้ใน 5 ภาระงาน คือ 1) ปรากฏลำพังหรือมีคำลงท้าย 2) ปรากฏหน้ากริยาลี 3) ปรากฏร่วมกับคำกริยาช่วย 4) ปรากฏหน้าวิเศษณ์วลี และ 5) ปรากฏภายในหน่วยสร้างกริยาเรียง ส่วนรูปปฏิเสธ *เปล่า* ปรากฏใน 2 ภาระงาน คือ 1) ปรากฏลำพังหรือมีคำลงท้าย และ 2) ปรากฏหน้ากริยาลี โดย *ไม่* และ *เปล่า* ในภาระงานแรกใช้ปฏิเสธถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาในผลัดก่อนหน้า ส่วน *ไม่* และ *เปล่า* ในภาระงานอื่นใช้ปฏิเสธคำหรือวลีที่ตามมาในประโยค นอกจากนี้ยังพบว่า *เปล่า* มีข้อจำกัดในการปรากฏร่วมกับคำกริยา กล่าวคือ แม้ *เปล่า* จะสามารถปรากฏหน้าคำกริยาแสดงอาการ คำกริยาแสดงสภาพ และคำสัมพันธ์กริยา เป็น ได้เช่นเดียวกับ *ไม่* แต่ *เปล่า* ไม่สามารถปรากฏหน้าคำกริยาคุณศัพท์ซึ่งเป็นกลุ่มย่อยของคำกริยาแสดงสภาพได้ เมื่อเปรียบเทียบความหมายในทางอรรถศาสตร์พบว่า *ไม่* มีความหมายแสดงการปฏิเสธ สามารถใช้ปฏิเสธได้ทั้งคำถามหรือข้อสงสัย การบอกเล่า คำสั่ง คำขอร้อง และคำชวน ในขณะที่ *เปล่า* มีความหมายแสดงการปฏิเสธเพื่อหักล้างความคิด ความเชื่อ หรือมูลบทของผู้ร่วมสนทนาที่แฝงอยู่ในคำถามและการบอกเล่า ส่วนในทางวัจนปฏิบัติ นั้น พบว่า *ไม่* สามารถทำหน้าที่ได้หลากหลายกว่ารูปปฏิเสธ *เปล่า* กล่าวคือ *ไม่* มีหน้าที่เด่นในทางวัจนปฏิบัติ 4 หน้าที่ ได้แก่ การปิดบังความจริง การชิงผลัด การตัดบท และการห้าม มีหน้าที่รอง 3 หน้าที่ ได้แก่ การแก้ไขสิ่งที่กล่าว การยืนยัน การไม่ยอมรับ ในขณะที่ *เปล่า* มีเพียงหน้าที่เด่นในทางวัจนปฏิบัติ 4 หน้าที่ ได้แก่ การปิดบังความจริง การตัดบท การแก้ตัว และการแสดงว่าสิ่งที่กำลังกล่าวถึงนั้นไม่มีความสำคัญ

ภาควิชา ภาษาศาสตร์

ลายมือชื่อนิติต

สาขาวิชา ภาษาศาสตร์

ลายมือชื่อ อ.ที่ปริกษาหลัก

ปีการศึกษา 2559

5480518722 : MAJOR LINGUISTICS

KEYWORDS: NEGATIVE FORM, NEGATION, SYNTAX, SEMANTICS, PRAGMATICS

RUJIRA BUMRUNGKARN: SYNTACTIC, SEMANTIC AND PRAGMATIC PROPERTIES OF NEGATIVE FORMS /māj/ AND /plàaw/ IN THAI. ADVISOR: ASSOC. PROF. DR.KINGKARN THEPKANJANA, 283 pp.

This dissertation aims to study the syntactic, semantic, and pragmatic properties of the two negative forms, /māj / and /plàaw/ in Thai. The data was collected from Thai National Corpus under the Patronage of Her Royal Highness Princess Mahachakri Sirindorn by the Department of Linguistics, the Faculty of Arts, Chulalongkorn University; novels; the Internet media; and daily life conversations of the researcher. However, /māj / and /plàaw/ which are part of question particles such as /rǐ māj/ and /rǐ plàaw /; and part of fixed expressions such as /māj pen raj/ and /rǐ kō plàaw/ are not included in this study.

It is found that /māj/ can occur in 5 syntactic patterns as follows: 1) occur solely or with final particle(s) 2) precede verb phrase 3) occur with auxiliary 4) precede adverbial phrase and 5) occur in serial verb construction while /plàaw/ can occur in 2 patterns as follows: 1) occur solely or with final particle and 2) before verb phrase. The two negative forms in the first pattern are used to negate the utterance in the previous turn, but when they are in other patterns, they are used to negate the following word or phrase. The result also shows that although /plàaw/ can be used with verbs that are action verbs, stative verbs, and copula /pen/, it cannot precede adjectival verbs, which are a subset of stative verbs. According to their semantic properties, these two negative forms have different meanings i.e. /māj/ means ‘no’ and can be used to negate questions or doubts; declaratives; orders; requests; and persuasion while /plàaw/ has more specific meaning as it is used to negate thoughts, beliefs, or presupposition which reside in questions and declaratives of other speakers. Moreover, it can be seen that /māj/ has more pragmatic functions than /plàaw/ does. /māj/ has 4 marked pragmatic functions which are concealing feelings, interrupting, cutting short while talking, and forbidding; and 3 extra pragmatic functions which are self-repairing, confirming, and repudiating something. And /plàaw/ has only 4 marked pragmatic functions which are concealing feelings, cutting short while talking, making excuses, and expressing that something stated is not important.

Department: Linguistics

Field of Study: Linguistics

Academic Year: 2016

Student's Signature

Advisor's Signature

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ด้วยความเมตตากรุณาจากหลายท่าน ผู้วิจัยขอกราบ
ขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ไม่เพียงให้ความรู้ คำ
ชี้แนะ และแนวทางอันมีค่ายิ่งในการทำวิจัยเท่านั้น แต่อาจารย์ยังเป็นผู้ให้ความเมตตา ให้กำลังใจ ตลอดจนให้
แนวคิดในการทำงานและการใช้ชีวิตเสมอมา

กราบขอบพระคุณคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ซึ่งประกอบด้วย ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จันทิมา
อังคณิขกิจ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีราภรณ์ รัตธรรมกุล ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.หนึ่งหทัย แรงผลสัมฤทธิ์
และอาจารย์ ดร.คเชนทร์ ตัญศิริ ที่กรุณาให้ความรู้และคำแนะนำแก่ผู้วิจัยด้วยความเมตตา

กราบขอบพระคุณคณาจารย์ภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่
ได้ให้ความเมตตาและให้ความรู้ทางภาษาศาสตร์แก่ผู้วิจัยเสมอมา และขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ภาควิชา
ภาษาศาสตร์ทุกท่านที่ให้กำลังใจและความช่วยเหลือเป็นอย่างดี

กราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เพียรศิริ เอกนิยมที่ได้กรุณาให้คำชี้แนะอันมีคุณค่ายิ่ง ทำ
ให้ผู้วิจัยมีกำลังใจในการเขียนเล่มวิทยานิพนธ์จนสำเร็จ

ขอขอบพระคุณคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหาร
ลาดกระบังที่กรุณาสนับสนุนทุนค่าเล่าเรียนด้วยกองทุนเพื่อการศึกษาของบุคลากร สจล. และขอขอบพระคุณ
คณะศิลปศาสตร์ที่สนับสนุนให้ผู้วิจัยได้มีโอกาสศึกษาต่อในระดับดุษฎีบัณฑิต

ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัชรี เมืองนาคิน และอาจารย์ ดร.อำภาพรณ ตันตินาครกุล
ผู้อำนวยการสำนักวิชาศึกษาทั่วไป สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบังที่คอยช่วยเหลือ
สนับสนุน และเป็นกำลังใจให้ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณคุณพ่อนิยม และคุณแม่อัมพา สุวรรณน้อย ผู้อยู่เบื้องหลังความสำเร็จทุก
ขั้นในชีวิตของผู้วิจัย ผู้สนับสนุนผู้วิจัยในทุกด้าน ทั้งยังให้กำลังใจและคอยปลอบโยนไม่ให้ผู้วิจัยย่อท้อต่อ
อุปสรรคใด ๆ ขอขอบคุณสานิต สุวรรณน้อย น้องชายอันเป็นที่รักที่ส่งกำลังใจให้กันอยู่เสมอ ขอขอบคุณพิพัฒน์
บำรุงกาญจน์ ที่เป็นกำลังใจ คอยดูแล และช่วยเหลือผู้วิจัยในทุกด้าน

ขอบคุณเพื่อน ๆ และน้อง ๆ ทุกท่าน โดยเฉพาะ ดร.ธารทอง แจ่มไพบูลย์ ผู้เป็นเสมือนน้องสาวที่รัก
ยิ่งที่เสียสละเวลาช่วยเหลือผู้วิจัยเป็นอย่างดีเสมอมา ขอขอบคุณปริญญา วงษ์ตะวัน และชาภาณี มณีนาวาชัย ที่เป็น
กำลังใจและช่วยให้คำแนะนำเกี่ยวกับงานวิจัยมาโดยตลอด

สารบัญ

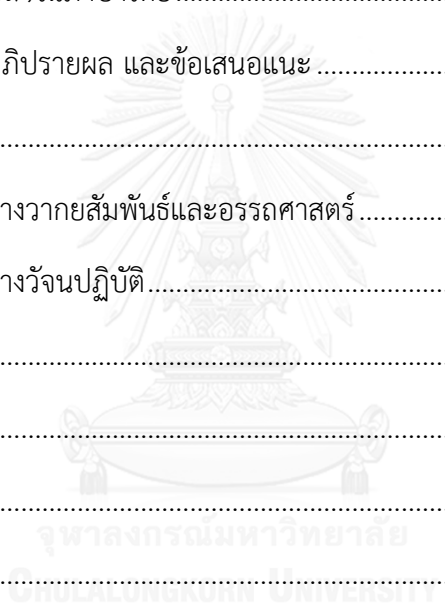
	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	17
1.3 สมมติฐานการวิจัย	18
1.4 วิธีดำเนินการวิจัย	18
1.4.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	18
1.4.2 เก็บข้อมูล	19
1.4.3 วิเคราะห์ข้อมูล	25
1.4.3.1 จัดกลุ่มรูปปฏิเสธตามบริบททางวากยสัมพันธ์	25
1.4.3.2 วิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของรูปปฏิเสธ	25
1.4.3.3 วิเคราะห์คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของรูปปฏิเสธ	25
1.4.3.4 วิเคราะห์คุณสมบัติทางวจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ	27
1.4.4 สรุปผลและเขียนรายงาน.....	28
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	28
1.6 สัญลักษณ์ที่ใช้ในวิทยานิพนธ์.....	28
1.6.1 สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	28
1.6.2 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการถ่ายทอดข้อมูลบทสนทนา.....	29

1.7	นิยามศัพท์.....	30
บทที่ 2	ทบทวนวรรณกรรม.....	32
2.1	นิยามและแนวคิดที่เกี่ยวกับการปฏิเสธ.....	32
2.2	ประเภทของการปฏิเสธ.....	34
2.2.1	การปฏิเสธหน่วยประกอบ (constituent negation).....	36
2.2.2	การปฏิเสธประโยค (sentential negation).....	36
2.2.2.1	การปฏิเสธแบบมาตรฐาน (standard negation).....	36
2.2.2.2	การปฏิเสธแบบไม่มาตรฐาน (non-standard negation).....	51
2.3	ขอบเขตการปฏิเสธ.....	57
2.4	แนวทางการศึกษาการปฏิเสธ.....	59
2.4.1	การศึกษาการปฏิเสธในทางวากยสัมพันธ์.....	59
2.4.1.1	การปฏิเสธประโยค.....	60
2.4.1.2	การปฏิเสธหน่วยประกอบ.....	61
2.4.2	การศึกษาการปฏิเสธในทางอรรถศาสตร์.....	62
2.4.3	การศึกษาการปฏิเสธในทางวัจนปฏิบัติศาสตร์.....	65
2.5	การศึกษารูปปฏิเสธ <i>ไม่</i> และ <i>เปล่า</i> ในภาษาไทย.....	73
2.6	แนวคิดและทฤษฎีสำคัญที่ใช้ในวิทยานิพนธ์.....	75
2.6.1	หน่วยสร้างกริยาเรียงต้นแบบพื้นฐานในภาษาไทย.....	75
2.6.1.1	คุณสมบัติของหน่วยสร้างกริยาเรียงต้นแบบในภาษาไทย.....	75
2.6.1.2	ประเภทของหน่วยสร้างกริยาเรียงต้นแบบพื้นฐานในภาษาไทย.....	76
2.6.2	วัจนกรรม.....	79
2.6.3	หลักการในการให้ความร่วมมือในการสนทนา.....	80
2.6.4	ความสุภาพและหน้า.....	81

2.6.5 มุลบท.....	82
บทที่ 3 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ <i>ไม่</i> ในภาษาไทย..	84
3.1 การปฏิเสธในภาษาไทยในทางแบบลักษณ์ภาษา	85
3.1.1 ลักษณะการปฏิเสธในภาษาไทย.....	85
3.1.2 ประเภทของการปฏิเสธในภาษาไทย.....	86
3.1.2.1 การปฏิเสธแบบมาตรฐาน.....	86
3.1.2.2 การปฏิเสธแบบไม่มาตรฐาน.....	88
3.2 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของรูปปฏิเสธ <i>ไม่</i>	90
3.2.1 [<i>ไม่</i> + (คำลงท้าย)].....	91
3.2.2 [<i>ไม่</i> + กริยาวลี + (คำลงท้าย)].....	92
3.2.2.1 [<i>ไม่</i> + กริยาแสดงอาการ + (คำลงท้าย)]	92
3.2.2.2 [<i>ไม่</i> + กริยาแสดงสภาพ + (คำลงท้าย)]	94
3.2.2.3 [<i>ไม่</i> + คำสัมพันธ์กริยา เป็น + (ส่วนเติมเต็ม) + (คำลงท้าย)]	94
3.2.3 [<i>ไม่</i> + คำกริยาช่วย].....	97
3.2.3.1 [<i>ไม่</i> + คำกริยาช่วย + กริยาวลี + (คำลงท้าย)]	98
3.2.3.2 [คำกริยาช่วย + <i>ไม่</i> + กริยาวลี + (คำลงท้าย)]	101
3.2.3.3 [คำกริยาช่วย + <i>ไม่</i> + คำกริยาช่วย + กริยาวลี + (คำลงท้าย)].....	104
3.2.4 [<i>ไม่</i> + วิเศษณ์วลี]	108
3.2.5 <i>ไม่</i> ที่ปรากฏภายในหน่วยสร้างกริยาเรียง	109
3.3 คุณสมบัติทางวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ <i>ไม่</i>	118
3.3.1 หน้าที่เด่นในทางวัจนปฏิบัติ.....	127
3.3.1.1 การปิดบังความจริง	128
3.3.1.2 การชิงผลัด	129

3.3.1.3 การตัดบท	131
3.3.1.4 การห้าม	132
3.3.2 หน้าที่เสริมในทางวัจนปฏิบัติ	135
3.3.2.1 การแก้ไขสิ่งที่กล่าวไปแล้ว	135
3.3.2.2 การยืนยัน	136
3.3.2.3 การไม่ยอมรับ	138
3.4 สรุปคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ <i>ไม่</i>	141
บทที่ 4 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ <i>เปล่า</i> ในภาษาไทย	143
4.1 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของรูปปฏิเสธ <i>เปล่า</i>	143
4.1.1 [<i>เปล่า</i> + (คำลงท้าย)]	144
4.1.2 [<i>เปล่า</i> + กริยาวลี + (คำลงท้าย)]	147
4.1.2.1 [<i>เปล่า</i> + คำกริยาแสดงอาการ + (คำลงท้าย)]	147
4.1.2.2 [<i>เปล่า</i> + คำกริยาแสดงสภาพ + (คำลงท้าย)]	149
4.1.2.3 [<i>เปล่า</i> + คำสัมพันธ์กริยา เป็น + (ส่วนเติมเต็ม) + (คำลงท้าย)]	150
4.2 คุณสมบัติทางวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ <i>เปล่า</i>	155
4.2.1 การปิดบังความจริง	166
4.2.2 การตัดบท	168
4.2.3 การแก้ตัว	171
4.2.4 การแสดงว่าสิ่งที่กำลังกล่าวถึงไม่มีความสำคัญ	176
4.3 สรุปคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ <i>เปล่า</i>	178
บทที่ 5 การเปรียบเทียบรูปปฏิเสธ <i>ไม่</i> และ <i>เปล่า</i> ในภาษาไทย	179
5.1 รูปปฏิเสธ <i>ไม่</i> และ <i>เปล่า</i> ในทางแบบลักษณ์ภาษา	179

5.2 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของรูปปฏิเสธ <i>ไม่</i> และ <i>เปล่า</i>	180
5.3 คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของรูปปฏิเสธ <i>ไม่</i> และ <i>เปล่า</i>	185
5.3.1 ความหมายในทางอรรถศาสตร์	185
5.3.2 ขอบเขตการปฏิเสธ	187
5.4 คุณสมบัติทางวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ <i>ไม่</i> และ <i>เปล่า</i>	192
5.5 การเปรียบเทียบคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ <i>ไม่</i> และ <i>เปล่า</i> ในภาษาไทย	199
บทที่ 6 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	201
6.1 สรุปผลการวิจัย	201
6.1.1 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์	202
6.1.2 คุณสมบัติทางวัจนปฏิบัติ	205
6.2 อภิปรายผล	206
6.3 ข้อเสนอแนะ	213
รายการอ้างอิง	215
ภาคผนวก	223
ภาคผนวก ก บทสนทนาในสื่อทางอินเทอร์เน็ต	224
ภาคผนวก ข บทสนทนาในชีวิตประจำวัน	267
ภาคผนวก ค ข้อความในชีวิตประจำวัน	280
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	283

สารบัญตาราง

หน้า

ตารางที่ 5.1 ผลการเปรียบเทียบคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของรูปปฏิเสธ ไม่ และ เปล่า	185
ตารางที่ 5.2 การเปรียบเทียบคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของรูปปฏิเสธ ไม่ และ เปล่า	192
ตารางที่ 5.3 หน้าที่ทางวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ ไม่ และ เปล่า	194
ตารางที่ 5.4 ผลการเปรียบเทียบคุณสมบัติทางวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ ไม่ และ เปล่า	199
ตารางที่ 6.1 ผลการวิเคราะห์บริบททางวากยสัมพันธ์ของรูปปฏิเสธ ไม่ และ เปล่า	203
ตารางที่ 6.2 ผลการวิเคราะห์บริบททางวากยสัมพันธ์และขอบเขตการปฏิเสธของรูปปฏิเสธ	204
ตารางที่ 6.3 ผลการวิเคราะห์การโต้ตอบผลัดการสนทนาของรูปปฏิเสธ ไม่ และ เปล่า	204
ตารางที่ 6.4 ผลการเปรียบเทียบคุณสมบัติทางวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ ไม่ และ เปล่า	205

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมา

การปฏิเสธเป็นมโนทัศน์พื้นฐานสำคัญที่พบได้ในภาษามนุษย์ทุกภาษา สืบเนื่องมาจากการที่ทุกภาษามีกลวิธีในการปฏิเสธอย่างน้อยหนึ่งกลวิธี (Bernini & Ramat, 1996; R.M.W. Dixon, 2012:89; Horn, 2001:xiii; Miestamo, 2005:5) ด้วยเหตุนี้จึงทำให้การปฏิเสธได้รับความสนใจจากศาสตร์หลายศาสตร์ เช่น ตรรกวิทยา อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติศาสตร์ ส่งผลให้มีการให้คำนิยามการปฏิเสธที่หลากหลายและแตกต่างกันออกไป (Heinemann, 1944: 135) ในแง่ตรรกศาสตร์นั้นมองว่าการปฏิเสธเป็นเรื่องของค่าความจริง-เท็จ ประโยคบอกเล่ามีค่าประจวบเป็นบวก และในทางตรงกันข้าม ประโยคปฏิเสธจะมีค่าประจวบเป็นลบ ส่วนอรรถศาสตร์นั้นมองว่าการปฏิเสธมีความหมายตรงไปตรงมาตามรูปภาษาโดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับบริบท ในขณะที่วัจนปฏิบัติศาสตร์ซึ่งให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาในบริบทมีมุมมองว่าการปฏิเสธสามารถทำหน้าที่อื่นที่นอกเหนือจากการปฏิเสธได้ตามเจตนาของผู้ส่งสาร

นอกจากการปฏิเสธจะมีนิยามที่หลากหลายตามมุมมองของศาสตร์แต่ละศาสตร์แล้ว ยังพบว่ากลวิธีในการปฏิเสธก็มีความหลากหลายเช่นกัน หากกล่าวถึงกลวิธีการปฏิเสธในเชิงแบบลักษณ์ จะพบว่าทุกภาษามีกลวิธีที่ใช้ในการปฏิเสธอย่างน้อยหนึ่งวิธี เช่น การใช้อนุภาควากยสัมพันธ์ (syntactic particles) การใช้กระบวนการทางหน่วยคำ (morphological process) และการใช้คำกริยาช่วย (auxiliary verbs)¹ (Bernini & Ramat, 1996: 1-2; R.M.W. Dixon, 2012: 89-90; Haegeman, 2000; Horn, 2010:1; Ramat, 2005: 559) ดังต่อไปนี้

1) การใช้อนุภาควากยสัมพันธ์ (syntactic particles)

ภาษาหลายภาษาใช้คำหรือ “อนุภาค” (particle) ที่มีหน้าที่ทางไวยากรณ์ ซึ่งมักปรากฏในส่วนต้นของประโยคเพื่อแสดงการปฏิเสธ ดังตัวอย่าง (1)

¹ นอกจากกลวิธีการปฏิเสธดังกล่าว ยังมีกลวิธีอื่น ๆ เช่น การใช้คำกริยาที่เป็นกริยาหลัก (negation as a main verb) การบ่งชี้ความเป็นปฏิเสธหลายที่ (multiple marking of a negation) และการเปลี่ยนน้ำเสียง (tone changing) เป็นต้น (ดูรายละเอียดเพิ่มเติมได้จาก Dixon, 2012)

ค. John wasn't tall.

ง. She did not laugh.

(Dixon, 2012: 99)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า คำปฏิเสธ *not* จะปรากฏหลังคำกริยาช่วยคำแรก เช่น *will* ในตัวอย่าง (3ก) และ (3ข) ส่วนในประโยคที่ใช้คำสัมพันธกริยา (copula) *be* นั้น *not* จะปรากฏหลังคำสัมพันธกริยาดังตัวอย่าง (3ค) แต่ในกรณีที่ประโยคนั้นมีคำกริยาที่ไม่ใช่คำสัมพันธกริยา และไม่มีคำกริยาช่วยอื่น จะต้องมีการใช้คำกริยาช่วยแสดงการถามและปฏิเสธ *do* (surrogate auxiliary) ร่วมกับ *not* เพื่อปฏิเสธดังตัวอย่าง (3ง)

สำหรับกลวิธีการปฏิเสธในภาษาไทยนั้น พบว่ามีการใช้อนุภาควางยสัมพันธ์ (syntactic particle) เช่น *ไม่* และ *เปล่า* แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าในทางอรรถศาสตร์ แม้รูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* จะสามารถใช้ในการปฏิเสธหน้าคำกริยา และปรากฏลำพังเพื่อปฏิเสธข้อความที่เป็นการถามในผลัดก่อนหน้าได้เหมือนกัน แต่รูปปฏิเสธทั้งสองรูปนี้ไม่สามารถใช้แทนที่กันได้ในทุกกรณี ดังนี้

ไม่ และ *เปล่า* ที่ปรากฏหน้าคำกริยา ดังตัวอย่าง (4) – (8)

- (4) ฉันไม่สูบบุหรี่/ ฉันเปล่าสูบบุหรี่
- (5) ครูใหญ่ไม่ไปวัด/ ?ครูใหญ่เปล่าไปวัด
- (6) ห้องน้ำไม่สะอาด/ *ห้องน้ำเปล่าสะอาด
- (7) กระเป๋าใบนี้ไม่สวยเลย/ *กระเป๋าใบนี้เปล่าสวยเลย
- (8) ฉันไม่ใช่คนไทย/ *ฉันเปล่าใช่คนไทย

ไม่ และ *เปล่า* ที่ใช้ปฏิเสธคำถามในผลัดก่อนหน้า ดังตัวอย่าง (9) – (13)

- (9) ปอง: คุณเป็นคนไทยหรือ
ปิง: ไม่/ เปล่า
- (10) ปอง: คุณชื่อปิงหรือเปล่า
ปิง: ?ไม่/ เปล่า
- (11) ปอง: คุณมีเอกสารแล้วใช่ไหม
ปิง: ไม่มี/ เปล่า
- (12) ปอง: ขอเบอร์โทรศัพท์หน่อยได้ไหม
ปิง: ไม่/ *เปล่า

(13) ปอง: ไปกินข้าวด้วยกันไหม

ปิง: ไม่/ *เปล่า

การปฏิเสธหน้าคำกริยาในตัวอย่าง (4) – (8) นั้นดูเหมือนรูปปฏิเสธ *ไม่* จะปรากฏได้ในแทบทุกกรณี ในขณะที่ *เปล่า* มีบริบทการปรากฏที่จำกัดกว่า สังเกตได้จากการที่ *เปล่า* ไม่สามารถใช้แทนที่ *ไม่* ในตัวอย่าง (5) – (8) ได้ เช่นเดียวกับการปฏิเสธคำถามในผลัดการสนทนาก่อนหน้าในตัวอย่าง (9) – (13) รูปปฏิเสธ *ไม่* สามารถใช้ตอบได้ในทุกกรณี ในขณะที่ *เปล่า* สามารถปรากฏแทนที่ *ไม่* ได้ในบางบริบทเท่านั้น เช่น ตัวอย่าง (9) – (11) และจะพบว่ารูปปฏิเสธ *เปล่า* ไม่สามารถใช้แทนที่ *ไม่* ได้เลยในตัวอย่าง (12) – (13) ตัวอย่างที่กล่าวมาแล้วนี้นำไปสู่ประเด็นคำถามที่น่าสนใจว่า *ไม่* และ *เปล่า* จะปรากฏในบริบทใด และมีข้อจำกัดในการปรากฏในบริบททางวากยสัมพันธ์อย่างไร

แม้ที่ผ่านมาจะมีงานวิจัยที่ศึกษารูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* อยู่จำนวนหนึ่ง แต่งานวิจัยเหล่านี้มักมุ่งศึกษาเพียงด้านใดด้านหนึ่งเท่านั้น เช่น วากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ หรือวัจนปฏิบัติ และมักกล่าวถึงหน้าที่ของรูปปฏิเสธดังกล่าวไว้ในบางแง่มุมเท่านั้น โดยเฉพาะงานส่วนใหญ่ที่ปรากฏอยู่ในรูปของตำราไวยากรณ์นั้น มักมุ่งเน้นเรื่องกฎการใช้มากกว่าการอธิบายถึงความแตกต่างและข้อจำกัดในทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติที่มีผลต่อการเลือกใช้รูปปฏิเสธทั้งสองรูป นอกจากนี้ ข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ก็ดูเหมือนมีจำนวนค่อนข้างจำกัดและยังไม่ครอบคลุมปรากฏการณ์การปฏิเสธที่มีในภาษาไทย ซึ่งอาจจะทำให้ยังไม่สามารถใช้เป็นตัวแทนของปรากฏการณ์การปฏิเสธในภาษาไทยได้ ต่อไปนี้จะเป็นการกล่าวถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาการปฏิเสธในภาษาไทย ทั้งในส่วนที่เป็นตำราและงานวิจัยในอดีต ซึ่งยังมีประเด็นที่ไม่ครอบคลุมเนื่องจากเน้นกล่าวถึงเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง ได้แก่ วากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติ ดังนี้

ในกลุ่มที่เป็นตำราไวยากรณ์นี้ หนังสือ “หลักภาษาไทย” ของพระยาอุปกิตศิลปสารได้กล่าวว่ารูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* อยู่ในกลุ่มคำวิเศษณ์ที่เรียกว่า “ประติเชศววิเศษณ์” แสดงการห้ามและไม่รับรอง สามารถปรากฏหน้าหรือหลังคำว่า *ใช่* เช่น *ไม่ใช่กิจของนักเรียน* หรือปรากฏร่วมกับคำกริยา เช่น *ไม่อยู่ มีอยู่ มิได้อยู่* ได้ เป็นต้น ส่วนรูปปฏิเสธ *เปล่า* นั้นเรียกว่า “ประติเชศววิเศษณ์ในความโต้ตอบกัน” เช่น เมื่อมีการถามว่า *ท่านทิวหรือ?* ก็สามารถตอบได้ว่า *เปล่า* ทั้งยังมีการระบุการใช้ไว้

ว่าสามารถเลือกใช้ *เปล่า* สลับกับ *มิได้* และ *หามิได้* ตามยศของผู้ร่วมสนทนาได้ (อุปกิตศิลปสาร, 2539:94)²

² หนังสือ “หลักภาษาไทย” นี้มีที่มาจาก “ตำราสยามไวยากรณ์ อักษรวิธี” ซึ่งถูกเรียบเรียงครั้งแรกโดยกรมศึกษาธิการ ต่อมาเจ้าพระยาพระเสด็จสุเรนทราธิบดีได้นำมาเรียบเรียงใหม่เป็นฉบับย่ออีกหนึ่งเล่มโดยมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขบางส่วน และนำไปเป็น

อย่างไรก็ตาม แม้หนังสือ “หลักภาษาไทย” ของพระยาอุปกิตศิลปสารจะชี้ให้เห็นว่าผู้พูดเลือกใช้รูปปฏิเสธโดยพิจารณาจากผู้ร่วมสนทนา ซึ่งในที่นี้ได้แก่ ยศหรือตำแหน่งในงาน แต่มีคำอธิบายต่อไปว่าควรจะเลือกใช้รูปปฏิเสธใดกับชั้นยศใด และไม่ได้ให้คำอธิบายต่อว่ายศตำแหน่งของผู้พูดมีผลต่อการเลือกใช้รูปปฏิเสธอย่างไร นอกจากนี้ยังพบว่าในปัจจุบัน การตอบปฏิเสธต่อคำถาม เช่น *ท่านทิวหรือ* สามารถตอบได้ทั้ง *ไม่* และ *เปล่า* แต่ตำราไวยากรณ์ดังกล่าวไม่ได้กล่าวว่า *ไม่* และ *เปล่า* มีความแตกต่างกันในบริบทการสนทนาอย่างไร เหตุใดจึงใช้แทนกันไม่ได้ และผู้พูดเลือกใช้รูปปฏิเสธใดมากกว่า ในบริบทเช่นไร และพิจารณาจากสิ่งใด เป็นต้น

ในกลุ่มที่เป็นตำราไวยากรณ์นี้ บรรจบ พันธุมธธา (2514) เป็นผู้หนึ่งที่กล่าวถึงการใช่ *เปล่า* ในประโยคปฏิเสธ³ รวมทั้งขอบเขตการปฏิเสธไว้ว่าการตอบคำถาม เช่น *ที่ทางการประกาศรับสมัครงาน เธอไปสมัครหรือเปล่า* ด้วยการใช่ *เปล่า* นี้จัดเป็นการปฏิเสธความทั้งหมดว่า ที่ทางการประกาศรับสมัครงานนั้น ตนไม่ได้ไปสมัครงาน แต่บรรจบกล่าวว่า *เปล่า* ไม่สามารถใช้ปฏิเสธทั้งความเช่นนี้ได้ในทุกกรณี เช่น เมื่อถามว่า *ไปไหนมา* ผู้ตอบไม่สามารถตอบว่า *เปล่า* เพียงคำเดียวได้เนื่องจากไม่ได้ให้ข้อมูลว่าปฏิเสธเรื่องใด แต่สามารถตอบโดยมีข้อความอื่นตามมาได้ เช่น *เปล่า ไม่ได้ไปไหน* ในประเด็นนี้ผู้วิจัยเห็นด้วยว่าการใช่ *เปล่า* ตอบปฏิเสธคำถาม *ไปไหนมา* นั้นไม่สามารถกระทำได้เนื่องจากเป็นการตอบที่ไม่ตรงคำถาม เนื่องจากผู้ถามพอจะทราบแล้วว่า ผู้พูดได้กระทำการบางอย่างคือไปสถานที่บางแห่งมา แต่ยังไม่ทราบว่าไปที่ไหน คำถาม *ไปไหนมา* นี้เป็นคำถามเปิดที่ต้องการให้ผู้ตอบให้ข้อมูลที่เป็นสถานที่ มิใช่ให้เลือกตอบว่า *ใช่* *ไม่ใช่* หรือ *เปล่า* ได้ แต่ในกรณีหลังที่มีการตอบว่า *เปล่า* แล้วตามด้วยการพูดปฏิเสธความคาดหวังของผู้ถามที่คาดว่าผู้ฟังได้เดินทางไปสถานที่อื่นมาแล้วว่า *ไม่ได้ไปไหน* นั้นเป็นลักษณะที่น่าสนใจ เนื่องจากเราจะพบว่าถ้อยคำที่สามารถปฏิเสธคำถามนั้นได้โดยตรงคือ *ไม่ได้ไปไหน* จึงเกิดคำถามว่าเหตุใดผู้ตอบจึงเลือกใช้ *เปล่า* ตามด้วยการกล่าวว่า *ไม่ได้ไปไหน* ในเมื่อการตอบเพียงว่า *ไม่ได้ไปไหน* ก็สามารถตอบปฏิเสธได้แล้ว นอกจากนี้ยังมีคำถามต่อไปว่า *เปล่า* สามารถทำหน้าที่อื่นใดในบริบทการสนทนานอกจากที่กล่าวมาแล้ว ซึ่งคำถามเหล่านี้ยังไม่มีคำอธิบายจากตำราไวยากรณ์ของบรรจบ พันธุมธธาแต่อย่างใด

ตำราเรียน ภายหลังจากพระยาอุปกิตศิลปสารได้เรียบเรียงตำราขึ้นใหม่โดยอ้างอิงจากตำราทั้งสองเล่ม แต่ได้เพิ่มส่วนที่เป็นอักษรวิธีหรือวิธีใช้ตัวอักษรเข้าไปในปี พ.ศ. 2461 ซึ่งเป็นหนังสือหลักภาษาไทยฉบับที่ตีพิมพ์เป็นครั้งที่ 1 ต่อมามีการปรับปรุงและเพิ่มเติมเนื้อหาจนมีครบทั้งอักษรวิธี วจีวิภาค วากยสัมพันธ์ และฉันทลักษณ์ดังที่ปรากฏในฉบับปัจจุบัน

³ บรรจบ พันธุมธธา (2514) แบ่งประโยคออกเป็น 4 ประเภท คือ ประโยคบอกเล่า ประโยคคำสั่ง ประโยคขอร้องหรือชักชวน และประโยคคำถาม ในประโยคบอกเล่าแบ่งเป็น 2 ประเภทย่อย คือ (1) ประโยครับซึ่งในภาษาเขียนจะไม่มีคำลงท้ายประโยคเพื่อแสดงความรู้สึก แต่ในภาษาพูดอาจมีคำ เช่น *จ๊ะ ค่ะ* หรือ *ครับ* ขึ้นอยู่กับเพศของผู้พูดและโอกาส และ (2) ประโยคปฏิเสธ

นอกจากตำราไวยากรณ์ดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีตำราไวยากรณ์ภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติของอิวาซากิและอิงคาภิรมย์ (Iwasaki & Ingkaphirom, 2005) ที่ได้กล่าวถึงหน้าที่และความหมายของรูปปฏิเสธ 4 รูปหลัก คือ *ไม่* *ไม่ใช่* *อย่า* และ *เปล่า* ว่ามีตำแหน่งการปรากฏในโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ตำแหน่งเดียวกัน อย่างไรก็ตาม อิวาซากิและอิงคาภิรมย์ไม่ได้กล่าวถึงเกณฑ์หรือเหตุผลในการแยก *ไม่ใช่* ออกมาเป็นรูปปฏิเสธอีกหนึ่งรูป รวมทั้งไม่ได้อธิบายว่า เหตุใดจึงไม่จัดให้รูปปฏิเสธ *ไม่* ที่ปรากฏร่วมกับคำอื่น ๆ เช่น *ไม่ได้* และ *ไม่เชิง* มาอยู่ในกลุ่มนี้ด้วย สำหรับรูปปฏิเสธ *เปล่า* นั้นมีการกล่าวถึงเพียงเล็กน้อยว่ามีที่มาจากคำคุณศัพท์ที่มีความหมายว่า ‘ว่างเปล่า’ (blank) และใช้เพื่อปฏิเสธคำถาม โดยปฏิเสธด้วยความทั้งหมดในบางคำถาม ซึ่งคล้ายคลึงกับที่บรรจบ พันธุมธธา (2514) ได้กล่าวไว้ อย่างไรก็ตาม อิวาซากิและอิงคาภิรมย์เน้นการกล่าวถึง *เปล่า* ที่เป็นคำลงท้าย (final particle) ในประโยคคำถามเป็นส่วนใหญ่โดยไม่ได้กล่าวถึง *เปล่า* ที่ใช้ในการตอบปฏิเสธ อีกทั้งไม่ได้อธิบายว่าคำถามประเภทใดที่สามารถใช้ *เปล่า* ตอบคำถามได้

นอกจากนี้ยังมีงานอื่น ๆ ที่กล่าวถึงการปฏิเสธในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน แต่ให้รายละเอียดในการปรากฏของรูปปฏิเสธ *ไม่* ร่วมกับคำอื่น ๆ เช่น บรรจบ พันธุมธธา (2514) กำชัย ทองหล่อ(2515) วิจิตรนต์ ภาณุพงศ์ (2532) สุนันท์ อัญชลีบุญกุล (2552) นววรรณ พันธุมธธา (2553) อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553) และอิวาซากิและอิงคาภิรมย์ (Iwasaki and Ingkaphirom, 2005) โดยส่วนใหญ่กล่าวว่ารูปปฏิเสธในภาษาไทยจัดเป็นคำวิเศษณ์ ในขณะที่บางส่วนแยกกลุ่มรูปปฏิเสธเป็นอีกหนึ่งกลุ่มเฉพาะ เช่น นววรรณ พันธุมธธา งานเหล่านี้้อธิบายว่ารูปปฏิเสธสามารถปรากฏร่วมกับคำประเภทใดได้บ้าง เช่น ใช้ขยายคำกริยา คำบอกความเห็น เช่น *ฟัง น่า ควร ต้อง ได้ อาจ เห็น* คำบ่งเวลา ได้แก่ *ได้ และ เคย* คำบอกจำนวน เช่น *ก็ ทั้ง ทุก ทัว ตลอด* คำบอกความถี่ เช่น *บ่อย* และคำไม่ชี้เฉพาะเกี่ยวกับจำนวน เช่น *เท่าไร* เป็นต้น ทั้งนี้ก็มีคำอธิบายว่า *ไม่* เป็นคำปฏิเสธที่ใช้กันโดยทั่วไปสามารถปรากฏหน้าคำที่ต้องการปฏิเสธ และปรากฏร่วมกับคำอื่นได้ เช่น *ไม่เชิง ไม่ใคร่ ไม่ค่อย* เป็นต้น

เป็นที่น่าสังเกตว่าตำราไวยากรณ์ข้างต้นไม่ค่อยกล่าวถึงรูปปฏิเสธ *เปล่า* มากนักเมื่อเปรียบเทียบกับรูปปฏิเสธ *ไม่* แม้บรรจบ พันธุมธธา (2514) กับอิวาซากิและอิงคาภิรมย์ (Iwasaki and Ingkaphirom, 2005) จะกล่าวถึง *เปล่า* ไว้บ้าง แต่เป็นการกล่าวถึงแต่เพียงบางส่วนและแทบไม่ได้กล่าวถึง *เปล่า* ที่ใช้ในการตอบปฏิเสธคำถามในผลการสนทนาก่อนหน้า นอกจากนี้ยังพบว่า ไม่มีตำราเล่มใดอธิบายให้เห็นความแตกต่างทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ซึ่งสามารถใช้แทนกันได้บางกรณีมาก่อน ดังนั้นจึงเกิดคำถามว่ารูปปฏิเสธ *เปล่า* จะสามารถปรากฏในบริบททางวากยสัมพันธ์เช่นใด และใช้ในบริบทการสนทนาใดบ้างนอกจากที่มีการอ้างถึงในตำราไวยากรณ์ดังกล่าว

นอกจากจะมีการกล่าวถึงการปฏิเสธในเชิงวากยสัมพันธ์ในตำราไวยากรณ์ดังกล่าวแล้ว ยังมีงานวิจัยที่ศึกษารูปปฏิเสธเฉพาะที่ปรากฏเป็นคำลงท้ายในประโยคคำถาม คือ สายสวาท อินทิแสน (2509) มีการรวบรวมกระบวนประโยคคำถามที่มีคำลงท้าย *หรือ รียัง รีเปล่า ไม่ ใช่ไม่⁴ ไม่ใช่ หรือ* เพื่อศึกษาในด้านวากยสัมพันธ์ แม้สายสวาทจะได้รวบรวมคำตอบรับ-ปฏิเสธไว้ด้วย แต่เป็นที่น่าเสียดายที่สายสวาทไม่ได้ศึกษาว่ารูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* นั้นมีโครงสร้างการปรากฏในทางวากยสัมพันธ์อย่างไร

กล่าวโดยสรุปคือ งานทั้งที่เป็นตำราและงานวิจัยในทางวากยสัมพันธ์นี้เป็นงานที่ไม่ได้ศึกษาด้านอื่น ๆ คือ อรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติร่วมด้วย และในกลุ่มงานที่ศึกษาในทางวากยสัมพันธ์ ที่ส่วนใหญ่จะกล่าวถึงการปรากฏของรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* โดยทั่วไป แต่ไม่ได้ระบุบริบททางวากยสัมพันธ์ของรูปปฏิเสธแต่ละรูปอย่างชัดเจน ทั้งยังไม่ได้กล่าวถึงข้อจำกัดในการปรากฏในบริบทว่ามีความแตกต่างกันอย่างไร บริบทใดใช้แทนกันได้ และบริบทใดใช้แทนกันไม่ได้ นอกจากนี้ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ยังเป็นข้อมูลที่ไม่อ้างอิงบริบทแวดล้อมที่เอื้อต่อการวิเคราะห์หน้าที่ของการปฏิเสธในบริบทการสนทนา ดังนั้นจึงน่าจะมีการศึกษารูปปฏิเสธทั้งสองรูปในทางวากยสัมพันธ์ เพื่อให้ทราบบริบทการปรากฏของรูปปฏิเสธทั้งสองว่ามีบริบทในการปรากฏเช่นไร และสามารถใช้แทนกันได้หรือไม่ได้ในบริบทเช่นไร

ส่วนงานวิจัยที่ศึกษารูปปฏิเสธในภาษาไทยในทางอรรถศาสตร์นั้นมีอยู่จำนวนหนึ่ง แต่มักไม่ได้ศึกษาในทางวากยสัมพันธ์และวัจนปฏิบัติ และยังไม่ได้มีการศึกษารูปปฏิเสธที่ปรากฏในบริบทที่มีความหลากหลายเพียงพอ ในที่นี้ขอยกตัวอย่างงานวิจัยของปราณี กุลละวณิชย์ (2523) และวัชระโพธิสธรณ์ (2529) ซึ่งศึกษาเฉพาะคำลงท้ายที่ปรากฏในประโยคคำถาม โดยไม่นำรูปปฏิเสธที่ปรากฏในคำตอบปฏิเสธและในบริบทอื่น ๆ มาศึกษาร่วมด้วย วัชระศึกษาเปรียบเทียบรูปและความหมายของคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธในภาษากรุงเทพฯ กับภาษาอุดรธานี เขากล่าวถึง *เปล่า* เฉพาะที่ปรากฏในตำแหน่งคำลงท้ายคำถาม *หรือเปล่า* ที่พบเฉพาะในภาษาไทยกรุงเทพฯ และวิเคราะห์องค์ประกอบทางความหมาย (semantic componential analysis) เพื่ออธิบายความหมายเชิงอรรถศาสตร์ของคำลงท้ายคำถามด้วยการใช้อรรถลักษณะ เช่น ความเชื่อเดิม การมีข้อมูลใหม่ ลักษณะที่เป็นทางการ และความเป็นกลางในส่วนที่เกี่ยวข้องกับผู้พูด

ส่วนปราณี กุลละวณิชย์ (2523) ได้วิเคราะห์ความแตกต่างของประโยคคำถาม 4 ประเภทที่มีคำลงท้ายที่แตกต่างกัน ได้แก่ ประโยคคำถามที่ลงท้ายด้วย *หรือ หรือเปล่า ใช่ไหม ไหม* โดยอธิบายการเลือกใช้คำลงท้ายคำถามในแง่ที่มีความสัมพันธ์กับผู้พูดในเชิงอรรถศาสตร์ เช่น คำลงท้าย

⁴ รูปภาษา *ไม่* และ *ใช่ไม่* ที่ยกมากล่าวถึงนี้ได้อ้างอิงตามที่ปรากฏในงานของสายสวาท อินทิแสน (2509)

คำถามแสดงให้เห็นว่าผู้พูดมีความมั่นใจในข้อเท็จจริงหรือไม่ และการเลือกใช้คำลงท้ายคำถามของผู้พูดแสดงให้เห็นว่าสิ่งที่ถามนั้นมีความขัดแย้งกับความเชื่อดั้งเดิมของผู้พูดหรือไม่ อย่างไรก็ตามแม้ปราณีจะมีได้วิเคราะห์รูปปฏิเสธที่ปรากฏในคำตอบปฏิเสธ แต่งานวิจัยนี้ได้ชี้ให้เห็นประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับ “มูลบท” (presupposition) หรือที่ปราณี (2523: 48) เรียกว่า “ข้อสมมติพื้นฐาน” โดยปราณีกล่าวว่า การที่จะทำให้ประโยคมีความหมายและเป็นที่ยอมรับได้ระหว่างผู้พูด-ผู้ฟังนี้ นอกจากจะต้องมีองค์ประกอบในการพูด เช่น ผู้พูด ผู้ฟัง เนื้อหาที่พูด สถานที่ เวลา และช่วงเวลาในการพูดแล้ว ยังต้องมีมูลบทด้วย เช่น ผู้ร่วมสนทนาต้องเข้าใจภาษาไทยและได้ยินสิ่งที่พูด ผู้พูดรู้ว่ากำลังทำอะไรอยู่ มีการประเมินเรื่องความรู้ในเรื่องทั่ว ๆ ไปของผู้ร่วมสนทนา และมูลบทอื่น ๆ ซึ่งสัมพันธ์กับความหมายของคำ และทำให้เกิดการเลือกใช้คำหรือรูปประโยคของผู้พูด กล่าวอีกนัยหนึ่งคือเมื่อผู้พูดกล่าวบางสิ่งออกมา ผู้พูดมักแสดงความคาดหวังบางประการผ่านทางภาษา และสิ่งที่ผู้พูดคาดหวังไว้ก่อนนั้นจะนำไปสู่การเลือกที่จะกล่าวบางอย่างตามเจตนาที่ต้องการจะให้เกิดการตีความไปในแนวทางที่ผู้พูดกล่าวไว้ ดังตัวอย่าง (14)

- (14) ก. มาลี เธอเห็นแหวนที่ฉันทวางบนโต๊ะไหม
 ข. มาลี เธอเห็นแหวนที่ฉันทวางบนโต๊ะหรือเปล่า
 ค. มาลี เธอเห็นแหวนที่ฉันทวางบนโต๊ะใช่ไหม

(ปราณี กุลละวณิชย์, 2523: 52)

จากตัวอย่างข้างต้น ปราณีอธิบายว่าการใช้คำลงท้ายคำถาม *ไหม* ในตัวอย่าง (14ก) แสดงให้ทราบว่าผู้พูดไม่แน่ใจในข้อเท็จจริง จึงทำให้คำถามนี้เป็นคำถามสุภาพ ไม่คาดคั้นหรือรุกร้ามากเท่ากับ (14ข) ที่มีคำลงท้าย *หรือเปล่า* แสดงให้ทราบว่าผู้พูดอาจทราบข้อเท็จจริงจากผู้อื่นมาแล้ว แต่ยังไม่เชื่อในสิ่งที่ได้ทราบมาและต้องการแสดงความเป็นกลาง จึงเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมสนทนาได้ชี้แจงคำถาม (14ข) ที่ใช้ *หรือเปล่า* นั้นไม่แสดงการคาดคั้นมากเท่ากับ *ใช่ไหม* ใน (14ค) แม้การถามด้วย *ใช่ไหม* จะแสดงความคาดหวังของผู้พูดเช่นเดียวกับ *ไหม* แต่ *ใช่ไหม* แสดงให้ทราบว่าผู้พูดแน่ใจว่าสิ่งที่ตนทราบมานั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้อง ต่างจากการใช้ *ไหม* ที่ผู้พูดไม่แน่ใจในข้อมูลหรืออาจไม่ทราบข้อมูลเลยก็ได้

นอกจากงานวิจัยของปราณีดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีงานของประไพพรรณ พิงฉิม (2541) ที่ศึกษาคำลงท้ายคำถาม *หรือเปล่า* และ *ไหม* ในทางวัจนปฏิบัติ ซึ่งผู้วิจัยจะขอนำเสนองานนี้ต่อจากงานของปราณีเพื่อความต่อเนื่อง ประไพพรรณวิเคราะห์คำลงท้ายทั้งสองในด้านความสัมพันธ์ของรูปประโยคและเจตนาในการสื่อสาร พบว่าคำลงท้ายคำถามทั้งคู่ใช้ในการถามทั้งที่เป็นวัจนกรรมตรงและวัจนกรรมอ้อมได้ ในการถามที่เป็นวัจนกรรมตรงนั้น *หรือเปล่า* เป็นคำลงท้ายคำถามที่ผู้พูดใช้เมื่อมีข้อมูลที่เป็นความคิดเบื้องหลังสิ่งที่ถาม ในขณะที่ *ไหม* เป็นคำลงท้ายคำถามที่ผู้พูดใช้เมื่อไม่มีข้อมูล

เกี่ยวกับสิ่งที่ถาม (ตัวอย่าง 15) สอดคล้องกับที่ปราณีได้กล่าวไว้ข้างต้น แต่ในบางกรณีก็สามารถใช้ *ใหม่* แทนที่ *หรือเปล่า* ได้หากมีคำกริยาช่วยแสดงความเป็นอดีต ได้ ปรากฏหน้าคำกริยา ดังตัวอย่าง (16)

- (15) A: ฉันเพิ่งกลับมาจาก Mainland ไป New York, Washington D.C. และ Miami
B: แล้วไป Chicago ด้วยหรือเปล่า/**ใหม่*

- (16) B: แล้วได้ไป Chicago ด้วยหรือเปล่า/*ใหม่*

(ประไพพรรณ พึ่งฉิม, 2541: 176 - 177)

จากตัวอย่าง (15) บี (B) ถามเอ (A) ด้วยการใช้คำลงท้ายคำถาม *หรือเปล่า* ว่า *แล้วไป Chicago ด้วยหรือเปล่า* เพราะทราบว่าปกติคนที่ไปเมนแลนด์ (Mainland) มักจะเดินทางไปชิคาโก (Chicago) ด้วย แต่คำถามนี้จะไม่สามารถใช้ *ใหม่* ถามได้ เนื่องจาก *ใหม่* จะใช้เมื่อผู้พูดไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่กล่าวมาก่อน แต่เมื่อมีการใช้คำกริยาช่วยแสดงความเป็นอดีต ได้ ก็สามารถใช้ *ใหม่* ในการถามได้

ประไพพรรณเสนอว่า *ใหม่* สามารถใช้ถามเรื่องราวที่เกิดขึ้นในอดีตซึ่งเป็นเหตุการณ์เฉพาะเจาะจง โดยผู้พูดต้องมีความคิดเบื้องหลังได้เช่นเดียวกับ *หรือเปล่า* ในกรณีที่ประโยคมีคำกริยาแสดงประสบการณ์ เช่น *เจอ รู้ เรื่อง ได้กลิ้ง ได้ยิน* (พิมพ์ตัวหนา) ดังตัวอย่าง

- (17) ตกลงเมื่อวานเธอเจอยุทธที่สโมสรหรือเปล่า/*ใหม่*
(18) เธอรู้เรื่องที่นัดทะเลาะกับติมเมื่อวันอาทิตย์ที่แล้วหรือเปล่า/*ใหม่*
(19) เธอเพิ่งสัมมนารู้เรื่องหรือเปล่า/*ใหม่*

(ประไพพรรณ พึ่งฉิม, 2541: 178)

ประไพพรรณยังได้ยกตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่า ประโยคเหล่านี้สามารถใช้ในบริบทที่ผู้พูดมีความคิดเบื้องหลังได้ ดังตัวอย่าง

- (20) ตกลงเมื่อวานเธอเจอยุทธที่สโมสรหรือเปล่า/*ใหม่* เห็นตั้งใจจะไปหาเขาที่นั่นมาหลายวันแล้วไม่ใช่หรือ
(21) ปกติวันหยุดเธอจะไปเที่ยวกับนิดกับติมนี้ เธอรู้เรื่องที่นัดทะเลาะกับติมเมื่อวันอาทิตย์ที่แล้วหรือเปล่า/*ใหม่*
(22) ฉันเห็นคุณยศชวนเธอคุยตลอด เธอเพิ่งสัมมนารู้เรื่องหรือเปล่า/*ใหม่*

(ประไพพรรณ พึ่งฉิม, 2541: 178)

นอกจากนี้ยังพบว่าคำลงท้ายทั้งสองสามารถใช้แสดงการถามที่เป็นวัจนกรรมอ้อมได้ แต่ *หรือเปล่า* แสดงวัจนกรรมอ้อมได้น้อยกว่า *ใหม่* กล่าวคือ *หรือเปล่า* แสดงเจตนาย้ำความคิดความเชื่อของ

ผู้พูด และแสดงเจตนาเกริ่นนำเพื่อให้เกิดความสนใจ ในขณะที่ ไหม แสดงเจตนาชักชวน แสดงเจตนาเสนอแนะความคิดเห็น แสดงเจตนาประชด แสดงเจตนาย้ำความคิดความเชื่อของผู้พูดเพื่อแสดงความคิดเห็นของผู้พูด แสดงเจตนาขอหรือขออนุญาต และแสดงเจตนาเกริ่นนำเพื่อให้เกิดความน่าสนใจ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(23) ตัวอย่าง หรือเปล่า

ก. แสดงเจตนาย้ำความคิดความเชื่อของผู้พูด

เธอ (หรือเปล่า)
*ไหม) ที่เป็นคนแก่งนุช

ข. แสดงเจตนาเกริ่นนำเพื่อให้เกิดความสนใจ

รู้หรือเปล่า ใคร ๆ เขาก็บอกนะว่าหมอนี้เป็นคนไม่ดี

(ประไพพรรณ พิงฉิม, 2541: 182 - 183)

(24) ตัวอย่าง ไหม

ก. แสดงเจตนาชักชวน

วันนี้ไปกินไอศกรีมกัน (ไหม
*หรือเปล่า)

ข. แสดงเจตนาเสนอแนะความคิดเห็น

เราไปกันตอนนี้เลยดี (ไหม
*หรือเปล่า)

ค. แสดงเจตนาประชด

ชื่อหมดทุกชุดเลย (ไหม) (จะได้ไม่ต้องเลือก)
*หรือเปล่า)

ง. แสดงเจตนาย้ำความคิดความเชื่อของผู้พูดเพื่อแสดงความคิดเห็นของผู้พูด

เห็น (ไหม) เห็น (ไหม) ที่ฉันพูดนะผิดชะที่ไหน
*หรือเปล่า) *หรือเปล่า)

จ. แสดงเจตนาขอหรือขออนุญาต

ท่านคะ ดิฉันขออนุญาตไปก่อนได้ (ไหม) คะ
*หรือเปล่า)

ฉ. แสดงเจตนาเกริ่นนำเพื่อให้เกิดความน่าสนใจ

รู้ไหม ที่เธอทำไปนะมันทำให้ฉันเสียใจ

(ประไพพรรณ พิงฉิม, 2541: 180 - 182)

จากงานวิจัยที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่าเป็นการอธิบายเฉพาะรูปปฏิเสธที่ปรากฏเป็นคำลงท้ายคำถามในแง่ที่สัมพันธ์กับผู้พูด ยังมีได้วิเคราะห์ต่อไปในส่วนของคำตอบที่จะสามารถอธิบายได้ว่ารูปปฏิเสธต่าง ๆ ที่ปรากฏในคำตอบปฏิเสธนั้นสื่อความหมายหรือมีการเลือกใช้ด้วยวัตถุประสงค์ใด และแสดงอะไรให้ผู้ฟังได้ทราบเกี่ยวกับตัวผู้ตอบปฏิเสธ หากมองในมุมกลับและนำแนวคิดเรื่องมูลบทนี้ไปใช้วิเคราะห์รูปปฏิเสธที่ปรากฏในการตอบปฏิเสธด้วยน่าจะทำให้เกิดความเข้าใจการปฏิเสธทั้งในแง่ของผู้พูดและผู้ฟังมากขึ้น เช่น

(25) ปีม: เธอกินขนมชั้นหรือเปล่า

เล็ก: เปล่า

(26) ปีม: เธอกินขนมชั้นใช่ไหม

เล็ก: ไม่ใช่/เปล่า

ในตัวอย่าง (25) เป็นการถามที่ใช้คำลงท้ายคำถามว่า *หรือเปล่า* ซึ่งแสดงให้เห็นทราบว่าผู้ถามหรือปืมคาดว่าผู้ฟังหรือเล็กทราบอยู่แล้วว่ามีขนมชั้นอยู่ในขณะเดียวกันก็ต้องการแสดงว่าตนระแคะระคายว่าเล็กน่าจะเป็นคนรับประทานขนมชั้น การตอบว่า *เปล่า* ของเล็กจึงเป็นการปฏิเสธที่ใช้คำตอบที่สอดคล้องกับคำลงท้ายคำถามเพราะเล็กทราบว่าปืมกำลังคาดคั้นตน และคิดว่าตนเป็นคนรับประทานขนม เล็กจึงปฏิเสธว่าไม่ได้รับประทานขนมชั้น แต่ตัวอย่าง (26) เป็นตัวอย่างที่น่าสนใจเนื่องจากผู้ถามหรือปืมลงท้ายคำถามด้วย *ใช่ไหม* ซึ่งแสดงว่าผู้ถามแน่ใจว่าเล็กเป็นคนรับประทานขนม และสามารถตอบได้ทั้ง *ไม่ใช่* และ *เปล่า* การตอบว่า *ไม่ใช่* เป็นการตอบที่สอดคล้องกับการถามที่ลงท้ายด้วย *ใช่ไหม* ซึ่งดูเป็นการปฏิเสธแบบธรรมดา แต่หากมีการตอบว่า *เปล่า* จะฟังเหมือนการแก้ตัวและอาจทำให้ดูน่าสงสัยว่าผู้ถามถามว่า *ใช่ไหม* เหตุใดผู้ตอบจึงเลือกตอบว่า *เปล่า* แทนการตอบว่า *ไม่* ดังนั้นหากนำเรื่องมูลบทมาวิเคราะห์รูปปฏิเสธที่ปรากฏในคำตอบปฏิเสธน่าจะทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจเรื่องการปฏิเสธอย่างครอบคลุมมากขึ้นและจะสามารถอธิบายได้ว่ารูปปฏิเสธต่าง ๆ ที่ปรากฏในคำตอบปฏิเสธนั้นจะสื่อความหมายใด และผู้พูดมีเจตนาใดในการสื่อสาร

กล่าวโดยสรุปคืองานวิจัยในเชิงอรรถศาสตร์นี้เน้นการศึกษาเฉพาะรูปปฏิเสธที่ปรากฏในตำแหน่งคำลงท้ายคำถามโดยไม่ได้ศึกษารูปปฏิเสธที่ปรากฏในคำตอบปฏิเสธ จึงยังไม่มีคำอธิบายเรื่องรูปปฏิเสธทั้งสองรูปที่ปรากฏในบริบทอื่น ๆ ที่ไม่ใช่คำลงท้ายคำถาม นอกจากนี้การศึกษานี้เน้นศึกษา

เฉพาะด้านอรรถศาสตร์ โดยไม่ได้ศึกษาในด้านวากยสัมพันธ์และวจนปฏิบัติ จึงยังไม่เห็นภาพรวมของการปฏิเสธในภาษาไทย

ส่วนการศึกษาในเชิงวจนปฏิบัติเป็นการศึกษาการเลือกใช้การปฏิเสธในบริบทการสื่อสารที่มีแนวคิดว่าการปฏิเสธอาจมีได้ทำหน้าที่ปฏิเสธเท่านั้น ดังที่ฮอร์น (Horn, 2010: 1) ได้กล่าวไว้ว่าการปฏิเสธสามารถแสดงเจตนาในการสื่อสารได้หลากหลาย เช่น โต้แย้ง บิดเบือน โทก และประชดได้ดังตัวอย่าง (27)

(27) พ่อ: อิคคิว, วันนี้ไปเล่นทรายมาหรือเปล่า?

ลูก: เปล่า.

พ่อ: พ่อถามอีกทีนะว่าวันนี้ไปเล่นทรายหรือเปล่า?

ลูก: เปล่า.

(บทสนทนาที่ 37)

ในบริบทการสนทนา พ่อเคยห้ามลูกชายวัย 10 ปีไม่ให้ไปเล่นทรายในเขตก่อสร้างใกล้ที่พักเพราะกลัวลูกจะได้รับอันตราย แต่เมื่อมาเห็นทรายอยู่บนผมของลูก จึงถามว่าไปเล่นทรายมาหรือไม่ การถามของพ่อในตัวอย่างนี้มีลักษณะคล้ายกับที่ปราณี กุลละวณิช (2523) กล่าวไว้ว่าผู้พูดใช้ *หรือเปล่า* ในการถามเพราะทราบข้อมูลอยู่แล้ว ในตัวอย่างนี้พ่อค่อนข้างมั่นใจว่าลูกไปเล่นทราย จึงถามเพื่อให้ลูกยอมรับ แต่ลูกกลัวพ่อดุ จึงไม่ยอมรับและตอบปฏิเสธว่า *เปล่า* เพื่อแก้ตัวทั้ง ๆ ที่ตนไปเล่นทรายมาจริง ผู้วิจัยพบว่าการใช้รูปปฏิเสธเพื่อตอบคำถามในตัวอย่างเช่นนี้ยังไม่มีงานวิจัยใดกล่าวถึงมาก่อน และเป็นประเด็นที่น่าสนใจศึกษาไม่น้อยไปกว่ารูปปฏิเสธที่ปรากฏในคำถาม ทั้งยังเกิดคำถามต่อไปว่ารูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* สื่อความหมายใดบ้างในบริบทการสื่อสาร และผู้พูดเลือกใช้รูปปฏิเสธต่าง ๆ เพื่อวัตถุประสงค์ใดนอกจากการปฏิเสธ เนื่องจากผู้วิจัยพบว่ารูปปฏิเสธสามารถทำหน้าที่ได้มากกว่าการแสดงการปฏิเสธ

นอกจากนี้ จากการเก็บข้อมูลเบื้องต้น พบประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับบริบทการปรากฏของ *เปล่า* มักจำกัดอยู่ในบริบทของการไม่ยอมรับหรือปฏิเสธข้อกล่าวหา เช่น

(28) “ก็ฉันจะถามว่า เธอได้กลิ่นอะไรแปลกๆ รีเปล่า” เจโรมหน้าเครียดแล้วทำมุกพูดพิต “เฮ้ย ฉันเปล่าตดน้ำ”

(29) เสียงใครคนหนึ่งดังขึ้น แต่ไม่ใช่ฉันหรอก “ฉันเปล่าพูดนะ ยัยเอ่อ ยัยยัยเรนโบว์ ตะหากที่พูด”

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

ฉันทแปลว่าตคน้ำ ในตัวอย่าง (28) แสดงให้เห็นว่าผู้พูดปฏิเสธที่จะยอมรับว่าตนเป็นผู้ผายลม และ ฉันทแปลว่าตคนะ ในตัวอย่าง (29) แสดงให้เห็นการไม่ยอมรับว่าเป็นผู้พูด ซึ่งดูเหมือนเป็นการแก้ตัว นอกจากนี้ตัวอย่างนี้ยังมีประเด็นที่น่าสนใจ คือ มีการใช้รูปปฏิเสธ *แปลว่า* วางหน้าคำกริยาเหมือนกับการใช้ *ไม่* ทำให้เกิดประเด็นคำถามว่าการพูดว่า *แปลว่าตต* ต่างจาก *ไม่ตต* อย่างไร และการพูดว่า *แปลว่า* พูด ต่างจาก *ไม่พูด* อย่างไร เหตุใดผู้พูดจึงเลือกใช้ *แปลว่า* แทน *ไม่* ในบริบทดังกล่าว และจะใช้ทั้งสองรูปแบบกันได้อย่างไร

(30) ปอง: ทำไมตำรวจจับคนยิงนักศึกษาไม่ได้สักที?

ปิง: คนนั้นมันไม่ยอมบอกว่าใครยิงนักศึกษา, ความจริง

ปอง: { มันเห็นนะ.
ไม่, ก็มันพวกเดียวกันไง,
จะบอกทำไมล่ะ.

(บทสนทนาที่ 16)

ในตัวอย่าง (30) ปิงและปองพูดถึงเรื่องคนร้ายที่ยิงนักศึกษาที่มหาวิทยาลัยแห่งหนึ่ง เมื่อปองถามปิงว่า เหตุใดตำรวจยังจับคนที่ยิงนักศึกษาไม่ได้ ปิงได้กล่าวถึงบุคคลที่สามว่าบุคคลผู้นั้นเป็นผู้เห็นคนยิงนักศึกษา แต่ไม่ยอมไปให้การกับตำรวจ เมื่อการสนทนาดำเนินมาถึงผลัดที่สามจะเห็นว่าปองใช้คำว่า *ไม่* ในการโต้ตอบกับปิงทำให้ทราบว่าย่อคำที่ดูเหมือนการถามของปองในผลัดแรกนั้นความจริงแล้วปองมิได้ตั้งใจจะใช้เป็นคำถามตามรูปภาษาที่ปรากฏ เพราะทราบคำตอบอยู่แล้ว ดังนั้นการถามของปองจึงเป็นการเปรยถึงเรื่องดังกล่าวเพื่อเริ่มหัวข้อสนทนากับปิง สังเกตได้จากการที่ปองพูดว่าสาเหตุที่คนร้ายยังคงลอยนวลอยู่นั้นเป็นเพราะคนที่เห็นเหตุการณ์เป็นพวกเดียวกับคนร้าย จึงไม่ยอมบอกว่าใครยิง ประเด็นที่น่าสนใจที่พบในผลัดที่สาม คือ การใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* ของปองไม่ได้ปฏิเสธสิ่งที่ปิงพูดไว้ในผลัดที่สอง เพราะหากปองใช้ *ไม่* เพื่อปฏิเสธสิ่งที่ปิงกล่าวไว้ก็เท่ากับปองปฏิเสธว่าบุคคลที่สามที่ถูกกล่าวถึงนั้นไม่ได้เห็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น แต่ปรากฏว่าการพูดปฏิเสธว่า *ไม่* ของปองในผลัดที่สามนี้แสดงการชิงผลัดการสนทนาในขณะที่ยังไม่ถึงเวลาพูดของตนเอง เนื่องจากเขาต้องการพูดในสิ่งที่คิดว่าน่าสนใจกว่า และคิดว่าน่าจะเป็นคำตอบของเรื่องที่กำลังสนทนาอยู่นี้ ตามด้วยการกล่าวว่าการที่ยานซึ่งอยู่ในที่เกิดเหตุไม่ยอมบอกว่าเห็นคนที่ยิงนักศึกษาเพราะเป็นพวกเดียวกับคนร้าย ในกรณีเช่นนี้จะเห็นได้ว่า *ไม่* มิได้ถูกใช้โต้แย้งสิ่งที่ผู้ร่วมสนทนากล่าวไว้ แต่ผู้พูดใช้ *ไม่* ในการชิงผลัด มากกว่าที่จะแสดงการปฏิเสธถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาอันเป็นหน้าที่หลักของ *ไม่*

จากตัวอย่างข้างต้น พบว่าผู้พูดสามารถเลือกใช้การปฏิเสธให้ทำหน้าที่อื่นในบริบทได้ แต่ งานวิจัยเชิงวจนบัญญัติในภาษาไทยยังไม่ค่อยให้ความสำคัญกับประเด็นดังกล่าว ส่วนใหญ่เป็นการศึกษาทฤษฎีที่ใช้ในการปฏิเสธ โดยมิได้เจาะจงศึกษารูปปฏิเสธใดเป็นพิเศษ จึงยังไม่มีการศึกษา

รูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ในแนวนี้นมาก่อน นอกจากนี้งานวิจัยกลุ่มนี้ไม่ได้ศึกษาในเชิงวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์มากนัก จึงทำให้ไม่มีคำอธิบายเรื่องรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ที่ครอบคลุมทั้งในเชิงวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติ

งานวิจัยในเชิงวัจนปฏิบัติ เช่น คีโยโกะ ทาคาฮาชิ (2539) ธนพรพรข สายหรุ่น (2542) วิมลพัทธ์ พรหมศรีมาศ (2543) ปันนดา เลอเลิศยุติธรรม (2549) และณัฐพร พานโพธิ์ทอง (Panpothong, 2001) ในกลุ่มนี้มีเพียงคีโยโกะที่ศึกษารูปปฏิเสธ *ไม่* ในหน่วยสร้างกริยาเรียงพื้นฐานในภาษาไทยโดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวากยสัมพันธ์และวัจนปฏิบัติ โดยคีโยโกะศึกษาทั้งขอบเขตและการตีความการปฏิเสธในหน่วยสร้างรวมทั้งข้อจำกัดในทางวัจนปฏิบัติของพฤติกรรมในการปฏิเสธ และพบว่าข้อจำกัดในการปฏิเสธหน่วยสร้างกริยาเรียงพื้นฐานเกิดจากการหลีกเลี่ยงความกำกวม และการให้ข้อมูลมากเกินไปจนความจำเป็นอันเป็นผลมาจากข้อจำกัดในการรับรู้ของมนุษย์ เช่น

(31) ตัวอย่างรูปปฏิเสธปรากฏหน้ากริยาวลีตัวแรกในหน่วยสร้าง (*ไม่* + VP1 + VP2)

ก. ไม่สนใจดูแลสุขภาพ

ข. ไม่กล้าแตะต้อง

(คีโยโกะ ทาคาฮาชิ, 2539: 59 – 60)

(32) ตัวอย่างรูปปฏิเสธปรากฏระหว่างกริยาวลีในหน่วยสร้าง (VP1 + *ไม่* + VP2)

ก. หุงข้าวไม่สุก

ข. มองไม่เห็น

(คีโยโกะ ทาคาฮาชิ, 2539: 54, 74)

ตัวอย่าง (31) มีรูปปฏิเสธปรากฏหน้ากริยาวลีตัวแรก (*ไม่* + VP1 + VP2) มีขอบเขตการปฏิเสธทั้งกริยาวลีแรกและกริยาวลีที่สอง ดังนั้น *ไม่* จึงปฏิเสธทั้ง *สนใจ* และ *ดูแลสุขภาพ* ใน (31ก) และ *ไม่* ปฏิเสธทั้ง *กล้า* และ *แตะต้อง* ใน (31ข) ส่วนตัวอย่าง (32) นั้นรูปปฏิเสธปรากฏระหว่างกริยาวลีแรกและกริยาวลีที่สอง (VP1 + *ไม่* + VP2) แต่มีขอบเขตการปฏิเสธที่กริยาวลีที่สองเท่านั้น ดังนั้น *ไม่* จึงปฏิเสธเฉพาะ *สุก* ใน (32ก) และ *เห็น* ใน (32ข)

งานวิจัยของคีโยโกะเน้นศึกษาโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ที่สัมพันธ์กับขอบเขตการปฏิเสธและการตีความโดยไม่ได้วิเคราะห์คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของรูปปฏิเสธ *ไม่* ที่ปรากฏในหน่วยสร้างกริยาเรียง ทั้งยังไม่ได้มีการศึกษารูปปฏิเสธ *เปล่า* ดังได้กล่าวไว้ตอนต้น ส่วนงานวิจัยอื่น ๆ ในกลุ่มนี้ เช่น ธนพรพรข สายหรุ่น (2542) วิมลพัทธ์ พรหมศรีมาศ (2543) นิจจาภา วงษ์กระจ่าง (2545) ปันนดา เลอเลิศยุติธรรม (2549) และณัฐพร พานโพธิ์ทอง (Panpothong, 2001) นั้นไม่ได้ศึกษาในเชิงวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ แต่ศึกษาในเชิงวัจนปฏิบัติและเน้นเฉพาะกลวิธีที่ใช้ในการปฏิเสธที่

ปรากฏในวจนกรรมต่าง ๆ และมีกล่าวถึงประเภทของกลวิธีการปฏิเสธ เช่น กลวิธีการปฏิเสธแบบตรง เช่น การปฏิเสธโดยใช้คำแสดงการปฏิเสธเมื่อถูกถามหรือขอร้อง และกลวิธีการปฏิเสธแบบอ้อม เช่น การไม่ตอบปฏิเสธโดยตรง แต่มีการยกเหตุผลมาอธิบายถึงเหตุที่ทำให้ผู้พูดไม่สามารถปฏิบัติตามที่ถูกร้องขอจากผู้ร่วมสนทนาได้ ดังตัวอย่าง (33)

(33) ตัวอย่างกลวิธีการปฏิเสธแบบตรง (ข้อความในวงเล็บคือสถานการณ์ที่กำหนดขึ้น)

ก. (เพื่อนแนะนำให้สมัครงาน)

ไม่ดีกว่า เราไม่ชอบงานแบบนี้

ข. (เจ้านายชวนไปร่วมงานวันเกิดที่บ้าน)

ผมมีธุระจำเป็น ไม่สามารถไปได้

(34) ตัวอย่างกลวิธีการปฏิเสธแบบอ้อม

ก. (ครูเสนอให้ท่านนั่งรถกลับบ้านพร้อมกัน)

ไม่เป็นไรครับ พอดีผมจะต้องไปที่อื่นก่อนครับ

ข. (เพื่อนเสนอให้ท่านนอนค้างที่บ้าน)

คงไม่ได้หรอก ไม่มีใครอยู่เดี่ยวขโมยขึ้น ห่วงบ้านนะ

(วิมลพักตร์ พรหมศรีมาศ, 2543: 40, 46)

ตัวอย่าง (33) แสดงกลวิธีการตอบแบบตรง 2 ประเภท กล่าวคือ (33ก) เป็นการปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมา ไม่อ้อมค้อมว่า *ไม่ดีกว่า* ในขณะที่ (33ข) มีการกล่าวเพิ่มว่าไม่สามารถไปร่วมงานได้ ส่วนตัวอย่าง (34) เป็นกลวิธีในการปฏิเสธแบบอ้อม 2 แบบ กล่าวคือ (34ก) เป็นการปลอมไม่ให้กังวล โดยลูกศิษย์บอกครูที่ชวนกลับบ้านว่า *ไม่เป็นไร* และให้เหตุผลว่าที่ไม่สามารถกลับบ้านพร้อมครูเพราะต้องไปที่อื่นก่อน ส่วน (34ข) นั้นแสดงความลังเล ไม่แน่ใจ และให้เหตุผลในการไม่ค้างบ้านเพื่อนว่าเป็นเพราะกลัวขโมยขึ้นบ้านตัวเอง ซึ่งวิมลพักตร์ตั้งข้อสังเกตว่ากลวิธีการปฏิเสธในตัวอย่าง (34) นี้ไม่ดูรุนแรงและเด็ดขาดดังเช่นกลวิธีการปฏิเสธแบบตรงในตัวอย่าง (33)

ตัวอย่างข้างต้นทำให้เห็นว่าการศึกษาการปฏิเสธในกลุ่มนี้ยังคงมองว่ารูปปฏิเสธมีหน้าที่ปฏิเสธเพียงประการเดียว จึงเน้นศึกษาเฉพาะกลวิธีที่ผู้พูดใช้ในการปฏิเสธมากกว่าการหาคำตอบว่ารูปปฏิเสธทำหน้าที่อื่น ๆ ในทางวจนปฏิบัติอย่างไรบ้าง ทั้งยังไม่มีการศึกษาในเชิงวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ร่วมด้วย

นอกจากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังมีการศึกษารูปปฏิเสธ *เปล่า* ในเชิงวจนปฏิบัติของณิชา ชินธนามั่น (2559) ที่ศึกษาเฉพาะรูปปฏิเสธ *เปล่า* ที่ปรากฏในผลัดที่เป็นการตอบคำถาม

ในเรื่องสั้นและนวนิยายไทย โดยใช้ทฤษฎีวิัจจนกรรมและความสุภาพ ณิชชาพบว่า *เปลว* แสดงเจตนา ปฏิเสธได้ 2 ประเภท คือ เจตนาปฏิเสธ และเจตนาบอกเล่า โดยแบ่งเจตนาการปฏิเสธเป็น 2 แบบย่อย คือ เจตนาปฏิเสธแบบตรง และเจตนาปฏิเสธแบบปกปิดความจริง อย่างไรก็ตามผู้วิจัยพบว่าในการสนทนานั้น ผู้พูดไม่เพียงใช้ *เปลว* ในการตอบคำถามเท่านั้น แต่ยังสามารถใช้ *เปลว* ในการโต้ตอบถ้อยคำที่ไม่ได้อยู่ในรูปคำถามได้ ดังตัวอย่าง (35)

(35) เมฆ: แอบกินช็อคโกแลตของพี่อีกแล้วละสิ?

ม่อน: เปล่านะ ↑

(บทสนทนาที่ 38)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าม่อนใช้ *เปลว* ในการโต้ตอบถ้อยคำของพี่ชายที่อยู่ในรูปประโยคบอกเล่าเพื่อแก้ตัวว่าตนไม่ได้แอบกินช็อคโกแลตของพี่ชายตามที่ถูกกล่าวหา ซึ่งในประเด็นที่เป็นการใช้ *เปลว* ในการแก้ตัวนี้ยังไม่มีกรกล่าวถึงในงานของณิชชา

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นได้ว่าแม้จะมีการศึกษารูปปฏิเสธในภาษาไทยอยู่พอสมควร แต่ยังไม่มีการทำงานวิจัยใดที่อธิบายความแตกต่างระหว่างการใช้ *ไม่* และ *เปลว* ทั้งในด้านวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติร่วมกันมาก่อน เนื่องจากงานวิจัยในอดีตมักเน้นศึกษาในด้านใดด้านหนึ่ง เช่น วากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ หรือวัจนปฏิบัติ โดยมากมักเป็นการศึกษาในด้านวากยสัมพันธ์ซึ่งเน้นศึกษาการปรากฏของรูปปฏิเสธในโครงสร้างภาษา หรือเป็นการศึกษาในเชิงอรรถศาสตร์ซึ่งศึกษาเฉพาะรูปปฏิเสธที่ปรากฏในตำแหน่งคำลงท้ายคำถามเท่านั้น ทั้งนี้การวิจัยทั้งในเชิงวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ดังกล่าวยังคงมีมุมมองว่าการปฏิเสธมีความหมายตรงตัวตามรูปภาษาที่ปรากฏ ส่วนในเชิงวัจนปฏิบัตินั้นแม้จะมีงานวิจัยใดที่ศึกษาการปฏิเสธในแง่ที่เป็นหน้าที่ของรูปปฏิเสธในบริบทการสนทนา แต่ผู้วิจัยพบว่ายังไม่หาคำตอบเกี่ยวกับรูปปฏิเสธทั้งสองรูปมากนัก

นอกจากนี้ เมื่อกกล่าวถึงการเลือกใช้รูปปฏิเสธทั้งสองรูปคือ *ไม่* และ *เปลว* จะพบว่าผู้พูดภาษาไทยย่อมเลือกใช้รูปปฏิเสธด้วยความหมายในบริบทที่แตกต่างกันได้อย่างเป็นธรรมชาติในฐานะที่เป็นเจ้าของภาษา แต่หากมีการถามต่อไปว่า *ไม่* และ *เปลว* นี้ต่างกันอย่างไร เหตุใดจึงมีการเลือกใช้ที่แตกต่างกัน และเหตุใดจึงไม่สามารถใช้แทนกันได้ในบางบริบท เชื่อแน่ว่าผู้พูดที่เป็นเจ้าของภาษาอาจพบว่าเป็นเรื่องยากที่จะตอบคำถามดังกล่าว หรือแม้จะพยายามตอบคำถามดังกล่าวแล้วก็อาจพบว่าไม่สามารถให้คำตอบที่ชัดเจนได้ ส่วนใหญ่มักให้เหตุผลว่าเป็นการเลือกใช้รูปปฏิเสธตามธรรมชาติอย่างเจ้าของภาษา ซึ่งการตอบเช่นนั้นดูเหมือนจะยังไม่สามารถไขข้อข้องใจได้ และยังพบว่าคำถามดังกล่าวเป็นคำถามที่เกิดขึ้นในการเรียนการสอนและการใช้ภาษาไทยของชาวต่างชาติที่เรียนภาษาไทยค่อนข้างมาก กล่าวคือชาวต่างชาติที่เรียนภาษาไทยมักเกิดความสงสัยว่า *ไม่* และ *เปลว*

ต่างกันอย่างไรทั้งในแง่ที่เป็นความหมายประจำคำและความหมายที่เกิดจากการใช้ในบริบทการสนทนาเนื่องจากมักทราบเพียงว่าเป็นรูปภาษาที่แสดงการปฏิเสธทั้งคู่ แต่ก็ไม่ทราบแน่ชัดว่ามีความหมายแตกต่างกันอย่างไร ทั้งยังไม่พบคำอธิบายเรื่องความแตกต่างทางความหมายอื่น ๆ ทั้งในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานและตำราไวยากรณ์ซึ่งกล่าวเพียงว่า *ไม่* และ *เปล่า* มีความหมายแสดงการปฏิเสธเท่านั้น นอกจากนี้ยังเกิดคำถามต่อไปว่า เมื่อใดควรใช้ *ไม่* และเมื่อใดควรใช้ *เปล่า* หรืออาจเกิดคำถามว่าจะสามารถใช้รูปปฏิเสธทั้งสองแทนกันได้หรือไม่ และมีบริบทเฉพาะสำหรับรูปปฏิเสธทั้งสองรูปหรือไม่และอย่างไร

ด้วยเหตุที่งานวิจัยในอดีตอาจจะมีจำนวนข้อมูลประกอบการวิเคราะห์ที่ไม่มากพอและอยู่ในวงจำกัด ทำให้ไม่สามารถเห็นปรากฏการณ์ของรูปปฏิเสธที่มีความหลากหลาย ดังนั้นในการศึกษารูปปฏิเสธทั้งสองรูปในทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัตินี้ ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่มีจำนวนมากขึ้น เช่น ข้อมูลจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติในพระบรมราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สื่อทางอินเทอร์เน็ต นวนิยาย และบทสนทนาในชีวิตประจำวันของผู้วิจัย เพื่อให้ครอบคลุมปรากฏการณ์การปฏิเสธมากยิ่งขึ้นจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจศึกษา

กล่าวโดยสรุปคือ การศึกษารูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ทั้งในเชิงวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติร่วมกันโดยการใช้ข้อมูลบทสนทนาจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายและมีจำนวนมากขึ้น เป็นประเด็นที่น่าสนใจศึกษา และน่าจะช่วยให้เห็นปรากฏการณ์การปฏิเสธในภาษาไทยได้อย่างครอบคลุมมากขึ้น เนื่องจากการศึกษาดังกล่าวจะทำให้ทราบว่า รูปปฏิเสธในภาษาไทยมีบริบททางวากยสัมพันธ์เช่นไร มีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์อย่างไร และมีหน้าที่ในบริบทการสนทนาอย่างไร รวมทั้งยังทำให้ทราบความแตกต่างระหว่าง *ไม่* และ *เปล่า* ที่ผู้พูดเลือกใช้ในบริบทการสื่อสาร อันส่งผลให้ไม่สามารถใช้รูปปฏิเสธทั้งสองแทนกันได้ดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ที่จะช่วยให้มีคำอธิบายปรากฏการณ์ทางภาษาไทยอันเนื่องด้วยการบอกปฏิเสธด้วย *ไม่* และ *เปล่า* ให้ครอบคลุมและชัดเจนยิ่งขึ้น เป็นประโยชน์ทั้งต่อชาวไทยและชาวต่างชาติที่สนใจภาษาไทย รวมไปถึงการเรียนการสอนภาษาไทยในอนาคตด้วย

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ในภาษาไทย

1.3 สมมติฐานการวิจัย

- 1) รูปปฏิเสธ *ไม่* สามารถปรากฏในบริบททางวากยสัมพันธ์ที่หลากหลายกว่า *เปล่า* ดังมีรายละเอียดดังนี้
 - ก. รูปปฏิเสธ *ไม่* สามารถปรากฏหน้าคำกริยาแสดงอาการ หน้าคำกริยาแสดงสภาพ หน้าคำกริยาช่วย ภายในหน่วยสร้างกริยาเรียง และสามารถปรากฏลำพังได้
 - ข. รูปปฏิเสธ *เปล่า* สามารถปรากฏหน้าคำกริยาแสดงอาการและสามารถปรากฏลำพังเท่านั้น
- 2) รูปปฏิเสธ *ไม่* ใช้ปฏิเสธในระดับประโยค ส่วนรูปปฏิเสธ *เปล่า* ใช้ปฏิเสธในระดับถ้อยคำเท่านั้น
- 3) รูปปฏิเสธ *ไม่* มีหน้าที่ทางวจนปฏิบัติที่หลากหลายกว่ารูปปฏิเสธ *เปล่า* ดังนี้
 - ก. รูปปฏิเสธ *ไม่* ใช้เพื่อปิดบังความจริง ตัดบท เปลี่ยนหัวข้อในการสนทนา และชิงผลัด
 - ข. รูปปฏิเสธ *เปล่า* ใช้เพื่อแก้ตัวและแก้ข้อกล่าวหา

1.4 วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยมี 4 ขั้นตอน ได้แก่ ทบทวนวรรณกรรม เก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลและเขียนรายงาน ดังนี้

1.4.1 ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

- 1) แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการปฏิเสธ
- 2) การปฏิเสธในภาษาไทย
- 3) งานวิจัยในอดีตเกี่ยวกับรูปปฏิเสธ 2 รูปในภาษาไทย คือ *ไม่* และ *เปล่า*

ทั้งนี้ผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงการทบทวนวรรณกรรมโดยละเอียดในบทต่อไปคือบทที่ 2

1.4.2 เก็บข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล *ไม่* และ *เปล่า* นี้ ผู้วิจัยจะไม่นำรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ที่ปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของคำลงท้ายคำถาม เช่น *หรือไม่* และ *หรือไม่* และที่เป็นส่วนหนึ่งของวลิตายตัว⁵ (fixed expression) เช่น *ไม่เป็นไร* *ไม่ก็* *ไม่เพียงแต่* *ไม่มีปี่มีขลุ่ย* *เปล่าประโยชน์* และ *จับเสือมือเปล่า* มาศึกษาในครั้งนี้ โดยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลดังต่อไปนี้

- 1) คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติในพระบรมราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (Thai National Corpus: TNC) โดยภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้วิจัยได้รวบรวมรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* อย่างละ 1,000 คำ รวมเป็น 2,000 คำ จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ ซึ่งมีจำนวนคำประมาณ 32 ล้านคำที่ได้รวบรวมมาจากภาษาเขียนซึ่งเป็นตัวแทนของภาษาปัจจุบัน โดยมีการกำหนดให้เป็นงานเขียนในช่วง พ.ศ. 2541- 2550 เป็นหลัก ข้อมูลในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ แบ่งออกเป็น 6 ประเภท ได้แก่ บันเทิงคดี (fiction) หนังสือพิมพ์ (newspaper) เอกสารทั่วไป (non-academic text) เอกสารวิชาการ (academic text) กฎหมาย (law) และเบ็ดเตล็ด (miscellaneous) อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่านอกจากรูปปฏิเสธทั้งสองจะสามารถปรากฏในบริบทที่เป็นภาษาเขียนแล้ว ยังสามารถปรากฏในบริบทที่เป็นภาษาพูดได้เช่นกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งรูปปฏิเสธ *เปล่า* ซึ่งจะพบในภาษาพูดเท่านั้น แม้คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ จะได้บรรจุข้อมูลที่เป็นภาษาพูดหรือบทสนทนา ดังที่ปรากฏอยู่ในงานเขียนซึ่งเป็นงานประพันธ์ เช่น

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

⁵ วลีตายตัว หมายถึงรูปภาษาที่มีลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ 1) มีข้อจำกัดในการปรากฏร่วม (collocation restriction) กล่าวคือคำที่ปรากฏร่วมกันในวลิตายตัวมักไม่ปรากฏร่วมกับคำอื่น 2) โครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ (syntactic structure) ไม่สามารถเปลี่ยนตำแหน่งในการปรากฏหรือการแทรกคำอื่น ๆ ในโครงสร้างวากยสัมพันธ์ได้ 3) มีความทึบทางความหมาย (semantic opacity) กล่าวคือเมื่อนำคำมาประกอบกันแล้ว จะมีการเปลี่ยนแปลงทางความหมาย หรือมีความหมายไม่ตรงไปตรงมาตามรูปภาษา (Carter, 2000; Weinreich, 1980) ยกตัวอย่างเช่น สำนวน (idioms) เช่น *red tape* สุภาษิต (proverbs) เช่น *A watched pot never boils* อุปมา (similes) เช่น *as old as the hills* และคำพูดติดปาก (stock phrases) เช่น *When all is said and done* ทั้งนี้วลิตายตัวอาจมีความหลากหลายและอาจมีลักษณะความเป็นวลิตายตัว 3 ประการข้างต้นที่เป็นระดับ (degree) เริ่มจากน้อยที่สุดไปหามากที่สุด (Atkins & Rundell, 2008: 167; Carter, 2000: 66; Cruse, 2011: 86 - 88; Gardner, 2013: 27 - 28; Jackson & Amvela, 2000: 65 - 67; Read, 2000: 21 - 24)

นวนิยาย แต่ยังพบว่ามีย่านน้อยคือคิดเป็นร้อยละ 25 ของงานทั้งหมดเท่านั้น⁶ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่าข้อมูลที่ขอลงในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ มีลักษณะการพิมพ์ที่เรียงต่อกันไปเรื่อย ๆ โดยไม่ระบุว่าใครเป็นผู้พูดนั้นทำให้เป็นการยากต่อการแยกแยะว่า ถ้อยคำที่ปรากฏในบทสนทนานั้นเป็นบทพูดของตัวละครหรือผู้พูดคนใด ดังตัวอย่าง

- (36) มีข่าวว่าภาพดังกล่าวเจนี่เป็นคนถ่ายก็จริงสิ ไม่ใช่ค่ะ ไปกับเพื่อนหลายคนค่ะ มีเจนี่ไปด้วยรีเปลา ไปค่ะ เจนี่ไปค่ะ ภาพหลุดออกมาได้ไง คือจริง ๆ แล้วเพื่อนเอามาลงในเฟสบุ๊กค่ะ ไม่ได้เกี่ยวกับเจนี่เลย ภาพนานริยัง ช่วงปีใหม่ค่ะ แล้วโน้ตว่ายังไงบ้าง คือ ขำกันมากกว่า คำก็บอกว่าไม่ใช่โรครจิตชักหน่อย สนิทขึ้นมัย ไม่ ก็ปกติค่ะ เหมือนอ้มจะบอกเสมอว่าโน้ตเป็นแค่เพื่อน แต่ภาพดูเหมือนจะไม่ใช่ ก็เพื่อนกันทั้งนั้น ทุกคนเป็นเพื่อนกัน เรื่องนี้ติดต่อว่ายังไง คำไม่ได้ว่าอะไรค่ะ ก็ให้เกียรติกันค่ะ ตีตเสียใจหรืออ้อมมัย คำไม่ได้งอนก็ถามว่าไปตมรักแระอะไร หัวเราะ ก็ไม่มีอะไรค่ะ วันนั้นติดต่อไปด้วยมัย ไม่ได้ไปค่ะ ตีตไปเชียงใหม่ค่ะ คำไปกับเพื่อนค่ะ แล้วชวนอ้อมมัย ชวนแล้วแต่ไม่ไปค่ะ ภาพดังกล่าวทำให้ตีตเข้าใจผิดมัย ไม่ค่ะ คำก็ไม่ได้ว่าอะไร คำแค่ถามตมรักแระไรกันก็แค่แซว ๆ ไม่ได้มีอะไรค่ะ ตีตรู้มัยว่ามีโน้ตไปด้วย รู้ค่ะ ไปกับเพื่อนเยอะด้วย มีห้ามบ้างมัย ไม่ค่ะเพราะเราก็ไม่ได้ห้ามคำ มีข่าวว่าตีตเสียใจเลยไปคบกับโบว์อดีตก็โกโธม ถามตีตแล้วตีตบอกว่าไม่รู้จัก ตอนนี้อ้อมกับตีตยังเหมือนเดิมมัย คุยกันเหมือนเดิมค่ะ สถานภาพยังเหมือนเดิมมัย ก็เจอกันบ้าง ไม่เจอกันบ้าง

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ข้อมูลบทสนทนาจากชาวบ้านที่ปรากฏในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ นี้มีลักษณะเป็นข้อความที่เรียงต่อกันไปเรื่อย ๆ โดยไม่ระบุว่าใครเป็นผู้ถามและผู้ตอบ แม้จะมีวรรคตอนปรากฏให้เห็น ก็ยังคงยากต่อการแยกแยะว่าผู้พูดเป็นใคร และข้อความที่ผู้พูดคนหนึ่ง ๆ พูดนั้นไปสิ้นสุดที่ใด ในตัวอย่างนี้ หากอ่านข้อความตอนต้นที่ว่า มีข่าวว่าภาพดังกล่าวเจนี่เป็นคนถ่ายก็จริงสิ ไม่ใช่ค่ะ ไปกับเพื่อนหลายคนค่ะ มีเจนี่ไปด้วยรีเปลา ไปค่ะ เจนี่ไปค่ะ อาจทำ

⁶ เกณฑ์ที่ใช้เพื่อแยกประเภทของงานเขียนในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ กำหนดให้ 75% ของงานเขียนเป็นแนวสาระ (informative) ซึ่งคัดเลือกมาจากสาขาต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ประยุกต์ สังคมศาสตร์ ศิลปะและมนุษยศาสตร์ ศาสนาและความเชื่อ การเงินการพาณิชย์ เรื่องระหว่างประเทศ นันทนาการ และอีก 25% ของงานเขียนเป็นงานประพันธ์ (imaginative) ได้แก่ งานด้านวรรณกรรมและบทกวี (<http://www.arts.chula.ac.th/~ling/TNC/category.php?id=37&>)

ให้เข้าใจไปว่าเป็นการสนทนาระหว่างผู้ถาม 1 คนและผู้ตอบอีก 1 คนที่ชื่อ “เจนี่” โดยผู้ถามถามว่า *มีข่าวว่าภาพดังกล่าวเจนี่เป็นคนถ่ายก็จริงสิ และผู้ตอบได้ปฏิเสธว่า ไม่ใช่ค่ะ ไปกับเพื่อนหลายคนค่ะ* เมื่อผู้ถามถามต่อว่า *มีเจนี่ไปด้วยหรือเปล่าค่ะ* ผู้ตอบก็ตอบว่า *ไปค่ะ เจนี่ไปค่ะ* แต่เมื่ออ่านไปสักพัก จะทำให้เกิดความสงสัยว่า ผู้ตอบคำถามต่าง ๆ นั้นไม่น่าจะใช่เจนี่ แต่น่าจะเป็น “อ้ม” ที่กำลังตอบคำถามของนักข่าว เห็นได้จากข้อความที่นักข่าวถามว่า *เหมือนอ้มจะบอกเสมอว่าไนต์เป็นแค่เพื่อน แต่ภาพดูเหมือนจะไม่ใช่* และอ้มตอบว่า *ก็เพื่อนกันทั้งนั้น ทุกคนเป็นเพื่อนกัน* และจากข้อความที่นักข่าวถามว่า *แล้วชวนอ้มมั๊ย* และอ้มตอบว่า *ชวนแล้วแต่ไม่ไปค่ะ* จะเห็นได้ว่าข้อมูลในตัวอย่างข้างต้นไม่ได้ระบุว่ามึ่นักข่าวก็คนที่สัมภาษณ์อ้ม และใครเป็นคนถามคำถามใดบ้าง นอกจากนี้ยังพบว่าไม่มีการแยกข้อมูลที่เป็นกริยาอาการ เช่น การหัวเราะของผู้พูดออกจากถ้อยคำ แต่ใช้วิธีการพิมพ์ข้อมูลเรียงต่อกันกับถ้อยคำพูด เช่น *เค้าไม่ได้งอนก็ถามว่าไปดมรักแร้อะไร หัวเราะ ก็ไม่มีอะไรค่ะ*

นอกจากปัญหาในการแยกแยะว่าใครพูดกับใครดังที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่าข้อมูลที่ได้มาจากนวนิยายที่ปรากฏอยู่ในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ นี้ค่อนข้างยากที่จะแยกแยะว่าข้อความตอนใดเป็นบทพูดของตัวละคร ข้อความตอนใดเป็นความคิดของตัวละครที่ไม่ได้กล่าวออกมา หรือข้อความตอนใดเป็นเพียงบทบรรยายในเรื่อง ดังตัวอย่าง

- (37) เขาไม่ได้สนใจไล่ถามต่อ แว่ววันไม่ฟังเสียงคุยที่ไม่เกี่ยวกับตัวหล่อนอีกต่อไป ก้มหน้าก้มตาอ่านหนังสือ ท่องศัพท์ยากในหนังสือภาษาอังกฤษที่กำลังเรียนอยู่ เวลาท่องหนังสือยังไม่ค่อยมีอยู่ด้วย แว่ววันมีสมาธิดีเสมอ เมื่อต้องการจะท่องบทเรียนหล่อนมาสะดุ้งอีกครั้งเมื่อมีเสียงหนึ่งดังขึ้นข้างตัว อ่านหนังสืออะไรหรือ หนู แว่ววันเงยหน้าขึ้น ชายคนนั้นนั่นเอง เขามองดูหล่อนด้วยท่าที่ปรานี แต่แว่ววันรู้สึกกว่าแววดาของเขา มิได้ฉายแววปรานีเหมือนท่าทาง หนังสือเรียนค่ะ ยังเรียนหนังสืออยู่หรือ ชั้นไหนแล้วล่ะ เขานั่งยอง ๆ ลงข้างเธอ กางเกงสีขาวคับตัว ทำให้เนื้อที่ขาของเขาปลิ้นอย่างน่าเกลียด แว่ววันเหลื่อมองด้วยความรำคาญตา ม.ศ.๓ ค่ะ อ๊ะ ไม่เลว ไหนขอดูหนังสือเรียนหน่อยซิ อ้อ เรียนไต่เรคเม็ตรอดเล่ม ๓ ง่ายไปหน่อย น้องสาวฉันเขาเรียนเล่ม ๖ เข้าไปแล้ว เขาอยู่ชั้นเดียวกับเธอแหละ แต่เขาเรียนโรงเรียนฝรั่งเศสแล้วอย่างนี้ จะไปสอบแข่งกับเขาไหวหรือ ข้อสอบกระทรวงยึดหลักสูตรโรงเรียนรัฐบาลค่ะ ไม่ ออกยากกว่านี้ หล่อนตอบสั้น ๆ

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

จากตัวอย่างนวนิยายข้างต้น พอจะสันนิษฐานได้ว่า มีผู้ร่วมสนทนา 2 คน คือ ชายคนหนึ่งกับ แว่ววันซึ่งเป็นนักเรียน ม.ศ.3 แต่ข้อความเหล่านี้ปรากฏเรียงต่อกันไปเรื่อย ๆ โดยไม่ระบุตัวผู้พูด และไม่แยกให้เห็นอย่างชัดเจนว่าส่วนใดเป็นบทพูดและส่วนใดเป็นบทบรรยาย เช่น แว่ววันไม่ฟังเสียงคุยที่ไม่เกี่ยวกับตัวหล่อนอีกต่อไป ก้มหน้าก้มตาอ่านหนังสือ ท่องศัพท์ยากในหนังสือภาษาอังกฤษที่กำลังเรียนอยู่ เวลาท่องหนังสือยังไม่ค่อยมีอยู่ด้วย แว่ววันมีสมาธิดีเสมอ เมื่อต้องการจะท่องบทเรียนหล่อนมาสะดุ้งอีกครั้งเมื่อมีเสียงหนึ่งดังขึ้นข้างตัว อ่านหนังสืออะไรหรือ หนู แว่ววันเงยหน้าขึ้น ชายคนนั้นนั่นเอง เขามองดูหล่อนด้วยท่าที่ปรานี แต่แว่ววันรู้สึกว่าจะแววตาของเขามีได้ฉายแววปรานีเหมือนท่าทาง หนังสือเรียนคะ ยังเรียนหนังสืออยู่หรือ ขึ้นไหนแล้วละ นอกจากนี้ยังมีได้มีการแยกข้อความส่วนที่เป็นความรู้สึกนึกคิดของผู้พูดที่มีได้กล่าวถ้อยออกมา เช่น แต่แว่ววันรู้สึกว่าจะแววตาของเขามีได้ฉายแววปรานีเหมือนท่าทาง ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้รวบรวมข้อมูลรูปปฏิเสธที่ปรากฏในบทสนทนาจากแหล่งอื่น ๆ เพิ่มเติม ได้แก่ นวนิยาย สื่อทางอินเทอร์เน็ต และบทสนทนาในชีวิตประจำวันของผู้วิจัย ซึ่งมีบริบทที่เอื้อต่อการแยกแยะว่าใครเป็นผู้พูด ตอนใดเป็นความคิดของผู้พูด และตอนใดเป็นบทบรรยาย ดังต่อไปนี้

2) นวนิยาย

จากที่กล่าวไปแล้วข้างต้นว่า รูปปฏิเสธ ไม่ ปรากฏทั้งในภาษาเขียนและภาษาพูด ในขณะที่ เปล่า จะปรากฏในภาษาพูดเท่านั้น และข้อมูลส่วนหนึ่งสามารถสืบค้นจากคลังข้อมูลภาษาไทย แห่งชาติฯ ได้ แต่ข้อมูลในส่วนที่เป็นบทสนทนาในงานเขียน เช่น นวนิยายนั้นยังคงพบปัญหาในการแยกแยะว่าตัวละครใดเป็นผู้พูด และข้อความตอนใดเป็นบทพูดหรือบทบรรยาย จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเก็บข้อมูลรูปปฏิเสธจากนวนิยายที่ตีพิมพ์เป็นรูปเล่มซึ่งมีบริบทและเครื่องหมายคำพูดหรืออัญประกาศ “ ” แสดงให้ทราบว่าใครเป็นผู้พูด หรือในกรณีที่ไม่มีการระบุตัวผู้พูดก็จะใช้วิธีการขึ้นบรรทัดใหม่เมื่อมีการเปลี่ยนผู้พูด หรือมีการเปลี่ยนผลัดในการสนทนา ดังตัวอย่าง

(38) “คุณไปพูดอะไรกับครูใหญ่ทำให้เขาเข้าใจผิดว่าฉันเป็นอะไรกับคุณ”

“เปล่า” นายสวัสดีตอบ แต่ตายิ้มพราว “ผมไม่ได้พูดอะไรเลย”

“ฮึ” ฉันยังไม่พอใจ

“เขาคงเห็นเองมั้ง”

“เห็นอะไร” เสียงของฉันเริ่มไต่ระดับสูงขึ้น

“เห็นว่าคุณชอบผม” นายสวัสดีพูดหน้าตาเฉย ริมฝีปากยิ้มออกอย่างสนใจ “เพราะผมเป็นคนดี ทำประโยชน์ให้โรงเรียน รักเด็ก แก้ปัญหาให้คุณได้ทุกอย่าง”

(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2557: 129)

จากตัวอย่างจากนวนิยายเรื่อง “แดดฉายในสายลม” นี้จะเห็นว่าเป็นบทสนทนาระหว่างตัวละคร 2 คน คือ นายสวัสดิ์และผู้ที่เกี่ยวข้องตัวเองว่า ฉັນ ซึ่งเป็นผู้เล่าเรื่อง ในที่นี้แม้จะไม่มีภรรยาใครเป็นผู้พูด แต่จากบริบทและลักษณะในการพิมพ์ข้อความ เช่น การใช้เครื่องหมายคำพูดแสดงว่าเป็นถ้อยคำพูดของตัวละครที่แยกออกจากบทบรรยาย และการใช้วิธีขึ้นต้นบรรทัดใหม่เพื่อแสดงว่ามีการเปลี่ยนผลัดในการสนทนา หรือมีการเปลี่ยนตัวผู้พูดไปแล้ว ทำให้ทราบว่าถ้อยคำนั้นมาจากผู้พูดคนใด เช่น ตอนที่ผู้พูดซึ่งแทนตัวเองว่า ฉັນ ได้ถามสวัสดิ์ว่า *คุณไปพูดอะไรกับครูใหญ่ทำให้เขาเข้าใจผิดว่าฉันเป็นอะไรกับคุณ* แล้วมีการขึ้นบรรทัดใหม่เพื่อแสดงให้ทราบว่าสวัสดิ์เป็นคนตอบว่า *เปล่า พร้อมทั้งมีคำบรรยายแสดงอาการปฏิกิริยาของเขาปรากฏนอกเครื่องหมายคำพูดว่า นายสวัสดิ์ตอบ แต่ตายี่มพราย เป็นต้น*

นวนิยายที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในการเก็บข้อมูลนี้มีจำนวน 17 เรื่อง โดยจำกัดให้มีผู้เขียนซ้ำกันได้ไม่เกิน 2 เรื่อง ดังนี้

- ก. เพรงเงา (กิ่งฉัตร, 2542)
- ข. ตามรักคืนใจ (กิ่งฉัตร, 2543)
- ค. สุดหัวใจที่ปลายรุ้ง (ว. วินิจฉัยกุล, 2545)
- ง. ทางเทวดา (แก้วแก้ว, 2547)
- จ. ปราสาททรายในสายฝน (ดวงตะวัน, 2549)
- ฉ. วิมานมะพร้าว (แก้วแก้ว, 2552)
- ช. ในสวนขวัญ (ดวงตะวัน, 2554)
- ซ. ใต้เงาตะวัน (ปิยะพร ศักดิ์เกษม, 2554)
- ฌ. ไอ้คุณผี (กนกเรขา, 2556)
- ญ. หวานรักในลมร้อน (แสนดี, 2556)
- ฎ. แดดฉายในสายลม (ชัมย์ภร แสงกระจ่าง, 2557)
- ฏ. หัวใจปฐพี (ปิ่นเพชร, 2557)
- ฐ. มรดกมณี (ชวงค์ ฉายะจินดา, 2559)
- ฑ. สารวัตรเถื่อน (วสิษฐ เดชกุญชร, 2559)
- ฒ. [K]-Gent ร้ายขั้นสุด...สุภาพบุรุษสองหน้า (แสดมปีเบอร์รี่, 2537)
- ณ. Peach Kiss ยัยแสนหวานกับแผนการจับหัวใจคุณหมोज้าเล่ห์ (อีโตโก_ชั้นไฮน์, 2537)
- ด. Dear Mr. Postman ส่งด่วนพิเศษผู้ชายเกรด A (นางร้าย, 2537)

3) สื่อทางอินเทอร์เน็ต

ผู้วิจัยเก็บข้อมูลที่เป็นบทสนทนาที่ปรากฏในสื่อทางอินเทอร์เน็ต ได้แก่ ยูทูป (YouTube) เป็นจำนวน 10 เรื่อง รวมเป็นเวลาทั้งสิ้น 1 ชั่วโมง 6 นาที 13 วินาที ได้แก่

ก. ทหารยึดบ้านรุกป่าสงวน	มีความยาว 5 นาที 28 วินาที
ข. นัดส่งยาบ้าหน้าอำเภอ ตอนที่ 1	มีความยาว 3 นาที 25 วินาที
ค. นัดส่งยาบ้าหน้าอำเภอ ตอนที่ 2	มีความยาว 2 นาที 14 วินาที
ง. คุณหมอธีระวัฒน์ เหมะจุฑา ตอนที่ 1	มีความยาว 17 นาที 24 วินาที
จ. คุณหมอธีระวัฒน์ เหมะจุฑา ตอนที่ 2	มีความยาว 12 นาที 43 วินาที
ฉ. คุณหมอธีระวัฒน์ เหมะจุฑา ตอนที่ 3	มีความยาว 4 นาที 43 วินาที
ช. รักแท้หรือแค่ความหวัง	มีความยาว 1 นาที 36 วินาที
ซ. ทหารถล่มตำรวจ	มีความยาว 5 นาที 41 วินาที
ณ. อิมเมจ	มีความยาว 3 นาที 30 วินาที
ญ. เดอะวอยซ์ ไทยแลนด์	มีความยาว 9 นาที 29 วินาที

ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลบทสนทนาจากสื่อทางอินเทอร์เน็ตไว้ในภาคผนวก ก

4) บทสนทนาในชีวิตประจำวันของผู้วิจัย

นอกจากข้อมูลรูปปฏิเสธที่รวบรวมจากแหล่งข้อมูลดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยยังได้เก็บข้อมูลโดยการจดบันทึกบทสนทนาที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของผู้วิจัยรวมทั้งสิ้น 77 บทสนทนา โดยมีกระบวนการเก็บข้อมูลใน 2 ลักษณะ คือ 1) การเก็บข้อมูลโดยที่ผู้วิจัยอยู่ร่วมเหตุการณ์และมีส่วนร่วมในการสนทนา (participant – observation) และ 2) การเก็บข้อมูลแบบสังเกตการณ์ (observation) กล่าวคือ ผู้วิจัยเป็นเพียงผู้สังเกตการณ์ที่ฟังหรืออยู่ร่วมกับผู้สนทนาคนอื่น โดยไม่มีส่วนร่วมในการสนทนา (Saville-Troike, 1982: 121 - 124) และไม่กระทำการใด ๆ อันเป็นการชักนำบทสนทนาเพื่อให้ได้ข้อมูลตามที่ต้องการ นอกจากข้อมูลบทสนทนาข้างต้นแล้ว ยังมีข้อมูลที่เป็นประโยคหรือข้อความสั้นอีก 60 ข้อความ ซึ่งผู้วิจัยจดจำมาจากชีวิตประจำวันและได้บันทึกไว้เพื่อประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ร่วมด้วย ทั้งนี้ผู้วิจัยได้รวบรวมบทสนทนาในชีวิตประจำวันไว้ในภาคผนวก ข และรวบรวมข้อความจากชีวิตประจำวันไว้ในภาคผนวก ค

ทั้งนี้ ข้อมูลในส่วนที่เป็นการสนทนานั้น ผู้วิจัยได้ทำการถ่ายทอดข้อมูลโดยการใส่ชุดสัญลักษณ์ในการถ่ายทอดบทสนทนาตามที่ปรากฏในหัวข้อ 1.6.2 เรื่อง “สัญลักษณ์ที่ใช้ในการถ่ายทอดข้อมูลบทสนทนา”

1.4.3 วิเคราะห์ข้อมูล

ในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลนี้ประกอบด้วย 3 หัวข้อย่อย ได้แก่ 1.4.3.1 จัดกลุ่มรูปปฏิเสธตามบริบททางวากยสัมพันธ์ 1.4.3.2 วิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ 1.4.3.3 วิเคราะห์คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ และ 1.4.3.4 วิเคราะห์คุณสมบัติทางวัจนปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1.4.3.1 จัดกลุ่มรูปปฏิเสธตามบริบททางวากยสัมพันธ์

เมื่อรวบรวมข้อมูลรูปปฏิเสธแล้ว ผู้วิจัยได้แยกรูปปฏิเสธออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ คือ รูปปฏิเสธ *ไม่* และรูปปฏิเสธ *เปล่า* จากนั้นผู้วิจัยได้จัดกลุ่มรูปปฏิเสธแต่ละรูปตามกระบวน หรือตามการปรากฏในบริบททางวากยสัมพันธ์

1.4.3.2 วิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของรูปปฏิเสธ

เมื่อได้จัดกลุ่มรูปปฏิเสธตามกระบวนที่ปรากฏแล้ว ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของรูปปฏิเสธ ทั้งที่เป็นการปรากฏลำพังและการปรากฏร่วมกับรูปภาษาอื่น ๆ โดยได้วิเคราะห์ไปพร้อมกับคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ ดังจะกล่าวถึงต่อไปนี้

1.4.3.3 วิเคราะห์คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของรูปปฏิเสธ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของรูปปฏิเสธแต่ละรูป ทั้งที่เป็นความหมายประจำคำ หรือความหมายที่ไม่ได้เปลี่ยนแปลงตามบริบทการสื่อสาร และขอบเขตการปฏิเสธ โดยได้วิเคราะห์ไปพร้อมกับคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ เนื่องจากรูปภาษาที่ปรากฏในบริบททางวากยสัมพันธ์นั้นย่อมมีหน้าที่ทางไวยากรณ์และมีความหมายในตัวเอง

ในเรื่องขอบเขตการปฏิเสธของรูปปฏิเสธนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตการปฏิเสธออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ การปฏิเสธในระดับประโยค และการปฏิเสธในระดับถ้อยคำ ดังนี้

1) การปฏิเสธในระดับประโยค

การปฏิเสธในระดับประโยคเป็นการปฏิเสธที่มีขอบเขตภายในประโยค ได้แก่ การปฏิเสธส่วนหนึ่งของประโยค อาทิเช่น คำหรือวลี เช่น กริยาวลี และวิเศษณ์วลี ดังตัวอย่าง

(39) ฝ่ายที่เพิ่งปรากฏตัวเดินดุ่ม ๆ *ไม่*เหลียวซ้ายแลขวา *ไม่*ชายตามองผู้ใดทั้งสิ้น

(ปิยะพร ศักดิ์เกษม, 2554: 5)

จากตัวอย่างข้างต้น *ไม่* มีขอบเขตการปฏิเสธในระดับประโยค เห็นได้จากการที่ *ไม่* ปรากฏหน้ากริยาวลีและมีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมที่กริยาวลี ได้แก่ *เหลียวซ้ายแลขวา* และ *ชายตามองผู้ใด* ตามลำดับ

(40) ฉันอยู่คนเดียวไม่ได้...รู้ดีกว่า...โลก...ไม่เหมือนกับที่มันเคยเป็น

(ปิยะพร ศักดิ์เกษม, 2554: 633)

จากตัวอย่างข้างต้น *ไม่* มีขอบเขตการปฏิเสธภายในระดับประโยค เห็นได้จากการที่ *ไม่* ปรากฏหน้า *ได้* ซึ่งในที่นี้เป็นคำวิเศษณ์ขยายประโยค *ฉันอยู่คนเดียว* โดย *ไม่* มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมที่วิเศษณ์วลีหรือคำวิเศษณ์ *ได้*

2) การปฏิเสธในระดับถ้อยคำ

การปฏิเสธในระดับถ้อยคำเป็นการปฏิเสธที่อยู่นอกเหนือขอบเขตของประโยค พบได้ในกรณี ที่ผู้พูดใช้รูปปฏิเสธในการแสดงปฏิเสธสัมพันธ์หรือโต้ตอบถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาในผลัดการสนทนา ก่อนหน้านั้น ดังตัวอย่าง

(41) หล่อนเชิญให้เขาเข้ามาข้างใน นิกกวาดตามองรอบห้อง แล้วออกปากอย่างขัน ๆ

“ห้องคนแก่ในฝัน”

นิลลาแปลกใจกับประโยคนั้นจนลืมนึกถึงอารมณ์อื่น รวมทั้งความรู้สึกสะท้อนสะเทือน ไม่เป็นสำที่จู้ ๆ นิกก็มาหาโดยไม่บอกเล่าเก้าสิบเสียก่อน

“อ้อ...ว่านิลแก่หรือคะ?”

“เปล่า ผมหมายถึงห้องสไตล์คนแก่ คนแก่ชอบแบบนี้ละ สีอ่อน ๆ ม่านลูกไม้สีขาว ๆ พรหมลายดอกไม้ แต่เจ้าของเขารักษาไว้ดีนะ ดีกว่าบ้านที่เราเคยอยู่”

(ว. วินิจฉัยกุล, 2545: 516)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสนทนายระหว่างนิกและนิลลา ในเหตุการณ์นี้นิกไปเยี่ยมนิลลาที่บ้านพักใหม่ที่เธอเช่าไว้ โดยเขาพูดว่าห้องของเธอเป็นห้องคนแก่ในฝัน ทำให้นิลลาเข้าใจผิดคิดว่าเขาว่าเธอแก่ เธอจึงถามว่า *อ้อ...ว่านิลแก่หรือคะ?* แต่นิกตอบปฏิเสธว่า *เปล่า* จะเห็นว่า *เปล่า* ที่นิกใช้นี้ ไม่ได้แสดงการปฏิเสธในระดับประโยค รวมทั้งไม่ได้ใช้ปฏิเสธประโยคที่ตามมาข้างหลัง แต่เป็นการปฏิเสธถ้อยคำที่เป็นคำถามของนิลลาที่ปรากฏในผลัดที่เป็นการตอบคำถามก่อนหน้านี

(42) “คุณเรนเคยได้ยินชื่อคุณเอเดนมั๊ยครับ”

“ไม่ค่ะ” ใบหน้าคมสวยหันกลับมามอง สีหน้างุนงง “ทำไมเธอคะ”

(ปิ่นเพชร, 2557: 152)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสนทนายระหว่างชายหนุ่มชื่อ “พสุ” และหญิงสาวชื่อ “เรน” โดยจะสังเกตเห็นว่า พสุถามเรนว่า *คุณเรนเคยได้ยินชื่อคุณเอเดนมั๊ยครับ* และจะเห็นว่าเรนได้ใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* ตามด้วยคำลงท้าย *ค่ะ* ในการตอบปฏิเสธคำถามของชายหนุ่ม การใช้ *ไม่* ของเรนในที่นี้ไม่ได้เป็น

การปฏิเสธในระดับประโยค แต่จัดเป็นการปฏิเสธในระดับถ้อยคำ เนื่องจากเรนใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* ในการปฏิเสธถ้อยคำซึ่งเป็นคำถามของพสุ ซึ่งเป็นผู้ร่วมสนทนา

1.4.3.4 วิเคราะห์คุณสมบัติทางวจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ

คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์มีความสัมพันธ์กับคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ในแง่ที่รูปภาษาที่ปรากฏในโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ย่อมมีความหมายประจำรูปภาษาบางประการ และคุณสมบัติทั้งสองด้านนี้ยังมีความสัมพันธ์กับคุณสมบัติในทางวจนปฏิบัติ เนื่องจากผู้พูดสามารถใช้รูปภาษาที่ประกอบกันขึ้นตามกฎไวยากรณ์ในภาษาเพื่อสื่อความหมายอื่น ๆ ตามเจตนาในการสื่อสาร โดยความหมายที่ต้องการสื่อนี้อาจไม่ตรงไปตรงมาตามรูปภาษาที่ปรากฏ กล่าวคือ ในการสื่อสารนั้น มนุษย์ใช้ความสามารถทางปริชาน (cognitive capacities) 2 ระดับพร้อมกัน คือ 1) การผลิตถ้อยคำที่ประกอบด้วยคำ ประโยค รวมทั้งสัญลักษณ์ ซึ่งมีความหมายเดิม (conventional meaning) ในทางกายภาพตามเจตนาของผู้พูด และ 2) ความหมายที่ผู้พูดเจตนาที่จะสื่อ (Moeschler, 2007: 79; John R. Searle, 2007: 23) ดังตัวอย่าง

(43) Jaques: Axel, please go and brush your teeth!

Axel: Dad, I'm not sleepy.

(Moeschler, 2007: 79)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสนทนาระหว่างพ่อ (Jaques) กับลูก (Axel) หากดูตามรูปภาษาที่ปรากฏ จะเห็นว่าถ้อยคำที่พ่อกล่าวนี้เป็น การขอให้ลูกไปแปรงฟันตามธรรมดาเท่านั้น แต่หากพิจารณาถ้อยคำที่ลูกใช้ในการโต้ตอบพ่อแล้วจะเห็นว่า ลูกตีความถ้อยคำของพ่อได้ว่าการที่พ่อบอกให้ตนรีบไปแปรงฟันนั้น พ่อมีเจตนาอื่นในการสื่อสารคือพ่อต้องการสั่งให้ตนรีบเข้านอน จึงปฏิเสธคำสั่งของพ่อด้วยการบอกว่า *Dad, I'm not sleepy.* เพื่อต่อรองว่าตนยังไม่ต้องการเข้านอน

ในการวิเคราะห์คุณสมบัติทางวจนปฏิบัตินี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์หน้าที่ทางวจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ซึ่งเป็นหน้าที่ที่ผู้พูดได้เลือกใช้รูปปฏิเสธให้ทำหน้าที่ต่าง ๆ ในการสื่อสาร และความหมายของรูปปฏิเสธเกิดจาก “สถานการณ์สื่อสาร” (speech situation) ซึ่งประกอบด้วยสถานการณ์บริบทและผู้ร่วมสถานการณ์การสื่อสาร การหาความหมายในทางวจนปฏิบัติเช่นนี้ต้องอาศัยการอนุมานที่ได้จากการคาดเดาจากประสบการณ์ สัญชาตญาณ การรู้เอง (intuition) ทักษะคิด ความเชื่อ ความเห็น และการสังเกตบริบทในการสื่อสาร (กิงกาญจน์ เทพกาญจนา, 2559)

1.4.4 สรุปผลและเขียนรายงาน

เมื่อวิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* แล้ว ผู้วิจัยได้สรุปผลและเขียนรายงานเรื่องคุณสมบัติทั้ง 3 ประการ รวมทั้งผลการเปรียบเทียบรูปปฏิเสธทั้งสองเพื่อชี้ให้เห็นความเหมือนและความแตกต่างของรูปปฏิเสธทั้งสองด้วย

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

- 1) เป็นแนวทางในการศึกษาการปฏิเสธในเชิงแบบลักษณ์ภาษา
- 2) เป็นแนวทางในการเรียนการสอนภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศ
- 3) เป็นแนวทางในการเขียนตำราไวยากรณ์ในภาษาไทย
- 4) เป็นแนวทางในการสอนการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม

1.6 สัญลักษณ์ที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

สัญลักษณ์ที่ใช้ในวิทยานิพนธ์นี้มี 2 ประเภท ได้แก่ สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล และสัญลักษณ์ที่ใช้ในการถ่ายทอดข้อมูลบทสนทนา ดังต่อไปนี้

1.6.1 สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตัวเอน	รูปภาษา เช่น คำ วลี และอนุพากย์ที่ปรากฏในข้อมูลที่น่ามาวิเคราะห์
*รูปภาษา	รูปภาษาที่ผิดไวยากรณ์
?รูปภาษา	รูปภาษาที่อาจเป็นที่ยอมรับให้ใช้ได้บริบทที่เหมาะสม และหมายรวมถึงรูปภาษาที่มีผู้ใช้บางคนยอมรับ ในขณะที่บางคนอาจไม่ยอมรับ
[รูปภาษา]	รูปภาษาที่ปรากฏภายในเครื่องหมายวงเล็บเหลี่ยม เช่น [<i>ไม่</i> + กริยาวลี] แสดงกระสวนของรูปปฏิเสธ
[รูปภาษา + รูปภาษา]	เครื่องหมาย + ที่ปรากฏภายในวงเล็บเหลี่ยมแสดงการเกิดร่วมกันของรูปภาษาที่ปรากฏในกระสวน
[(รูปภาษา)]	รูปภาษาที่ปรากฏภายในวงเล็บกลม ซึ่งซ้อนอยู่ภายในวงเล็บเหลี่ยมแสดงให้ทราบว่าอาจปรากฏหรือไม่ปรากฏก็ได้ เช่น [<i>ไม่</i> + (คำลงท้าย)] แสดงว่าในกระสวนนี้อาจมีคำลงท้ายปรากฏร่วมหรือไม่ก็ได้

1.6.2 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการถ่ายทอดข้อมูลบทสนทนา

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการถ่ายทอดข้อมูลบทสนทนาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ส่วนหนึ่งเป็นชุดสัญลักษณ์ที่เจฟเฟอร์สัน (Jefferson, 2004) และจันทิมา อังคพณิชกิจ (2557: 228) ได้เสนอไว้ อีกส่วนหนึ่งเป็นเครื่องหมายที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นเอง ดังนี้

↑ หรือ ↓	ลูกศรปรากฏหน้าตำแหน่งที่มีการเปลี่ยนทำนองเสียง (intonation) ลูกศรชี้ขึ้นแสดงทำนองเสียงสูง ส่วนลูกศรชี้ลงแสดงทำนองเสียงต่ำ
:	แสดงการลากเสียงยาว (จำนวนของ : แสดงความยาวของเสียง)
=	แสดงความต่อเนื่องของถ้อยคำแบบไม่มีช่องว่าง (gap) ระหว่างคำพูดของคู่สนทนา
?	ปรากฏท้ายถ้อยคำแสดงเสียงสูงในตอนท้าย
!	ปรากฏท้ายถ้อยคำ แสดงการหยุดด้วยทำนองเสียงสูงมากเป็นพิเศษ เช่น การอุทาน หรือการแสดงความตกใจ
[]	แสดงการพูดซ้อน (มักใช้ในกรณีที่เป็นกรณิที่เป็นการพูดแทรก การขัดจังหวะในการพูด) โดยวงเล็บเปิดแสดงจุดเริ่มของการพูดซ้อน ในขณะที่วงเล็บปิดแสดงการจบการพูดซ้อนที่ตรงกับผู้ร่วมสนทนาอีกคน
,	ปรากฏท้ายถ้อยคำแสดงความต่อเนื่องของทำนองเสียง
(2.0)	ตัวเลขในวงเล็บคือระยะเวลาที่เกิดความเงียบ มีหน่วยนับเป็นวินาที
(.)	ช่วงหยุดสั้น ๆ (small pause)
.	ปรากฏท้ายถ้อยคำ แสดงการปิดการสนทนา หรือหยุดทำนองเสียง
()	วงเล็บว่างแสดงว่าไม่ทราบแน่ชัดว่าผู้พูดคือใคร และหมายถึงข้อความซึ่งได้ยินไม่ชัด และไม่สามารถถ่ายทอดเสียงได้
(ถ้อยคำ)	ถ้อยคำในวงเล็บเดี่ยวแสดงกิริยาท่าทางของผู้พูด
((ถ้อยคำ))	ถ้อยคำในวงเล็บซ้อนกันแสดงเหตุการณ์หรือสิ่งที่เกิดขึ้นในระหว่างที่มีการสนทนา เช่น เสียงนกร้อง และเสียงเครื่องบิน

1.7 นิยามศัพท์

- 1) ผลัดการสนทนา (turn) หมายถึง ช่วงในการสนทนาที่ผู้ร่วมสนทนาคนหนึ่งสามารถพูดได้ ก่อนที่จะเปลี่ยนช่วงการสนทนานั้นไปยังผู้ร่วมสนทนาคนอื่น เนื่องจากในการสนทนาที่มีผู้ร่วมสนทนาตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปนั้น โดยทั่วไปจะมีผู้พูดเพียงครั้งละ 1 คนเท่านั้น จึงมีการกำหนดบทบาทว่าใครเป็นผู้พูดและผู้ฟังในขณะนั้น
- 2) คู่ถ้อยคำ (adjacency pair) หมายถึง ถ้อยคำหรือกลุ่มถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาที่พูดได้ต่อกันในแต่ละผลัดในเวลาต่อเนื่องกัน และมีความสัมพันธ์กัน คู่ถ้อยคำมีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ ผลัดแรก (first pair part) และผลัดที่สอง (second pair part) โดยผลัดแรกเป็นถ้อยคำของผู้พูดคนหนึ่งที่เกิดก่อนในคู่ถ้อยคำ ส่วนผลัดที่สองเป็นถ้อยคำของผู้พูดอีกคนหนึ่งที่เกิดหลังจากผลัดแรกเพื่อโต้ตอบถ้อยคำของผู้พูดคนก่อน เช่น การถามและการตอบ การทักทาย และการทักทายตอบ และการเชื้อเชิญและการตอบรับคำเชื้อเชิญ เป็นต้น
- 3) ถ้อยคำ (utterance) หมายถึง คำพูดของผู้พูดคนใดคนหนึ่งในช่วงระยะเวลาหนึ่ง อาจจะเป็นประโยคที่สมบูรณ์หรือไม่ก็ได้ ถ้อยคำหนึ่ง ๆ จะมีความเจียบของของผู้พูดคนนั้น ๆ ปรากฏอยู่ข้างหน้าหรือตามหลัง หรืออาจตามด้วยการผลัดเปลี่ยนผู้พูด
- 4) ดัชนีวัจนปฏิบัติ (pragmatic marker) หรือ “ดัชนีปริจเฉท” หรือ “ดัชนีสัมพันธ์สาร” (discourse markers) หมายถึง รูปภาษาซึ่งปรากฏในภาษาพูด ทำหน้าที่แสดงทัศนคติของผู้พูด แสดงวัจนกรรม และแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง เช่น คำว่า *ก็* และ *แบบว่า*
- 5) สถานะความจริงของเหตุการณ์ (reality status) หมายถึง สถานการณ์การเกิดขึ้นของเหตุการณ์ (actualization of event) ณ เวลาใดก็ตาม โดยสถานะความจริงของเหตุการณ์มี 2 ลักษณะ ได้แก่
 - ก. เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง (realis หรือ actual event) หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว ณ เวลาใดเวลาหนึ่ง หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเวลาที่กำลังกล่าวถ้อย
 - ข. เหตุการณ์ที่ไม่เกิดขึ้นจริง (irrealis หรือ non-actual event) หมายถึง เหตุการณ์ที่ไม่เกิดขึ้นจริง ยังไม่เกิดขึ้น หรือไม่เกิดขึ้นในเวลาที่กำลังกล่าวถ้อย
- 6) คำลงท้าย (final particle) หมายถึง คำที่ปรากฏในตำแหน่งท้ายอนุภาคหรือถ้อยคำ ในที่นี้มี 2 ประเภท ดังนี้
 - ก. คำลงท้ายบ่งชี้วัจนปฏิบัติ หมายถึง คำลงท้ายที่แสดงการประเมินสถานการณ์ของผู้พูดในเรื่องที่กำลังกล่าวถึง เช่น *นะ นี่ หรอก นะ หรอกนะ เลย เลยนะ ลักหน้อย ไง*

ข. คำลงท้ายแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด-ผู้ฟัง หมายถึง คำลงท้ายที่ทำให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้สื่อสาร ในที่นี้แบ่งออกเป็นประเภทย่อย 2 ประเภท คือ คำลงท้ายแสดงความสุภาพ เช่น *ครับ ค่ะ ฮะ* และคำลงท้ายแสดงความสนิทสนม เช่น *จ๊ะ วะ ยะ*

7) คำกริยา (verb) ที่กล่าวถึงในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มี 3 ประเภท ได้แก่

- ก. คำกริยาแสดงอาการ (action verb) หมายถึง คำกริยาที่แสดงการกระทำ มีลักษณะพลวัต หรือมีการเปลี่ยนแปลง
- ข. คำกริยาแสดงสภาพ (stative verb) หมายถึง คำกริยาที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ
- ค. คำสัมพันธ์กริยา (copula) หมายถึง คำกริยาที่เชื่อมภาคประธานกับส่วนเติมเต็ม (complement)

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

การปฏิเสธเป็นสากลลักษณะที่พบได้ในภาษามนุษย์ทุกภาษา เห็นได้จากการที่ทุกภาษาในโลกนี้มีการปฏิเสธเพื่อใช้ในการสื่อสาร แต่ในขณะที่เดียวกันก็กล่าวได้ว่า การปฏิเสธเป็นปรากฏการณ์ทางภาษาที่มีความหลากหลาย เนื่องจากแต่ละภาษาอาจมีกลวิธีในการปฏิเสธที่แตกต่างกัน เช่น การใช้อนุภาคความกยสัมพันธ์ การใช้กระบวนการทางหน่วยคำ การใช้คำกริยาช่วย การบ่งชี้การปฏิเสธหลายตำแหน่ง และการเปลี่ยนน้ำเสียง เป็นต้น (Dixon, 2012) และด้วยเหตุที่การปฏิเสธมีความหลากหลายดังกล่าว ทำให้มีผู้สนใจศึกษาการปฏิเสธนับตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน โดยมีการศึกษาในหลายแง่มุมและใช้ศาสตร์ต่าง ๆ ในการวิเคราะห์ เช่น ตรรกวิทยา วากยสัมพันธ์ ภาษาศาสตร์ และวัจนปฏิบัติศาสตร์ อย่างไรก็ตามยังคงมีคำถามเกี่ยวกับการปฏิเสธที่ต้องการคำตอบอีกมาก เช่น การปฏิเสธคืออะไร ภาษาต่าง ๆ ในโลกนี้ใช้วิธีใดในการปฏิเสธ การปฏิเสธมีกี่ประเภท การปฏิเสธมีหน้าที่ใดในการสื่อสาร การปฏิเสธในภาษาไทยมีลักษณะเช่นใด และมีการศึกษาไว้อย่างไรบ้าง เป็นต้น ผู้วิจัยจึงได้ศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิเสธในประเด็นดังกล่าวข้างต้น โดยแบ่งเป็น 4 หัวข้อ คือ 2.1 แนวคิดและนิยามเกี่ยวกับการปฏิเสธ 2.2 ประเภทของการปฏิเสธ 2.3 แนวทางการศึกษาการปฏิเสธ 2.4 การศึกษารูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ในภาษาไทย และ 2.5 แนวคิดและทฤษฎีสำคัญที่ใช้ในวิทยานิพนธ์ ดังต่อไปนี้

2.1 นิยามและแนวคิดที่เกี่ยวกับการปฏิเสธ

การปฏิเสธเป็นปรากฏการณ์ทางภาษาที่มีผู้สนใจศึกษาเป็นจำนวนมากไม่น้อย ย้อนไปในอดีตในยุคของเพลโต (Plato) ซึ่งเป็นนักปราชญ์ที่มีชื่อเสียง เขาได้กล่าวถึงการปฏิเสธในเชิงอภิปรัชญาหรือปรัชญาบริสุทธิ์ (pure ontology) ไว้ว่า การปฏิเสธคือสิ่งที่ตรงกันข้ามกับแนวคิดที่เป็นบวก และเมื่อเทียบกับถ้อยคำที่เป็นบอกเล่าแล้ว ถ้อยคำแสดงการปฏิเสธเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ หรือให้ข้อมูลได้น้อยกว่าถ้อยคำบอกเล่า (Horn, 2001: xiii) ต่อมาลูกศิษย์ของเพลโต “อริสโตเติล” (Aristotle) ได้เสนอแนวคิดในการศึกษาภาษาที่แตกต่างจากเพลโต เขาศึกษาการปฏิเสธโดยให้ความสำคัญทั้งกับภาษาและตรรกวิทยา (logic) ไปพร้อมกัน เขากล่าวว่าการปฏิเสธเป็นข้อความที่แสดงว่ามีบางสิ่งไม่จริง (Atlas, 2012:352) และรูปปฏิเสธสามารถเปลี่ยนค่าความจริงของประพจน์ได้ การศึกษาตามแนวตรรกวิทยานี้ได้อธิบายประพจน์โดยใช้วิธีเขียนกฎแทนค่าในทางคณิตศาสตร์ มีการใช้อักษรตัวพิมพ์เล็ก เช่น p และ q ประกอบกับสัญลักษณ์ \sim หรือ \neg แทนรูปปฏิเสธ ดังเช่น

การเขียนอธิบายประพจน์ในตัวอย่าง (1a) และ (1b) ด้วยการใช้กฎข้อ (2a) และ (2b) (Horn, 2001: 101; Kempson, 1975: 90; Saeed, 2009:90) ดังนี้

- (1) ก. Your car has been stolen.
 ข. Your car has not been stolen.
- (2) ก. p
 ข. $\neg p$

(Saeed, 2009: 90)

จากตัวอย่าง (1) สามารถอธิบายในแง่ค่าความจริง-เท็จได้ว่า หากประพจน์ ก. เป็นจริง ประพจน์ ข. ก็จะเป็นเท็จ ในทางกลับกัน หากประพจน์ ก. เป็นเท็จ ประพจน์ ข. ก็จะเป็นจริง และกฎที่ใช้เขียนอธิบายตัวอย่าง (1ก) และ (1ข) คือกฎ (2ก) และกฎ (2ข) ตามลำดับ

การศึกษาศาสตร์ในยุคต่อมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่นักภาษาศาสตร์ได้รับอิทธิพลทางความคิดจากตรรกวิทยาเป็นอย่างมากนั้นมีแนวคิดว่าการปฏิเสธเป็นเรื่องค่าความจริงดังกล่าวข้างต้น แต่การปฏิเสธในภาษารวมชาติอาจไม่ได้มีลักษณะตรงไปตรงมาตามหลักตรรกวิทยาที่จะสามารถอธิบายด้วยกฎและสัญลักษณ์ทางคณิตศาสตร์ได้เสมอไป นักวิจัยปฏิบัติศาสตร์ซึ่งให้ความสำคัญกับบริบทการใช้ภาษาจึงมองว่าการปฏิเสธไม่เพียงแต่เป็นเรื่องความจริง-เท็จเท่านั้น แต่การปฏิเสธยังแสดงให้เห็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สื่อสารที่มีความซับซ้อนและเป็นระบบในแง่ที่ผู้สื่อสารสามารถเลือกใช้หน่วยทางภาษาต่าง ๆ เพื่อเรียบเรียงเป็นถ้อยคำตามกฎในภาษาเพื่อแสดงการปฏิเสธได้ (Horn, 2001:xiv)

นอกจากนี้ ยังมีผู้ที่กล่าวถึงการปฏิเสธไว้อย่างน่าสนใจ เช่น กิวอน (Givón, 1975: 102-103 อ้างถึงใน Bernini and Ramat, 1996: 4; Givón, 2001: 231) และลีช (Leech, 1983:100) ซึ่งเน้นการศึกษารูปภาษา และมองว่าการปฏิเสธมีความหมายตรงไปตรงมาตามรูปภาษาที่ปรากฏ กิวอนกล่าวว่าการปฏิเสธเป็นวัจนกรรม (speech act) ที่มีลักษณะตรงกันข้ามหรือแสดงความขัดแย้งหรือเป็นวัจนกรรมที่ใช้เพื่อปฏิเสธความเชื่อของผู้ฟังในบริบทที่คาดว่าจะมีการตอบรับ (Givón, 1975: 102-103 อ้างถึงใน Bernini and Ramat, 1996: 4; Givón, 2001: 231) ซึ่งคล้ายกับนิยามของลีชที่กล่าวว่า มนุษย์ใช้ประโยคปฏิเสธเพราะต้องการสื่อว่ามีบางสิ่งแตกต่างจากภาวะปกติ หรือแสดงความขัดแย้งกับความคาดหวังของผู้รับสาร สิ่งที่กิวอนและลีชกล่าวนี้ดูคล้ายคลึงกัน เนื่องจากเป็นการมองการปฏิเสธในแง่วัจนกรรมซึ่งมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ภาษา อย่างไรก็ตาม มุมมองดังกล่าวยังคงเป็นการมองว่าการปฏิเสธมีหน้าที่ปฏิเสธ หรือแสดงความขัดแย้งกับความคาดหวังของผู้รับสารแต่เพียงประการเดียวเท่านั้น ต่างจากฮอร์น (Horn, 2010:1) ที่ไม่เน้นรูปภาษาที่ปรากฏ แต่

เน้นการศึกษาการปฏิเสธจากเจตนาของผู้ส่งสารและบริบทในการสื่อสารเป็นสำคัญ ฮอร์นได้ให้นิยามการปฏิเสธในมุมมองที่กว้างขึ้น โดยไม่ยึดติดว่าการปฏิเสธต้องทำหน้าที่ปฏิเสธตามความหมายในเชิงอรรถศาสตร์เท่านั้น เขากล่าวว่าผู้พูดสามารถเลือกใช้การปฏิเสธเพื่อแสดงการไม่ยอมรับ การโต้แย้ง การบิดเบือนความจริง การโกหก และการประชดประชันได้ การกล่าวเช่นนี้ทำให้เห็นว่าเขาให้ความสำคัญกับหน้าที่ของการปฏิเสธในบริบทการสื่อสารที่มีความหลากหลายและขึ้นอยู่กับเจตนาของผู้ส่งสาร ซึ่งเป็นการเปิดมุมมองใหม่ให้กับการศึกษาการปฏิเสธที่เดิมมักให้ความสำคัญกับรูปภาษาที่ปรากฏและค่าความจริงเท่านั้น

2.2 ประเภทของการปฏิเสธ

การปฏิเสธเป็นสากลลักษณะ กล่าวคือ ไม่ว่าภาษานั้น ๆ จะเป็นภาษาใด อยู่ในตระกูลภาษาใด ไม่ว่าจะมีการเรียงลำดับประธาน (subject) กรรม (object) และกริยา (verb) แบบใดจากทั้งหมด 6 แบบต่อไปนี้ คือ SOV, SVO, VSO, VOS, OVS หรือ OSV ทุกภาษาต่างก็มีการปฏิเสธเหมือนกัน กล่าวคือ ภาษาแบบ SOV มักวางหน่วยคำปฏิเสธ⁷ไว้ในตำแหน่งที่ 3 และ 4 คือ หน้ากริยา (SONegV) และหลังกริยา (SOVNeg) ภาษาแบบ SVO มักวางหน่วยคำปฏิเสธไว้ในตำแหน่งที่ 2 คือ หน้ากริยา (SNegVO)⁸ ในขณะที่ภาษาแบบ VSO มักวางหน่วยคำปฏิเสธไว้ในตำแหน่งที่ 1 คือ หน้ากริยา (NegVSO) และภาษาแบบ VOS มักวางหน่วยคำปฏิเสธไว้ในตำแหน่งที่ 1 หรือที่หน้ากริยาเช่นกัน (NegVOS) (Dryer, 1988: 98; D. Payne, 1990: 64; Schachter & Shopen, 2007: 42)

ภาษามีความแตกต่างในเรื่องตำแหน่งในการปรากฏของการปฏิเสธดังกล่าวข้างต้น ภาษาส่วนใหญ่มีการปฏิเสธในตำแหน่งต้นหน่วยสร้าง บางภาษามีการปฏิเสธในตำแหน่งกลางหน่วยสร้าง ซึ่งพบได้น้อยกว่าแบบแรก หรือบางภาษามีตำแหน่งการปฏิเสธมากกว่าหนึ่งตำแหน่ง ในภาษาที่มีการเรียงลำดับประธาน กริยา และกรรมเหมือนกัน อาจมีตำแหน่งในการปฏิเสธต่างกันได้ (Gelderen, 2011: 293) ดังตัวอย่าง

⁷ หน่วยคำที่กล่าวถึงในที่นี้คือหน่วยคำอิสระ (free morpheme) เช่น คำว่า *not* ในภาษาอังกฤษ

⁸ ในกลุ่มนี้มีภาษาในแถบเอเชีย เช่น ไทย เวียดนาม เขมร และแมนดาริน

(3) NegSVO

ภาษาอิกิวโต (Iquito) ในตระกูลภาษาแอนเดียน (Andean)

káá kanamkatúúwa paahiáárikana naki-híná

NEG our, ancestor able, PAST jungle-in

ámlyáákíini núúkiika kááyá

go.about one man

‘Our ancestors were not able to go about in the jungle alone.’

(4) SNegVO

ภาษาโมคิลีส (Mokilese) ในตระกูลภาษาออสโตรนีเซียน (Austronesian)

Ih joah poaloahdi sukhoah-u

he NEG chop tree-that

‘He didn’t chop down that tree.’

(5) SVNegO

ภาษาอิกโบ (Igbo) ในตระกูลภาษาควา (Kwa)

ádá ebū -ghi ítè

Ada carry-NEG pot

‘Ada is not carrying pot.’

(6) SVONeg

ภาษาเทรา (Tera) ในตระกูลภาษาชาดิก (Chadic)

ɲá ndola [ciβət kardá] 6a

I like wash trousers NEG

‘I don’t like washing trousers.’

(Dryer, 1988: 95)

ตัวอย่าง (3) – (6) แสดงให้เห็นว่าภาษาทั้ง 4 ภาษามีการเรียงลำดับคำแบบ SVO เหมือนกัน แต่มีตำแหน่งในการวางคำปฏิเสธที่แตกต่างกัน กล่าวคือ ภาษาอิกิวโตวางคำปฏิเสธหน้าประธานหรือต้นประโยค ภาษาโมคิลีสวางหน้ากริยา ภาษาอิกโบวางหน้ากรรม และภาษาเทราวางหลังกรรม ตัวอย่างเหล่านี้แสดงให้เห็นว่า แม้ภาษาจะมีการปฏิเสธเหมือนกัน แต่อาจมีตำแหน่งในการวางรูปปฏิเสธที่แตกต่างกัน รวมทั้งอาจมีกลวิธีในการปฏิเสธที่แตกต่างกันด้วย

หากจะกล่าวถึงการจัดประเภทของการปฏิเสธแล้ว พบว่าโดยทั่วไปการปฏิเสธแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ การปฏิเสธหน่วยประกอบ (constituent negation) และการปฏิเสธประโยค (sentential negation หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า clausal negation⁹) ดังนี้

2.2.1 การปฏิเสธหน่วยประกอบ (constituent negation)

การปฏิเสธหน่วยประกอบ ได้แก่ การปฏิเสธในระดับคำและวลี ดังตัวอย่าง

- (7) They have no food.
- (8) They do not have food.

ตัวอย่าง (7) และ (8) เป็นการปฏิเสธที่อาจดูคล้ายกัน แต่ตัวอย่าง (7) จัดเป็นการปฏิเสธหน่วยประกอบเนื่องจากกรุปปฏิเสธ *no* ใช้เพื่อปฏิเสธนามวลี *food* เท่านั้น ต่างจากตัวอย่าง (8) ซึ่งจัดเป็นการปฏิเสธประโยคในเชิงแบบลักษณ์ภาษา เนื่องจากมีการใช้ *not* ปฏิเสธกริยาหลัก (main verb) *have* ของประโยค

2.2.2 การปฏิเสธประโยค (sentential negation)

การปฏิเสธประโยคเป็นการปฏิเสธที่พบได้มากที่สุดภาษาต่าง ๆ (T. E. Payne, 1997) และได้รับความสนใจจากนักภาษาศาสตร์ที่ศึกษาภาษาศาสตร์ในเชิงแบบลักษณ์เป็นอย่างมาก แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า การศึกษาในทางแบบลักษณ์ภาษานี้ให้ความสำคัญกับการปฏิเสธประโยค เฉพาะที่เป็นกริยาหลัก (main verb) ของประโยคเท่านั้น หากมีการปฏิเสธหน่วยทางภาษาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่กริยาหลักของประโยค เช่น วิเศษณ์วลีหรือคำขยายกริยา และนามวลี เช่น *no food* ในตัวอย่าง (7) ก็จะจัดให้เป็นการปฏิเสธหน่วยประกอบดังได้กล่าวแล้วในหัวข้อ 2.2.1 ข้างต้น ทั้งนี้ประเภทของการปฏิเสธประโยคตามแนวแบบลักษณ์ภาษามี 2 ประเภท คือ การปฏิเสธแบบมาตรฐาน และการปฏิเสธแบบไม่มาตรฐาน (Dahl, 2010; Miestamo, 2005; van der Auwera, 2010) ดังนี้

2.2.2.1 การปฏิเสธแบบมาตรฐาน (standard negation)

การปฏิเสธแบบมาตรฐานเป็นการปฏิเสธที่พบมากในภาษาต่าง ๆ และมีคุณสมบัติที่สำคัญ 4 ประการ คือ 1) มีขอบเขตการปฏิเสธในระดับประโยค 2) เป็นการปฏิเสธประโยคหลักที่เป็นบอกเล่า (declarative) 3) ต้องมีภาคแสดงหลัก (main predicate) ของประโยคเป็นกริยา (verb) และ 4) เป็น

⁹ นักภาษาศาสตร์ที่ศึกษาภาษาในเชิงแบบลักษณ์ เช่น เพย์น (T.E. Payne, 1997) เรียกการปฏิเสธในระดับประโยคว่า clausal negation ในความหมายที่หมายรวมถึงทั้งประโยค และประโยคย่อยหรืออนุประโยค

วิธีปฏิเสธพื้นฐานทั่วไปที่ใช้กันมากในภาษา ซึ่งอาจมีมากกว่า 1 วิธีได้ ดังตัวอย่างในภาษาอังกฤษต่อไป

(9) John does not like Fred.

(10) ก. This is *impossible*.

ข. *Doncha* come no more!

ค. Fred is *no* stranger to us.

ง. I like *nothing*.

จ. I *can't* be bothered.

(van der Auwera, 2010: 73)

ตัวอย่าง (9) จัดเป็นการปฏิเสธแบบมาตรฐานเนื่องจากการปฏิเสธประโยคบอกเล่า *John likes Fred*. ซึ่งเป็นประโยคหลัก ภาคแสดงมีคำกริยา *like* และใช้คำกริยาช่วย *do* ในการปฏิเสธ ซึ่งเป็นวิธีที่ใช้กันมากในภาษาอังกฤษ ส่วนตัวอย่าง (10ก) – (10จ) จัดเป็นการปฏิเสธแบบไม่มาตรฐานด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้ คือ (10ก) เป็นเพียงการปฏิเสธในระดับคำ ไม่ใช่ระดับประโยค สังเกตได้จากการใช้หน่วยคำเติมหน้า *im-* ที่คำคุณศัพท์ *possible* ได้คำใหม่ คือ *impossible* ที่มีความหมายเป็นลบและตรงกันข้ามกับคำเดิม; ตัวอย่าง (10ข) เป็นการสั่งห้าม ไม่ใช่ประโยคบอกเล่า; ตัวอย่าง (10ค) แม้จะเป็นประโยคหลัก แต่ภาคแสดงใช้กริยาช่วย *be*; ส่วนข้อ (10ง) และ (10จ) ไม่จัดเป็นการปฏิเสธมาตรฐานเพราะไม่ใช่คำกริยาช่วย *do* ที่มักใช้ปฏิเสธในภาษาอังกฤษ

การปฏิเสธแบบมาตรฐานนี้แบ่งออกเป็นประเภทย่อยตามมุมมองของนักภาษาศาสตร์หลายท่าน ในที่นี้ผู้วิจัยจะเปรียบเทียบให้เห็นลักษณะการแบ่งประเภทเพื่อสรุปเป็นกลุ่มประเภทและวิธีการปฏิเสธในเชิงแบบลักษณ์ภาษา พร้อมทั้งยกตัวอย่างประกอบการอธิบายต่อไป ดังนี้

แม้นักภาษาศาสตร์ซึ่งศึกษาในเชิงแบบลักษณ์ภาษาจะแบ่งประเภทการปฏิเสธแบบมาตรฐานไว้ไม่แตกต่างกันมากนัก เช่น รามัท (Ramat, 2005) แบ่งประเภทการปฏิเสธแบบมาตรฐานออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ คือ 1) การปฏิเสธโดยใช้ระบบหน่วยคำ (morphology negation) 2) การปฏิเสธโดยใช้วากยสัมพันธ์หน่วยคำ (morphosyntactic negation) ซึ่งประกอบด้วยอนุภาคปฏิเสธและกริยาปฏิเสธ 3) การปฏิเสธโดยใช้หน่วยศัพท์เฉพาะ (lexical negation) ต่อมาดาห์ล (Dahl, 2010) ได้เพิ่มประเภทที่ 4) คือ การปฏิเสธโดยใช้กริยาช่วยที่ไม่มีความหมายปฏิเสธเข้าไปในหน่วยสร้างปฏิเสธ ส่วนจอห์น เพย์น (J. R. Payne, 1985) และโรมัส เพย์น (T.E. Payne, 1997) แบ่งประเภทการปฏิเสธแบบมาตรฐานไว้คล้ายคลึงกัน กล่าวคือจอห์น เพย์นกล่าวถึงกลวิธีหลักในการปฏิเสธแบบมาตรฐาน (primary devices) เช่น การใช้กริยาปฏิเสธ การใช้อนุภาคปฏิเสธ การใช้กระบวนการทางหน่วยคำและการใช้หน่วยศัพท์ปฏิเสธ ต่อมาโรมัส เพย์นได้เพิ่มประเภทการปฏิเสธเข้ามาอีก 2 ประเภท คือ

การบ่งชี้การปฏิเสธหลายตำแหน่ง และการใช้กลวิธีปฏิเสธร่วมกัน นอกจากนี้ทั้งคู่ยังได้กล่าวถึงกลวิธีรอง (secondary devices) ซึ่งอาจเกิดร่วมกับกลวิธีหลักไว้เหมือนกันทุกประการ อาทิเช่น การเปลี่ยนการเรียงลำดับคำ และการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังกล่าวว่กลวิธีรองดังกล่าวไม่สามารถปรากฏลำพังได้ แต่ต้องปรากฏร่วมกับกลวิธีปฏิเสธหลักเท่านั้น แต่ต่อมาพบว่าข้อสรุปดังกล่าวไม่เป็นความจริง เนื่องจากพบภาษาจำนวนมากในแอฟริกาที่แสดงการปฏิเสธโดยเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์เพียงวิธีเดียวเท่านั้น (Dixon, 2012: 97)

นอกจากนี้ ตัวอย่างการใช้หน่วยศัพท์ปฏิเสธที่โรมัส เพย์นเรียกว่า lexical devices คือ การใช้คำที่มีความหมายปฏิเสธในตัวเอง เช่น *lack* ซึ่งมีความหมายตรงข้ามกับ *have* ในภาษาอังกฤษ (T. E. Payne, 1997: 282-283) นั้นไม่น่าจะจัดเป็นการปฏิเสธแบบมาตรฐานเพราะไม่มีคุณสมบัติการปฏิเสธประโยค (sentential negation) ตามที่แวน เดอ เอเวรากล่าวไว้ในตอนต้น เนื่องจากคำว่า *lack* มีความหมายเชิงลบภายในคำเท่านั้น นอกจากนี้ยังมีประเด็นที่จอห์น เพย์นได้จัดให้คำนามแสดงการปฏิเสธ (negative nouns) เป็นการปฏิเสธแบบมาตรฐาน (J.R. Payne, 1985: 228) ดังตัวอย่าง

(11) ภาษาอีเวนคี (Evenki)

mujartin	ācir-du-tin
they	absence-LOC-their
'in their absence'	

(J.R. Payne, 1985: 228)

ตัวอย่าง (11) เป็นตัวอย่างที่จอห์น เพย์นนำมาใช้อ้างอิงเรื่องการใช้คำนาม *ācir* เพื่อปฏิเสธการมีอยู่ของบางสิ่ง มีรูปพหูพจน์ *-r-* เมื่อใช้กับคำนามที่ลงท้ายด้วย *-n* และคล้อยตามพจน์ของประธาน อย่างไรก็ตาม เป็นที่น่าเสียดายว่า ตัวอย่างนี้เป็นตัวอย่างเดียวที่เขานำมาอ้างอิง แต่กลายเป็นตัวอย่างของการปฏิเสธในระดับคำ ไม่ใช่ระดับประโยค *absence* ที่หมายถึงการไม่มีอยู่นั้นมีความหมายเชิงลบและตรงกันข้ามกับ *presence* ซึ่งหมายถึงการมีอยู่ของบางสิ่งนั้นเป็นเพียงการปฏิเสธภายในคำเช่นเดียวกับคำว่า *lack* ที่โรมัส เพย์นยกมาอ้างอิงข้างต้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงคิดว่าไม่น่าจะจัดให้คำนามแสดงการปฏิเสธเป็นการปฏิเสธแบบมาตรฐานได้

นอกจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ดิกสัน (Dixon, 2012) เป็นอีกผู้หนึ่งที่สนใจศึกษาการปฏิเสธประโยคหลัก แต่ไม่เน้นว่าต้องศึกษาเฉพาะการปฏิเสธแบบมาตรฐาน เห็นได้จากการจัดประเภทการปฏิเสธที่ไม่เน้นว่ากลวิธีใดเป็นแบบมาตรฐานหรือไม่มาตรฐาน อย่างไรก็ตาม ในส่วนที่สามารถจัดเป็นการปฏิเสธแบบมาตรฐานได้นั้นพบว่ามี 6 แบบ คือ 1) การใช้กริยาช่วย 2) การใช้กริยาหลัก 3) การใช้อ่อนภาค 4) การใช้กระบวนการทางหน่วยคำ 5) การใช้ลักษณะทางไวยากรณ์ และ 6) การบ่งชี้

การปฏิเสธหลายตำแหน่ง ซึ่งคล้ายกับการจัดประเภทของโรมัส เพย์นและท่านอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น

อย่างไรก็ตาม การจัดประเภทการปฏิเสธข้างต้นนั้นแตกต่างจากแนวการจัดประเภทของเมียสตาโม (Miestamo, 2005) ค่อนข้างมาก ในที่นี้จึงจะขออธิบายการจัดประเภทการปฏิเสธของเมียสตาโมแยกจากกลุ่มข้างต้น เนื่องจากเขาใช้เกณฑ์โครงสร้างของการปฏิเสธมาแบ่งประเภทการปฏิเสธแบบมาตรฐานออกเป็น 2 ประเภท คือ 1) แบบสมมาตร และ 2) แบบไม่สมมาตร โดยตัดสินจากการเปรียบเทียบโครงสร้างภาษาที่เป็นปฏิเสธกับโครงสร้างภาษาที่เป็นบอกล่า กล่าวคือหน่วยสร้างการปฏิเสธแบบสมมาตร (symmetric negation construction) จะใช้ดัชนีบ่งชี้การปฏิเสธ (negative markers) หรือรูปปฏิเสธ เช่น *not* ในภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นลักษณะการปฏิเสธที่พบในภาษากันจำนวนมาก การปฏิเสธแบบสมมาตรนี้จะมีความแตกต่างระหว่างประโยคปฏิเสธกับคู่ที่เป็นประโยคบอกล่าเพียงประการเดียวเท่านั้น คือ การปรากฏหรือไม่ปรากฏของดัชนีปฏิเสธ ส่วนหน่วยสร้างการปฏิเสธแบบไม่สมมาตร (asymmetric negation construction) มี 4 ประเภทย่อยและมีลักษณะดังนี้

- 1) ความไม่สมมาตรเกี่ยวกับสภาพความเป็นกริยาแท้ของการปฏิเสธ (Type A/Fin)¹⁰: สภาพความเป็นกริยาแท้ของกริยาหลักในประโยคลดลงหรือหายไป จึงต้องมีการเติมหน่วยทางภาษาเพิ่ม
- 2) ความไม่สมมาตรเกี่ยวกับสภาพความเป็นจริง (Type A/NonReal)¹¹: การปฏิเสธต้องบ่งชี้ด้วยประเภททางไวยากรณ์ที่สื่อถึงการไม่ปรากฏจริง
- 3) ความไม่สมมาตรเกี่ยวกับการเน้น (Type A/Emph)¹²: มีการบ่งชี้โครงสร้างการปฏิเสธเหมือนกับโครงสร้างอื่นที่ไม่ใช่การปฏิเสธด้วยหน่วยทางภาษาที่แสดงการเน้น แต่ไม่มีการบ่งชี้ดังกล่าวในโครงสร้างบอกล่าซึ่งเป็นคู่เปรียบเทียบ
- 4) ความไม่สมมาตรเกี่ยวกับประเภททางไวยากรณ์ (Type A/Cat)¹³: การบ่งชี้ทางไวยากรณ์ เช่น กาล การณ์ลักษณะ มาลา บุรุษ-พจน์-เพศในโครงสร้างปฏิเสธต่างจากการบ่งชี้ในโครงสร้างบอกล่า

¹⁰ อักษรย่อ A ย่อมาจาก Asymmetry, Fin: Finite

¹¹ อักษรย่อ NonReal ย่อมาจาก non-realized states of affairs

¹² อักษรย่อ Emph ย่อมาจาก Emphasis

¹³ อักษรย่อ Cat ย่อมาจาก Grammatical Categories

ต่อไปนี้เป็น การแสดงตัวอย่างหน่วยสร้างการปฏิเสธทั้งแบบสมมาตรและไม่สมมาตร เพื่อให้ให้เห็นภาพรวมก่อนการเปรียบเทียบกับ การจัดประเภทอื่น ๆ ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนี้

(12) ตัวอย่างหน่วยสร้างการปฏิเสธแบบสมมาตร

ภาษาดากา (Daga)

ก. wat agoat mum-en

help OBJ.FOC.3PL-3

‘He helped them’

ข. ya wat agoat mum-en

NEG help OBJ.FOC.3PL-3

‘He didn’t help them’

(Miestamo, 2005: 61)

เมื่อเปรียบเทียบหน่วยสร้างในตัวอย่าง (12ก) และ (12ข) จะพบว่า (12ข) เป็นหน่วยสร้างการปฏิเสธแบบสมมาตร เนื่องจากมีความแตกต่างจากหน่วยสร้างที่เป็นบอกเล่าใน (12ก) เพียงประการเดียว คือ การปรากฏหรือไม่ปรากฏของรูปติดส่วนหน้า (proclitic) *na-* ซึ่งแสดงการปฏิเสธ ส่วนการบ่งชี้ทางไวยากรณ์อื่น ๆ ยังคงเหมือนกันทุกประการ ต่างจากภาษาต่อไปนี้ที่เป็นหน่วยสร้างการปฏิเสธแบบไม่สมมาตร ดังตัวอย่าง

(13) ตัวอย่างหน่วยสร้างการปฏิเสธแบบไม่สมมาตร ชนิด A/Fin

ภาษาเกาหลี (Korea)

ก. yong-un mayil tv-lul po-n-ta

Yong-TOP every.day TV-OBJ see-PRES-DCL.PLAIN

‘Yong watch TV every day.’

ข. yong-i tv-lul po-ci an-ha-yo

Yong-SUBJ TV-OBJ see-SUSP NEG-AUX-POL

‘Yong doesn’t watch TV every day.’

(Miestamo, 2005: 80)

ตัวอย่าง (13) มีความไม่สมมาตรเกี่ยวกับสภาพความเป็นกริยาแท้ของรูปปฏิเสธ กล่าวคือ (13ข) เป็นประโยคปฏิเสธที่ไม่สามารถใช้ดัชนีบ่งชี้การปฏิเสธ *an* เพียงอย่างเดียวได้ ต้องมีกริยาช่วย *ha-* ‘do, be’ ซึ่งมีหน่วยคำ *yo* ปรากฏร่วมด้วย และต้องบ่งชี้คำกริยา *-ci* เพิ่ม ซึ่งต่างจากประโยคบอกเล่า (13ก) จึงจัดให้ (13ข) เป็นหน่วยสร้างที่ไม่สมมาตร

(14) ตัวอย่างหน่วยสร้างการปฏิเสธแบบไม่สมมาตร ชนิด A/NonReal

ภาษาแจแคลเท็ค (Jakaltek)

ก. laan ha-wayi

PROG 2.ERG-sleep

‘You are sleeping.’

ข. mat laan-oj ha-wayi

NEG PROG-IRR 2.ERG-sleep

‘You are not sleeping.’

(Miestamo, 2005: 100)

ตัวอย่างที่ (14) เป็นหน่วยสร้างการปฏิเสธแบบไม่สมมาตร เนื่องจากประโยคปฏิเสธ (14b) มีคำปฏิเสธ *mat* และต้องเติมหน่วยคำเติมหลัง *-oj* เพื่อบ่งชี้เพิ่มว่าเหตุการณ์นั้นยังไม่เกิดขึ้น

(15) ตัวอย่างหน่วยสร้างการปฏิเสธแบบไม่สมมาตร ชนิด A/Emph

ภาษาเมเธิ (Meithei)

ก. təwwi

təw-í

do-NHYP

‘(She) does.’

ข. təwwe

təw-e

do-ASS

‘(Yes, she) has.’

ค. əy fotostat təwde

əy fotostat təw-tə-e

I photostat do-NEG-ASS

(Miestamo, 2005: 110)

ตัวอย่าง (15) แสดงการบ่งชี้เหตุการณ์จริง (nonhypothetical) โดยใช้ *-í* ใน (15ก) และบ่งชี้การกล่าวยืนยัน (assertive) โดยใช้ *-e* ใน (15ข) เมียस्ताโมกล่าววว่าตัวอย่าง (15a) มีน้ำหนักในการยืนยันมากกว่า (15ข) ส่วน (15ค) มีหน่วยคำเติมหลัง *-tə* แสดงการปฏิเสธที่เกิดร่วมกับ *-e* ซึ่งบ่งชี้การกล่าวยืนยันเหตุการณ์ และไม่ใช้กับเหตุการณ์ที่เป็นจริง จึงทำให้หน่วยสร้างการปฏิเสธของ (15ค) ไม่สมมาตรเพราะประโยคปฏิเสธต้องมีการบ่งชี้เพิ่มดังกล่าว

(16) ตัวอย่างหน่วยสร้างการปฏิเสธแบบไม่สมมาตร ชนิด A/Cat

ภาษาเทรา (Tera)

ก. ali wà masa koro
 Ali PFV buy donkey
 ‘Ali bought a donkey.’

ข. ali nè masa goro ba
 Ali PFV buy kola NEG
 ‘Ali bought a donkey.’

(Miestamo, 2005: 116)

ตัวอย่าง (16ก) บ่งชี้การบอกเล่าการณัสมบูรณ์ (affirmative perfective) ด้วย *wà* แต่ใน (16ข) ซึ่งบ่งชี้การปฏิเสธด้วย *ba* นั้น ดัชนีบ่งชี้การณัสมบูรณ์ถูกเปลี่ยนเป็น *nè* ทำให้เกิดความไม่สมมาตรในหน่วยสร้างการปฏิเสธในแง่ประเภททางไวยากรณ์

จากการจัดประเภทการปฏิเสธแบบมาตรฐานต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปเป็นประเภทพร้อมรายละเอียดและตัวอย่าง ดังนี้

1) การปฏิเสธโดยใช้หน่วยคำเติม (morphological/affixal negation)

การปฏิเสธโดยใช้หน่วยคำเติมคือการใช้หน่วยคำบ่งชี้การปฏิเสธที่คำกริยาหรือคำกริยาช่วยดังตัวอย่าง

(17) ภาษาญี่ปุ่น

ก. Boku wa kyoo wa namimo tabe-na-i
 I today anything eat-Neg.-Non-past
 ‘I won’t eat anything today.’

ข. Taroo wa wakak-u na-i
 be-young-ing not-be-Non-past
 ‘Taroo is not young.’

(Kuno, 1978: 94)

ตัวอย่างจากภาษาญี่ปุ่นนี้แสดงการปฏิเสธประโยคโดยเติมหน่วยคำเติมหลัง *-na* ที่กริยา *tabe* ใน (17ก) และที่คำคุณศัพท์หรือสัมพันธกริยา (copula) ใน (17ข)

(18) ภาษาตุรกี (Turkish)

ก. John balik yi-yor

J. fish eat-PRES (3SG)

'John eats fish.'

ข. John balik ye-mi-yor

J. fish eat-NEG-PRES(3SG)

'John doesn't eat fish.'

(Dahl, 2010: 561)

จากตัวอย่างข้างต้น เมื่อเปรียบเทียบประโยคบอกเล่า (18ก) กับประโยคปฏิเสธ (18ข) จะเห็นว่า (18ข) ใช้หน่วยคำเติมหลัง *mi-* แสดงการปฏิเสธที่กริยา *ye* 'eat' นอกจากนี้ยังพบว่าการปฏิเสธในบางภาษามีลักษณะพิเศษทางวากยสัมพันธ์ในแง่ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางไวยากรณ์ (grammatical features) ดังตัวอย่าง

(19) ภาษาเอสโตเนีย (Estonian)

ก. Ma_A ehita-si-n paadio

1sg:NOMINATIVE build-PAST-1sg boat:SG:GENITIVE

'I built a boat.'

ข. Ma_A ei ehita-nud patio

1sg:NOMINATIVE NEG build-PAST: NEG boat:SG:PARTITIVE

'I did not build a boat.'

(20) ภาษาอังกฤษ (English)

ก. It took a long time.

ข. It didn't take a long time.

ค. It didn't take long.

ง. *It took long.

(Dixon, 2012: 111)

ในตัวอย่าง (19) จะเห็นได้ว่า ประโยคบอกเล่า (19ก) บ่งชี้กรรมด้วยการกเจ้าของ (genitive case) ในขณะที่ประโยคปฏิเสธ (19ข) บ่งชี้กรรมด้วยการกเจ้าของเพียงบางส่วน (partitive case) ส่วน

ในตัวอย่าง (20) นั้นพบว่าประโยคบอกเล่า (20ก) สามารถแสดงคุณลักษณะทางหน้าที่ที่แตกต่างกันได้ กล่าวคือ ประโยคปฏิเสธสามารถปรากฏร่วมกับนามวลี *a long time* ใน (20ข) หรือหน่วยวิเศษณ์ (adverbial element) คือ *long* ใน (20ค) ได้ แต่มีข้อจำกัดที่ไม่สามารถใช้ *long* กับประโยคบอกเล่าใน (20ง) ได้

ตัวอย่างข้างต้นสามารถเทียบได้กับหน่วยสร้างการปฏิเสธแบบไม่สมมาตรชนิด A/NonReal ของเมียस्ताโม (ตัวอย่าง 14) ที่มีการเปลี่ยนแปลงลักษณะทางไวยากรณ์เหมือนกัน ต่างกันที่การจัดประเภทของเมียस्ताโมนั้นเฉพาะเหตุการณ์ที่ไม่เกิดขึ้นจริง (non-realized affairs) นอกจากนี้หน่วยสร้างการปฏิเสธแบบไม่สมมาตรชนิดอื่น ได้แก่ A/Emph และ A/Cat ก็มีลักษณะคล้ายกับการปฏิเสธในกลุ่มนี้ในแง่ที่มีการบ่งชี้ทางไวยากรณ์ในหน่วยสร้างการปฏิเสธ เพียงแต่เมียस्ताโมได้แจกแจงการปฏิเสธที่เป็นการบ่งชี้ในทางไวยากรณ์ออกเป็นกลุ่มย่อยหลายกลุ่ม แทนที่จะเป็นกลุ่มเดียวกัน (ดูตัวอย่างการปฏิเสธแบบไม่สมมาตรชนิด A/Emph ในตัวอย่าง (15) และตัวอย่าง A/Cat ในตัวอย่าง (16))

2) การปฏิเสธโดยใช้อนุภาคปฏิเสธ (negative particles)

การปฏิเสธโดยใช้อนุภาคปฏิเสธหรือการใช้หน่วยคำอิสระ (free morphemes) หรือคำ ดังตัวอย่าง

(21) ภาษาไทย

เขาไม่เรียนหนังสือ

(ข้อความในชีวิตประจำวัน)

ตัวอย่าง (21) ในภาษาไทยใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* วางหน้ากริยาวลี *เรียนหนังสือ* มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมกริยาวลีดังกล่าว

(22) ภาษาอังกฤษ

ก. Manners are not taught in lessons.

ข. I don't rejoice in insects at all.

(Lehmann, 1981: 182)

ตัวอย่าง (22) แสดงให้เห็นว่าภาษาอังกฤษใช้คำปฏิเสธ *not* ที่เป็นรูปเต็มวางระหว่างคำกริยาช่วย *are* และคำกริยาหลัก *taught* ใน (22ก) และใช้รูปย่อ *n't* วางติดกับกริยาช่วย หน้ากริยาหลัก ใน (22ข)

3) การปฏิเสธโดยใช้คำกริยาปฏิเสธเฉพาะ (negative verbs)

การปฏิเสธในกลุ่มนี้ใช้หน่วยศัพท์พิเศษหรือคำกริยาปฏิเสธเฉพาะ ซึ่งต่างจากคำกริยาแสดงการมีอยู่ของประโยคบอกเล่า (affirmative existential verbs) และมีลักษณะต่างจากการปฏิเสธในข้อ 1) เรื่องการปฏิเสธโดยใช้หน่วยคำเติมลงไปประโยคบอกเล่าเพื่อให้ได้ประโยคปฏิเสธ และเมื่อนำคำปฏิเสธนั้นออกไปก็จะได้ประโยคบอกเล่า ทั้งจอห์น เพย์น (J.R. Payne, 1985) และดาห์ล (Dahl, 2010) ได้แยกการปฏิเสธประเภทนี้ออกเป็น 2 ประเภทย่อยเหมือนกัน คือ ก) การใช้คำกริยาปฏิเสธในระดับที่สูงกว่า (higher negative verbs) และ ข) การใช้คำกริยาปฏิเสธที่เป็นกริยาช่วย (auxiliary negative verbs) ดังนี้

ก. การใช้คำกริยาปฏิเสธในระดับที่สูงกว่า (higher negative verbs)

การปฏิเสธประเภทนี้ใช้คำกริยาปฏิเสธเป็นกริยาหลักของประโยค หรือที่รามัท (Ramat, 2010) เรียกว่า “การปฏิเสธด้วยหน่วยศัพท์” (lexical negation) แต่ผู้วิจัยมองว่าการเรียกเช่นนี้อาจทำให้เกิดความสับสนกับคำว่า lexical negation ที่มักใช้เพื่อหมายถึงการปฏิเสธภายในคำ ซึ่งไม่จัดเป็นการปฏิเสธแบบมาตรฐานตามที่กล่าวไว้ตอนต้น ในที่นี้จึงจะขอเรียกการปฏิเสธกลุ่มนี้ว่า “การใช้กริยาปฏิเสธในระดับที่สูงกว่า” ตามจอห์น เพย์นและดาห์ล ตัวอย่างการปฏิเสธประเภทนี้มีดังต่อไปนี้

(23) ภาษาตองกัน (Tongan)

ก. Na'e 'alu 'a Siale

ASPECT go CASE Charlie

'Charlie went.'

ข. Na'e 'ikai [ske 'alu 'a Siale s]

ASPECT NEG ASPECT go CASE Charlie

'Charlie did not go.'

(J. R. Payne, 1985: 208)

ในตัวอย่าง (23) นี้ ดาห์ลตั้งข้อสังเกตว่าภาษาตองกันใช้ *ke* เพื่อบ่งชี้การณลักษณะในอนุประโยคเท่านั้น เมื่อต้องการบอกว่า ‘ไป’ จะใช้กริยาหลัก *alu* ในตัวอย่าง (23ก) แต่เมื่อต้องการปฏิเสธว่า ‘ไม่ไป’ ก็จะไม่ใช้อนุภาคหรือคำปฏิเสธมาวางหน้ากริยาหลักเช่น *ไม่* ในภาษาไทย แต่ใช้

คำกริยาอื่นคือ *ikai* เพื่อปฏิเสธในตัวอย่าง (23ข) โดยอนุประโยครองที่เป็นบอกเล่า คือ [*ske 'alu 'a Siale s*] กลายเป็นส่วนเติมเต็ม (complement) ของกริยา *ikai*

(24) ภาษาตุรกี (Turkish)

ก. *_Ekmek var*

bread there-is

'There is bread.'

ข. *Ekmek yok*

bread there-is-not

'There is no bread.'

(Ramat, 2005: 562)

ในตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่ามีการใช้ *var* ในประโยคบอกเล่า (24ก) เพื่อบอกว่ามีขนมปังอยู่ในขณะที่ประโยคปฏิเสธ (24ข) ใช้หน่วยศัพท์พิเศษ *yok* 'there-is-not, there does not exist' ที่เป็นกริยาแท้เพื่อปฏิเสธแทนสัมพันธกริยา ซึ่งแตกต่างจากภาษาไทยที่ส่วนใหญ่จะใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* วางหน้าคำหรือข้อความที่ต้องการปฏิเสธ เมื่อเอา *ไม่* ออกไปก็จะได้ประโยคบอกเล่า แต่ภาษาที่มีการปฏิเสธเช่นในตัวอย่างนี้มีการใช้กริยาเฉพาะที่มีความหมายว่าไม่มี โดยไม่ต้องใช้คำปฏิเสธวางหน้ากริยา

ข. การใช้คำกริยาปฏิเสธที่เป็นกริยาช่วย (auxiliary negative verbs)

โดยทั่วไปแล้ว ภาษามักจะมีคำปฏิเสธที่แยกออกมาเฉพาะ เช่น *not* ในภาษาอังกฤษ แต่ภาษาในกลุ่มนี้กำหนดประเภททางไวยากรณ์ของคำปฏิเสธเป็นกริยาช่วย ดังตัวอย่าง

(25) ภาษาฟินแลนด์ (Finnish)

ก. *pekka lukee*

P. read.PRS.3SG

'Pekka is reading.'

ข. *pekka ei lue*

P. NEG.3SG read

'Pekka is not reading.'

(Dahl, 2010: 21)

ภาษาฟินแลนด์ในตัวอย่าง (25) จัดให้คำปฏิเสธ *ei* เป็นกริยาช่วยซึ่งคล้อยตามประธานของประโยค และปรากฏหน้ากริยาหลัก *lue* ซึ่งเป็นต้นเค้าศัพท์ (stem) การปฏิเสธในลักษณะนี้จึงไม่เหมือนกับการใช้ *not* ในภาษาอังกฤษ และ *ไม่* ในภาษาไทย เนื่องจากรูปปฏิเสธในภาษาอังกฤษและภาษาไทยไม่คล้อยตามประธาน

การใช้กริยาปฏิเสธที่เป็นกริยาช่วยในหัวข้อ (ข) นี้เป็นกลุ่มที่ดาร์ลแยกออกมาจากกลุ่มอนุภาคปฏิเสธในข้อ 2) ซึ่งเป็นการปฏิเสธโดยใช้อนุภาคปฏิเสธ แต่รามัท (Ramat, 2005) รวมการใช้กริยาปฏิเสธที่เป็นกริยาช่วยกับอนุภาคปฏิเสธไว้ในกลุ่มเดียวกันแล้วเรียกว่า “การปฏิเสธโดยใช้วากยสัมพันธ์หน่วยคำ” (morphosyntactic negation) และกล่าวว่ากริยาช่วยที่แสดงการปฏิเสธในกลุ่มนี้สามารถแสดงความสอดคล้องกับกาล การณ์ลักษณะ มาลา และบุรุษได้เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ดาร์ลเสนอในตัวอย่าง (25) ข้างต้น

ในกลุ่มนี้ แม็โธมัส เพย์น (T.E. Payne, 1997) จะกล่าวถึงประเภทย่อยคล้ายกับที่กล่าวไว้ข้างต้น แต่เขาจัดให้อนุภาคปฏิเสธ (หัวข้อที่ 2) และกริยาปฏิเสธเฉพาะ (หัวข้อที่ 3) รวมอยู่ในกลุ่มที่เรียกว่า “การปฏิเสธที่แยกได้” (analytic negation) ด้วยเหตุที่อนุภาคปฏิเสธมักมีความสัมพันธ์กับกริยาหลักของประโยคและสามารถเป็นรูปติดในระดับประโยค (clause-level clitics) ได้ เช่น คำว่า *not* ในภาษาอังกฤษที่มีรูปแปร *-n't* และสามารถใช้ติดกับกริยาได้ หรือ *ne* ในภาษารัสเซีย ดังตัวอย่าง

(26) ภาษารัสเซีย (Russian)

ก. on n'e igraet

he NEG play

'He doesn't play.'

ข. n'e igraej

NEG play:IMP

'Don't play.'

ค. on n'e durak

he NEG fool

'He is not a fool.'

(T. E. Payne, 1997: 284)

ตัวอย่างที่เพย์นยกมาอ้างอิงในกลุ่มนี้ มีตัวอย่าง (26ก) เท่านั้นที่จัดเป็นการปฏิเสธแบบมาตรฐานเพราะมีกริยา ตัวอย่าง (26ข) และ (26ค) ไม่จัดเป็นการปฏิเสธมาตรฐานเพราะ (26ข) เป็น

ประโยคสั่งห้าม (prohibitive) ส่วนตัวอย่าง (26ค) นั้นแม้จะเป็นประโยคหลัก แต่ไม่มีกริยาหลัก และตัวอย่าง (26ข – 26ค) ทำให้เห็นว่า *ne* ที่ใช้ปฏิเสธในภาษารัสเซียนี้ไม่จัดเป็นคำ แต่ใช้เป็นรูปติดแสดงการปฏิเสธในระดับประโยคเสมอ

4) การใช้กริยาช่วยที่ไม่มีความหมายปฏิเสธในหน่วยสร้างปฏิเสธ (non-negative auxiliaries in negation construction)

การปฏิเสธในกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่รามท์ไม่ได้กล่าวถึง แต่ดาร์ลได้เพิ่มเข้ามาในภายหลังโดยให้เหตุผลว่า มีภาษาจำนวนมากที่ใช้หน่วยคำเติมในการปฏิเสธแล้วทำให้กริยาแท้ (finite verb) ที่เคยปรากฏในประโยคบอกเล่ากลายเป็นกริยาไม่แท้ (non-finite verb) ในประโยคปฏิเสธ จึงต้องเพิ่มกริยาช่วยที่ไม่มีความหมายปฏิเสธเข้าไปในหน่วยสร้างเพื่อให้ประโยคมีกริยาแท้ดั้งเดิม การปฏิเสธประเภทนี้คล้ายคลึงกับหน่วยสร้างการปฏิเสธแบบไม่สมมาตรชนิด A/Fin ที่เมียสตาโมกล่าวไว้ในตัวอย่างที่ (13) ข้างต้น ดาร์ลมองว่าการปฏิเสธเช่นนี้ต่างจากการปฏิเสธใน 3 ข้อแรกที่กล่าวมา และไม่สามารถรวมกับกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งข้างต้นได้ ดังตัวอย่าง

(27) ภาษาคีร์คียานา (Hixkaryana)

ก. ki-amryeki-no

1SUBJ-hunt-1MMPST

‘I went hunting.’

ข. amryki-hira w-ah-ko

hunt-NEG 1SUBJ-be-1MMPST

‘I did not go hunting.’

(Dahl, 2010: 23)

ในตัวอย่างข้างต้นมีคำว่า *amryeki* เป็นกริยาแท้และกริยาหลักของตัวอย่าง (27ก) เมื่อมีการปฏิเสธประโยคก็จะใช้หน่วยคำเติมหลัง *-hira* มาปฏิเสธที่กริยา *amryki* ดังที่ปรากฏในตัวอย่าง (27ข) ทำให้กริยา *amryki* ซึ่งเดิมเป็นกริยาแท้ในประโยคบอกเล่ากลายเป็นกริยาไม่แท้ จึงต้องเพิ่มกริยา *ah* เพื่อให้หน่วยสร้างมีกริยาแท้เหมือนเดิม

5) การบ่งชี้การปฏิเสธหลายตำแหน่ง (multiple marking of negation)

โรมัส เพย์นเรียกการบ่งชี้การปฏิเสธหลายตำแหน่งว่า “multiple expression of negation” (T.E. Payne, 1997) ในขณะที่ดิกซันเรียกว่า “multiple marking of negation” (Dixon, 2012) โดยการบ่งชี้หลายตำแหน่งนี้หมายรวมถึงการใช้คำมากกว่าหนึ่งคำ การเติมหน่วยคำเติมมากกว่าหนึ่งตำแหน่งในประโยค และการใช้ทั้งคำและหน่วยคำเติมร่วมกัน ซึ่งอาจมีความแตกต่างกันในแต่ละ

ภาษา การบ่งชี้หลายตำแหน่งนี้จัดเป็นการปฏิเสธแบบมาตรฐานประเภทหนึ่ง แต่ต้องแยกความแตกต่างระหว่างการบ่งชี้การปฏิเสธหลายตำแหน่งกับการปฏิเสธซ้อน (double negation) กล่าวคือ การบ่งชี้การปฏิเสธหลายตำแหน่งจะใช้นุภาคปฏิเสธหรือดัชนีบ่งชี้การปฏิเสธมากกว่า 1 ตำแหน่งในประโยคปฏิเสธ แต่ยังคงมีความหมายปฏิเสธไปในทิศทางเดียวกัน (negative concord) หรือยังคงเป็นการปฏิเสธเดี่ยว (single negation) ต่างจากการปฏิเสธซ้อนที่มีการบ่งชี้ หรือใช้นุภาคหรือดัชนีบ่งชี้การปฏิเสธ 2 ตำแหน่ง แต่ทำให้ความหมายของประโยคกลายเป็นบวกหรือกลายเป็นการบอกเล่า (Gelderen, 2011; Hoffman, 1993; Horn, 2001) ดังตัวอย่าง

(28) ภาษาเฮาซา (Hausa)

ก. mace zatahura wutr
 woman will:start fire
 ‘The woman will start the fire.’
 ข. mace ba zatahura wuta ba
 woman NEG will:start fire NEG
 ‘The woman will not start the fire.’

(Payne, 1997: 285)

จากตัวอย่างจะพบการใช้คำปฏิเสธคำเดียวกัน คือ *ba* ในการปฏิเสธประโยคถึง 2 ตำแหน่งใน (28ข) คือหน้ากริยา และท้ายประโยค โดยที่คำปฏิเสธทั้งสองคำไม่ทำให้เกิดการหักล้างทางความหมาย และความหมายที่ได้ยังคงเป็นการปฏิเสธว่าผู้หญิงจะไม่ก่อไฟ ‘The woman will not start the fire.’ ต่างจากการปฏิเสธซ้อนที่จะเกิดการหักล้างทางความหมายหากมีคำปฏิเสธปรากฏมากกว่า 1 ตำแหน่งในประโยค ดังตัวอย่าง

(29) ภาษาเนวาร์ (Newār)

Ji mə-wā:-se
 I NEGATOR-go:IMPERFECT.DISJUNCT-ASSOCIATED.ACTION/STATE
 Cwən-e ma-phu
 stay-INITIATIVE NEGATOR-able- IMPERFECT.DISJUNCT
 ‘I am unable to remain without going = It is absolutely essential that I go.’

(Dixon, 2012: 127)

จากตัวอย่างภาษาเนวาข้างต้น จะเห็นการปฏิเสธซ้อนโดยใช้รูปปฏิเสธ 2 รูป คือ *ma* และ *ma* ซึ่งทำให้เกิดการหักล้างทางความหมาย เกิดเป็นความหมายเชิงบวกซึ่งและแสดงการกล่าวยืนยัน ผู้พูดใช้การปฏิเสธซ้อนเพื่อยืนยันว่าไม่ไปไม่ได้ ซึ่งหมายถึงต้องไปเพราะผู้พูดเห็นว่าเป็นเรื่องสำคัญ

6) การเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ (tone changes)

จากที่กล่าวไว้แล้วข้างต้นว่าจอห์น เพย์นและโรมัส เพย์นเคยสรุปไว้ว่า ภาษาต่าง ๆ ในโลกนี้ ไม่สามารถปฏิเสธโดยใช้กลวิธีการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์เพียงวิธีเดียวได้ โดยอ้างว่าการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์เป็นเพียงกลวิธีรองที่ต้องปรากฏร่วมกับกลวิธีปฏิเสธอื่น ๆ เท่านั้น แต่ต่อมามีการค้นพบว่า มีภาษาหลายภาษาในแถบแอฟริกาสามารถแสดงการปฏิเสธโดยเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์เพียงวิธีเดียวได้ (Dixon, 2012: 97) ดังตัวอย่าง

(30) ภาษาในคานา (Kana)

ก. *m-wèè lū*
 Isg:S-PAST come
 'I came.'

ข. *m̄m̄ wèè lū*
 Isg:S:NEGATIVE PAST:NEAGATIVE come
 'I did not come.'

(Dixon, 2012: 97)

ภาษาในคานาอยู่ในตระกูลภาษาเบนุ-คองโก (Benue-Congo family) ของแอฟริกาแสดงการปฏิเสธโดยใช้หน่วยเสียงแยกส่วน (segmental elements) เห็นได้จากการเปลี่ยนเสียงวรรณยุกต์ 2 ตำแหน่ง ในอนุพากย์บอกเล่า (30ก) ใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 เสียงสั้นมีเสียงวรรณยุกต์ต่ำ *m̄* แต่ในอนุพากย์ปฏิเสธ (30ข) ใช้สรรพนามบุรุษที่ 1 เสียงยาว มีเสียงวรรณยุกต์สูง-กลาง *m̄m̄* และรูปบ่งชี้อดีตใน (30ก) ซึ่งมีเสียงกลาง-ต่ำ *wèè* กลายเป็นเสียงวรรณยุกต์ต่ำ-ตก *wèè* ใน (30ข)

นอกจากกลวิธีปฏิเสธที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว พบว่าภาษาบางภาษาอาจใช้กลวิธีอื่นร่วมด้วย เช่น การใช้หน่วยคำปฏิเสธร่วมกับการเปลี่ยนลำดับการเรียงคำในประโยค ดังตัวอย่าง

(31) ภาษาครู (Kru)

ก. *ó tè kó*
 he(COMP) buy rice
 'He bought rice.'

ข. ó sé ko tè
 he(COMP) NEG rice buy
 ‘He didn’t buy rice.’

(J.R. Payne, 1985: 229)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า ประโยคบอกเล่า (31ก) มีการเรียงลำดับคำแบบ SVO แต่เมื่อเป็นประโยคปฏิเสธใน (31ข) จะใช้หน่วยคำปฏิเสธ *sé* และมีการเรียงลำดับคำต่างจากประโยคบอกเล่า กล่าวคือ เปลี่ยนจากประธาน-กริยา-กรรม หรือ SVO เป็นประธาน-กรรม-กริยา หรือ SOV (SNegOV)

ที่กล่าวมาแล้วทั้ง 6 วิธีข้างต้นล้วนเป็นวิธีการปฏิเสธแบบมาตรฐานทั้งสิ้น ในหัวข้อต่อไปนี้จะกล่าวถึงการปฏิเสธประเภทที่สอง คือ การปฏิเสธแบบไม่มาตรฐาน ดังนี้

2.2.2.2 การปฏิเสธแบบไม่มาตรฐาน (non-standard negation)

การปฏิเสธแบบไม่มาตรฐานมีคุณสมบัติที่ตรงกันข้ามกับการปฏิเสธแบบมาตรฐาน คือ 1) ไม่มีขอบเขตการปฏิเสธในระดับประโยค 2) ประโยคที่ปฏิเสธไม่ใช่ประโยคหลัก 3) ภาคแสดงหลัก (main predicate) ไม่มีกริยา (verb) และ 4) วิธีที่ใช้ในการปฏิเสธไม่ใช่วิธีพื้นฐานที่นิยมใช้กันในภาษา (van der Auwera, 2010) ด้วยคุณสมบัติเหล่านี้ทำให้หน่วยสร้าง เช่น ประโยคสัมพันธกริยา (copular clauses) ประโยคที่ไม่มีกริยา (non-verbal clauses) การปฏิเสธในอนุประโยคย่อย (subordinate clauses) และการปฏิเสธที่ไม่ใช่การปฏิเสธประโยคบอกเล่า เช่น การสั่งห้าม (prohibitive negation) เป็นการปฏิเสธแบบไม่มาตรฐาน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1) การปฏิเสธหน่วยประกอบ

การปฏิเสธหน่วยประกอบเป็นการปฏิเสธเฉพาะบางส่วนของประโยค เช่น คำหรือวลี และไม่จัดเป็นการปฏิเสธแบบมาตรฐาน ดังตัวอย่าง

(32) ภาษาอังกฤษ

ก. They have no water.

ข. They do not have water.

ตัวอย่าง (32ก) และ (32ข) ข้างต้นจัดเป็นการปฏิเสธคนละประเภท ในตัวอย่าง (32ก) แม้จะเห็นว่า *no* ปรากฏในประโยคหลัก แต่ *no* ปฏิเสธเฉพาะนามวลี *water* เท่านั้น ไม่ได้ปฏิเสธกริยาหลักของประโยค *have* จึงจัดเป็นการปฏิเสธแบบไม่มาตรฐาน ต่างจากตัวอย่าง (32ข) ซึ่งเป็นการปฏิเสธแบบมาตรฐานเพราะคำปฏิเสธ *not* ปรากฏหน้ากริยาหลัก *have* ในประโยคหลัก

การปฏิเสธหน่วยประกอบของประโยคหรือการปฏิเสธในระดับคำมี 3 ประเภทย่อย ดังนี้

ก. หน่วยศัพท์ที่มีความหมายปฏิเสธในตัวเอง (**inherently negative lexemes**)

หน่วยศัพท์ในกลุ่มนี้แสดงการปฏิเสธโดยนัย (implicit negation) และมักมีคำที่เป็นคู่ตรงกันข้าม ดังตัวอย่าง

(33) ภาษาอังกฤษ

ก. forget (not remember)

ข. fail (not succeed)

ค. deny (not admit)

(Dixon, 2012: 123)

ประเด็นเรื่องการจัดให้คำเหล่านี้เป็นคำปฏิเสธ (negative words) ยังคงเป็นที่ถกเถียงกัน เนื่องจากหากนำมาเปรียบเทียบกับคำปฏิเสธในภาษาต่าง ๆ เช่น *not* ในภาษาอังกฤษแล้ว จะพบว่าคำกลุ่มนี้ดูไม่น่าจัดเป็นคำปฏิเสธได้ แต่หากจะจัดให้เป็นคำปฏิเสธก็อาจทำให้เกิดคำถามตามมาว่าคำอื่น ๆ เช่น *stand* จะเป็นคำปฏิเสธของคำ (lexical negative) ว่า *sit* หรือไม่ หรือคำเหล่านี้เป็นเพียงคำตรงข้ามเท่านั้น (T. E. Payne, 1997)

ข. คำปฏิเสธไม่ชี้เฉพาะ (**negative indefinite**)

ตัวอย่างคำไม่ชี้เฉพาะมีดังต่อไปนี้

(34) ภาษาอังกฤษ

someone anyone no one

somebody anybody nobody

something anything nothing

somewhere anywhere nowhere

(Dixon, 2012: 120)

กลุ่มคำในตัวอย่าง (34) นี้เรียกว่า “ตัวแสดงขั้วบอกเล่า-ปฏิเสธ” (polarity items) มี 2 ประเภทย่อย คือ 1) ตัวแสดงขั้วบวก (positive polarity items) หรือรูปภาษาที่ปรากฏในบริบทที่เป็นบวก เช่น *someone, somebody, something* และ *somewhere* ในภาษาอังกฤษ และ 2) ตัวแสดงขั้วลบ (negative polarity items) หรือรูปภาษาที่ปรากฏในบริบทที่เป็นลบ เช่น *anyone, anybody, anything, nobody* และ *nowhere* ภาษาส่วนใหญ่จะมีการบ่งชี้ที่ตัวแสดงขั้วลบดังกล่าว (Dahl,

2010; Hengeveld & Mackenzie, 2008) ซึ่งเป็นการบ่งชี้ลักษณะที่แปลกเด่น (markedness) ของการปฏิเสธ

ในกลุ่มคำไม่ชี้เฉพาะที่เป็นสรรพนามและวิเศษณ์ข้างต้น มีคำในคอลัมน์ด้านขวาสุดเท่านั้นที่เป็นคำปฏิเสธไม่ชี้เฉพาะ ส่วนคำในคอลัมน์กลางนั้นไม่จัดเป็นคำปฏิเสธไม่ชี้เฉพาะ แต่สามารถนำไปใช้ร่วมกับประโยคปฏิเสธได้เพื่อบ่งชี้ความเป็นปฏิเสธของประโยคเพิ่มเติม ดังตัวอย่าง

(35) ภาษาอังกฤษ

ก. I saw nothing.

ข. I saw him nowhere.

ค. I didn't see anything.

ง. I didn't see him anywhere.

(van der Auwera, 2010: 95)

ในตัวอย่าง (35) นี้จะเห็นว่า (35ก) ใช้คำสรรพนาม *nothing* และ (35ข) ใช้คำวิเศษณ์ *nowhere* เพื่อปฏิเสธประโยคเดิมที่เป็นบอกเล่า แม้คำทั้งคู่จะทำให้ความหมายของประโยคเป็นปฏิเสธ แต่ไม่ได้ทำให้ (35ก) และ (35ข) เป็นการปฏิเสธแบบมาตรฐาน เนื่องจากขอบเขตการปฏิเสธอยู่ภายในระดับคำ ไม่ใช่ระดับประโยค ส่วน (35ค) และ (35ง) นั้นจัดเป็นการปฏิเสธมาตรฐานเพราะมีคุณสมบัติดังนี้ 1) มีขอบเขตการปฏิเสธที่ระดับประโยค 2) เป็นการปฏิเสธประโยคหลัก 3) มีกริยาแท้คือ *see* และ 4) วิธีปฏิเสธที่ใช้คำปฏิเสธ *not* และกริยาช่วย *do* เป็นวิธีพื้นฐานที่ใช้กันมากในภาษาอังกฤษ ส่วนคำว่า *anything* และ *anyone* ที่ใช้ร่วมกับการปฏิเสธนั้นไม่มีผลทำให้ประโยคเป็นการปฏิเสธแบบมาตรฐานแต่ประการใด

ค. หน่วยคำแปลง (derivational negation)

การปฏิเสธโดยใช้หน่วยคำแปลง คือ การใช้หน่วยคำเติมเพื่อทำให้คำมีความหมายตรงข้ามกับความหมายเดิม ดังตัวอย่าง

(36) ภาษาอังกฤษ

invisible

inconvenient

incompatible

disarm

disadvantage

disconnect

non-combatant

nondescript

nonentity

unable

unaided

uncover

ภาษาอังกฤษในตัวอย่าง (36) ใช้หน่วยคำเติมหน้า เช่น *in-*, *dis-*, *non-* และ *un-* เพื่อสร้างคำที่มีความหมายตรงข้ามกับคำเดิม

2) การปฏิเสธประโยค

ก. การปฏิเสธเชิงสั่งห้าม (prohibitive negation)

แวน เดอ เอาเวราและรามัทเรียกการปฏิเสธชนิดนี้ว่า “การปฏิเสธเชิงสั่งห้าม” (prohibitive negation) ในขณะที่เมียस्ताโม ดาห์ล และดิกซันเรียกว่า “คำสั่งเชิงลบ” (negative imperatives) (Dahl, 2010; Dixon, 2012; Miestamo, 2005; Ramat, 2005; van der Auwera, 2010) การปฏิเสธชนิดนี้มีโครงสร้างที่ต่างจากประโยคบอกเล่าและประโยคปฏิเสธ ดังตัวอย่าง

(37) ภาษาฟินแลนด์ (Finland)

ก. juokse-tte

run-2PL

‘You run./ You are running.’

ข. e-tte

juokse

NEG-2PL

run.CNG

‘You do not run./ You are not running.’

ค. juos-kaa

run-IMP.2PL

‘Run!’

ง. äI-kää

juos-ko

NEG.IMP-IMP.2PL run-CNG.IMP.2PL

‘Don’t run.’

(Miestamo, 2005: 16)

ตัวอย่าง (37) แสดงให้เห็นว่า โครงสร้างประโยคที่เป็นการปฏิเสธเชิงสั่งห้ามมีความแตกต่างจากโครงสร้างอื่น ๆ กล่าวคือ (37ข) มีกริยาช่วย *e-* แสดงการปฏิเสธ แต่การสั่งห้ามใน (37ง) ใช้ *äI-* แทน

ข. การปฏิเสธในประโยคที่ภาคแสดงไม่มีคำกริยา (non-verbal negation)

ประโยคที่ไม่มีภาคแสดงเป็นคำกริยาในทางแบบลักษณะภาษา ได้แก่ ประโยคสัมพันธกริยา (copula clauses) และประโยคแสดงการมีอยู่ (existential clauses) ดังตัวอย่าง

(38) ภาษาอินโดนีเซีย (Indonesian)

Itu bukan jeruk
 this NEG orange
 ‘This is not orange.’

(39) ภาษาเชค (Czech)

ก. Jan ja doma
 Jan COP.3SG at_home
 ‘Jan is at home.’

ข. Jan nemi doma
 Jan NEG.COP.3SG at-home
 ‘Jan is not at home.’

(Dahl, 2010: 27)

ตัวอย่าง (38) เป็นประโยคที่มีภาคแสดงเป็นคำนาม (nominal predicates) ไม่มีกริยา ไม่มีคำสัมพันธกริยา แต่ใช้รูปปฏิเสธ *bukan* วางหน้าคำนาม *jeruk* ส่วนตัวอย่าง (39) ใช้สัมพันธกริยา *ja* ในประโยคบอกเล่า (39ก) เมื่อเป็นประโยคปฏิเสธใน (39ข) มีการใช้คำสัมพันธกริยาใหม่ คือ *nemi* ซึ่งเป็นทั้งสัมพันธกริยาและแสดงการปฏิเสธในคำเดียวกัน

ค. การปฏิเสธในประโยคแสดงการมีอยู่ (negation in existential clauses)

ประโยคแสดงการมีอยู่มีโครงสร้างคล้ายกับภาคแสดงที่ไม่มีกริยา (non-verbal predication) และกริยาแสดงการมีอยู่ส่วนใหญ่มักดูเหมือนคำสัมพันธกริยา เช่น คำกริยา *var* ‘exist’ และ *yok* ‘not exist’ ในภาษาตุรกีที่ไม่ใช่กริยาแสดงการมีอยู่ แต่ถูกใช้แทนคำสัมพันธกริยาเพื่อปฏิเสธ (ดูตัวอย่าง 24) อย่างไรก็ตาม มีบางภาษาที่มีการบ่งชี้เพื่อแสดงว่าเป็นประโยคแสดงการมีอยู่อย่างชัดเจน ดังตัวอย่าง

(40) ภาษาซิรีโอโน (Sirionó)

tikise-ä tuchi
 machete-NEG INTENSIFIER
 ‘We have non matches at all.’

(Dahl, 2010: 28)

(41) ภาษาเบลารุสเขียน (Belorussian)

ก. Dzik-ija kat-y (est').
 wild-PL.NOM cat-PL.NOM (there are)
 'There are wild cats.'

ข. Dzikix katoj njama.
 wild-PL cat-PL.GEN not.have.PRES
 'There are no wild cats.'

(van de Auwera, 2005:93)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าโครงสร้างประโยคแสดงการมีอยู่ในภาษาซีริโอมีการบ่งชี้การปฏิเสธโดยใช้หน่วยคำเติมหลัง *-i* ที่คำนาม ส่วนตัวอย่าง (41) มีประโยคบอกเล่า (41ก) ซึ่งสามารถใช้ได้โดยไม่ต้องมีคำกริยา หรืออาจใช้คำกริยาแสดงการมีอยู่ *est* แต่ประโยคปฏิเสธใน (41ข) ต้องใช้กริยาพิเศษ *njama* เพื่อปฏิเสธการมีอยู่

ง. การปฏิเสธในอนุประโยคซ้อน (negation in embedded clausal structures)

การปฏิเสธในอนุประโยคซ้อน ทั้งในกรณีที่มีและไม่มีกริยาแท้ ต่างก็จัดเป็นบริบทที่ทำให้การปฏิเสธมีพฤติกรรมที่แตกต่างจากการปฏิเสธแบบมาตรฐานในภาษาต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก (J. R. Payne, 1985) ดังตัวอย่าง

(42) ภาษาอังกฤษ

ก. He [may not] come
 ข. He may [not come]

(J. R. Payne, 1985)

ตัวอย่าง (42) ชี้ให้เห็นความแตกต่างของการปฏิเสธ กล่าวคือ (42ก) มีความหมายว่า 'เขาไม่ได้รับอนุญาตให้มา' ในขณะที่การปฏิเสธในอนุประโยคซ้อนของ (42ข) มีความหมายว่า 'เป็นไปได้ที่เขาจะมาไม่ได้'

(43) ภาษาโยรูบา (Yoruba)

ก. Ade kò lè kořin
 Ade NEG may/can sing
 'Ade cannot sing.'

ข. Ade lè má korin

Ade may/can NEG sing

‘Ade may not sing.’ (= it is possible he will not)

ค. Ade kò lè má korin

Ade NEG may/can NEG sing

‘Ade cannot sing.’

(J. R. Payne, 1985: 241)

ตัวอย่าง (43) ใช้อนุภาคปฏิเสธที่ต่างกันแทนการใช้อนุภาคเดิมในตำแหน่งที่ต่างกัน กล่าวคือ ในประโยคหลัก (43ก) ใช้อนุภาค *kò* ในขณะที่ในอนุประโยคซ้อน (43ข) ใช้อนุภาค *má* ซึ่งทำให้ ความหมายแตกต่างกันออกไป

ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นการจัดประเภทการปฏิเสธ 2 ประเภทหลัก คือ (1) การปฏิเสธ หน่วยประกอบ อันได้แก่ คำและวลี และ (2) การปฏิเสธประโยค ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นประเภทย่อย 2 ประเภทตามการศึกษาแนวแบบลักษณะภาษา คือ การปฏิเสธแบบมาตรฐาน และการปฏิเสธแบบไม่มาตรฐาน พร้อมทั้งวิธีที่ภาษาต่าง ๆ ใช้ในการปฏิเสธ

2.3 ขอบเขตการปฏิเสธ

ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับขอบเขตการปฏิเสธนี้ แวน เดอ เออเวรา (van der Auwera, 2010: 73) มองว่าการปฏิเสธกริยาหลักเป็นการปฏิเสธภาคแสดงหลักของประโยค จึงถือว่าการปฏิเสธที่มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมทั้งประโยค สอดคล้องกับสิ่งที่โรมัส เพย์น (T. E. Payne, 1997) กล่าวไว้เกี่ยวกับขอบเขตการปฏิเสธว่า การปฏิเสธประโยคมีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมทั้งประโยค ในขณะที่การปฏิเสธหน่วยประกอบมีขอบเขตการปฏิเสธเฉพาะส่วนใดส่วนหนึ่งของประโยคเท่านั้น ดังตัวอย่างในภาษาอังกฤษที่เขาได้เสนอไว้ ดังต่อไปนี้

(44) ก. Many people do not like Vonnegut. Scope: entire clause

ข. Not many people like Vonnegut. Scope: subject quantifier only

(45) ก. I deliberately didn't bump into her. Scope: entire clause

ข. I didn't deliberately bump into her. Scope: adverb only

(46) ก. I won't force you to marry Zelda. Scope: entire clause

ข. I will force you not to marry Zelda. Scope: complement clause

(T. E. Payne, 1997: 293)

จากตัวอย่างข้างต้น โธมัส เพย์นอธิบายว่าการปฏิเสธประโยค (sentential negation) ในตัวอย่าง (44ก), (45ก) และ (46ก) ซึ่งใช้ *not* ปฏิเสธกริยาหลักของประโยค คือ *like*, *bump* และ *marry* ตามลำดับนั้น *not* แสดงการปฏิเสธภาคแสดงหลักของประโยค เขาจึงสรุปว่า *not* มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมทั้งประโยค ในขณะที่การปฏิเสธหน่วยประกอบในตัวอย่าง (44ข), (45ข) และ (46ข) นั้น *not* มีขอบเขตการปฏิเสธเฉพาะที่คำบอกปริมาณของประธาน (subject quantifier), คำกริยาวิเศษณ์ (adverb) และอนุประโยคเติมเต็ม (complement clause) ตามลำดับ

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยเห็นด้วยกับดิกสัน (Dixon, 2010: 137; 2012: 112 - 113) และจอห์น เพย์น (J. R. Payne, 1985: 199) ซึ่งได้เสนอมุมมองที่แตกต่างออกไป เขามีความเห็นว่าการปฏิเสธประโยค (sentential negation) อาจมีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมทั้งประโยค หรือเฉพาะบางส่วนของประโยคก็ได้ ขึ้นอยู่กับความแตกต่างในแต่ละภาษา การตีความ และความหมายที่ต้องการสื่อ เช่น ประโยคในภาษาอังกฤษ *John did not kiss Celia in the rain.* ซึ่งเพย์นได้ยกตัวอย่างมานี้จะมีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมที่กริยาลิ *kiss Celia* ในกรณีที่มีการปฏิเสธว่าความจริงแล้วจอห์นไม่ได้จูบซีเลีย แต่ในกรณีที่ต้องการบอกว่าจอห์นจูบซีเลียจริง แต่ปฏิเสธว่าสถานที่ที่จูบกันนั้นไม่ได้อยู่ท่ามกลางสายฝน *not* ก็จะมีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมเฉพาะวลีแสดงสถานที่ (locative phrase) *in the rain* เท่านั้น เช่นเดียวกับดิกสันที่กล่าวไว้ว่า ในประโยคเดียวกัน หากมีการใช้เครื่องหมายวรรคตอนหรือมีการใช้ทำนองเสียง (intonation pattern) ที่ต่างกันออกไปก็สามารถทำให้มีขอบเขตการปฏิเสธที่แตกต่างกันได้ เขายกตัวอย่างประโยคภาษาอังกฤษ 2 ประโยค ประโยคแรกเป็นประโยคที่ไม่มีการใช้เครื่องหมายจุลภาค , (comma) คือ *I don't beat my dog because I love her (I do beat her, but for some other reason)* เขาอธิบายว่าประโยคนี้อาจมีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมทั้งประโยคต่างจากประโยค *I don't beat my dog, because I love her (I don't beat her, and the reason I don't is that I love her)* ซึ่งมีการใช้เครื่องหมายจุลภาค , คั่นระหว่างอนุประโยคหลักและอนุประโยครอง และมีทำนองเสียงในการพูดที่แตกต่างจากประโยคแรก ทำให้ประโยคที่สองนี้มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมแค่ประโยคหลัก *I don't beat my dog* เท่านั้น (Dixon, 2010: 137)

นอกจากข้อสังเกตเรื่องขอบเขตการปฏิเสธข้างต้นแล้ว เมย์ (Mey, 2001) ได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้อย่างน่าสนใจว่า การใช้ความรู้ทางวากยสัมพันธ์มาตัดสินขอบเขตการปฏิเสธของ *no* ในภาษาอังกฤษนั้นก็ดูจะเป็นปัญหาอยู่ไม่น้อย สอดคล้องกับที่ดิกสันและเพย์นกล่าวไว้ข้างต้น ดังตัวอย่าง

- (47) 1 'What are we going to do about Baba', she asked.
2 'What do you mean?'
3 'She can't remember anything.'

- 4 'Did she ask you whether she was taking medicine?'
 5 → 'No.'
 6 'No she's not or no she didn't ask?'
 7 'She didn't ask.'
 8 'She was supposed to, I said.'
 9 'Well, she didn't.'

(Delilo, 1986: 61¹⁴ อ้างถึงใน Mey, 2001: 17)

จากตัวอย่างข้างต้น เมย์ชี้ให้เห็นว่าการใช้วากยสัมพันธ์ในการศึกษาขอบเขตการปฏิเสธของถ้อยคำ *No* เป็นสิ่งที่ไม่เหมาะสมและทำให้เกิดความกำกวม เห็นได้จากบทสนทนาที่ผู้ถามได้ถามในบรรทัดที่ 6 ว่า *No she's not or no she didn't ask* เพราะไม่แน่ใจว่า *No* ที่ปรากฏในบรรทัดที่ 5 นั้นผู้ร่วมสนทนามีเจตนาที่จะปฏิเสธอนุประโยคหลัก (main clause) *Did she ask* หรือปฏิเสธอนุประโยคพึ่งพา (dependent clause) *whether she was taking medicine* ความสงสัยของผู้ถามซึ่งปรากฏในตัวอย่งนี้ชี้ให้เห็นว่า การปฏิเสธไม่จำเป็นต้องมีขอบเขตการปฏิเสธที่กริยาหลักในอนุประโยคหลักเท่านั้น แต่การศึกษาในทางวากยสัมพันธ์จะไม่มองว่า *No* มีขอบเขตปฏิเสธภายในอนุประโยคพึ่งพา แต่จะมองว่า *No* ปฏิเสธกริยาหลักในประโยคหลักเท่านั้น ในขณะที่การศึกษาในทางวจนปฏิบัติเปิดมุมมองใหม่ให้เห็นว่าการศึกษาขอบเขตการปฏิเสธต้องอาศัยการตีความในบริบทการสื่อสารร่วมด้วย

2.4 แนวทางการศึกษาการปฏิเสธ

ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงแนวทางในการศึกษาการปฏิเสธ โดยแบ่งออกเป็นหัวข้อย่อย 3 หัวข้อ ได้แก่ 2.3.1 การศึกษาการปฏิเสธในทางวากยสัมพันธ์ 2.3.2 การศึกษาการปฏิเสธในทางอรรถศาสตร์ และ 2.3.3 การศึกษาการปฏิเสธในทางวจนปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

2.4.1 การศึกษาการปฏิเสธในทางวากยสัมพันธ์

นับตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน มีผู้ให้ความสนใจศึกษาการปฏิเสธโดยใช้ศาสตร์หลายศาสตร์ เช่น วากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวจนปฏิบัติศาสตร์ แต่งานส่วนใหญ่ในยุคแรก ๆ นั้นมักเน้นศึกษาโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของการปฏิเสธ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการศึกษาภาษาศาสตร์เชิงแบบลักษณ์ภาษาที่ได้ศึกษารวบรวมรูปแบบและประเภทของการปฏิเสธที่ปรากฏในภาษาต่าง ๆ ทั่วโลก ดังได้กล่าวไว้ในหัวข้อที่ 2.2 ข้างต้น ในหัวข้อนี้จึงจะขอกกล่าวถึงการศึกษาขอบเขตของการปฏิเสธในทางวากยสัมพันธ์เพิ่มเติม ดังต่อไปนี้

¹⁴ Delilo, Don. (1986). *White Noise*. New York: Viking/Penguin.

การศึกษาในเชิงแบบลักษณ์ภาษาทำให้ทราบว่ามีการแบ่งประเภทของขอบเขตการปฏิเสธออกเป็น 2 ประเภท คือ การปฏิเสธประโยค และการปฏิเสธหน่วยประกอบ (R.M.W. Dixon, 2012; Fetzer, 2011; J. R. Payne, 1985; T. E. Payne, 1997; Ramat, 2005) ดังนี้

2.4.1.1 การปฏิเสธประโยค

การปฏิเสธประโยคที่เรียกว่า clausal negation หรือ sentential negation¹⁵ ในที่นี้หมายถึง รวมถึงประโยคปฏิเสธทั้งแบบมาตรฐานและแบบไม่มาตรฐาน ทั้งที่ปรากฏในประโยคหลักและอนุประโยค ดังต่อไปนี้

(48) ภาษาอังกฤษ

- ก. Chris has slept.
- ข. Chris has not slept.
- ค. Chris is sleeping.
- ง. Chris is not sleeping.

(Miestamo, 2005: 3)

ในตัวอย่าง (48ข) และ (48ง) นี้ *not* ซึ่งปรากฏอยู่หน้ากริยาวลี ไม่ได้ใช้ปฏิเสธกริยาวลีหรือหน่วยประกอบ แต่ *not* แสดงปฏิเสธประโยค กล่าวคือ *not* ปฏิเสธข้อความทั้งข้อความว่าคริสไม่ได้นอนในตัวอย่าง (48ข) และปฏิเสธว่าคริสไม่ได้กำลังนอนอยู่ในตัวอย่าง (48ง) ตามลำดับ

ภาษาบางภาษามีวิธีบ่งชี้การปฏิเสธประโยคต่างจากอนุประโยค ดังนี้

(49) ภาษาแอมแฮริค (Amharic)

ก. MAIN CLAUSE	al-səbəbər-mmm	he did not break
ข. COMPLEMENT CLAUSE	ind-al-səbəbər	that he did not break

(Dixon, 2012: 114)

ตัวอย่าง (49ก) ข้างต้น บ่งชี้การปฏิเสธในประโยคด้วยหน่วยคำเติมหน้า *-al-* และหน่วยคำเติมหลัง *-mm* แต่ในอนุประโยคส่วนเติมเต็ม (49ข) บ่งชี้การปฏิเสธด้วยหน่วยคำเติมหน้าเท่านั้น

¹⁵ ในที่นี้ มีแต่คลีมา (Klima, 1964) เท่านั้นที่ใช้คำว่า sentential negation เพื่อหมายถึงการปฏิเสธในระดับประโยค ทั้งแบบมาตรฐานและไม่มาตรฐาน และใช้คำว่า clausal negation เพื่อหมายถึงการปฏิเสธแบบมาตรฐานเท่านั้น

2.4.1.2 การปฏิเสธหน่วยประกอบ

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นว่าการปฏิเสธประโยค (sentential negation) ในทางแบบลักษณะภาษาเน้นที่การปฏิเสธกริยาหลักของประโยค ในขณะที่การปฏิเสธหน่วยประกอบเป็นการปฏิเสธในระดับคำหรือวลีอื่นที่ไม่ใช่กริยาหลักของประโยค เช่น คำนาม คำวิเศษณ์ และคำบุพบท ดังตัวอย่าง

(50) I have no bananas.

(Payne, 1997: 282)

ตัวอย่าง (50) เป็นการปฏิเสธหน่วยประกอบ ซึ่งในที่นี้ได้แก่คำนามหรือนามวลี *bananas* แม้ *no* จะมีความหมายปฏิเสธ แต่เพี้ยนกล่าวว่า การปฏิเสธหน่วยประกอบนี้ไม่ได้มีผลทำให้ความเป็นบวกหรือลบของประโยคโดยรวมเปลี่ยนแปลงไป การปฏิเสธในกรณีเช่นนี้จัดเป็นการปฏิเสธเฉพาะที่ (local negation) ไม่ส่งผลต่อความเป็นบวกหรือลบของความหมายโดยรวมของประโยค ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(51) ภาษาอังกฤษ

ก. His achievements are stable.

ข. His achievements are unstable.

ค. His achievements are not stable.

ง. His achievements are not unstable.

(Bernini and Ramat, 1996: 6)

จากตัวอย่าง จะเห็นว่าเมื่อ *stable* ในประโยคบอกเล่า (51ก) มีการเติมหน่วยคำเติมหน้า *-un* กลายเป็นคำคุณศัพท์ในเชิงลบ (negative adjective) คือ *unstable* ใน (51ข) แล้ว มีเพียงความหมายของคำเท่านั้นที่เปลี่ยนจากบวก (*stable*) ไปเป็นลบ (*unstable*) แต่การปรากฏหรือไม่ปรากฏของ *-un* ไม่ได้ทำให้ความหมายของประโยคโดยรวมเปลี่ยนแปลงไป ต่างจาก (51ค) และ (51ง) ที่เป็นการปฏิเสธในระดับประโยค เห็นได้จากการที่ค่าความเป็นบวกหรือลบของประโยคเปลี่ยนไปเมื่อมี *not* ปรากฏในประโยค

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นได้ว่าอาจไม่ใช่เรื่องง่ายนักที่จะบอกว่ารूपปฏิเสธนั้นมีขอบเขตการปฏิเสธในระดับใด และต้องอาศัยการตีความการปฏิเสธที่ปรากฏในบริบทการสื่อสารจริง บางภาษา เช่น ภาษาอ่าวทูว (Awtuw) ในตระกูลภาษาแรม ในปาปัวนิวกินี (Papua New Guinea) จึงมีการบ่งชี้การปฏิเสธประโยคที่ต่างจากการบ่งชี้การปฏิเสธหน่วยประกอบ ดังตัวอย่าง

- (52) Awtiy-re_o wan_A ka-da-uwpo-ka
 Awtiy-OBJECT 1SG NEGATOR-FACTIVE-see-PERFECT
 ‘I haven’t seen Awtiy.’
- (53) wan_A [yene Yawmən-re]_o du-puy-e,
 1SG NEGATOR Yawmən-OBJECT FACTIVE-hit-PAST
 wan_A Naytow-re_o du-puy-e
 1SG Naytow-OBJECT FACTIVE-hit-PAST
 ‘I didn’t hit Yawmen (lit. It wasn’t Yawmen that I hit), I hit Naytow.’

(Dixon, 2012: 115)

ตัวอย่าง (52) ใช้หน่วยคำเติมหน้า *ka-* หรือ *kae-* ในตำแหน่งแรกโดยการเติมหน่วยคำที่กริยาเพื่อบ่งชี้การปฏิเสธประโยค แต่ตัวอย่าง (53) ใช้อนุภาค *yene* วางหน้าหน่วยประกอบซึ่งอาจเป็นคำนามหรือคำกริยาเพื่อบ่งชี้การปฏิเสธ

ที่กล่าวมาข้างต้นล้วนเป็นแนวทางการศึกษาการปฏิเสธและขอบเขตการปฏิเสธในทางวากยสัมพันธ์ ซึ่งมี 2 ประเภทคือ การปฏิเสธประโยค และการปฏิเสธหน่วยประกอบ ต่อไปนี้จะกล่าวถึงการศึกษาการปฏิเสธในเชิงอรรถศาสตร์และวัจนปฏิบัติ

2.4.2 การศึกษาการปฏิเสธในทางอรรถศาสตร์

การศึกษาการปฏิเสธในเชิงอรรถศาสตร์เริ่มขึ้นเมื่อหลายพันปีก่อน ตั้งแต่ยุคของเพลโตที่ศึกษาการปฏิเสธตามแนวอภิปรัชญาหรือปรัชญาบริสุทธิ์ จนมาถึงยุคของอริสโตเติลที่ได้หันเหความสนใจจากการศึกษาภววิทยา (ontology) ซึ่งว่าด้วยการศึกษาเกี่ยวกับการดำรงอยู่มาเป็นการศึกษาตรรกวิทยาและภาษา เขาให้นิยามการปฏิเสธไว้ใน *De Interpretatione* ว่า “ข้อความแสดงการปฏิเสธเป็นข้อความที่แสดงว่ามีบางสิ่งไม่จริง” (Atlas, 2012: 352) นอกจากนี้ ยังมีการศึกษาเรื่องประพจน์ คำ และข้อความปฏิเสธ โดยเปรียบเทียบกับข้อความที่เป็นบอกเล่า มีการตีความการปฏิเสธตามแนวตรรกวิทยาซึ่งมองว่าการบอกเล่าและการปฏิเสธมีลักษณะที่สมมาตรกัน โดยมองว่าข้อความบอกเล่ามีค่าประจวบ (+) ที่ตรงข้ามกับข้อความปฏิเสธซึ่งมีรูปปฏิเสธ (negative operator) อยู่ นั่นมีค่าประจวบเป็นลบ (-) และรูปปฏิเสธสามารถเปลี่ยนค่าความจริงของประพจน์ได้ นักอรรถศาสตร์เรียกค่าความจริง-เท็จ (true-false) นี้ว่า “ค่าความจริง” เรียกความจริงที่ปรากฏในโลกและการทำให้ประพจน์เป็นจริงหรือเท็จว่า “เงื่อนไขความจริง” (Horn, 2001: 101; Kempson, 1975: 95; Saeed, 2009: 90) ดังได้กล่าวแล้วในหัวข้อ 2.1 ข้างต้น แต่ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างมาก่ออีกครึ่งหนึ่ง ดังนี้

- (54) ก. Your car has been stolen.
ข. Your car has not been stolen.

- (55) ก. p
ข. $\neg p$

(Saeed, 2009: 90)

ตัวอย่าง (54) สามารถอธิบายได้ด้วยค่าความจริง กล่าวคือ หากประพจน์ ก. เป็นจริง ประพจน์ ข. ก็จะเป็นเท็จ และในทางตรงกันข้าม หากประพจน์ ก. เป็นเท็จ ประพจน์ ข. ก็จะเป็นจริง การศึกษาตรรกศาสตร์ที่ได้รับอิทธิพลจากตรรกวิทยานี้ใช้วิธีการเขียนสูตรหรือกฎ (logical form) ที่ใช้อักษรตัวพิมพ์เล็ก เช่น p และ q แทนประพจน์ ร่วมกับสัญลักษณ์ \sim หรือ \neg แทนรูปปฏิเสธ ดังนั้นกฎในการอธิบายประพจน์ในตัวอย่าง (54ก) และ (54ข) จึงมีลักษณะดังที่ปรากฏในตัวอย่าง (55ก) และ (55ข) ตามลำดับ นอกจากนี้ การศึกษาภาษาที่ได้รับอิทธิพลจากตรรกวิทยาดังกล่าวสามารถเห็นได้จากการเขียนกฎอธิบายการปฏิเสธซ้อน ดังนี้

- (56) $\neg \neg p = p.$

(Horn, 2001, 2010)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงกฎการปฏิเสธซ้อน โดยใช้เครื่องหมายทางคณิตศาสตร์ \neg ซ้อนกัน 2 ครั้งแทนค่าปฏิเสธ 2 คำหน้าประพจน์ p เช่นเดียวกับการที่มีประจุลบ 2 ประจุอยู่ด้วยกัน ($\neg \neg p$) แล้วจะเกิดเป็นประจุบวก (p) การเขียนกฎเช่นนี้สะท้อนให้เห็นการตีความที่มองว่าการปฏิเสธซ้อนมีลักษณะตรงไปตรงมา และค่าปฏิเสธ 2 คำทำให้เกิดความหมายที่เป็นบวกเสมอตามกฎดังกล่าว ซึ่งต่อมามีข้อโต้แย้งว่า ภาษาในธรรมชาติมีความแตกต่างจากกฎทางตรรกวิทยาและคณิตศาสตร์อย่างมาก และมีความซับซ้อนมากกว่านั้น เช่น การปฏิเสธซ้อนในบางภาษาอาจไม่ได้มีความหมายเป็นบวกหรือกลายเป็นข้อความบอกเล่าเสมอไป รูปปฏิเสธและหน้าที่ของข้อความปฏิเสธในภาษาธรรมชาติอาจไม่ได้มีความสัมพันธ์แบบหนึ่งต่อหนึ่ง หรือมีลักษณะตรงไปตรงมาตามกฎดังกล่าว (Haegeman, 2000; Horn, 2001; Ramat, 2005) ดังตัวอย่าง

- (57) ภาษาละติน

Non nullus

not nobody

‘‘somebody’’

- (58) ภาษาอังกฤษ (ภาษาอังกฤษไม่มาตรฐานและภาษาคอกเนย์ (Cockney))

I don’t see nothin’ nowhere.

(Ramat, 2005: 559)

หากจะตีความตัวอย่าง (57) *non nullus* ในภาษาละตินตามแนววรรณศาสตร์ที่ได้รับอิทธิพลจากตรรกวิทยาแล้วก็น่าจะได้ความหมายตรงไปตรงมาตามรูปภาษาว่า ‘not nobody’ แต่ปรากฏว่า *non nullus* มีความหมายว่า ‘somebody’ ซึ่งไม่ได้มีความหมายปฏิเสธตามรูปภาษาที่ปรากฏแต่อย่างใด ส่วนความหมายของ *I don't see nothin' nowhere*. ในตัวอย่าง (58) ก็ไม่ได้กลายเป็นบอกเล่าแต่ยังคงมีความหมายปฏิเสธเช่นเดิม จากตัวอย่างดังกล่าวทำให้เห็นว่า เราไม่สามารถตีความข้อความปฏิเสธในภาษาธรรมชาติอย่างตรงไปตรงมาได้ เพราะภาษาในธรรมชาติอาจไม่ได้มีลักษณะตรงไปตรงมาหรือมีลักษณะสมมาตรเมื่อเปรียบเทียบกับคู่ที่เป็นข้อความบอกเล่า

นอกจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ยังมีการศึกษาขอบเขตการปฏิเสธว่ารูปปฏิเสธนั้นปฏิเสธอะไร มีขอบเขตการปฏิเสธในระดับใด คำถามเหล่านี้เป็นประเด็นที่ถกเถียงกันมาตั้งแต่ยุคแรก ๆ ของการศึกษาการปฏิเสธ เนื่องจากการไม่ทราบขอบเขตการปฏิเสธที่แน่ชัดทำให้เกิดความกำกวมในการตีความว่าข้อความนั้น ๆ จะจัดเป็นการปฏิเสธภายใน (internal negation) หรือการปฏิเสธภายนอก (external negation) ดังตัวอย่างเรื่องกษัตริย์ของฝรั่งเศสต่อไปนี้

(59) The King of France is bald.

(60) The King of France is not bald.

(61) ก. [The King of France is not-bald]

ข. [not (the King of France is bald)]

(Horn, 1989: 94)

ในตัวอย่างนี้มีการตีความว่าประธานหรือแก่นความ (topic) ของประโยค (61ก) ซึ่งจัดเป็นการปฏิเสธภายในนั้นอยู่นอกขอบเขตการปฏิเสธ ในขณะที่ (61ข) ซึ่งเป็นการปฏิเสธภายนอก จัดให้ประธานอยู่ภายในขอบเขตการปฏิเสธ กล่าวคือ การตีความว่าการปฏิเสธเป็นการปฏิเสธภายในนั้นเกี่ยวข้องกับมูลบท (presupposition) ของประโยคบอกเล่า ซึ่งในกรณีนี้ (59) และ (61ก) มีมูลบทที่บอกว่ามีกษัตริย์ฝรั่งเศส ส่วนการปฏิเสธภายนอกของตัวอย่าง (61ข) นั้นแสดงการแย้งมูลบทว่าไม่มีกษัตริย์ฝรั่งเศสตั้งแต่แรก อย่างไรก็ตาม การปฏิเสธภายนอกเช่นนี้เป็นสิ่งที่พบน้อยมากในภาษาธรรมชาติ และเป็นไปได้เล็กน้อยที่แก่นความจะอยู่ภายในขอบเขตการปฏิเสธ (Givón, 2001a: 380 อ้างถึงใน Miestamo, 2005: 5) แต่โดยทั่วไปแล้วการปฏิเสธมิได้ส่งผลใด ๆ ต่อมูลบท ดังนั้นการตีความในเชิงอรรถศาสตร์เช่นนี้จึงยังไม่สามารถให้คำอธิบายที่แน่ชัดเกี่ยวกับขอบเขตการปฏิเสธในภาษาธรรมชาติได้

ด้วยเหตุที่การศึกษาการปฏิเสธในเชิงอรรถศาสตร์ให้ความสำคัญกับค่าความจริง-เท็จของประพจน์ และเน้นศึกษาความหมายประจำของรูปภาษา โดยไม่ได้ให้ความสำคัญกับบริบทการสื่อสาร

หรือปัจจัยอื่น ๆ เช่น ผู้รับสารและผู้ส่งสารในภาษาธรรมชาติ จึงอาจทำให้ไม่สามารถอธิบายปรากฏการณ์ทางภาษาได้อย่างเพียงพอ ต่อมาจึงมีผู้ศึกษาการปฏิเสธโดยอาศัยศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับบริบทในการสื่อสารคือ “วัจนปฏิบัติศาสตร์”

2.4.3 การศึกษาการปฏิเสธในทางวัจนปฏิบัติศาสตร์

วัจนปฏิบัติศาสตร์เป็นศาสตร์ที่ให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาในบริบทการสื่อสาร ซึ่งเหมาะกับการศึกษาความหมายและหน้าที่อื่น ๆ ของการปฏิเสธในภาษาธรรมชาติ นอกจากนี้การศึกษาในทางวัจนปฏิบัติยังมองว่าการปฏิเสธมิได้เป็นเพียงแค่การบอกว่าสิ่งใดไม่จริงเท่านั้น แต่ผู้ส่งสารสามารถใช้การปฏิเสธเพื่อทำหน้าที่อื่นในการสื่อสารได้ เช่น แสดงการไม่ยอมรับ (denials) หรือโต้แย้งในบริบทการใช้ภาษา (Miestamo, 2005; Ramat, 2005)

เป็นที่น่าสังเกตว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ที่เกี่ยวกับการปฏิเสธ โดยเฉพาะงานวิจัยภาษาในแถบเอเชีย เช่น ภาษาจีน มักมีความเกี่ยวข้องกับความสุข ความสุขในที่นี้หมายถึงความสุขในการใช้ภาษาที่เกิดจากความต้องการที่จะรักษาหน้า หรือลดการคุกคามหน้าทั้งในส่วนของผู้พูดเองและในส่วนของผู้ฟัง เนื่องจากความสุขช่วยรักษามิตรภาพและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Brown & Levinson, 1987; Leech, 1983; กฤษฏาวรรณ หงส์ลตรมภ์ & ธีรนุช โชคสุวณิช, 2551) ความสุขเป็นสิ่งสำคัญในวัฒนธรรมจีนและประเทศในแถบเอเชีย เช่นเดียวกับที่ปรากฏในการใช้ภาษาไทย น่าสังเกตว่าคนไทยมักคำนึงถึงความสุขและการรักษาหน้าทั้งของตนเองและผู้อื่น เห็นได้จากมโนทัศน์ “การได้หน้า” และ “การเสียหน้า” จากการศึกษางานวิจัยต่าง ๆ จะพบว่าการปฏิเสธมีความสัมพันธ์กับความสุข

นอกจากนี้ยังมีการเสนอแนวคิดว่าการปฏิเสธหรือการกล่าวแย้งสิ่งที่ผู้ร่วมสนทนากล่าวไว้ นั้นไม่จำเป็นต้องส่งผลในแง่ลบเสมอไป กล่าวคือ แม้การปฏิเสธอาจส่งผลให้เกิดข้อขัดแย้งหรือแสดง ความไม่สุภาพได้ แต่ในบางครั้งก็สามารถแสดงความใกล้ชิด มิตรไมตรี และการสร้างเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสารได้เช่นกัน (Schiffrin, 1984; Sifianou, 2012; Tannen, 1984) ทั้งนี้การจะตีความว่าการปฏิเสธและการโต้แย้งเป็นเรื่องการคุกคามหน้าหรือการส่งเสริมหน้านั้นมีปัจจัยมาจากบริบทแวดล้อมและวัฒนธรรมในแต่ละภาษา จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิเสธในภาษาต่าง ๆ พบว่าการปฏิเสธมีความสัมพันธ์กับการรักษาความสุขทั้งในแง่ที่เป็นการรักษาหน้าและการคุกคามหน้าได้เช่นเดียวกัน (Busquets, Koike, & Vann, 2001; Intachakra, 2012; Koike, Vann, & Busquets, 2001; Ma, 1996; Panpothong, 2001; Turnbull & Saxton, 1997; Visconti, 2009; Wang, 2008; Wang, Tsai, & Ling, 2007) ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(62) ภาษาจีน

Wang offered a ride to Li since it was raining outside and Li did not have a car. Li definitely needed the ride, but replied by saying, “No, thanks. I don’t want to be too much trouble.”

(Ma, 2006: 260)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงการพูดปฏิเสธว่า *ไม่* เพื่อสื่อว่า ‘ใช่’ กล่าวคือ ในสถานการณ์นี้ฝนกำลังตกและหวังทราบว่าลีไม่มีรถ จึงอาสาจะไปส่งลี แม้ลีจะต้องการรับความช่วยเหลือ แต่ในขณะเดียวกันก็รู้สึกเกรงใจและต้องการรักษาความสุภาพเพราะคำนึงถึงตัวผู้ฟังคือหวังด้วย ลีจึงกล่าวปฏิเสธว่าไม่ต้องการรับกวนหวัง การตีความการปฏิเสธในสถานการณ์เช่นนี้จึงค่อนข้างเป็นเรื่องยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับวัฒนธรรมจีน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ควรจะศึกษาการปฏิเสธร่วมกับความสุภาพไปพร้อมกับนำประเด็นเรื่องวัฒนธรรมซึ่งมีอิทธิพลต่อการใช้ภาษามาประกอบการศึกษาการปฏิเสธด้วย

นอกจากรูปปฏิเสธจะถูกใช้เพื่อปฏิเสธและรักษาความสุภาพแล้ว ยังพบว่าผู้พูดสามารถใช้รูปปฏิเสธเพื่อทำหน้าที่อื่นในบริบทการสื่อสารได้ เช่น การปรับความเข้าใจกับผู้ร่วมสนทนา (Wang, 2008) ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างหน้าที่ของรูปปฏิเสธในภาษาจีน คือ *bushi* และ *mei you* ในบริบทการสนทนาที่แตกต่างกัน กล่าวคือ *bushi* และ *mei you* ซึ่งแสดงการไม่เห็นด้วยอย่างตรงไปตรงมาในตัวอย่าง (63) ถูกนำไปใช้แสดงความสุภาพและปรับความเข้าใจระหว่างผู้ร่วมสนทนาในตัวอย่าง (64) ดังนี้

(63) ภาษาจีน

C: ...Lanxin ho, _

Lanxin PRT

...yinwei, _

because

...[ta-]

3SG

S: [ni shi] shuo shou huanjing yingxiang ah?/

2SG COP say by environments influenced PRT

C: ...Bushì.\

no

...Lanxin zui rongyi bei gandong.\

Lanxin most easy be moved

...Yinwei,_

because

...Lanxin yiqian de tongxue shi Qingfen ma,_

Lanxin before NOM classmate COP Qingfen PRT

C: 'Lanxin, because [she-]'

S: '[You mean] she's easily to be influenced by the environment?'

C: 'No, Lanxin is easily influenced. Because Qingfen was once her classmate.'

(Wang, 2008: 693)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นบทสนทนาระหว่างซี (C) กับเอส (S) ที่กำลังพูดถึงเพื่อนชื่อ “หลานซิน” (Lanxin) จะเห็นว่าเอสใช้ *ni shi shuo* ‘do you mean’ ในการถามซีในผลัดที่เป็นการโต้ตอบว่า “เธอหมายความว่าหลานซินถูกชักจูงโดยสิ่งแวดล้อมได้ง่ายหรือ” เนื่องจากก่อนหน้านั้นซีไม่ได้พูดให้ชัดเจนแต่ซีก็กลับตอบปฏิเสธตรง ๆ ว่า *Bushi* ‘no’ เพื่อแก้ไขความเข้าใจผิดของเอสว่า สิ่งที่มีอิทธิพลต่อหลานซินคือเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่ชื่อคิงเฟิน ต่างจากตัวอย่าง (64) ต่อไปนี้ที่ใช้รูปปฏิเสธเพื่อชี้แจงและรักษาความสุภาพในการสนทนา

(64) ภาษาจีน

A: ..Hao wuliao oh./

very boring/monotonous PRT

B: ..Gan ma, /

do PRT

..wuliao shenmo,_

boring/monotonous what

..mingtian jiu biye dianli le ma? /

tomorrow ADV graduation ceremony CRS Q

A: ..Keshi,_

But

..jintian hen hen wuliao ah.\
 today very boring/monotonous PRT

B: ..Wuliao?/

boring/monotonous

..na ni yao gan ma?/
 then 2SG want do Q

A: ..Tingshuo zuijin you hen duo dianying hen haokan ye./
 it is said recently have very many movies very good-looking PRT

B: ..Dianying?/

movies

..ni xiang gan ma?/
 2SG want do Q

A: ..Meiyou ah,_
 no PRT

..zhishi hoaxiang you hen duo dianying bucuo ah,
 yet seem have very many movies not bad PRT

B: ..Zu luyingdai jiu hao le ah./
 Rent video tapes ADV good CRS Q

A: ‘So boring!’

B: ‘What’s wrong with you? Why are you bored? Tomorrow is our commencement.’

A: ‘But today is very boring (=I’m very bored).’

B: ‘Boring? What do you want to do?’

A: ‘I heard that there are many good movies (in theaters) now.’

B: ‘Movies? What do you want to see?’

A: ‘Nothing. Yet, it seems that there are some good movies.’

B: ‘You can rent video tapes (and watch them at home).’

(Wang, 2008: 694)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นบทสนทนาภาษาจีนที่เอ (A) บอกบี (B) ว่าตนรู้สึกเบื่อ และพูดเป็นนัยว่าอยากให้บีไปดูภาพยนตร์ด้วยกัน เมื่อบีถามจะไปดูภาพยนตร์เรื่องอะไร เอตอบว่า *mei you* ‘nothing’

ซึ่งจะเห็นว่าเอไม่ได้มีเจตนาที่จะปฏิเสธว่าไม่อยากดูเรื่องไหนเลย แต่ต้องการบอกว่าตนดูภาพยนตร์เรื่องไหนก็ได้ ไม่ได้คิดว่าจะต้องดูเรื่องใดเป็นพิเศษ เห็นได้จากการที่เอพูดต่อไปว่าที่โรงภาพยนตร์น่าจะมีภาพยนตร์ดี ๆ ให้ดูหลายเรื่อง บิจึงแนะนำให้เอเช่าวิดีโอมาดูที่บ้านแทนการไปโรงภาพยนตร์

ตัวอย่าง (64) แสดงการใช้รูปปฏิเสธ ซึ่งนำไปสู่การชี้แจงอธิบายเพื่อปรับความเข้าใจในการสนทนา ซึ่งเป็นการรักษาความสุภาพ แต่ตัวอย่าง (65) ต่อไปนี้เป็นการใช้รูปปฏิเสธเพื่อคุกคามหน้าและรักษาความสุภาพ

(65) ภาษาสเปน

I: Pero ¿tienes la impresión que la mayoría de los catalanes piensan como tú, o sea...que son pacíficos, y que no no les gusta la guerra, ni la violencia?

‘But, do you get the impression that most Catalans think like you do, I mean, that they are pacifists and that they don’t like war or violence?’

X: Yo creo que de todo como todo, ¿no?, pero creo que...una inmensa mayoría, es bastante pacífica.

‘I think that there is a little bit of everything like with anything, you know? But I think that the vast majority of people are pretty pacifist.’

I: ¿Y los catalanistas también?

‘And the Catalanists too?’

X: Aaaa, creo que sí. Siempre hay esa rama radical y tal, pero no encuentro que sean estos una parte representative de...de los catalanes, esa parte radical y que pueden provocar las destrozas o lo que sea sino, creo que el catalán es más bien pacífico.

‘I think so. There is always that radical branch that can provoke trouble, but I don’t find those people representative of all Catalans. I think that Catalan people are generally pacifists.’

I: O sea, no ¿no tienes una Buena opinión de los catalanistas?

‘So, you don’t have a good opinion of the Catalanists?’

X: **No**, sí sí, de los catalistas sí, o sea yo soy catalanista. Lo que no tengo buena opinión es de esta gente catalanista o que se hace llamar

catalanista, que...aaa, bajo ese nombre pues..., que siii yo que sé, puede llegar a matar a alguien por ser castellano o por ser...español o por ser algo así.

‘**No, I do!** Regarding the Catalanists **definitely**, I mean, I am Catalanist. The people I don’t have a good opinion of are the Catalanists, or the people who call themselves Catalanists, who under that name, well, I don’t know, can go so far as to kill someone for being a Castilian or for being Spanish or something like that.’

I: ¿O sea, no los radicales?

‘So, you don’t have a good opinion of the radicals?’

X: Exacto.

‘Exactly.’

(Koike et al., 2001: 882)

จากตัวอย่างข้างต้น การที่ไอ (I) ใช้คำปฏิเสธ *no* ในการถามว่า *So you don’t have a good opinion of the Catalanists?* แสดงให้ทราบว่าไอได้ตีความถ้อยคำที่เอ็กซ์ (X) พูดไว้ก่อนหน้านี้ จึงถามย้ำเพื่อห้ชัดเจนและท้าทายให้เอ็กซ์ยืนยันคำพูดที่ไอเข้าใจว่าเอ็กซ์มีทัศนคติที่ไม่ดีกับชาวคาตาลัน ซึ่งเท่ากับเป็นการคุกคามหน้าด้านลบของเอ็กซ์ แต่เอ็กซ์ยังคงตอบตรงประเด็น (on record) ด้วยการปฏิเสธมุลบทของไอว่า *No, sí* ‘No, I do’ เพราะตระหนักกว่ามีการคุกคามหน้าด้านลบของผู้ฟังหรือตัวเขาอยู่ แต่ในการปฏิเสธนั้นเอ็กซ์ได้อธิบายว่าตนเองก็เป็นชาวคาตาลันเช่นกัน เพียงแต่ไม่ชอบกลุ่มคนซึ่งเรียกตัวเองว่าคาตาลันฝ่ายซ้ายที่นิยมความรุนแรง และไล่เช่นฆ่ากลุ่มชาวสเปนที่เรียกว่า แคลสตีลเลียนเท่านั้น เขาไม่ได้ไม่ชอบชาวคาตาลันทุกคนทุกกลุ่มอย่างที่ไอเข้าใจในตอนแรก ความพยายามของเอ็กซ์ในการชี้แจงให้คู่สนทนาเข้าใจนี้เป็นการรักษาความสุภาพและทำให้เกิดความเข้าใจตรงกันในขณะที่มีการสนทนา

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยบางกลุ่มที่เน้นศึกษาเฉพาะการทำหน้าที่เป็นดัชนีปริจเฉท (discourse marker)¹⁶ ของรูปปฏิเสธ เช่น *mei you* ‘no’ ในภาษาแมนดารินไต้หวัน (Wang et al., 2007) พบว่า *mei you* ซึ่งจัดเป็นคำปฏิเสธและมีความหมายตรงตัวในเชิงอรรถศาสตร์ว่า ‘ไม่’ นั้น แต่ในทางวัจนปฏิบัติ ผู้พูดสามารถนำรูปปฏิเสธไปใช้เป็นดัชนีปริจเฉทในบริบทการสนทนาได้ เช่น ใช้แก้ข้อผิดพลาด หลีกเลี้ยงที่จะพูด และโต้ตอบคำชื่นชมหรือความรู้สึกขอบคุณ หรือในงานของลี-โกลด์แมน (Lee-Goldman, 2011) ที่พบว่าผู้พูดใช้รูปปฏิเสธ *no* ในภาษาอังกฤษในการเปลี่ยนหัวข้อในการสนทนา

(66) ภาษาจีน

- C: ...Nimen you yao qu nail wan?/
2PL again want go where play
- A: ...Meiyou ah.\
- C: ...Zhenmo zuijin nimen meitian dou zai wan.\
- How come recently 2PL everyday all ASP play
- A: @@@
- B: ... (1) <@ tiaoyan @>.\
- dislike
- A: @@@(H)(H),_
- C: ...Wo libailiu yao kao shangshifa.\
- 2PL Saturday want take commercial law
- C: ‘Where do you plan to go?’
- A: ‘Nowhere.’
- C: ‘Why have you been travelling all the time recently?’
- A: ((laughing))

¹⁶ “ดัชนีปริจเฉท” หรือ “ดัชนีสัมพันธ์สาร” (discourse markers) เป็นคำเชื่อมระดับข้อความ (discourse connector) ที่ปรากฏในภาษาพูด มีหน้าที่แสดงทัศนคติของผู้พูด วัจนกรรมต่าง ๆ เช่น การเตือน และการเน้นย้ำวัจนกรรม ตลอดจนแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง เช่น คำว่า *ก็ ก็คือ แบบ แบบว่า อะไรเงี้ย* ในภาษาไทย และ *you know, well, like* ในภาษาอังกฤษ (จันทิมา อังคพณิชกิจ, 2557: 104 - 105) แต่ในทางวัจนปฏิบัติจะเรียกดัชนีปริจเฉทว่า “ดัชนีวัจนปฏิบัติ” (pragmatic markers) (Brinton, 1996)

B: 'Shoot.'

C: 'I have an exam on commercial laws on Saturday.'

(Wang, Tsai and Ling, 2007: 656)

ในตัวอย่างข้างต้น เอ บี และซี (A, B, C) เป็นเพื่อนกัน เมื่อเอถูกถามเรื่องแผนการเดินทางที่ไม่อยากบอกใคร เอจึงพูดว่า *Meiyou* เพื่อเลี่ยงที่จะตอบคำถามของเพื่อน ในกรณีเช่นนี้หวัง ไช และหลิงวิเคราะห์ว่า *meiyou* ทำหน้าที่เป็นดัชนีปริจเฉทแสดงการหลีกเลี่ยง เห็นได้จากการถามของซี ซึ่งเป็นคำถามเปิด ไม่ใช่คำถามปิดที่ให้เลือกตอบได้ว่า “ใช่” หรือ “ไม่ใช่” แต่เอเลือกที่จะตอบปฏิเสธ ซึ่งเป็นการตอบที่ไม่ตรงคำถาม ดังนั้น *meiyou* ในบริบทนี้จึงไม่ใช่การให้ข้อมูลในการตอบคำถามว่า “ไม่” ตามปกติทั่วไป

(67) ภาษาอังกฤษ

1 B: I did and I started thinking about it and I contributed it all to my mother

2 [ha ha it's all on her side of the family] ha ha ha

3 A: [ha ha ha ha ha

4 A: maternal heart attack

5 B: yes

6 A: ((laugh))

7 B: yes

8 B: I blame her

9 B: but *no* um

10 B: so that's how I kind of got involved cause I like doing this

11 B: stuff you know and uh

12 B: it's interesting and you know and I enjoy talking to other people and

(Lee-Goldman, 2011: 2631)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นลักษณะการใช้ *no* ที่น่าสนใจกล่าวคือ *no* ในบรรทัดที่ 9 ไม่ได้ใช้เพื่อตอบคำถามของผู้ร่วมสนทนา เนื่องจากเอ (A) ไม่ได้ถามอะไร แต่ดูเหมือนบี (B) จะเริ่มรู้สึกว่าจะไม่ควรกล่าวถึงเรื่องความเป็นความตายของแม่และเห็นเป็นเรื่องตลก จึงใช้ *no* ในการเปลี่ยนเรื่องสังเกตได้ว่าการใช้ *no* ในกรณีนี้ไม่ได้แสดงการให้ข้อมูลที่เป็นการตอบปฏิเสธคำถาม แต่ถูกใช้เป็นดัชนีปริจเฉทเพื่อเปลี่ยนเรื่องสนทนา และยังเห็นได้ชัดเจนขึ้นจากการใช้ *so* ในบรรทัดที่ 10 มาช่วยในการเปลี่ยนเรื่อง

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่าการปฏิเสธมิได้มีเพียงหน้าที่ในการปฏิเสธเท่านั้น แต่สามารถทำหน้าที่อื่นในบริบทการสนทนาได้ เช่น รักษาความสุภาพ ประสานความเข้าใจกับผู้ร่วมสนทนา และทำหน้าที่เป็นดัชนีปริจเฉท เป็นต้น

2.5 การศึกษารูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ในภาษาไทย

มีงานที่ศึกษารูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ในภาษาไทยอยู่จำนวนหนึ่ง ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่ศึกษาในทางวากยสัมพันธ์ กลุ่มที่ศึกษาในทางอรรถศาสตร์ และกลุ่มที่ศึกษาในทาง วจนปฏิบัติ ซึ่งได้กล่าวไว้แล้วอย่างละเอียดในหัวข้อ 1.1 “ความเป็นมา” ในบทที่ 1 ซึ่งเป็นบทนำ ในหัวข้อนี้จึงจะกล่าวถึงโดยสรุป ดังนี้

งานที่กล่าวถึงรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ในทางวากยสัมพันธ์ในอดีตที่ผ่านมามักเป็นตำรา ไวยากรณ์ที่เน้นอธิบายรูปปฏิเสธในทางวากยสัมพันธ์ เช่น หนังสือ “หลักภาษาไทย” (อุปกิตศิลปสาร, 2539) ที่จัดให้คำปฏิเสธอยู่ในกลุ่มคำวิเศษณ์ที่เรียกว่า “ประติเชธวิเศษณ์” แสดงการห้ามและไม่รับรอง สามารถปรากฏหน้าหรือหลังคำว่า *ใช้* หรือปรากฏร่วมกับกริยาได้ นอกจากนี้ยังมีงานอื่น ๆ ที่กล่าวในลักษณะคล้ายคลึงกัน แต่เพิ่มรายละเอียดในการปรากฏของรูปปฏิเสธร่วมกับคำอื่น ๆ เช่น *ใช้* ขยายคำกริยา คำบอกความเห็น (เช่น *น่า ต้อง* และ *ได้*) และคำไม่ชี้เฉพาะเกี่ยวกับจำนวน (เช่น *เท่าไร*) เป็นต้น (Iwasaki & Ingkaphirom, 2005; กำชัย ทองหล่อ, 2515; นววรรณ พันธุเมธา, 2553; บรรจบ พันธุเมธา, 2514; สุนันท์ อัญชลีสกุล, 2552; อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2553)

นอกจากที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังมีตำราไวยากรณ์ภาษาไทยสำหรับชาวต่างชาติ (Iwasaki & Ingkaphirom, 2005) ที่กล่าวถึงตำแหน่งในการปรากฏในโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของรูปปฏิเสธ 4 รูป ได้แก่ *ไม่* *ไม่ใช่* *อย่า* และ *เปล่า* ว่าล้วนปรากฏในตำแหน่งเดียวกัน อิวาซากิและอิงคาภิรมย์ได้แบ่งประโยคปฏิเสธออกเป็น 2 ประเภท คือ ประโยคที่มีคำกริยา (verbal sentence) และประโยคสัมพันธกริยา (copulative sentence) โดยอธิบายว่าประโยคที่มีคำกริยานั้นสามารถใช้ *ไม่* ปฏิเสธได้ แต่ในประโยคสัมพันธกริยาที่มีคำว่า *เป็น* และ *คือ* จะไม่สามารถปฏิเสธโดยตรงได้ ต้องใช้ *ไม่ใช่* หรือ *ไม่ได้เป็น* มาปฏิเสธแทน ดังตัวอย่าง

(68) *mây chây khon thai*
NEG right person Thai
'(He) is not Thai'

(Iwasaki and Ingkaphirom, 2005: 17)

งานวิจัยในกลุ่มวากยสัมพันธ์นี้มีงาน เช่น สายสวาท อินทิแสน (2509) ที่ศึกษารูปปฏิเสธในภาษาไทย แต่เป็นเรื่องที่น่าเสียดายที่สายสวาทศึกษา *ไม่* และ *เปล่า* เฉพาะที่ปรากฏเป็นคำลงท้าย

คำถามเพื่อรวบรวมกระบวนประโยคคำถามที่ใช้พูดในภาษากรุงเทพฯ เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ โดยมีได้วิเคราะห์คำตอบรับ-ปฏิเสธร่วมด้วย ส่วนกลุ่มที่ศึกษารูปปฏิเสธในทางอรรถศาสตร์นั้น ในบทที่ 1 ได้กล่าวถึงงานวิจัยของปราณี กุลละวณิชย์ (2523) และวัชระ โปธิสรณ์ (2529) ที่ศึกษารูปปฏิเสธเฉพาะที่ปรากฏเป็นคำลงท้ายคำถาม โดยไม่ได้ศึกษาในรูปปฏิเสธที่ปรากฏในการตอบปฏิเสธแต่อย่างใด วัชระแยกความแตกต่างของคำลงท้ายคำถาม เช่น *หรือเปล่า ใช่หรือเปล่า หรือไม่ ใช่หรือไม่* โดยระบุบรรณลักษณะของคำลงท้ายคำถาม เช่น ความเชื่อเดิม การมีข้อมูลใหม่ ลักษณะที่เป็นทางการ และความเป็นกลาง ในขณะที่ปราณีเน้นการวิเคราะห์ความแตกต่างของคำถามที่มีคำลงท้าย *หรือ หรือเปล่า ใช่ไหม ไหม* ในแง่ที่แสดงความสัมพันธ์กับผู้พูด เช่น ทำให้ทราบว่าผู้พูดมีความมั่นใจในข้อเท็จจริงหรือไม่

ในกลุ่มที่ศึกษาในทางวัจนปฏิบัติ นั้น พบว่าส่วนใหญ่เน้นการศึกษากลวิธีที่ใช้ในการปฏิเสธ ไม่ใช่รูปปฏิเสธ เช่น งานของธนพรรัช สายหรั่ง (2542) วิมลพัทธ์ พรหมศรีมาศ (2543) นิจจาภา วงษ์กระจ่าง (2545) ปันนิตา เลอเลิศยุติธรรม (2549) และณัฐพร พานโพธิ์ทอง (Panpothong, 2001) แต่มีงานของศิโยโกะ ทาคาฮาชิ (2539) ที่กล่าวถึงขอบเขตการปฏิเสธของรูปปฏิเสธ *ไม่* ที่ปรากฏในหน่วยสร้างกริยาเรียงพื้นฐานทั้งในแง่วากยสัมพันธ์และวัจนปฏิบัติไว้อย่างน่าสนใจดังได้กล่าวไว้พร้อมกับการยกตัวอย่าง (31) – (32) ในบทที่ 1 ว่า ในกรณีที่ *ไม่* ปรากฏหน้ากริยาลิแรก *ไม่* จะมีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมกริยาลิทั้งสอง แต่ในกรณีที่ *ไม่* ปรากฏแทรกระหว่างกริยาลิแรกและกริยาลิที่สอง *ไม่* จะมีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมเฉพาะที่กริยาลิที่สองเท่านั้น

ส่วนณิชชา ชินธนามัน (2559) ศึกษาปฏิเสธ *เปล่า* เฉพาะที่ปรากฏในผลัดที่เป็นการตอบคำถาม และพบว่าผู้พูดใช้ *เปล่า* ตามเจตนา 2 ประเภท คือ 1) เจตนาปฏิเสธ ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภทย่อย คือ เจตนาปฏิเสธแบบตรงและเจตนาปฏิเสธเพื่อปกปิดความจริง และ 2) เจตนาบอกเล่า อย่างไรก็ตาม งานของณิชชาไม่ได้ศึกษาประเด็นในทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของรูปปฏิเสธ *เปล่า* ร่วมด้วย

นอกจากการศึกษารูปปฏิเสธในทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติแล้ว ยังพบว่า มีงานวิจัยที่ศึกษาพัฒนาการของคำบอกปฏิเสธ *บ่ มี ไป* และ *ไม่* ในภาษาไทยแบบข้ามสมัย (diachronic study) (นิดา จำปาทิพย์, 2557) ทั้งในแง่ของการปรากฏในบริบททางวากยสัมพันธ์และความหมายประจำคำ โดยนิดาพบว่า *ไม่* เกิดจากการเปลี่ยนแปลงของ *มิ* และ *ได้* จากวลี *มิได้* เกิดการควบรวมเสียง (contraction) กลายเป็นคำว่า *ไม่* เริ่มมีการใช้ *ไม่* แทนที่ *มิได้* ในสมัยอยุธยาตอนกลางต่อเนื่องมาถึงอยุธยาตอนปลาย ในระยะแรกพบ *ไม่* ปรากฏที่ตำแหน่งหน้าคำกริยาหลักเท่านั้น ต่อมาในสมัยรัชกาลที่สามจึงมีการใช้ *ไม่* แทนที่ *มิ* อย่างสมบูรณ์ในทุกตำแหน่ง ทำให้ *มิ* มี

จำนวนในการปรากฏลดลง จนมาถึงสมัยรัชกาลที่เจ็ด มิ ได้กลายเป็นคำปฏิเสธที่พบเฉพาะในสำนวน ซึ่งยังคงใช้บ่อยและปรากฏในภาษาที่เป็นทางการเท่านั้น นิตาพบว่า *ไม่* เกิดการแพร่ไปในตำแหน่งต่าง ๆ ที่เคยเป็นตำแหน่งที่ใช้ *มิได้* ดังนี้ 1) ปรากฏหน้ากริยาหลัก 2) ปรากฏหน้ากริยารอง 3) ปรากฏหน้าคำช่วยซึ่งอยู่หน้ากริยา 4) ปรากฏในวลี *หา...ไม่* และ 5) ปรากฏเป็นคำลงท้ายคำถาม เช่น *หรือไม่*

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นทำให้เห็นว่าแม้จะมีการศึกษารูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ในภาษาไทยอยู่บ้าง แต่งานส่วนใหญ่มักเน้นศึกษาเฉพาะด้านใดด้านหนึ่ง เช่น วากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติเท่านั้น แม้จะมีงานที่ศึกษาในแนวการเปลี่ยนแปลงของภาษา (language change) แต่ก็เน้นศึกษาที่การปรากฏในทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์เป็นหลัก จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะมีการศึกษารูปปฏิเสธดังกล่าวใน 3 ด้านเพื่อให้เกิดความรู้และความเข้าใจในการใช้รูปปฏิเสธทั้งสองรูปในภาษาไทยต่อไป

2.6 แนวคิดและทฤษฎีสำคัญที่ใช้ในวิทยานิพนธ์

ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องของสัมพันธ์กับการศึกษาเรื่องคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ในภาษาไทย ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 หัวข้อย่อย ได้แก่ หน่วยสร้างกริยาเรียงต้นแบบพื้นฐานในภาษาไทย วัจนกรรม หลักการในการให้ความร่วมมือในการสนทนา ความสุภาพและหน้า และมูลบทในทางวัจนปฏิบัติ

2.6.1 หน่วยสร้างกริยาเรียงต้นแบบพื้นฐานในภาษาไทย

หน่วยสร้างกริยาเรียง (serial verb constructions) ซึ่งมักพบในภาษาที่มีการเรียงลำดับคำแบบประธาน-กริยา-กรรม หรือ SVO (Seuren, 1990 อ้างถึงในกิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา, 2553: 67) เช่น ภาษาไทย เป็นหน่วยสร้างที่ประกอบด้วยคำกริยาน้อยที่สุด 2 คำเรียงต่อกันโดยไม่มีคำเชื่อมระหว่างคำกริยาเรียงในหน่วยสร้างนั้น แต่อาจมีคำนามที่ทำหน้าที่เป็นกรรมปรากฏร่วมด้วย เช่น คำว่า *โทรทัศน์* และ *ปลา* ใน *เขานั่งดูโทรทัศน์* และ *เขาทอดปลากิน* ตามลำดับ

2.6.1.1 คุณสมบัติของหน่วยสร้างกริยาเรียงต้นแบบในภาษาไทย

หน่วยสร้างกริยาเรียงต้นแบบในภาษาไทยมีคุณสมบัติ (กิ่งกาญจน์ เทพกาญจนา, 2553) ดังต่อไปนี้

- 1) ไม่มีคำเชื่อมใดปรากฏระหว่างคำกริยาในหน่วยสร้าง

- 2) คำกริยาทุกคำในหน่วยสร้างมีกาล การณ์ลักษณะ มาลา และขั้วบอกเล่า-ปฏิเสธ (polarity) ร่วมกัน
- 3) คำกริยาในหน่วยสร้างมีอาร์กิวเมนต์อย่างน้อยหนึ่งอาร์กิวเมนต์ร่วมกัน
- 4) หน่วยสร้างกริยาเรียงมีทำนองเสียง (intonation) แบบเดียวกับประโยคความเดียว (simplex sentence) และไม่มีช่วงหยุดระหว่างคำกริยา
- 5) หน่วยสร้างกริยาเรียงแสดงเหตุการณ์เพียงเหตุการณ์เดียว แต่เป็นเหตุการณ์แบบซับซ้อน กล่าวคือ อาจมีเหตุการณ์มากกว่า 1 เหตุการณ์เรียงต่อกันโดยไม่มีช่วงต่อระหว่างเหตุการณ์ให้สังเกตเห็นได้

2.6.1.2 ประเภทของหน่วยสร้างกริยาเรียงต้นแบบพื้นฐานในภาษาไทย

กึ่งกาญจน์ เทพกาญจน์ได้กล่าวไว้ว่า ความสัมพันธ์ทางความหมายระหว่างคำกริยาหรือกริยาวลีในหน่วยสร้างกริยาเรียงต้นแบบพื้นฐานในภาษาไทยมีดังต่อไปนี้

1) การเกิดต่อเนื่องกันของเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์

ก. การแสดงวัตถุประสงค์ของการกระทำแรก

หน่วยสร้างกริยาเรียงประเภทนี้ประกอบด้วยกริยาแสดงการกระทำด้วยความตั้งใจ (volition) 2 คำเรียงต่อกัน โดยมีประธานร่วมกัน เช่น *เขาค้อมตัวกอดเข้าไว้หลวม ๆ เขายกมือไหว้ เขาแหงนมองฟ้า เขาไปทำงาน และ เขาเอามีดั้นขนมปัง*

ข. การแสดงเหตุการณ์ก่อผล

หน่วยสร้างกริยาเรียงประเภทนี้ประกอบด้วยคำกริยา 2 คำ คำแรกแสดงเหตุการณ์เหตุ (causing event) ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคำสรรมกริยาแสดงการกระทำ มีส่วนน้อยที่แสดงกระบวนการ คำกริยาแรกนี้อาจมีความหมายโดยนัยเป็นเหตุการณ์ผลในตัวคำกริยานั้นเอง เช่น คำว่า *ฆ่า* มีความหมายโดยนัยว่าผู้รับการกระทำตาย คำว่า *ตัด* แสดงว่าสิ่งที่รับการกระทำขาดออกจากกัน และ คำว่า *รีด* มีความหมายโดยนัยว่าสิ่งที่ได้รับการกระทำมีลักษณะเรียบ และคำที่สองแสดงเหตุการณ์ผล ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคำกริยาแสดงกระบวนการและสภาพ จะยืนยันว่าเหตุการณ์ผลเกิดขึ้นจริง หรือไม่ได้เกิดขึ้นในกรณีที่มีการปฏิเสธ เช่น *ผู้ร้ายฆ่าตำรวจตาย* กับ *ผู้ร้ายฆ่าตำรวจไม่ตาย*; *เขาเหลาดินสอแหลม* กับ *เขาเหลาดินสอไม่แหลม*; *เขารีดผ้าเรียบ* กับ *เขารีดผ้าไม่เรียบ* แต่ในบางกรณี คำกริยาคำแรกอาจไม่มีนัยที่จะก่อให้เกิดเหตุการณ์ผล เช่น *ทำ(อาหาร)* *เขียน(นวนิยาย)* เช่น *เขาทำอาหารอร่อย* กับ *เขาทำอาหารไม่อร่อย* และ *เขาเขียนนวนิยายสนุก* กับ *เขาเขียนนวนิยายไม่สนุก*

2) การเกิดพร้อมกันของเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์

ในหน่วยสร้างกริยาเรียงประเภทนี้จะประกอบด้วยคำกริยาแสดงการกระทำ 2 คำหรือกริยาวลี 2 กริยาวลี ซึ่งแสดงเหตุการณ์ในเวลาเดียวกันโดยประธานคนเดียวกัน เช่น *เขาโบกมือลา เขาตะโกนตอบ เขาไหว้ขอบคุณ และ เขายกย่องหน้าเห็นด้วย*

3) คำกริยาคำหนึ่งแสดงอาการปฏิเสธหรือลักษณะของการกระทำที่แสดงโดยคำกริยาอีกคำหนึ่ง

คำกริยาคำหนึ่งแสดงอาการปฏิเสธหรือลักษณะของการกระทำที่แสดงโดยคำกริยาอีกคำหนึ่ง มี 2 ลักษณะ ดังนี้

ก. ลักษณะท่าทางของร่างกายขณะที่ประธานกำลังกระทำอาการ

คำกริยาคำหนึ่งแสดงลักษณะท่าทางของร่างกายของประธานของประโยค ตามด้วยคำกริยาที่สองที่เป็นคำกริยาบอกการกระทำ เช่น *เขากำลังนั่งอ่านหนังสือพิมพ์ เขาเดินกินไอศกรีม และ เขานอนร้องเพลง*

ข. ลักษณะ อาการปฏิเสธ และวิธีการในการกระทำอาการของประธานหรือลักษณะของการเกิดขึ้นของเหตุการณ์

หน่วยสร้างกริยาเรียงประเภทนี้แสดงลักษณะของการกระทำหรือลักษณะของการเกิดเหตุการณ์ คำกริยาที่แสดงลักษณะ อาการปฏิเสธ และวิธีการในการกระทำอาจเป็นคำกริยาแรกหรือคำกริยาที่สอง เช่น ในตัวอย่าง *เขาแอบกินขนม เขาบรรจุเขียนจดหมาย และ เขารับทำการบ้าน* นี้ คำกริยาแรกไม่มีความหมายสมบูรณ์ในตัวเองและมีคำกริยาที่สองมาเป็นส่วนเติมเต็ม (complement) แต่ในตัวอย่าง *เขาวิ่งเร็ว เขารับประทานอาหารช้า และ เขาตอบถูก* นี้มีคำกริยาคำที่สองแสดงลักษณะการเกิดของเหตุการณ์

4) คำกริยาคำหนึ่งแสดงความรู้สึกหรือทัศนคติที่มีต่อการกระทำที่แสดงโดยกริยาอีกคำหนึ่ง

ในหน่วยสร้างกริยาเรียงประเภทนี้ คำกริยาคำที่หนึ่งจะแสดงความรู้สึกหรือทัศนคติของประธานที่มีต่อเหตุการณ์ ส่วนคำกริยาคำที่สองจะแสดงเหตุการณ์ เช่น *เขาชอบว่ายน้ำ เขาอยากกินไอศกรีม และ เขารู้สึกหิว*

5) คำกริยาคำหนึ่งแสดงการรับรู้(ทางประสาทสัมผัส)เหตุการณ์ที่แสดงโดยคำกริยาอีกคำหนึ่ง

หน่วยสร้างกริยาเรียงนี้ประกอบด้วยคำกริยาคำที่หนึ่งซึ่งแสดงการเห็นหรือการได้ยิน และ คำกริยาคำที่สองซึ่งแสดงการกระทำหรือกระบวนการ เช่น *ฉันเห็นเขาขโมยเงิน* และ *ฉันได้ยินเขาตำหนิเธอ*

6) คำกริยาคำหนึ่งแสดงการ “ปฏิบัติกร” ต่อการกระทำหนึ่ง ๆ

ในหน่วยสร้างกริยาเรียงประเภทนี้ ส่วนใหญ่คำกริยาคำแรกจะแสดงการปฏิบัติกรต่อการกระทำหนึ่ง ๆ ซึ่งอาจเกิดเป็นช่วง ๆ เช่น การเริ่ม การพัก การหยุด การเลิก การเลื่อน การเสร็จสิ้นการกระทำ การกระทำต่อ หรือการลืมกระทำบางอย่าง เช่น *เขาเริ่มทาสีบ้าน เขาหยุดร้องเพลง เขาพักเสองงาน 5 นาที* และ *เขาลืมทำการบ้าน* หรืออาจมีกรณีที่คำกริยาที่สองแสดงการปฏิบัติกร เช่น *เขาตัดหญ้าต่อ* และ *เขาพิมพ์รายงานเสร็จ*

7) ความสัมพันธ์เชิงเท่าเทียมและเปรียบเทียบ

คำกริยาคำที่สองในหน่วยสร้างกริยาเรียงประเภทนี้จะเป็นคำกริยาหนึ่งคำต่อไปคือ *เท่าเหมือน คล้าย* และ *เป็น* เช่น *เขาสูงเท่าฉัน เขาพูดเหมือนเด็ก เขาว่ายน้ำคล้ายกับ* และ *เขาพับผ้าเป็น 3 ทบ*

8) คำกริยาเรียงแสดงทิศทางของการเคลื่อนที่ที่แสดงโดยคำกริยาอีกคำหนึ่ง

หน่วยสร้างกริยาเรียงประเภทนี้อาจประกอบด้วยคำกริยาแสดงทิศทางได้มากกว่า 1 คำ โดยมีลำดับในการปรากฏหลังคำกริยาในหน่วยสร้างกริยาเรียง โดยเริ่มจากข้อ ก) ซึ่งอยู่ติดกับคำกริยาคำแรกมากที่สุด ไปจนถึงข้อ ง) ซึ่งอยู่ห่างออกไปมากที่สุด ดังนี้

- ก. คำกริยาแสดงการเคลื่อนที่ “รูปร่างเรขาคณิต” ได้แก่ *วน ตรง คด* และ *เเ*
- ข. คำกริยาแสดงการเคลื่อนที่โดยอ้างอิงทิศทางกับเส้นทางการเคลื่อนที่ในอดีต ได้แก่ *ย้อน* และ *ถอย*
- ค. คำกริยาแสดงการเคลื่อนที่โดยอ้างอิงทิศทางกับกับโลกภายนอก ได้แก่ *เลย ผ่าน กลับ ซ้ำม ขึ้น ลง เข้า* และ *ออก*
- ง. คำกริยาแสดงการเคลื่อนที่โดยอ้างอิงทิศทางกับผู้พูด ได้แก่ *ไป* และ *มา*

ตัวอย่างการใช้คำกริยาเรียงแสดงทิศทางของการเคลื่อนที่ที่แสดงโดยคำกริยาอีกคำหนึ่งที่ กิ่งกาญจน์ได้กล่าวไว้มีดังนี้ *เขาขับรถกลับไป เขาเดินอ้อมขึ้นมา เขาตามออกไป เขาย้อนมา* และ *เขาถอยออก* เป็นต้น

2.6.2 วจนกรรม

วจนกรรม (speech act) เป็นการกระทำที่เกิดขึ้นเมื่อผู้ส่งสารกล่าวถ้อยคำกับผู้รับสาร การกล่าวถ้อยไม่ได้เป็นเพียงการบอกเล่าเท่านั้น แต่ยังก่อให้เกิดการกระทำด้วย แนวคิดเรื่องวจนกรรมนี้มีที่มาจากออสติน (Austin, 1962) ซึ่งให้ความสำคัญกับการใช้ภาษาด้วยแนวคิดที่ว่าผู้พูดใช้ภาษาเพื่อกระทำการต่าง ๆ ซึ่งอาจไม่สามารถตัดสินเรื่องค่าความจริง-เท็จได้ เขาแบ่งถ้อยคำออกเป็น 2 ประเภท ประเภทแรกคือถ้อยคำแสดงความจริงเท็จ (constatives) ซึ่งสามารถตัดสินค่าความจริง-เท็จได้ เช่น ถ้อยคำ *เขากำลังวิ่ง* จะเป็นความจริงเมื่อเขาวิ่ง ส่วนถ้อยคำประเภทที่สองคือ ถ้อยคำบ่งการกระทำ (performatives) ซึ่งตัดสินค่าความจริง-เท็จไม่ได้ แต่การกล่าวถ้อยคำเป็นการกระทำบางอย่าง เช่น ถ้อยคำ *ฉันเสียใจ* ไม่สามารถตัดสินเรื่องค่าความจริง-เท็จได้เพราะผู้พูดต้องการขอโทษ ออสตินแบ่งประเภทของวจนกรรมออกเป็น 3 ประเภท ดังต่อไปนี้

- 1) **วจนกรรมตรงตามคำ (locutionary act)** คือถ้อยคำที่กล่าวออกมามีความหมายตรงตามหน่วยทางภาษาที่ปรากฏร่วมกันตามรูปแบบไวยากรณ์
- 2) **วจนกรรมปฏิบัติ (illocutionary act)** คือการกระทำบางอย่างอันเกิดจากเจตนาของผู้พูดผ่านทางถ้อยคำ
- 3) **ผลวจนกรรม (perlocutionary act)** คือการกระทำของผู้พูดที่มีผลทำให้ผู้ฟังกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรืออาจจะไม่เกิดขึ้นก็เป็นไป

ทั้งนี้ สิ่งที่จะทำให้การกล่าวถ้อยเป็นไปตามเจตนาของผู้พูดได้นั้นต้องอาศัยเงื่อนไขทางบริบทที่เรียกว่า “เงื่อนไขความเหมาะสม” (felicity condition) ได้แก่ 1) การมีธรรมเนียมปฏิบัติอันเป็นที่ยอมรับ มีสถานการณ์และบุคคลที่เหมาะสม กล่าวคือ บุคคลนั้น ๆ มีความคิด ความเชื่อ และความรู้สึกตามที่ได้กล่าวถ้อย 2) กระบวนการที่ปฏิบัตินั้นถูกต้องสมบูรณ์ 3) มีความจริงใจในการกล่าวถ้อยและมีความตั้งใจที่จะปฏิบัติตามถ้อยคำที่กล่าวเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ตามนั้น เช่น ในพิธีตั้งชื่อเรือ จะต้องมีการแต่งตั้งหรือมอบหมายเท่านั้นที่จะตั้งชื่อเรือได้ หรือในพิธีสมรสทางศาสนาคริสต์จะต้องมีบาทหลวงเป็นผู้ดำเนินพิธี และมีเพียงเจ้า-เจ้าสาวเท่านั้นที่จะกล่าวว่า *I do* ในการรับอีกฝ่ายหนึ่งเป็นคู่สมรส ไม่ใช่แขกที่มาร่วมงาน เมื่อมีการกล่าวถ้อยก็ต้องกล่าวด้วยความจริงใจ และตั้งใจที่จะปฏิบัติตามนั้น หากถ้อยคำที่แสดงวจนกรรมไม่เป็นไปตามเงื่อนไขดังกล่าวก็จะถือว่าเป็นถ้อยคำที่ไม่เหมาะสม

ต่อมาเซอร์ล (John R. Searle, 1969) ได้นำแนวคิดวจนกรรมของออสตินมาพัฒนาและแบ่งวจนกรรมออกเป็น 2 ประเภทคือ วจนกรรมตรง (direct speech act) และวจนกรรมอ้อม (indirect speech act) เนื่องจากเขามองว่าถ้อยคำต่าง ๆ มักไม่ได้แสดงการกระทำที่ชัดเจน แต่มักจะอยู่ในรูป

ของวัจนกรรมอ้อม ความแตกต่างระหว่างวัจนกรรม 2 ประเภทนี้อาจเห็นได้จากการใช้รูปประโยค หากมีการใช้รูปประโยคตรงตามหน้าที่ก็จะจัดเป็นวัจนกรรมตรง เช่น การใช้ประโยคบอกเล่าเพื่อแสดงการบอกเล่า เช่น *เขาสอบผ่านแล้วนะ* และการใช้ประโยคคำถามเพื่อถาม เช่น *เขาสอบผ่านไหม* เป็นต้น แต่หากมีการใช้รูปประโยคที่ไม่ตรงตามหน้าที่หรือเจตนาที่ต้องการสื่อก็จะจัด เป็นวัจนกรรมอ้อม เช่น การใช้รูปประโยคคำถามเพื่อสั่ง เช่น *ทำไมยังไม่ไปโรงเรียน* เป็นต้น

2.6.3 หลักการในการให้ความร่วมมือในการสนทนา

พอล เอช ไกรซ์ (Grice, 1975) นักปรัชญาภาษาได้กล่าวว่า ในขณะที่มีการสนทนากันนั้น ถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาจะมีความสัมพันธ์กัน และคงจะเป็นเรื่องแปลกหากผู้ร่วมสนทนาต่างก็พูดในสิ่งที่ไม่สัมพันธ์กันเลย ไกรซ์มีแนวคิดที่ผู้ร่วมสนทนามีความพยายามที่จะให้ความร่วมมือในการสนทนาเพื่อให้การสื่อสารเป็นไปในทิศทางเดียวกันเหมือนเป็นหลักการที่ทุกคนยึดถือและปฏิบัติตาม เขาเรียกหลักการนี้ว่า “หลักในการให้ความร่วมมือในการสนทนา” (Cooperative Principle) ซึ่งประกอบด้วยหลัก (maxim) 4 หลัก ดังนี้

- 1) **หลักด้านปริมาณ (Quantity)** หมายถึงปริมาณข้อมูลที่จำเป็น ประกอบด้วยหลักย่อย 2 หลัก ดังนี้
 - ก. ให้ข้อมูลเท่าที่จำเป็น
 - ข. อย่าให้ข้อมูลเกินความจำเป็น
- 2) **หลักด้านคุณภาพ (Quality)** หมายถึงการให้ข้อมูลที่ถูกต้องตามความเป็นจริง ประกอบด้วยหลักย่อย 2 หลัก ดังนี้
 - ก. อย่าพูดในสิ่งที่คุณเชื่อว่าเป็นเท็จ
 - ข. อย่าพูดในสิ่งที่คุณขาดหลักฐาน
- 3) **หลักด้านความสัมพันธ์ (Relation)** หมายถึงการพูดในสิ่งที่เกี่ยวข้อง
- 4) **หลักด้านลักษณะ (Manner)** หมายถึงการพูดให้เข้าใจอย่างกระจ่างชัด ประกอบด้วยหลักย่อย 4 หลัก ดังนี้
 - ก. หลีกเลี่ยงคำพูดคลุมเครือ
 - ข. หลีกเลี่ยงการพูดกำกวม
 - ค. พูดให้สั้นและกระชับ
 - ง. พูดเป็นลำดับ

ไกรซึกกล่าวเสริมว่าอาจมีบางกรณีที่ผู้พูดละเมิดหลักการในการให้ความร่วมมือในการสนทนา ซึ่งการกระทำดังกล่าวไม่ได้แสดงว่าผู้พูดไม่ให้ความร่วมมือในการสนทนา แต่แสดงว่าผู้พูดมีเจตนาอื่นในการสื่อสาร

2.6.4 ความสุภาพและหน้า

ความสุภาพในที่นี้หมายถึงความสุภาพในการสื่อสารเพราะต้องการรักษาหน้าหรือลดการคุกคามหน้าที่ของผู้พูดและผู้ฟัง เนื่องจากความสุภาพช่วยรักษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Brown and Levinson, 1978; Leech, 1983; กฤษดาวรรณ หงส์ลดาธรรม และธีรนุช โชคสุวณิช, 2551) บราวน์และเลวินสันซึ่งรับแนวคิดเรื่องหน้ามาจากก๊อฟฟ์แมน (Goffman, 1967 อ้างถึงใน Brown and Levinson, 1978) กล่าวว่า “หน้า” เป็นความรู้สึกและเป็นภาพลักษณ์ทางสังคมที่ทุกคนต้องการรักษาเพราะ “หน้า” เป็นสิ่งที่ได้มาและสูญเสียไปได้ตลอดเวลา “หน้า” มีองค์ประกอบ 2 ด้าน คือ หน้าด้านบวก และหน้าด้านลบ ดังนี้

- 1) **หน้าด้านลบ (negative face)** ได้แก่ ความต้องการพื้นที่ส่วนตัว ความมีอิสระเสรีในการกระทำสิ่งต่าง ๆ โดยไม่ถูกขัดขวาง ไม่ถูกกลั่นแกล้ง
- 2) **หน้าด้านบวก (positive face)** ได้แก่ ความต้องการเป็นที่ยอมรับในสังคม ไม่ต้องการให้คนอื่นมาวิพากษ์วิจารณ์

หน้าเป็นสิ่งที่ไม่คงที่ สามารถเพิ่มขึ้นและลดลงได้ตลอดเวลา ผู้พูดและผู้ฟังจึงต้องกระทำสิ่งต่าง ๆ เพื่อรักษาหน้าและลดการคุกคามหน้าในขณะที่มีการสื่อสาร กลวิธีที่ใช้ในการลดการคุกคามหน้าเรียกว่า “กลวิธีความสุภาพ” (politeness strategies) กลวิธีความสุภาพหมายถึงการที่ผู้พูดเลือกวิธีการสื่อสารให้เหมาะสมกับสถานการณ์ และใช้วิธีต่าง ๆ เพื่อรักษาหน้าของผู้อื่นและหน้าตนเองในขณะที่มีการสื่อสารด้วยความตระหนักว่าทุกคนมีหน้าและไม่ต้องการเสียหน้า แต่ในบางกรณีอาจเกิดการกระทำที่คุกคามหน้า (face threatening acts) ขึ้นเอง และไม่เป็นที่ต้องการของผู้พูดหรือผู้ฟัง การกระทำที่คุกคามหน้าอาจมาจากคำพูดที่เรียกว่า “วจนกรรม” หรือการกระทำที่ไม่ใช่คำพูด เช่น การสะดุดล้มในที่สาธารณะแล้วเกิดความอาย ประเภทของการคุกคามหน้ามีดังต่อไปนี้ (Brown and Levinson, 1978)

- 1) การกระทำที่คุกคามหน้าด้านลบของผู้ฟัง มี 3 ประเภทย่อย ได้แก่

- ก. การกระทำที่คาดหวังให้ผู้ฟังกระทำบางสิ่ง เช่น การสั่ง การขอร้อง การแนะนำ การเตือน การข่มขู่ และการทำทนาย
- ข. การกระทำที่ทำให้ผู้ฟังรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณ เช่น การสัญญา และการเสนอให้
- ค. การกระทำที่ทำให้ผู้ฟังต้องปกป้องตัวเองหรือบางสิ่งที่มี เช่น การชม และการพูดที่แสดงความรู้สึกไม่ดี
- 2) การกระทำที่คุกคามหน้าด้านบวกของผู้ฟัง มี 2 ประเภทย่อย ได้แก่
- ก. การกระทำที่แสดงว่าผู้พูดไม่ชื่นชมผู้ฟัง เช่น การตำหนิ การดูถูก และการไม่เห็นด้วย
- ข. การกระทำที่แสดงว่าผู้พูดไม่สนใจ ไม่ให้ความสำคัญกับผู้ฟัง เช่น การไม่เคารพ การไม่ให้ความร่วมมือ และการพูดในสิ่งที่ทำให้เกิดการโต้แย้ง
- 3) การกระทำที่คุกคามหน้าด้านลบของผู้พูด เช่น การขอบุคุณ การยอมรับคำขอบุคุณ และขอโทษ การแก้ตัว การยอมรับข้อเสนอ และการสัญญากับผู้อื่นโดยที่ไม่เต็มใจ
- 4) การกระทำที่คุกคามหน้าด้านบวกของผู้พูด เช่น การถ่อมตัว การยอมรับผิด และการขอโทษ

2.6.5 มุลบท

มูลบท (presupposition) มี 2 ประเภท คือ มุลบททางอรรถศาสตร์ (semantic presupposition) และมูลบททางวจนปฏิบัติ (pragmatic presupposition) การศึกษาในทางอรรถศาสตร์นั้นยึดโยงกับค่าความจริง (truth value) ของประโยคซึ่งเรียกว่า “ประพจน์” (proposition) ดังนั้นมูลบททางอรรถศาสตร์จึงหมายถึงประพจน์ที่มีค่าความจริง ส่งผลให้ถ้อยคำที่ประพจน์นี้แฝงอยู่มีค่าความจริงและค่าความเท็จ แต่การปฏิเสธประพจน์ไม่ได้ส่งผลให้มูลบทในทางอรรถศาสตร์เปลี่ยนแปลงไป ดังตัวอย่าง

- (69) ก. Mary's dog is cute. (= p)
 ข. Mary has a dog. (= q)
 ค. $p \gg q$
- (70) ก. Mary's dog isn't cute. (= NOT p)
 ข. Mary has a dog. (= q)
 ค. NOT $p \gg q$

(Yule, 1996: 26)

จากตัวอย่างข้างต้น เมื่อมีการปฏิเสธประพจน์ (69ก) โดยการใช้ *not* ใน (69ข) แล้ว จะสังเกตได้ว่ามูลบทในทางอรรถศาสตร์ไม่มีความเปลี่ยนแปลง เนื่องจากไม่ว่าจะปฏิเสธหรือไม่มีการปฏิเสธ ประพจน์ที่ได้ก็ยังคงเป็น *q*

นอกจากนี้มูลบทในทางอรรถศาสตร์ยังสามารถยกเลิกได้เมื่อมีความเชื่อของผู้พูด-ผู้ฟังมาเกี่ยวข้อง ดังตัวอย่าง

(71) พรศรีร้องไห้ก่อนทำวิทยานิพนธ์เสร็จ >> พรศรีทำวิทยานิพนธ์เสร็จ

(72) พรศรีตายก่อนทำวิทยานิพนธ์เสร็จ >> ??

(กฤษฎาวรรณ หงส์ลดารมภ์และธีรนุช โชคสุวณิช, 2551: 40)

จากตัวอย่าง จะเห็นว่าตัวอย่าง (71) มีคุณสมบัติของมูลบททางอรรถศาสตร์ข้างต้น กล่าวคือการกล่าวว่ *พรศรีร้องไห้ก่อนทำวิทยานิพนธ์เสร็จ* แสดงมูลบทว่าพรศรีทำวิทยานิพนธ์เสร็จ แต่เมื่อเติมคำเชื่อมที่แสดงว่าข้อความที่ตามมาได้เกิดขึ้นแล้ว ได้แก่ คำว่า *ก่อน* ลงไปในตัวอย่าง (72) จะพบว่าเกิดปัญหาในการตีความมูลบท

จากการที่มูลบททางอรรถศาสตร์สนใจเพียงความหมายที่ได้จากการตีความรูปภาษาที่ปรากฏ โดยไม่คำนึงถึงบริบทแวดล้อมและปัจจัยในการสื่อสารอื่น ๆ เช่น สถานการณ์บริบทและผู้ร่วมสถานการณ์ จึงอาจทำให้เกิดปัญหาในการตีความภาษาธรรมชาติ ต่อมาภาษาศาสตร์ เช่น สตาลเนอร์ (Stalnaker, 1973) และลีช (Leech, 1981) ได้แสดงความเห็นว่า มูลบทในทางอรรถศาสตร์ไม่เหมาะกับการศึกษาภาษาธรรมชาติ เนื่องจากมูลบทเป็นปรากฏการณ์ทางวัจนปฏิบัติมากกว่าที่จะเป็นปรากฏการณ์ทางอรรถศาสตร์ มูลบทเป็นความรู้เบื้องหลัง (*background knowledge*) ที่ผู้ร่วมสนทนามีร่วมกัน โดยผู้พูดมักจะละไว้ในฐานที่เข้าใจ และมูลบทเป็นสิ่งที่เอื้อให้มีการทำความเข้าใจในการสื่อสารโดยที่ไม่จำเป็นต้องกล่าวถ้อยหรือเขียนออกมา การจะตีความมูลบทได้นั้นต้องอาศัยบริบท เช่น ข้อมูลเกี่ยวกับผู้พูด-ผู้ฟัง ความเชื่อของคนในสังคม บรรทัดฐานทางสังคม และธรรมเนียมการปฏิบัติต่าง ๆ ในการตีความ (กฤษฎาวรรณ หงส์ลดารมภ์และธีรนุช โชคสุวณิช, 2551) เช่นเดียวกับมาร์มาริโด (Marmaridou, 2000) ที่มองว่ามูลบทเป็นการอนุมาน (*inference*) อย่างหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับรูปแสดงทางภาษา (*linguistic expressions*) กล่าวคือเราต้องอาศัยการตีความจากรูปแสดงทางภาษาส่วนหนึ่ง แต่การจะตีความได้นั้นต้องอาศัยการตีความจากบริบทแวดล้อมเป็นสำคัญ

บทที่ 3

คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่* ในภาษาไทย

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 (2556) จัดให้รูปปฏิเสธ *ไม่* อยู่ในกลุ่มคำปฏิเสธซึ่งเป็นประเภทย่อยของคำวิเศษณ์ ใช้ปฏิเสธความหมายของคำที่อยู่ถัดไป เช่นเดียวกับงานที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 1 เช่น อิวาซากิและอิงคาภิรมย์ (Iwasaki and Ingkaphirom, 2005) กำชัยทองหล่อ (2515) นววรรณ พันธุมเมธา (2514) บรรจบ พันธุมเมธา (2514) วิจินตน์ ภาณุพงศ์ (2532) สุนันท์ อัญชลินกุล (2552) อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2553) และอุปกิตศิลปสาร (2539) โดยงานในกลุ่มนี้มีกล่าวถึง *ไม่* ในเชิงวากยสัมพันธ์เป็นส่วนใหญ่ วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จึงได้ศึกษาคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่* ซึ่งปรากฏในบริบทต่าง ๆ ทั้งที่เป็น การพูดและการเขียน แต่จะไม่นำรูปปฏิเสธ *ไม่* ที่ปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของคำลงท้ายคำถาม เช่น (*ใช่*) หรือ*ไม่* และรูปปฏิเสธ *ไม่* ที่เป็นส่วนหนึ่งของวลิตายตัว (fixed expression) เช่น *ไม่เป็นไร ไม่ก็* และ *ไม่เพียงแต่* มาศึกษาในครั้งนี้

ด้วยเหตุที่บทที่ 3 นี้เป็นการวิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่* ในที่นี้จึงจะขอกกล่าวถึงคุณสมบัติทั้งสาม ดังนี้ การศึกษาคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์เป็นการศึกษาการปรากฏหรือการเกิดของรูปปฏิเสธ *ไม่* ร่วมกับรูปภาษาอื่น ส่วนการศึกษาคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์เป็นการศึกษาความหมายของรูปปฏิเสธ *ไม่* โดยไม่อ้างอิงบริบท ตามที่กึ่งกาญจน์ เทพกาญจนา (2559: 85) ได้กล่าวไว้ว่า ความหมายทางอรรถศาสตร์เป็นความหมายที่ “นิ่ง” และไม่ผันแปรตามบริบทการสื่อสาร ในขณะที่การศึกษาคุณสมบัติทางวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่* นั้นจะกล่าวถึงความหมายของ *ไม่* ที่มาจากสถานการณ์ บริบท และผู้ร่วมสถานการณ์สื่อสาร ซึ่งเรียกว่า สถานการณ์สื่อสาร (speech situation) ที่ได้จากการอนุมานโดยอาศัยการคาดเดาจากประสบการณ์ สัญชาตญาณ การรู้เอง (intuition) ทศนคติ ความเชื่อ ความเห็น และการสังเกตบริบทในการสื่อสาร (กึ่งกาญจน์ เทพกาญจนา, 2559: 85) ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำเรื่องคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของ *ไม่* มากกล่าวไว้ในหัวข้อเดียวกัน เนื่องจากคุณสมบัติทั้งสองด้านนี้มีความสัมพันธ์กัน อย่างยากที่จะแยกออกจากกันได้ กล่าวคือ รูปภาษาที่ปรากฏในบริบททางวากยสัมพันธ์ย่อมมีหน้าที่ทางไวยากรณ์และมีความหมายในตัวเอง นอกจากนี้ เพื่อให้เห็นภาพรวมของการปฏิเสธในภาษาไทย ผู้วิจัยจึงขอกกล่าวถึงการปฏิเสธในภาษาไทยในเชิงแบบลักษณ์ภาษาเป็นลำดับแรก ดังนั้นบทที่ 3 นี้จึงประกอบด้วยหัวข้อใหญ่ 4 หัวข้อ ได้แก่ 3.1 การปฏิเสธในภาษาไทยในทางแบบลักษณ์ภาษา 3.2 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของรูปปฏิเสธ *ไม่* 3.3 คุณสมบัติทางวัจนปฏิบัติของ

รูปปฏิเสธ *ไม่* และ 3.4 สรุปลักษณะสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่* ดังต่อไปนี้

3.1 การปฏิเสธในภาษาไทยในทางแบบลักษณ์ภาษา

ก่อนที่จะกล่าวถึงคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของรูปปฏิเสธ *ไม่* ในภาษาไทย ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงการปฏิเสธในภาษาไทยในเชิงแบบลักษณ์ภาษา ซึ่งจะเป็นการกล่าวถึงทั้งรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* รวมถึงการปฏิเสธรูปแบบต่าง ๆ เพื่อช่วยทำให้เห็นภาพรวมของการปฏิเสธในภาษาไทย ดังต่อไปนี้

3.1.1 ลักษณะการปฏิเสธในภาษาไทย

ภาษาไทยจัดเป็นภาษาคำโดดที่มีการเรียงลำดับคำในประโยคบอกเล่าแบบ ประธาน-กริยา-กรรม หรือ SVO (Subject – Verb – Object) ซึ่งเป็นรูปแบบที่พบได้ในภาษาจำนวนมาก ส่วนการเรียงลำดับคำของประโยคปฏิเสธนั้นเป็นแบบประธาน-รูปปฏิเสธ-กริยา-กรรม หรือ SNegVO (Subject-Negator-Verb-Object) กล่าวคือ ตำแหน่งของรูปปฏิเสธจะอยู่หน้าคำกริยา รูปปฏิเสธที่ใช้ในภาษาไทยเป็นหน่วยคำอิสระ (free morpheme) ซึ่งเรียกว่าคำปฏิเสธ (negative word) หรืออนุภาคแสดงการปฏิเสธ (negative particle) โดยรูปปฏิเสธที่พบได้บ่อยในภาษาไทย ได้แก่ รูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ดังตัวอย่าง

- (1) ก. นิตพูดความจริง
ข. นิตไม่พูดความจริง

(บทสนทนาที่ 41)

- (2) ก. เขากินเนื้อวัว
ข. เขาไม่กินเนื้อวัว

(ข้อความในชีวิตประจำวัน 3)

ตัวอย่าง (1ก) และ (2ก) ข้างต้นแสดงรูปประโยคบอกเล่าในภาษาไทย ซึ่งมีการเรียงลำดับคำแบบ SVO ในขณะที่ตัวอย่าง (1ข) และ (2ข) แสดงการเรียงลำดับคำของประโยคปฏิเสธแบบ SNegVO กล่าวคือ รูปปฏิเสธ *ไม่* ปรากฏหน้าคำกริยา *พูด* และ *กิน* ตามลำดับ

ข้างต้นเป็นตัวอย่างการใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* วางหน้าคำกริยาตามรูปแบบการเรียงลำดับคำดังกล่าว ซึ่งค่อนข้างต่างจากการใช้รูปปฏิเสธ *เปล่า* ที่มักปรากฏลำพัง หรืออาจมีคำลงท้ายตามมาใน

ผลัดที่เป็นการโต้ตอบการสนทนา แม้จะพบว่ามีการใช้ *เปลว* หน้าคำกริยาได้ เช่น *เปลวกิน* และ *เปลว* *ท้อง* ตามที่กล่าวไว้ในบทที่ 4 แต่กระบวนดังกล่าวเป็นการปฏิเสธที่ปรากฏเฉพาะในบริบทที่เป็น การพูดล้อเล่นหรือการพูดที่เล่นที่จริงในกลุ่มผู้ที่มีความสนิทสนมกันเท่านั้น ไม่ได้เป็นการใช้ที่พบเห็น ได้มากเช่นรูปปฏิเสธ *ไม่* การวิจัยครั้งนี้ทำให้พบว่าการปฏิเสธโดยการใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* จัดเป็น การปฏิเสธแบบมาตรฐานในทางแบบลักษณ์ภาษา ในขณะที่การใช้รูปปฏิเสธ *เปลว* จัดเป็นการปฏิเสธ แบบไม่มาตรฐาน ดังจะกล่าวถึงในหัวข้อ 3.1.2 เรื่องประเภทของการปฏิเสธในภาษาไทย ดังต่อไปนี้

3.1.2 ประเภทของการปฏิเสธในภาษาไทย

ประเภทของการปฏิเสธในทางแบบลักษณ์ภาษาแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ คือ การปฏิเสธ แบบมาตรฐานและการปฏิเสธแบบไม่มาตรฐาน (van der Auwera, 2010) ซึ่งเมื่อนำมาประกอบ การวิเคราะห์รูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปลว* ในภาษาไทย พบว่ามีลักษณะที่น่าสนใจดังนี้

3.1.2.1 การปฏิเสธแบบมาตรฐาน

จากที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 2 ซึ่งเป็นบทบททวนวรรณกรรมนั้น จะเห็นว่าการปฏิเสธแบบ มาตรฐานมีคุณสมบัติสำคัญ 4 ประการ ได้แก่ 1) มีขอบเขตการปฏิเสธในระดับประโยค 2) เป็น การปฏิเสธประโยคบอกเล่า 3) ต้องมีภาคแสดงหลักของประโยคเป็นกริยา และ 4) เป็นวิธีการปฏิเสธ พื้นฐานที่ใช้กันมากในภาษา เมื่อนำคุณสมบัติทั้ง 4 ประการดังกล่าวมาเป็นประกอบการวิเคราะห์ รูปแบบการปฏิเสธในภาษาไทย จะพบว่าการปฏิเสธโดยการใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* นี้จัดเป็นการปฏิเสธแบบ มาตรฐาน ดังตัวอย่าง

- (3) เราไม่กินของหวาน
- (4) เขาไม่เรียนภาษาจีน
- (5) เขาไม่รู้สีทหนาว

(ข้อความในชีวิตประจำวัน 4-6)

ตัวอย่าง (3) – (5) แสดงให้เห็นว่าการใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* ในภาษาไทยจัดเป็นการปฏิเสธแบบ มาตรฐานเพราะมีคุณสมบัติครบทั้ง 4 ประการ ได้แก่ 1) มีขอบเขตการปฏิเสธในระดับประโยค กล่าวคือ *ไม่* ปฏิเสธคำกริยาหรือกริยาวลีซึ่งเป็นภาคแสดงหลักของประโยค และแสดงการปฏิเสธว่า ประธานของประโยคไม่ได้กระทำสิ่งนั้น ๆ 2) การปฏิเสธนี้เป็นการปฏิเสธประโยคบอกเล่า ได้แก่ *เขา* *กินของหวาน* *เขาเรียนภาษาจีน* และ *เขารู้สีทหนาว* ตามลำดับ 3) มีภาคแสดงหลักของประโยคเป็น กริยา ซึ่งในตัวอย่างนี้ ได้แก่ คำกริยา *กิน* *เรียน* และ *รู้สีท* ตามลำดับ และคุณสมบัติประการสุดท้าย

คือ 4) เป็นวิธีการปฏิเสธที่ใช้กันมากในภาษา ซึ่งจะเห็นได้จากความถี่ในการปรากฏของรูปปฏิเสธ *ไม่* จากการสำรวจคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติในพระบรมราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี พบว่า *ไม่* มีความถี่ในการปรากฏมากถึง 436,567 ครั้ง ในขณะที่ *เปล่า* มีความถี่ในการปรากฏเพียง 10,742 ครั้ง เมื่อสุ่มเลือกตัวอย่างคำว่า *ไม่* ขึ้นมา 1,000 ตัวอย่าง พบ *ไม่* ที่ใช้เป็นรูปปฏิเสธถึง 980 ตัวอย่าง ส่วนอีก 20 ตัวอย่างนั้นเป็นคำลงท้ายคำถาม เช่น *หรือไม่ ไม่ใช้หรือไม่* คำขึ้นต้นคำถาม เช่น *ไม่ทราบว่าเป็นอย่างไร* และวลิตายตัว เช่น *ไม่เป็นไร ไม่เพียงแต่* และ *ไม่เป็นลัษณะ* ในขณะที่เมื่อสุ่มเลือกคำว่า *เปล่า* มา 1,000 ตัวอย่าง พบ *เปล่า* ที่เป็นรูปปฏิเสธเพียง 179 ตัวอย่างเท่านั้น ส่วนตัวอย่างอีก 821 ตัวอย่างนั้นเป็น *เปล่า* ที่เป็นคำต่อไปนี้ 1) คำลงท้ายคำถาม เช่น *หรือไม่เปล่า* 2) *เปล่า* ที่มีความหมายว่า ‘ว่าง’ เช่น *กระดาษเปล่า ถึงเปล่า* 3) *เปล่า* ที่มีความหมายว่า ‘ไม่มีอะไรนอกจากตัวมันเองที่อ้างถึง’ เช่น *น้ำเปล่า มือเปล่า* และ 4) *เปล่า* ที่มีความหมายว่า ‘ไม่มีข้อผูกพัน’ เช่น *ให้เปล่า* และวลิตายตัว เช่น *เปล่าประโยชน์* เป็นต้น

นอกจากการใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* จะจัดเป็นการปฏิเสธแบบมาตรฐานตามที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่าการใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* ยังสามารถจัดเป็นประเภทย่อยตามแนวคิดของเมียสตาม (Miestamo, 2005) ที่ใช้เกณฑ์ทางโครงสร้างในแบ่งการปฏิเสธแบบมาตรฐานออกเป็นประเภทย่อย 2 ประเภท คือ 1) การปฏิเสธแบบสมมาตร (symmetric negation) และ 2) การปฏิเสธแบบไม่สมมาตร (asymmetric negation) ที่ได้กล่าวไว้แล้วในหัวข้อ 2.2.2.1 “การปฏิเสธแบบมาตรฐาน” ซึ่งในที่นี้การปฏิเสธโดยการใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* จัดเป็นการปฏิเสธแบบมาตรฐานที่มีความสมมาตร สังเกตได้จากการที่ประโยคปฏิเสธและประโยคบอกเล่ามีความแตกต่างกันเพียงประการเดียวเท่านั้นคือการปรากฏหรือการไม่ปรากฏของรูปปฏิเสธ *ไม่* ยกตัวอย่างเช่น การเปรียบเทียบประโยคปฏิเสธ *เขาไม่รู้สึกร้าว* กับประโยคบอกเล่า *เขารู้สึกร้าว* จะสังเกตได้ว่ามีข้อแตกต่างกันเพียงประการเดียวเท่านั้น คือการปรากฏหรือการไม่ปรากฏของรูปปฏิเสธ *ไม่* โดยไม่มีการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างอื่น ๆ เกิดขึ้น เช่น การเติมหน่วยทางภาษาหรือการบ่งชี้ทางไวยากรณ์เพิ่มเติม

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนี้ พอจะสรุปได้ว่า การปฏิเสธโดยการใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* จัดเป็นการปฏิเสธแบบมาตรฐานในเชิงแบบลักษณ์ภาษา อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่านอกจากจะมีการใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* ในการปฏิเสธในระดับประโยคแล้ว ผู้พูดยังสามารถใช้ *ไม่* เพื่อปฏิเสธในระดับถ้อยคำได้ เห็นได้จากการใช้ *ไม่* ในผลัดที่สองหรือในผลัดที่เป็นการโต้ตอบถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนา ซึ่งปรากฏในผลัดก่อนหน้านั้น เช่นเดียวกับรูปปฏิเสธ *เปล่า* ซึ่งในกรณีเช่นนี้จัดเป็นการปฏิเสธแบบไม่มาตรฐาน ดังตัวอย่าง

(6) ระมัดกลั่นใจ เขาไม่อยากจะถอนใจให้นายตำรวจผู้นั้นเห็นและจับได้ว่าเขาเองก็วิตกกังวลไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน

“คุณธนสารไม่รู้จักหรือกริ” เขาถาม “รองผู้กำกับฯ คนใหม่นี้ล่ะ?”

“ไม่ ไม่รู้จัก” ธนสารปฏิเสธพลางบีบมือของตนเอง

(วลีขลุ่ย เดชกุญชร, 2559: 106)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า รูปปฏิเสธ *ไม่* ที่ปรากฏที่ตำแหน่งต้นผลัดไม่ได้ใช้ปฏิเสธในระดับประโยค แต่เป็นการปฏิเสธถ้อยคำที่เป็นคำถามของผู้ร่วมสนทนา ถ้อยคำที่กล่าวถึงนี้ได้แก่ ถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาที่ปรากฏอยู่ในผลัดการสนทนาก่อนหน้านั้น ในที่นี้ธนสารใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* ในการตอบคำถามของระมัดที่ถามเขาว่า *คุณธนสารไม่รู้จักหรือกริ รองผู้กำกับฯ คนใหม่นี้ล่ะ?* ซึ่งปรากฏอยู่ในผลัดแรกของการสนทนา เช่นเดียวกับการใช้ *เปล่า* ที่ปรากฏในตัวอย่างต่อไปนี้

(7) “พ่อมาซื้อกับข้าวหรือคะ”

“เปล่า” แม่หัวเราะ

(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2557: 57 - 58)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงการใช้รูปปฏิเสธ *เปล่า* ของแม่ในการโต้ตอบคำถามของลูกหรือผู้ร่วมสนทนาในผลัดแรกที่ถามว่า *พ่อมาซื้อกับข้าวหรือคะ* ซึ่งจะเห็นได้ว่าผู้พูดใช้ *เปล่า* ในการปฏิเสธถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนา ซึ่งไม่จัดเป็นการปฏิเสธแบบมาตรฐาน แม้จะเห็นว่า *เปล่า* สามารถปรากฏหน้าคำกริยาได้เช่นเดียวกับ *ไม่* ดังที่ได้นำเสนอไว้ในบทที่ 4 แต่กระบวน [*เปล่า* + กริยาวลี] นี้ไม่ใช่วิธีการปฏิเสธที่ใช้กันมากในภาษาอย่างรูปปฏิเสธ *ไม่* เห็นได้จากการใช้ในบริบทที่ค่อนข้างจำกัด กล่าวคือ จะมีการใช้ *เปล่า* ในกระบวนนี้เมื่อผู้พูดต้องการแก้ตัวเชิงแบ่งรับแบ่งสู้ หรือล้อเล่นกับผู้ร่วมสนทนาที่มีความสนิทสนมคุ้นเคยกันเท่านั้น ซึ่งจะได้กล่าวถึงโดยละเอียดในบทที่ 4

3.1.2.2 การปฏิเสธแบบไม่มาตรฐาน

การปฏิเสธแบบไม่มาตรฐานมีคุณสมบัติตรงกันข้ามกับการปฏิเสธแบบมาตรฐานที่กล่าวไว้ในหัวข้อ 2.2.2.2 ข้างต้น คือ 1) ขอบเขตการปฏิเสธไม่ได้อยู่ในระดับประโยค 2) ประโยคที่ปฏิเสธไม่ใช่ประโยคหลัก 3) ภาคแสดงไม่มีกริยา และ 4) วิธีการปฏิเสธไม่ใช่วิธีพื้นฐานที่นิยมใช้กันในภาษา (van der Auwera, 2010) ด้วยคุณสมบัติเหล่านี้ทำให้หน่วยสร้าง เช่น ประโยคสัมพันธกริยา (copular clauses) ประโยคที่ไม่มีกริยา (non-verbal clauses) การปฏิเสธในอนุประโยคย่อย (subordinate clauses) และการปฏิเสธที่ไม่ใช่การปฏิเสธประโยคบอกเล่า เช่น การสั่งห้าม (prohibitive negation)

รวมทั้งการปฏิเสธหน่วยประกอบ (constituent negation) ได้แก่ การปฏิเสธในระดับคำหรือวลีจัดเป็นการปฏิเสธแบบไม่มาตรฐาน ดังนี้

1) การปฏิเสธหน่วยประกอบ

แม้หัวข้อนี้จะไม่อยู่ในขอบเขตของการศึกษาของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ แต่ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงเรื่องการปฏิเสธหน่วยประกอบเพื่อให้เห็นภาพรวมของการปฏิเสธในภาษาไทย ร่วมกับการปฏิเสธแบบอื่น การปฏิเสธหน่วยประกอบในภาษาไทย ได้แก่ การปฏิเสธในระดับคำ ซึ่งจะพบในหน่วยศัพท์ที่มีความหมายปฏิเสธในตัวเอง (inherently negative lexemes) โดยดิกซัน (Dixon, 2012) กล่าวว่าหน่วยศัพท์ประเภทนี้มีคำตรงกันข้าม ดังตัวอย่าง

(8) ตัวอย่างหน่วยศัพท์ที่มีความหมายปฏิเสธในตัวเอง

ก. พลาด	‘ไม่ตรงที่หมาย’
ข. ปฏิเสธ	‘ไม่ยอมรับ’
ค. เกลียด	‘ไม่ชอบ’
ง. ตก	‘ไม่ผ่าน’

2) การปฏิเสธประโยคที่ไม่มีคุณสมบัติเป็นการปฏิเสธแบบมาตรฐาน

การปฏิเสธประโยคที่ไม่มีคุณสมบัติเป็นการปฏิเสธแบบมาตรฐาน ได้แก่ การปฏิเสธเชิงสั่งห้าม และการปฏิเสธในระดับถ้อยคำดังต่อไปนี้

ก. การปฏิเสธเชิงสั่งห้าม

การห้ามที่พบบ่อยในภาษาไทย ได้แก่ ประโยคที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า *อย่า* ซึ่งเป็นคำที่ปรากฏหน้าคำกริยาบอกความห้ามหรือไม่ยอมทำการต่าง ๆ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554) เช่น *อย่าทะเลาะกัน* และ *อย่าเดินลัดสนาม* เพื่อห้ามมิให้ผู้ฟังทะเลาะกัน และห้ามมิให้ผู้ฟังเดินลัดสนามตามลำดับ แต่การปฏิเสธเชิงสั่งห้ามนั้น พบว่ามีการใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* ในการห้าม ซึ่งไม่จัดเป็นการปฏิเสธแบบมาตรฐาน ดังตัวอย่าง

- (9) ชาย: (ปล่อยมือข้างหนึ่งที่จับเสา ทำท่าจะทิ้งตัวลงมา)
แม่: ไม่, ไม่นะลูก.

(บทสนทนาที่ 35)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นเหตุการณ์ที่วิศวกรหนุ่มคนหนึ่งปีนเสาโทรคมนาคมเพื่อจะกระโดดลงมาฆ่าตัวตายด้วยความน้อยใจที่ถูกเจ้านายต่อว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจและแม่ของเขาได้พยายามเกลี้ยกล่อม

ให้เขาลงมา แต่ชายหนุ่มดูเหม่อลอย ไม่ได้มีที่ท่าสนใจอะไร เขาปล่อยมือข้างหนึ่งที่จับเสาไว้ ทำท่าจะกระโดด ทำให้แม่ของเขาต้องตะโกนผ่านโทรโข่งว่า *ไม่ ใม่ นะลูก* โดย *ไม่* ที่แม่ตะโกนออกมาในครั้งแรกนั้นเป็นปฏิกริยาโต้ตอบที่แม่มีต่อเหตุการณ์ที่น่าเสียใจและตกใจตรงหน้า ส่วน *ไม่* ในครั้งที่สองนั้นใช้เพื่อห้ามไม่ให้ลูกกระทำในสิ่งที่แม่ไม่ต้องการ นั่นคือการกระโดดลงมาจากเสาโทรคมนาคม

ข. การปฏิเสธในระดับถ้อยคำ

การจัดประเภทการปฏิเสธในทางแบบลักษณะภาษานั้นมองว่า คุณสมบัติของการปฏิเสธแบบมาตรฐานต้องมีขอบเขตการปฏิเสธในระดับประโยค ซึ่งกำหนดว่าจะต้องเป็นการปฏิเสธที่กริยาหลักของประโยคเท่านั้น หากมีการปฏิเสธที่ส่วนอื่นของประโยค หรือการปฏิเสธที่อยู่นอกเหนือประโยคก็ จะไม่จัดให้เป็นการปฏิเสธแบบมาตรฐาน ดังนั้นการใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* เพื่อปฏิเสธถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาที่ปรากฏในผลัดก่อนหน้าดังที่ปรากฏในตัวอย่าง (6) – (7) ข้างต้นจึงไม่จัดเป็นการปฏิเสธแบบมาตรฐาน

กล่าวโดยสรุป จากการวิเคราะห์ตามแนวแบบลักษณะภาษา จะพบว่าในภาษาไทยมีการปฏิเสธทั้ง 2 ประเภท คือ การปฏิเสธแบบมาตรฐาน และการปฏิเสธแบบไม่มาตรฐาน กล่าวคือ การใช้หน่วยคำอิสระหรือรูปปฏิเสธ *ไม่* ในการปฏิเสธจัดเป็นการปฏิเสธแบบมาตรฐาน ในกรณีที่มีการใช้ *ไม่* ในการปฏิเสธประโยคบอกเล่าที่มีกริยาหลักเป็นกริยาแท้ *ไม่* มีขอบเขตการปฏิเสธในระดับประโยค และเป็นวิธีการปฏิเสธที่ใช้มากในภาษาไทย ต่างจากรูปปฏิเสธ *เปล่า* ที่จัดเป็นการปฏิเสธแบบไม่มาตรฐาน เนื่องจากมีขอบเขตการปฏิเสธในระดับถ้อยคำ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าการใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* ในการปฏิเสธแบบไม่มาตรฐานได้เช่นกัน เช่น ในกรณีที่มีการใช้ปฏิเสธถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาในผลัดก่อนหน้า และการปฏิเสธเชิงสั่งห้าม ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ในหัวข้อต่อไปนี้จะเป็นการกล่าวถึงคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่*

3.2 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของรูปปฏิเสธ *ไม่*

ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของรูปปฏิเสธ *ไม่* ไปพร้อมกันด้วยเหตุผลที่กล่าวไว้แล้วข้างต้น จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า *ไม่* สามารถปรากฏลำพังหรือปรากฏร่วมกับรูปภาษาอื่นได้ กล่าวคือ *ไม่* สามารถปรากฏร่วมกับคำลงท้าย ปรากฏหน้ากริยาลิ ปรากฏหน้าวิเศษณ์วิ และปรากฏภายในหน่วยสร้างกริยาเรียง นอกจากนี้ยังพบว่า *ไม่* ที่ปรากฏในกระบวนแรก คือ [*ไม่* + (คำลงท้าย)] มีความแตกต่างจากกระบวน (pattern) อื่น ๆ ในแง่ของการปรากฏ กล่าวคือ *ไม่* ในกระบวนนี้จะปรากฏในบริบทที่เป็นการพูดและจะพบเฉพาะในผลัดที่เป็น

การโต้ตอบการสนทนาเท่านั้น ในขณะที่ *ไม่* ที่ปรากฏในกระสวนอื่น ๆ สามารถปรากฏได้ทั้งในผลัดแรกและผลัดต่อ ๆ ไปซึ่งเป็นการโต้ตอบการสนทนา ดังต่อไปนี้

3.2.1 [*ไม่* + (คำลงท้าย)]

จากการวิเคราะห์โครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ พบว่ารูปปฏิเสธ *ไม่* สามารถปรากฏลำพังหรืออาจปรากฏร่วมกับคำลงท้าย 2 ประเภท ได้แก่ 1) คำลงท้ายบ่งชี้วัจนปฏิบัติ¹⁷ เช่น *นะ นี่ ทรอก ทรอกนะ เลย เลยนะ สักหน่อย ใจ* และ 2) คำลงท้ายแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด-ผู้ฟัง ซึ่งแบ่งเป็น 2 ประเภทย่อย คือ ก) คำลงท้ายแสดงความสุภาพ เช่น *ครับ ค่ะ ฮะ* และ ข) คำลงท้ายแสดงความสนิทสนม เช่น *จ๊ะ วะ ยะ* ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่าคำลงท้ายทั้งสองประเภทตามที่กล่าวมาข้างต้นไม่ได้ทำให้ความหมายหรือเจตนาในการสื่อสารของผู้พูดเปลี่ยนแปลงไป ด้วยเหตุที่คำลงท้ายเหล่านี้ทำหน้าที่ช่วยเสริมความหมายในการแสดงอารมณ์ ความรู้สึก การคาดการณ์ในเรื่องที่กำลังกล่าวของผู้พูด และแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด-ผู้ฟังเท่านั้น เป็นที่น่าสังเกตว่ารูปปฏิเสธ *ไม่* ที่ปรากฏในกระสวนนี้มีลักษณะการปรากฏที่แตกต่าง *ไม่* ในกระสวนอื่น ๆ กล่าวคือ *ไม่* ในกระสวนนี้จะปรากฏในบริบทการสื่อสารที่เป็นการสนทนา โดยจะปรากฏในผลัดที่สองหรือผลัดที่เป็นการโต้ตอบการสนทนาเท่านั้น ดังตัวอย่าง

(10) “คุณรู้จักนิลามาก่อนหรือเปล่า?”

“ไม่ ผมไม่ค่อยได้เจอใคร”

(ว.วินิจฉัยกุล, 2545: 58)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นบทสนทนายาระหว่างไก้และนิก ไก้ถามนิกว่ารู้จักกับหญิงสาวที่ชื่อ “นิลา” มาก่อนหรือไม่ การใช้คำลงท้ายคำถามว่า *หรือเปล่า* นี้แสดงให้เห็นว่าไก้อาจจะเริ่มสงสัยเรื่องที่น่าไปมาหาสู่กับนิลา จึงต้องการถามเพื่อให้ทราบแน่ชัด แต่ปรากฏว่านิกได้ปฏิเสธคำถามของเขาอย่างตรงไปตรงมาตามความจริงว่า *ไม่* ในผลัดที่สองซึ่งเป็นการโต้ตอบการสนทนาว่าความจริงแล้ว เขาไม่ได้รู้จักนิลามาก่อน

¹⁷ คำลงท้ายบ่งชี้วัจนปฏิบัติ (pragmatic particles) หรือที่พีชรินทร์ ปิยะสันติวงศ์ (Peyasantiwong, 1981) เรียกว่า “คำลงท้ายแสดงอารมณ์และความรู้สึก” (mood particles) เป็นคำลงท้ายที่ผู้พูดใช้ในการสนทนา และแสดงการประเมินหรือการคาดการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่กำลังพูด (Iwasaki and Ingkaphirom, 2005)

(11) “วันนี้...คุณไม่เห็นนายสินไช้ไหม”

“ไม่ค่ะ” มิเรียนตอบ

(กิ่งฉัตร, 2542: 59)

จากตัวอย่าง แสนบุญถามมิเรียนด้วยคำถามเชิงปฏิเสธว่า เธอไม่เห็นวิญญาณของน้องชายเขา ที่ชื่อ “สิน” ในวันนี้ไช้ไหม การใช้คำลงท้ายคำถาม *ไช้ไหม* แสดงให้ทราบว่าเขามั่นใจว่าเธอไม่เห็นวิญญาณของแสนบุญ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการคาดการณ์ของเขาคือสิ่งที่ถูกต้อง เห็นได้จากการตอบปฏิเสธของมิเรียนซึ่งยืนยันความคิดของเขาคือ *ไม่ค่ะ* อย่างตรงไปตรงมาว่าเธอไม่เห็นวิญญาณของสินจริง ส่วนการใช้คำลงท้าย *ค่ะ* นั้นแสดงให้ทราบว่าเธอต้องการรักษาความสุภาพในการสนทนากับแสนบุญ ซึ่งเป็นเจ้านายของเธอ

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นว่ารูปปฏิเสธ *ไม่* มีความหมายแสดงการปฏิเสธตามรูปภาษาที่ปรากฏ แต่ไม่อาจกล่าวได้ว่า *ไม่* ในกระบวนนี้ใช้ปฏิเสธคำถัดไปตามที่ระบุไว้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เนื่องจากผู้พูดใช้ *ไม่* ในการโต้ตอบถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาในผลัดก่อนหน้า การใช้วากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ในการศึกษาขอบเขตการปฏิเสธจึงอาจจะยังไม่เพียงพอ และต้องอาศัยการศึกษาในทางวัจนปฏิบัติซึ่งเอื้อให้มีการนำบริบทแวดล้อมหรือถ้อยคำที่ซึ่งปรากฏในผลัดก่อนหน้าของรูปปฏิเสธมาวิเคราะห์ร่วมด้วย ดังจะได้กล่าวถึงในหัวข้อ 3.3 เรื่องคุณสมบัติในทางวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่* ต่อไป

3.2.2 [*ไม่* + กริยาวลี + (คำลงท้าย)]

คำกริยาที่สามารถปรากฏร่วมกับ *ไม่* ได้แก่ คำกริยาแสดงอาการ คำกริยาแสดงสภาพ และคำสัมพันธ์กริยา *เป็น* โดยอาจมีคำลงท้ายปรากฏร่วมด้วยหรือไม่ก็ได้ ดังนี้

3.2.2.1 [*ไม่* + กริยาแสดงอาการ + (คำลงท้าย)]

รูปปฏิเสธ *ไม่* สามารถปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงอาการ (action verbs) หรือคำกริยาที่แสดงการกระทำ เช่น *กิน เดิน นอน นั่ง เล่น และ ทิมพ์* ดังตัวอย่าง

(12) ...เมื่อเด็กกลับมาฟ้องพ่อแม่ว่าคนนั้นแกล้ง เพื่อนไม่เล่นด้วย ขอให้หนักแน่น อย่าไปเข้าข้างลูกตนเกินไป

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

จากตัวอย่างข้างต้น *ไม* ปรากฏหน้าคำกริยาแสดงอาการ *เล่น* แต่มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมกริยาลี *เล่นด้วย* ซึ่งจัดเป็นการปฏิเสธในระดับประโยค โดย *ไม* แสดงการปฏิเสธว่า เหตุการณ์ที่เพื่อนเล่นด้วยไม่ได้เกิดขึ้น

(13) คนที่นี้ไม่จับปลาพลวงเพราะเชื่อว่าเป็นปลาคักดีสิทธิ์ประจำถ้า

(ข้อความในชีวิตประจำวัน)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นถ้อยคำของผู้นำเที่ยวที่ได้บอกกล่าวนักท่องเที่ยวที่ไปเยี่ยมชมถ้ำแห่งหนึ่งในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ผู้พูดใช้ *ไม* ที่มีความหมายแสดงการปฏิเสธหน้าคำกริยาบอกอาการ *จับ* มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมกริยาลีที่ตามมาคือ *จับปลาพลวง* สื่อความหมายว่า คนในท้องถิ่นนั้นไม่จับปลาพลวงที่อาศัยอยู่ในถ้ำเพราะเชื่อว่าเป็นปลาคักดีสิทธิ์ เป็นที่น่าสังเกตว่าผู้พูดไม่ได้ใช้รูปปฏิเสธ *ไม* เพื่อแย้งมูลบทของผู้ร่วมสนทนาเนื่องจากผู้ร่วมสนทนาหรือนักท่องเที่ยวไม่มีความรู้ใด ๆ เกี่ยวกับเรื่องปลาพลวงหรือความเชื่อที่ว่าปลาพลวงเป็นสัตว์คักดีสิทธิ์ประจำถ้ำมาก่อน แต่ผู้นำเที่ยวต้องการใช้รูปปฏิเสธ *ไม* เพื่อแจ้งข้อมูลใหม่ซึ่งเป็นความจริงให้ผู้ร่วมสนทนาซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวทราบเรื่องธรรมเนียมปฏิบัติของคนในท้องถิ่นของตน

(14) กุ้ง: พ่อเธอยังสูบบุหรี่ไหม?

มน: ไม่สูบนานแล้ว, เลิกสูบตั้งแต่เป็นโรคหัวใจแล้วละ.

กุ้ง: ดีแล้วละ, นี่เรายังนึกว่าพ่อเธอสูบบุหรี่หนักเหมือนเก่าซะอีก.

(บทสนทนาที่ 2)

ในตัวอย่างข้างต้น รูปปฏิเสธ *ไม* มีความหมายทางอรรถศาสตร์แสดงการปฏิเสธตามรูปภาษาที่ปรากฏ หากพิจารณาจากโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ของประโยคที่เป็นคำตอบของมนซึ่งมีการละประธานคือ *พ่อ* ว่า *ไม่สูบนานแล้ว* จะพบว่า *ไม* แสดงการปฏิเสธกริยาลี *สูบนานแล้ว* เพื่อปฏิเสธว่าประธานของประโยคไม่ได้สูบบุหรี่นานแล้ว ในที่นี้การถามของกุ้งเกิดจากการที่กุ้งเคยทราบว่าพ่อของมนเคยติดบุหรี่และสูบบุหรี่วันละหลายมวนจนน่าเป็นห่วงเรื่องสุขภาพ เมื่อได้เจอกับมนอีกครั้ง กุ้งจึงถามมนว่า *พ่อของเธอยังสูบบุหรี่อยู่ไหม* แม้การกล่าวปฏิเสธของมนว่า *ไม่สูบนานแล้ว* จะมีขอบเขตการปฏิเสธทางวากยสัมพันธ์ครอบคลุมที่กริยาลีดังกล่าวข้างต้น แต่ในบริบทนั้นมนใช้ *ไม่สูบนานแล้ว* ในการปฏิเสธคำถามของกุ้ง เป็นที่น่าสังเกตว่าในกรณีเช่นนี้ เป็นไปได้ว่ากุ้งอาจจะคาดการณ์ว่าพ่อของมนน่าจะยังติดบุหรี่อยู่เช่นเดิม แต่กุ้งไม่ต้องการแสดงการคาดคั้นด้วยการใช้คำลงท้าย *ไหม* ในการถามว่า *พ่อของเธอยังสูบบุหรี่อยู่ไหม* เนื่องจากอาจต้องการรักษาความสุภาพในการสนทนาเป็นหลัก และพยายามทำให้คำถามนั้นดูไม่เป็นการรุกรานหรือคาดคั้นมากเกินไป จึงเลือกใช้คำลงท้าย

คำถามว่า *ไหม* ในการถามว่า *พ่อของเธอยังสุขภาพดีหรือยังไหม* ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์การใช้คำลงท้ายคำถามของปราณี (2523)

3.2.2.2 [*ไม่* + กริยาแสดงสภาพ + (คำลงท้าย)]

รูปปฏิเสธ *ไม่* สามารถปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงสภาพ (stative verbs) หรือคำกริยาที่ไม่มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น เช่น *กลัว มี ชอบ รู้ รู้จัก สวย สวย ดี และ กลัว* ดังตัวอย่าง

- (15) เราเห็นต้นกล้วยเป็นครั้งแรกในชีวิต แต่ตอนนั้นเราไม่รู้จักมัน ไม่รู้ว่าผลของมันกินได้ และเราไม่กล้าลอง

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการใช้ *ไม่* หน้าคำกริยาแสดงสภาพ ได้แก่ *รู้* *รู้จัก* *รู้* และ *กลัว* โดย *ไม่* มีความหมายทางอรรถศาสตร์แสดงการปฏิเสธคำกริยาหรือกริยาวลีที่ตามมา ในที่นี้ผู้พูดมีได้ต้องการที่จะแย้งความหรือมูลบทของผู้ร่วมสนทนา แต่ต้องการให้ข้อมูลใหม่ซึ่งเป็นข้อเท็จจริงกับผู้ร่วมสนทนาว่า พวกตนไม่รู้จักกล้วยมาก่อน ไม่ทราบว่าจะกล้วยรับประทานได้ จึงไม่กล้าที่จะรับประทาน

- (16) ...ไม่มีเพื่อนเมิร์ทก็ไม่เห็นเป็นไร เดินช้อปปิ้งก็เดิน ๆ ดูของอย่างที่ต้องการ ชอบก็ซื้อ ไม่ชอบก็ไม่ต้องซื้อ

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* หน้าคำกริยาแสดงสภาพ ได้แก่ *มี* และ *ชอบ* โดย *ไม่* มีความหมายทางอรรถศาสตร์แสดงการปฏิเสธ และมีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมกริยาวลีที่ตามมา ได้แก่ *มีเพื่อนเมิร์ท* และ *ชอบ* ตามลำดับ ในที่นี้ผู้พูดไม่ได้ต้องการที่จะกล่าวแย้งผู้ร่วมสนทนา แต่ต้องการบอกเล่าเรื่องนิสัยของตนให้ผู้ฟังทราบ

3.2.2.3 [*ไม่* + คำสัมพันธกริยา *เป็น* + (ส่วนเติมเต็ม) + (คำลงท้าย)]

คำสัมพันธกริยาในภาษาไทยมี 2 คำ ได้แก่ *เป็น* และ *คือ* (Iwasaki and Ingkaphirom, 2005) แต่จากข้อมูล พบว่ามีเพียงคำว่า *เป็น* เท่านั้นที่สามารถปรากฏร่วมกับรูปปฏิเสธ *ไม่* ได้ ดังตัวอย่าง

- (17) ภาษาเขมรมีหน้าที่ชัดเจนในชุมชน และไม่เป็นคู่แข่งของภาษาอื่น
 (18) ถึงฉันจะผิดเต็มประตู แต่ก็ไม่น่ามาช่วยแฟนรุมย่าฉันต่อหน้าผู้คนแบบนั้น รู้หรือคะว่ารักกันมาก แต่ทำแบบนี้ไม่เป็นสุภาพบุรุษเลย

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงการใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* หน้าคำสัมพันธกริยา *เป็น* ตามด้วยนามวลี ได้แก่ *คู่แข่งของภาษาอื่น* ในตัวอย่าง (17) และ *สุภาพบุรุษ* ในตัวอย่าง (18) ในทางอรรถศาสตร์นั้น *ไม่* มีความหมายแสดงการปฏิเสธ และมีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมกริยาวลีที่ตามมาคือ *เป็นคู่แข่งของภาษาอื่น* และ *เป็นสุภาพบุรุษ* ตามลำดับ

ส่วนการปฏิเสธประโยคบอกเล่าที่มีคำสัมพันธกริยา คือ *นั้น* ไม่พบว่ามีการใช้ *ไม่* หน้าคำสัมพันธกริยา คือ เมื่อจะต้องปฏิเสธประโยคที่มีคำว่า *คือ* จะเลี่ยงไปใช้ *ไม่ใช่* หรือ *ไม่ได้เป็น* แทน ดังตัวอย่าง

- (19) ก. เขาคือนักบิน
 ข. *เขาไม่คือนักบิน
 ค. เขาไม่ใช่ นักบิน
 ง. เขาไม่ได้เป็นนักบิน

(ข้อความในชีวิตประจำวัน)

จากตัวอย่าง จะเห็นว่าคำว่า *คือ* ในตัวอย่าง (19) ต่างจากคำว่า *เป็น* ในตัวอย่าง (17 - 18) ตรงที่ไม่สามารถปรากฏหลัง *ไม่* ในประโยคปฏิเสธได้ในประเด็นนี้อิwasakiและอิงคาภิรมย์ (Iwasaki and Ingkaphirom, 2005: 221 – 229) ได้กล่าวว่า *เป็น* และ *คือ* สามารถปรากฏระหว่างนามวลี 2 นามวลีได้เหมือนกัน แต่มีความหมายต่างกัน กล่าวคือ *เป็น* มีความหมายแสดงลักษณะหรือสภาพถาวรหรือสภาพกึ่งถาวร (permanent or semi-permanent condition) เช่น อาชีพ (ตัวอย่าง 20) แสดงคุณลักษณะของบุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ (ตัวอย่าง 21 - 23) และแสดงสภาพทางกายหรือจิตใจ (ตัวอย่าง 24) ในขณะที่ *คือ* ซึ่งทำหน้าที่เป็นคำเชื่อมระหว่างนามวลี 2 นามวลี มีความหมายแสดงนิยามหรือการให้คำจำกัดความของนามวลีที่หนึ่ง ไม่ใช่เพียงการบอกคุณลักษณะหรือบุคลิกภาพอย่างคำว่า *เป็น* (ตัวอย่าง 25 - 26) ดังนี้

- (20) ประมวลว่าเป็นตำรวจสุจริต
 (21) แต่เขาเป็นคนใจเย็นใจ ขับรถซ่าอะไรอย่างนี้ละ
 (22) มันเป็นเม็ดสีเขียว ๆ ไง
 (23) เป็นสนิม เป็นรอย เป็นคราบ
 (24) เป็นหวัด เป็นไข้ เป็นเบาหวาน เป็นแผล เป็นโรคจิต เป็นลม
 (25) จุดที่น้ำเดือดคือร้อยองศา
 (26) อธิการบดีของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์คือดอกเตอร์สุชาติ

(Iwasaki and Ingkaphirom, 2005: 221 – 223)

อย่างไรก็ตาม แนวคิดของอิวาซากิและอิงคาอิर्मย์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นอาจยังไม่เพียงพอที่จะอธิบายว่าเหตุใดรูปปฏิเสธ *ไม่* จึงสามารถปรากฏหน้าคำว่า *เป็น* ได้ แต่ไม่สามารถปรากฏหน้าคำว่า *คือ* ได้ โดยเฉพาะในประเด็นที่ทั้งสองท่านกล่าวไว้ว่า *เป็น* จะใช้กับสภาพถาวรหรือกึ่งถาวร เช่น *อาชีพ* ในที่นี้ผู้วิจัยจะขอยกตัวอย่างเพื่อเทียบให้เห็นว่าประโยค *เขาคือนักบิน* นี้สามารถใช้ในการบอกอาชีพได้เช่นเดียวกับประโยค *เขาเป็นนักบิน* ในกรณีเช่นนี้คำอธิบายเรื่องความแตกต่างในทางอรรถศาสตร์ดังกล่าวอาจจะยังไม่เพียงพอ เนื่องจากสิ่งที่ทำให้ *เป็น* และ *คือ* มีความแตกต่างกันนั้นเป็นเหตุผลในทางวัจนปฏิบัติของการใช้คำว่า *คือ* ในการให้นิยาม กล่าวคือ ในบริบทที่มีการกล่าวให้คำนิยามหรือคำจำกัดความว่านามวลีที่กล่าวถึงคือสิ่งใด หรือมีนิยามเช่นใดนั้น ผู้พูดมีแนวโน้มที่จะกล่าวให้คำจำกัดความของนามวลีนั้น ๆ อย่างตรงไปตรงมา เช่น *นักบินคือผู้ขับเครื่องบิน* จะเห็นได้ว่าประโยคนี้แสดงการให้นิยามของนามวลีแรก *นักบิน* ว่าหมายถึงนามวลีที่สอง *ผู้ขับเครื่องบิน* ซึ่งเป็นการให้นิยามที่ตรงและชัดเจน ไม่มีเหตุผลอันใดที่จะทำให้ผู้พูดกล่าวว่านิยามอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ *นักบิน* คืออะไร เนื่องจากความหมายของ *นักบิน* ในที่นี้มีเพียงความหมายเดียว การบอกนิยามที่ถูกต้องเช่นนี้ย่อมเป็นประโยชน์ รวมทั้งทำให้ผู้ฟังทราบได้เร็วและตรงประเด็นกว่า ไม่มีความจำเป็นใด ๆ ที่ผู้พูดจะต้องบอกว่า *นักบินไม่ใช่สิ่งใดบ้าง* เพราะสิ่งอื่น ๆ ที่ไม่ใช่คำนิยามของ *นักบิน* อาจจะมีจำนวนมากมายจนนับไม่ถ้วน ดังนั้นการที่จะกล่าวปฏิเสธว่า **ไม่คือ* จึงไม่ใช่ความจำเป็นในสื่อสาร อันเป็นไปตามแนวคิดเรื่องหลักการประหยัด (Economy Principle) ที่กล่าวว่ารูปแสดงในภาษาควรจะมีให้น้อยที่สุด (Croft, 2003: 102) ซึ่งต่อมาแนวคิดนี้ได้รับการพัฒนาต่อยอดไปเป็นแนวคิดทฤษฎีจำนวนมาก เช่นเป็นส่วนสำคัญของหลักด้านปริมาณ (Quantity) ในหลักการในการให้ความร่วมมือในการสนทนา (Cooperative Principle) ของไกรซ์ (Grice, 1975) หลักด้านปริมาณนี้แบ่งออกเป็น 2 หลักย่อย ได้แก่ 1) ให้ข้อมูลที่จำเป็น และ 2) อย่าให้ข้อมูลเกินความจำเป็น ซึ่งหลักย่อยทั้งสองหลักนี้สามารถใช้อธิบายปรากฏการณ์ของการใช้คำสัมพันธ์กริยา *คือ* ได้เช่นกันว่า เมื่อมีการให้คำนิยามก็ควรให้นิยามเท่าที่จำเป็น โดยบอกว่านามวลีนั้นคืออะไร แทนที่จะปฏิเสธว่า **ไม่คือ* เพราะเท่ากับเป็นการให้ข้อมูลที่เกินความจำเป็นและไม่ตรงประเด็นดังกล่าวข้างต้น

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นทำให้เห็นว่า รูปปฏิเสธ *ไม่* สามารถปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงอาการ คำกริยาแสดงสภาพ และคำสัมพันธ์กริยา *เป็น* ได้ โดย *ไม่* มีความหมายแสดงการปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมา และมีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมทั้งกริยาวลีที่ปรากฏหลัง *ไม่* แต่ในกรณีที่มีการใช้ *ไม่* เพียงลำพังหรือปรากฏร่วมกับคำลงท้ายในผลัดที่เป็นการโต้ตอบการสนทนา *ไม่* จะมีขอบเขตการปฏิเสธถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาที่ปรากฏในผลัดก่อนหน้านั้น

3.2.3 [ไม่ + คำกริยาช่วย]

การปรากฏของรูปปฏิเสธ *ไม่* ร่วมกับคำกริยาช่วยนี้แบ่งออกเป็น 3 กระจายน้อย กระจายน้อยแรกคือ *ไม่* ปรากฏหน้าคำกริยาช่วย กระจายน้อยที่สองคือ *ไม่* ปรากฏหลังคำกริยาช่วย และกระจายน้อยที่สามคือ *ไม่* ปรากฏระหว่างคำกริยาช่วยตั้งแต่ 2 คำขึ้นไป ในที่นี้จะขออธิบายเรื่องคำกริยาช่วยก่อนที่จะกล่าวถึงรายละเอียดของกระจายน้อยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

คำกริยาช่วย (auxiliary) ไม่ใช่กริยาแท้ จึงต้องเกิดร่วมกับคำกริยาแท้ อีกคำหนึ่ง คำกริยาช่วยมักแสดงความหมาย เช่น กาล (tense) การณ์ลักษณะ (aspect) มาลา (mood) และทัศนภาวะ (modality) (กึ่งกาญจน์ เทพกาญจน์, 2559) ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่ามีคำกริยาช่วยที่สามารถปรากฏร่วมกับรูปปฏิเสธ *ไม่* 4 ประเภท ได้แก่

- 1) คำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ (modal auxiliaries)¹⁸ แสดงมุมมองของผู้พูดเกี่ยวกับเจตนาในการบังคับให้ผู้อื่นกระทำบางสิ่ง และแสดงความมั่นใจในสิ่งที่กำลังกล่าวถึง เช่น *ต้อง จำเป็นต้อง ควร น่า คง*

¹⁸ อิวาซากิและอิงคาภิรมย์ (Iwasaki and Ingkaphirom, 2005) แบ่งคำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ประเภทแรกคือ คำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะบอกความจำเป็น (deontic modal auxiliaries) และประเภทที่สองคือ คำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะบอกการคาดคะเน (epistemic modal auxiliaries) โดยคำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะให้ข้อมูลเรื่องความจำเป็นและการคาดคะเนที่มาจากมุมมองของผู้พูด ได้แก่ *ต้อง* ‘must’ *จำเป็น(ต้อง)* ‘be necessary’ *ควร* ‘should’ *น่า* ‘should’ ส่วนคำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะบอกการคาดคะเนนั้นแบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อย คือ (1) คำกริยาช่วยบอกการคาดคะเน (conjunctural modal auxiliaries) ได้แก่ *ต้อง* ‘should’ *ควร/น่า* ‘should’ *คง* ‘may, probably, likely’ *อาจ* ‘may, probably, could’ หากเรียงลำดับความมั่นใจของผู้พูดจากมากไปหาน้อย จะได้ว่า *ต้อง ควร/น่า* และ *คง/อาจ* ทั้งนี้ คำกริยาช่วย *ต้อง ควร* และ *น่า* สามารถใช้แสดงความจำเป็นได้เช่นกัน (Iwasaki and Ingkaphirom, 2005: 137) (2) คำกริยาช่วยแสดงแหล่งที่มาของข้อมูล (evidential modal expressions) แบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย กลุ่มย่อยแรกคือ คำกริยาช่วยแสดงแหล่งที่มาของข้อมูลผ่านการรับรู้ทางการมองเห็น (visual evidentiality) เช่น *ดูเหมือนว่า* ‘it looks like; it appears’ *ดู* ‘it looks like; it appears’ *ดูท่า(ทาง)(ว่า)* ‘it looks like; it appears’ *(ท่า)ทาง* ‘it looks like; it appears’ *ทำให้* ‘to make it appears like...’ กลุ่มย่อยที่สองคือ คำกริยาช่วยแสดงแหล่งที่มาของข้อมูลผ่านการรับรู้ทางการได้ยิน (hearsay evidentiality) ได้แก่ *ได้ยินว่า* ‘I hear that’ *มีคนบอกว่า* หรือ *เห็นคนบอกว่า* ‘I hear people say’ เขาบอกว่า ‘They say that’

- 2) คำกริยาช่วยแสดงการณลักษณะ (aspectual auxiliaries) แสดงมุมมองเกี่ยวกับโครงสร้างเชิงเวลาของผู้พูดที่มีต่อเหตุการณ์ที่อ้างถึง¹⁹ (กึ่งกาญจน์ เทพกาญจน์, 2559; คเชนทร์ ตัญศิริ, 2554) เช่น *เคย ได้*
- 3) คำกริยาช่วยแสดงความถี่ แสดงข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้น เช่น *บ่อย*
- 4) คำกริยาช่วยแสดงความสามารถ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติในอันที่จะกระทำบางสิ่งได้ เช่น *สามารถ*

ทั้งนี้ *ไม่* สามารถปรากฏร่วมกับคำกริยาช่วยข้างต้นใน 3 รูปแบบ คือ ปรากฏหน้าคำกริยาช่วย ปรากฏหลังคำกริยาช่วย และปรากฏระหว่างคำกริยาช่วย ดังนี้

3.2.3.1 [*ไม่* + คำกริยาช่วย + กริยาวลี + (คำลงท้าย)]

คำช่วยกริยาที่สามารถปรากฏร่วมกับ *ไม่* ในกระบวนนี้ ได้แก่

1) คำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ

คำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะที่สามารถหลังรูปปฏิเสธ *ไม่* ได้แก่ *ต้อง จำเป็นต้อง ควร และ น่า* ช่วยให้ข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับมุมมองของผู้พูดในแง่ความจำเป็นที่จะให้ผู้อื่นกระทำการบางอย่างตามที่ตนต้องการ ดังตัวอย่าง

- (27) นักเรียนไม่ต้องส่งเอกสารมาให้ครูก็ได้ค่ะ ส่งไฟล์มาทางอีเมลที่ครูบอกไว้ก็พอ
- (28) พ่อกับแม่ไม่จำเป็นต้องพูดหุรอก แค่มองตากั้รู้แล้วว่าชอบหรือไม่ชอบ
- (29) จริง ๆ เธอกั้ไม่ควรปล่อยปลละเลยลูกตั้งแต่แรก
- (30) ทำผิดหลายคดี ไม่น่าให้มันประกันตัวเลยนะ คอยดู เดียวมันหนีอีก

(ข้อความในชีวิตประจำวัน)

ตัวอย่าง (27) – (30) แสดงการใช้ *ไม่* ซึ่งมีความหมายแสดงการปฏิเสธ ในที่นี้จะสังเกตได้ว่า *ไม่* ไม่ได้ปฏิเสธเฉพาะคำกริยาช่วยที่ตามมาเท่านั้น แต่ *ไม่* มีขอบเขตการปฏิเสธที่ครอบคลุมกริยาวลีที่ตามมา ได้แก่ *ต้องส่งเอกสารมาให้ครู* ในตัวอย่าง (27) *จำเป็นต้องพูด* ในตัวอย่าง (28) *ควรปล่อยปลละเลยลูกตั้งแต่แรก* ในตัวอย่าง (29) และ *น่าให้มันประกันตัว* ในตัวอย่าง (30) ตามลำดับ

¹⁹ กึ่งกาญจน์ เทพกาญจน์ (2559) กล่าวว่า การณลักษณะแบ่งเป็น 2 ประเภทใหญ่ ประเภทแรกคือ การณลักษณะสมบูรณ์ (perfective aspect) ซึ่งแสดงว่าผู้พูดมองเหตุการณ์เหมือนจุด ๆ หนึ่งที่มีขอบเขตและมีความสมบูรณ์ในตัวเองทั้งตอนต้น ตอนกลาง และตอนจบของเหตุการณ์ และการณลักษณะประเภทที่สองคือ การณลักษณะไม่สมบูรณ์ (imperfective aspect) แสดงการมองของผู้พูดเข้าไปภายในส่วนใดส่วนหนึ่งของโครงสร้างเวลาของเหตุการณ์

2) คำกริยาช่วยแสดงการณัลักษณะ

คำกริยาช่วยแสดงการณัลักษณะที่สามารถปรากฏหลังรูปปฏิเสธ *ไม่* ได้ ได้แก่ คำว่า *ได้* ซึ่งแสดงการเปลี่ยนแปลงจากสภาวะหนึ่งไปเป็นอีกสภาวะหนึ่ง หรือการมีโอกาสในการกระทำบางสิ่ง และคำว่า *เคย* ซึ่งแสดงประสบการณ์ที่ผ่านมา ดังตัวอย่าง

- (31) ลูกของพี่ตาประสบอุบัติเหตุคะ แกละไม่ได้เป็นนักบินอย่างที่ฝัน
- (32) รัฐบาลไม่ได้ลงมาดูเลยว่าคนในท้องถิ่นเดือดร้อนขนาดไหน
- (33) แม่ไม่เคยโกรธลูกเลยสักครั้ง
- (34) ฉันยังไม่เคยไปเที่ยวสุรินทร์เลยสักครั้ง

(ข้อความในชีวิตประจำวัน)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงการใช้ *ไม่* หน้าคำกริยาช่วยแสดงการณัลักษณะ *ได้* ในตัวอย่าง (31) – (32) และ *เคย* ในตัวอย่าง (33) – (34) โดย *ไม่* มีความหมายแสดงการปฏิเสธ มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมกริยาวลีที่ตามมาดังนี้ ในตัวอย่าง (31) รูปปฏิเสธ *ไม่* ปฏิเสธกริยาวลี *ได้เป็นนักบินอย่างที่ฝัน* มีความหมายว่าประธานของประโยคไม่มีโอกาสที่จะได้เป็นนักบิน ในตัวอย่าง (32) รูปปฏิเสธ *ไม่* ปฏิเสธกริยาวลี *ได้ลงมาดูเลยว่าคนในท้องถิ่นเดือดร้อนขนาดไหน* มีความหมายว่าประธานไม่หาโอกาสหรือไม่มีโอกาสมาสำรวจว่าประชาชนเดือดร้อน ในตัวอย่าง (33) รูปปฏิเสธ *ไม่* ปฏิเสธกริยาวลี *เคยโกรธลูก* มีความหมายว่าประธานไม่รู้สึกโกรธลูกในเวลาที่ผ่านไป และรูปปฏิเสธ *ไม่* ในตัวอย่าง (34) ปฏิเสธกริยาวลี *เคยไปเที่ยวสุรินทร์* มีความหมายว่าประธานไม่ได้มีประสบการณ์ในการไปเที่ยวที่จังหวัดสุรินทร์มาก่อน

3) คำกริยาช่วยแสดงความถี่

คำกริยาช่วยแสดงความถี่ที่สามารถหลังรูปปฏิเสธ *ไม่* ได้แก่ *ค่อย* มีความหมายว่า ‘น้อย’ หรือ ‘บ้าง’ ดังตัวอย่าง

- (35) เขาไม่ค่อยออกกำลังกาย เลยป่วยบ่อย
- (36) ดวงไม่ค่อยเอางานไปให้ครูดู แบบนี้จะมีความก้าวหน้าได้ยังไง

(ข้อความในชีวิตประจำวัน)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงการใช้ *ไม่* หน้าคำกริยาช่วยแสดงความถี่ *ค่อย* ซึ่งช่วยเสริมความหมายในการปฏิเสธว่าประธานกระทำสิ่งนั้นน้อย หรือกระทำบ้าง เป็นที่น่าสังเกตว่าคำว่า *ค่อย* มักจะปรากฏร่วมกับ *ไม่* ในประโยคปฏิเสธเสมอ และไม่พบว่ามีการใช้ *ค่อย* ที่มีความหมายนี้ในประโยคบอกเล่า เช่น *เขาค่อยออกกำลังกาย และ *ดวงค่อยเอางานไปให้ครูดู ในกระบวนนี้ *ไม่* มีขอบเขต

การปฏิเสธครอบคลุมกริยาวลีที่ตามมา กล่าวคือ ในตัวอย่าง (35) *ไม่* แสดงการปฏิเสธกริยาวลี *ออกกำลังกาย* โดยมีการใช้ *ค่อย* ในการเสริมความหมายเชิงปฏิเสธว่ามีโอกาสออกกำลังกายน้อย เช่นเดียวกับ *ไม่* ในตัวอย่าง (36) ที่แสดงการปฏิเสธกริยาวลี *เอางานไปให้ครูดู* โดยใช้ *ค่อย* ในการเสริมการปฏิเสธว่าประธานไม่ได้ส่งงานให้ครูบ่อยเท่าที่ควร

4) คำกริยาช่วยแสดงความสามารถ

ไม่ สามารถปรากฏหน้าคำช่วยกริยาแสดงความสามารถ คือ *สามารถ* และ *อาจ(ที่)*²⁰ ได้นอกจากนี้ยังพบว่า *อาจ* มีค่า *จะ* ปรากฏหลังคำช่วยกริยาทั้งสองคำนี้ได้ ดังตัวอย่าง

- (37) ผู้ต้องหาสารภาพว่าได้ขโมยเงินของร้านไปเพราะ ไม่สามารถหาเงินไปใช้หนี้ได้ทัน
(ข้อความในชีวิตประจำวัน)
- (38) เส้นเลือดหัวใจตีบจนกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือด หัวใจ ไม่สามารถจะสูบฉีดเลือดได้
(ข้อความในชีวิตประจำวัน)
- (39) ความตาย ไม่อาจพรากรสามกษัตริย์จากกันได้
(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)
- (40) ข้อ 76 การจ้างที่ปรึกษาต่างประเทศของส่วนราชการโดยทั่วไป นอกจากการจ้างที่ปรึกษาที่ดำเนินการด้วยเงินช่วยเหลือ จะต้องมีการจ้างที่ปรึกษาไทยร่วมงานด้วยไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนคน/เดือนของที่ปรึกษาทั้งหมด เว้นแต่สาขาบริการหรืองานที่ ไม่อาจจ้างที่ปรึกษาไทยได้ ให้ขออนุมัติต่อ กวพ.
(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)
- (41) การผจญภัยของพระอภัยมณีเกิดขึ้นด้วยความจำเป็นเนื่องจากบุคคลอื่นสร้างสถานการณ์ขึ้น และการผจญภัยแต่ละครั้งสิ้นสุดลงด้วยความช่วยเหลือของบุคคลอื่นอีกเช่นกัน สาเหตุและลักษณะของการผจญภัยแต่ละครั้งก็ต่างกันไป ไม่อาจที่จะนำมากล่าวได้ว่าเป็นแก่นสำคัญของเรื่อง
(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

จากตัวอย่าง *ไม่* มีความหมายแสดงการปฏิเสธความสามารถในอันที่จะกระทำสิ่งต่าง ๆ มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมกริยาวลีที่ตามมา กล่าวคือ ในตัวอย่าง (37) *ไม่* ปฏิเสธกริยาวลี *สามารถหาเงินใช้หนี้ได้ทัน*; ในตัวอย่าง (38) *ไม่* ปฏิเสธกริยาวลี *สามารถจะสูบฉีดเลือดได้*; ในตัวอย่าง (39)

²⁰ *อาจ* ในบริบทนี้เป็นคำกริยาช่วยที่มีความหมายแสดงความสามารถ แต่ในบริบทอื่น *อาจ* มีความหมายแสดงทัศนภาวะหรือแสดงระดับความมั่นใจของผู้พูดในเรื่องที่กล่าวถึงว่ามีความมั่นใจน้อย เช่น *พรุ่งนี้เขาอาจไม่มาเรียน*

ไม่ ปฏิเสธกริยาวลี อาจพรางสามกษัตริย์จากกันได้; ในตัวอย่าง (40) ไม่ ปฏิเสธกริยาวลี อาจจะจ้วงที่ปรึกษาไทยได้; และในตัวอย่าง (41) ไม่ ปฏิเสธกริยาวลี อาจที่จะนำมากล่าวได้ว่าเป็นแก่นสำคัญของเรื่อง

3.2.3.2 [คำกริยาช่วย + ไม่ + กริยาวลี + (คำลงท้าย)]

คำกริยาช่วยที่สามารถปรากฏในกระบวนนี้ ได้แก่ คำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ คำกริยาช่วยแสดงการณั้ลักษณะ และคำกริยาช่วยแสดงความถี่ ดังนี้

1) คำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ

จากข้อมูล พบรูปปฏิเสธ ไม่ ปรากฏหลังคำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะในกลุ่มที่เรียกว่า “ทัศนภาวะสัญชาน” (epistemic modality) ได้แก่ ต้อง ซึ่งแสดงเจตนาของผู้พูดในการบังคับให้ผู้อื่นกระทำบางสิ่ง รวมทั้งคำว่า คง อาจ และ น่า ซึ่งแสดงความมั่นใจของผู้พูดในการคาดคะเนเรื่องราวที่กำลังกล่าวถึง โดยอิwasaki และอิงคาภิรมย์ (Iwasaki and Ingkaphirom, 2005: 137) กล่าวว่า คำกริยาช่วยกลุ่มนี้ทำหน้าที่แสดงความมั่นใจของผู้พูดใน 3 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับความมั่นใจสูง (higher confidence) ได้แก่ คำว่า ต้อง 2) ระดับความมั่นใจปานกลาง (medium confidence) ได้แก่ คำว่า ควร และ น่า และ 3) ระดับความมั่นใจต่ำ (lower confidence) ได้แก่ คำว่า คง และ อาจ นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่าในกระบวนนี้คำว่า น่า จะปรากฏหน้าคำกริยาช่วยแสดงการณั้ลักษณะ จะ ใน น่าจะ เสมอ ในขณะที่ ต้อง ในกระบวนนี้จะปรากฏหลัง จะ เป็น จะต้อง เสมอ ส่วนคำอื่น ๆ นั้น จะมีหรือไม่มี จะ ตามมาก็ได้ เช่น คง(จะ) อาจ(จะ) อาจ(จะยัง) ดังตัวอย่าง

(42) ลูกต้องไม่ท้อนะ ปัญหาไม่ว่างให้ฝึกสมองและแก้ไขนะลูก

(บทสนทนาที่ 42)

(43) พี่นุคงไม่ไปงานเลี้ยงคืนวันศุกร์ เห็นแกบอกว่ายากกลับบ้านไปหาลูกมากกว่า

(ข้อความในชีวิตประจำวัน)

(44) พี่น่าอาจไม่ไปงานศพคืนนี้

(ข้อความในชีวิตประจำวัน)

(45) ดูข่าวทรงกลดใหม่ หลักฐานการยกยอกเงินมัดตัวขนาดนี้ น่าจะไม่รอดนะ

(บทสนทนาที่ 43)

(46) เขาคงจะไม่เรียนต่อแล้วละ

(บทสนทนาที่ 45)

จากตัวอย่างข้างต้น *ไม่* มีความหมายแสดงการปฏิเสธ มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมกริยาวลีที่ตามมา ส่วนคำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะที่ปรากฏหน้า *ไม่* นั้นมาช่วยขยายความหมายของ [*ไม่* + กริยาวลี] กล่าวคือ ในตัวอย่าง (42) *ไม่* แสดงการปฏิเสธกริยาวลีแสดงสภาพ *ท้อ* และมีคำกริยาช่วย *ต้อง* มาขยาย *ไม่ท้อ* แสดงให้ทราบว่าผู้พูดมีเจตนาที่จะทำให้ผู้ฟังเชื่อ คล้อยตาม และเห็นความจำเป็นที่จะกระทำตามที่ตนกล่าวไว้ว่า *ลูกต้องไม่ท้อนะ*; ในตัวอย่าง (43) *ไม่* แสดงการปฏิเสธกริยาวลี *ไปงานเลี้ยงคืนวันศุกร์* โดยมีคำว่า *คง* ขยายความหมายของ *ไม่ไปงานเลี้ยงคืนวันศุกร์* แสดงให้ทราบว่าผู้พูดแสดงการคาดคะเนว่าชู้หน้าจะไม่ไปร่วมงานเลี้ยงที่จะจัดขึ้นในคืนวันศุกร์; ในตัวอย่าง (44) *ไม่* แสดงการปฏิเสธกริยาวลี *ไปงานศพคืนนี้* โดยมีคำว่า *อาจ* ขยายความหมายของ *ไม่ไปงานศพคืนนี้* แสดงให้ทราบว่าผู้พูดคาดคะเนว่าเป็นไปได้ว่าน่าจะไม่มีไปร่วมงานศพในคืนนี้; ในตัวอย่าง (45) *ไม่* แสดงการปฏิเสธกริยาวลี *รอด* โดยมีคำว่า *น่า* และคำกริยาช่วยแสดงการณลักษณะ *จะ* มาขยายความหมายของ *ไม่รอด* แสดงการคาดการณ์ของผู้พูดว่าทรงกลดไม่น่าจะมีโอกาสพ้นความผิดฐานยกยอกเงิน และในตัวอย่าง (46) *ไม่* แสดงการปฏิเสธกริยาวลี *เรียนต่อ* โดยมีคำว่า *คง* และ *จะ* มาช่วยขยายความหมายของกริยาวลี *เรียนต่อ* แสดงการคาดการณ์ของผู้พูดว่าผู้ที่ถูกกล่าวถึงมีแนวโน้มที่จะไม่เรียนต่อแล้ว เป็นที่น่าสังเกตว่าตัวอย่าง (45) และ (46) นี้มีการใช้คำกริยาช่วยแสดงการณลักษณะ *จะ* หลังคำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะซึ่งแสดงการคาดคะเน โดย *จะ* แสดงความหมายที่เป็นความตั้งใจ (intention) สอดคล้องกับที่งานวิจัยของคเชนทร์ ตัญศิริ (คเชนทร์ ตัญศิริ, 2554)²¹ ได้กล่าวไว้

2) คำกริยาช่วยแสดงการณลักษณะ

คำกริยาช่วยแสดงการณลักษณะที่สามารถปรากฏหน้ารูปปฏิเสธ *ไม่* ได้ ได้แก่ *จะ* *ยัง* *เกือบ* *แทบ* และ *ซัก* โดยคำว่า *จะ* แสดงความหมายว่าสิ่งที่กล่าวถึงนั้นยังไม่เกิดขึ้นจริง (irrealis) หรือบางกรณีอาจแสดงเจตจำนงหรือเจตนาของผู้พูด คำว่า *ยัง* มีความหมายว่า ‘เหตุการณ์ที่เริ่มหรือกำหนดไว้แล้วยังไม่เกิดขึ้น หรือยังไม่เสร็จสิ้น’ คำว่า *เกือบ* มีความหมายว่า ‘จวน เจียน แทบ หวัด’ คำว่า *แทบ*

²¹ คเชนทร์ ตัญศิริ (2554: 246 – 248) กล่าวว่า *จะ* มีความหลักแสดงเหตุการณ์ที่ไม่เกิดขึ้นจริง (irrealis) สอดคล้องกับที่อภิญา สร้อยชูห่า (2553) ได้กล่าวไว้ แต่คเชนทร์เสนอว่า ความหมายหลักของ *จะ* สามารถแบ่งออกเป็น 3 แง่มุม คือ 1) ความหมายเชิงเวลา 2 ลักษณะ คือ การณลักษณะคาดหวัง (prospective aspect) หรือความหมายเวลาอนาคต (futurity) 2) ความหมายตั้งใจหรือแสดงเจตนาของผู้ร่วมเหตุการณ์ (participant’s intention) และ 3) ความหมายการคาดคะเนความเป็นไปได้ (epistemic possibility)

มีความหมายว่า ‘เกือบ จวนเจียน’ และคำว่า *ชัก* มีความหมายว่า ‘ค่อนข้าง เกือบ เริ่ม’ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554, 2556) ดังตัวอย่าง

- (47) พ่อยังไม่ไปหาหมอเลย
(บทสนทนาที่ 46)
- (48) ครูจะไม่โกรธถ้าพวกเขาพูดความจริง
(บทสนทนาที่ 47)
- (49) ช่างบ้านเปิดเพลงเสียงดังมาก ฉันทแทบไม่ได้ยินเสียงโทรศัพท์เลย
(บทสนทนาที่ 48)
- (50) มีคนขอลาพักร้อนหลายคนจนฉันชักไม่มั่นใจแล้วสิว่าเขาจะให้ฉันลาอีกคนไหม
(บทสนทนาที่ 49)
- (51) เวียงโบราณนั้นก็คือเวียงเจ็ดลิน เป็นรูปวงกลมเหนือรูปสี่เหลี่ยมขึ้นไป ส่วนรูปสี่เหลี่ยมก็คือเขื่อนกั้นน้ำโบราณ เส้นชีวิตของเมืองเชียงใหม่ อาจกล่าวได้ว่า เกือบไม่มีผู้ใดทราบกันแล้วว่า เขื่อนกั้นน้ำโบราณแห่งนี้สำคัญต่อเมืองเชียงใหม่เพียงไร
(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)
- (52) ตาบอดหมายถึงดวงตาไม่อาจรับภาพได้ แม้เห็นแสงแต่ไม่เห็นภาพก็เรียกว่าตาบอด หากเห็นภาพแต่ไม่ชัดเจน ยังไม่เรียกว่าตาบอดตามข้อนี้ แต่อาจถือคุณภาพตามข้ออื่นได้ ไม่ถึงกับดวงตาหลุดออกจากร่างกาย เพียงแต่ประสาทเสีย หรือตาบอดเพียงข้างเดียวก็เข้าข้อนี้
(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

จากตัวอย่าง *ไม่* ปรากฏหน้ากริยาวลี มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมกริยาวลีที่ตามมา โดยมีคำกริยาช่วยแสดงการณลักษณะมาขยายกระบวน [*ไม่* + กริยาวลี] ดังนี้ ในตัวอย่าง (47) รูปปฏิเสธ *ไม่* แสดงการปฏิเสธกริยาวลี *ไปหาหมอ* มีคำบ่งชี้การณลักษณะคงอยู่ (continuative aspect) *ยัง* มาขยาย *ไม่ไปหาหมอ* โดย *ยัง* แสดงความหมายว่าเหตุการณ์ที่อ้างถึงยังไม่เกิดขึ้น และไม่เป็นที่คาดการณไว้ (คเชนทร์ ตัญศิริ, 2554: 179) กล่าวคือ ผู้พูดคาดว่าการณของตนน่าจะไปได้หาหมอแล้ว แต่ความจริงที่เกิดขึ้นไม่ได้เป็นที่คาดหวัง เพราะพ่อของผู้พูดยังไม่ได้ไปหาหมอ; ในตัวอย่าง (48) *ไม่* แสดงการปฏิเสธคำกริยา *โกรธ* และมีคำว่า *จะ* ซึ่งแสดงเจตจำนงหรือความตั้งใจของผู้พูดมาขยาย *ไม่โกรธ* เพื่อแสดงว่าผู้พูดจะไม่โกรธผู้ฟังหากผู้ฟังกระทำตามที่ผู้พูดกล่าว; ในตัวอย่าง (49) *ไม่* แสดงการปฏิเสธกริยาวลี *ได้ยินเสียงโทรศัพท์* โดยมีคำว่า *แทบ* มาขยาย *ไม่ได้ยินเสียงโทรศัพท์เลย* เพื่อบอกว่าเสียงเพลงข้างบ้านดังจนแทบจะกลบเสียงโทรศัพท์เสียหมด ทำให้เกือบไม่ได้ยินเสียงโทรศัพท์ที่เพื่อนโทรมา; ในตัวอย่าง (50) *ไม่* แสดงการปฏิเสธกริยาวลี *มั่นใจแล้ว* โดยมีคำว่า *ชัก* มา

ขยาย *ไม่มั่นใจแล้ว* แสดงให้ทราบว่าผู้พูดเริ่มไม่มั่นใจหรือไม่ค่อยมั่นใจในเรื่องที่กำลังกล่าวถึง; ในตัวอย่าง (51) *ไม่* แสดงการปฏิเสธกริยาวลี *มีผู้ใดทราบกันแล้วว่า...* โดยมีคำว่า *เกือบ* มาขยายความหมายของ *ไม่มีผู้ใดทราบกันแล้วว่า...* เพื่อแสดงความหมายว่ามีคนจำนวนน้อยมากหรือแทบจะไม่มีคนที่ทราบเรื่องเชื่อกันน้ำโบราณที่ผู้พูดกล่าวถึง; ในตัวอย่าง (52) *ไม่* แสดงการปฏิเสธกริยาวลี *เรียกว่าตาบอดตามข้อนี้* และมีคำว่า *ยัง* มาขยายความหมายของ *ไม่เรียกว่าตาบอดตามข้อนี้* โดย *ยัง* แสดงสถานะเหตุการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้นจริงในเวลาที่กำลังกล่าวถ้อย ถ้อยคือในขณะที่มีการกล่าวถ้อยนี้ การมองเห็นภาพที่ไม่ชัดก็ยังไม่นับว่าเป็นอาการตาบอด

3) คำกริยาช่วยแสดงความถี่

คำกริยาช่วยแสดงความถี่ที่ปรากฏร่วมกับ *ไม่* ได้แก่ *มัก* ซึ่งมีความหมายว่า ‘โดยมาก’ หรือ ‘ค่อนข้าง’ และอาจปรากฏร่วมกับ *จะ* ได้ดังตัวอย่าง

(53) แม่ครัวคนนั้นมักไม่ทำตามที่ถูกคำสั่ง

(บทสนทนาที่ 50)

(54) เด็กเดี๋ยวนี้มักไม่เชื่อฟังครู

(ข้อความในชีวิตประจำวัน)

(55) สำหรับท่อเหล็กหล่อมักจะไม่นำมาใช้เป็นท่อส่งน้ำภายในอาคาร แต่มักจะใช้เป็นท่อประปาที่อยู่ใต้ดินภายนอกอาคารซึ่งมีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางโตตั้งแต่ 100 มม. ขึ้นไป

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

จากตัวอย่างข้างต้น *ไม่* มีความหมายปฏิเสธ และมีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมกริยาวลีที่ตามมา ส่วนคำว่า *มัก* มาขยาย [*ไม่* + กริยาวลี] ว่าโดยมากแล้วจะไม่เกิดสิ่งใดตามที่กล่าว ดังนี้ ในตัวอย่าง (53) *ไม่* ปฏิเสธกริยาวลี *ทำตามที่ถูกคำสั่ง* และมีคำว่า *มัก* มาขยาย *ไม่ทำตามที่ถูกคำสั่ง*; ในตัวอย่าง (54) *ไม่* ปฏิเสธกริยาวลี *เชื่อฟังครู* และมีคำว่า *มัก* ขยาย *ไม่เชื่อฟังครู*; และในตัวอย่าง (55) *ไม่* ปฏิเสธกริยาวลี *นำมาใช้เป็นท่อส่งน้ำภายในอาคาร* และมี *มัก* มาขยาย *ไม่นำมาใช้เป็นท่อส่งน้ำภายในอาคาร* เป็นที่น่าสังเกตว่า *มัก* ในตัวอย่างข้างต้นแสดงความหมายที่เป็นนิสัยหรือสิ่งที่เกิดขึ้นเป็นประจำสม่ำเสมอ

3.2.3.3 [คำกริยาช่วย + *ไม่* + คำกริยาช่วย + กริยาวลี + (คำลงท้าย)]

คำกริยาช่วยที่สามารถปรากฏร่วมกับรูปปฏิเสธ *ไม่* ในหัวข้อ 3.2.3.1 และ 3.2.3.2 ข้างต้นสามารถปรากฏรวมกันได้ในตำแหน่งหน้าและหลัง *ไม่* ในกระบวนนี้ โดย *ไม่* แสดงการปฏิเสธ และมี

ขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมวลี [คำช่วยกริยา + กริยาวลี] ที่ตามมา ส่วนคำกริยาช่วยคำแรกที่ปรากฏหน้า *ไม่* ทำหน้าที่ขยาย [*ไม่* + คำช่วยกริยา + กริยาวลี] ดังตัวอย่าง

- (56) พี่คงไม่สามารถกลับมาทำงานได้อีก
- (57) ดูท่าแล้ว พ่อแม่บ้านนี้คงไม่เคยรู้ว่าอยู่นอกบ้านลูกเกเรขนาดไหน
- (58) ถ้าเรียนจบก็คงไม่ต้องห่วงแล้วละ

(ข้อความในชีวิตประจำวัน)

จากตัวอย่างรูปปฏิเสธ *ไม่* แสดงการปฏิเสธกริยาวลี *สามารถกลับมาทำงานได้อีก* ในตัวอย่าง (56); *เคยรู้ว่า...* ในตัวอย่าง (57); และ *ห่วง* ในตัวอย่าง (58) โดยมีคำกริยาช่วยคำแรก *คง* ทำหน้าที่ขยาย *ไม่สามารถกลับมาทำงานได้อีก* ในตัวอย่าง (56); *ไม่เคยรู้ว่า...* ในตัวอย่าง (57); และ *ไม่ต้องห่วงแล้ว* ในตัวอย่าง (58)

- (59) ลูกค้ายังไม่ต้องจ่ายเงินนะคะ รอของมาถึงก่อนก็ได้ค่ะ

(บทสนทนาที่ 51)

- (60) เงินเดือนเราสองคนรวมกันยังไม่ค่อยจะพอใช้จ่ายเลย

(ข้อความในชีวิตประจำวัน)

- (61) ตั้งแต่มนุษย์เริ่มรู้จักใช้ไฟมาจนถึงปัจจุบันนี้ เรายังไม่สามารถที่จะกล่าวได้ว่ามนุษย์สามารถควบคุมไฟให้อยู่แต่ในด้านการใช้ประโยชน์เท่านั้น ในทางตรงกันข้ามกลับมีการใช้ไฟในทางที่ไม่ถูกต้อง ด้วยความประมาท และสะเพร่า จนก่อให้เกิดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สินครั้งละมาก ๆ เป็นประจำ

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

จากตัวอย่าง รูปปฏิเสธ *ไม่* มีความหมายแสดงการปฏิเสธ มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมกริยาวลีที่ตามมา ได้แก่ *ต้องจ่ายเงิน* ในตัวอย่าง (59) แต่ในตัวอย่าง (60) จะเห็นว่าหน้า *ไม่* มีคำกริยาช่วย 1 คำ คือ *ยัง* ในขณะที่หลัง *ไม่* นั้นพบคำกริยาช่วย 2 คำ คือ *ค่อย* และ *จะ* โดยคำว่า *ค่อย* ที่ใช้ในประโยคปฏิเสธนี้จะปรากฏร่วมกับ *ไม่* แต่ไม่ปรากฏในประโยคบอกเล่า ในที่นี้ *ยัง* ทำหน้าที่ขยาย *ไม่ค่อยจะพอใช้จ่าย* ส่วน *ไม่* ในตัวอย่าง (61) แสดงการปฏิเสธกริยาวลี *สามารถที่จะกล่าวได้ว่า...* โดย *ยัง* ทำหน้าที่ขยาย *ไม่สามารถที่จะกล่าวได้ว่า...*

(62) พี่นิตเอาใจลูกมากไป วัน ๆ แทบไม่ต้องช่วยทำงานบ้านเลย

(ข้อความในชีวิตประจำวัน)

(63) ทำแต่งงานจนแทบไม่ได้ไปไหน

(ข้อความในชีวิตประจำวัน)

จากตัวอย่าง รูปปฏิเสธ *ไม่* แสดงการปฏิเสธ มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมกริยาวลีที่ตามมา ได้แก่ ต้องช่วยทำงานบ้าน ในตัวอย่าง (62) และ ได้ไปไหน ในตัวอย่าง (63) โดยมีคำกริยาช่วยคำแรก *แทบ* ทำหน้าที่ขยาย ไม่ต้องช่วยทำงานบ้าน ในตัวอย่าง (62) และ ไม่ได้ไปไหน ในตัวอย่าง (63)

(64) คนมักไม่ค่อยเชื่อเวลาผมพูดก็เลยโดนหลอก ผมไม่หลอกนะ แต่ไม่เชื่อผม

(ข้อความในชีวิตประจำวัน)

(65) คนมีเงินมักไม่ต้องติดคุก ที่นอนคุกคือคนจนอย่างพวกผม

(ข้อความในชีวิตประจำวัน)

(66) รูปแบบที่ง่ายที่สุดของการสื่อสารข้อมูลก็คือการสื่อสารข้อมูลระหว่างอุปกรณ์สื่อสาร 2 เครื่องที่ต่อถึงกันโดยตรงด้วยตัวกลางส่งข้อมูลในแบบจุดถึงจุด อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติอุปกรณ์สื่อสารทั้งสองนั้นมักไม่สามารถต่อถึงกันในลักษณะนี้ได้ เนื่องจากมีเหตุผลดังนี้ 1. อุปกรณ์สื่อสารทั้งสองนั้นอยู่ห่างกันมาก ทำให้ค่าใช้จ่ายในการต่อถึงกันสูงมาก 2. อุปกรณ์สื่อสารตัวหนึ่งอาจต้องการต่อไปยังอุปกรณ์สื่อสารต่าง ๆ จำนวนมากในเวลาต่าง ๆ กัน ตัวอย่างเช่น โทรศัพท์หรือคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์ปลายทางที่เราใช้กันอยู่ในปัจจุบัน

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

จากตัวอย่างข้างต้น *ไม่* มีความหมายแสดงการปฏิเสธ และมีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมกริยาวลีที่ตามมา โดยในตัวอย่าง (64) มี *ไม่* ปรากฏร่วมกับ *ค่อย* ดังที่พบได้บ่อยว่า *ค่อย* จะปรากฏร่วมกับ *ไม่* ในประโยคปฏิเสธเช่นนี้เสมอ ตามที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น ในที่นี้คำกริยาช่วยคำแรก *มัก* ทำหน้าที่ขยาย ไม่ค่อยเชื่อเวลาผมพูด ในขณะที่ตัวอย่าง (65) ใช้ *ไม่* ปฏิเสธกริยาวลี ต้องติดคุก โดยมี *มัก* ทำหน้าที่ขยาย ไม่ต้องติดคุก และ *ไม่* ในตัวอย่าง (66) ปฏิเสธ สามารถต่อถึงกันในลักษณะนี้ได้ โดยมีคำว่า *มัก* ทำหน้าที่ขยาย ไม่สามารถต่อถึงกันในลักษณะนี้ได้

(67) พกร่มไปด้วย แต่อาจไม่ต้องใช้ เอาไปเพื่อ ๆ

(ข้อความในชีวิตประจำวัน)

(68) พาแม่ไปเที่ยวปราสาทเขาพนมรุ้งกันดีไหม แม่น่าจะยังไม่เคยไป

(บทสนทนาที่ 52)

จากตัวอย่าง *ไม่* มีความหมายแสดงการปฏิเสธ มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมกริยาวลีที่ตามมาดังนี้ ในตัวอย่าง (67) *ไม่* ปฏิเสธกริยาวลี *ต้องใช้* และมีคำว่า *อาจ* ทำหน้าที่ขยาย *ไม่ต้องใช้* ในขณะที่ *ไม่* ในตัวอย่าง (68) ปฏิเสธ *เคยไป* แต่จะพบว่าหน้า *ไม่* มีคำช่วยกริยา 3 คำ ได้แก่ *น่า จะ และ ยัง* มาทำหน้าที่ขยาย *ไม่เคยไป*

จากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นว่า *ไม่* สามารถปรากฏระหว่างคำกริยาช่วยได้ กล่าวคือคำกริยาช่วยที่ปรากฏหลัง *ไม่* ในหัวข้อ 3.2.3.1 และคำกริยาช่วยที่ปรากฏหน้า *ไม่* ในหัวข้อ 3.2.3.2 สามารถปรากฏร่วมกันได้ โดยที่ *ไม่* มีความหมายแสดงการปฏิเสธ มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมกริยาวลีที่ตามมา และมีคำกริยาช่วยมาทำหน้าที่ขยายความหมายให้กับการปฏิเสธ

การวิจัยครั้งนี้ทำให้พบประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับการปรากฏของรูปปฏิเสธ *ไม่* ร่วมกับคำกริยาช่วยแสดงการณลักษณะ กล่าวคือ ในขอบเขตข้อมูลที่รวบรวมได้พบว่า *ไม่* สามารถปรากฏร่วมกับคำบ่งชี้การณลักษณะสมบูรณ์ (perfective aspect) ได้ แต่ไม่พบ *ไม่* ปรากฏร่วมกับคำบ่งชี้การณลักษณะไม่สมบูรณ์ (imperfective aspect) เช่น คำบ่งชี้การณลักษณะไม่สมบูรณ์ที่แสดงความต่อเนื่องของเหตุการณ์ (continuous aspect) ณ เวลาที่อ้างอิง เช่น *อยู่ และ กำลัง...อยู่* และคำบ่งชี้การณลักษณะไม่สมบูรณ์ที่แสดงความต่อเนื่องของเหตุการณ์อันเกิดจากความตั้งใจของผู้กระทำ (agent) ที่จะกระทำสิ่งนั้น ๆ (continuative aspect) เช่น *ไป และ เอา...เอา จะสังเกตได้ว่าหากมีการใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* ร่วมกับคำบ่งชี้การณลักษณะดังกล่าว จะมีคำบ่งชี้การณลักษณะ *ได้ 'get'* ซึ่งมีความหมายบอกโอกาส หรือแสดงการมีโอกาสได้กระทำเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว (ไพทยา มีสัจย์, 2540: 129)²² ปรากฏหลัง *ไม่* และแสดงความหมายว่าไม่ได้มีโอกาสกระทำเหตุการณ์ดังกล่าว*

²² ไพทยา มีสัจย์ (2540: 209 - 210) กล่าวว่า *ได้* เป็นคำที่ทำหน้าที่ได้ 2 หมวด หมวดคำประเภทแรกเป็นคำกริยา แบ่งเป็น 2 หมวดคำย่อย คือ 1) เป็นกริยาอาการ 2 ประเภท คือ ก) เป็นกริยากรรมหน้าบุพบทวลีที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า *แก่* มีความหมายว่า 'สิ่งหนึ่งตกเป็นของ' เช่น *บาปอันดีดลสงฆ์ให้แก่ผู้บ่ชื้อ* พบในสมัยสมัยสุโขทัย แต่ปัจจุบันไม่พบความหมายนี้แล้ว ข) เป็นกริยาอาการที่อยู่ท้ายประโยค มีความหมายว่า 'กระทำได้' และ 'สำเร็จ' เช่น *แต่งคนออกสกัดสืบหาไพร่มีชื้อให้จงได้* คาดว่ากริยาอาการ *ได้* นี้เป็นกริยาต้นคำของคำกริยาช่วย *ได้* และ 2) เป็นกริยาอาการ มีความหมายว่า 'เอาหรือรับมาเป็นของตน' ในปัจจุบันมักปรากฏร่วมกับคำว่า *รับ* เช่น *ได้รับรางวัล* ส่วนหมวดคำประเภทที่สองของ *ได้* คือ เป็นคำกริยาช่วย มีความหมายแสดงอรรถนุเคราะห์บอกโอกาส ใช้กับบริบทเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว หรือยังไม่เกิดขึ้นจริงก็ได้ เช่น *ขอกูจงได้เป็นพระเจ้าองค์หนึ่งในอนาคตกาล* ถ้าปรากฏในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว อาจจะใช้ร่วมกับคำว่า *แล้ว* หรือ *เคย* ซึ่งช่วยแสดงความหมายให้ชัดเจน

เหตุการณ์นั้นยังไม่ได้เกิดขึ้นจริง หรือสถานการณ์หรือสภาพยังไม่เปลี่ยนแปลงไป ดังตัวอย่าง (69) – (72)

- (69) เขาไม่ได้ขับรถอยู่/เขาไม่ได้กำลังขับรถอยู่
 (70) เขาไม่ได้วิ่งอยู่/เขาไม่ได้กำลังวิ่งอยู่
 (71) เขาไม่ได้อ่านหนังสือไปจนถึงเที่ยงคืนหรือสามทุ่มก็หลับแล้ว
 (72) เขาไม่ได้กินเอากินเอาจนจุก

(ข้อความในชีวิตประจำวัน)

ตัวอย่างข้างต้นมีความหมายว่าประธานของประโยคตัวอย่าง (69) – (70) ไม่ได้กำลังกระทำอาการขับรถ และไม่ได้กำลังวิ่งอยู่อย่างต่อเนื่องในขณะนั้นเพราะอาจจะกำลังทำสิ่งอื่นอยู่ก็เป็นได้ ในขณะที่ตัวอย่าง (71) แสดงการปฏิเสธว่าในอดีตที่ผ่านมา ประธานไม่มีโอกาสที่จะได้อ่านหนังสือต่อไปจนถึงเวลาเที่ยงคืนเนื่องจากหลับไปก่อน เช่นเดียวกับตัวอย่าง (72) ซึ่งแสดงให้เห็นทราบว่าในอดีตที่ผ่านมา ประธานไม่ได้กระทำอาการกินอาหารอย่างมูมมามจนจุกตามที่กล่าว จะเห็นได้ว่าคำกริยาช่วย ได้ ที่ปรากฏในตัวอย่างข้างต้นแสดงการมีโอกาสได้กระทำบางอย่าง ทั้งในบริบทเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว หรือยังไม่เกิดขึ้นจริงก็ได้ (ไพทยา มีสัตย์, 2540: 210) เมื่อมี ไม่ มาวางหน้ากริยาสีก็จะแสดงการปฏิเสธกริยาสีว่าประธานไม่ได้มีโอกาสในการกระทำสิ่งนั้น ๆ ตามที่กล่าว

3.2.4 [ไม่ + วิเศษณ์วลี]

รูปปฏิเสธ ไม่ สามารถปรากฏหน้าคำวิเศษณ์หรือวิเศษณ์วลีได้ คำวิเศษณ์ในที่นี้หมายถึงคำที่ทำหน้าที่ขยายคำนาม คำกริยา และคำวิเศษณ์เพื่อบอกคุณลักษณะ คุณภาพ หรือปริมาณ เช่น ก็ มาก น้อย ทั่ว ครบ ทุก และ ทั้งหมด เป็นต้น

- (73) พี่ให้ซ่อมตุ๊กไม่ก็ก็ก็บ่นซะแล้ว ไอ้อ้วนเอ๊ย
 (บทสนทนาที่ 53)
- (74) ฝนตกไม่ทั่วฟ้า
 (ข้อความในชีวิตประจำวัน)
- (75) ขับรถมาตั้งไกลแล้ว เพิ่งมาบอกแม่ว่าเอาหนังสือมาไม่ครบ
 (บทสนทนาที่ 54)
- (76) วันนี้มีคนมาเรียนไม่มากเท่าไร
 (ข้อความในชีวิตประจำวัน)
- (77) ไม่ทุกคนหรอกนะที่มีโอกาสได้เรียนหนังสือ
 (ข้อความในชีวิตประจำวัน)

จากตัวอย่าง จะเห็นว่าคำวิเศษณ์ *ก็* และ *ทั่ว* ขยายกริยาวลี *ซ้อมตีลูก* และ *ตก* ในตัวอย่าง (73) และ (74) ตามลำดับ ส่วนคำวิเศษณ์ *ครบ มาก* และ *ทุก* ขยายนามวลี *หนังสือ คน* และ *คน* ในตัวอย่าง (75) - (77) ตามลำดับ จะเห็นว่า *ไม่* มีความหมายแสดงการปฏิเสธ มีขอบเขตการปฏิเสธ ดังนี้ *ไม่* ในตัวอย่าง (73 - 74) มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมวิเศษณ์วลีที่ถูกใช้ขยายความหมายของประโยค ในขณะที่ *ไม่* ที่ปรากฏในตัวอย่าง (75 - 77) มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมนามวลี *หนังสือ คน* และ *คน* ตามลำดับ

3.2.5 *ไม่* ที่ปรากฏภายในหน่วยสร้างกริยาเรียง

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่ารูปปฏิเสธ *ไม่* สามารถปรากฏหน้าหน่วยสร้างกริยาเรียง และปรากฏภายในหน่วยสร้างกริยาเรียงดังต่อไปนี้

1) การเกิดต่อเนื่องกันของเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์

ในหน่วยสร้างกริยาเรียงนี้ พบ *ไม่* ปรากฏในหน่วยสร้างกริยาเรียงที่แสดงวัตถุประสงค์ของการกระทำแรก แต่ในหน่วยสร้างกริยาเรียงแสดงเหตุการณ์ก่อนผล *ไม่* จะปรากฏแทรกระหว่างกริยาวลีทั้งสองวลี แต่จะไม่ปรากฏหน้ากริยาวลีแรก ดังตัวอย่าง

ก. การแสดงวัตถุประสงค์ของการกระทำแรก

[*ไม่* + กริยา₁ + (นามวลี) + กริยา₂ + (นามวลี)]

หน่วยสร้างกริยาเรียงประเภทนี้ประกอบด้วยคำกริยาแสดงการกระทำด้วยความตั้งใจ 2 คำเรียงต่อกัน มีประธานร่วมกัน และแสดงการเกิดต่อเนื่องกัน 2 เหตุการณ์ ดังตัวอย่าง

- (78) ก. เขาไม่หันมามองพ่อแม่เลยนะ
 ข. *เขาหันไม่มามองพ่อแม่เลยนะ
- (79) ก. ได้ข่าวว่าเขาไม่ไปเรียน
 ข. *ได้ข่าวว่าเขาไปไม่เรียน
- (80) ก. ทำไมเขาไม่มารับเอกสารคะ
 ข. *ทำไมเขามาไม่รับเอกสารคะ

(ข้อความในชีวิตประจำวัน)

รูปปฏิเสธ *ไม่* ในตัวอย่าง (78ก), (79ก) และ (80ก) มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมกริยาวลีที่ตามมาตามทีละโยเกกล่าว โดย *ไม่* แสดงการปฏิเสธการกระทำของประธานว่าเขาไม่หันมามองพ่อ

แม่ในตัวอย่าง (78ก); เขาไม่ไปเรียนในตัวอย่าง (79ก); เขาไม่มารับเอกสารในตัวอย่าง (80ก) ซึ่งจะสังเกตได้ว่า ไม่พบว่ามีการใช้ *ไม่* แทรกกระหว่างนามวลีแรกและนามวลีที่สอง ในกรณีเช่นนี้ คีโยโกะได้ให้คำอธิบายในทางวัจนปฏิบัติตามแนวคิดของกิวอน (Givón, 1984 อ้างถึงใน คีโยโกะ, 2539: 45 – 49) ไว้ที่น่าสนใจว่า เหตุที่เป็นเช่นนี้เพราะตามปกติแล้ว ภูมิหลัง (background) ในการรับรู้ของเราเป็นโลกแห่งความเฉื่อย (inert universe) ซึ่งมองว่า “การไม่มี” หรือ “การไม่เกิดเหตุการณ์” เป็นเรื่องปกติ ไม่มีลักษณะเด่น (salient) ในขณะที่ “การมี” หรือ “การเกิดเหตุการณ์” เป็นเรื่องที่ไม่ปกติ และมีลักษณะเด่น หากมีการใช้ประโยคปฏิเสธก็จะแสดงว่า ผู้พูดมีภูมิหลังแห่งการรับรู้ที่ตรงข้ามกับโลกแห่งความเฉื่อย กล่าวคือ “การมี” หรือ “การเกิดเหตุการณ์” บ่อยครั้งหรือเป็นไปตามคาดหมาย จะกลายเป็นเรื่องปกติ ไม่มีลักษณะเด่น ในขณะที่ “การไม่มี” หรือ “การไม่เกิดเหตุการณ์” กลายเป็นเรื่องไม่ปกติและมีลักษณะเด่นแทน ดังนั้นการใช้ประโยคปฏิเสธว่าไม่มี หรือไม่เกิดเหตุการณ์ จึงเป็นเรื่องที่ควรค่าแก่การสื่อสาร คีโยโกะยังกล่าวเสริมอีกว่า กริยาวลีที่สองในหน่วยสร้างกริยาเรียงนี้ช่วยให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่กริยาวลีแรก ในที่นี้ขอยกตัวอย่าง (78) หน่วยสร้างกริยาเรียง *หันมามอง* แสดงเหตุการณ์ว่าประธานไม่ได้เพียงแต่หันมาเท่านั้น แต่ประธานหันมาและมองด้วย เช่นเดียวกับตัวอย่าง (79) *ไปเรียน* แสดงเหตุการณ์ทั้งหมดว่าประธานไม่ได้ไปเท่านั้น แต่ยังเรียนด้วย และตัวอย่าง (80) *มารับเอกสาร* แสดงเหตุการณ์ว่าประธานไม่ได้มาเฉย ๆ แต่ได้รับเอกสารไปด้วย การกล่าวเช่นนี้จัดเป็นการให้ข้อมูลที่เหมาะสมในแง่ที่มีการใช้กริยาวลีที่สองในการให้ข้อมูลเพิ่มเติมแก่กริยาวลีแรก การนำรูปปฏิเสธ *ไม่* มาวางแทรกระหว่างกริยาวลีทั้งสองจะทำให้การสื่อสารเหตุการณ์คลาดเคลื่อน เช่น *หันมา* แต่ไม่ได้มองไปด้วย ซึ่งนับว่าเป็นการสื่อสารที่แปลกและไม่เหมาะสม เนื่องจากเป็นการให้ข้อมูลที่เกินความจำเป็น ดังนั้นการจะปฏิเสธเหตุการณ์ซับซ้อนที่แสดงด้วยหน่วยสร้างกริยาเรียงเช่นนี้ จึงต้องวางรูปปฏิเสธ *ไม่* หน้ากริยาวลีแรกเพื่อปฏิเสธเหตุการณ์ทั้งเหตุการณ์เท่านั้น ไม่สามารถนำรูปปฏิเสธมาวางที่หน้ากริยาวลีที่สองได้

ข. การแสดงเหตุการณ์ก่อนผล

[กริยา₁ + (นามวลี) + *ไม่* + กริยา₂ + (นามวลี)]

หน่วยสร้างกริยาเรียงประเภทนี้ประกอบด้วยคำกริยา 2 คำ คำกริยาคำแรกแสดงเหตุการณ์เหตุ ส่วนใหญ่เป็นคำสรรกรมกริยาแสดงการกระทำซึ่งอาจมีความหมายโดยนัยแสดงเหตุการณ์ผล และคำกริยาคำที่สองแสดงเหตุการณ์ผล ดังตัวอย่าง

(81) กังบอกว่าเด็กส่วนมากธาตุยังอ่อน ถ้าต้มน้ำชาแก่ ๆ จะทำให้ท้องผูกได้ และจะนอน

ไม่หลับถ้าต้มน้ำชาเย็น

(82) อยากจะหลับ แต่ก็หลับไม่ลง

- (83) ขึ้นหอบสมบัติไปมาก คงเดินไม่ถึงแน่
- (84) น้องอจไปสอบสัมภาษณ์ ผลปรากฏว่าสอบไม่ผ่าน
- (85) การรู้จักเจียบฟังช่วยให้ผู้สัมภาษณ์ไม่ขัดจังหวะหรือถามคำถามต่อไปในขณะที่ผู้ถูกสัมภาษณ์ยังพูดไม่จบ
- (86) มองไม่เห็นความแตกต่างเลย

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่าการกระทำสิ่งใด ๆ ในกริยาวลีแรกจะแสดงเจตจำนง หรือความตั้งใจที่จะให้เกิดผลอย่างใดอย่างหนึ่งตามมาในกริยาวลีที่สอง เช่น *นอนหลับ* แสดงให้ทราบว่าเมื่อนอนแล้วย่อมต้องการที่จะหลับ; *หลับลง* สื่อความหมายว่า หลับแล้วก็ต้องการให้เกิดผลคือหลับได้ หรือที่เรียกว่าหลับลง; *เดินถึง* สื่อความหมายว่า เดินแล้วก็ย่อมต้องการไปถึงจุดหมายตามที่ตั้งไว้; *สอบผ่าน* สื่อความหมายว่า เมื่อสอบแล้วก็ย่อมต้องการให้เกิดผลคือผ่านการสอบ; *พูดจบ* สื่อความหมายว่า เมื่อพูดแล้วก็ย่อมต้องการให้เกิดผลคือพูดจบความ; และ *มองเห็น* สื่อความหมายว่า เมื่อมองสิ่งใดแล้วย่อมต้องการผลคือได้เห็นสิ่งที่กำลังมอง เมื่อมีรูปปฏิเสธ *ไม่* แทรกระหว่างกริยาวลีทั้งสอง *ไม่* จะมีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมที่กริยาวลีที่สอง แสดงความหมายปฏิเสธว่าผลจากการกระทำนั้นไม่ได้เกิดขึ้น ทั้งนี้มักไม่พบว่ารูปปฏิเสธ *ไม่* ปรากฏหน้ากริยาวลีแรก เช่น **ไม่หลับลง* ด้วยเหตุผลที่ว่ากริยาวลีแรกกว่าไม่นอน ย่อมไม่เกิดผลในกริยาวลีที่สองตามที่คิโยโกะ (2539: 75) กล่าวไว้ว่า ถ้าไม่มีการกระทำ ย่อมไม่ปรากฏผล จึงไม่มีความจำเป็นในการสื่อสารว่าผลไม่เกิดขึ้นในกรณีที่ไม่มีการกระทำใด ๆ

อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าสามารถแทรก *ไม่* หน้าคำกริยาแรกได้ในบางบริบทที่มีคำหรือข้อความอื่นมาประกอบ เช่น ประโยค *ผู้ร้ายฆ่าตำรวจไม่ตาย* (กึ่งกาญจน์ เทพกาญจน์, 2559: 113) อาจพูดได้ว่า *ผู้ร้ายไม่ฆ่าตำรวจตายก็ดีแล้ว* ในบริบทที่ต้องการสื่อความหมายว่าโชคดีที่ตำรวจไม่พลาดท่าโดนคนร้ายฆ่าตาย จากข้อมูล ผู้วิจัยพบว่ามีการใช้ *ไม่* แทรกหน้าคำกริยาแรกในกรณีเช่นนี้ดังตัวอย่าง

- (87) น้องปั่นชนมาก เอามือเหยียบบ่อปลาออกสการ์ ปลาไม่จับนิ้วขาดก็ดีแล้ว
(บทสนทนาที่ 67)
- (88) ช้ามถนนไม่ดูเลย รถไม่ชนตายก็บุญแล้ว
(ข้อความในชีวิตประจำวัน)
- (89) เมฆขนาดนี้ ไม่ชนคนตายก็บุญแล้ว
(ข้อความในชีวิตประจำวัน)

ตัวอย่าง (87) – (79) ข้างต้นแสดงให้เห็นว่ามีการแทรก *ไม่* หน้ากริยาวิเศษณ์ได้ในบางบริบท เช่น ในตัวอย่าง (87) มีการกล่าวว่ *ปลาไม่จับนิ้วขาดก็ดีแล้ว* เพื่อสื่อว่าเป็นเรื่องโชคดีและน่าโล่งใจที่ ไมโดนปลาออสการ์กัดนิ้วขาดทั้ง ๆ ที่เอานิ้วไปแห่บ่อปลากินเนื้อนิสยตุร้ายอาศัยอยู่; ในตัวอย่าง (88) เป็นการกล่าวถึงผู้หญิงคนหนึ่งที่เกิดข้ามถนนโดยไม่ดูทางให้ดีกว่า ซึ่งการกระทำที่ไม่ระมัดระวัง เช่นนั้นน่าจะทำให้เกิดอันตรายถึงชีวิต แต่การพูดว่า *รถไม่ชนตายก็บุญแล้ว* ทำให้ทราบว่าเหตุการณ์ที่ รถมชนเธอยังไม่เกิดขึ้น เธอจึงยังไม่ตาย เช่นเดียวกับตัวอย่าง (89) ที่พูดว่า *เมฆขนาดนี้ ไม่ชนคนตาย ก็บุญแล้ว* สื่อให้เห็นว่าการดีมีสุราจนเมาแล้วไปขับรถนั้นสามารถก่อให้เกิดอุบัติเหตุร้ายแรง เช่น อาจ ขับรถไปชนคนตายได้ แต่ผู้พูดก็รู้สึกว่โล่งใจที่หญิงสาวที่เห็นว่เมฆจนแทบไม่ได้สตินี้ไม่ได้ขับรถชน คนตาย จากตัวอย่าง จะเห็นว่แม้จะไม่มีเหตุการณ์เหตุเกิดขึ้น คือ ปลาจับนิ้ว มีรถชน และ ขับรถ ชนคนอื่น แต่จะเห็นว่มีการกล่าวถึงเหตุการณ์ผล คือ (ปลาจับนิ้ว)ขาด (รถชน)ตาย และ (ชนคน) ตาย เพื่อเน้นย้ำว่เหตุการณ์เหตุสามารถนำไปสู่เหตุการณ์ผลที่ร้ายแรงได้ และการที่รอดพ้นจาก เหตุการณ์ที่ร้ายแรงนี้ได้เป็นเรื่องโชคดีเพียงใด

2) การเกิดพร้อมกันของเหตุการณ์ 2 เหตุการณ์

[*ไม่* + กริยา₁ + (นามวลี) + กริยา₂ + (นามวลี)]

รูปปฏิเสธ *ไม่* สามารถปรากฏหน้าคำกริยาคำแรกของหน่วยสร้างกริยาเรียงประเภนี้ได้ แต่ ไม่สามารถปรากฏหน้าคำกริยาคำที่สองได้ ดังตัวอย่าง

(90) ก. แม่อ่านข้อความแล้ว แต่ไม่พิมพ์ตอบมา

ข. *แม่อ่านข้อความแล้ว แต่พิมพ์ไม่ตอบมา

(บทสนทนาที่ 68)

(91) ก. ปืมไม่กราบลาคุณยายก่อนหรือ?

ข. *ปืมกราบไม่ลาคุณยายก่อนหรือ?

(บทสนทนาที่ 69)

จากตัวอย่าง (90ก) และ (91ก) ข้างต้นจะเห็นว่ *ไม่* มีความหมายแสดงการปฏิเสธ มี ขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมกริยาวิเศษณ์ทั้งสอง ปฏิเสธเหตุการณ์ทั้งหมดของประโยคที่เกิดพร้อมกัน คือ *พิมพ์ตอบ* และ *กราบลา* ว่ *แม่ไม่พิมพ์ตอบมา* ใน (90ก) และ *ปืมไม่กราบลาคุณยาย* ใน (91ก) ในกรณีเช่นนี้จะไม่สามารถแทรกรูปปฏิเสธ *ไม่* ระหว่างกริยาวิเศษณ์ทั้งสองได้เพราะเป็นการกระทำที่ทับ ซ้อนกันจนไม่สามารถแยกจากกันได้ กล่าวคือ การกระทำอาการ *พิมพ์* และ *กราบ* เป็นการกระทำที่ แสดงวัตถุประสงค์แห่งการกระทำนั้นด้วย คือ *ตอบ* และ *ลา* ตามลำดับ กล่าวคือ แม่เป็นผู้กระทำ อาการพิมพ์เพื่อตอบในขณะที่เดียวกัน เช่นเดียวกับปืมที่ได้กระทำอาการกราบเพื่อลาคุณยายใน

ขณะเดียวกัน จะเห็นได้ว่ากริยาเรียงในกระบวนนี้แสดงเหตุการณ์เพียง 1 เหตุการณ์ที่มีลักษณะซับซ้อน เป็นการกระทำโดยผู้กระทำคนเดียวกัน ในเวลาเดียวกัน และสถานที่เดียวกัน และไม่สามารถกล่าวว่ามีกริยากระทำโดยปฏิเสธเหตุผลแห่งการกระทำว่า *พิมพ์ไม่ตอบ หรือ *กราบไม่ลา ได้

3) คำกริยาคำหนึ่งแสดงอากัปกริยาหรือลักษณะของการกระทำที่แสดงโดยคำกริยาอีกคำหนึ่ง

ก. ลักษณะท่าทางของร่างกายขณะที่ประธานกำลังกระทำอาการ

[ไม่ + กริยา₁ + (นามวลี) + กริยา₂ + (นามวลี)]

(92) ตอนนี้เธอไม่เดินอ่านหนังสือเหมือนตอนอยู่โรงเรียนแล้วใช่ไหม?

(บทสนทนาที่ 71)

(93) พระราชาให้เราเอาไฟมาชู่ พระเตมีย์ก็ไม่แสดงความตกใจกลัว อายุหกขวบเอาช้ำมาชู่ เจ็ดขวบเองงูมาชู่ พระเตมีย์ก็ไม่หวาดกลัว ไม่ถอยหนีเหมือนเด็กอื่น ๆ

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

จากตัวอย่างข้างต้น รูปปฏิเสธ ไม่ ปรากฏหน้ากริยาวลีแรก มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมกริยาวลีทั้งสองคือ เดินอ่านหนังสือ ในตัวอย่าง (92) และ ถอยหนี ในตัวอย่าง (93) โดย ไม่ แสดงการปฏิเสธเหตุการณ์ทั้งเหตุการณ์ในประโยคว่าได้เกิดขึ้น

ข. ลักษณะ อากัปกริยา และวิธีการในการกระทำอาการของประธานหรือลักษณะของการเกิดขึ้นของเหตุการณ์

[ไม่ + กริยา₁ + (นามวลี) + กริยา₂ + (นามวลี)]

(94) เราเห็นต้นกล้วยเป็นครั้งแรกในชีวิต แต่ตอนนั้นเราไม่รู้จักมัน ไม่รู้ว่าผลของมันกินได้ และเราไม่กล้าลอง

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

(95) ยังไม่ทันไร จะลาโรมเสียแล้ว แต่ถ้าไม่รีบตัดใจลา ก็เห็นจะไปไหนไม่รอด

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

จากตัวอย่าง รูปปฏิเสธ ไม่ ปรากฏหน้ากริยาวลีแรกของหน่วยสร้างกริยาเรียง มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมกริยาวลีทั้งสอง คือ กล้าลอง ในตัวอย่าง (94) และ ตัดใจลา ในตัวอย่าง (95) โดย ไม่ แสดงการปฏิเสธเหตุการณ์ทั้งเหตุการณ์ในประโยค

เหตุผลที่ *ไม่* ไม่สามารถปรากฏแทรกระหว่างกริยาวลีทั้งสองในกระสวยย่อยทั้งสองกระสวย ในหัวข้อ 3 ก) และ 3 ข) ได้นั้นเป็นเพราะหน่วยสร้างกริยาเรียงในกระสวยนี้แสดงเหตุการณ์ซับซ้อน เพียงเหตุการณ์เดียวโดยผู้กระทำคนเดียวกัน กระทำในเวลาและสถานที่เดียวกัน โดยคำกริยาคำหนึ่ง แสดงอากัปกริยาหรือลักษณะของการกระทำที่แสดงโดยคำกริยาอีกคำหนึ่ง เช่น กริยาเรียง *เดินอ่านหนังสือ* นี้มีกริยาวลี *อ่านหนังสือ* แสดงลักษณะอาการของ *เดิน* ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดพร้อมกันหรือทับซ้อนกัน กล่าวคือ เขาเดินไปด้วยและอ่านหนังสือไปด้วยในขณะเดียวกัน ซึ่งเป็นการกระทำที่เกิดขึ้นพร้อมกัน ไม่ใช่เหตุการณ์ 2 เหตุการณ์ที่มีการกระทำต่อเนื่องกัน เช่น เดินไปก่อน แล้วค่อยอ่านหนังสือในภายหลัง หากจะมีการปฏิเสธก็ต้องปฏิเสธเหตุการณ์ทั้งหมดด้วยการวาง *ไม่* หน้ากริยาวลีแรก แต่จะไม่สามารถปฏิเสธโดยการแทรก *ไม่* ระหว่างกริยาวลีทั้งสองได้

4) คำกริยาคำหนึ่งแสดงความรู้สึกรู้สึกหรือทัศนคติที่มีต่อการกระทำที่แสดงโดยคำกริยาอีกคำหนึ่ง

กระสวยนี้สามารถแบ่งออกเป็น 2 กระสวยย่อย เนื่องจากรูปปฏิเสธ *ไม่* สามารถปรากฏหน้ากริยาวลีแรก หรือปรากฏแทรกระหว่างกริยาวลีทั้งสองได้ ดังนี้

ก. [*ไม่* + กริยา₁ + (นามวลี) + กริยา₂ + (นามวลี)]

(96) ดิฉันไม่ค่อยชอบพูด ไม่ชอบอธิบาย เขาน่าจะรู้อเองว่าเขาทำอะไรให้ดิฉันถึงโกรธและงอน

(97) เพลงที่ไม่มีเสียงดนตรีประกอบมีเพียงแค่เสียงของเขาเพียงอย่างเดียว แม้มันจะเพี้ยนจนแทบจะผิดทำนองกลายเป็นคนละเพลง แต่เนื้อหานั้นก็ทำเอากลางดาวพูดอะไรไม่ออก นึกอยากจะปิดหูไม่อยากจะฟัง ไม่อยากจะได้ยิน

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

จากตัวอย่าง รูปปฏิเสธ *ไม่* ปรากฏหน้ากริยาวลีแรก แต่มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมกริยาวลีทั้งสอง ได้แก่ *ชอบอธิบาย* ในตัวอย่าง (96) และ *อยากฟัง* และ *อยากได้ยิน* ในตัวอย่าง (97) การปฏิเสธในกระสวยนี้สื่อความหมายว่าไม่ต้องการที่จะกระทำสิ่งที่กล่าว ต่างจากกระสวยในข้อ ข) ต่อไปนี้ที่รูปปฏิเสธ *ไม่* ปรากฏแทรกระหว่างกริยาวลีทั้งสอง ดังนี้

ข. [กริยา₁ + (นามวลี) + *ไม่* + กริยา₂ + (นามวลี)]

(98) เธออยากไม่มาตึก ขนมอรัย ๆ ทั้งนั้นเลย

(บทสนทนาที่ 72)

- (99) เมื่อก่อนเดินทางบ่อยมาก ปีที่แล้วก็เดือนละสองสามครั้งเหนื่อย พอปีนี้เราก็มีระดับผู้จัดการที่สามารถไปแทนเราได้แล้ว อย่างอาทิตย์นี้ต้องไปญี่ปุ่นก็ขอไม่ไป ส่งลูกน้องไปแทนเพราะมันหนาวมาก ทนไม่ไหว

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

จากตัวอย่าง รูปปฏิเสธ *ไม่* ปรากฏระหว่างกริยาวลีทั้งสอง และมีขอบเขตการปฏิเสธที่กริยาวลีที่สอง ได้แก่ *มา* และ *ไป* กระบวนการนี้สื่อความหมายว่าประธานมีความต้องการที่จะไม่กระทำสิ่งที่กล่าวถึงในกริยาวลีที่สอง เช่น ตัวอย่าง (98) แสดงให้ทราบว่า *เธอ* ซึ่งเป็นประธานของประโยคมีความต้องการที่จะไม่มาร่วมงานเลี้ยง ผู้พูดจึงกล่าวด้วยเจตนาที่จะประจบว่าเธอพลาดโอกาสที่จะได้กินขนมอร่อยในงานเลี้ยง เพราะผู้พูดได้ชวนให้เพื่อนมางานเลี้ยงด้วยกันแล้ว แต่เพื่อนไม่ยอมมาด้วย และตัวอย่าง (99) แสดงให้ทราบว่าประธานของประโยคมีความต้องการที่จะขอบางสิ่งกับผู้พูด และสิ่งที่ขอคือ ขอไม่ไปญี่ปุ่น เพราะผู้พูดทนอากาศหนาวไม่ไหว คีโยโกะ (2539: 58) ได้จัดให้กระบวนการนี้ *ไม่* ปรากฏระหว่างคำกริยาทั้งสองนี้เป็นบริบทพิเศษ และอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในกระบวนการนี้ว่า เกิดจากการที่คำว่า *ขอ* แสดงความต้องการของผู้พูด ซึ่งเกี่ยวข้องกับความต้องการของผู้ฟังด้วย ทำให้เกิดความขัดแย้งกันระหว่างความต้องการของทั้งสองฝ่าย ทำให้สามารถแทรกปฏิเสธ *ไม่* ระหว่างกริยาทั้งสองได้

5) คำกริยาคำหนึ่งแสดงการรับรู้(ทางประสาทสัมผัส)เหตุการณ์ที่แสดงโดยคำกริยาอีกคำหนึ่ง

[*ไม่* + กริยา₁ + (นามวลี) + กริยา₂ + (นามวลี)]

(100) พวกเราไม่ได้ยินเธอร้องเพลงนานแล้วนะ

(101) ก. วันนี้ไม่เห็นพื้นพอกไปวิ่ง

ข. วันนี้เห็นพื้นพไม่ออกไปวิ่ง

(102) ก. ฉันไม่เห็นเขาดูแลแม่

ข. ฉันเห็นเขาไม่ดูแลแม่

(ข้อความในชีวิตประจำวัน)

จากตัวอย่าง รูปปฏิเสธ *ไม่* ปรากฏหน้ากริยาวลีแรกคือ ได้ยินเธอ ในตัวอย่าง (100) และ เห็นเธอ ในตัวอย่าง (101ก) *ไม่* มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมที่กริยาวลีทั้งสอง แสดงการปฏิเสธเหตุการณ์ทั้งเหตุการณ์ กล่าวคือ ประธานของประโยคไม่ได้ยินหญิงสาวร้องเพลง และประธานไม่เห็นพื้นวิ่ง แต่มีประเด็นที่น่าสังเกตว่า *ไม่* ในตัวอย่าง (100) ไม่สามารถปรากฏหน้าคำกริยาคำที่สองได้

เนื่องจากการกล่าวว่าได้ยินใครสักคนร้องเพลงนั้นเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นได้ตามปกติและเป็นที่น่าสนใจได้ ในขณะที่การกล่าวว่า *พวกเราได้ยินเธอไม่ร้องเพลงนานแล้วนะ ย่อมเป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ เพราะหากไม่มีการร้องเพลงก็ย่อมเป็นไปไม่ได้ที่จะได้ยินเสียงเพลง ต่างจากตัวอย่าง (101) ที่สามารถแทรก ไม่ ได้ทั้ง 2 ตำแหน่งคือ หน้ากริยาวลีแรก เห็นพี่นพ ในตัวอย่าง (101ก) หรือหน้ากริยาวลีที่สอง ออกไปวิ่ง ในตัวอย่าง (101ข) อย่างไรก็ตาม ตัวอย่างทั้งคู่มิมีความหมายที่แตกต่างกัน กล่าวคือประโยค วันนี้เห็นพี่นพไม่ออกไปวิ่ง สื่อความหมายว่าผู้พูดใช้การรับรู้ทางกายภาพ ซึ่งเป็นประสาทสัมผัสทางตา ในการมองเห็นว่านพไม่ได้ออกไปวิ่ง ในขณะที่การใช้รูปปฏิเสธ ไม่ หน้าคำว่า เห็น ใน วันนี้ไม่เห็นพี่นพออกไปวิ่ง แสดงความคิดเห็นเชิงขัดแย้งของผู้พูดที่แฝงอยู่ (ปริญญา วงษ์ตะวัน, 2552) เช่นเดียวกับ ตัวอย่าง (102ข) ฉันเห็นเขาไม่ดูแลแม่ ที่สื่อความหมายว่าประธานของประโยคใช้ประสาทสัมผัสทางตาที่ทำให้เห็นว่าเขาไม่ดูแลแม่ ในขณะที่ตัวอย่าง (102ก) ฉันไม่เห็นเขาดูแลแม่ แฝงความคิดเห็นเชิงขัดแย้งต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

6) คำกริยาคำหนึ่งแสดงการ “ปฏิบัติกร” ต่อการกระทำหนึ่ง ๆ

[ไม่ + กริยา₁ + (นามวลี) + กริยา₂ + (นามวลี)]

(103) ลูกสาวเธอยังไม่หยุดร้องไห้เลย

(104) ไม่ต้องห่วง หนูไม่ลืมทำรายงานแน่นอน

(105) ยังไม่เริ่มทำวิทยานิพนธ์เลย

(ข้อความในชีวิตประจำวัน)

จากตัวอย่างข้างต้น รูปปฏิเสธ ไม่ ปรากฏหน้ากริยาวลีแรก แต่มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมกริยาวลีทั้งสอง ในตัวอย่าง (103) ไม่ แสดงการปฏิเสธกริยาวลี หยุดร้องไห้ โดยคำกริยาคำแรกคือ หยุด แสดงการปฏิบัติกรต่อคำกริยาที่สอง ร้องไห้; ในตัวอย่าง (104) ไม่ แสดงการปฏิเสธกริยาวลี ลืมทำรายงาน โดยคำกริยาคำแรก ลืม แสดงการปฏิบัติกรต่อกริยาวลีที่สอง ทำรายงาน; และในตัวอย่าง (105) ไม่ แสดงการปฏิเสธกริยาวลี เริ่มทำวิทยานิพนธ์ โดยคำกริยาคำแรก เริ่ม แสดงการปฏิบัติกรต่อกริยาวลีที่สอง ทำวิทยานิพนธ์ เมื่อนำ ไม่ มาวางหน้ากริยาวลีแรก จะแสดงการปฏิเสธการกระทำทั้งหมด

7) ความสัมพันธ์ในเชิงเท่าเทียมกันและเปรียบเทียบ

[กริยา₁ + (นามวลี) + ไม่ + กริยา₂ + (นามวลี)]

รูปปฏิเสธ ไม่ สามารถปรากฏหน้าคำกริยา คำที่สองหรือกริยาวลีที่สองได้เพียงตำแหน่งเดียว ดังตัวอย่าง

(106) ลองฟังเสียงในคลิปแล้ว พูดไม่เหมือนคุณพนมเลย

(ข้อความในชีวิตประจำวัน)

(107) อุ้มวิ่งไม่เก่งเท่าอัน

(ข้อความในชีวิตประจำวัน)

(108) ทำตัวไม่เป็นกุลสตรี

(ข้อความในชีวิตประจำวัน)

(109) ชื่อของเธอที่ตั้งออกจากปาก ฟังไม่คล้ายชื่อของเธออีกต่อไป

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

ในตัวอย่างข้างต้น รูปปฏิเสธ ไม่ ปรากฏระหว่างกริยาวลีแรกและกริยาวลีที่สองของหน่วยสร้างกริยาเรียงแสดงความสัมพันธ์ในเชิงเท่าเทียมและเปรียบเทียบ มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมที่กริยาวลีที่สองเท่านั้น กล่าวคือ ในตัวอย่าง (106) ไม่ ปฏิเสธกริยาวลี เหมือนคุณพนมเลย; ในตัวอย่าง (107) ไม่ ปฏิเสธกริยาวลี เก่งเท่าอัน; ในตัวอย่าง (108) ไม่ ปฏิเสธกริยาวลี เป็นกุลสตรี; และในตัวอย่าง (109) ไม่ ปฏิเสธกริยาวลี คล้ายชื่อของเธอ

8) คำกริยาเรียงแสดงทิศทางของการเคลื่อนที่ที่แสดงโดยคำกริยาอีกคำหนึ่ง

[ไม่ + กริยา₁ + (นามวลี) + กริยา₂ + (นามวลี)]

รูปปฏิเสธ ไม่ สามารถปรากฏหน้ากริยาวลีแรกของหน่วยสร้างกริยาเรียงประเภทนี้ ซึ่งมีคำกริยาแสดงทิศทางได้มากกว่า 1 คำ ดังตัวอย่าง

(110) ไม่ย้อนกลับไปทางเดิม

(111) เพราะกลัวผีไง เลยไม่พายเรือผ่านไปทางนั้น

(112) ไม่ขึ้นมาคุยกันก่อนหรือ

(ข้อความในชีวิตประจำวัน)

รูปปฏิเสธ *ไม่* ซึ่งปรากฏหน้ากริยาวิเศษณ์แรกในหน่วยสร้างกริยาเรียงประเภทนี้แสดงความหมายปฏิเสธ และมีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมกริยาวิเศษณ์ทั้งสอง ได้แก่ *ย้อนกลับไปทางเดิม* ในตัวอย่าง (110); *พายเรือผ่านไปทางนั้น* ในตัวอย่าง (111); และ *ขึ้นมาคุยกันก่อน* ในตัวอย่าง (112)

จะเห็นได้ว่าหน่วยสร้างพื้นฐานกริยาเรียงที่กล่าวมาแล้วข้างต้นล้วนแสดงเหตุการณ์เพียงเหตุการณ์เดียว แม้จะมีเหตุการณ์ซับซ้อนหรือเหตุการณ์มากกว่า 1 เหตุการณ์เรียงต่อกัน แต่ไม่มีช่วงต่อระหว่างเหตุการณ์ที่สังเกตเห็นได้ตามที่กึ่งกาญจน์ (2553) กล่าวไว้ เมื่อมีรูปปฏิเสธ *ไม่* ปรากฏหน้ากริยาวิเศษณ์แรก จะมีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมกริยาวิเศษณ์ทั้งสอง แสดงการปฏิเสธการกระทำของประธานหรือเหตุการณ์ในประโยค ในขณะที่ *ไม่* ที่ปรากฏหน้ากริยาวิเศษณ์ที่สองจะมีขอบเขตการปฏิเสธที่กริยาวิเศษณ์ที่สองเท่านั้น

ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของรูปปฏิเสธ *ไม่* ที่ปรากฏลำพังหรือปรากฏร่วมกับคำลงท้าย ปรากฏหน้ากริยาวิเศษณ์ ปรากฏหน้าคำกริยาช่วย ปรากฏหน้าวิเศษณ์วิลี และปรากฏภายในหน่วยสร้างกริยาเรียง โดย *ไม่* มีความหมายทางอรรถศาสตร์แสดงการปฏิเสธ มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมคำหรือวลีที่ตามมา ส่วนในหัวข้อต่อไปจะเป็นการกล่าวถึงคุณสมบัติทางวจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่*

3.3 คุณสมบัติทางวจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่*

หัวข้อ 3.2 ข้างต้นเป็นการกล่าวถึงคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของรูปปฏิเสธ *ไม่* ส่วนในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงคุณสมบัติทางวจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่* ซึ่งต้องอาศัยการตีความและการอนุมานจากบริบทแวดล้อมในบริบทการสื่อสารทั้งที่เป็นการเขียนและการพูด และจากที่กล่าวมาแล้วตอนต้นจะเห็นว่ารูปปฏิเสธ *ไม่* ที่ปรากฏในบริบทที่เป็นการสนทนานั้นจะปรากฏเป็นคู่ถ้อยคำ (adjacency pairs) ซึ่งเป็นการแสดงปฏิสัมพันธ์หรือการโต้ตอบถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาในผลัดการสนทนา ก่อนหน้า คู่ถ้อยคำนี้เกิดจากการที่ผู้ร่วมสนทนามีการพูดโต้ตอบกัน เช่น มีการถามแล้วมีการตอบ (Schegloff & Sacks, 1973: 295 - 296; Schiffrin, 1994: 237, 340) และการใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* ในการโต้ตอบถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาในผลัดก่อนหน้า ซึ่งผู้วิจัยพบว่าผู้พูดสามารถใช้ *ไม่* ในการโต้ตอบถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนา โดยไม่คำนึงว่าถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาจะเป็นคำถาม การบอกเล่า คำสั่ง หรือคำขอร้อง ดังต่อไปนี้

1) รูปปฏิเสธ *ไม่* ที่ใช้โต้ตอบผลัดการสนทนาที่เป็นคำถาม

จากข้อมูล พบว่าผู้พูดสามารถใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* ในการโต้ตอบประโยคคำถาม 3 ประเภท คือ คำถามปลายปิด คำถามปลายเปิด และคำถามลูกผสมหรือคำถามที่มีทั้งคำถามปลายปิดและคำถาม

ปลายเปิดอยู่ในคำถามเดียวกัน ในที่นี้จึงจะขอกล่าวถึงคำถามประเภทต่าง ๆ โดยอ้างอิงจากอิวาซากิ และอิงคาภิรมย์ (Iwasaki and Ingkaphirom, 2005) ซึ่งได้กล่าวว่า คำถามมี 2 ประเภทหลัก คำถามประเภทแรกคือ คำถามปลายปิด (closed questions/ yes-no questions) เรียกอีกอย่างหนึ่งว่า คำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธ แบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อย ได้แก่ 1) คำถามปลายปิดที่มีคำลงท้ายคำถามว่า *ไหม หรือเปล่า หรือยัง (แล้วหรือยัง/ยัง) และ หรือ* และ 2) คำถามต่อสร้อย (tag questions) ซึ่งมีคำลงท้ายคำถามว่า *ใช่ไหม ใช่หรือเปล่า และ ไม่ใช่หรือ* คำถามประเภทที่สองคือ คำถามปลายเปิด (open questions/ question-word questions) หรือคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบสามารถให้ข้อมูลคำตอบได้มากกว่าคำถามปลายปิด คำถามปลายเปิดนี้แบ่งออกเป็นประเภทย่อย 3 ประเภทตามคำที่ใช้ในการถาม (question words) ได้แก่ 1) คำที่ใช้ถามเกี่ยวกับหน่วยนาม (nominal question words) ได้แก่ *ใคร และ อะไร* 2) คำที่ใช้ถามเกี่ยวกับหน่วยคุณศัพท์ (adjectival question words) ได้แก่ *ไหน และ ก็* และ 3) คำที่ใช้ถามเกี่ยวกับหน่วยวิเศษณ์ (adverbial question words) ได้แก่ *เมื่อไหร่ เท่าไหร่ อย่างไร/ยังไง และ ทำไม* นอกจากคำถาม 2 ประเภทใหญ่ คือ คำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิดตามที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยพบว่ามีการใช้คำถามลูกผสมด้วยเช่นกัน คำถามลูกผสมที่พบในข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ เป็นคำถามที่ประกอบด้วยคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิดอยู่ในคำถามเดียวกัน จากข้อมูลที่รวบรวมได้ พบว่าผู้พูดใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* ในการโต้ตอบคำถามทั้งที่เป็นคำถามปลายปิด คำถามปลายเปิด และคำถามลูกผสม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ก. การใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* โต้ตอบคำถามปลายปิด

คำถามปลายปิดที่พบในข้อมูลมี 2 ประเภทย่อย ได้แก่ คำถามปลายปิดเชิงบอกเล่า เช่น *ไปวิ่งด้วยกันไหม* และ *นั่งลองผัดผักโขบเขียนดูไหม* และคำถามเชิงปฏิเสธ เช่น *ไม่ไปกินข้าวด้วยกันเหรอ* และ *ไม่กินจิ๊กหรือ* ซึ่งผู้พูดสามารถใช้ *ไม่* ในการตอบปฏิเสธได้เช่นเดียวกัน ดังต่อไปนี้

(113) แสนบุญ: ถ้าผมจะขอคุยด้วยสักสิบนาที จะรบกวนการพักผ่อนของคุณหรือเปล่า?

มิเรียม: ไม่ค่ะ เจริญ

(กิจฉัตร, 2542: 28 - 29)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นบทสนทนาระหว่างแสนบุญและมิเรียม แสนบุญไปเยี่ยมมิเรียมซึ่งพักรักษาตัวอยู่ที่โรงพยาบาลและต้องการคุยกับเธอ เขาจึงถามเธอด้วยการใช้คำถามปลายปิดว่า *ถ้าผมจะขอคุยด้วยสักสิบนาที จะรบกวนการพักผ่อนของคุณหรือเปล่า?* การใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* ของมิเรียมในที่นี้ไม่ได้แสดงการปฏิเสธในระดับประโยค และไม่ได้ใช้ปฏิเสธคำลงท้าย *ค่ะ* ที่ตามมา แต่มิเรียมใช้ *ไม่* ในการปฏิเสธเหตุการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้น (irrealis) ที่ปรากฏอยู่ในคำถามของแสนบุญในผลัดแรกอย่าง

ตรงไปตรงมา ส่วนการใช้คำลงท้าย *คะ* ของมิเรียมนั้นแสดงให้เห็นให้ทราบว่าเธอต้องการรักษาความสุภาพในการสนทนากับแสนบุญ ซึ่งเป็นเจ้านายของเธอ

(114) “แกงไม่อร่อยรีคะ” นิลลาถามตามมารยาท เมื่อเห็นฝ่ายนั้นจับช้อนแล้วก็วางหลายครั้งเต็มที “งั้นลองผัดผักโป๊ยเซียนดูใหม่ ผักหวานกรอบดีออกคะ”

“ไม่ละครับ ผมไม่ใช่ลีนตะเข้อย่างบางคน” เป็นคำตอบเหน็บแนมตามเคย เมื่อเจ้าตัวอารมณเสียจนห้ามตัวเองไม่อยู่ “กิน ๆ กันให้เสร็จไปดีกว่า”

(ว. วินิจฉัยกุล, 2545: 539)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสนทนาระหว่างนิลลาและสิระที่กำลังหงุดหงิดกับการรับประทานแกงสำเร็จรูปซึ่งมีจำหน่ายในรูปอาหารแช่แข็งและมีรสชาติไม่ถูกปาก เมื่อนิลลาสั่งเกตเห็นอาการของเขา จึงได้ถามด้วยการใช้คำถามปลายปิดว่า *งั้นลองผัดผักโป๊ยเซียนดูใหม่ ผักหวานกรอบดีออกคะ* เพื่อชักชวนให้เขารับประทานผัดผักซึ่งมีความสดและหวานกรอบแทน แต่สิระปฏิเสธคำชวนซึ่งอยู่ในรูปประโยคคำถามนั้นด้วยการกล่าวว่า *ไม่ละครับ* ในที่นี้รูปปฏิเสธ *ไม่* มีความหมายแสดงการปฏิเสธถ้อยคำที่เป็นการเชิญชวนให้รับประทานอาหารของนิลลาที่อยู่ในผลัดก่อนหน้า ซึ่งการปฏิเสธคำชวนนี้จัดเป็นการปฏิเสธเหตุการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้นจริง และจะสังเกตได้ว่าแม้สิระจะอารมณ์ไม่ดี แต่เขาได้พยายามรักษาความสุภาพในการสนทนาโดยการใช้คำลงท้ายว่า *ครับ* ในการตอบปฏิเสธนิลลา

(115) ตฤณ: ไม่กินโจ๊กหรือ

บัวบูชา: ไม่ละ น้ำเต้าหู้ปาท้องโก้กี้พอ...ไม่...คุณยังไม่ได้เล่าเรื่องของคุณให้ฉันฟังเลยนะ นึกว่าลืมไปแล้วเสียอีก

ตฤณ: ไม่ลืม

(ดวงตะวัน, 2554: 317)

ในตัวอย่างนี้ ตฤณวานให้คนงานที่ร้านขายต้มไม้ของเขาไปซื้ออาหารเช้ามาให้เขาและบัวบูชารับประทานด้วยกัน เมื่อตฤณสังเกตเห็นว่าบัวบูชายังไม่รับประทานโจ๊ก เขาจึงใช้คำถามปลายเปิดเชิงปฏิเสธว่า *ไม่กินโจ๊กหรือ* เพื่อชวนให้บัวบูชารับประทานโจ๊ก แต่เธอปฏิเสธว่า *ไม่ละ* พร้อมทั้งอธิบายว่าเธอรับประทานเพียงน้ำเต้าหู้และปาท้องโก้กี้พอแล้ว รูปปฏิเสธ *ไม่* ในที่นี้ใช้ปฏิเสธคำชวนของตฤณที่ต้องการให้เธอรับประทานโจ๊กด้วยกัน เพราะเขาอุตส่าห์ให้คนงานไปซื้อมาให้ โดยการปฏิเสธคำชวนนี้จัดเป็นการปฏิเสธเหตุการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้นจริง (irrealis) ส่วนการใช้คำลงท้ายบ่งชี้ว่าจนปฏิบัติ *ละ* แสดงการเล่าความหรือแจ้งให้ทราบ โดยที่ผู้พูดคาดว่าสิ่งที่กำลังกล่าวนั้นเป็นความรู้ใหม่สำหรับผู้ฟัง

(วัชรพล บุพนมิตร, 2539: 96) นอกจากนี้ การใช้ *ละ* ยังทำให้ทราบว่าผู้พูดแสดงความสนิทสนมกับผู้ฟัง และผู้พูดมีความรู้สึกผ่อนคลายในขณะที่พูด (Cooke, 1989: 11)

ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคำถามปลายปิดนี้ พบว่าปราณี กุลละวณิช (2523) ได้ศึกษาความแตกต่างของคำถามปลายปิด หรือที่เรียกว่าคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธ²³ ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ประเภทตามคำสั่งท้ายคำถาม หรือ *หรือเปล่า* *ใช่ไหม* และ *ไหม* ได้ข้อสรุปว่าความแตกต่างของคำถามเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับมูลบท (presupposition) ซึ่งปราณีกล่าวว่าเป็นลักษณะทางอรรถศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับผู้ตั้งคำถามและทำให้ผู้ตั้งคำถามเลือกใช้คำถามที่แตกต่างกันในแต่ละโอกาส กล่าวคือ 1) ประโยคคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธที่ลงท้ายด้วย *หรือ* แสดงมูลบทว่าผู้ถามทราบข้อเท็จจริง (asserted fact) มาแล้ว แต่ยังรู้สึกแปลกใจหรือสงสัยในข้อมูลที่ได้รับ ซึ่งอาจจะขัดแย้งกับความเชื่อดั้งเดิม (presupposed belief) จึงถามย้ำเพื่อให้ทราบข้อเท็จจริง เช่น *เขาชอบกันหรือ* 2) ประโยคคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธที่ลงท้ายด้วย *หรือเปล่า* แสดงมูลบทว่าผู้พูดทราบข้อเท็จจริงที่ไม่ได้มาจากผู้ร่วมสนทนา และอาจยังไม่เชื่อในเรื่องดังกล่าว จึงถามโดยไม่แสดงการกล่าวหา เพื่อให้ผู้ร่วมสนทนาได้มีโอกาสตอบคำถามด้วยตัวเอง เช่น *คุณไปบ้านนั้นเวลา 6 โมงเช้าหรือเปล่า* สอดคล้องกับงานของประไพพรรณ พึ่งฉิม (2541) ที่พบว่า *หรือเปล่า* แสดงเจตนาย้ำความคิดความเชื่อของผู้พูด แต่ปราณีกล่าวเสริมว่า ในบางครั้งการใช้ *หรือเปล่า* อาจดูเป็นการรุกร้าและคุกคามได้ เช่น การถามว่า *แล้วลือว่าแม่อีหรือเปล่า* ซึ่งในด้านหนึ่งดูเหมือนผู้พูดได้ให้ความยุติธรรมกับผู้ร่วมสนทนา แต่ในอีกด้านหนึ่งอาจดูเป็นการแสดงความเหนือกว่าของผู้พูดได้ 3) ประโยคคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธที่ลงท้ายด้วย *ใช่ไหม* แสดงมูลบทว่าผู้พูดแน่ใจในข้อเท็จจริงที่มีว่าถูกต้องแล้ว มักพบในการซักถามจำเลย เช่น *คุณไปที่บ้านหลังนั้นเวลา 5 โมงเช้าใช่ไหม* แต่ในบางกรณีผู้พูดอาจใช้เพื่อชักนำให้คนอื่นคล้อยตาม เช่น *คณะกรรมการเห็นด้วยกับผมใช่ไหมครับ* หรือใช้บอกความต้องการของตนทางอ้อม เช่น *นักเรียนอ่านบทที่ 5 มาแล้วใช่ไหม* หรือแสดงการขอร้องแบบสุภาพ เช่น *สุภาพร จะพิมพ์ข้อสอบให้พี่ใช่ไหมคะ* 4) ประโยคคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธที่ลงท้ายด้วย *ไหม* แสดงมูลบทว่าผู้พูดไม่มีข้อเท็จจริงและไม่มี ความแน่ใจ เช่น *เขาสูงไหม* คำถามชนิดนี้มักแสดงความรู้สึกและอ่อนน้อมถ่อมตนของผู้พูด เช่น การถามว่า *มาลี เธอเห็นแหวนที่ฉันทวางบนโต๊ะไหม* ฟังดูไม่เป็นการรุกร้าหรือคาดคั้นเท่ากับการถามว่า *มาลี เธอเห็นแหวนที่ฉันทวางบนโต๊ะใช่ไหม* แต่บางครั้งประโยคคำถามชนิดนี้อาจแสดงความคาดหวังของผู้พูด เช่น *เธอชอบหนังสือที่ฉันทให้ไหม* งานของประไพพรรณ (2541) ซึ่งศึกษาคำสั่งท้าย *ไหม* ได้ผลการวิเคราะห์ที่สอดคล้องกับปราณีว่า *ไหม* เป็นคำสั่งท้ายคำถามที่แสดงให้ทราบว่าผู้พูดไม่ทราบข้อมูลใด ๆ เกี่ยวกับสิ่งที่ถามมาก่อน แต่ในบางกรณี *ไหม* สามารถใช้ถามเมื่อ

²³ ปราณี กุลละวณิช (2523) เรียกคำถามปลายปิดว่า “คำถามตอบรับ-ปฏิเสธ”

ผู้พูดมีมูลบทบางประการได้เช่นเดียวกับ *หรือเปล่า* ในกรณีที่มีคำกริยาช่วยแสดงความเป็นอดีต ได้ปรากฏหน้าคำกริยา เช่น *แล้วได้ไป Chicago ด้วยหรือเปล่า/ไหม* (ดูตัวอย่าง 15 และ 16 ในบทที่ 1 เพิ่มเติม)

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นว่าคำลงท้ายคำถามแสดงมูลบทอันช่วยให้ผู้ฟังทราบว่าผู้ถามมีความคิด ความเชื่อ หรือการคาดการณ์ในเรื่องราวที่พูดเช่นไร เช่น การใช้คำลงท้าย *หรือเปล่า* แสดงการคาดคั้น และการใช้ *ไหม* แสดงให้ทราบว่าผู้ถามน่าจะยังไม่ทราบข้อมูลมาก่อน อย่างไรก็ตามแม้จะมีการใช้คำลงท้ายคำถามว่า *หรือเปล่า* แต่ผู้ตอบก็สามารถตอบว่า *ไม่* ได้ โดยไม่จำเป็นต้องตอบปฏิเสธว่า *เปล่า* เช่นที่ปรากฏในตัวอย่าง (113) ข้างต้น ผู้วิจัยพบว่าปัจจัยที่ทำให้ผู้ตอบเลือกใช้ *ไม่* หรือ *เปล่า* ในการตอบปฏิเสธนั้นเป็นเหตุผลทางวจนปฏิบัติที่สามารถอธิบายได้ในแง่ของหน้าที่ทางวจนปฏิบัติที่แตกต่างกันของรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* โดยคำลงท้ายคำถามเป็นปัจจัยส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้ตอบสามารถตีความมูลบทที่แฝงอยู่ในถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาและโต้ตอบผู้ร่วมสนทนาด้วยการตอบปฏิเสธว่า *ไม่* หรือ *เปล่า* ได้ เห็นได้จากข้อค้นพบในงานวิจัยนี้ที่พบว่า แม้ในกรณีที่ไม่มีการใช้คำลงท้ายคำถาม เช่น ในประโยคคำถามปลายเปิด และประโยคบอกเล่า ผู้ฟังก็ยังคงสามารถตีความมูลบทได้จากสถานการณ์สื่อสาร และปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ และเลือกใช้รูปปฏิเสธในการตอบปฏิเสธได้ตามเจตนาในการสื่อสาร ดังจะกล่าวถึงต่อไป

ข. การใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* โต้ตอบคำถามปลายเปิด

นอกจากผู้พูดจะใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* ในการโต้ตอบคำถามปลายเปิดได้ตามที่กล่าวมาข้างต้นแล้วยังพบประเด็นที่น่าสนใจว่า ผู้พูดสามารถใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* ในการโต้ตอบคำถามปลายเปิดของผู้ร่วมสนทนาได้เช่นกัน ดังตัวอย่าง

(116) นา: จะเอาน้ำอะไรดีคะ?

นพ: ไม่ล่ะ, ขอขอบคุณครับ.

(บทสนทนาที่ 23)

จากตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่านาใช้คำถามปลายเปิดในการถามนพว่า จะเอาน้ำอะไรดีคะ เพื่อเชิญชวนให้นพตื้มน้ำ แต่เขาตอบปฏิเสธความเอื้อเฟื้อของนาตรงไปตรงมาว่า *ไม่ล่ะ* เพื่อบอกให้ทราบว่าไม่ต้องการน้ำตื้มนั้นในขณะนั้น จะสังเกตได้ว่านพสามารถใช้ *ไม่* ในการปฏิเสธคำชวนซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้นจริงได้

(117) นพ: ภาพพูดอะไรเกี่ยวกับพีคิมบ้าง?

นา: ไม่มีค่ะ.

(บทสนทนาที่ 24)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า นพต้องการทราบข้อมูลที่ภาพพูดเกี่ยวกับคิม จึงได้ใช้คำถามปลายเปิดถามนาเกี่ยวกับอดีตที่ผ่านมาว่า ภาพพูดอะไรเกี่ยวกับพีคิมบ้าง แต่ปรากฏว่านากล่าวว่า ไม่มีค่ะ เพื่อจะปฏิเสธว่าภาพไม่ได้พูดถึงคิมเพราะเธอไม่ได้ยินภาพเอ่ยถึงคิมเลย ในที่นี้ ไม่มี ยังคงมีความหมายแสดงการปฏิเสธตามรูปภาษา แต่ผู้พูดเจตนาจะใช้ ไม่มี ในการปฏิเสธถ้อยคำที่เป็นคำถามในผลัดการสนทนาแรกของนพ

ค. การใช้รูปปฏิเสธ ไม่ได้ตอบคำถามลูกผสม

จากข้อมูล พบว่าผู้พูดสามารถใช้รูปปฏิเสธ ไม่ได้ ในการโต้ตอบคำถามลูกผสมได้ ดังตัวอย่าง

(118) มิน: มินจะไปออสเตรเลีย, พี่นพจะฝากซื้ออะไรหรือเปล่าคะ?

นพ: ไม่ละ, ขอขอบคุณนะ.

(บทสนทนาที่ 9)

ในตัวอย่างนี้ มินใช้คำถามลูกผสม ซึ่งมีทั้งคำถามปลายเปิดและคำถามปลายปิด คือ [พี่นพจะฝากซื้ออะไร + หรือเปล่า] เพราะไม่แน่ใจว่านพจะต้องการฝากเธอซื้อของจากต่างประเทศหรือไม่ และหากเขาจะฝากซื้อ มินก็ไม่ทราบว่าจะฝากซื้อสิ่งใด แต่นพปฏิเสธคำถามของเธอตามตรงว่า ไม่ได้ ตามด้วยการกล่าวขอบคุณ ในที่นี้ ไม่ได้ มีความหมายแสดงการปฏิเสธ และใช้ในการปฏิเสธเหตุการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้นในขณะที่มีการกล่าวถ้อย

(119) หลังท่องมนตราจบ มูมู่ก็ไปรดดอกไม้ไปที่ศาล นางเดินรอบศาล ไปรดปรายดอกไม้จนทั่ว กระทั่งเกือบจะวนกลับมาครบรอบที่เดิมแล้วหญิงสูงวัยก็สะดุดอะไรบางอย่างแล้วทรุดลงไปนั่งกับพื้น

“มูมู่” แบลคถลันไปหาทันที ชายหนุ่มประคองนางไว้ “เป็นอะไรไปหรือเปล่าครับ”

“ไม่จ๊ะ มูมู่ไม่เป็นอะไร ดินตรงนี้นั่นคงทรุดนะบีแบลค”

(ดวงตะวัน, 2549: 233)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นบทสนทนายระหว่างชายหนุ่มชื่อ “แบลค” กับหญิงชราที่เขารักและให้ความเคารพนับถือชื่อ “มูมู่” การใช้คำถามลูกผสม เป็นอะไรไปหรือเปล่าครับ ของแบลคเป็นการใช้คำถามปลายเปิดร่วมกับคำถามปลายปิดคือ [เป็นอะไรไป + หรือเปล่า] เพื่อแสดงความห่วงใยเมื่อ

เห็นหญิงชราทรุดลงไปนั่งกับพื้น และเขาไม่มั่นใจว่ามูจะมีอาการบาดเจ็บจากการล้มหรือไม่ แต่มูมี
 ตอบปฏิเสธเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว (realis) ในทันทีว่า *ไม่* เพื่อไม่ให้เขาเป็นห่วง ตามด้วยการย้าให้
 แบลททราบว่ามันไม่ได้เป็นอะไร *ไม่* ในที่นี้มีความหมายแสดงการปฏิเสธและถูกใช้เพื่อปฏิเสธถ้อยคำ
 ซึ่งเป็นคำถามของผู้ร่วมสนทนาในผลัดแรก

2) รูปปฏิเสธ *ไม่* ที่ใช้โต้ตอบผลการสนทนาที่เป็นการบอกเล่า

ผู้พูดไม่เพียงแต่ใช้ *ไม่* ในการโต้ตอบคำถามดังที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเท่านั้น แต่ยังใช้ *ไม่* ใน
 การโต้ตอบประโยคบอกเล่าเพื่อปฏิเสธที่จะยอมรับเหตุการณ์ ดังตัวอย่าง

(120) “มองตานาสีคะแม่ แล้วบอกน้าว่าพ่อตายไปแล้วจริง”

ผู้เป็นแม่เข็ดหน้าสูง หล่อนคือรัศมี ใครจะมาข่มขู่หล่อนไม่ได้ โดยเฉพาะ ‘ใคร’ คนนั้น
 คือลูกสาวของหล่อนเอง!

“ใช่ พ่อแกตายไปแล้ว ตายไปนานแล้ว”

“แม่โกหก” หญิงสาวสวนกลับทันควัน คำถามต่อไปละห้อยโยย

“มาถึงขนาดนี้แล้วยังโกหกนาอีกหรือคะ”

“ฉันไม่ได้โกหก สำหรับฉัน ผู้ชายคนนั้นตายไปนานแล้ว มันลงนรกไปนานแล้ว!” คำ
 ท้ายของหล่อนตะโกนก้องจนเส้นเอ็นข้างลำคอปูดโปน

ผู้เป็นลูกได้แต่ส่ายหน้าช้า ๆ เหมือนไม่เชื่อหูตัวเอง

“เพราะแม่เกลียดพ่อ แม่จึงหลอกนามาตลอดสิบห้าปีนี่ว่าพ่อตายแล้ว แม่ทำได้ยังไงคะ
 แม่ก็รู้ว่าน้ารักพ่อมากแค่ไหน เสียงร้องไห้หาพ่อของเด็กหกขวบไม่ได้ทำให้แม่นึก
 สงสารบ้างเลยหรือคะ ทั้ง ๆ ที่เด็กคนนั้นคือลูกของแม่เอง นานไม่เข้าใจ ไม่เข้าใจเลยว่า
 แม่ทำได้ยังไงกัน”

“ทำไมจะทำไม่ได้ พ่อแกมันทำชีวิตฉันปนเปื้อน ถ้ามันไม่ทำลายชีวิตฉัน ฉันคงไม่เป็นอย่าง
 ทุกวันนี้”

รัศมีแผดเสียงใส่หน้าลูกสาว แแรงสะอื้นด้วยความเจ็บแค้นถึงสะท้อนขึ้นมาแน่นอก

“พอกันทีทั้งสองคน หยุดได้แล้ว ตะโกนใส่กันเหมือนแม่ค้าตลาด รู้จักอับอายคนใช้มัน
 บ้าง!”

นายวรรณชัดขึ้นมาเสียงเย็น และเสียงนั้นทำให้หลานสาวหันไปมองอย่างกล่าวหา

“ดูคุณตาไม่แปลกใจในเรื่องนี้เลย คุณตาอยู่ทุกอย่างอยู่แล้วใช่ไหมคะ และเพราะรู้คุณ
 ตาถึงห้ามไม่ให้ทุกคนในบ้านพูดถึงพ่อ แม่แย่งพ่อจากน้าด้วยการพาตัวมาที่นี่ และคุณ
 ตาก็ฝึ่งพ่อจมน้ำเพื่อไม่ให้ทุกคน...โดยเฉพาะลูกสาวของคุณตาสัมผัสพ่อได้สมดังตั้งใจ!”

“นารา!” ครั้งนี้เสียงปรามของประมุขในบ้านแฝงความเจ็บปวดอย่างปิดไม่มิด หากหลานสาวหือเกินกว่าจะรับรู้สิ่งใดแล้ว นาราหันมาทางมารดา ประกาศก้อง “นาจะไปหาพ่อ”
 “ไม่นะ แยกจะไปไม่ได้ เรื่องนี้มีแต่แกที่บ้า นึกหรือว่าปานนี้เขาจะสนใจใยดีแก...” ผู้ฟัง ร้องกรี๊ดจนแสบแก้วหู

(กึ่งฉัตร, 2543: 32 - 33)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสนทนาของคน 3 คน ได้แก่ 1) ลูกสาวหรือ “นารา” 2) แม่หรือ “รัศมี” และ 3) พ่อของรัศมีหรือตาของนารา ในสถานการณ์นี้นาราไปเห็นจดหมายฉบับหนึ่งที่พ่อของเธอส่งมาหารัศมี เนื้อความในจดหมายบอกว่าเขารักและคิดถึงนารามาก ทำให้เธอเพิ่งทราบความจริงว่าพ่อยังไม่ตายตามที่แม่และตาโกหกเธอมาตลอด เธอจึงมาถามเรื่องนี้กับแม่และตาจนทะเลาะกัน ด้วยความน้อยใจและเสียใจที่ทุกคนปกปิดเรื่องพ่อ เธอจึงพูดประกาศออกไปอย่างทำท้าวว่าจะไปตามหาพ่อด้วยการใช้ประโยชน์บอกเล่าว่า นาจะไปหาพ่อ ทำให้รัศมีรู้สึกโกรธและกล่าวโต้ตอบว่า ไม่ เพราะเธอรับไม่ได้และไม่ต้องการที่จะให้ลูกสาวไปตามหาพ่อ หรืออดีตสามีที่เธอเกลียดชัง ไม่ ที่รัศมีใช้ในที่นี่มีความหมายแสดงการปฏิเสธในทางอรรถศาสตร์ เพื่อปฏิเสธเหตุการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้น แต่อาจจะเกิดขึ้นต่อไปในอนาคตหากนาราทำตามที่ประกาศไว้ ส่วนในทางวจนปฏิบัติ นั้น รัศมีใช้ ไม่ เพื่อห้ามไม่ให้ลูกสาวไปตามหาพ่อ ซึ่งจะกล่าวถึงต่อไปในหัวข้อ 3.2.1 เรื่องหน้าที่เด่นทางวจนปฏิบัติ

(121) “นาราม...ทำไมนารามไม่กลับมากับคุณคะ”

เขาคว่าข้อมือเล็กขึ้นเหงื่อขึ้นมาลูบเบา ๆ ราวกับปลอบประโลม

“นารามถูกยิง ตอนนี้อยู่ที่โรงพยาบาล”

เสียงทอดถอนใจนั้นฟังอ้อมแอ้มแปลก ๆ

ทว่านาราได้ยินเพียงประโยคแรกก็หืออตาตาย ใจเหมือนหล่นลงไปกองที่ตาตุ่ม ขาสองข้างอ่อนยวบจนทรงตัวไม่อยู่หากไม่ได้คนตัวใหญ่ตรงหน้าพยุงไว้ ก้อนบางอย่างแล่นมาจุกแน่นที่ลำคอ ก่อนเลื่อนปะทุเป็นหยาดน้ำร้อน ๆ

“ไม่” เสียงกรี๊ดร้องนั้นแทบจะไม่หลุดจากคอ

(กึ่งฉัตร, 2543: 331)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสนทนายาระหว่างสิ่งซึ่งเป็นเจ้าของไร่และนาราซึ่งปลอมตัวมาทำงานเป็นลูกจ้างในไร่ชื่อ “หนูนานา” เพื่อตามหาพ่อชื่อ “ราม” โดยไม่ยอมบอกความจริงกับใคร ๆ รวมทั้งสิ่งและรามว่าตนเป็นใคร จากตัวอย่างจะเห็นว่า ถ้อยคำที่สิ่งใช้ในการแจ้งข่าวร้ายให้นาราทราบ ว่า นารามถูกยิงนั้นอยู่ในรูปประโยคบอกเล่า คือ นารามถูกยิง ตอนนี้อยู่ที่โรงพยาบาล เมื่อนาราได้ฟังว่า

พ่อถูกยิงก็ตกใจจนควบคุมสติไม่อยู่ และไม่สามารถยอมรับความจริงนั้นได้ จึงกล่าวปฏิเสธไม่ยอมรับ เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วว่า *ไม่* ในทันที อย่างไรก็ตามก็ตีการกล่าวปฏิเสธในกรณีเช่นนี้มีหน้าที่ในทาง วิจารณ์ปฏิบัติแสดงการห้ามไม่ให้ลูกสาวไปตามหาพ่อ ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไปในหัวข้อ 3.3

3) รูปปฏิเสธ *ไม่* ที่ใช้ได้ตอบผลการสนทนาที่เป็นคำสั่งและคำขอร้อง

จากข้อมูล พบว่าผู้พูดสามารถใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* ในการปฏิเสธที่จะทำตามคำสั่ง หรือปฏิบัติ ตามความคาดหวังของผู้ร่วมสนทนา ดังตัวอย่าง

(122) พล: รีบกินข้าวเร็ว ๆ สิลูก, จะได้ไปโรงเรียน.

ดล: *ไม่*.

พล: ทำไมล่ะลูก?

ดล: หนูไม่อยากไปโรงเรียน.

(บทสนทนาที่ 1)

หากพิจารณาโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์จะพบว่ารูปปฏิเสธ *ไม่* ในตัวอย่างนี้ปรากฏลำพัง โดย ไม่มีคำอื่นแวดล้อม แต่หากพิจารณาจากบริบทแวดล้อมในการสนทนา จะพบว่า *ไม่* ปรากฏในผลัดที่สองซึ่งเป็นการโต้ตอบผลการสนทนาแรกที่ผู้เป็นพ่อหรือพลกล่าวว่า *รีบกินข้าวเร็ว ๆ สิลูก จะได้ไปโรงเรียน* ในทางอรรถศาสตร์ *ไม่* มีความหมายตรงไปตรงมาตามรูปภาษาคือแสดงการปฏิเสธ ซึ่งในที่นี้เป็นการปฏิเสธคำสั่ง ส่วน *ไม่* ที่ปรากฏใน *หนูไม่อยากไปโรงเรียน* เป็นการใช้ *ไม่* แสดงความหมายปฏิเสธเช่นกัน แต่มีขอบเขตการปฏิเสธต่างกัน กล่าวคือ *ไม่* ที่ปรากฏลำพังในผลัดที่สองนั้นถูกใช้เพื่อปฏิเสธคำสั่งที่ปรากฏอยู่ในถ้อยคำของพ่อในผลัดแรกของการสนทนา ในขณะที่ *ไม่* ในประโยคหลังนี้มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมกริยาวลี *อยากไปโรงเรียน* ซึ่งการปฏิเสธกริยาวลีเช่นนี้จัดเป็นการปฏิเสธในระดับประโยค

(123) ภพ: พี่บ๋ม, ผมขอติตรถไปด้วยนะ.

บ๋ม: *ไม่*.

(บทสนทนาที่ 10)

ในตัวอย่างข้างต้น ภพซึ่งเป็นเพื่อนร่วมงานรุ่นน้องขออาศัยติตรถเพื่อนรุ่นพี่ซึ่งชื่อบ๋มไปด้วย การที่ภพเอ่ยปากขอติตรถบ๋มไปด้วยนี้เพราะเห็นว่าบ๋มมีรถและกำลังจะขับรถไปในเส้นทางที่ผ่านสถานที่ที่เขาต้องการจะไปอยู่แล้ว เขาคาดว่า การขอติตรถไปด้วยในครั้งนี้ น่าจะเป็นเรื่องที่ทำได้ และ

บุน่าจะให้เขาติดรถไปด้วย เขาจึงกล่าวขอร้องเธอ แต่บุน่าใช้ *ไม่* ในการตอบปฏิเสธคำขอร้องของภพ ในผลัดการสนทนาแรกอย่างตรงไปตรงมาว่า *ไม่*

จากการวิเคราะห์ทำให้พบว่า นอกจากรูปปฏิเสธ *ไม่* ที่ปรากฏลำพังจะมีความหมายในทาง อรรถศาสตร์แสดงการปฏิเสธแล้ว ยังมีความหมายอื่น ๆ ในทางวัจนปฏิบัติที่น่าสนใจด้วยเช่นกัน ต่างจากรูปปฏิเสธ *ไม่* ที่ปรากฏในกระสวนอื่น ๆ ที่ส่วนใหญ่แล้วจะมีความหมายในทางอรรถศาสตร์แสดง การปฏิเสธ แต่ไม่ได้แสดงความหมายอื่น ๆ ในทางวัจนปฏิบัติ ทั้งนี้การศึกษาคุณสมบัติทางวัจนปฏิบัติ ของรูปปฏิเสธ *ไม่* ในการวิจัยนี้จะศึกษาเฉพาะ *ไม่* ที่ปรากฏลำพัง หรือปรากฏร่วมกับคำลงท้ายตาม หัวข้อ 3.2.1 เท่านั้น ส่วน *ไม่* ที่ปรากฏร่วมกับคำหรือวลีอื่น ๆ และ *ไม่* ที่ปรากฏในหน่วยสร้างกริยา เรียงตามหัวข้อ 3.2.2 – 3.2.5 นั้นจะไม่นำมาศึกษาร่วมด้วย เนื่องจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีจุดมุ่งหมาย ที่จะศึกษาคุณสมบัติทางวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่* เท่านั้น หากนำ *ไม่* ที่ปรากฏในลักษณะอื่นมา ศึกษา ก็จะเท่ากับเป็นการศึกษาคุณสมบัติทางวัจนปฏิบัติของการปฏิเสธโดยรวม ไม่ใช่การศึกษา รูปปฏิเสธ *ไม่* ตามที่ได้ตั้งวัตถุประสงค์ไว้แต่แรก

จากการเก็บข้อมูล พบว่ารูปปฏิเสธ *ไม่* ซึ่งมีความหมายในทางอรรถศาสตร์แสดงการปฏิเสธ อย่างตรงไปตรงมาตามรูปภาษานั้น มีหน้าที่ทางวัจนปฏิบัติ ได้แก่ การปิดบังความจริง การชิงผลัด การตัดบท การห้าม การแก้ไขสิ่งที่กล่าวไปแล้ว การยืนยัน และการไม่ยอมรับ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แบ่งหน้าที่ ในทางวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ได้แก่ 1) หน้าที่เด่นในทางวัจนปฏิบัติ เป็น หน้าที่ที่เกิดจากการที่ผู้พูดเลือกใช้รูปปฏิเสธเพื่อทำหน้าที่อื่นซึ่งมีความหมายที่เด่นกว่าความหมาย แสดงการปฏิเสธในทางอรรถศาสตร์ ได้แก่ การปิดบังความจริง การชิงผลัด การตัดบท และการห้าม และ 2) หน้าที่เสริมในทางวัจนปฏิบัติ เป็นหน้าที่ที่ยังคงแสดงความหมายปฏิเสธในทางอรรถศาสตร์ แต่ผู้พูดนำรูปปฏิเสธมาใช้เพื่อแสดงการปฏิเสธในแง่มุมมองอื่น ๆ ซึ่งเป็นความหมายเพิ่มเติมของ ความหมายแสดงการปฏิเสธเดิม ได้แก่ การแก้ไขสิ่งที่กล่าว การยืนยัน และการไม่ยอมรับ ดังต่อไปนี้

3.3.1 หน้าที่เด่นในทางวัจนปฏิบัติ

จากที่ได้เกริ่นไว้แล้วตอนต้นว่า ความหมายทางอรรถศาสตร์ของรูปปฏิเสธ *ไม่* คือการแสดง การปฏิเสธ ในขณะที่ความหมายในทางวัจนปฏิบัตินั้นเป็นความหมายหรือหน้าที่ที่เกิดจากการที่ผู้พูด เลือกใช้รูปปฏิเสธเพื่อทำหน้าที่อื่น ๆ ในบริบทการสื่อสาร ซึ่งอาจไม่ตรงไปตรงมาตามรูปภาษาที่ ปรากฏ หน้าที่ในทางวัจนปฏิบัตินี้มีทั้งหน้าที่เด่นและหน้าที่เสริม จากข้อมูลพบว่าหน้าที่เด่นของ รูปปฏิเสธ *ไม่* ในทางวัจนปฏิบัติมีดังต่อไปนี้

3.3.1.1 การปิดบังความจริง

ผู้พูดสามารถเลือกใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* เพื่อแสดงวาทกรรมปิดบังความจริง โทก หรือไม่ให้ข้อมูลตามที่ผู้ร่วมสนทนาต้องการทราบ ซึ่งเป็นการละเมิดหลักการในการสนทนา (Cooperative Principle) ของไกรซ์ (Grice, 1975) ใน 2 หลักย่อย คือ 1) หลักย่อยด้านปริมาณ (Quantity Maxim) กล่าวคือ ผู้พูดไม่ได้ให้ข้อมูลที่จำเป็นแก่ผู้ฟัง และ 2) หลักย่อยด้านคุณภาพ (Quality Maxim) กล่าวคือ ผู้พูดได้พูดในสิ่งที่ไม่ถูกต้องตามความเป็นจริง ดังตัวอย่าง

(124) นิกสะดุ้งตื่นขึ้นเมื่อได้ยินเสียงร้องแว่วออกมาจากห้องนอน พอแน่ใจว่าไม่ได้ฝันไป เขาก็แผ่นพรวดเดียวจากเตียง ทรงตัว...เบาและปราดเปรียวเหมือนเคลื่อนไหวในน้ำ คล้ายกับน้ำหนักในร่างกายหายไปเป็นสิบหรือสิบห้ากิโลกรัม ไปทุบประตูห้องแรง ๆ

“นิลลา...เป็นอะไรหรือเปล่า”

เสียงกุกกักในห้องบอกให้รู้ว่าหล่อนเคลื่อนไหว มีเสียงพรวด ๆ ตอบออกมา

“ไม่...ไม่มีอะไรค่ะ”

“ได้ยินเสียงร้อง”

เสียงถอดกลอนดังแกร๊ก นิลลายืนอยู่ตรงนั้น กระชับเสื้อคลุมให้แน่นรอบกาย แสงโคมไฟจากหัวเตียงสาดจับด้านหลัง ดวงหน้าหล่อนขาวซีดสลัวในเงารำไร

“ตกใจค่ะ นิลมักจะฝันร้าย...เวลา...”

หล่อนพยายามยิ้มให้ แต่แล้วก็หมดความอดทน ได้แต่ถอยหลังกลับเข้าไปห้องตัวเองคนเดียวอย่างอ่อนล้า

(ว. วินิจฉัยกุล, 2545: 365 - 366)

ในตัวอย่างข้างต้น นิลลามักฝันร้ายเกี่ยวกับเรื่องการเสียชีวิตของแม่ ซึ่งฝังใจเธอมาตั้งแต่เด็ก ครั้งนี้ก็เช่นกัน นิกได้ยินเสียงเธอร้องจวนสะดุ้งตื่นในตอนกลางคืน จึงมาเคาะประตูห้องนอนของเธอและถามว่า นิลลา...เป็นอะไรหรือเปล่า เพราะค่อนข้างแน่ใจว่าเสียงที่ได้ยินนั้นเป็นเสียงของนิลลา เพียงแต่ไม่ทราบว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับเธอ คำถามของนิกแสดงให้เห็นว่า นิกต้องการทราบว่านิลลาเป็นอะไร แต่แทนที่นิลลาจะบอกความจริง เธอกลับเลือกที่จะกล่าวปฏิเสธว่า *ไม่* ตามด้วยการกล่าวอ้างว่า *ไม่มีอะไรค่ะ* เพราะไม่ต้องการบอกนิกว่า เธอฝันร้ายเพราะเคยเห็นศพแม่ซึ่งฆ่าตัวตายที่บ้านตอนเป็นเด็ก แม้ต่อมา นิกจะพูดยืนยันต่อว่า *ได้ยินเสียงร้อง* และทำให้นิลลายอมบอกว่าตนฝันร้าย แต่เธอก็หยุดไว้เพียงเท่านั้นและไม่ยอมพูดอะไรต่อ การใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* ของนิลลาในตัวอย่างนี้ไม่ใช่การปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมาตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง แต่เป็นการใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* ปฏิเสธเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วเพื่อปิดบังความรู้สึกหรือข้อมูลบางประการที่ไม่ต้องการให้ผู้ฟังทราบ ซึ่งเป็นการละเมิดหลักการ

ในการให้ความร่วมมือในการสนทนาทั้งในด้านปริมาณในแง่ที่ไม่ได้ให้ข้อมูลที่จำเป็น และด้านคุณภาพในแง่ที่ไม่ได้ให้ข้อมูลที่เป็ความจริงแก่ผู้ร่วมสนทนา การที่นิลลาละเมิดหลักการในการให้ความร่วมมือในการสนทนาไม่ได้แสดงว่าเธอไม่ให้ความร่วมมือในการสนทนา แต่แสดงให้เห็นว่าเธอมีเจตนาอื่นในการสื่อสาร ซึ่งก็คือการปิดบังความจริงไว้ ในตัวอย่างนี้ผู้พูดมีเหตุผลที่จะปิดบังความจริงไม่ให้ผู้ร่วมสนทนาทราบ เนื่องจากรู้สึกว่าการกล่าวไปแล้ว อาจจะทำให้ตนเองอับอาย เสียชื่อเสียง หรือถูกเข้าใจผิดได้ ซึ่งกรณีเช่นนี้มีความเกี่ยวข้องกับมโนทัศน์เรื่อง “หน้า” (face) ที่กล่าวว่า การที่ผู้พูดต้องกระทำบางอย่างแล้วรู้สึกอายหรือรู้สึกไม่ดี จัดเป็นการคุกคามหน้าด้านบวกของผู้พูดเอง (กฤษฎาวรรณ หงส์ถาวรภักดิ์และธีรบุษ โขศสุวณิช, 2551) จะเห็นว่าในตัวอย่างนี้ คำถามของนิกแสดงให้ทราบว่าเขาค่อนข้างแน่ใจว่ามีสิ่งผิดปกติเกิดขึ้นแล้ว เขาจึงได้ถามเพื่อให้นิลลาละเลาะว่าเกิดอะไรขึ้น แต่นิลลาละไม่ยอมบอกอะไรมากไปกว่า *ฝันร้าย* เนื่องจากการต้องเปิดเผยเรื่องที่แม่ของเธอคิดสั้นฆ่าตัวตายนี้จัดเป็นการกระทำที่คุกคามหน้าด้านบวกของเธอเอง เธอจึงเลือกที่จะปิดบังความจริงมากกว่าที่จะตอบคำถามของนิกอย่างตรงไปตรงมา

- (125) ฐา: นุก, พี่ดูอ้วนไหม?
 นุก: ไม่ค่ะ.
 ฐา: เอาจริง ๆ, พี่อ้วนหรือเปล่า?
 นุก: ก็::นิดหน่อยค่ะ.

(บทสนทนาที่ 13)

ในบทสนทนาข้างต้น ฐาซึ่งมีรูปร่างอ้วนได้ถามนุกว่าตนดูอ้วนไหม แต่ด้วยความที่นุกเป็นเพื่อนรุ่นน้องและรู้สึกเกรงใจฐาจนไม่กล้าพูดอะไรที่ดูเป็นการตำหนิเรื่องรูปร่างของเธอ จึงระมัดระวังในการตอบโดยเลือกที่จะโกหกหรือไม่พูดตามความจริงว่า *ไม่ค่ะ* เพื่อรักษาความสุภาพและพยายามทำให้ฐารู้สึกดี ต่อมาเมื่อฐาถามซ้ำว่า *เอาจริง ๆ พี่อ้วนหรือเปล่า* เธอจึงกล้าตอบแต่เพียงบางส่วน แต่ยังคงไม่กล้าตอบความจริงทั้งหมดอย่างตรงไปตรงมา ได้แต่เลี่ยงไปตอบว่า *นิดหน่อยค่ะ* แทนที่จะพูดว่า *อ้วนค่ะ* การที่นุกไม่ยอมพูดความจริงเช่นนี้เป็นเพราะมีความตระหนักรู้เรื่อง “หน้า” และพยายามที่จะไม่คุกคามหน้าด้านบวกของผู้ฟังด้วยการกล่าวตำหนิ หรือวิพากษ์วิจารณ์รูปร่างของฐา ซึ่งเป็นเพื่อนรุ่นพี่ เพราะกลัวฐาจะเสียใจ ไม่พอใจ และรู้สึกไม่ดี

3.3.1.2 การชิงผลัด

จากข้อมูล พบว่าผู้พูดสามารถใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* ในการขัดจังหวะหรือชิงผลัดการสนทนา (interruption) ในกรณีที่ต้องการเป็นฝ่ายพูด แม้ว่าจะยังไม่ถึงผลัดในการพูดของตนเอง เป็นที่น่าสังเกตว่า รูปปฏิเสธ *ไม่* ที่ผู้พูดใช้นี้ไม่ได้แสดงการปฏิเสธหรือแย้งความผู้ร่วมสนทนา เนื่องจากผู้พูดมี

เจตนาที่จะใช้ *ไม่* ในการเรียกความสนใจจากผู้ร่วมสนทนาให้หันมาสนใจและให้ความสำคัญกับสิ่งที่ตนกำลังจะกล่าว โดยไม่ได้สนใจว่าในขณะนั้นเป็นผลต่อการสนทนาของผู้อื่น หรือในขณะนั้นผู้ร่วมสนทนาจำลองกล่าวถ้อยอยู่เพราะผู้พูดคิดว่าสิ่งที่ตนต้องการกล่าวนั้นมีความน่าสนใจหรือมีความสำคัญมากกว่า ดังตัวอย่าง

- (126) นา: นาไม่เคยไว้ใจพวกถืออัทโนมิตินี้เลย, เวลาลงจากรถไปเปิดประตูบ้าน, นาไม่เคยปิดประตูสนิทเลย, กลัวมันเป็นแบบนี้แหละ, [หรือว่า:]
 นพ: [ไม่ ๆ, แล้วทำไมเพิ่งมาเป็นอะ? เมื่อก่อนก็ไม่เคยเป็น, งง.

(บทสนทนาที่ 32)

ในบทสนทนาข้างต้น นพกับนากำลังตกใจที่ประตูรถล็อกเองทั้งที่กุญแจยังเสียบคาอยู่ในรถ หลังจากเพิ่งลงจากรถได้ไม่นาน ตามปกติรถจะล็อกอัทโนมิตีหลังจากปิดประตูประมาณ 3 นาที ทั้งคู่จึงยืนคุยกันข้างรถเพื่อหาสาเหตุที่ทำให้ระบบล็อกกรวน ในขณะที่นากำลังพูดถึงเรื่องนี้ไปเรื่อย ๆ นั้น นพก็มีสิ่งที่ต้องการพูดด้วยความสงสัยเช่นกัน การใช้ *ไม่ ๆ ๆ* ของนพจึงไม่ใช่การปฏิเสธถ้อยคำของนา แต่เป็นการขัดจังหวะและรีบชิงผลการพูดโดยไม่รอให้นาพูดจบ ตามด้วยการกล่าวว่า *ทำไมเพิ่งมาเป็นอะ เมื่อก่อนก็ไม่เคยเป็น* งง เพราะต้องการให้นาช่วยกันคิดหาสาเหตุว่าทำไมระบบล็อกกรวจึงรวนมากกว่าที่จะฟังนาพูดเรื่องที่เธอไม่ไว้ใจระบบอัทโนมิตี ซึ่งเขาคิดว่าไม่ใช่สาระสำคัญในขณะนั้น

- (127) ปีก: พี่ว่ากระบี่นี่นำไปเที่ยววะ, น้ำทะเลสวยมาก, [พี่อยากไป
 ทิว: [ไม่ ๆ, นี่มาดูอันนี้สิ, ทะเล
 ตรงก็สวยนะ, ไปตรงก่อนมัย?

(บทสนทนาที่ 33)

ในตัวอย่างข้างต้น ในขณะที่ปีกกับทิวกำลังนั่งอ่านนิตยสารการท่องเที่ยวอยู่นั้น ปีกก็พูดขึ้นมาว่าอยากไปเที่ยวทะเลที่จังหวัดกระบี่ แต่พูดยังไม่ทันจบก็ถูกทิวแย้งชิงผลด้วยการใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* พูดแทรกขึ้นมาว่า *ไม่ ๆ* ตามด้วยการพูดถึงสิ่งที่กำลังอยู่ในความสนใจของตัวเอง ซึ่งได้แก่ภาพทะเลที่สวยงามในจังหวัดตรังด้วยการพูดเรียกผู้ฟังเพื่อหันเหความสนใจมาที่ตนว่า *นี่ ใน นี่มาดูอันนี้สิ ทะเลตรงก็สวยนะ ไปตรงก่อนมัย* พร้อมทั้งพยายามให้ปีกมาดูภาพที่อยู่ในนิตยสารที่ตนกำลังอ่าน ซึ่งในที่นี้ ทิวคิดว่าภาพทะเลที่ตนเห็นนั้นสวยงามกว่าและน่าสนใจกว่าภาพทะเลที่ปีกเห็น

3.3.1.3 การตัดบท

ผู้พูดสามารถใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* เพื่อแสดงวัจนกรรมการตัดบทได้ กล่าวคือ ผู้พูดสามารถใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* ในการกล่าวตัดบท หรือขัดจังหวะการสนทนาโดยที่อาจจะยังไม่ถึงผลัดในการพูดของตนได้ทั้งในกรณีที่ไม่ต้องการพูดถึงเรื่องนั้นต่อ ต้องการเปลี่ยนประเด็น หรือต้องการหันเหความสนใจของผู้ร่วมสนทนาไปยังเรื่องอื่น เนื่องจากผู้พูดคิดว่าเรื่องที่ผู้ร่วมสนทนากำลังกล่าวถึงนั้นไม่ใช่เรื่องสำคัญ หรืออาจจะไม่ใช่เรื่องที่น่าสนใจในขณะนั้น ดังตัวอย่าง

- (128) จากอလာกาสุ่มเมืองทางทิศตะวันออก ถ้าเช่นนั้นก็แสดงว่า กาย กานาเมช ลักพาตัวเจ้าหญิงศรียามยังเมืองโอจาจริง ๆ นะสิ และหากมีการลักพาตัวมาจริง จารีกที่ระบุถึงการก่อสร้างปราสาททรายอันโอฬาริกเพื่อนางผู้เป็นที่รัก ก็น่าจะเป็นจริงด้วยมิใช่หรือ จารีกดูคำมั่นทั้งที่กำแพงอลันจาและกำแพงโมเนตา
- โมเนตา ทิศตะวันตก...มิตรจากแดนตะวันตก!
- โอ...เรื่องทั้งหลายทั้งปวงซักจะส่อเค้าเป็นจริงขึ้นทุกขณะ ใครกัน มิตรของกาย กานาเมช ตรีตามาสวางจารีกเปดาลลงทันที ทว่ายังไม่ทันคว้าจารีกโมเนตามาอ่านต่ออย่างตั้งใจปรารถนา ใครบางคนก็แย่งไปเสียก่อน
- “พอแล้ว ไปกินอาหารเย็นกันเถอะ”
- “คะ แต่ฉันขออ่านอีกซัก...”
- “ไม่ละ กินก่อน แล้วค่อยอ่าน ไม่ต้องพูดอีกก็ได้ ผมรู้ตัวดีว่าตัวเองเผด็จการแค่ไหน”

(ดวงตะวัน, 2549: 205 - 206)

ในตัวอย่างข้างต้น ตรีตามาสซึ่งเป็นนักโบราณคดีกำลังอ่านศิลาจารึกด้วยความสนใจ ในขณะที่เธอกำลังจะหยิบศิลาจารึกอีกแผ่นหนึ่งมาอ่านต่อ นั้น แบลคก็เข้ามาขัดจังหวะด้วยการดึงแผ่นศิลาจารึกไปจากเธอแล้วสั่งให้เธอหยุดอ่านแล้วไปกินข้าวก่อน เมื่อตรีตามาสตอรองขออ่านต่อก็ถูกแบลคพูดขัดจังหวะโดยไม่สนใจว่าเธอยังพูดตอรองไม่จบว่าเธอต้องการอ่านศิลาจารึกต่อ

- (129) ชาย: ผมก็สร้างไปเจ็ดล้านครับ.
- ทหาร: เจ็ดล้าน? คุณทำอาชีพอะไร?
- ชาย: ก็รับเหมาเนี่ยครับ. (ชี้ให้ดูเอกสาร)
- ทหาร: รับเหมาก่อสร้าง?
- ชาย: ครับ, ก่อสร้างเนี่ยครับ.
- ทหาร: สร้าง? คุณมีอาชีพอะไร?

ชาย: ผมมีอาชีพเกษตรกรกรรม.

ทหาร: คุณมีอาชีพแค่เกษตรกรกรรม, แต่คุณมาสร้างบ้านได้ราคาเจ็ดแปดล้านนี่นะ?

ชาย: ครับ.

ทหาร: มันยากไร้ไหมเนี่ย? คุณว่ายากไร้ไหม?

ชาย: ก็:::

ทหาร: ถือว่ายากไร้ไหม?

ชาย: ก็พออยู่พอกินครับ.

ทหาร: ไม่, ยากไร้ไหม?

ชาย: แต่ก่อนยากไร้ครับ.

ทหาร: เนี่ยถือว่ายากไร้ไหม? มีบ้านราคาเจ็ดแปดล้าน, มีไหม? ยากไร้ป่าว?

ชาย: ก็ไม่เท่าไร.

ทหาร: ก็ไม่เท่าไร?

ชาย: ครับ.

(สื่อทางอินเทอร์เน็ตเรื่องที่ 1)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นบทสนทนาระหว่างนายทหารที่มาตรวจสอบการบุกรุกป่าสงวนแห่งชาติกับชายชาวบ้านที่ลักลอบถางป่าและสร้างบ้านพักมูลค่า 7 ล้านบาท จะสังเกตเห็นว่า ชายคนดังกล่าวไม่ได้ตอบคำถามของนายทหารอย่างตรงไปตรงมา ในที่นี้นายทหารผู้ตรวจสอบพยายามถามเขาว่า *มันยากไร้ไหม* เพื่อชี้ให้เห็นว่าบุคคลที่รัฐจะอนุญาตให้เข้าใช้พื้นที่ป่าเพื่อทำกินได้นั้น จะต้องเป็นผู้ยากไร้ แต่หากชายคนนี้เป็นเจ้าของบ้านพักในป่าสงวนราคา 7 ล้านบาทจริงก็ย่อมไม่ใช่ผู้ยากไร้ และย่อมไม่มีสิทธิ์ใช้พื้นที่ตามกฎหมาย ปรากฏว่าชายคนนี้เริ่มอึกอักและตอบเพียงแค่ว่า *ก็:::* เมื่อนายทหารถามซ้ำอีกครั้ง เขาก็ไม่ยอมตอบตรง ๆ แต่เลี่ยงไปตอบว่า *ก็พออยู่พอกินครับ* ทำให้นายทหารตบตบด้วยการพูดว่า *ไม่* แล้วถามซ้ำเป็นครั้งที่สามว่า *ถือว่ายากไร้ไหม* ซึ่งเขายังคงไม่ยอมพูดว่า *ไม่ยากไร้* แต่เลี่ยงไปตอบว่า *แต่ก่อนยากไร้ครับ*

3.3.1.4 การห้าม

จากข้อมูลพบว่า ผู้พูดสามารถใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* ในการห้ามไม่ให้เกิดการกระทำ หรือห้ามไม่ให้ผู้ร่วมสนทนากระทำบางสิ่งบางอย่างที่ตนไม่ต้องการ ซึ่งวัจนกรรมการห้ามนี้ไม่ได้เป็นการปฏิเสธคำถามหรือถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาอย่างตรงไปตรงมา ดังตัวอย่าง

(130) “มองตานาสีคะแม่ แล้วบอกน้าว่าพ่อตายไปแล้วจริง”

ผู้เป็นแม่เชิดหน้าสูง หล่อนคือรัศมี ใครจะมาข่มขู่หล่อนไม่ได้ โดยเฉพาะ ‘ใคร’ คนนั้น คือลูกสาวของหล่อนเอง!

“ใช่ พ่อแกตายไปแล้ว ตายไปนานแล้ว”

“แม่โกหก” หญิงสาวสวนกลับทันควัน คำถามต่อไปละห้อยโยย

“มาถึงขนาดนี้แล้วยังโกหกนาอีกหรือคะ”

“ฉันไม่ได้โกหก สำหรับฉัน ผู้ชายคนนั้นตายไปนานแล้ว มันลงนรกไปนานแล้ว!” คำท่ายของหล่อนตะโกนก้องจนเส้นเอ็นข้างลำคอปูดโปน

ผู้เป็นลูกได้แต่ส่ายหน้าซ่า ๆ เหมือนไม่เชื่อหูตัวเอง

“เพราะแม่เกลียดพ่อ แม่จึงหลอกนามาตลอดสิบห้าปีนี่ว่าพ่อตายแล้ว แม่ทำได้ยังไงคะ แม่ก็รู้ว่าน้ารักพ่อมากแค่ไหน เสียงร้องไห้หาพ่อของเด็กหกขวบไม่ได้ทำให้แม่นึกสงสารบ้างเลยหรือคะ ทั้ง ๆ ที่เด็กคนนั้นคือลูกของแม่เอง น้าไม่เข้าใจ ไม่เข้าใจเลยว่าแม่ทำได้ยังไงกัน”

“ทำไมจะทำได้ พ่อแกมันทำชีวิตฉันปนเปื้อน ถ้ามันไม่ทำลายชีวิตฉัน ฉันคงไม่เป็นอย่างทุกวันนี้”

รัศมีแผดเสียงใส่หน้าลูกสาว แแรงสะอื้นด้วยความเจ็บแค้นถึงสะท้อนขึ้นมาแน่นอก

“พอกันทีทั้งสองคน หยุดได้แล้ว ตะโกนใส่กันเหมือนแม่ค้าตลาด รู้จักอับอายคนใช้มันบ้าง!”

นายวรรณชัดขึ้นมาเสียงเย็น และเสียงนั้นทำให้หลานสาวหันไปมองอย่างกล่าวหา

“ดูคุณตาไม่แปลกใจในเรื่องนี้เลย คุณตาอยู่ทุกอย่างอยู่แล้วใช่ไหมคะ และเพราะรู้คุณตาถึงห้ามไม่ให้ทุกคนในบ้านพูดถึงพ่อ แม่แย่งพ่อจากน้าด้วยการพาตัวมาที่นี่ และคุณตาก็ฝึ่งพ่อจมน้ำเพื่อไม่ให้ทุกคน... โดยเฉพาะลูกสาวของคุณตาสัมผัสพ่อได้สมดังตั้งใจ!”

“นารา!” ครั้งนี้เสียงปรามของประมุขในบ้านแผดความเจ็บปวดอย่างปิดไม่มิด

หากหลานสาวหือเกินกว่าจะรับรู้สิ่งใดแล้ว นาราหันมาทางมารดา ประกาศก้อง

“นาจะไปหาพ่อ”

“ไม่นะ แกจะไปไม่ได้ เรื่องนี้มีแต่แกที่บ้า นึกหรือว่าป้านี่เขาจะสนใจใยดีแก...” ผู้ฟังร้องกรี๊ดจนแทบแก้วหู

(กิ่งฉัตร, 2543: 32 - 33)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสนทนาของคน 3 คน ได้แก่ รัศมี นาราซึ่งเป็นลูกสาว และตาของนารา เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นหลังจากที่นาราไปเห็นจดหมายที่พ่อของเธอเพิ่งส่งมาหารัศมี เขาเขียนมา

บอกว่าตลอดเวลาที่ผ่านมา เขายังคงรักและคิดถึงนารามาก เนื้อความในจดหมายทำให้เธอทราบว่าเป็นความจริงแล้วพ่อยังไม่ตายอย่างที่ทุกคนบอกเธอมาตลอด เมื่อเธอนำเรื่องนี้มาถามแม่กับตาก็ทำให้เกิดการโต้เถียงกันอย่างรุนแรง และยังทำให้เธอน้อยใจและเสียใจที่ทุกคนปกปิดเรื่องพ่อ นาราจึงประกาศต่อหน้าทุกคนว่า *นาจะไปหาพ่อ* ทำให้รัศมีโกรธจัดและโต้กลับในทันควันว่า *ไม่* แต่จะเห็นได้ว่า *ไม่* ซึ่งเดิมมีความหมายแสดงการปฏิเสธในทางอรรถศาสตร์นี้ไม่ได้แสดงการปฏิเสธถ้อยคำพูดของนาราที่กล่าวว่า *นาจะไปหาพ่อ* ในทำนองว่า *นาราไม่ไปหาพ่อ* แต่ในบริบทนี้ รัศมีมีเจตนาที่จะใช้ *ไม่* เพื่อทำหน้าที่อื่นที่เด่นยิ่งกว่าความหมายแสดงการปฏิเสธ นั่นคือการห้ามไม่ให้นาราไปตามหาพ่อหรืออดีตสามีที่เธอรู้สึกเกลียดชัง สังเกตได้จากการกล่าวซ้ำอีกครั้งหลัง *ไม่* ว่า *แกละไปไม่ได้* ที่แสดงการย้ำของรัศมีที่ต้องการห้ามไม่ให้ลูกไปตามหาพ่อ ด้วยการยื่นคำขาดไม่ให้ผู้ฟังกระทำการที่กำลังกล่าวถึง

(131) “มือแกเป็นอะไรไปนั่งหุณา เห็นวันนี้แกถอนต้นสักเหมือนจะเอานิ้วคืบ” อดรนท
ไม่ไหวต้องถามยามเมื่อกลับถึงที่พักในตอนเย็น

“เปล่า...”

“เปล่าอะไร ไหนเอามาดูซิ” หล่อนใช้ความแข็งแรงกว่าคว้ามือนาราได้ก่อนที่หญิงสาวจะหลบทัน

“ตายซัก!”

มือสีชมพูที่หล่อนเคยเห็นในวันแรก ๆ ตอนนั้นเปลี่ยนเป็นกระดากกระด้าง หนึ่งกำพร้าแยกส่วนจากเนื้อจริงติดกะรุ่งกะริ่งแนบอยู่กับแผลพุพองขึ้น ๆ แดง ๆ มองดูน่ากลัวจนคนงานสาวพูดอะไรไม่ออกไปครู่ แต่พอหาลิ้นตัวเองเจอหล่อนก็แหงเสียงสนั่น

“นั่งหุณา ทำไมแกไม่พูดสักแอะว่ามือแกเละแบบนี้”

นารานิวหน้า พูดอุบอิบว่า

“ฉันไม่อยากให้ใครดูถูกว่าทำงานไม่ไหว”

“บ้าแล้ว แค่อีพวกปากหมาไม่ก็ตัวแกก็ยอมทนเจ็บแบบนี้หรือ โอ๊ยจะบ้า...ฉันมันคนชู้ไม่ทันได้มองหรือว่าแกไม่ได้สวมถุงมือทำงาน แล้วแกก็ตื่นไม่มีปากบอกฉันเลยสักคำ” หล่อนโวยตบอึกปึงปึงก่อนตัดสินใจแน่น

“ไป...แกไปบอกน้ารามกับฉันเดี๋ยวนี้เลย มีอย่างนี้ทำงานไม่ไหวแน่”

“ไม่นะ” หญิงสาวโง่งตัวพยายามหนีจากการเกาะกุม ถ้าพ่อรู้...มีหวังบอกให้นายสิ่งส่งหล่อนไปทำงานโรงแรมแน่

“ไม่ไป แผลแค่นี้เอง เดียวก็หายนะแป้นนะ...คืนนี้ฉันจะเอาผ้าพันไว้ พุงนี้มันก็แห้งเองแหละ”

(กิ่งฉัตร, 2543: 98 - 99)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสนทนาระหว่างหนูนากับแป้น ซึ่งเป็นเพื่อนคนงานในไร่ ความจริงแล้วหนูนาไม่เคยทำงานในไร่ แต่ปลอมตัวมาสมัครเป็นคนงานเพื่อจะได้เจอราม ผู้เป็นพ่อ แม้จะได้เจอเขาแล้ว เธอก็ยังไม่กล้าบอกความจริงกับเขา ได้แต่อดทนทำงานหนักในไร่เพื่อให้ได้อยู่ใกล้พ่อ แต่งานหนักในไร่ทำให้มือของเธอบาดเจ็บและเต็มไปด้วยแผลพุพอง เมื่อแป้นสังเกตเห็นเข้าก็โวยวายแล้วบอกให้หนูนารีบไปบอกราม เพื่อให้เขาเปลี่ยนให้เธอไปทำงานอื่นที่เบากว่าด้วยการพูดว่า *ไป...แกไปบอกน้ารามกับฉันเดี๋ยวนี้เลย มีอย่างนี้ทำงานไม่ไหวแน่* แต่นาราทอบว่า *ไม่นะ* เพื่อหยุดแป้นหรือห้ามไม่ให้แป้นอุกกระชากลากเธอไปหารามตามที่แป้นบอก เพราะถ้ารามซึ่งเป็นหัวหน้าคนงานรู้ เขาคงจะส่งเธอไปทำงานที่เบากว่านี้ที่โรงแรม ซึ่งคงจะทำให้เธอไม่ได้อยู่กับพ่ออีกต่อไป

3.3.2 หน้าที่เสริมในทางวัจนปฏิบัติ

หน้าที่เสริมในทางวัจนปฏิบัติหมายถึงหน้าที่ของรูปปฏิเสธที่ยังคงมีความหมายแสดงการปฏิเสธในทางอรรถศาสตร์อยู่ เพียงแต่ผู้พูดใช้ *ไม่* ที่เป็นความหมายปฏิเสธในแง่มุมมองอื่นอันเป็นความหมายเสริมของความหมายดั้งเดิม ผู้วิจัยพบว่า *ไม่* สามารถทำหน้าที่เป็นดัชนีวัจนปฏิบัติ (pragmatic markers) หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ดัชนีปริจเฉท (discourse markers) แสดงวัจนกรรมแก้ไขสิ่งที่ได้กล่าวไปแล้ว ยืนยัน และไม่ยอมรับ ดังต่อไปนี้

3.3.2.1 การแก้ไขสิ่งที่กล่าวไปแล้ว

รูปปฏิเสธ *ไม่* สามารถแสดงวัจนกรรมการแก้ไขสิ่งที่ได้กล่าวไปแล้ว กล่าวคือ ในการสนทนา นั้น ผู้พูดอาจกล่าวปฏิเสธเพื่อแก้ไขถ้อยคำของตนเองที่ได้พูดไปแล้วก่อนหน้านี้ โดยอาจจะเป็นการแก้ไขภายในผลัดการสนทนานั้น หรือกล่าวแก้ไขให้ถูกต้องเมื่อนึกขึ้นได้ในผลัดการสนทนาหลังจากนั้น ดังตัวอย่าง

- (132) น้ำ: พี่มน, หนูว่าจะไปนั่งสมาธิที่วัดอัมพวันกับเพื่อนนะ.
 มน: ดี ๆ, ไปกับใคร? ก็คน?
 น้ำ: มีนุช, นก, แนน, ต้ม, โอ้.
 มน: อ้อ.
 น้ำ: อ้อ, ไม่สิ, มียังด้วย, 7 คน.

(บทสนทนาที่ 11)

บทสนทนาข้างต้นเป็นการสนทนาระหว่างพี่สาวกับน้องสาว โดยน้ำซึ่งเป็นน้องสาวได้บอกมน ซึ่งเป็นพี่สาวว่า ตนจะไปนั่งสมาธิที่วัดกับเพื่อน ๆ เมื่อพี่สาวถามว่าจะไปกับใครบ้าง น้ำได้บอกชื่อเพื่อนมา 5 คน คือ นุช นก แนน ต้ม และโอ้ แต่ต่อมาก็นึกขึ้นมาได้ว่า ตนบอกชื่อเพื่อนตกหล่นไป 1 คนคือ ย้ง จึงพูดว่า *ไม่สิ* ในผลัดสนทนาอื่นที่ตามมา การใช้ *ไม่* ในที่นี้จึงไม่ได้แสดงการแย้งความในสิ่ง

ที่ผู้ร่วมสนทนาหรือมนได้กล่าวไว้ แต่เป็นการใช้ *ไม่* เพื่อแก้ไขสิ่งที่ตนได้พูดไปแล้วให้ถูกต้องตามความจริง และให้ข้อมูลใหม่แก่มนเพิ่มเติมว่า ที่จริงมีเพื่อนไปนั่งสมาธิด้วยกันทั้งหมด 7 คน ได้แก่ น้ำ ซึ่งคือผู้พูดเอง นุช นก แนน ต้ม โอ และย้ง จะเห็นได้ว่า *ไม่* ที่น้ำใช้นี้ยังคงมีความหมายแสดงการปฏิเสธอยู่ กล่าวคือ ผู้พูดใช้ *ไม่* ในการปฏิเสธสิ่งที่ตนได้กล่าวไปแล้วว่ายังไม่ถูกต้อง และแสดงวัจนกรรมแก้ไขถ้อยคำของตนเองในขณะเดียวกัน เมื่อประกอบกับการใช้คำลงท้าย *สิ* แล้วทำให้ทราบว่าผู้พูดคิดว่าถ้อยคำที่กล่าวนั้นขัดแย้งหรือตรงข้ามกับสิ่งที่ผู้ฟังกำลังคิดหรือสิ่งที่ตนได้กล่าวไปแล้วก่อนหน้านั้น²⁴

(133) มุก: ตกลงจอตกรถที่ไหน?

นิต: น่าจะชั้น 3, ไม่ ๆ, ชั้นที่ประตูละเลย, ชั้น 4.

(บทสนทนาที่ 17)

ในบทสนทนาข้างต้นนี้ มุกถามนิตว่าจอตกรถไว้ที่ไหน แต่ดูเหมือนว่านิตจะไม่แน่ใจ เห็นได้จากการกล่าวว่า *น่าจะชั้น 3* ต่อมาเมื่อนีกออกกว่าตนจำผิดชั้น จึงรีบพูดใหม่โดยการซ้ำรูปคำว่า *ไม่* ๆ เพื่อกล่าวแก้ไขคำพูดของตนเองก่อนหน้านั้นเรื่องที่จอตกรถไว้ที่ชั้น 3 ว่ายังไม่ถูกต้อง ตามด้วยการพูดว่า *ชั้นที่ประตูละเลย ชั้น 4* เพื่อให้ข้อมูลใหม่ที่ถูกต้องกับมุก

3.3.2.2 การยืนยัน

จากข้อมูล พบว่าผู้พูดสามารถใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* เพื่อแสดงวัจนกรรมการรับรองหรือยืนยันว่าจะไม่กระทำอาการหรือไม่กระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่กำลังกล่าวถึง ซึ่งการยืนยันว่าจะไม่กระทำนั้นยังคงมีความหมายแสดงการปฏิเสธในทางอรรถศาสตร์อยู่ จึงจัดให้เป็นความหมายเสริมของการปฏิเสธ ดังตัวอย่าง

²⁴ สอดคล้องกับงานของวัชรพล บุพนิมิต (2539) ที่กล่าวว่า *สิ* เป็นดัชนีปริจเฉท (discourse marker) ซึ่งแสดงว่าถ้อยคำที่ผู้พูดกล่าวตรงข้ามกับสิ่งที่อยู่ในความคิดของผู้ฟัง และงานของสุมินตรา มากาลัย (2558) ที่พบว่า *สิ* เป็นคำลงท้ายที่มีหน้าที่สื่อสาร 4 หน้าที่ ได้แก่ 1) ทำให้ถ้อยคำมีอำนาจ 2) ทำให้ถ้อยคำมีความหนักแน่น ซึ่งพบในบริบท 2 บริบทคือ ก) บริบทที่ผู้พูดต้องการกล่าวแย้งหรือค้านถ้อยคำของผู้พูดก่อนหน้า และ ข) บริบทที่ผู้พูดต้องการแสดงให้เห็นว่าตนเองรู้ทัน 3) แสดงว่าผู้พูดไม่มีความสนใจร่วม และ 4) เกริ่นนำหัวเรื่องแบบแย้ง อย่างไรก็ตามงานของวัชรพลและสุมินตรากล่าวเพียงว่า *สิ* ใช้ในการโต้แย้งผู้ร่วมสนทนาเท่านั้น แต่งานวิจัยนี้ ผู้วิจัยพบว่าผู้พูดสามารถใช้ *สิ* ในการแย้งคำพูดของตนเองได้เช่นกัน

(134) “ขอให้รู้ว่าพ่อไม่เคยต้องการให้แม่ตาย พ่อเสียใจพอ ๆ กับทุกคนที่แม่จากไป นิล ไม่
ว่าอะไรจะเกิดขึ้น ลูกอย่าทำร้ายตัวเอง...ขอให้เห็นตัวเองมีค่าที่สุด อย่าเอาชีวิตตัวเอง
ไปทิ้งเสียกับอะไรหรือใครคนอื่นเลย มันคือการไม่รักตัวเอง ไม่รักพ่อแม่ที่สู้เลี้ยงดูมา
ด้วยความเหนื่อยยาก ยังไม่ได้ตอบแทนพระคุณ สัญญากับพ่อนะลูกรัก”

“ไม่ห rokokค่ะ พ่อ นิลไม่ชอบความตาย”

(ว. วินิจฉัยกุล, 2545: 120)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นบทสนทนาระหว่างนิลลาหรือนิลกับพ่อของเธอ พ่อพยายามพูดเตือนสติ
ให้นิลลารักตัวเอง เห็นคุณค่าตัวเอง และอย่าคิดสั้นฆ่าตัวตายในยามที่มีปัญหาเหมือนแม่ของเธอ หาก
พิจารณาจากบริบท จะเห็นว่าการใช้ ไม่ห rokok ของนิลลาไม่ได้แสดงการปฏิเสธคำพูดของพ่อที่กล่าว
ว่า สัญญากับพ่อนะลูกรัก และไม่ได้แสดงการปฏิเสธความคาดหวังของพ่อในเรื่องที่ไม่อยากให้เธอคิด
สั้นฆ่าตัวตาย แต่นิลลาใช้ ไม่ ในการปฏิเสธการกระทำเพื่อยืนยันให้พ่อได้มั่นใจว่าเธอจะไม่มีวันฆ่าตัว
ตายอย่างแน่นอน เมื่อประกอบกับการใช้คำลงท้ายบ่งชี้วัจนปฏิบัติ ห rokok ซึ่งแสดงการแย้งความ และ
ให้ข้อมูลใหม่ (วัชรพล บุพนมิตร, 2539: 93) ทำให้ทราบว่านิลลาคาดว่าพ่อของเธอกำลังกลัวว่าเธอ
อาจจะฆ่าตัวตายเหมือนกับแม่ เธอจึงใช้ ห rokok ในการแสดงการให้สาระใหม่เพื่อบอกให้พ่อทราบว่า
เธอไม่ได้คิดที่จะกระทำเช่นนั้นเลย ตามด้วยการให้เหตุผลว่า นิลไม่ชอบความตาย เพื่อยืนยันว่าเธอจะ
ไม่มีวันฆ่าตัวตายเพราะเธอไม่ชอบความตาย

(135) “เราอยู่กันในงาน ก็เหมือนคนในครอบครัวเดียวกัน พ่อแม่ผมถือหลักนี้ตลอด มี
แต่ผมเท่านั้นที่คิดว่าเราควรออกจากระบบครอบครัวมาจ้างนักบริหารอาชีพ โรงงาน
จะได้ขยายกว้างออกไปมั่ง”

“ฉันว่าคุณคิดถูกและพ่อแม่คุณก็คิดถูก” ฉันทประณีประนอม “สำหรับคนที่อยู่มานาน
อย่างเจ้าแสบและยายหวาน เราก็ต้องถือว่าเขาเหมือนลูกหลาน แต่ถ้าจะขยายก็จ้าง
มืออาชีพ...นายทรงเดชคนเดียวคงไม่ทำให้คุณท้อใจว่าทุกคนจะเพี้ยนเหมือนเขา
หมดนะค่ะ”

“ไม่ห rokok” สืบสายยิ้ม “เพราะอย่างน้อยคุณก็เป็นมืออาชีพคนหนึ่งละที่ไม่เพี้ยน”

(แก้วแก้ว, 2552: 281 - 282)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสนทนาระหว่างสืบสาย ผู้เป็นเจ้าของโรงงานมะพร้าวและจุลลา
วิศวกรสาว ทั้งคู่กำลังคุยกันเรื่องระบบการทำงานและการขยายโรงงาน โดยสืบสายต้องการเปลี่ยน
จากระบบครอบครัวที่มีมาตั้งสมัยพ่อแม่ ขยายวงมาทำอย่างมืออาชีพแทน ในตอนท้ายของบทสนทนา
เมื่อจุลลากล่าวเป็นทำนองว่า แค่นี้เพียงทรงเดช ซึ่งเป็นพนักงานโรงงานที่ไม่ดีเพียงคนเดียวคงจะไม่ทำ

ให้สืบสายเหมารวมว่าคนอื่น ๆ ในระบบการทำงานแบบครอบครัวจะร้ายไปเสียทั้งหมด สืบสายก็กล่าวปฏิเสธว่า *ไม่ทรอก* เพื่อยืนยันให้จุลลามาแน่ใจว่าเขาไม่เหมารวมอย่างที่เธอคิดแน่นอน ประกอบกับการใช้คำลงท้ายบ่งชี้วัจนปฏิบัติ *ทรอก* ที่ใช้ในการแสดงการแย้งความและให้ข้อมูลใหม่ ทำให้ทราบว่าเขาไม่ได้คิดเช่นนั้นแน่นอน

3.3.2.3 การไม่ยอมรับ

(136) “น้าราม...ทำไมน้ารามไม่กลับมากับคุณคะ”

เขาคว่าข้อมือเล็กขึ้นเหนือขึ้นมาลูบเบา ๆ ราวกับปลอบประโลม

“น้ารามถูกยิง ตอนนี้อยู่ที่โรงพยาบาล”

เสียงทอดถอนใจนั้นฟังอ้อมแอ้มแปลก ๆ

ทว่านาราได้ยินเพียงประโยคแรกก็หือ้อตาลาย ใจเหมือนหล่นลงไปกองที่ตาคุ่ม ขาสองข้างอ่อนยวบจนทรงตัวไม่อยู่หากไม่ได้คนตัวใหญ่ตรงหน้าพยุงไว้ ก้อนบางอย่างแล่นมาจากแน่นที่ลำคอ ก่อนเลื่อนปะทุเป็นหยาดน้ำร้อน ๆ

“ไม่” เสียงกริตรี้องนั้นแทบจะไม่หลุดจากคอ

“หนุณา ใจเย็น ๆ ไว้ก่อน”

หญิงสาวพยายามสุดลมหายใจลึก สติ...ต้องมีสติ...อย่ามัวคร่ำครวญถึงโอกาสที่คล้ายจะหลุดลอยจากมือไปจริง ๆ

พ่อ...

ถาหล่อนจะไม่มีโอกาสได้เอ่ยคำนี้กับเขาจริง ๆ

(กึ่งฉัตร, 2543: 331)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสนทนาระหว่างสิ่ง ผู้เป็นเจ้าของไร่ และนาราหรือหนุณา ซึ่งปลอมตัวมาเป็นคนงานในไร่เพื่อตามหา “ราม” ผู้เป็นพ่อและคนงานในไร่ของสิ่ง แต่เมื่อได้เจอกับรามแล้ว นาราก็ยังคงเก็บงำความลับนี้ไว้ ไม่กล้าบอกว่าตนเป็นลูก จากตัวอย่างจะเห็นว่า เมื่อนาราได้ยินสิ่งแจ้งข่าวร้ายว่าพ่อของตนถูกยิงก็ตกใจมากจนไม่สามารถระงับอารมณ์ได้ การใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* ของเธอไม่ได้แสดงการแย้งถ้อยคำของสิ่ง และไม่ได้แสดงการปฏิเสธว่าเหตุการณ์ที่เขากล่าวมาเป็นเรื่องไม่จริง เนื่องจากเธอทราบดีว่าเรื่องดังกล่าวเป็นเรื่องจริง ซึ่งสามารถอธิบายได้ด้วยเงื่อนไขความเหมาะสม (felicity condition) ในการกล่าวถ้อย ได้แก่ การมีบุคคลที่เหมาะสมในการกล่าวถ้อยคือสิ่งซึ่งเป็นเจ้านายและเป็นบุคคลที่เชื่อถือได้มาแจ้งข่าวร้ายกับเธอในสถานการณ์คับขันหลังจากการปะทะกับคนร้ายที่ลักลอบขนไม้เถื่อน ในที่นี้นาราใช้ *ไม่* เพื่อแสดงการปฏิเสธที่จะยอมรับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว เพราะเธอกลัวว่าพ่ออาจจะอาการสาหัสหรืออาจจะตาย เธอไม่สามารถรับความจริงนั้นได้หากเธอต้องเสียพ่อไปโดยที่ยังไม่มีโอกาสบอกเขาว่าเธอเป็นลูก และไม่มีโอกาสเรียกเขาว่าพ่อ นอกจากนี้

ยังเห็นได้อย่างชัดเจนว่ารูปปฏิเสธ *ไม่* ที่นาราได้กริตร้องออกมาหลังจากได้ฟังข่าวร้ายนี้ทำหน้าที่เป็น
 รูปภาพแสดงการบ่งชี้ (indexical expressions)²⁵ ในทางวัจนปฏิบัติ บ่งชี้ว่าผู้พูดมีส่วนร่วมกับ
 เหตุการณ์ดังกล่าวอย่างลึกซึ้งและสถานการณ์ที่ผู้พูดประสبوอยู่นั้นมีความรุนแรงมากจนทำให้ผู้พูด
 แสดงการไม่ยอมรับข่าวร้ายที่ได้ฟังด้วยการกริตร้องออกมาว่า *ไม่*

(137) “ท่าทางคุณไม่ได้เท่ลูกเขยเลยนะเนี่ย เขยบ้านนอกกลายเป็นพระสังข์ไปแล้ว ยังไม่
 ทันทอดรูปเงาะด้วยซ้ำ”

แทนที่จะเคือง มารดาของเอริกาก็หัวเราะก๊ากอย่างไม่มีถือสา

“ใครว่า ถอดรูปออกมาเป็นเงินสามร้อยล้านเนี่ย แพงกว่าซุบทองแท้ทั้งตัวอีกนะคะ
 ฉันไม่คิดมากคิดมาย หล่อมันกินไม่ได้ แต่เงินมันกินได้ คุณไม่พอใจตรงไหน พิกลจิ้ง”

“ไม่!” นายสุขุมทวาด หยิบยาแก้ไขแก้ปวดออกมากลืนใส่ปาก ตามด้วยบรั่นดีอีก
 ใหญ่ “ไม่ ผมเกลียดหน้ามัน ไอ้คนอวดดีไม่รู้จักเจียมบอดี หนอยแน่ะ! มาลูบکمกัน
 ได้”

(แก้วแก้ว, 2547: 263 - 264)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสนทนาระหว่างนายสุขุมและทิพาวดี ผู้เป็นภรรยา ในเหตุการณ์นี้
 สุขุมกำลังกลุ้มใจที่ตนและภรรยาเพิ่งตกปากรับคำขอแต่งงานจากนายแพทย์สาแคน ซึ่งมาสู่ขอเอริกา
 บุตรสาวด้วยจำนวนเงินสามร้อยล้านบาท ในตอนแรกทิพาวดีเองก็มีท่าที่รังเกียจนายแพทย์สาแคนที่
 รูปโฉมไม่งาม ทั้งผิวดำ ปากหนา และจมูกบานอยู่ไม่น้อย แต่หลังจากที่สาแคนเสนอค่าสินสอดเพื่อสู่
 ขอลูกสาวเป็นจำนวนเงินสามร้อยล้านบาทแล้ว เธอก็เปลี่ยนใจมาแสดงความชื่นชมเขาอย่างออกนอก
 หน้าจนสามีไม่พอใจ และกล่าวประชดประชันภรรยาว่า *ท่าทางคุณไม่ได้เท่ลูกเขยเลยนะเนี่ย เขย
 บ้านนอกกลายเป็นพระสังข์ไปแล้ว ยังไม่ทันทอดรูปเงาะด้วยซ้ำ* แต่เธอไม่ได้สนใจ ซ้ำยังพูดให้สามีเจ็บ
 ใจต่อว่า สาแคน ว่าที่ลูกเขยนั้นเปรียบเสมือนเงาะถอดรูป ถึงจะขี้น้ำขี้เหร่ก็ไม่เห็นไม่เป็นไร ในเมื่อเขา
 มีเงินมากมายมาสู่ขอเอริกา เธอก็พอใจแล้ว นั่นทำให้สุขุมยิ่งรับไม่ได้ที่เงินสามร้อยล้านบาททำให้ภรรยา
 เปลี่ยนไปแค่ชั่วข้ามคืน เขาจึงทวาดออกมาอย่างโกรธจัดว่า *ไม่* ติดต่อกันถึง 2 ครั้ง โดย *ไม่* ในตัวอย่าง

²⁵ รูปภาพแสดงการบ่งชี้ หรือที่เรียกว่า deictics, deitic expressions, indexed, indices, indexicals, indexical forms หรือ indexical expressions ในภาษาอังกฤษ มีความหมายที่แปรไปตามบริบทและสถานการณ์ที่ใช้ ทั้งยังไม่สามารถตัดสินค่าความจริง-เท็จได้ เช่น คำสรรพนาม *ฉัน เธอ* คำบอกเวลา เช่น *วันนี้ ปีหน้า* และกริยาแสดงการเคลื่อนไหว *ไป มา* ยกตัวอย่างเช่น การใช้คำที่ฟังดูเป็นคำพหูพจน์ในภาษกรีกว่า *indices* แทนการใช้คำที่มีความหมายเดียวกันในแบบภาษาอังกฤษ คือ *indexes* นี้ก็สามารถบ่งชี้ได้ว่าผู้พูดต้องการแสดงตนว่าเป็นผู้ที่มีการศึกษาดี แสดงการโอ้อวดว่าเป็นผู้มีการศึกษาดี หรือแสดงตัวตนในทางสังคม (social identity) (Corazza, 2011: 131; Johnstone, 2008: 133; ภาษษวาทรรณ หงส์ลดารมภ์ & ธีรณช โขศลวนิช, 2551)

นี้เป็นรูปภาพแสดงการบ่งชี้ที่แสดงให้เห็นว่าเหตุการณ์มีระดับความรุนแรงและมีผลกระทบต่อจิตใจของผู้พูดเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะ *ไม* ที่เขาใช้ในครั้งแรกนั้นมีระดับความรุนแรงมากกว่า *ไม* ในครั้งที่สอง กล่าวคือ *ไม* ในครั้งแรกไม่ได้ใช้ในการตอบคำถามของภรรยาว่า *คุณไม่พอใจตรงไหน* แต่ใช้แสดงการปฏิเสธที่จะยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้น เขารับไม่ได้ที่สาแค้นจะมาเป็นสามีของลูกสาวที่สวยเพียบพร้อม เขาคิดว่าเธอน่าจะได้แต่งงานกับคนที่เหมาะสมกัน ไม่ใช่เจ้าเงาะเช่นสาแค้นอย่างที่เขาคบก่อนขอ ส่วน *ไม* ในครั้งที่สองแสดงการไม่ยอมรับว่าเจ้าเงาะที่เขาเคยดูถูกว่าด้อยตํานั้นมีเงินมาสู่ขอลูกสาวของเขามากมายถึงขนาดนั้น ซึ่งยิ่งทำให้เขารู้สึกตกใจและเหมือนถูกหมยให้เข้าใจเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยพบว่ามีการใช้รูปแปรของ *ไม* ในนวนิยาย เช่น *มายยย* ซึ่งแสดงการเน้นย้ำในบริบทการสนทนาที่เป็นกันเอง ดังตัวอย่าง

- (138) ลูกหมี่ศรีทนต์ได้: ...มะรินนี่ฉันจะไปบ้านแกนะ
 ลูกหมี่ศรีทนต์ได้: ได้เวลาถ่ายรูปกันแล้ว
 Painting: *ไม*
 ลูกหมี่ศรีทนต์ได้: *ไม*อะไร
 Painting: *ไม*สบาย
 Painting: *ฉันไม่สบาย*
 ลูกหมี่ศรีทนต์ได้: คนเราไม่สบายล่วงหน้าได้ด้วยเหรอ
 Painting: *ฉันรู้ตัวว่าจะไม่สบายไป วันนี้ตัวรุ่ม ๆ อยู่ด้วย*
 Painting: *ขอเลื่อนไปสักวันละกัน เดี่ยวค่อยถ่ายก็ได้*
 ลูกหมี่ศรีทนต์ได้: เพื่อนไม่สบาย เพื่อนสนิทอย่างฉันต้องไปดูแล
 ลูกหมี่ศรีทนต์ได้: โอเคนะ มะรินเจอกัน
 Painting: *มายยย*
 ลูกหมี่ศรีทนต์ได้: แจกันจ้า!
 Painting: *อ้ากกก* *อย่ากดตัน*
 ลูกหมี่ศรีทนต์ได้: สารภาพมา

(นางร้าย, 2537: 56 - 57)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นบทสนทนาของเพื่อนสนิท 2 คนคือ Painting และลูกหมี่ศรีทนต์ ซึ่งพิมพ์ข้อความคุยกันผ่านไลน์แอปพลิเคชัน (Line application) ตามที่ปรากฏอยู่ในนวนิยายเรื่อง “Dear Mr. Postman ส่งด่วนพิเศษผู้ชายเกรด A” ของ “นางร้าย” ในที่นี้ลูกหมี่ศรีทนต์ได้บอกว่าต้องการไปหา Painting เพื่อถ่ายรูปชายหนุ่มชื่อขอบฟ้าซึ่ง Painting แอบชอบอยู่ แต่ได้รับการบ้ายเบี่ยงจาก

Painting ว่าไม่สบาย และจะขอเลื่อนวันออกไป แต่ลูกหมี่ศรีทนได้กล่าวว่า ถ้าเพื่อนไม่สบาย เพื่อนสนิทอย่างเธอต้องไปดูแล และจะไปพบ Painting ในวันมะรืนให้ได้ นั่นทำให้ Painting ได้ตอบกลับไปว่า *ม่ายยยย* เป็นที่น่าสังเกตว่า Painting พิมพ์อักษร ย ซ้ำกันถึง 4 ครั้งเพื่อแทนการลากเสียงยาวในการพูด ด้วยเจตนาที่ต้องการเน้นว่าไม่ยอมรับความคิดและความต้องการของเพื่อนที่จะมาหาเธอเพื่อมาดูหน้าชายหนุ่มที่เธอแอบชอบให้ได้

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่าแม้ในทางอรรถศาสตร์ รูปปฏิเสธ *ไม่* จะมีความหมายแสดงการปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมา แต่ในทางวจนปฏิบัติ นั้น พบว่าผู้พูดสามารถเลือกใช้ *ไม่* เพื่อทำหน้าที่แสดงวจนกรรมอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการปฏิเสธได้ ทั้งหน้าที่เด่นในทางวจนปฏิบัติและหน้าที่เสริมในทางวจนปฏิบัติ หน้าที่เด่นในทางวจนปฏิบัติ ได้แก่ การปิดบังความจริง การชิงผลัด การตัดบท และการห้าม ส่วนหน้าที่เสริมในทางวจนปฏิบัติ ได้แก่ การทำหน้าที่เป็นดัชนีวจนปฏิบัติแสดงการแก้ไขสิ่งที่กล่าวไปแล้ว การยืนยัน และการไม่ยอมรับดังกล่าวข้างต้น

3.4 สรุปคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่*

ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นเรื่องคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ และคุณสมบัติทางวจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่* ในที่นี้จะขอสรุปคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ ดังนี้ รูปปฏิเสธ *ไม่* มีความหมายทางอรรถศาสตร์แสดงการปฏิเสธ สามารถปฏิเสธได้ทั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว (realis) และเหตุการณ์ที่ไม่เกิดขึ้นจริง ยังไม่เกิดขึ้น หรือไม่เกิดขึ้นในเวลาที่กำลังถ้อย (irrealis) ส่วนในทางวากยสัมพันธ์นั้น *ไม่* มีลักษณะในการปรากฏ ดังนี้ 1) *ไม่* สามารถปรากฏลำพังหรือปรากฏร่วมกับคำลงท้าย 2 ประเภท ได้แก่ คำลงท้ายบ่งชี้วจนปฏิบัติ และคำลงท้ายแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด-ผู้ฟัง พบได้มากในการกล่าวโต้ตอบในผลัดการสนทนาที่เป็นการโต้ตอบผลัดการสนทนา ในกรณีเช่นนี้ *ไม่* ใช้ในการปฏิเสธถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาในผลัดก่อนหน้านั้น 2) *ไม่* สามารถปรากฏร่วมกับคำกริยา 3 ประเภท ได้แก่ คำกริยาแสดงอาการ คำกริยาแสดงสภาพ และคำสัมพันธ์กริยา *เป็น* ได้ 3) *ไม่* ปรากฏร่วมกับคำกริยาช่วย ได้แก่ คำกริยาช่วยแสดงทัศนภาวะ คำกริยาช่วยแสดงการณลักษณะ คำกริยาช่วยแสดงความถี่ และคำกริยาช่วยแสดงความสามารถ 4) *ไม่* ปรากฏร่วมกับคำวิเศษณ์หรือวิเศษณ์วลี โดย *ไม่* มีขอบเขตการปฏิเสธในระดับประโยค และในลำดับสุดท้ายคือ 5) *ไม่* สามารถปรากฏหน้าหน่วยสร้างกริยาเรียง ในกรณีที่ *ไม่* ปรากฏหน้าหน่วยสร้างกริยาเรียง จะมีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมที่กริยาวลีทั้งสอง ในขณะที่ *ไม่* ที่ปรากฏภายในหน่วยสร้างกริยาวลีโดยแทรกอยู่ระหว่างกริยาวลีทั้งสอง จะมีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมเฉพาะกริยาวลีที่สองเท่านั้น ทั้งนี้ *ไม่* สามารถใช้โต้ตอบผลัดการสนทนาทั้งที่เป็นคำถามการบอกเล่า คำสั่ง คำขอร้อง และคำชวนได้ ส่วนคุณสมบัติในทางวจนปฏิบัติ นั้น พบว่าผู้พูดเลือกใช้

ไม่ เพื่อทำหน้าที่อื่น ๆ ที่นอกเหนือจากการปฏิเสธ ได้แก่ การปิดบังความจริง การชิงผลัด การตัดบท และการห้าม ซึ่งจัดเป็นหน้าที่เด่นในทางวัจนปฏิบัติ ในขณะที่หน้าที่การเป็นดัชนีวัจนปฏิบัติแสดง การแก้ไขสิ่งที่กล่าวไปแล้ว การยืนยัน และการไม่ยอมรับจัดเป็นหน้าที่เสริมในทางวัจนปฏิบัติที่ยังคงมีความหมายแสดงการปฏิเสธในทางอรรถศาสตร์อยู่

บทที่ 4

คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *เปล่า* ในภาษาไทย

รูปปฏิเสธ *เปล่า* ซึ่งดูเป็นที่คุ้นเคยและพบได้บ่อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทที่เป็นการสนทนานั้นเป็นคำที่มีความหมายในทางอรรถศาสตร์มากกว่าหนึ่งความหมาย เห็นได้จากพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ที่จัดให้ *เปล่า* เป็นคำวิเศษณ์ มีความหมายว่า ‘ไม่มีอะไรนอกจากตัวของมันเองที่อ้างถึง’ หรือ ‘ว่าง ๆ’ เช่น *ขวดเปล่า มือเปล่า*; เป็นคำปฏิเสธ แปลว่า ‘ไม่มี ไม่เป็นอย่างนั้น’ และ ‘ไม่มีข้อผูกพัน’ เช่น *ให้เปล่า ได้เปล่า*; และ *เปล่า* เป็นคำกริยา มีความหมายว่า ‘อ้างว่าง ว่าเหว’ เช่น *เปล่าอก เปล่าใจ* อย่างไรก็ตาม วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะศึกษาเฉพาะรูปปฏิเสธ *เปล่า* ซึ่งมีความหมายว่า ‘ไม่มี ไม่เป็นอย่างนั้น’ และจะไม่นำ *เปล่า* ที่มีลักษณะต่อไปนี้มาวิเคราะห์ คือ 1) *เปล่า* ที่มีความหมายว่า ‘ไม่มีอะไรนอกจากตัวของมันเองที่อ้างถึง’ เช่น *ข้าวเปล่า น้ำเปล่า* 2) *เปล่า* ที่มีความหมายว่า ‘ว่าง ๆ’ เช่น *กล่องเปล่า จานเปล่า* 3) *เปล่า* ที่มีความหมายว่า ‘ไม่มีข้อผูกพัน’ เช่น *ให้เปล่า ได้เปล่า* 4) *เปล่า* ที่มีความหมายว่า ‘อ้างว่าง ว่าเหว’ เช่น *เปล่าเปลี่ยว* 5) *เปล่า* ที่ปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของวลิตายตัว (fixed expressions) เช่น *เลียเปล่า ลูบเปล่า จับเสียมือเปล่า หรือก็เปล่า* และ 6) *เปล่า* ที่เป็นส่วนหนึ่งของคำลงท้ายคำถาม เช่น *(ใช่)หรือเปล่า*

บทนี้จะแบ่งออกเป็น 3 หัวข้อใหญ่ ได้แก่ 4.1 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของรูปปฏิเสธ *เปล่า* 4.2 คุณสมบัติทางวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *เปล่า* และ 4.3 สรุปคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *เปล่า* ดังต่อไปนี้

4.1 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของรูปปฏิเสธ *เปล่า*

รูปปฏิเสธ *เปล่า* มีลักษณะเด่นที่น่าสนใจคือ มักจะปรากฏในบริบทที่เป็นการสนทนา จากข้อมูลที่รวบรวมได้ ไม่พบว่ามียุคปฏิเสธ *เปล่า* ปรากฏในผลัดแรกของการสนทนา แต่จะพบ *เปล่า* ในผลัดที่สองหรือผลัดที่เป็นการโต้ตอบการสนทนาเท่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ *เปล่า* ไม่สามารถปรากฏลำพังโดยไม่มีถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาปรากฏนำมาก่อนได้ และผู้วิจัยพบว่าผู้พูดเลือกใช้ *เปล่า* ให้ทำหน้าที่อื่นที่นอกเหนือจากความหมายปฏิเสธซึ่งเป็นความหมายประจำคำได้ ดังนั้นการจะศึกษา *เปล่า* จึงไม่สามารถจะวิเคราะห์เฉพาะการปรากฏในทางวากยสัมพันธ์และความหมายทางอรรถศาสตร์ได้ แต่จะต้องอาศัยการศึกษาทางวัจนปฏิบัติซึ่งอ้างอิงบริบทในการตีความเป็นสิ่งสำคัญและทำให้เห็นว่า *เปล่า* มีคุณสมบัติทางวัจนปฏิบัติหรือหน้าที่ซึ่งเกิดจากการใช้ในบริบทที่โดดเด่นกว่าความหมายประจำคำแสดงการปฏิเสธซึ่งเป็นคุณสมบัติในทางอรรถศาสตร์

ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของรูปปฏิเสธ *เปล่า* ในภาษาไทยไปพร้อมกัน เนื่องจากบริบทในทางวากยสัมพันธ์ย่อมมีความสัมพันธ์กับความหมายในทางอรรถศาสตร์ และการวิเคราะห์ขอบเขตการปฏิเสธดังได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 3 ต่อไปนี้จะเป็นการกล่าวถึงรูปปฏิเสธ *เปล่า* ที่ปรากฏในกระสวนต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

4.1.1 [*เปล่า* + (คำลงท้าย)]

จากข้อมูลที่รวบรวมได้ในการศึกษาครั้งนี้ พบว่ารูปปฏิเสธ *เปล่า* สามารถปรากฏลำพังหรืออาจปรากฏร่วมกับคำลงท้าย 2 ประเภท ได้แก่ คำลงท้ายบ่งชี้วัจนปฏิบัติ และคำลงท้ายแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด-ผู้ฟัง โดยคำลงท้ายบ่งชี้วัจนปฏิบัติเสริมความหมายแสดงการประเมินสถานการณ์หรือการคาดการณ์ของผู้พูด ในขณะที่คำลงท้ายแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด-ผู้ฟังทำให้ทราบว่าผู้ร่วมสนทนามีความสนทนสนมและต้องการรักษาความสุภาพในการสนทนาเพียงใด ประเด็นที่น่าสนใจคือการพบว่า *เปล่า* ไม่ได้มีขอบเขตการปฏิเสธในระดับประโยค แต่มีขอบเขตการปฏิเสธในระดับถ้อยคำ เห็นได้จากการที่ผู้พูดใช้ *เปล่า* ในการโต้ตอบหรือปฏิเสธมูลบทที่แฝงอยู่ในถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาในผลัดก่อนหน้านั้น และจะสังเกตได้ว่ารูปปฏิเสธ *เปล่า* จะปรากฏในผลัดที่สองหรือผลัดที่เป็นการโต้ตอบการสนทนาเท่านั้น ดังตัวอย่าง

(1) “คุณจูน รอผมด้วยซี”

ฉันหันกลับมามอง แหม! เสียงจื้ออ่อนโยนเป็นคนละคนเชียวนะพ่อคุณ สืบสายเดินมาถึงตัวฉันแล้วทำท่าเหมือนจะให้เดินไปด้วยกัน

“ให้รอทำไม” ฉันถามห้วน ๆ

“ไปกินข้าวด้วยกัน ผมให้เจ้พุ่มจัดข้าวกลางวันไว้ให้คุณด้วยแล้ว ทานกันในห้องอาหารติดกันนี้แหละ”

บางทีสืบสายก็ไม่ออกไปกินข้าวข้างนอก เขาก็จะสั่งอาหารจากบ้านมากินในห้องรับประทานอาหารข้างห้องทำงานของเขา เป็นห้องจัดเสวยสวยเหมือนห้องอาหารในบ้านเศรษฐี ประกอบด้วยตู้เย็นและบาร์เครื่องดื่มพร้อม โต๊ะอาหารเป็นไม้ขัดมันสีน้ำตาลอ่อนรับกับสีเก้าอี้และเบาะหุ้ม เป็นห้องห้องเดียวในโรงงานที่ฉันว่าเข้าท่า ไม่เหมือนห้องอื่น ๆ ซึ่งบางทีทาสีเสียวกับเครื่องงเด็ก

อาหารกลางวันจัดไว้พร้อมแล้ว ทีแรกนึกว่าคงจะเป็นหุ้ดลาม หรือไม่ก็จะละเมียดอย่างที่กินกันที่บ้านคุณนาย แต่กลับเป็นอาหารไทยธรรมดา มีทั้งแกงเผ็ด ผัดผัก และยำ รสชาติไม่เลว

“ทางบ้านคุณทำอาหารไทยเป็นด้วยหรือคะ” ฉันถามด้วยความแปลกใจ

“เปล้า ผมให้เขาซื้อมาจากร้าน คิดว่าคุณคงชอบ” เขาเลื่อนเก้าอี้ให้ฉันนั่งอย่างสุภาพ แล้วก็นั่งลงตรงกันข้าม “ผมเป็นคนกินอะไรก็ได้ เรื่องไม่มาก”

(แก้วแก้ว, 2552:142 - 143)

จากตัวอย่าง สืบสายผู้เป็นเจ้าของโรงงานมะพร้าวได้เชิญจุลลา ซึ่งเป็นวิศวกรประจำโรงงาน มารับประทานอาหารกลางวันด้วยกันในห้องรับประทานอาหารข้างห้องทำงานของเขา ด้วยความที่ทราบมาก่อนแล้วว่า ครอบครัวของสืบสายมีเชื้อสายจีนและรับประทานอาหารจีนเป็นหลัก เธอจึงคาดหมายว่า ในคราวนี้น่าจะมีแต่อาหารจีนเช่นที่เคยเห็นที่บ้านของเขาหรือที่เธอเรียกว่าบ้านคุณนาย ซึ่งหมายถึงแม่ของสืบสาย แต่ปรากฏว่าเมื่อจุลลามาถึง เธอพบว่าบนโต๊ะมีแต่อาหารไทย ซึ่งผิดไปจากที่คาดการณ์ไว้ก่อนหน้านั้น เธอจึงถามด้วยความประหลาดใจว่า *ทางบ้านคุณทำอาหารไทยเป็นด้วยหรือคะ* จะสังเกตได้ว่าสืบสายได้ตอบปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมาว่า *เปล้า* ตามด้วยการอธิบายว่า อาหารไทยที่เธอเห็นอยู่บนโต๊ะนั้นเป็นอาหารที่เขาให้คนไปซื้อมาให้ ไม่ใช่อาหารที่มาจากบ้านเขาแต่อย่างใด ในที่นี้สืบสายใช้ *เปล้า* เพื่อปฏิเสธมุลบทของจุลลาที่ปรากฏอยู่ในถ้อยคำอันเป็นคำถามของเธอในผลัดก่อนหน้า ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การเห็นอาหารไทยวางอยู่เต็มโต๊ะทำให้เธอเข้าใจผิดคิดว่าทางบ้านเขาทำอาหารไทยเป็น

(2) “ไม้เขาเล่าให้พ่อฟังว่าเขาเป็นคนสวนแถบนี้ อยู่กับย่ามาตั้งแต่เด็ก ๆ ไม้เขาถึงได้โตมากับสวนกับไม้ พ่อไม่แปลกใจเลยว่าทำไมถึงได้มือเย็นนั้ก ปลุกอะไรก็ขึ้น ต้นไม้ต้นไรในหมู่บ้านสวยเขียว”

“พ่อรู้จักญาติพี่น้องนาย...เอ่อ...เขาด้วยหรือ”

“เปล้า หรรอก เบ็ดปัก พ่อไม่ได้รู้จักญาติพี่น้องของไม้หรรอก แต่ไม้ชอบพูดถึงย่าบ่อย ๆ อีกอย่าง ย่าของไม้ก็เคยฝากของกินมาให้พ่อด้วย...พ่อกินขนมจีนน้ำพริกมาหลายเจ้า ไม้เคยมีเจ้าไหนอร่อยเท่าน้ำพริกที่ย่าของไม้ทำเลย”

(ดวงตะวัน, 2554: 142)

ในตัวอย่างข้างต้น เมื่อเบ็ดปักได้ฟังพ่อเล่าเรื่องย่าของคนสวนในหมู่บ้านที่ชื่อ “ไม้” ราวกับคนที่สนิทสนมกันแล้วก็รู้สึกไม่ค่อยพอใจและสงสัยว่า พ่อของเธออาจจะไปคลุกคลีกับคนสวนของหมู่บ้านใหม่ซึ่งเธอและพ่อเพิ่งย้ายมาอยู่มาเกินปี เธอจึงถามว่า *พ่อรู้จักญาติพี่น้องนาย...เอ่อ...เขาด้วยหรือ* เพราะเธอไม่รู้จักไม้และไม่ไว้ใจเขา กลัวเขาจะมาหลอกตีสนิทกับพ่อเธอเพื่อหวังอย่างอื่น แต่พ่อของเธอได้กล่าวปฏิเสธตามตรงว่า *เปล้า* หรรอก เบ็ดปัก โดย *เปล้า* ที่พ่อใช้นี้แสดงการแย้งมุลบทของเธอที่คาดว่าเขามีความสนิทสนมกับญาติของไม้ โดยการปฏิเสธว่าเรื่องราวไม่ได้เป็นไปอย่างที่เธอคิด เป็นที่น่าสังเกตว่า หลังจากการปฏิเสธว่า *เปล้า* หรรอก เบ็ดปัก แล้ว ผู้พูดยังได้ใช้ประโยคปฏิเสธ

พ่อไม่ได้รับรู้จักญาติพี่น้องของแม่หรอก เพื่อเน้นย้ำให้เปิดปึกทราบที่ไม่ได้รับรู้จักญาติพี่น้องของแม่จริง ๆ ตามด้วยการอธิบายต่อว่า ที่ตนทราบเรื่องยาของแม่เพราะแม่ชอบเล่าเรื่องยาของเขาให้ฟังบ่อย ๆ และ ยาของเขาเคยฝากของกินมาให้ ส่วนคำลงท้ายบ่งชี้ว่าจนปฏิบัติ *ทรอก* ที่คุณเชียร์ใช้ร่วมกับ *เปลว* นั้น ช่วยเสริมความหมายให้การปฏิเสธโดยแสดงการแย้งความว่าเรื่องราวไม่ได้เป็นอย่างที่เปิดปึกคิด

(3) “บอกไว้ก่อนนะ ไอ้ที่นี้มันมีแต่แม่พาหัวงู หนีเมียไปนั่งจิบอีหนู กะสาวเอ๊าะไปนั่งล่อ ตะเซ่ตะโขง”

เอริกาทำหน้าบึ้ง เพ้าที่หน้าสวยของหล่อนจะบึ้งได้

“พูดให้ตึนนะพี่ตึน เศวสวย...ใครไปนั่งล่อตะเซ่ไม่ทราบ แน่จริงบอกชื่อมาเลย”

คงจะมีความนัยอะไรกันสักอย่างระหว่างหนุ่มสาวคู่นี้ พอหล่อนเอาจริงขึ้นมา ตึนก็ แหยลงทันควัน หัวเราะจืด ๆ

“พูดเล่นว้อย ไม่มีอะไร แหม! ยัยเอ ไม่ได้หมายถึงเราทรอกน่า กลัวแล้ว รู้ว่าดู...”

ตอนท้ายเขาลดเสียงลงในลำคอ “กว่ารื้อตไวเลอร์ซะอีก”

“ว่าไงนะพี่ตึน พูดชัด ๆ” หล่อนแหงขึ้นมา

“เปลวจ๊ะ เปลว”

เอริกาทวัดสายตาค้อน

(แก้วเก้า, 2547: 119)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสนทนาระหว่างเอริกากับตึนซึ่งเป็นเพื่อนรุ่นพี่ที่มีความสนิทสนมกันมาก ตึนพูดอย่างนิกสนุกว่ามีสาววัยรุ่นไปนั่งล่อตะเซ่ตะโขง เอริกาทึ่งแล้วก็รู้สึกโกรธจนต้องย้อนถามว่าเขาหมายถึงใคร ให้พูดชื่อออกมาตามตรง ทำให้ตึนรีบบอกว่าเขาพูดเล่นและไม่ได้หมายถึงเธอ ตามด้วยการพูดแซวเธอต่ออย่างคะนองปากว่า เขารู้ว่าเธอคุยถึงกว่าสุนัขพันธุ์รื้อตไวเลอร์ ทำให้เอริกาดูขึ้นมาอีกครั้งจนต้องถามว่า ว่าไงนะพี่ตึน พูดชัด ๆ ซึ่งทำให้ตึนตีความได้ว่าเอริกาเริ่มโกรธ เขาจึงต้องรีบปฏิเสธทันทีว่า เปลวจ๊ะ เปลว ในที่นี้ เปลว มีความหมายแสดงการปฏิเสธว่าเขาไม่ได้ว่าเธอว่าดูเหมือนสุนัขพันธุ์รื้อตไวเลอร์ โดย เปลวจ๊ะ ที่ใช้ครั้งแรกนั้นเป็นการแสดงปฏิกิริยาการโต้ตอบที่เกิดขึ้นในทันทีทันใดเมื่อโดนเอริกาแหงใส่ ในขณะที่ เปลว ที่ใช้ในครั้งที่สองแสดงการปฏิเสธแบบย่ำ โดยตึนใช้ เปลว เพื่อปฏิเสธถ้อยคำของเอริกานที่ปรากฏในผลัดการสนทนาก่อนหน้า เพื่อปฏิเสธเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วโดยการบอกว่าเขาไม่ได้พูดว่าอะไรเธอ ส่วนคำลงท้าย จ๊ะ ที่ปรากฏหลัง เปลว นั้นไม่ได้ทำให้ความหมายของถ้อยเปลี่ยนแปลงไป เนื่องจากผู้พูดใช้เพื่อแสดงความสนิทสนมกับผู้ร่วมสนทนาเท่านั้น

ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นการกล่าวถึงรูปปฏิเสธ *เปลว* ที่ปรากฏลำพังหรือปรากฏร่วมกับคำลงท้าย ซึ่งพบได้ในผลัดที่สองหรือผลัดที่เป็นการโต้ตอบการสนทนา มีความหมายทางอรรถศาสตร์ แสดงการปฏิเสธ และใช้ปฏิเสธถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาในผลัดก่อนหน้า โดยไม่คำนึงว่าถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาจะเป็นคำถามหรือการบอกเล่า หากผู้พูดต้องการปฏิเสธความสงสัยและมูลบทของผู้ร่วมสนทนาสามารถใช้ *เปลว* ในการแสดงปฏิเสธสัมพันธ์ได้

4.1.2 [*เปลว* + กริยาวลี + (คำลงท้าย)]

นอกจากรูปปฏิเสธ *เปลว* จะสามารถปรากฏลำพัง และปรากฏหน้าคำลงท้ายดังได้กล่าวแล้วข้างต้น ยังพบว่า *เปลว* สามารถปรากฏหน้าคำกริยาหรือกริยาวลีได้เช่นเดียวกับรูปปฏิเสธ *ไม่* โดย *เปลว* สามารถปรากฏหน้าคำกริยา 3 ประเภท ได้แก่ คำกริยาแสดงอาการ คำกริยาแสดงสภาพ และคำสัมพันธ์กริยา เป็น ในกระบวนนี้ *เปลว* มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมกริยาวลีที่ตามมาเช่นเดียวกับรูปปฏิเสธ *ไม่* ที่ปรากฏหน้ากริยาวลีดังกล่าวข้างต้น อย่างไรก็ตาม แม้รูปปฏิเสธ *เปลว* ในกระบวนนี้จะมีพฤติกรรมคล้ายคลึงกับรูปปฏิเสธ *ไม่* ในทางวากยสัมพันธ์ แต่ผู้วิจัยพบว่า ในทางวัจนปฏิบัติแล้ว ผู้พูดใช้ *เปลว* ในกระบวนนี้เพื่อโต้ตอบถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาที่อยู่ในผลัดการสนทนาที่ก่อนหน้านี้ เช่นเดียวกับรูปปฏิเสธ *เปลว* ในกระบวนแรก แต่ *เปลว* ที่ปรากฏในกระบวนนี้มีความแตกต่างจากกระบวนแรกในแง่ที่ผู้พูดได้นำ [*เปลว* + กริยาวลี + (คำลงท้าย)] เพื่อแสดงวัจนกรรมแก้ตัวหรือแก้ข้อกล่าวหาเฉพาะในบริบทที่เป็นการล้อเล่น ซึ่งจะได้กล่าวถึงโดยละเอียดในหัวข้อ 4.2 คุณสมบัติทางวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *เปลว* ส่วนในหัวข้อต่อไปนี้จะกล่าวถึงคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของรูปปฏิเสธ *เปลว* ที่สามารถปรากฏหน้ากริยาวลีได้ ดังต่อไปนี้

4.1.2.1 [*เปลว* + คำกริยาแสดงอาการ + (คำลงท้าย)]

รูปปฏิเสธ *เปลว* สามารถปรากฏหน้าคำกริยาแสดงอาการ เช่น *ฟ้อง* *กิน* และ *ตด* โดยมีความหมายแสดงการปฏิเสธอาการหรือการกระทำ และมีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมกริยาวลีที่ตามมา ดังตัวอย่าง

(4) กข: แม่โทรมาพูดเรื่องห้ามหนีเที่ยวกลางคืน, พี่กรฟ้องแม่เหอ.

กร: เฮ้ย! พี่เปลวฟ้องนะ.

กข: ไม่ได้ฟ้องแน่เหอ? หลบตาทำไม?

กร: เปล่านะ, ไม่เชื่อก็ถามแม่ดูสิ.

กข: ไม่ต้องถามหรอก, คงตกลงกันไว้แล้วสิ, ดูหน้าพี่ก็รู้แล้ว.

(บทสนทนาที่ 18)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นบทสนทนาระหว่างกร ผู้เป็นพี่ชาย และกช ผู้เป็นน้องชาย กชและกร กำลังเรียนหนังสือในระดับมหาวิทยาลัยและพักอาศัยอยู่ที่หอพักในกรุงเทพฯ ในขณะที่พ่อแม่ยังคงอาศัยอยู่ที่ต่างจังหวัด ในเหตุการณ์นี้กชถามว่า กรเป็นคนไปฟ้องแม่เรื่องที่ดินแอบไปเทียวกกลางคืนใช่หรือไม่ เขาคาดการณ์จากการที่ตนเพิ่งหนีไปเทียวกกลางคืนโดยไม่ได้ขออนุญาตพี่ชาย หลังจากนั้นไม่นาน แม่ก็โทรมาเตือนให้ตั้งใจเรียนและไม่ให้เทียวกกลางคืน รวากับแม่ทราบเรื่องทุกอย่างแล้ว กชจึงมาถามกรอย่างกล่าวหาว่า *แม่โทรมาพูดเรื่องห้ามนหนีเทียวกกลางคืน พี่กรฟ้องแม่หรือ* เมื่อกรได้ฟังก็รีบแก้ช้อกล่าวหาในทันทีด้วยการใช้รูปปฏิเสธ *เปล่า* หน้าคำกริยาบอกอาการ *ฟ้อง* ซึ่งแสดงการกล่าวหาใน *พี่เปล่าฟ้องนะ* ในตัวอย่างนี้รูปปฏิเสธ *เปล่า* ปรากฏหน้าคำกริยาได้เช่นเดียวกับรูปปฏิเสธ *ไม่* มีความหมายทางอรรถศาสตร์แสดงการปฏิเสธเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว และมีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมกริยาวลีที่ตามมา แต่ในทางวัจนปฏิบัติ ผู้พูดมีเจตนาใช้ *เปล่า* ในกระบวนนี้ปฏิเสธมูลบทของผู้ร่วมสนทนาและแสดงการแก้ตัว ซึ่งจะได้กล่าวต่อไปในหัวข้อ 4.2

- (5) มน: เธอแอบกินทุเรียนในตู้เย็นใช่ไหม?
 มด: ชั้นเปล่ากินนะ. (ยิ้ม)
 มน: ที่ตอนถามที่ตลาดล่ะก็บอกไม่เอา ๆ, พอกลับมาบ้านกินหมดทุกที.
 มด: (ยิ้ม)

(บทสนทนาที่ 19)

ในตัวอย่างข้างต้น เมื่อมนเห็นทุเรียนในตู้เย็นหายไปก็เดาได้ทันทีว่า น่าจะเป็นมดที่กินทุเรียนหมด เนื่องจากทุกครั้งทีถามมดว่าจะซื้อทุเรียนไหม มดจะปฏิเสธว่าไม่ซื้อ แต่เมื่อมนซื้อทุเรียนกลับมาบ้าน มดก็มักจะกินทุเรียนด้วยเสมอ มนจึงไปถามมดด้วยการใช้คำลงท้ายคำถาม *ใช่ไหม* อย่างรู้ทันว่า *เธอแอบกินทุเรียนในตู้เย็นใช่ไหม?* แต่มดกล่าวปฏิเสธเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วว่า *ชั้นเปล่ากินนะ* จะสังเกตได้ว่า *เปล่า* ปรากฏหน้าคำกริยาแสดงอาการ *กิน* มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมคำกริยา *กิน* ที่ตามมา แต่ในทางวัจนปฏิบัติผู้พูดใช้ *เปล่า* เพื่อปฏิเสธมูลบทของผู้ร่วมสนทนาเพราะต้องการแก้ตัวว่าไม่ได้กระทำการที่มดกล่าวหา ซึ่งจะได้กล่าวถึงในหัวข้อ 4.2 คุณสมบัติทางวัจนปฏิบัติต่อไป

- (6) เม่น: นี่, เธอตดอีกแล้วใช่ไหม? ทำไมไม่ลุกไปตดที่อื่น?
 มด: ฉันทดตนะ, เธอตดเองรีเปล่าล่ะ?
 เม่น: น่าเกลียดจริง, ก็นั่งกันอยู่ 2 คน, ฉันทดแล้วใครจะตด.
 มด: (หัวเราะ)

(บทสนทนาที่ 20)

จากตัวอย่างข้างต้น ในขณะที่เมื่อนั่งอยู่กับมด 2 คน เม่นก็ได้กลิ่นเหม็นที่คาดว่าน่าจะเกิดจากการหายใจของมด จึงถามคาดคั้นมดอย่างมั่นใจว่า *นี่ เธอตดอีกแล้วใช่ไหม* ซึ่งสังเกตได้จากการใช้คำลงท้ายคำถาม *ใช่ไหม* ที่แสดงให้เห็นว่าผู้พูดแน่ใจในสิ่งที่ตนกล่าว (ปราณี กุลละวณิชย์, 2523) ตามด้วยการถามอย่างหงุดหงิดว่า *ทำไมไม่ลุกไปตดที่อื่น* แต่มดได้ตอบมุขของเม่นโดยใช้รูปปฏิเสธ *เปล่า* วางหน้าคำกริยาแสดงอาการ *ตด* ใน *ฉันเปล่าตดนะ* เพื่อปฏิเสธเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว ในที่นี้ *เปล่า* มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมคำกริยา *ตด* ที่ตามมา แต่ในทางวัจนปฏิบัติ มดใช้ *ฉันเปล่าตดนะ* เพื่อแก้ตัวว่าไม่ได้กระทำอาการตามที่เม่นกล่าวหา ซึ่งจะได้กล่าวต่อไปในหัวข้อ 4.2

4.1.2.2 [*เปล่า* + คำกริยาแสดงสภาพ + (คำลงท้าย)]

รูปปฏิเสธ *เปล่า* สามารถปรากฏหน้าคำกริยาแสดงสภาพ เช่น *กลัว* และ *ซีเกียจ* โดย *เปล่า* มีความหมายแสดงการปฏิเสธสภาพ และมีขอบเขตการปฏิเสธกริยาวลีที่ตามมา แต่ในทางวัจนปฏิบัติพบว่า ผู้พูดใช้ *เปล่า* ในกระแสนี้เพื่อโต้ตอบถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาในผลัดก่อนหน้า เช่นเดียวกับ *เปล่า* ที่ปรากฏหน้าคำกริยาแสดงอาการ ดังตัวอย่าง

- (7) กร: ชวนไปดูหนังเรื่องนี้, ไม่ยอมไปดูสักทีนะ, กลัวผีล่ะสิ?
 นา: ฉันเปล่ากลัวผีนะ, แค่มื้ออยากดูเรื่องนี้จริง ๆ.
 กร: ไม่ต้องมาแก้ตัวเลย, วันก่อนแค่ได้ยินเสียงหมาหอนยังตกใจจนหน้าซีด.
 นา: เปล่านะ, ก็บอกแล้วไงว่าไม่อยากจะดูเฉย ๆ.

(บทสนทนาที่ 21)

จากตัวอย่าง กรชวนนาไปดูหนังผีด้วยกัน แต่นาปฏิเสธ และเมื่อพลกกล่าวหาว่ากลัวผี นาจึงกล่าวว่า *ฉันเปล่ากลัวผี*นะ จะสังเกตได้ว่ามีการใช้รูปปฏิเสธ *เปล่า* หน้าคำกริยาแสดงสภาพ มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมกริยาวลี *กลัวผี* ที่ตามมา แต่ในทางวัจนปฏิบัติ ผู้พูดต้องการปฏิเสธมุขของผู้ร่วมสนทนาว่าตนไม่ได้กลัวผีอย่างที่เขาคาดคิด

- (8) พล: หนังสือเยอะเกิน, อ่านยังไงไหว.
 นิด: อ่านไปเรื่อย ๆ ก็หมดเอง.
 พล: มันเยอะจริง ๆ นะ, ดูสิ, ขอพักแป๊บนะ.
 นิด: ซีเกียจล่ะสิ?
 พล: เปล่าซีเกียจนะ, ขอพักสายตาแป๊บนึง.

(บทสนทนาที่ 22)

จากตัวอย่าง เมื่อพลบ่นว่ามีหนังสือที่ต้องอ่านเป็นจำนวนมาจนกลัวว่าจะอ่านไม่ไหว และขอพักการอ่านไว้สักครู่ นิดก็ตำหนิอย่างคนรู้ทันว่า *ซีก็เยจละสิ* ทำให้พลต้องรีบโต้ตอบทันทีว่า *เปลว่า ซีก็เยจนะ* จะเห็นได้ว่าการใช้ *เปลว่า* หน้าคำกริยา *ซีก็เยจ* โดย *เปลว่า* มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมกริยาวลีที่ตามมา แต่ในทางวัจนปฏิบัติ ผู้พูดใช้ *เปลว่าซีก็เยจ* เพื่อปฏิเสธเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วและปฏิเสธมูลบทของผู้ร่วมสนทนาเพื่อแก้ตัวว่าตนไม่ได้ซีก็เยจอย่างทีนิดกล่าวหา

4.1.2.3 [*เปลว่า* + คำสัมพันธกริยา *เป็น* + (ส่วนเติมเต็ม) + (คำลงท้าย)]

จากข้อมูล พบว่า *เปลว่า* สามารถปรากฏหน้าคำสัมพันธกริยา *เป็น* ได้ และมีความหมายแสดงการปฏิเสธสภาพ หรือคุณลักษณะของบุคคลหรือสิ่งของ มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมส่วนเติมเต็มที่ตามมา ในบางกรณีอาจมีการละส่วนเติมเต็ม แต่สามารถคาดเดาได้จากบริบทและถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนา เนื่องจากในทางวัจนปฏิบัติจะพบว่า ผู้พูดใช้ *เปลว่า* ในกระสวนนี้เพื่อโต้ตอบถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาที่ปรากฏในผลัดการสนทนาก่อนหน้า ดังตัวอย่าง

(9) มน: นี, นิ่งห่าง ๆ หน้อยก็ได๋, เตี่ยวฉันติดหวัด.

นิต: ฉันเปลว่าเป็นหวัดนะยะ, เป็นแค่ภูมิแพ้อเอง, แหม, ทำเป็นรังเกียจ.

(บทสนทนาที่ 39)

จากตัวอย่าง มนเห็นนิตจามบ่อย ๆ จนเข้าใจผิดคิดว่านิตเป็นหวัด จึงบอกให้นิ่งห่าง ๆ เพราะกลัวจะติดหวัดไปด้วย นิตจึงพูดแก้ตัวแถมหมั่นไส้ว่า *ฉันเปลว่า*เป็นหวัดนะยะ โดย *เปลว่า* ในตัวอย่างนี้มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมกริยาวลี *เป็นหวัด* ที่ตามมา แต่ในทางวัจนปฏิบัติ ผู้พูดใช้ *ฉันเปลว่า*เป็นหวัดนะยะ เพื่อปฏิเสธมูลบทของมนที่คาดว่านิตเป็นหวัด ตามด้วยการอธิบายว่าตนเป็นภูมิแพ้ ไม่ได้เป็นหวัด ไม่ต้องทำท่ารังเกียจ

(10) “มึงเป็นอะไร ตุ่น ทำท่าซักระตุก”

“เปลว่าเป็น” เพื่อนเขาตอบทันควัน

(แก้วแก้ว, 2547: 221)

ตัวอย่างข้างต้น หมอสาแค้นถามตุ่นซึ่งเป็นเพื่อนรักว่าเป็นอะไร แต่ตุ่นตอบว่า *เปลว่า*เป็น ตัวอย่างนี้แสดงการใช้ *เปลว่า* หน้าคำสัมพันธกริยา *เป็น* โดย *เปลว่า* มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมกริยาวลีที่ตามมา แสดงการปฏิเสธเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วว่าตนไม่ได้เป็นอะไรอย่างที่เพื่อนคาดคิด

เป็นที่น่าสังเกตว่ารูปปฏิเสธ *เปลว่า* มีความคล้ายคลึงกับรูปปฏิเสธ *ไม่* ในแง่ที่สามารถปรากฏหน้าคำสัมพันธกริยา *เป็น* ได้ แต่ไม่สามารถปรากฏหน้าคำสัมพันธกริยา *คือ* ได้ด้วยเหตุผลเดียวกัน ซึ่งได้กล่าวไปแล้วในหัวข้อ 3.2.2.2 ในที่นี้จะขอกกล่าวถึงประเด็นนี้โดยสรุปอีกครั้ง กล่าวคือ คำว่า *คือ*

เป็นคำที่แสดงนิยามหรือคำจำกัดความของนามวลี ซึ่งในการให้นิยามก็ควรกล่าวว่านามวลีนั้น ๆ คือ สิ่งใดอย่างกระชับและตรงไปตรงมา เช่น ประโยค *รุชคือธง* นี้มีการให้คำจำกัดความของนามวลีแรก คือ *รุช* ว่าหมายถึงนามวลีที่สองคือ *ธง* ซึ่งเป็นการให้นิยามที่ตรงและชัดเจน ในขณะที่การปฏิเสธว่า **เปลวคือ* และ **ไม้คือ* เพื่อบอกว่ารุชไม่ใช่สิ่งใดบ้างนั้นไม่ใช่ความจำเป็นในการสื่อสาร เนื่องจากมีอีกหลายสิ่งในโลกนี้ที่ไม่ใช่รุช

นอกจากคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ของรูปปฏิเสธ *เปลว* ตามที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่า ผู้พูดสามารถใช้ *เปลว* ในการปฏิเสธเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง (realis) ทั้งเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต (ตัวอย่าง 11 - 12) เหตุการณ์ที่กำลังดำเนินอยู่ (ตัวอย่าง 13 - 14) สิ่งที่เป็นลักษณะตามธรรมชาติ กิจวัตร ลักษณะนิสัยหรือความชอบ (ตัวอย่าง 15 - 16) และเหตุการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้นจริง (irrealis) (ตัวอย่าง 17 - 18) ดังตัวอย่าง

(11) “ตอนพ่อมาจับแม่” ฉันทวนคำ รู้สึกเหมือนในอกมีกลองเล็ก ๆ มาเต้นระทึกอยู่โดยไม่รู้ว่าเป็นคนตี

“เล่าให้หนูฟังบ้างสิ”

ฉันลงจากเตียงมานั่งตรงหน้าแม่ และเอามือแม่ที่ติดยาหม่องมานวดมือแม่

แม่ยิ้มให้ฉัน “แม่ก็ไม่รู้เหมือนกันว่ามันเกิดได้ยังไง แม่เพิ่งอายุยี่สิบ มีคนมาจับเยอะแต่ยายหวง แล้วก็ดูด้วยเลยไม่มีใครเข้ามาจับได้ แต่พ่อนี้มาแบบไม่คาดฝัน เพราะพ่อเป็นครู พ่อมาเดินตลาดมีคนทักกันเกรียวกราว...”

“พ่อกับชื้อกับข้าวหรือคะ”

“เปลว” แม่หัวเราะ “พ่อเขามาตามหาเด็กคนหนึ่งชื้อ แต่แม่ของแดนเป็นแม่ค้าขายผัก พ่อมาตามหา แล้วก็เลยเดินมาคุยกับข้าวกับปลาไปเรื่อย ๆ ...”

(ชมัฎกร แสงกระจ่าง, 2557: 57 - 58)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสนทนาระหว่างเจิดจรัสกับแม่ เธอขอให้แม่เล่าความหลังตอนที่พ่อจับแม่ให้ฟัง ต่อมาเมื่อเธอถามแม่ด้วยคำถามปลายปิดว่า *พ่อกับชื้อกับข้าวหรือคะ* เพราะตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับอดีตที่ผ่านมาว่า พ่อของเธอมาตลาดเพราะต้องการที่จะชื้อกับข้าว แต่แม่ของเธอตอบปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมาว่า *เปลว* เพื่อปฏิเสธมูลบทของเธอ ตามด้วยการบอกว่าพ่อของเธอมาที่ตลาดในตอนนั้นเพราะต้องการมาตามหาเด็กนักเรียนคนหนึ่ง

- (12) วาสีฏฐีหีบจดหมายของคุณปู่ที่เขียนถึงคุณย่าของหล่อนส่งให้ชายหนุ่มบ้าง และชี้ให้อ่านข้อความตอนที่คล้ายคลึงกันนั้น

“จากจดหมายฉบับนี้ก็แสดงว่าคุณปู่เขียนจดหมายนี้ขึ้นเพียงสองฉบับ ไม่ได้เขียนถึงคุณปู่สนิท คุณพ่อของอาต่านัยด้วยหรอก แต่ทำไมอาต่านัยจึงอ้างว่าได้รับจดหมายล่ะคะ?”

“เขาให้สิฏฐีดูจดหมายด้วยหรือเปล่า?”

“เปล่าค่ะ ตอนนั้นสิฏฐีไม่ได้ตั้งใจสงสัยอะไร”

(ชวงค์ ฉายะจินดา, 2559: 128)

ในตัวอย่างข้างต้น วาสีฏฐีกำลังคุยเรื่องจดหมายของคุณปู่ของเธอกับกาหล เมื่อกาหลถามเธอว่าตอนที่เธอคุยกับอาต่านัย เขาเคยเอาจดหมายที่เขาอ้างว่าปู่เป็นผู้เขียนให้เธอดูบ้างหรือไม่ ซึ่งวาสีฏฐีก็ตอบคำถามของเขาตามตรงว่า เปล่าค่ะ เพื่อปฏิเสธข้อสงสัยของกาหลเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต

- (13) “โรงพยาบาลซื้อรถใหม่หรือครับพี่? คันนี้ยอดไปเลยนะครับ ข้างในมีทั้งสเตริโอทั้งตู้เย็นเลย”

“ที่ไหนกัน?” หญิงสาวแสดงอาการสนใจ

“ก็ที่จอดอยู่หน้าโรงพยาบาลนั่นไงพี่” เด็กหนุ่มพยักหน้าไปตามทิศทางที่บอก

“รถตู้สีขาว ๆ นะ ใหม่เอี่ยมเชียว เหนียวผมไปจอดใกล้ ๆ จึงได้เห็น”

“อ้อ คันนั้นนะรี?” หญิงสาวนี่ก็ออก “ไม่ใช่รถของโรงพยาบาลหรอก ของเสี่ยทรงยศ หุ่นส่วนใหญ่คนหนึ่งของโรงพยาบาลนะ”

“วันนี้เขามีการประชุมหุ่นส่วนโรงพยาบาลกันหรือพี่?”

“เปล่าหรอก” หญิงสาวปฏิเสธ “เสี่ยสมยศไม่สบาย ดูเหมือนจะโดนฮาร์ดแอดแท็กมาจากเพชรบูรณ์ โน่นแน่ะ พอเอาลงจากรถก็เข้าไอซียูเลย”

(วลีษฐ เดชกุญชร, 2559: 229)

ในตัวอย่างข้างต้น เมื่อชายหนุ่มซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายขายของบริษัทฯ และเวชภัณฑ์แห่งหนึ่งเห็นรถตู้คันใหม่จอดอยู่หน้าโรงพยาบาลเอกชนที่เขาติดต่องาน เขาจึงได้สอบถามเจ้าหน้าที่แผนกเภสัชกรรมซึ่งรู้จักคุ้นเคยกันดีว่าโรงพยาบาลซื้อรถตู้ใหม่หรือไม่ แต่หญิงสาวตอบว่ารถตู้ดังกล่าวเป็นของเสี่ยสมยศ หุ่นส่วนใหญ่ของโรงพยาบาล ชายหนุ่มจึงคิดว่าวันนี้ น่าจะเป็นวันที่มีการประชุมหุ่นส่วนของโรงพยาบาล เห็นได้จากการถามว่า วันนี้มีการประชุมหุ่นส่วนของโรงพยาบาลกันหรือพี่?

แต่เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลได้ปฏิเสธมุลบทของเขาด้วยการกล่าวว่า *เปล่า* หรือ *พรอก* พร้อมทั้งอธิบายว่า เสียสมยศไม่สบายเพราะโรคหัวใจกำเริบ จึงมารักษาตัวที่โรงพยาบาล

(14) แม่: เล่นเกมอยู่ล่ะสิลูกฉัน. (ยิ้ม)

ลูก: เปล่านะแม่, นี่ ๆ, มาดูหน้าจอคอมฯ เลย.

(บทสนทนาที่ 30)

ในตัวอย่างข้างต้น แม่เดินเข้ามาดูว่าลูกชายที่นั่งหน้าคอมพิวเตอร์กำลังทำการบ้านอยู่หรือไม่ และพูดตักคอกว่าลูกชายคงกำลังเล่นเกมอยู่เป็นแน่ ทำให้ลูกชายที่กำลังนั่งพิมพ์รายงานอยู่รีบปฏิเสธมุลบทของแม่ที่เข้าใจผิดคิดว่าเขาไม่ทำรายงานว่า *เปล่านะ*แม่ พร้อมทั้งบอกให้แม่เดินไปดูที่หน้าจอคอมพิวเตอร์ของตน เพื่อจะได้เห็นว่าตนไม่ได้เล่นเกม แต่กำลังทำรายงานอยู่จริง ๆ

(15) อาหารกลางวันจัดไว้พร้อมแล้ว ทีแรกนึกว่าคงจะเป็นหุ้ฉลาม หรือไม่ก็ปลาจาละเม็ดอย่างที่กินกันที่บ้านคุณนาย แต่กลับเป็นอาหารไทยธรรมดา มีทั้งแกงเผ็ด ผัดผัก และยำ รสชาติไม่เลว

“ทางบ้านคุณทำอาหารไทยเป็นด้วยหรือคะ” ฉันทถามด้วยความแปลกใจ

“เปล่า ผมให้เขาไปซื้อมาจากร้าน คิดว่าคุณคงชอบ” เขาเลื่อนเก้าอี้ให้ฉันทนั่งอย่างสุภาพ แล้วก็นั่งลงตรงกันข้าม “ผมเป็นคนกินอะไรก็ได้ เรื่องไม่มาก”

(แก้วแก้ว, 2552: 143)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสนทนาระหว่างสี่บสาย ผู้เป็นเจ้าของโรงงานมะพร้าวและจุลลาวิศวกรประจำโรงงาน ในที่นี้สี่บสายชวนจุลลากินข้าวเที่ยงด้วยกันที่โรงงาน แต่จุลลานั้นก็ว่ามีแต่อาหารจีนเหมือนที่เคยเห็นที่บ้านของเขา แต่ปรากฏว่าบนโต๊ะมีอาหารไทยวางอยู่ เธอจึงรู้สึกแปลกใจและสงสัยที่ครอบครัวซึ่งมีเชื้อสายจีนของเขาทำอาหารไทยเป็น จนต้องถามเขาว่า *ทางบ้านคุณทำอาหารไทยเป็นด้วยหรือคะ* แต่สี่บสายตอบปฏิเสธมุลบทของเธอว่า *เปล่า* พร้อมทั้งอธิบายว่าตามปกติแล้วครอบครัวของเขาไม่ได้ทำอาหารไทย แต่วันนี้เขาตั้งใจสั่งซื้ออาหารไทยมาให้เธอ

(16) กิ: ชื่อมัยพีนานา? สวย ๆ ทั้งนั้นเลย.

นา: (3.0)

กิ: พี่ชอบกระบองเพชรไม่ใช่หรือ?

นา: เปล่านี.

กิ: อ้าว, ก็หนูเห็นพี่มีตั้งหลายต้น.

นา: ที่เห็นว่าเยอะเต็มบ้านนั้นเพื่อนเอามาฝากทั้งนั้น.

(บทสนทนาที่ 34)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นบทสนทนาระหว่างกิและนาในขณะที่ทั้งคู่กำลังเดินดูต้นไม้ที่ตลาดนัดสวนจตุจักร ก็ชวนนาซื้อต้นกระบองเพชรที่มีวางขายในบริเวณนั้น เพราะเคยเห็นว่าที่บ้านของนามีต้นไม้ชนิดนี้เป็นจำนวนมาก ก็จึงอนุมานเอาเองจากสิ่งที่เห็นและเชื่อมาตลอดว่า นาน่าจะชอบต้นกระบองเพชรมากแม้ว่าจะไม่เคยเอ่ยปากบอกเรื่องนี้กับเธอเลย เห็นได้จากการที่กิถามนาด้วยความมั่นใจว่า *พี่ชอบกระบองเพชรไม่ใช่หรือ* แต่นาตอบปฏิเสธมุลบทหรือความเข้าใจผิดของกิในทันทีว่า *เปล่าสิ* เพื่อจะบอกว่าปกติแล้วเธอไม่ได้ชอบต้นไม้ประเภทนี้ แต่ที่เห็นว่ามีกระบองเพชรที่บ้านจำนวนมากเป็นเพราะเหตุผลอื่นคือเพื่อน ๆ ชอบซื้อมาให้กันเอง

(17) “จะไปเยี่ยมมู่หรือคะ”

“เปล่าครับ มู่เข้าโรงพยาบาลแล้วเมื่อสองวันก่อน ผมมาชวนตรีเดินเล่น”

(ดวงตะวัน, 2549: 402)

จากตัวอย่างข้างต้น เมื่อตรีตามาสเห็นเบลคเดินทางมาแถวนั้น จึงคาดการณ์ว่าเขาน่าจะเดินไปเยี่ยมมู่ หญิงชราที่เขานับถือที่บ้าน เธอจึงถามเขาว่า *จะไปเยี่ยมมู่หรือคะ* แต่เบลคปฏิเสธการคาดคะเนเหตุการณ์ของเธอด้วยการบอกว่า *เปล่าครับ* ตามด้วยการบอกว่าตอนนี้มู่อยู่ที่โรงพยาบาล ไม่ได้อยู่ที่บ้าน และที่เขาไปที่นั่นเพราะเขาต้องการชวนตรีตามาสไปเดินเล่น รูปปฏิเสธ *เปล่า* ในที่นี้แสดงการปฏิเสธเหตุการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้น (irrealis) (Dixon, 2012: 22) แต่ผู้ร่วมสนทนาได้คาดการณ์ว่าอาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต

(18) ฉันทินตัวปลิวลงจากมอเตอร์ไซค์เข้าโรงงานตามปกติ แต่ต้องเบรกขาดังพรีดจนหัว

แทบคะมำ เมื่อสวนทางกับคนงานหลายคนซึ่งเดินหน้าตั้งแบกป้ายขนาดยาวชนิดเขาเอาไว้ถือต้อนรับนายกฯ สวนทางออกมา

“เฮ้ย! จะไปเดินขบวนที่ไหน”

เจ้าแสบเดินตามคนพวกนั้นออกมาล่าสุด ไม่มีป้ายติดมือมาด้วย มันร้องบอกว่า

“เปล่าหรือกหัวหน้า ไอ้พวกนี้มันต้องไปยืนแบกป้ายอยู่ข้างสนาม ตอนเจ้านายฝ่ายผลิตเขาลงมาจากรถนะพี่ เค้าให้มายืนต้อนรับทุกเช้า เริ่มตั้งแต่เช้าวันนี้”

(แก้วแก้ว, 2552: 196)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสนทนาระหว่างจุลลา วิศวกรประจำโรงงานกับแสบ ซึ่งเป็นคนงานฝ่ายผลิต จุลลาเห็นคนงานหลายคนพากันแบกป้ายขนาดยาวเดินสวนทางออกมา จึงถามแสบว่าตั้งใจจะไปเดินขบวนที่ไหนกัน แต่แสบปฏิเสธมุลบทของจุลลาที่คาดว่าพวกตนจะไปเดินขบวนว่า *เปล่า* หรือกหัวหน้า แล้วบอกว่าพวกตนไม่ได้จะไปเดินขบวนที่ไหน แต่ถูกทรงเดชซึ่งเป็นผู้จัดการโรงงาน

บังคับให้ยื่นไปถือป้ายแสดงความชื่นชมตัวทรงเดชทุกเช้า *เปลว* ในที่นี้ถูกใช้เพื่อแสดงการปฏิเสธ เหตุการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้นจริง

เป็นที่น่าสังเกตว่า ผู้พูดสามารถใช้รูปปฏิเสธ *เปลว* ในการปฏิเสธเหตุการณ์ทั้งในกรณีที่เป็น เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว เหตุการณ์ที่กำลังดำเนินอยู่ เหตุการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้นจริง ตลอดจนการปฏิเสธ สิ่งที่เป็นลักษณะตามธรรมชาติ เช่น ความชอบ กิจวัตร และนิสัยได้ เนื่องจากผู้พูดมีความต้องการที่จะ ปฏิเสธเพื่อหักล้างความคิด ความเชื่อ หรือมูลบทของผู้ร่วมสนทนาว่าไม่จริงหรือไม่เป็นเช่นนั้นเป็น หลัก

ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นการปรากฏของรูปปฏิเสธ *เปลว* ใน 2 ภาระส่วนหลัก คือ [*เปลว* + (คำลงท้าย)] และ [*เปลว* + กริยาวลี + (คำลงท้าย)] โดย *เปลว* ในภาระส่วนแรกแสดงความหมาย ปฏิเสธ และมีขอบเขตการปฏิเสธในระดับถ้อยคำ กล่าวคือ ผู้พูดใช้ *เปลว* ในการปฏิเสธถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาที่ปรากฏในผลัดก่อนหน้า ในขณะที่ *เปลว* ในภาระส่วนที่สองมีพฤติกรรมคล้ายคลึงกับ *ไม่* ที่ปรากฏหน้ากริยาวลี กล่าวคือ *เปลว* มีความหมายปฏิเสธ และมีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุม กริยาวลีที่ตามมา แต่เมื่อศึกษาจากบริบทแวดล้อมในทางวัจนปฏิบัติ จะพบว่า *เปลว* ในภาระส่วนนี้มี พฤติกรรมคล้ายกับ *เปลว* ในภาระส่วนแรก เห็นได้จากการที่ผู้พูดใช้ *เปลว* ในภาระส่วนที่สองนี้ได้ตอบ ถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนา เพื่อปฏิเสธมูลบทอันเป็นข้อกล่าวหาของผู้ร่วมสนทนาที่ปรากฏอยู่ในการ กล่าวถ้อยในผลัดแรก นอกจากนี้ยังพบประเด็นที่น่าสนใจว่าผู้พูดสามารถใช้รูปปฏิเสธ *เปลว* เพื่อ ทำหน้าที่อื่น ๆ ในทางวัจนปฏิบัติได้ ดังจะกล่าวถึงในหัวข้อ 4.2 ต่อไปนี้

4.2 คุณสมบัติทางวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *เปลว*

ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงคุณสมบัติทางวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *เปลว* ในภาษาไทย โดยเน้น ศึกษาเฉพาะภาระส่วนที่ *เปลว* ปรากฏลำพังหรืออาจมีคำลงท้ายปรากฏร่วมด้วยในผลัดที่สองหรือผลัด ที่เป็นการโต้ตอบการสนทนา จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าผู้พูดสามารถใช้ *เปลว* ในการโต้ตอบหรือ ปฏิเสธมูลบทที่แฝงอยู่ในถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนา ทั้งที่เป็นคำถามและการบอกเล่าได้ โดยพบถ้อยคำ ที่เป็นคำถาม 3 ประเภท ได้แก่ คำถามปลายปิด คำถามปลายเปิด และคำถามลูกผสมซึ่งมีทั้งคำถาม ปลายปิดและคำถามปลายเปิดอยู่ในคำถามเดียวกัน ดังต่อไปนี้

1) รูปปฏิเสธ *เปล่า* ที่ใช้โต้ตอบผลการสนทนาที่เป็นคำถาม

ก. รูปปฏิเสธ *เปล่า* ที่ใช้โต้ตอบคำถามปลายปิด

ผู้พูดสามารถใช้รูปปฏิเสธ *เปล่า* ในการโต้ตอบคำถามปลายปิดได้ ทั้งในกรณีที่เป็นการถามคำถามปลายปิดเชิงบอกเล่า (ตัวอย่าง 19 - 20) และคำถามปลายปิดเชิงปฏิเสธหรือคำถามที่มีรูปปฏิเสธ *ไม่* ปรากฏร่วมด้วย (ตัวอย่าง 21 - 22) ดังตัวอย่าง

(19) “โรงพยาบาลซื้อรถใหม่หรือครับพี่? คันนี่ยอดเลยนะครับ ข้างในมีทั้งสเตอริโอทั้งตู้เย็นเลย”

“ที่ไหนกัน?” หญิงสาวแสดงอาการสนเท่ห์

“ก็จอดอยู่หน้าโรงพยาบาลนั่นไงพี่” เด็กหนุ่มพยักหน้าไปตามทิศทางที่บอก

“รถตู้สีขาว ๆ นะ ใหม่เอี่ยมเชียว เหนือผมไปจอดใกล้ ๆ จึงได้เห็น”

“อ้อ คันนั่นนะรี?” หญิงสาวนี่ก็ออก “ไม่ใช่ของโรงพยาบาลหรอก ของเสี่ยทรงยศ หุ่นส่วนใหญ่คนหนึ่งของโรงพยาบาลนะ”

“มิน่าล่ะ มันถึงได้ใหญ่โตโอโถงยังกะวัง” เด็กหนุ่มมองออกไปทางด้านหน้าโรงพยาบาลอย่างตั้งใจ แล้วถามลอย ๆ อย่างไม่เจตนาว่า “วันนี้เขามีการประชุม หุ่นส่วนโรงพยาบาลกันหรือพี่?”

“เปล่าหรอก” หญิงสาวปฏิเสธ “เสี่ยทรงยศไม่สบาย ดูเหมือนจะโดนฮาร์ดแอดแท็กมาจากเพชรบูรณ์นั่นแหละ พอเอาลงจากรถก็เข้าไอซียูเลย”

(วลีขรรค์ เดชกฤษ, 2559: 229)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นบทสนทนายาระหว่างชายหนุ่มซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ประจำฝ่ายขายของบริษัทจำหน่ายยาและเวชภัณฑ์แห่งหนึ่งกับหญิงสาวซึ่งเป็นเจ้าหน้าที่ของโรงพยาบาลซึ่งมีความสนิทสนมกันดี ชายหนุ่มใช้คำถามปลายปิดเชิงบอกเล่าในการถามหญิงสาวว่า วันนี้เขามีการประชุม หุ่นส่วนโรงพยาบาลกันหรือพี่? หลังจากที่หญิงสาวบอกเขาว่า รถตู้คันใหม่ที่จอดอยู่หน้าโรงพยาบาลเป็นของเสี่ยทรงยศ หุ่นส่วนใหญ่ของโรงพยาบาล เขาจึงคิดว่ามีการประชุมหุ่นส่วนของโรงพยาบาลในวันนี้ แต่หญิงสาวใช้รูปปฏิเสธ *เปล่า* ในการปฏิเสธมูลบทของเขาว่าไม่ได้มีการประชุม ส่วนการใช้คำลงท้ายบ่งชี้ว่าจนปฏิบัติ *หรอก* ช่วยเสริมความหมายแสดงการแย้งความให้กับการปฏิเสธ

(20) “จะไปเยี่ยมมู่หู่หรือคะ”

“เปล่าครับ มู่หู่เข้าโรงพยาบาลแล้วเมื่อสองวันก่อน ผมมาชวนตริไปเดินเล่น”

(ปราสาททรายในสายฝน, 2549: 402)

จากตัวอย่างข้างต้น ตรีตามาสใช้ประโยคคำถามเชิงบอกเล่าถามแบบลว่า *จะไปเยี่ยมมู่หรือคะ* เพราะคาดเดาว่าแบบลอาจกำลังต้องการไปเยี่ยมมู่ หญิงชราที่เขารักและนับถือ แต่แบบลใช้รูปปฏิเสธ *เปล่า* ในการตอบปฏิเสธเหตุการณ์ที่ยังไม่เกิดขึ้นจริง (irrealis) และในขณะเดียวกันก็ปฏิเสธมูลบทของเธอ ตามด้วยการบอกเธอว่ามู่ถูกส่งตัวไปรักษาที่โรงพยาบาลเรียบร้อยแล้ว ที่เขาเดินมาแถวนี้เพราะต้องการชวนเธอไปเดินเล่นด้วยกันเท่านั้น

(21) ทรงยศขมวดคิ้ว สีหน้าของเขาบอกชัดเจนว่าเขากำลังขุ่นใจ สีหน้าเช่นนั้นเป็นสัญญาณอันตรายสำหรับทุกคนที่ทำงานกับเขา

“มันหายไปได้อย่างไร?” เสียงของเขาดัง และแม้ในห้องนั้นนอกจากเขาจะมีแต่ระมัดมือชวาของเขาเพียงคนเดียว แต่ระมัดก็รู้ว่า ประโยคนั้นไม่ใช่คำถาม หากเป็นคำรำพึงที่ไม่ต้องการคำตอบ “ไอ้เที่ยงเป็นมนุษย์ตัวไม่ใช่เล็ก ๆ นิ่งรลของเราเอง แล้วคุณปล่อยให้มันหายไปได้อย่างไร? คุณไม่ได้ให้คนตามมันมาตั้งแต่เพชรบูรณ์หรือ?”

“เปล่าครับ” ระมัดตอบเสียงแผ่ว เขารู้ตัวดีว่าบกร่อง และไม่ดูการณ์ให้ไกลพอ

(วลีขลุ เดชกฤษ, 2559: 46)

ในตัวอย่างนี้ ทรงยศ ผู้เป็นเจ้านายไม่พอใจที่ลูกน้องมือชวาอย่างระมัดทำงานพลาด เขาได้ใช้คำถามปลายปิดเชิงปฏิเสธในการถามแกมตำหนิระมัดว่า *คุณไม่ได้ให้คนตามมันมาตั้งแต่เพชรบูรณ์หรือ?* เพราะไม่เข้าใจว่าเหตุใดระมัดจึงปล่อยให้นายเที่ยง หรือคนที่ตนสั่งให้คอยเฝ้าติดตามตลอดเวลาคลาดสายตาและหายไปจนตามหาไม่ได้อีก ในที่นี้จะเห็นว่าระมัดใช้รูปปฏิเสธ *เปล่า* ในการตอบปฏิเสธถ้อยคำที่เป็นคำถามตามตรงว่า เขาพลาดที่ไม่ได้ให้คนตามนายเที่ยงจริงตามที่ทรงยศถาม

(22) “ไปเที่ยวในเมืองกันไหม สิวู้” ชายหนุ่มถามพลางยิ้ม นัยน์ตาเป็นประกายสนิสนม

วาสิวู้ล้งเล ความที่เคยตั้งตนเป็นศัตรูกับเขาทำให้หล่อนอีกอักที่จจะรับคำทั้ง ๆ ที่ในส่วนลึกของหัวใจ หล่อนรู้สึกไวใจเขายิ่งกว่า ‘อาดนัย’ พ่อเทพบุตรประจำใจของหล่อนเสียอีก

“ไม่ไวใจผมหรือ?” เขาถามเสียงห้าวอย่างน้อยใจ

“เปล่าคะ สิวู้กำลังคิดว่าจะไปทั้งทางเกองอย่างนี้ได้หรือ?” หญิงสาวแก็กอพลางก้มดูทางเกองขabanแบบอยู่กับบ้านที่หล่อนนุ่งอยู่

“ไม่เห็นเป็นไรนี่ น่ารักดีเสียอีก” เขาตอบยิ้ม ๆ

(ชวงค์ ฉายะจินดา, 2559: 125-126)

ในตัวอย่างข้างต้น กาลถามวาสิฏฐีว่า *ไปเที่ยวในเมืองกันไหม ลีฏฐี* เพื่อชวนเธอไปเที่ยวในเมืองด้วยกันด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่มีเจตนาร้ายใดแอบแฝง แต่เนื่องจากวาสิฏฐีเคยตั้งแ่งและเขม่นเขามาก่อนด้วยความเข้าใจผิด แม้อต่อมาจะทราบว่าเธอเป็นคนดีและเคยช่วยเหลือเธอจากการกระทำมิติร้ายของอาตมย์ จนเธอรู้สึกไว้วางใจเธอแล้ว แต่ความรู้สึกผิดที่เคยพูดจาไม่ดีกับเธอ จึงทำให้รู้สึกลังเลที่จะตอบตกลงไปเที่ยวกับเธอในทันที เมื่อกาลเห็นเธอนิ่งเงียบ ไม่พูดอะไร จึงใช้คำถามปลายปิดถามเธอด้วยความน้อยใจว่า *ไม่ไว้วางใจผมหรือ* เพราะเขาตีความจากท่าทางของเธอว่า ที่เธอไม่ตอบรับคำชวนเป็นเพราะเธอไม่ไว้วางใจเขา คำถามของเขาทำให้วาสิฏฐีต้องรีบปฏิเสธมุลบทของเขาที่แสดงให้ทราบว่าเธอเข้าใจผิดด้วยการตอบว่า *เปล่า* ตามด้วยการพูดแก้ก้อในทำนองว่า ที่เธอยังไม่ตอบรับคำชวนนั้นเป็นเพราะกำลังคิดว่าจะไปกับเขาทั้งที่สวมกางเกงขาบานเช่นนั้นดีหรือไม่ต่างหาก

ข. รูปปฏิเสธ *เปล่า* ที่ใช้ได้ตอบคำถามปลายเปิด

จากข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ พบว่านอกจากผู้พูดจะสามารถใช้รูปปฏิเสธ *เปล่า* ในการโต้ตอบคำถามปลายเปิดได้แล้ว ผู้พูดยังสามารถใช้รูปปฏิเสธ *เปล่า* ในการโต้ตอบคำถามปลายเปิดได้เช่นกัน ดังตัวอย่าง

(23) “ครูชา ครูแจ้ชา...หนูหิวน้ำคะ”

ฉันขยตาไปมองกระตักน้ำที่สะพานอยู่ที่ตัวเธอ เอามือชี้ “นั่นไงละ”

“หมดแล้วคะ” เธอว่า “หนูกินหมด”

“อ้าว” ฉันร้อง “ก็ไปเติมเอาสิ...ที่ตักน้ำไง” ฉันชี้ไปที่ตักน้ำดื่มของโรงเรียนที่อยู่ทางห้องอาหาร

“ก็หมดอีกแหละคะ” เธอว่า ฉันมองไปที่ถังน้ำด้านบนก็พบว่าหมดจริงอย่างที่เธอว่า “เรื่องมากจริง” ฉันร้องขึ้น อารมณ์ที่เสียมาแล้วจากท่าทีของแก้วกาญจน์ก็ยิ่งเพิ่มขึ้นไปอีก

กระต่ายน้อยมองหน้าฉัน “ก็หนูหิวน้ำจริง ๆ นี่”

“แล้วครูจะต้องไปซื้อให้หนูอีกล่ะซี...ไปบอกพี่สมบัติให้เขาเติมน้ำในถังดีกว่า”

“พี่สมบัติกลับบ้านไปแล้ว” เธอว่า ตามองไปที่สนามที่เคยเห็นสมบัตินั่งถอนหญ้าอยู่เป็นนิจ

“ยุ่งจริง ๆ” ฉันว่าใส่หน้าเธอ “เธอกับพ่อเธอนี้ยุ่งไม่เลิก”

กระต่ายน้อยหน้าคว่ำ “ว่าพ่อหนูอีกแล้ว หนูไม่จ้อบเลย พอกลับบ้าน พ่อก็ว่าครู พอมาโรงเรียนครูก็ว่าพ่อ เปี้ยแล้วนะ” เธอย้ำคำว่า “เปี้ย” ด้วยเสียงสระเอี้ยดังลั่น

ตามจริงฉันควรจะหัวเราะ แต่ฉันหัวเราะไม่ออก

“ฉันก็เบื่อเหมือนกัน”

ฉันหลุดประโยคทะเลาะกับเด็กออกไปแล้วโดยคิดว่ากลับคืนมาไม่ทัน ลูกขี้ขี้ยืนตั้งใจว่าจะไปซื้อน้ำที่ร้านหน้าโรงเรียนมาให้เธอแก้ขัดไปก่อน แต่ยังไม่ทันจะก้าวเท้าออกเดิน มือเตอร์ไซค์ของนายเลียบครูทก็แล่นพริตเข้ามาจอด เท่านั้นเองกระต่ายน้อยก็ผุดลูกขี้ขี้ยืนพร้อมเสียงร้องไห้

“แง ๆ ป้าขา ครูแจ๊คว่าหนู...”

“อะไร” ฉันร้องออกไป “ฉันยังไม่ทันว่าจะไรชักหน่อย”

“ว่าค่ะ” เธอทำปากจู๋ ตาคว่า กระโดดเข้ากอดคอผู้ปกครองที่นั่งลงกอดเธอไว้ในอ้อมแขน

“เฮ้อ” ฉันร้องครางเสียงดังด้วยความเบื่อหน่าย ฝืนยิ้มให้นายเลียบครูท แต่ผลที่ได้คือหน้ายักข์ของนายเลียบครูท

“ครูทำไมชอบทะเลาะกับลูกผม”

“ฉันเปล่านี้...” ฉันรีบตอบ

“หรือเห็นว่าผมขี่มอเตอร์ไซค์ ไม่ได้ขี่รถเก่ง”

“บ๊าย” ฉันตอบประโยคถนัด

“อีกแล้ว ป้า” กระต่ายน้อยบอกพ่อ พลังทำปากยี่น

(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2557: 51 - 52)

ตอนต้นของตัวอย่างนี้เป็นบทสนทนาระหว่างเจดจรัสหรือครูแจ๊คที่เด็กนักเรียนอนุบาลเรียกขานกัน เพราะยังพูดออกเสียงชื่อจริงของเธอได้ไม่ชัดกับเด็กหญิงกระต่ายน้อย นักเรียนชั้นอนุบาล 1 ที่ไม่ถูกชะตากันนับตั้งแต่วันแรกที่เธอมาสมัครงานที่โรงเรียนนี้ ในวันนั้นเด็กหญิงกระต่ายน้อยวิ่งออกมาจากมุมตึกเพื่อเล่นจ๊ะเอ๋กับเธอ แต่ด้วยความที่เธอตกใจ จึงเปลออูทานว่า *บ๊ว* ตามความเคยชินทำให้เด็กหญิงตกใจและแลบลิ้นหลอกก่อนจะวิ่งหนีไป หลังจากนั้นมา เมื่อกระต่ายน้อยเจอเธอก็แลบลิ้นใส่เธออีก เพราะฝิ่งใจที่โดนเธออุทานใส่ว่า *บ๊ว* เหตุการณ์ในบทสนทนานี้เกิดขึ้นในเย็นวันหนึ่งที่เจดจรัสเผอิญไปเห็นอาของลูกศิษย์ที่เธอแอบชอบ กำลังจ้องมองครูแก้วกาญจน์ เพื่อนร่วมงานของเธออย่างไม่ละสายตา และครูแก้วกาญจน์ก็มีท่าที่สนใจในตัวชายหนุ่มผู้นั้นไม่น้อย เธอจึงทั้งรู้สึกทั้งเซ็งและเศร้าใจ ในขณะนั้นเองเด็กหญิงกระต่ายน้อยก็เข้ามาเรียกเธอว่า *ครูชา ครูแจ๊คขา...หนูหิวน้ำค่ะ* เธอจึงบอกให้กระต่ายน้อยไปเติมน้ำที่ตู้น้ำดื่มเอาเอง แต่เด็กหญิงบอกว่าน้ำหมดแล้ว เมื่อเธอบอกว่าให้ไปให้พี่สมบัติซื้อให้ เด็กหญิงก็บอกว่าเขากลับไปแล้ว ซึ่งนั่นยังทำให้ความหงุดหงิดของเธอเพิ่มขึ้นจนเปลอบ่นว่า *ยุ่งจริง ๆ เธอกับพ่อเธอนี้ยุ่งไม่เลิก* ทำให้เด็กหญิงบ่นออกมาว่า ไม่ชอบและเบื่อที่พ่อของตนก็ชอบว่าครู ส่วนครูก็ชอบว่าพ่อ เจดจรัสเองก็หลุดปากออกไปว่า *ฉันก็เบื่อเธอเหมือนกัน* ทำให้

กระต่ายน้อยร้องไห้และไปฟ้องครู ผู้เป็นพ่อทันทีที่เขามารับที่โรงเรียน เป็นเหตุให้เขามาถามเธอด้วย คำถามปลายเปิดว่า *ครูทำไมชอบทะเลาะกับลูกผม* คำถามของเขาแสดงให้เห็นว่าเขาเชื่อว่าเธอชอบทะเลาะกับลูกของเขา เพียงแต่เขาไม่ทราบเหตุผลว่าทำไม เขาจึงถามเพื่อขอข้อมูลที่เป็นเหตุผล แต่ปรากฏว่าเจตจรัสตีความว่าเขากล่าวหาเธอ จึงเลือกที่จะปฏิเสธมูลบทของเขาว่า *เปล่า* เพื่อจะปฏิเสธเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วว่า เธอไม่ได้ชอบทะเลาะกับเด็ก เพียงแต่เธอมีเหตุให้ต้องเข้าใจผิดกับครูหรือที่เธอแอบเรียกว่านายเล็บครูกับลูกสาวอยู่บ่อยครั้งโดยที่เธอไม่ได้ตั้งใจนับตั้งแต่วันแรกที่เจอกัน

(24) ฉันทินเดินตัวปลิวลงจากรถมอเตอร์ไซค์เข้าโรงงานไปตามปกติ แต่ต้องเบรกขาดังพรี๊ดจนหัวแทบคะมำ เมื่อสวนทางกับคนงานหลายคนซึ่งเดินหน้าแบกป้ายขนาดยาวชนิดเขาเอาไว้ถือต้อนรับนายกฯ สวนทางออกมา

“เฮ้ย! จะไปเดินขบวนที่ไหน”

เจ้าแสบเดินตามคนพวกนั้นออกมาล่าสุด ไม่มีป้ายติดมือมาด้วย มันร้องบอกว่า

“*เปล่า*หรือกหัวหน้า ไอ้พวกนี้มันต้องไปยืนแบกป้ายอยู่ข้างสนาม ตอนเจ้านายฝ่ายผลิตเขาลงมาจากรถนะพี่ เค้าให้มายืนต้อนรับทุกเช้า เริ่มตั้งแต่เช้าวันนี้

“อะไรของมันวะ” ฉันทินไปหมด

อดรันทนไม่ไหว ต้องเดินย้อนกลับมาอ่านป้ายที่คนงานเข้าแถวยืนเรียงกัน แบกป้ายด้วยสีหน้าตายไม่รู้ไม่ชี้

เขียนเอาไว้ด้วยสีตัวใหญ่ ๆ ทั้งแดง เขียว ม่วง ดำ ฉูดฉาดอย่าบอกใครเขี้ยว ถ้อยคำนะหรือคะ หูหრაทั้งนั้นแหละ

‘เหนือฟ้ายังมีฟ้า เหนือโรงงานยังมีทรงเดช’

‘ขอแสดงความชื่นชมต่อความสามารถ เฉลียวฉลาด เพิ่มพูนประสิทธิภาพและคุณภาพของผู้จัดการฝ่ายผลิต’

(แก้วแก้ว, 2552: 196 - 197)

ในตัวอย่างข้างต้น จุลลา ผู้เป็นวิศวกรประจำโรงงานรู้สึกแปลกใจที่เห็นคนงานพากันเดินถือป้ายขนาดใหญ่ออกมายืนข้างสนาม ด้วยความสงสัยว่าคนงานอาจจะกำลังไปประท้วงที่ไหนสักแห่ง เธอจึงใช้คำถามปลายเปิดในการถามแสบ ซึ่งเป็นคนงานและลูกน้องว่า *เฮ้ย! จะไปเดินขบวนที่ไหน* แต่เจ้าแสบตอบเธอว่า *เปล่า*หรือกหัวหน้า โดยรูปปฏิเสธ *เปล่า* มีความหมายแสดงการปฏิเสธมูลบทของจุลลาอย่างตรงไปตรงมา ร่วมกับคำลงท้ายบ่งชี้วัฒนธรรมปฏิบัติ *หรือก* ที่ผู้พูดใช้ในการช่วยเสริมการแย้งความว่า พวกตนไม่ได้มาเดินขบวนประท้วงอย่างที่เธอคิด แต่ได้รับคำสั่งจากนายทรงเดช ซึ่งเป็นผู้จัดการโรงงานให้มายืนต้อนรับและถือป้ายที่มีข้อความยกย่องตัวผู้จัดการทุกเช้า

ค. รูปปฏิเสธ *เปล่า* ที่ใช้ได้ตอบคำถามลูกผสม

นอกจากผู้พูดจะสามารถใช้รูปปฏิเสธ *เปล่า* ในการปฏิเสธคำถามปลายปิด และคำถามปลายเปิดได้แล้ว ยังสามารถใช้ตอบคำถามลูกผสม หรือคำถามที่มีทั้งคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิดอยู่ในคำถามเดียวกัน ดังตัวอย่าง

- (25) คีนั่นฉันไปนอนหน้าเตียงแม่หลับ ๆ ตื่น ๆ รู้สึกมีดমনเหมือนอยู่ในถ้ำ ลืมตาขึ้นมา ตอนเช้าเห็นแม่นั่งมองอยู่แล้วด้วยสีหน้าวิตกกังวลถามขึ้นเบา ๆ ว่า

“เจ็ดเป็นอะไรหรือเปล่า...มีอะไรไม่สบายใจหรือลูก”

“เปล่าค่ะ” ฉันตอบทันทีด้วยความเคยชิน “มีอะไรหรือคะแม่”

“รู้มั๊ย เมื่อคืนเจ็ดละเมอร้องเสียงดังลั่นเลย...ไล่ใครให้ไปไหนก็ไม่รู้ ได้ยินแต่เสียงว่าไป ๆ...ทำเอาแม่ตกใจตื่น แม่นอนหันหลังให้แล้วถามว่าไล่ใคร เจ็ดก็ไม่ตอบ”

การหันหลังให้แล้วถามนี้เป็นเทคนิคส่วนตัวของแม่ แม่บอกว่าถ้าถามคนละเมอ คนละเมอก็จะตอบทั้งหมด แต่สำหรับฉัน แม่บอกว่า ถามเท่าไรก็ไม่ยอมตอบ เอาแต่ไล่ทำเดียว

(ชมัยภร แสงกระจ่าง, 2557: 227)

ในตัวอย่างข้างต้น แม่เห็นเจ็ดจรัส ซึ่งเป็นลูกสาวนอนละเมอตอนกลางคืน เธอจึงใช้เทคนิคนอนหันหลังให้ลูกสาวก่อนถามว่าพูดเรื่องอะไร เพราะมีความเชื่อว่าการถามคนละเมอด้วยวิธีนี้จะทำให้คนที่นอนละเมอตอบความจริงทุกอย่าง แต่ปรากฏว่าเจ็ดจรัสเอาแต่ละเมอไล่ใครสักคน โดยไม่ได้ตอบคำถามของแม่ เมื่อลูกสาวตื่นนอนตอนเช้า เธอจึงถามลูกสาวว่าเป็นอะไรโดยการใช้คำถามลูกผสมในการถาม 2 คำถามว่า [เจ็ดเป็นอะไร + หรือเปล่า] และ [มีอะไรไม่สบายใจ + หรือ] แต่สังเกตได้ว่าเจ็ดจรัสได้ตอบว่า *เปล่าค่ะ* เพื่อปฏิเสธมูลบทของแม่ที่คาดว่าเธอน่าจะกำลังมีเรื่องไม่สบายใจมากจนละเมอออกมา ในขณะที่กำลังท่ายแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด-ผู้ฟัง *ค่ะ* แสดงความสุภาพที่ลูกสาวใช้พูดคุยกับแม่ โดยไม่ได้ทำให้ความหมายของถ้อยคำโดยรวมเปลี่ยนไป ในที่นี้รูปปฏิเสธ *เปล่า* มีขอบเขตการปฏิเสธในระดับถ้อยคำ เห็นได้จากการที่เจ็ดจรัสใช้รูปปฏิเสธตอบปฏิเสธถ้อยคำอันเป็นคำถามของแม่ในผลัดการสนทนาก่อนหน้า

- (26) นิด: เธอไปรีบไปส่งนุชบ่อย ๆ แบบนี้, แอบคิดอะไรกับเขาหรือเปล่า?

พล: เปล่า, ก็บ้านไปทางเดียวกัน, ก็ให้ติดรถไปด้วย.

(บทสนทนาที่ 25)

จากตัวอย่างข้างต้น นิดเห็นพลไปรีบไปส่งนุชบ่อย ๆ จึงคาดเดาและตีความเอาเองว่า พลอาจจะชอบนุช แต่กระนั้นก็ยังไม่แน่ใจนัก จึงถามพลโดยใช้คำถามลูกผสมว่า [แอบคิดอะไรกับเขา +

หรือเปล่า] ในที่นี้พลใช้รูปปฏิเสธ *เปล่า* ในการปฏิเสธมูลบทที่อยู่ในคำถามของนิดาว่าเขาไม่ได้คิดอะไรอย่างที่เขาคิด เป็นที่น่าสังเกตว่าพลใช้รูปปฏิเสธ *เปล่า* ตามด้วยถ้อยคำ *ก็บ้านไปทางเดียวกัน, ก็ให้ติตรถไปด้วย* เพื่อแสดงการเบี่ยงประเด็น (topic shift) ให้ออกไปจากเรื่องความสัมพันธ์ที่นิตอยากรู้ด้วยการอธิบายและให้ข้อมูลว่า *ที่ให้ติตรถไปด้วยเพราะบ้านไปทางเดียวกัน*

- (27) ลูก: หนูรักแม่นะ.
 แม่: มาอ่อนแบบนี้, จะเอาอะไรหรือเปล่า.
 ลูก: เปล่าค่ะ.

(บทสนทนาที่ 26)

ในตัวอย่างข้างต้น แม่เห็นลูกสาวเข้ามาถอดและบอกรักตน จึงใช้คำถามลูกผสมในการถามลูกสาวว่า [*จะเอาอะไร + หรือเปล่า*] คำถามของแม่แสดงให้เห็นว่าแม่คาดการณ์ว่าการอ่อนของลูกน่าจะมีวัตถุประสงค์บางประการ เช่น มาอ่อนแม่เพราะอาจต้องการขอบางสิ่งบางอย่างจากตน แม่จึงถามลูกเพราะต้องการทราบว่าลูกต้องการอะไร ไม่ใช่แค่เพียงคำตอบรับหรือปฏิเสธ แต่ลูกสาวใช้รูปปฏิเสธ *เปล่า* แสดงการปฏิเสธมูลบทของแม่ที่ปรากฏอยู่ในคำถามในผลัดการสนทนาก่อนหน้าว่าตนบอกรักแม่โดยไม่ต้องการสิ่งใดอย่างที่แม่คาดคิด ส่วนคำลงท้ายแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด-ผู้ฟัง *ค่ะ* แสดงให้เห็นว่าผู้พูดซึ่งเป็นลูกสาวต้องการรักษาความสุภาพในการสนทนาและในขณะเดียวกันก็แสดงการให้ความเคารพแม่ด้วย

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการใช้รูปปฏิเสธ *เปล่า* ในการโต้ตอบการสนทนาของผู้ร่วมสนทนา แต่จากข้อมูล พบว่า *เปล่า* สามารถปรากฏอยู่ในผลัดการสนทนาหนึ่ง ๆ ของผู้พูดคนเดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (28) หมอนึกว่าคนบ้ามีความทุกข์เสมอไปหรือ เปล่าเลย หลายคนสุขสงบยิ่งกว่าตอนเป็นคนปกตินอกโรงพยาบาลเสียอีก แล้วหมอเห็นว่าคนปกติหมายถึงคนที่ทำให้ใครต่อใครรอบตัวเป็นสุขหรือ เปล่าเลย คนปกติต่างหากที่มีศักยภาพพอที่จะทำให้ตนเองและสังคมทุกข์ร้อนสาหัสได้เจียนตาย เอ่อหมายความว่าพวกเราเหมือนคนบ้าตรงที่เข้าใจว่าตัวเองเป็นสุข ทั้งที่จริงกำลังเป็นทุกข์และต้องการการบำบัดอย่างเร่งด่วน เปรียบเทียบอย่างนี้แล้วฟังเข้าใจง่ายใช่ไหมละ

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติ)

ในตัวอย่างนี้ ผู้พูดถามหมอซึ่งเป็นผู้ฟังว่า *หมอนึกว่าคนบ้ามีความทุกข์เสมอไปหรือ* และ *หมอเห็นว่าคนปกติหมายถึงคนที่ทำให้ใครต่อใครรอบตัวเป็นสุขหรือ* เพราะคาดว่าผู้ฟังหรือหมอในที่นี้น่าจะกำลังคิดเช่นนั้นอยู่ และแม้ผู้ฟังเองยังไม่ได้กล่าวโต้ตอบ ผู้พูดก็สามารถกล่าวปฏิเสธความคิดของ

ผู้ฟังให้เองทันทีอย่างคนที่ถามเองตอบเอง เพื่อปฏิเสธมูลบทของผู้ร่วมสนทนาอย่างสิ้นเชิงว่า *เปล่าเลย* ด้วยเจตนาที่ต้องการจะชี้ให้เห็นว่าความจริงมิได้เป็นเช่นนั้นเลย²⁶ รูปปฏิเสธ *เปล่า* ในที่นี้มีความหมายทางอรรถศาสตร์แสดงการปฏิเสธ และมีขอบเขตการปฏิเสธในระดับถ้อยคำ เพียงแต่เป็นการปฏิเสธข้อความที่ปรากฏก่อนหน้านั้น ซึ่งยังคงอยู่ในผลัดเดียวกัน เช่นเดียวกับตัวอย่างต่อไปนี้

(29) นิด: ผู้ชายคนนั้นมีพร้อมทุกอย่าง, ทั้งหน้าที่การงาน, ครอบครัวที่น่ารัก, ดูเฟิน ๆ เหมือนจะรักลูกเมียมาก, แต่*เปล่า*หรือกนะ, เขารักแค่ตัวเองเท่านั้น, เชื้อใหม่, เขานอกใจเมียตั้งแต่หลังแต่งงานใหม่ ๆ มาจนถึงตอนนี้.

โอ: นึกไม่ถึงเลย.

(บทสนทนาที่ 29)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงการใช้ *เปล่า* เพื่อแย้งสิ่งที่ผู้พูดคาดว่าผู้ฟังกำลังคิดอยู่ แม้ผู้ฟังจะยังไม่ได้กล่าวถ้อยออกมา แต่ผู้พูดคาดว่าผู้ฟังอาจจะไม่เคยทราบความจริงเกี่ยวกับเรื่องนั้นมาก่อน และอาจกำลังคิดชื่นชมว่า ชายคนที่ตนกำลังกล่าวถึงนั้นเป็นคนดี รักครอบครัว ผู้พูดจึงเกริ่นประเด็นดังกล่าวไว้ ก่อนที่จะแย้งมูลบทดังกล่าวด้วยกล่าวการปฏิเสธภายในผลัดการสนทนาของตนเอง เพื่อให้ข้อมูลใหม่กว่าชายคนนั้นไม่ได้รักครอบครัวตามที่เขาแสดงออก รูปปฏิเสธ *เปล่า* ที่ผู้พูดใช้ในที่นี้มีความหมายแสดงการปฏิเสธข้อความของตนเองที่ได้กล่าวไว้ก่อนหน้า แต่ยังคงอยู่ภายในผลัดการสนทนาหนึ่ง ๆ ของตนเอง ส่วนคำลงท้ายบ่งชี้วัจนปฏิบัติ 2 คำที่ตามมานั้นช่วยเสริมความ ดังนี้ *หรือ* แสดงการแย้งความว่าเรื่องราวมิได้เป็นเช่นที่ผู้ฟังคิด และ *นะ* แสดงให้ทราบว่าผู้พูดคาดว่าสิ่งที่ตนกำลังกล่าวถึงนั้นเป็นเรื่องใหม่สำหรับผู้ฟัง เห็นได้จากการให้ข้อมูลใหม่ประกอบการปฏิเสธ *เขารักแค่ตัวเองเท่านั้น เชื้อใหม่* เพื่อให้ผู้ฟังทราบความจริง

2) รูปปฏิเสธ *เปล่า* ที่ใช้ได้ตอบผลัดการสนทนาที่เป็นการบอกเล่า

นอกจากผู้พูดจะสามารถใช้รูปปฏิเสธ *เปล่า* ในการโต้ตอบคำถาม ทั้งคำถามปลายปิด คำถามปลายเปิด และคำถามลูกผสมแล้ว ยังสามารถใช้ *เปล่า* ในการโต้ตอบถ้อยคำในผลัดการสนทนาหน้าซึ่งเป็นการบอกเล่าได้ ดังตัวอย่าง

(30) สิบสายมาถึงโรงงานเมื่อตอนบ่ายด้วยสีหน้าไม่ค่อยดีนัก เจ้พุ่มเห็นเขาออกจากห้องทำงาน ครู่ต่อมาแกก็แกลงข่าวให้รู้พร้อมกับบอกว่า

²⁶ อมรา ภมรบุตร (Bhamoraput, 1972) กล่าวว่าคำลงท้าย *เลย* มักปรากฏร่วมกับถ้อยคำปฏิเสธ บ่งชี้ความสมบูรณ์ที่ไม่มีสิ่งอื่นใดเจือปน และใช้ประกอบการกล่าวโต้แย้งโดยเน้นว่าเรื่องราวมิได้เป็นไปตามที่ผู้ฟังคิดแม้แต่น้อย

“ตามหาตัวนายช่างให้ควักเลยคะ โทระฯ ไปที่ห้อง นายช่างไม่อยู่ เดี่ยวคงให้คนมาตาม”

มี ‘เจมส์ บอนด์’ พุ่มอยู่ใกล้ตัวนี้ดีไม่น้อย ไม่ว่ามีข่าวคราวอะไรมาถึงฉัน แกขยันรับเอาไว้ได้หมด ทำให้เตรียมตัวได้ทัน ครู่ต่อมา ฉันก็เดินเนิบ ๆ ไปเคาะประตูห้องทำงานของสี่สหายอย่างอารมณ์เย็นเพราะเตรียมพร้อมไว้แล้ว

สี่สหายเดินมาเปิดประตูรับเอง เขาปิดประตูทันทีเมื่อฉันผ่านเข้าไป غامเสียงร่ำร้อน “เกิดอะไรขึ้นนะ เมื่อคืนวันเสาร์”

“ผู้จัดการฝ่ายผลิตไม่ได้รายงานคุณ พร้อมด้วยใบรับรองแพทย์หรือคะ” ฉันถามอย่างทงไม่รู้ร้อน

สี่สหายกวาดสายตามองทั่วร่างฉัน รวากับจะหาร่องรอยว่ามีส่วนไหนหักพังหรือว่าบวมสลายไปบ้าง เขาตอบว่า

“รายงานนะได้แล้ว แต่ว่ามีข่าวหลายทาง ไม่รู้ว่าทางไหนเป็นทางไหน แม่ผมบอกว่าทรงเดชเข้าไปชิดขวางไม่ให้คุณเข้าทรง ผมก็เพิ่งรู้นะนี่ว่าคุณมีงานอดิเรกเป็นคนทรงกับเขาด้วย”

“เปล่า ไม่ใช่ในงานงานอดิเรก” ฉันอธิบาย “เกิดมาก็เพิ่งเคยเจอungskุณมาเยี่ยมฉันเป็นวิทยุสื่อสารถึงพ่อแม่คุณเท่านั้นแหละคะ”

(แก้วแก้ว, 2552: 170 - 171)

ในตัวอย่างข้างต้น สี่สหาย เจ้าของโรงงานมะพร้าวเพ็ชรบเรื่องที่จุลลา วิศวกรฝ่ายผลิตประจำโรงงานถูกนายทรงเดช ผู้จัดการโรงงานทำร้ายร่างกาย หลังจากที่จุลลาสื่อสารกับวิญญานของเจ้าของโรงงานคนแรก ซึ่งเป็นอากังหรือปู่ของสี่สหาย แล้วอากังสั่งให้เธอบอกพ่อของสี่สหายว่าไม่ต้องการให้นายทรงเดชเป็นผู้จัดการโรงงาน และให้รีบเปลี่ยนผู้จัดการคนใหม่ทันที นายทรงเดชที่ยืนฟังอยู่ด้วยจึงปรีเข้าไปบีบคอจุลลาด้วยความโมโห เพราะคิดว่าเธอหาเรื่องแกล้งเขาให้ถูกล้อออกจากงาน แต่จุลลาใช้วิชาโยคีที่เคยเรียนมาเอาตัวรอดมาได้ หลังจากวันเกิดเหตุ ทันทีที่จุลลามาถึงที่ทำงาน พุ่มก็รีบมาบอกว่า สี่สหายเพ็ชรบเรื่องและต้องการพบเธอด่วน เมื่อจุลลาไปพบเขาที่ห้องทำงาน เขาก็สอบถามเธอด้วยความหวังเอยตามด้วยการกล่าวว่า ผมก็เพิ่งรู้นะนี่ว่าคุณมีงานอดิเรกเป็นคนทรงกับเขาด้วย จะสังเกตได้ว่าถ้อยคำของสี่สหายเป็นประโยคบอกเล่า ไม่ใช่คำถาม และถ้อยคำที่เขากล่าวแสดงให้ทราบว่ การที่แม่ของเขาเล่าให้ฟังว่าจุลลาสามารถพูดคุยกับวิญญานอากังของเขาได้ ทำให้เขาคิดไปว่าเธอมีงานอดิเรกเป็นร่างทรงเช่นเดียวกับร่างทรงคนอื่น ๆ แต่ในที่นี้จะเห็นว่า จุลลาใช้รูปปฏิเสธ เปล่า ในการปฏิเสธมูลบทของเขาว่า ความจริงแล้วเธอไม่ได้มีงานอดิเรกเป็นร่างทรงอย่างที่

เขatikหัก ตามด้วยการอธิบายว่าเธอแค่ทำหน้าที่เป็นวิทยุสื่อสารให้อากัง และช่วยเป็นสื่อกลางให้อากังได้บอกความต้องการกับพ่อแม่ของเขาเท่านั้น

(31) โมกข์หมุนตอกไม้จันทน์ในมืออย่างใจลอย แสบบุญแสดงชัดแจ้งว่าเอาใจใส่น้องสาวของเขามาก...มากจนไม่อาจจะแปรเจตนาเป็นอย่างอื่นไปได้ ส่วนมิเรียม...รายนั้นแม้จะมีท่าทางอยากจะกันตัวออกห่าง ขนาดขอย้ายอพาร์ทเมนต์แยกออกมา แต่สายตาที่มองผู้ชายคนนั้นยังคงอ่อนหวานและแวววาวจนน่าเป็นห่วง

“ดู ๆ ไป เขาสองคนก็เหมาะสมกันดิ้นะคะพี่โมกข์” พนิตพรที่นั่งอยู่ข้าง ๆ เอียงตัวเข้ามากระซิบ

“ฮือ” นายทหารหนุ่มต้องยอมรับ

“ไม่แน่ว่าอาจต้องถอนคำพูด สำหรับบางคน เงินอาจจะต่อไม่ได้ด้วยเงินเสมอไป และบางทีนะคะ...สมัยนี้อาจจะยังมีตำนานซิลเดอเรลลาเหลืออยู่ก็ได้”

“ซินเดอเรลลาที่มีญาณพิเศษแทนธรม้าฟักทองกับรองเท้าแก้วนะหรือ?” โมกข์ยิ้มล้อ ๆ ตามนิสัย

“นั่นสิคะ นางซินแบบมุกนี้ รับรองหาเจ้าชายที่ไหนไม่ได้อีกแล้ว” สาวธนาคราว่าอย่างขึงขัง

“แต่พี่ไม่ค่อยแน่ใจเท่าไร สมัยนี้เทพนิยายทุกเรื่องไม่ได้จบลงที่สี่งระฆังวิวาท์และเจ้าหญิงเจ้าชายอยู่เป็นสุขตลอดกาล” ชายหนุ่มเอ่ยสีหน้าจริงจังขึ้น

“ยังไง ๆ นิดก็อย่าเพิ่งไปเปลี่ยนคำพูดหรือสนับสนุนอะไรมุกเขามากนักละ พี่อยากจะรองกว่ามนต์ญาณพิเศษที่ช่วยชีวิตคุณแสน ช่วยติดต่อคุณสิน หายไปก่อนแล้วดูเหตุการณ์กันอีกที”

“เรียกว่ายังไม่ค่อยมั่นใจตัวคุณแสนเท่าไร” พนิตพรพูดยิ้ม ๆ

“เปล่านะ พี่ค่อนข้างเชื่อใจคุณแสน ท่าทางเขาเป็นคนที่รู้ใจตัวเองดีอยู่หรอก...” สายตาของคนพูดจับอยู่ที่ร่างสูงติดจะผอมซึ่งกำลังเดินลงบันไดเมรุ โดยมีวายหันไปดูแลหญิงสาวร่างโปร่งบางผิวเข้มคมข้างตัวให้ก้าวลงพร้อมกัน

“แต่สิ่งที่พี่ไม่มั่นใจคืออนาคต กับคนรอบกายของเขาต่างหาก”

(กิ่งฉัตร, 2542: 256 - 257)

ตัวอย่างนี้เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในงานฉาบปัดกิจศพของช่างสมพงษ์ พนักงานในบริษัทโรงนอร์มของแสบบุญ ในขณะที่แสบบุญกำลังเดินคู่ไปกับมุกเพื่อวางดอกไม้จันทน์บนเมรุนั้น โมกข์ซึ่งเป็นพี่ชายของมุกก็กำลังสนทนากับพนิตพร เพื่อนสนิทของน้องสาวเรื่องที่แสบบุญและมุกดูเหมือนจะมีใจให้กันนับตั้งแต่ที่แสบบุญรู้ว่ามุกมีญาณพิเศษ และสามารถติดต่อกับวิญญาณของสินซึ่งเป็นน้องชาย

ของเขาได้ ตั้งแต่เธอมาทำงานที่บริษัทของแสนบุญ สิบก็มาปรากฏกายให้เธอเห็นและคอยเตือนเธอ ทุกครั้งที่มีคนปองร้ายแสนบุญ ทำให้แสนบุญรอดตายมาได้ทุกครั้ง และนั่นทำให้แสนบุญตอบแทนเธอ ด้วยการดูแลปกป้องเธออย่างดี มาถึงตอนนี้โมกข์มั่นใจแล้วว่าความสัมพันธ์ของคนทั้งคู่ น่าจะมากกว่า เจ้านายและลูกน้อง และมากกว่าการตอบแทนบุญคุณที่น้องสาวของเขาเคยช่วยเหลือแสนบุญเสียแล้ว แม้โมกข์จะดูออกว่าแสนบุญจริงใจกับน้องสาวของเขามาก แต่ส่วนหนึ่งในใจก็กลัวว่าน้องสาวอาจจะไม่สมหวังในความรักเหมือนซินเดอเรลลา เจ้าหญิงในเทพนิยายที่พบรักกับเจ้าชาย เพราะฐานะที่ แตกต่างกันมาก เมื่อพินิตพรได้ฟังที่เขาพูดแล้วก็ตีความและกล่าวสรุปว่า *เรียกว่ายังไม่ค่อยมั่นใจในตัวคุณแสนเท่าไร* แต่โมกข์ใช้รูปปฏิเสธ *เปล่า* ในการปฏิเสธมุลบทของเธอ แล้วบอกว่าเขาค่อนข้างเชื่อใจ แสนบุญ แต่ไม่มั่นใจในอนาคตว่าจะเกิดอะไรขึ้น และไม่ไว้วางใจคนรอบตัวแสนบุญที่ดูเหมือนจะประสงค์ร้ายหมายเอาชีวิตเขาตลอดเวลา

ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น เป็นการกล่าวถึงรูปปฏิเสธ *เปล่า* ที่ใช้ในการปฏิเสธถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาในผลัดก่อนหน้า โดยไม่คำนึงว่าถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาจะเป็นคำถามหรือการบอกเล่า หากผู้พูดต้องการปฏิเสธมุลบทของผู้ร่วมสนทนาจึงสามารถใช้ *เปล่า* ในการโต้ตอบได้ ในทางวัจนปฏิบัติ นั้นพบว่าผู้พูดสามารถใช้ *เปล่า* เพื่อแสดงวิจันกรรมหรือทำหน้าที่อื่น ๆ ในบริบทการสนทนาได้ ผู้วิจัยพบว่า *เปล่า* มีหน้าที่เด่นในทางวัจนปฏิบัติ ได้แก่ การปิดบังความจริง การตัดบท การแก้ตัว และการแสดงว่าสิ่งที่กำลังกล่าวถึงไม่มีความสำคัญ ดังต่อไปนี้

4.2.1 การปิดบังความจริง

นอกจาก *เปล่า* จะแสดงวิจันกรรมปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมาดังกล่าวข้างต้นแล้ว ยังพบว่าผู้พูดสามารถเลือกใช้ *เปล่า* เพื่อแสดงวิจันกรรมปิดบังความจริงหรือโกหกได้ การปิดบังความจริงนี้เป็นการละเมิดหลักการในการให้ความร่วมมือในการสนทนา (Cooperative Principle) ของไกรซ์ (Grice, 1975) ใน 2 ด้าน ได้แก่ 1) หลักย่อยด้านปริมาณ กล่าวคือ ผู้พูดไม่ได้ให้ข้อมูลที่จำเป็นแก่ผู้ร่วมสนทนา และ 2) หลักย่อยด้านคุณภาพ กล่าวคือ ผู้พูดไม่ได้ให้ข้อมูลที่ถูกต้องตามความเป็นจริง หรือค้านกับความจริงที่เกิดขึ้น เนื่องจากผู้ถามย่อมต้องการได้รับข้อมูลคำตอบที่จำเป็นและถูกต้องตามความเป็นจริง ซึ่งในกรณีเช่นนี้ทำให้ทราบว่าคุณพูดมีเจตนาที่จะใช้รูปปฏิเสธ *เปล่า* เพื่อทำหน้าที่อื่นในการสนทนา ดังตัวอย่าง

- (32) แป้นเป็นคนแรกที่สังเกตเห็นว่าหญิงสาวมักเอามือซ่อนไว้ข้างหลังเสมอ เวลากินข้าว มือไม้ของหล่อนดูแก้ง้างไม่ถนัด และคอยสะดุ้งอยู่เรื่อยเมื่อผลอกว่าอะไรโดยไม่ระวังตัว ถอนต้นกล้าที่ถอนใจเอือมเหมือนคนใกล้ร้องไห้เต็มแก่

“มือแกเป็นอะไรไปนั่งหงูนา เห็นวันนี้แกถอนต้นสักเหมือนจะเอานิ้วคีบ” อดรันทน
ไม่ไหวจนต้องถามยามเมื่อกลับถึงที่พักในตอนเย็น

“เปล่า”

“เปล่าอะไร ไหนเอามาดูซิ” หล่อนใช้ความแข็งแรงกว่าคว้ามือนาราได้ก่อนหญิง
สาวจะหลบทัน

“ตายซัก”

มือสีชมพูที่หล่อนเคยเห็นในวันแรก ๆ ตอนนี่เปลี่ยนเป็นกระดำกระด่าง หนึ่งกำพร้า
แยกส่วนจากเนื้อจริงติดกระจุกกระจิกแนบอยู่กับแผลพุพองขึ้น ๆ แดง ๆ มองดูน่ากลัว
จนคนงานสาวพูดอะไรไม่ออกไปครู่ แต่พอหาลั่นตัวเองเจอหล่อนก็แหงเสียงสนั่น

“นั่งหงูนา ทำไมแกไม่พูดสักแอะว่ามือแกและแบบนี้”

นารานิ้วหน้า พูดอุบอิบว่า

“ฉันไม่อยากให้ใครดูถูกว่าทำงานไม่ไหว”

(กิ่งฉัตร: 2543: 98 - 99)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสนทนาของนาราหรือหงูนา กับแป้น เพื่อนสาวคนงานในไร่ที่
สังเกตเห็นว่ามีมือของนาราผิดปกติ และดูเธอเจ็บปวดทุกครั้งที่ยิบจับสิ่งของ แป้นเกิดความสงสัยจน
ทนไม่ไหว จึงถามว่า มือแกเป็นอะไรไปนั่งหงูนา เห็นวันนี้แกถอนต้นสักเหมือนจะเอานิ้วคีบ แต่นารา
ตอบเพียงสั้น ๆ ว่า *เปล่า* โดยไม่ได้ให้ข้อมูลความจริงตามที่แป้นต้องการทราบ เพราะไม่ต้องการให้
แป้นรู้ว่ามือของเธอพุพองและเป็นแผลจากการทำงานในไร่ แม้แป้นจะขอดูมือของเธอให้หายสงสัย
นาราก็ไม่ยินยอม เมื่อแป้นถือวิสาสะคว้ามือของเธอไปดูก็ตกใจที่เห็นว่าฝ่ามือของนาราเต็มไปด้วย
บาดแผลจากการทำงานหนัก การปิดบังของนารานี้มีความเกี่ยวข้องกับ “หน้า” ในแง่ที่การกระทำ
หรือการต้องเปิดเผยในสิ่งที่ทำให้ตนต้องรู้สึกอับอายหรืออาจทำให้ถูกตำหนิได้ นี้ จัดเป็นการกระทำที่
คุกคามหน้าด้านบวกของตัวผู้พูดเอง ในที่นี้นาราคิดว่า หากเพื่อนร่วมงานรู้ว่าเธอเหยาะแหยะทำงาน
ในไร่ไม่ไหว พวกเขาจะพากันดูถูกเธออย่างที่เราเคยเจอมาแล้ว เธอจึงเลือกที่จะปิดบังความจริง
มากกว่าที่จะบอกให้ใครรู้

- (33) “หัวปลีกับใบบัวบกที่ย่าขวัญใช้มาเก็บ อยู่แถวไหน ทำไมเดินไกลจัง” รีบเดิน รีบเก็บ
และรีบกลับ คงดีกว่าอยู่กับตฤณสองต่อสองเช่นนี้
“อยู่แถวหลังบ้านย่า”
“อ้าว...แล้วพาเดินมาตั้งไกลทำไม”

ก็ถ้าตถุณบอกไปอย่างใจคิด บั้วบุซาจะว่าอย่างไรบ้างนะ หล่อนจะหาว่าเขาบ้าหรือเปล่าหากบอกไปว่า ใจจริงแล้วเขาอยากพาหล่อนเดินเป็นวงกลมวนรอบสวนของย่าขวัญสักสิบหรือยี่สิบรอบด้วยซ้ำไป

“ถามทำไมไม่ตอบ ยี่มอะไร”

“เปล่าหรือก ไม่มีอะไร” แล้วก่อนที่จะถูกจับพิรุธได้ ชายหนุ่มก็รีบพูดต่อทันที “ที่พาเดินมาทางนี้จะพามาดูหลังบ้านคุณไฉละ เพื่อวันไหนรถติด อยากจะปีนกลับบ้านทางนี้ หรือขโมยบุกขึ้นบ้าน ไม่รู้จะกระโจนหนีทางไหน จะได้ว่ารู้ทางหนีที่ไล่อีกทางหนึ่งไฉ”

(ดวงตะวัน, 2554: 339)

จากตัวอย่างข้างต้น ตถุณหรือไม้พาบั้วบุซาเดินไปเก็บหัวปลีและใบบัวบกตามที่ย่าขวัญขอ แต่เดินมาไกลแล้วไม่ถึงเสียที เธอจึงถามว่า หัวปลีกับใบบัวบกที่ย่าขวัญใช้มาเก็บ อยู่แถวไหน ทำไมเดินไกลจัง ตถุณฟังแล้วก็ตอบว่า อยู่แถวหลังบ้านย่า บั้วบุซาจึงค้ำขึ้นขึ้นมาว่า อ้าว...แล้วพามาเดินตั้งไกลทำไม ตถุณฟังแล้วก็เอาแต่ยี่ม ไม่ยอมตอบอะไร เธอจึงถามต่อด้วยความสงสัยว่า ถามทำไมไม่ตอบ ยี่มอะไร เพราะต้องการทราบเหตุผลที่ทำให้เขายี่มออกมาเช่นนั้นหลังจากที่เธอถาม แต่เขาตอบไม่ตรง คำถามว่า เปล่าหรือก เพื่อปิดบังความรู้สึกที่แท้จริงของตนไม่ให้เธอรู้ว่า ที่ตนยี่มเพราะความจริงแล้วเขาต้องการจะเดินไปกับบั้วบุซานาน ๆ จึงได้พาเธอเดินวกไปวนมา นอกจากนี้เป็นที่น่าสนใจก็คือ ผู้พูดใช้รูปปฏิเสธ เปล่า เพื่อนำไปสู่การกล่าวถ้อยเพื่อกลบเกลื่อนเรื่องราวด้วยการพูดว่า ไม่มีอะไร ตามด้วยการรีบพูดต่อทันทีว่า ที่พาเดินมาทางนี้จะพามาดูหลังบ้านคุณไฉละ เพื่อวันไหนรถติด อยากจะปีนกลับบ้านทางนี้ หรือขโมยบุกขึ้นบ้าน ไม่รู้จะกระโจนหนีทางไหน จะได้ว่ารู้ทางหนีที่ไล่อีกทางหนึ่งไฉ เพื่อหันเหความสนใจของบั้วบุซาให้ออกมาจากเรื่องที่เขา กำลังสงสัย และเพราะเขารู้ว่าถ้าเขายังเงิบ เธอ ก็จะยิ่งสงสัย เขาจึงเลือกใช้ปิดบังความจริง ตามด้วยการกลบเกลื่อนดังกล่าวข้างต้น

4.2.2 การตัดบท

ผู้พูดสามารถใช้รูปปฏิเสธ เปล่า เพื่อตัดบทการสนทนา หรือแสดงให้เห็นผู้ร่วมสนทนาทราบว่าคุณไม่สนใจหรือไม่ต้องการที่จะกล่าวถึงเรื่องดังกล่าว โดยผู้พูดอาจตัดบทเพื่อจบการสนทนา หรือเปลี่ยนประเด็นใหม่ก็ได้ การใช้รูปปฏิเสธ เปล่า เพื่อการตัดบทเช่นนี้ ผู้พูดได้ฝ่าฝืนหลักการในการให้ความร่วมมือในการสนทนา (Cooperative Principle) ได้แก่ หลักด้านปริมาณ หลักด้านคุณภาพ และหลักด้านความสัมพันธ์ กล่าวคือ ในด้านปริมาณ ผู้พูดไม่ได้ให้ข้อมูลที่จำเป็นแก่ผู้ร่วมสนทนา ในด้านคุณภาพนั้น ผู้พูดไม่ให้ข้อมูลที่เป็นความจริงแก่ผู้ร่วมสนทนาเพราะมีเจตนาอื่นในการใช้รูปปฏิเสธ ซึ่งในที่นี้คือการปิดบังความจริง ส่วนในกรณีที่ผู้พูดตัดบทเพื่อเปลี่ยนประเด็นในการสนทนาจึงจะเป็น

การละเมิดหลักในด้านความสัมพันธ์ในลักษณะที่ผู้พูดไม่ได้พูดในเรื่องที่เกี่ยวข้องเพราะต้องการเปลี่ยนไปสนทนาเรื่องอื่น ดังตัวอย่าง

- (34) นพ: ทำหน้าบึ้งแบบนี้สงสัยจะงอน.
 นา: เปล่า.
 นพ: เปล่าอะไร, ก็เห็นอยู่ว่าอยู่ดี ๆ, ก็หน้างอ, ไม่พูดไม่จา.
 นา: เปล่า, ไปอาบน้ำก่อนนะ.

(บทสนทนาที่ 28)

จากตัวอย่างข้างต้น นพสันนิษฐานว่านากำลังงอนตนอยู่ จึงกล่าวออกมาลอย ๆ ว่า *ทำหน้าบึ้งแบบนี้สงสัยจะงอน* แต่นากล่าวปฏิเสธมุลบทของเขาด้วยการพูดสั้น ๆ ว่า *เปล่า* ในครั้งแรก แล้วไม่ยอมพูดอะไรอีก เมื่อนพยังคงพูดซ้ำซ้ำต่อว่า *เปล่านั้นอะไร ก็เห็นอยู่ว่าอยู่ดี ๆ ก็หน้างอ ไม่พูดไม่จา* นาก็ใช้รูปปฏิเสธ *เปล่า* เป็นครั้งที่สองเพื่อตัดบทการสนทนา ตามด้วยการเปลี่ยนเรื่องว่าจะไปอาบน้ำในทันทีโดยไม่ยอมรับว่างอน และไม่ยอมบอกว่างอนเรื่องอะไร การใช้ *เปล่า* ของนาในที่นี้เป็น การละเมิดหลักการในการให้ความร่วมมือในการสนทนาทั้ง 3 หลัก คือ หลักด้านปริมาณในแง่ที่ไม่ให้ข้อมูลที่ผู้ฟังต้องการ หลักด้านคุณภาพในแง่ที่ไม่พูดความจริง และหลักด้านความสัมพันธ์ในแง่ที่ไม่ได้พูดถึงในสิ่งที่เกี่ยวข้องด้วยการตัดบทและเปลี่ยนประเด็น เนื่องจากผู้พูดมีเจตนาที่จะตัดบทหรือจบการสนทนาแต่เพียงเท่านั้น

- (35) ตอนนั้นยายเตือนพิไลโถมเข้ากอดขาผัวคนที่หกเอาไว้เหมือนนักรักบี้ เล่นเอาฝ่ายชายเกือบล้มพาดพื้น ฉากโศกซึ่งสะเทือนใจอย่างนี้ ไม่น่าจะมีเค้าแก่เดินเหยงอยู่กลางเวที ส่งเสียงเชียร์ลั่น ๆ อยู่เลย

“ไอ้ตี ลื้ออย่าไปใจอ่อน พูหญิงหลอกทองพังยั้ง-มึงมีซูลูมัยไอ้ท่า เสือกใจอ่อนซะเลี้ยว” แล้วแกก็กระแทกตัวลงนั่งบนเวทีอย่างอ่อนใจ

คลื่นเสียงของเค้าแก่สูงเกินกว่าที่มนุษย์คนอื่นได้ยินก็จริง แต่ว่าตอนที่แกตื่นตื่นมากไปหน่อย ความถี่ของคลื่นอาจจะเปลี่ยนแปลงหรือยังงี้ก็ไม่แน่ เพราะว่าไมโครโฟนเกิดสะท้อนเสียงแกออกมาแว่ว ๆ เหมือนเสียงลอดมาจากที่ไกล ทำให้สับสนสับสนคิดว่ามันมองเห็นได้ชัดจากแสงไฟที่สาดราว ๆ มากกระทบใบหน้า

“เอ๊ะ เสียงใครพูด...เสียงจากห้องโน้นหรือไง”

“เสียงอะไรคะ?” ฉันทำเป็นไม่รู้เรื่อง ทั้งที่ใจตุ้มตาม

“เสียงคนพูด...ฟังดูคุ้น ๆ หูพิกล” เขาพิมพ์มา มองเวทีซึ่งพระเอกนางเอกกำลังออเซาะกันยกใหญ่ “เอ๊ะ เสียงมาจากไหน”

ถ้าแกไม่รู้ตัวว่าเสียงแกลสะทอนมาถึงหูพวกมนุษย์ในห้อง แกก็นั่งกระดิกขาอยู่บนเวทีอย่างสำราญบานใจ ฉันได้แต่นั่งมองอกสันขวัญหาย จะเตือนแกก็ไม่รู้จะลุกขึ้นมาตะโกนได้ยังไงโดยที่ผู้คนไม่นึกว่าฉันเป็นบ้าไปเสียก่อน

“คงจะผิดพลาดทางเทคนิค” สีสายออกความเห็น

เรื่องกำลังดำเนินไปถึงพริกถึงชิง นางเอกเลิกกับผัวคนที่หกเพราะว่าเขาขี้หึง ไปได้ผัวคนที่เจ็ด คนนี้ใจกว้างถึงกับยกเมียให้เพื่อนเพราะความรักเพื่อน

“น้ำหวานเห็นใจเธอค่ะ” ยายเดือนพิไลฉะอ้อนคือชื่อนางเอก...แม่สุวรรณมาลีของเรื่องนี้ละค่ะ...ชื่อน้ำหวาน “เธอเป็นคนรักเพื่อน เป็นเพื่อนแท้...หาได้ยาก”

“ไอ้หอกเอ๊ย” ถ้าแก่อดรอนทนไม่ไหว ก็พากย์ขึ้นมาดัง ๆ “ผัวมึงจะเขี่ยลื้อทิ้ง ยังเสือกไปชมมึงอีก”

ฉันเองก็อดรอนทนไม่ไหวเหมือนกัน

“ถ้าแก” ฉันกระซิบ ภาวนาให้เสียงฉันมันสะทอนไปเข้าหูแกมั้ง เพราะเสียงแกแว่วเข้าไมโครโฟนมาอีกแล้ว “ลงมาทีเถอะลงมา”

“จูนว่าอะไรนะ” สีสายมองฉันด้วยความสงสัย

ฉันยกมือขึ้นเขกหัวตัวเองแก้กั๊ก

“เปล่าค่ะ ขอกินเหล้าก่อนนะ” ฉันคว้าเหล้าตรงหน้าเขาเทใส่แก้วน้ำอัดลมตรงหน้าฉัน ดื่มเข้าไปรวดเดียวเกือบหมดแก้ว

(แก้วแก้ว, 2552: 313 - 314)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นสถานการณ์ขณะที่สีสายและจุลลาหรือจูนกำลังดูละครเวที โดยมีวิญญาณถ้าแก ซึ่งเป็นชายเชื้อสายจีนที่เข้ามาตั้งรกรากในไทยและเป็นผู้ก่อตั้งโรงงานมะพร้าว รวมทั้งเป็นปู่ของสีสายขอตามจุลลามาดูละครด้วย วิญญาณของถ้าแกขึ้นไปนั่งชมละครอยู่บนเวทีโดยที่ไม่มีใครเห็น นอกจากจุลลา เรื่องมาเกิดขึ้นตอนที่ถ้าแกดูละครและเกิดอารมณ์ร่วมไปกับละคร แล้วพูดเตือนพระเอกในละครไม่ให้ใจอ่อนตามตัวละครหญิงในเรื่องจนเสียงเล็ดลอดเข้าไปที่ไมโครโฟนของเวทีและทำให้คนอื่นรวมทั้งสีสายได้ยิน เขาเปรยออกมาว่า *เสียงคนพูด...ฟังดูคุ้น ๆ หูพิกล* ในขณะเดียวกันเขาก็พยายามมองหาว่าเสียงนั้นมาจากทางไหน ทำให้จุลลาต้องพยายามกระซิบบอกวิญญาณถ้าแกให้รับลงมาจากเวทีเพื่อไม่ให้เสียงเข้าไปที่ไมโครโฟนของเวทีอีกว่า *ถ้าแก...ลงมาเถอะลงมา* แต่ปรากฏว่าสีสายได้ยิน จึงถามจุลลาว่า *จูนว่าอะไรนะ* ทำให้จุลลาตกใจเพราะไม่คิดว่าเขาจะได้ยิน เธอรีบพูดตัดบทว่า *เปล่า* แล้วเปลี่ยนประเด็นว่า *ขอกินเหล้าก่อนนะ* เพื่อไม่ให้เขาสงสัยว่าที่จริงแล้วเธอกำลังพูดกับวิญญาณถ้าแกหรือปู่ของเธอเอง การใช้ *เปล่า* ของจุลลาในตัวอย่างนี้เป็น

การละเมิดหลักการในการให้ความร่วมมือในการสนทนาทั้ง 3 ด้าน กล่าวคือ หลักด้านปริมาณในแง่ที่ เธอไม่ได้ตอบคำถามของสืบสาย หลักด้านคุณภาพในแง่ที่เธอไม่ยอมพูดความจริงว่าเธอกำลังพูดกับ วิญญาณของปู่ของสืบสายเพราะกลัวเขาจะหาว่าเธอเพี้ยน และหลักด้านความสัมพันธ์ในแง่ที่เธอไม่ ยอมพูดต่อในเรื่องที่สืบสายกำลังสงสัยและถามเธอ แต่เธอได้เปลี่ยนประเด็นไปพูดเรื่องอื่นแทน

4.2.3 การแก้ตัว

จากข้อมูลพบว่า ผู้พูดสามารถใช้รูปปฏิเสธ *เปล่า* เพื่อแสดงวัจนกรรมแก้ตัวหรือแก้ข้อ กล่าวหาเมื่อถูกตำหนิหรือกล่าวหาโดยผู้ร่วมสนทนาทั้งในกรณีที่ได้กระทำสิ่งนั้นไปแล้ว หรืออาจจะยัง ไม่ได้กระทำสิ่งนั้นก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าผู้พูดสามารถใช้ *เปล่า* ทั้ง 2 กระบวนตามหัวข้อ 4.1.1 เพื่อแสดง วัจนกรรมแก้ตัวได้ กระบวนแรกคือ [*เปล่า* + (คำลงท้าย)] และกระบวนที่สองคือ [*เปล่า* + กริยาวลี + (คำลงท้าย)] อย่างไรก็ตาม ทั้งสองกระบวนนี้มีความแตกต่างกันในแง่ที่ผู้พูดจะใช้กระบวนแรกเพื่อการ แก้ตัวซึ่งเป็นการแย้งมูลบทของผู้ร่วมสนทนาในกรณีทั่วไป และใช้กระบวนที่สองแสดงการแก้ตัวใน บริบทที่ต้องการพูดล้อเล่น หรือพูดทีเล่นทีจริงเพื่อลดความรุนแรงในการสนทนา และมักใช้พูดกับคน ที่สนิทสนมกันเท่านั้น ผู้วิจัยพบว่าผู้พูดเลือกที่จะแก้ตัวเพราะรู้สึกว่าการกำลังถูกคุกคามหน้าด้านบวก ด้วยการตำหนิ การกล่าวหา หรือการดูว่าโดยผู้ร่วมสนทนา (กฤษฎาภรณ์ หงส์สถาพรณ์และธีรานุช โสคสุวณิช, 2551: 133) ผู้พูดจึงพยายามลดการคุกคามหน้าด้านบวกของตนด้วยการไม่ยอมรับผิด หรือไม่ยอมพูดความจริงเมื่อตนถูกกล่าวหา ดังต่อไปนี้

ผู้พูดใช้รูปปฏิเสธ *เปล่า* ในกระบวน [*เปล่า* + (คำลงท้าย)] เพื่อแก้ตัวและแย้งมูลบทของ ผู้ร่วมสนทนาในกรณีทั่วไปว่า เรื่องราวไม่ได้เป็นอย่างที่ผู้ร่วมสนทนาคิดหรือกล่าว ดังตัวอย่าง

(36) “เมื่อคืน รีบปิดไฟ กลัวร้องไห้แล้วมีคนเห็นหรือ” ถามจีจู้ถึงเรื่องที่หล่อนเคย เพลียงพล้ำ

“ฉันไม่ได้ร้องไห้สักหน่อย”

“แล้วทำอะไร”

“ไม่ได้ยื่นแอบดูใครก็แล้วกัน” ...หวังว่าเขาคงไม่รู้ที่หล่อนพูด!

“ผิดกับผม อุตสาหัสยื่นขาแข็งแอบดูทั้งคืน นึกว่าจะมีอะไรว๊บบ ะ แวม ะ ให้เห็นบ้าง ก็ไม่ยกจะมี นอนไม่หลับเลย”

ที่เห็นกลับเป็นอะไรว๊บบ ะ วาว ะ ในหัวใจตัวเองต่างหาก ยิ่งวันยิ่งสุขสกาเวเรื่องรอง และเปล่งประกายงดงาม

“โรจิต! นิสัยไม่ดี” บัวบูชาชี้หน้าชายหนุ่มอย่างคาดโทษ

“อย่างน้อย ผมดูก็ยอมรับว่าแอบดู ไม่เหมือนใครบางคนหรอก ปากแข็ง”

“ฉันเปล่านะ”

“แล้วทำไมปิดไฟเร็ว ทุกทีผมเห็นพอปิดไฟข้างล่างขึ้นมาข้างบนก็อีกเป็นนานสองนานกว่าจะปิดไฟนอน เมื่อคืนขึ้นมาไม่ถึงห้านาทีก็ปิดไฟแล้ว สารภาพมาซะดี ๆ เอะว่าแอบดูผมอยู่เหมือนกัน”

“ไม่”

ตฤณหัวเราะเสียงดังก้องสวนก่อนออกวิ่งนำหน้า มีหญิงสาวออกวิ่งไล่ พยายามอย่างยิ่งที่จะทูปตีเขาให้ได้

“ยอมรับเถอะว่าโรครจิต เป็นพวกถ้ามองเหมือนกัน ยอมรับแล้วอยู่ง่าย ใครจะว่าอย่างไรก็ไม่สน”

ยิ่งยินเสียงเข้าหทัยของคนทีวิ่งนำหน้า ทั้งยังหันมาทำหน้าตาล้อลอกด้วยแล้ว บัวบุชชายิ่งโกรธและขัดเขินที่ชายหนุ่มทำเหมือน “รู้” ว่าเมื่อคืนหลอนปิดไฟแล้วยืนแอบมองเขาอยู่ท่ามกลางความมืดเป็นนานสองนาน

(ดวงตะวัน, 2554: 341 - 342)

ในตัวอย่างข้างต้น ตฤณซึ่งมีชื่อเล่นว่า “ไม่” กำลังกล่าวหาบัวบุชชาว่าเธอแอบมองเขาจากห้องนอนของเธอในคืนที่ผ่านมา เขายืนยันความคิดของตนเองด้วยการบอกว่า ปกติเวลาบัวบุชชาขึ้นนอน เธอจะไม่รีบปิดไฟในห้องทันที แต่ในคืนที่ผ่านมา เขาสังเกตเห็นว่าเธอรีบปิดไฟในห้องนอนเร็วกว่าปกติ ตามด้วยการพูดว่า *อย่างน้อย ผมดูก็ยอมรับว่าแอบดู ไม่เหมือนใครบางคนหรอก ปากแข็ง* บัวบุชชาได้ฟังเช่นนั้นแล้วก็รู้สึกที่กำลังโดนจับผิดและรู้สึกอายจนต้องรีบโต้ตอบว่า *ฉันเปล่านะ* เพื่อปฏิเสธมูลบทของเขาและแก้ตัวให้พ้นข้อกล่าวหาที่ว่าเธอแอบมองเขาในคืนที่ผ่านมา ทั้งที่ความจริงแล้วเธอรีบปิดไฟในห้องนอนเพื่อแอบมองตฤณจริง ส่วนการใช้คำลงท้ายบ่งชี้ว่าจนปฏิบัติ *นะ* นั้นแสดงให้ทราบว่าผู้พูดคาดว่าผู้ฟังยังไม่ทราบเรื่องดังกล่าวมาก่อน จึงพยายามให้ข้อมูลใหม่โดยการแก้ตัวว่าตนไม่ได้กระทำอย่างที่ถูกลกล่าวหา

(37) “อยากให้คุณปู่อยู่บ้านทุกวันเลย แม่จะได้พูดเพราะ แล้วก็ใจดี”

“ไม่ตีไม่ตุนก็จับกับพี่แมวมैयाด้วย”

แม้ว่านั่นจะเป็นคำพูดประสาเด็ก แต่ก็บอกความจริงอีกด้านให้ผู้ใหญ่ได้รู้

“เราสองคนไปชนไปตีกับแม่เขาล่ะสิ เขาถึงได้ดูเอา”

“เปล่าเลยนะคุณปู่ แมวมैयाนั่งเล่นคอมพิวเตอร์อยู่ดี ๆ แม่ก็เดินมาปิดเฉยเลย บอกว่าหนวกหู พอนกจีบเข้าไปหาให้ช่วยสอนการบ้าน แม่ก็ผลักออกมา บอกว่ารำคาญไปไกล ๆ นกจีบร้องแง ๆ”

“พี่แมวมैयाวกี่ร้องไห้แง ๆ เหมือนกันแหละ” น้องสาวค้อนพี่ชาย
คุณเชียรโอบบ่าเล็ก ๆ ของเด็กทั้งสองคนเอาไว้แน่น พุดไม่ออก ยิ่งเมื่อฟังประโยค
ต่อมาด้วยแล้ว

“คุณปู่กับอาเปิดปึกไม่อยู่ ไม่มีใครโอ้ ไม่มีใครกอด แมวมैयाวกับนกจิบเลยต้องเซ็ด
น้ำตากันเอง”

(ดวงตะวัน, 2554: 284 - 285)

จากตัวอย่างข้างต้น เด็กชายแมวมैयाวและเด็กหญิงนกจิบซึ่งเป็นหลานปู่ของคุณเชียรได้เล่า
ให้ปู่ฟังว่า ตั้งแต่ปู่ย้ายบ้านออกไปอยู่ที่อื่นกับอาเปิดปึก พวกตนก็มักโดนแม่ดูและตีเสมอ เมื่อคุณเชียร
กล่าวว่า เราสองคนไปชนไปตีกับแม่เขาละสิ เขาก็ได้ดูเอา เด็กชายแมวมैयाวกี่รับตอบว่า เปล่าเลย
นะคุณปู่ เพื่อแก้ตัวและปฏิเสธมูลบทของปู่ที่ดูเหมือนเป็นการตำหนิหรือการกล่าวหาตนและน้องสาว
ว่าต้องจนทำให้แม่ดู พร้อมทั้งเล่าเหตุการณ์ที่แม่ดูตนและน้องอย่างไม่มีเหตุผลให้คุณเชียรฟังเพื่อให้
ข้อมูลใหม่ประกอบการยืนยันว่าตนและน้องไม่ได้คือ ส่วนค้ำลงท้ายบ่งชี้วัฒนธรรมปฏิบัติ เลยนะ ที่เด็กชาย
แมวมैयाวใช้นั้นแสดงการเสริมความให้การปฏิเสธข้อกล่าวหาหนักแน่นยิ่งขึ้น โดย เลยนะ แสดงการย้าให้
ผู้ฟังทราบว่าเรื่องมิได้เป็นไปตามที่ตนถูกกล่าวหาแม้แต่น้อย และ นะ แสดงให้ทราบว่าผู้พูดคาดว่า
เรื่องที่ตนกำลังกล่าวนั้นเป็นเรื่องใหม่ที่ผู้ฟังยังไม่ทราบมาก่อน

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่าการใช้รูปแปรของ เปล่า ที่แสดงการใช้เสียงสูงในการแก้ตัว คือ
เปล๊ว ดังตัวอย่าง

(38) “ยัยหนูมาลี!”
เฮือก O_O
เสียงเรียกแบบนี้...ชื่อพระราชทานแบบนี้มีคนเดียวในโลก

“เทเลอร์!!! =[]=”

“เธอมาทำอะไรที่นี่!”

หมับ~ ด้วยสัญชาตญาณอันแรงกล้า ฉันรีบเอาหนังสือรุ่นยัดเข้าไปใต้เสื่อนักเรียน
เพื่อความปลอดภัย ห้ามให้อีตานี้เห็นเด็ดขาด ไม่งั้นเขาต้องมาแย่งไปจากฉันแน่ ๆ
>O<

“เปล๊ว” #เสียงสูง “แค่ผ่านมาเฉย ๆ”

“คิดว่าฉันไม่รู้หรือว่าเธอมาที่นี่ทำไม มันจะมากเกินไปแล้วนะ บอกให้เลิกยุ่งไป ไม่
เข้าใจอีกหรือ”

“ไม่เข้าใจ...และ...ไม่เลิก :P”

(สแตมป์เบอร์รี่, 2537: 150)

ในตัวอย่างข้างต้น มารีต้องการทราบเรื่องผู้หญิงที่อยู่ในรูปถ่ายของเทเลอร์ มารีเคยถามเขาว่าเธอเป็นใคร แต่เขาไม่ยอมบอก ทั้งยังกำชับไม่ให้เธอถามหรือขุดคุ้ยเรื่องเธอคนนั้นอีก มารีจึงพยายามสืบหาความจริงโดยการปลอมตัวไปขอหนังสือรวมรุ่นที่คาดว่าน่าจะมีเรื่องราวของเธอคนนั้นจากโรงเรียนแห่งหนึ่ง แต่เผชิญเทเลอร์ไปเห็นเข้า เขาจึงตะโกนเรียกชื่อที่เขาขบถเธอว่า “หนูมาลี” จนทำให้มารีตกใจและรีบแอบหนังสือรุ่นที่เพิ่งได้มาไว้ใต้เสื่อนักเรียน คำถามของเทเลอร์ที่ถามว่า เธอมาทำอะไรที่นี่! ไม่ได้ใช้เพื่อขอข้อมูล แต่เป็นการขู่ให้เธอยอมรับว่าเธอกำลังมาสืบหาความจริงเรื่องผู้หญิงคนนั้น ซึ่งยิ่งทำให้มารีตกใจจนต้องรีบแย้งมุลบทของเขาและแก้ตัวโดยการพูดด้วยเสียงสูงว่า เปลัว ซึ่งเป็นรูปแปรหนึ่งของรูปปฏิเสธ เปลัว และการใช้เสียงสูงของมารีในการแก้ตัวแสดงว่ามีพิรุณให้เทเลอร์จับได้ว่าเธอมาที่โรงเรียนนี้เพื่อสืบหาประวัติของผู้หญิงคนนั้นจริง อันจะเห็นได้จากคำถามต่อไปที่เขาถามอย่างรู้ทันว่า คิดว่าฉันไม่รู้หรือว่าเธอมาที่นี่ทำไม มันจะมากเกินไปแล้วนะ บอกให้เล็กยุ่งไป ไม่เข้าใจอีกหรือ

นอกจากผู้พูดจะใช้รูปปฏิเสธ เปลัว ในกระสวน [เปลัว + (คำลงท้าย)] ในการแก้ตัวในกรณีทั่วไปตามที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังพบว่าผู้พูดเลือกใช้กระสวน [เปลัว + กริยาวลี + (คำลงท้าย)] เพื่อแก้ตัวเฉพาะในบริบทที่เป็นการล้อเล่น หรือใช้แก้ตัวที่เล่นที่จริงในเชิงแบ่งรับแบ่งสู้ เพื่อลดความรุนแรงในการสนทนาในกรณีที่ตนถูกผู้ร่วมสนทนาตำหนิหรือกล่าวหาว่าได้กระทำบางสิ่งไปแล้ว มักพบในการสนทนาของกลุ่มผู้ที่มีความสนิทสนมกันมาก ดังตัวอย่าง

(39) สาแคนตีใจที่ได้พบเพื่อนรัก แต่อีกใจก็ไม่ค่อยจะสบายใจนัก เกรงว่าตุ้มจะมาส่งข่าวที่เขาไม่ฟังปรารภนา เช่นข่าวต๋อตรอนเต็ดขาดของเอริกา...

“อย่าไปนั่งต่วนั้นเลย โกล มานั่งใกล้ ๆ ตัวนี้ดีกว่า” เขากุ๊กกุกจับแถมผลักเพื่อนชาย จนกันกระแทกลงไปนั่งบนเก้าอี้ตัวใกล้เขา

“ทำไม จะนั่งตรงไหนก็ต้องบังคับ” สาแคนบ่นอย่างไม่เข้าใจ ในตอนแรกเขามองท่าทีลุกลี้ลุกลนของเพื่อนอย่างจะหยิ่งความหมาย คบกันมานานหลายปี ทำไมจะมองไม่ออก

“ตุ้ม เอ็งมีเรื่องอะไรในใจอีกแล้วซี พิรุณถึงไซ้ไรออกมาเต็มหน้า บอกมาซิว่าเรื่องอะไรเกี่ยวกับใครบ้าง”

ตุ้มนั่งปุบลงบนเก้าอี้ตัวเดิม ยกไหล่ ผายมือออกทั้งสองข้าง ตอบเสียงสูง “ไม่มี...ไม่มี”

“ตอบยังงี้แปลว่ามี” สาแคนดักคอ

“บอกว่าไม่มีก็ไม่มีซิวะ” ตุ้มตะเบ็งเสียง “คิดถึง ก็มาหา แล้วมันผิดตรงไหน หรือว่าเตี้ยวันนี้กูมาหาเพื่อนไม่ได้อีกแล้ว ยัยน้ำหมากรอกเอาทะเลาครอบเวลาไว้หมด”

ตุ่นหลีกเลี่ยงไม่เอ่ยถึงเอริกา สาแคนมองเพื่อนด้วยสายตารู้เท่าทัน แสดงว่าหญิงสาว ต้องเกี่ยวข้องกับแน่นอน ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม ในเมื่อเพื่อนไม่ยอมบอก เขาก็ไม่ เข้าใจ รู้นิสัยดีว่าไม่เร็วก็ช้า เพื่อนหนุ่มจะต้องคายความอัดอั้นตันใจออกมา คน อย่างตุ่นทนเก็บความลับไว้คับอกได้ที่ไหนกันเล่า

“เฮ้ย! อย่าไปพูดถึงน้ำมันต์ ไม่เกี่ยว” ชายหนุ่มรีบปราม ก่อนจะซัก “ว่าแต่มาหา ทำไม มีอะไรเกี่ยวกับคุณเอ”

“เปล่า” ตุ่นตอบทันทีวัน เหมือนเตรียมคำตอบเอาไว้แล้ว แต่หน้าก็มีพิรุณเต็มตัว “ไม่เกี่ยว กูอยากมาหา...เพื่อมาถามมึงซะให้รู้เรื่อง บอกมาตามตรง อย่าโกหกกัน”

สาแคนเอนหลังพิงพนัก มองเพื่อนด้วยความสงสัย แกมไม่เชื่อคำตอบ ย้อนถาม ว่า “ทำไมต้องโกหก กูเคยโกหกมึงมาตั้งแต่เมื่อไหร่”

ตุ่นทำท่าหงุดหงิด ทำเสียงจิกจิกในปากอย่างหัวเสีย

“มึงอย่าทำท่าฉลาดมากนักได้มัย ไอ้แคน กูพูดอะไรผิดพลาดไปมั่งก็อย่าจับผิดมาก นึก เอาเป็นว่า กูถามอะไรก็ตอบตามตรงละกัน เอ้อ...ขอกาแพ้อีกถ้วยได้มัย”

สาแคนมองเพื่อนอย่างสงสัยอีกครั้ง แต่ก็ไม่ว่าอะไรอีก ลุกไปที่ประตูร้องบอก เลขาบริการให้นำกาแพ่เข้ามาให้อีกถ้วยหนึ่ง พอหันกลับมาก็เห็นตุ่นกระตุกมือออก จากอกเสื้อแจ็กเก็ต ด้วยท่าทางลึกลับลึกลน

“มึงเป็นอะไร ตุ่น ทำท่าซึกกระตุก”

“เปล่าเป็น” เพื่อนเขาตอบทันทีวัน ขยับเนื้อขยับตัวเหมือนมดกัด

(แก้วแก้ว, 2547: 219 - 221)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสนทนาระหว่างเพื่อนรักตั้งแต่สมัยเรียนมหาวิทยาลัยคือ นายแพทย์ สาแคนและตุ่น ตามปกติแล้วตุ่นจะไปมาหาสู่สาแคนอย่างสม่ำเสมอ แต่คราวนี้ตุ่นถูกเอริกา เพื่อนรุ่นน้อง ซึ่งเป็นคนรักของสาแคนขอร้องแกมบังคับให้มาสืบหาความจริงว่าสาแคนกำลังกลับไปคบหากับอดีตคนเคยรักอย่างแพทย์หญิงน้ำมันต์หรือไม่ เนื่องจากเอริกาทราบมาว่า น้ำมันต์เคยขึ้นไปบนห้องพักที่แฟลตของหมอสาแคนในยามค่ำคืนมาแล้ว นอกจากเอริกาก็จะบังคับให้ตุ่นมาสอบถามความจริงจากสาแคนแล้ว เธอยังบังคับให้ตุ่นเอาเครื่องบันทึกเสียงขนาดเล็กซุกซ่อนไว้ในเสื้อเพื่อแอบอัดเสียงการสนทนาระหว่างตุ่นและสาแคนกลับไปให้เธอฟังด้วย ทำให้ตุ่นยังมีท่าทีที่ผิดปกติ เพราะไม่ทราบจะเริ่มถามสาแคนอย่างไร และเพราะกลัวสาแคน เพื่อนรักจะจับพิรุณได้ สาแคนเห็นตุ่นมีท่าทางลึกลับลึกลนจนผิดปกติ จึงถามว่า มึงเป็นอะไร ตุ่น ทำท่าซึกกระตุก เพราะสาแคนหันมาเห็นตอนที่ตุ่นรีบกระตุกมือออกจากอกเสื้อแจ็กเก็ตที่ซ่อนเครื่องบันทึกเสียงไว้พอดี ทำให้ตุ่นยิ่งตกใจ กลัวว่าจะถูก

จับได้ จึงรีบตอบทันทีว่า *เปลว* เป็น เพื่อปฏิเสธมูลบทและแก้ข้อกล่าวหาของสาแค้นที่คิดว่าเขามีท่าทางผิดปกติ และเพื่อบรรเทาความตึงเครียดของตัวเองที่ตกอยู่ในสถานการณ์ที่ตึงเครียดเช่นนั้น

(40) “อ้าว! ไอ้จุ่น” พี่โย้ยหยุดยืนมองฉันอย่างทึ่ง ตอนนั้นฉันสวมรองเท้าส้นสูงเรียวยาว แล้วก็ถึงบ้านได้หน้าบ้านไปหาแก “เฮ้! ไอ้จุ่นเอ็งไปผ่าตัดแปลงเพศมาตั้งแต่เมื่อไหร่ละนี่”

“ตั้งแต่เกิด เฮีย” ฉันตอบอย่างเคื่อง ๆ รองเท้าส้นสูงที่คิดว่าเดินถนัดแล้วแทบจะพลิกเมื่อได้ยินคำถามของแก ต้องค่อย ๆ เดินกะย่องกะแยงเข้าไปหา พี่โย้ยจ้องฉันเหมือนไม่อยากจะเชื่อ แล้วแกก็ครางว่า

“เออ! จริง ไอ้จุ่นมันเป็นผู้หญิง นึกได้แล้ว...แม่โว้ย! พอแต่งเป็นผู้หญิงแล้วแจ๋วเป็นบ้า แล้วเอ็งทำตัวเป็นผู้ชายอยู่ทำไมตั้งหลายปี”

“เปลวทำ มันเป็นของมันเอง”

(แก้วแก้ว, 2552: 162 - 163)

ในตัวอย่างข้างต้น พี่โย้ยซึ่งเป็นรุ่นพี่ที่สนิทสนมกันตั้งแต่สมัยเรียนคณะวิศวกรรมศาสตร์ได้แวะมาเยี่ยมจุลลาที่บ้าน เขาเอ่ยปากทักจุลลาหรือที่เพื่อน ๆ ในคณะมักเรียกกันว่า “ไอ้จุ่น” เรื่องที่เธอแต่งตัวสวย ทั้งสวมกระโปรงและรองเท้าส้นสูงที่ไม่เคยเห็นมาก่อน เนื่องจากที่ผ่านมามีจุลลามักทำตัวเหมือนผู้ชาย แต่งตัวทะมัดทะแมง ซีมอเตอร์ไซด์ และนิสัยคล้ายผู้ชายจนเพื่อน ๆ ที่คณะลืมนึกไปแล้วว่าเธอเป็นผู้หญิง เมื่อโย้ยเห็นจุลลาแต่งตัวสวยงาม เขาก็กระซิบเธอว่า *เฮ้! ไอ้จุ่นเอ็งไปผ่าตัดแปลงเพศมาตั้งแต่เมื่อไหร่ละนี่* และถามเชิงกล่าวหาเธอว่าแต่งเป็นผู้หญิงก็สวยดี แต่ทำไมเธอจึงทำตัวเป็นผู้ชายมานานหลายปี จุลลาจึงพูดแก้ตัวว่าที่เล่นที่จริงไปว่า *เปลวทำ มันเป็นของมันเอง* ตามประสารุ่นพี่รุ่นน้องที่สนิทสนมกัน

4.2.4 การแสดงว่าสิ่งที่กำลังกล่าวถึงไม่มีความสำคัญ

จากข้อมูล พบว่าผู้พูดเลือกใช้รูปปฏิเสธ *เปลว* เพื่อแสดงให้เห็นทราบว่าสิ่งที่กำลังกล่าวถึงนั้นไม่มีความสำคัญ หรือไม่ใช่ว่าเรื่องที่ควรใส่ใจ การใช้ *เปลว* ในกรณีนี้เป็นการละเมิดหลักด้านคุณภาพ ซึ่งเป็นหลักย่อยของหลักการในการให้ความร่วมมือในการสนทนา (Cooperative Principle) ของไกรซ์ (Grice, 1975) เนื่องจากผู้พูดไม่ได้ให้ข้อมูลตามความเป็นจริง ในกรณีเช่นนี้ผู้พูดไม่ได้มีเจตนาที่จะปิดบังหรือโกหก หรือไม่ให้ความร่วมมือในการสนทนา แต่ผู้พูดมีเจตนาที่จะใช้รูปปฏิเสธ *เปลว* เพื่อทำหน้าที่อื่นในการสนทนาคือ แสดงว่าสิ่งที่กำลังกระทำหรือกล่าวถึงนั้นไม่มีความสำคัญ ดังตัวอย่าง

(41) นพ: ทำอะไรอยู่? ยุ่งอยู่รีไปเล่า?

นา: เปล่า ๆ, มีอะไรหรือ?

นพ: ช่วยแปลงานหน้านี้ให้หน่อยได้มั๊ย?

นา: ได้สิ, แต่ขอเก็บหนังสือพวกนี้ก่อนนะ.

(บทสนทนาที่ 73)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสนทนาระหว่างนพและนา ในขณะที่นากำลังนั่งอ่านนิตยสารเกี่ยวกับการตกแต่งบ้านอยู่นั้น นพก็เดินเข้ามาในห้องและถามเธอว่า *ทำอะไรอยู่? ยุ่งอยู่รีไปเล่า?* เพราะเขาต้องการให้เธอช่วยแปลเอกสาร ซึ่งจะสังเกตได้ว่า นาเลือกตอบว่า *เปล่า ๆ* ทั้งที่เธอกำลังนั่งอ่านนิตยสารอยู่ ในที่นี้ไม่ได้มีเจตนาที่จะปิดบังความจริงหรือโกหกว่าไม่ได้ทำอะไร แต่เธอต้องการแสดงให้เห็นพทราบบว่าสิ่งที่เธอกำลังกระทำอยู่นั้นไม่มีความสำคัญอะไรและเธอไม่ได้ยุ่งอยู่อย่างที่เขาคิด

(42) บุง: ทำอะไรอยู่หรือ, พี่นา?

นา: เปล่าจ๊ะ, พี่แค่พับถุงพลาสติกพวกนี้เก็บใส่ตะกร้านะ, บุงมีอะไรหรือเปล่า?

บุง: เปล่าค่ะ, หนูจะชวนพี่นากินข้าวเที่ยงด้วยกัน.

นา: เออสิ. พี่ทำเสร็จพอดีเลย.

(บทสนทนาที่ 74)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสนทนาระหว่างบุงและนา ในสถานการณ์นี้ในขณะที่นากำลังนำถุงพลาสติกมานั่งพับเก็บให้เป็นระเบียบเรียบร้อยอยู่ในครีวนั้น บุงก็เดินเข้ามาถามนาว่า *ทำอะไรอยู่หรือ, พี่นา?* สังเกตได้ว่าการที่นาตอบว่า *เปล่าจ๊ะ* นี้ไม่ได้แสดงความหมายปฏิเสธว่าไม่ได้ทำอะไรเลย แต่เธอมองว่าการพับถุงพลาสติกเก็บใส่ตะกร้านี้เป็นเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ไม่ใช่เรื่องสำคัญ เห็นได้จากการพูดต่อไปว่า *พี่แค่พับถุงพลาสติกพวกนี้เก็บใส่ตะกร้า* และการถามว่า *บุงมีอะไรหรือเปล่า?* นี้แสดงว่าเธอคาดว่าบุงเข้ามาหาเธอในครัวเพราะมีวัตถุประสงค์บางอย่าง การตอบว่า *เปล่าค่ะ* ของบุงไม่ได้เป็นการปฏิเสธว่าไม่มีอะไร แต่บุงต้องการแสดงให้เห็นพทราบบว่าสิ่งที่เธอเข้ามาหาในครัวไม่ได้เกิดจากเหตุผลใหญ่โตอะไร เพราะเธอแค่ต้องการมาชวนนารับประทานมื้อเที่ยงด้วยกันเท่านั้น

ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นแสดงให้เห็นว่ารูปปฏิเสธ *เปล่า* ซึ่งมีคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์แสดงการปฏิเสธ โดย *เปล่า* ในกระสวน [*เปล่า* + (คำลงท้าย)] ที่ใช้ปฏิเสธถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนา ในขณะที่ *เปล่า* ในกระสวน [*เปล่า* + กริยาวลี + (คำลงท้าย)] มีขอบเขตการปฏิเสธในระดับประโยค เนื่องจากแสดงการปฏิเสธเฉพาะกริยาวลีที่ตามมา แต่ในทางวัจนปฏิบัติ ผู้พูดสามารถนำ *เปล่า* มาใช้

แสดงวัจนกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การปิดบังความจริง การดัดบท การแก้ตัวทั้งที่เป็นการแก้ตัวในกรณีทั่วไปและการแก้ตัวที่เล่นที่จริงได้ และการแสดงว่าสิ่งที่กำลังกล่าวถึงไม่มีความสำคัญได้

4.3 สรุปคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *เปล่า*

ในหัวข้อ 4.1 และ 4.2 ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นเรื่องคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *เปล่า* ในภาษาไทย จากข้อมูล พบว่าผู้พูดใช้รูปปฏิเสธ *เปล่า* เพื่อแสดงปฏิเสธสัมพันธ์ในการสนทนา เห็นได้จากการที่พบ *เปล่า* ปรากฏในผลัดที่สองหรือผลัดที่เป็นการโต้ตอบถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนา ในทางวากยสัมพันธ์ พบว่า *เปล่า* สามารถปรากฏลำพังหรือปรากฏหน้ากริยาวลีหรือคำกริยา 3 ประเภท ได้แก่ คำกริยาแสดงอาการ คำกริยาแสดงสภาพ และคำสัมพันธ์กริยา *เป็น* ทั้งนี้อาจมีการปรากฏร่วมกับคำลงท้าย 2 ประเภท ได้แก่ คำลงท้ายบ่งชี้วัจนปฏิบัติ เช่น *นะ* *หรือ* *นี่* และคำลงท้ายแสดงความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูด-ผู้ฟัง เช่น *จ๊ะ* *ค่ะ* *ยะ* เป็นต้น ในทางอรรถศาสตร์พบว่า *เปล่า* มีความหมายแสดงการปฏิเสธ ทั้งการปฏิเสธเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว หรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในเวลาที่กำลังถ้อย (*realis*) และเหตุการณ์ที่ไม่เกิดขึ้นจริง ยังไม่เกิดขึ้น หรือไม่เกิดขึ้นในเวลาที่กำลังถ้อย (*irrealis*) ขอบเขตการปฏิเสธของ *เปล่า* ไม่ได้อยู่ในระดับประโยค เนื่องจากมีข้อค้นพบว่าผู้พูดใช้ *เปล่า* ในการปฏิเสธถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาในผลัดก่อนหน้านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ผู้พูดใช้รูปปฏิเสธ *เปล่า* ในการปฏิเสธความคิด ความเชื่อ หรือมูลบทที่ปรากฏหรือแฝงอยู่ในถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาในผลัดก่อนหน้า ส่วนในทางวัจนปฏิบัตินั้น พบว่าผู้พูดสามารถเลือกใช้ *เปล่า* ให้ทำหน้าที่หรือแสดงวัจนกรรมอื่นได้ตามเจตนาในการสื่อสาร ได้แก่ การปิดบังความจริง การดัดบท การแก้ตัว และการแสดงว่าสิ่งที่กำลังกล่าวถึงไม่มีความสำคัญ ซึ่งจัดเป็นการละเมิดหลักการในการให้ความร่วมมือในการสนทนา (*Cooperative Principle*) ตามแนวคิดของไกรซ์ (Grice, 1975) ในด้านปริมาณและด้านคุณภาพ อย่างไรก็ตาม การละเมิดหลักการในการให้ความร่วมมือในการสนทนาไม่ได้สื่อว่าผู้พูดไม่ต้องการให้ความร่วมมือในสื่อสาร แต่การที่ผู้พูดไม่ได้ปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมานั้น แสดงว่าผู้พูดมีเจตนาที่จะแสดงวัจนกรรมอื่นในการสื่อสารเป็นสำคัญ

บทที่ 5

การเปรียบเทียบรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ในภาษาไทย

บทที่ 3 และบทที่ 4 ข้างต้นได้กล่าวถึงคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และ วจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ตามลำดับ ในบทนี้จะกล่าวถึงคุณสมบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ในเชิงเปรียบเทียบทั้งในด้านวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวจนปฏิบัติ แต่เพื่อให้เห็นภาพรวมของรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ในภาษาไทย ผู้วิจัยจะขอกกล่าวถึงรูปปฏิเสธทั้งสองรูปในทางแบบลักษณ์ภาษาในหัวข้อ 5.1 เป็นลำดับแรก ตามด้วยการเปรียบเทียบคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ในหัวข้อ 5.2 คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ในหัวข้อ 5.3 และคุณสมบัติในทางวจนปฏิบัติในหัวข้อ 5.4 ตามลำดับ ดังนี้

5.1 รูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ในทางแบบลักษณ์ภาษา

ผู้วิจัยได้กล่าวถึงการปฏิเสธในภาษาไทยในทางแบบลักษณ์ภาษาไว้แล้วในบทที่ 3 ในหัวข้อ 3.1 ข้างต้น แต่จะนำมากล่าวสรุปในหัวข้อนี้อีกครั้งหนึ่งก่อนที่จะกล่าวเปรียบเทียบคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ในภาษาไทยต่อไป จากที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3 จะเห็นว่าภาษาไทยเป็นภาษาคำโดดที่มีการเรียงลำดับคำในประโยคบอกเล่าแบบประธาน-กริยา-กรรม (SVO) และมีการเรียงลำดับคำในประโยคปฏิเสธแบบประธาน-รูปปฏิเสธ-กริยา-กรรม (SNegVO) โดยรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* จัดเป็นหน่วยคำอิสระ (free morpheme) ที่อาจเรียกว่า “คำปฏิเสธ” (negative word) หรือ “อนุภาคแสดงการปฏิเสธ” (negative particle)

แม้รูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* จะจัดเป็นรูปปฏิเสธเหมือนกัน แต่มีความแตกต่างกันในเรื่องประเภทการปฏิเสธในทางแบบลักษณ์ภาษา ซึ่งแบ่งการปฏิเสธออกเป็น 2 แบบ คือ การปฏิเสธแบบมาตรฐานและการปฏิเสธแบบไม่มาตรฐาน การใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* วางหน้ากริยาวลีในประโยคปฏิเสธ เช่น *เขาไม่กินของหวาน* (ตัวอย่าง 3 ในบทที่ 3) จัดเป็นการปฏิเสธแบบมาตรฐาน เนื่องจากมีคุณสมบัติของการปฏิเสธแบบมาตรฐานครบถ้วนทั้ง 4 ประการ คือ 1) ใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* ในการปฏิเสธประโยคบอกเล่า *เขากินขนมหวาน* 2) ภาคแสดงหลักของประโยคเป็นกริยา คือ คำว่า *กิน* 3) *ไม่* มีขอบเขตการปฏิเสธที่กริยาวลี *กินของหวาน* ซึ่งจัดเป็นการปฏิเสธในระดับประโยคในทางแบบลักษณ์ภาษา และ 4) การใช้ *ไม่* เป็นวิธีปฏิเสธพื้นฐานที่ใช้กันมากในภาษาไทย ซึ่งจะเห็นได้จากความถี่ในการปรากฏตามที่ได้กล่าวไปแล้วในหัวข้อ 3.1.2 ต่างจากรูปปฏิเสธ *เปล่า* ซึ่งจัดเป็นการปฏิเสธแบบไม่มาตรฐาน เนื่องจาก *เปล่า* จะปรากฏในผลัดที่สองหรือผลัดที่เป็นการโต้ตอบในการสนทนา และใช้ในการปฏิเสธถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนา จึงไม่อาจกล่าวได้ว่า *เปล่า* มีขอบเขตการปฏิเสธในระดับประโยค

อันเป็นคุณสมบัติของการปฏิเสธแบบมาตรฐานในทางแบบลักษณ์ภาษาได้ และถึงแม้จะพบว่า *เปลว* สามารถปรากฏหน้ากริยาวลีได้เช่นเดียวกับ *ไม่* ในกระบวน [เปลว + กริยาวลี + (คำลงท้าย)] เช่น *ชั้นเปลวกินนะ* (บทสนทนาที่ 19) แต่การปรากฏของ *เปลว* ในกระบวนนี้เป็นวิธีที่ใช้เฉพาะในกรณีที่ผู้พูดต้องการแก้ตัวในบริบทการสนทนาที่เป็นการล้อเล่นเท่านั้น จึงไม่จัดเป็นการปฏิเสธแบบมาตรฐานอย่างรูปปฏิเสธ *ไม่* ส่วนในกรณีที่มีการใช้ *ไม่* ในกระบวน [ไม่ + (คำลงท้าย)] ในการปฏิเสธถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาในผลัดก่อนหน้าแบบเดียวกับ *เปลว* นั้นถือว่าเป็นวิธีการปฏิเสธแบบไม่มาตรฐานเช่นกัน เนื่องจากขอบเขตการปฏิเสธไม่ได้อยู่ในระดับประโยค และรูปปฏิเสธไม่ได้ปฏิเสธกริยาหลักของประโยค

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นว่าการปฏิเสธในทางแบบลักษณ์ภาษาจะศึกษาการปฏิเสธประโยคเป็นหลัก และการปฏิเสธแบบมาตรฐานในทางแบบลักษณ์ภาษาคือการปฏิเสธประโยคหลัก กล่าวคือ รูปปฏิเสธต้องปฏิเสธกริยาหลักของประโยคหลักเท่านั้น ในกรณีที่ *ไม่* ปรากฏในรูปแบบอื่น จะไม่ถือว่าเป็นการปฏิเสธแบบมาตรฐาน เช่น *ไม่* ที่ใช้ปฏิเสธส่วนอื่น ๆ ที่ไม่ใช่กริยาหลักของประโยค ยกตัวอย่างเช่น ประโยค *เขาวิ่งไม่เร็ว* มีการใช้ *ไม่* ที่มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมคำวิเศษณ์ *เร็ว* ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประโยค และจัดเป็นการปฏิเสธในระดับประโยค แต่การศึกษาในทางแบบลักษณ์ภาษามองว่าคำว่า *เร็ว* ไม่ใช่กริยาหลักของประโยค จึงจัดให้การปฏิเสธนี้เป็นการปฏิเสธแบบไม่มาตรฐาน ในขณะที่ประโยค *เขาไม่วิ่ง* ซึ่งมี *ไม่* ปรากฏหน้าคำกริยาหลักของประโยคคือ *วิ่ง* จัดเป็นการปฏิเสธแบบมาตรฐาน

5.2 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปลว*

จากการวิเคราะห์รูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปลว* ในบทที่ 3 และ 4 ข้างต้น พบว่ารูปปฏิเสธ *ไม่* มีบริบทการเกิดในทางวากยสัมพันธ์ที่หลากหลายกว่ารูปปฏิเสธ *เปลว* เห็นได้จากการที่รูปปฏิเสธ *ไม่* สามารถปรากฏลำพัง ปรากฏหน้าคำลงท้าย ปรากฏหน้าคำกริยาทั้งที่เป็นคำกริยาแสดงอาการ คำกริยาแสดงสภาพ และคำสัมพันธ์กริยา เป็น ปรากฏร่วมกับคำกริยาช่วย ซึ่งมีทั้งที่ปรากฏหน้า คำกริยาช่วย ปรากฏหลังคำกริยาช่วย และปรากฏระหว่างคำกริยาช่วย ปรากฏหน้าวิเศษณ์วลี รวมทั้งสามารถปรากฏภายในหน่วยสร้างกริยาเรียงได้ ในขณะที่เมื่อนึกถึงรูปปฏิเสธ *เปลว* เรามักจะคุ้นเคยกับ *เปลว* ที่ปรากฏลำพังหรืออาจมีคำลงท้ายตามมาในผลัดที่เป็นการโต้ตอบผลการสนทนาเป็นหลัก แต่จากข้อมูล พบว่าเริ่มมีการใช้รูปปฏิเสธ *เปลว* หน้าคำกริยา ซึ่งคล้ายคลึงกับรูปปฏิเสธ *ไม่* เห็นได้จากการใช้รูปปฏิเสธ *เปลว* หน้าคำกริยาแสดงอาการ คำกริยาแสดงสภาพ และคำสัมพันธ์กริยา เป็น ได้เช่นเดียวกัน นอกจากนี้ยังพบข้อสังเกตที่น่าสนใจคือ คำกริยาแสดงอาการและคำกริยาแสดงสภาพที่ปรากฏหลัง *เปลว* มักเป็นคำกริยาที่มีความหมายในแง่ลบ แสดงการตำหนิ หรือเป็นคำกริยาที่ทำให้รู้สึกว่าการตำหนิตำหนิจากผู้ร่วมสนทนา เช่น *หลบ พ้อง แก้ง แอบ(กิน) ตด กลัว* และ *ซีเกียจ* ซึ่ง

ผู้ร่วมสนทนาใช้ในการกล่าวหาผู้พูดในผลัดการสนทนาก่อนหน้า ทำให้ผู้พูดต้องนำคำกริยาเหล่านี้มาวางหลัง *เปล่า* ในการโต้ตอบการสนทนาในผลัดต่อมา สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ที่พบว่า การใช้ *เปล่า* หน้ากริยาลีนี้มีหน้าที่ในทางวัจนปฏิบัติแสดงการแก้ตัวเฉพาะในบริบทที่เป็นการพูดที่เล่นที่จริงหรือการพูดล้อเล่นเท่านั้น ต่างจากรูปปฏิเสธ *ไม่* ในกระบวน [*ไม่* + กริยาลี] ที่แสดงการปฏิเสธแบบพื้นฐานทั่วไปที่พบได้มากในภาษาไทย ดังตัวอย่าง

- (1) แก้ว: แก่ล้งน้องอีกแล้วหรือลูก?
 ก้าน: ผมเปล่าแก่ล้งน้องนะแม่, อยู่ ๆ น้องก็ร้องกรี๊ดขึ้นมา.

(บทสนทนาที่ 36)

จากตัวอย่าง จะเห็นว่าแก้ว ผู้เป็นแม่ถามลูกชายหรือก้าน โดยใช้คำกริยาแสดงอาการ *แก่ล้ง* ซึ่งแสดงการกล่าวโทษลูกชายว่า *แก่ล้งน้องอีกแล้วหรือลูก* เพราะได้ยินเสียงลูกสาวคนเล็กร้องไห้เสียงดัง หลังจากที่เธอปล่อยให้ลูกสองคนเล่นกันตามลำพัง จะสังเกตได้ว่า ก้านใช้คำว่า *แก่ล้ง* ที่แม่กล่าวหาตนไว้ในผลัดแรกมาโต้ตอบในผลัดต่อมา โดยนำ *เปล่า* มาวางหน้า *แก่ล้ง* แล้วกล่าวแก้ตัวว่า *ผมเปล่าแก่ล้งน้องนะแม่* ตามด้วยการปฏิเสธมูลบทของแม่ด้วยการบอกเธอน้องร้องไห้เองโดยที่ตนไม่ได้แก่ล้ง

นอกจากนี้ รูปปฏิเสธ *เปล่า* ยังสามารถปรากฏหน้าคำกริยาแสดงสภาพ เช่น *กลัว* และ *ซีเกียจ* ในกระบวน [*เปล่า* + คำกริยาแสดงสภาพ + (คำลงท้าย)] ได้เช่นเดียวกับรูปปฏิเสธ *ไม่* ในกระบวน [*ไม่* + คำกริยาแสดงสภาพ + (คำลงท้าย)] แต่เมื่อพิจารณาในรายละเอียด จะพบว่ารูปปฏิเสธ *เปล่า* ไม่สามารถปรากฏหน้าคำกริยาแสดงสภาพในกลุ่มที่แสดงคุณสมบัติหรือลักษณะที่นิ่งและไม่มีการเปลี่ยนแปลงของบุคคลหรือสิ่งต่าง ๆ ที่เรียกว่า “คำกริยาคุณศัพท์” (adjectival verb)²⁷ เช่น *สวย หล่อ ดี ชั่ว แพง ถูก ขาว ดำ สูง สะอาด สกปรก สุขภาพ เล็ก และ ใหญ่* ดังตัวอย่าง

- (2) ก. สีไม่สวย
 ข. *สีเปล่าสวย
 (3) ก. กิริยามารยาทไม่ดี
 ข. * กิริยามารยาทเปล่าดี

²⁷ คำกริยาคุณศัพท์หรือที่อิวาซากิและอิงคาอิเรียเรียกว่า “คำคุณศัพท์” นี้สามารถทำหน้าที่ได้ 3 ประการ ได้แก่ 1) ทำหน้าที่หลักขยายคำนาม เช่น *ผู้ชายดี* 2) เป็นภาคแสดง เช่น *ดี* และ *เขาดี* และ 3) คำกริยาคุณศัพท์บางคำสามารถใช้ขยายคำกริยาได้ เช่น *เขาเขียนดี* (Huffman, 1973: 495 - 496; Iwasaki & Ingkaphirom, 2005)

- (4) ก. ราคาไม่แพง
 ข. *ราคาเปล่าแพง
- (5) ก. น้ำดื่มไม่สะอาด
 ข. *น้ำดื่มเปล่าสะอาด
- (6) ก. ขนาดไม่ใหญ่
 ข. *ขนาดเปล่าใหญ่

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

ตัวอย่าง (2ก) – (6ก) ข้างต้นเป็นข้อมูลจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ ที่แสดงให้เห็นบริบทการเกิดของรูปปฏิเสธ *ไม่* ซึ่งปรากฏหน้าคำกริยาคุณศัพท์ แต่ไม่พบว่ามีรูปปฏิเสธ *เปล่า* ปรากฏหน้าคำกริยาคุณศัพท์ดังตัวอย่าง (2ข) – (6ข) ได้ ทั้งยังไม่พบว่ามีรูปปฏิเสธ *เปล่า* ปรากฏร่วมกับคำกริยาช่วยหรือปรากฏภายในหน่วยสร้างกริยาเรียง

ปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้พอจะสรุปได้ว่า ในขณะที่รูปปฏิเสธ *ไม่* สามารถปรากฏหน้าคำกริยาได้ทั้ง 3 ประเภทคือ คำกริยาแสดงอาการ คำกริยาแสดงสภาพ และคำสัมพันธกริยา *เป็น* นั้น รูปปฏิเสธ *เปล่า* กลับมีแนวโน้มที่จะปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงอาการมากกว่า เห็นได้จากการที่รูปปฏิเสธ *เปล่า* สามารถปรากฏหน้าคำกริยาแสดงอาการได้ ส่วนในกรณีที่ *เปล่า* ปรากฏหน้าคำกริยาแสดงสภาพนั้น จะพบได้ในกรณีที่คำกริยาแสดงสภาพมีความกำกวมในแง่ที่ในบางบริบทก็สามารถแสดงกริยาอาการได้เช่นเดียวกับคำกริยาแสดงอาการ เช่น คำว่า *กลัว* ที่เป็นสภาพภายในจิตใจ แต่ในบางครั้งอาจแสดงกริยาอาการทางกายภาพให้เห็น เช่น *ตัวสั่น มือสั่น และลนลาน เป็นต้น*

จากตัวอย่าง (2) – (6) ข้างต้น หากลองนำคุณสมบัติทางความหมายของคำนามที่เป็นประธานของประโยคมาพิจารณาข้อจำกัดในการปรากฏของรูปปฏิเสธทั้งสอง อาจเห็นว่าคุณสมบัติมีชีวิต (animacy) น่าจะมีผลต่อการปรากฏร่วมของรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* กล่าวคือ *ไม่* สามารถปรากฏร่วมกับประธานทั้งที่เป็นสิ่งมีชีวิต (animate) และสิ่งที่ไม่มีชีวิต (inanimate) ในขณะที่ *เปล่า* จะปรากฏร่วมกับประธานที่มีชีวิตเท่านั้น ดังจะเห็นได้จากตัวอย่างข้างต้นว่า *เปล่า* ไม่สามารถปรากฏร่วมกับประธานของประโยคซึ่งเป็นคำนามที่ไม่มีชีวิต เช่น *สี กิริยามารยาท ราคา น้ำดื่ม และ ขนาด* อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าไม่สามารถนำเกณฑ์คุณสมบัติมีชีวิตของคำนามที่เป็นประธานของประโยคมาใช้ได้ เนื่องจากแม้คำนามจะเป็นสิ่งมีชีวิต แต่ *เปล่า* ก็ไม่สามารถปรากฏหน้าคำกริยาคุณศัพท์ได้ ดังตัวอย่าง

- (7) ก. คนสวยมักไม่ฉลาด คนฉลาดมักไม่สวย
 ข. *คนสวยมักเปล่าฉลาด คนฉลาดมักเปล่าสวย

(8) ก. เขาไม่หล่อ เห็นแก่ตัว

ข. *เขาเปล่าหล่อ เห็นแก่ตัว

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

จากตัวอย่าง จะเห็นว่า ไม่ สามารถปรากฏร่วมกับประธานที่ไม่มีชีวิตในตัวอย่าง (2) - (6) ได้ และสามารถปรากฏร่วมกับประธานที่มีชีวิต เช่น *คน* และ *เขา* ในตัวอย่าง (7) - (8) ได้ แต่การจะกล่าวว่า เปล่า สามารถปรากฏร่วมกับประธานที่มีชีวิต เช่น *คน* และ *เขา* ได้เท่านั้นก็ดูจะเป็นเรื่องที่ไม่ถูกต้องนัก เนื่องจากหากพิจารณาตัวอย่าง (1) ข้างต้น *ผมเปล่าแกล้งน้องนะแม่* และตัวอย่าง (9) - (10) จะเห็นว่า เปล่า สามารถปรากฏร่วมกับคำนามที่มีชีวิตและเป็นสรรพนามบุรุษที่ 1 ได้ แต่ไม่สามารถปรากฏร่วมกับคำว่า *ฉัน* ในตัวอย่าง (11) ได้ ดังนี้

(9) มน: เธอแอบกินทุเรียนในตู้เย็นใช่ไหม?

มด: ฉันเปล่ากินนะ. (ยิ้ม)

มน: ทีตอนถามที่ตลาดละก็บอกไม่เอา ๆ, พอกลับมาบ้านกินหมดทุกที.

มด: (ยิ้ม)

(บทสนทนาที่ 19)

(10) พล: หนังสือเยอะเกิน, อ่านยังไงไหว.

นิต: อ่านไปเรื่อย ๆ ก็หมดเอง.

พล: มันเยอะจริง ๆ นะ, ดูลิ, ขอพักแป๊บนะ.

นิต: ชี้เกี่ยจละสิ?

พล: เปล่าชี้เกี่ยจนะ, ขอพักสายตาแป๊บนี้.

(บทสนทนาที่ 22)

(11) ก. แล้วฉันไม่หล่อรีไร

ข. *แล้วฉันเปล่าหล่อรีไร

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

ในตัวอย่างข้างต้น จะเห็นว่า เปล่า ในกระบวน [เปล่า + กริยาวลี + (คำลงท้าย)] ปรากฏร่วมกับประธานที่เป็นสรรพนามบุรุษที่ 1 เช่น *ผม* ในตัวอย่าง (1); ฉัน ในตัวอย่าง (9); และ *ผม/ฉัน* ซึ่งถูกละไว้ในตัวอย่าง (10) อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยพบว่าไม่อาจกล่าวสรุปได้ว่าการมีประธานเป็นคำนามหรือสรรพนามบุรุษที่ 1 เป็นเงื่อนไขเดียวที่จะทำให้ เปล่า สามารถปรากฏในประโยคได้ เนื่องจากยังมีเหตุผลอีกส่วนหนึ่งที่ทำให้ เปล่า ปรากฏได้คือ การที่คำกริยาที่ตามมาเป็นคำกริยาแสดงอาการ เช่น

แก้ง ในตัวอย่าง (1) กิน ในตัวอย่าง (9) และคำกริยาแสดงสภาพ เช่น *ชี้แจง* ในตัวอย่าง (10) ดังนั้นประเด็นสำคัญอันเป็นข้อจำกัดของการปรากฏของ *เปลว* คือการไม่สามารถปรากฏหน้าคำกริยาคุณศัพท์ซึ่งแสดงความหมายที่เป็นคุณสมบัติหรือลักษณะที่นิ่งและไม่มีเปลี่ยนแปลง เช่นที่ปรากฏในตัวอย่าง (11) ซึ่งแม้ประโยคจะมีประธานเป็นคำสรรพนามบุรุษที่ 1 คือ *ฉัน* แต่จะเห็นว่า *เปลว* ไม่สามารถใช้ในประโยคนี้ได้เนื่องจากคุณลักษณะของคำกริยาคุณศัพท์ *หล่อ* ที่ตามมา ตรงกับข้อสรุปที่ผู้วิจัยได้กล่าวไว้แล้วตอนต้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่ารูปปฏิเสธทั้งสองมีความเหมือนกันในแง่ที่สามารถปรากฏหน้าคำสัมพันธกริยา *เป็น* ได้ แต่ไม่สามารถปรากฏหน้าคำสัมพันธกริยา *คือ* ได้ ทั้งที่คำว่า *เป็น* และ *คือ* ต่างมีบริบทการเกิดที่เหมือนกันคือ ปรากฏระหว่างนามวลี 2 นามวลี แต่เป็นที่น่าสังเกตว่า คำทั้งคู่มีความหมายในทางอรรถศาสตร์ที่แตกต่างกัน พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ฉบับ พ.ศ. 2554 (2556) ระบุว่าคำว่า *เป็น* มีความหมายว่า ‘มีภาวะ’ ในขณะที่คำว่า *คือ* มีความหมายว่า ‘เท่ากับ’ หรือที่อิซาวากิและอิงคาภิรมย์ (Iwasaki and Ingkaphirom, 2005) ได้ตั้งข้อสังเกตไว้ว่า *เป็น* ต่างจาก *คือ* ในแง่ที่คำว่า *เป็น* มีความหมายแสดงสถานะถาวรหรือกึ่งถาวรของวัตถุ คน หรือมโนทัศน์ เช่น อาชีพหรือคุณลักษณะของคนและวัตถุ เช่น *เป็นครู เป็นโลด เป็นสนิม* ในขณะที่คำว่า *คือ* ใช้เป็นคำเชื่อมนามวลี 2 นามวลีเพื่อแสดงชื่อหรือนิยามของวัตถุ คน หรือมโนทัศน์ที่ปรากฏในนามวลีแรก โดยไม่สามารถปฏิเสธประโยคที่มีคำว่า *คือ* เช่น *เขาคือครูใหญ่* ว่า **เขาไม่ใช่ครูใหญ่* ได้ แต่ต้องเลี่ยงไปใช้ *ไม่ใช่* หรือ *ไม่ได้เป็น* เช่น *เขาไม่ใช่ครูใหญ่* หรือ *เขาไม่ได้เป็นครูใหญ่* แทน อย่างไรก็ตาม ดูเหมือนคำอธิบายทางอรรถศาสตร์ดังกล่าวอาจจะยังไม่เพียงพอที่จะอธิบายได้ว่า เหตุใดรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปลว* จึงไม่สามารถปรากฏหน้าคำสัมพันธกริยา *คือ* ได้ เพราะเหตุที่ทำให้ไม่ปรากฏว่ามีการใช้รูปปฏิเสธกับคำว่า *คือ* เป็นเหตุผลในทางวัจนปฏิบัติ กล่าวคือ ในการกล่าวให้คำนิยามสิ่งใดนั้น เรามักมีแนวโน้มที่จะบอกนิยามหรือคำจำกัดความของนามวลีหรือสิ่งนั้น ๆ อย่างตรงไปตรงมา เช่น *โบกขรณี* คือ ‘สระบัว’ (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554, 2556: 688) การที่จะบอกว่า “โบกขรณี” ไม่ใช่สิ่งใดบ้างในโลกนี้ย่อมเป็นการให้ข้อมูลที่มากเกินไปจนเกิดความจำเป็น และเป็นการละเมิดหลักการด้านปริมาณ ซึ่งเป็นหลักย่อยในหลักการในการให้ความร่วมมือในการสนทนา (Cooperative Principle) ของไกรซ์ (Grice, 1975) ดังนั้นเมื่อมีการให้นิยามสิ่งใดก็ควรให้นิยามเท่าที่จำเป็น โดยบอกว่ นามวลีนั้นคืออะไร แทนที่จะใช้การปฏิเสธว่าสิ่งนั้นไม่ใช่อะไรหรือ **ไม่คืออะไร* ซึ่งอาจจะมีความหมายมากจนนับไม่ถ้วนดังกล่าวข้างต้น

กล่าวโดยสรุปคือ ภายในขอบเขตข้อมูลที่มีนี้ พบว่า รูปปฏิเสธ *ไม่* มีบริบทการเกิดในทางวากยสัมพันธ์ที่หลากหลายกว่ารูปปฏิเสธ *เปลว* แม้จะพบข้อมูลว่าเริ่มมีการใช้ *เปลว* หน้าคำกริยาได้

เช่นเดียวกับ *ไม่* แต่พบว่าเป็นการปรากฏในบริบทที่จำกัด ซึ่งสามารถสรุปเป็นตารางเปรียบเทียบดังต่อไปนี้

ตารางที่ 5.1 ผลการเปรียบเทียบคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า*

ที่	คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์	<i>ไม่</i>	<i>เปล่า</i>		
1	ปรากฏลำพังหรือมีคำลงท้าย	✓	✓		
2	ปรากฏหน้ากริยาวลี	คำกริยาแสดงอาการ	✓	✓	
		คำกริยาแสดงสภาพ	คำกริยาแสดงสภาพ	✓	✓
			คำกริยาคุณศัพท์	✓	
		คำสัมพันธกริยา เป็น	✓	✓	
3	ปรากฏร่วมกับคำกริยาช่วย	✓			
4	ปรากฏหน้าวิเศษณ์วลี	✓			
5	ปรากฏภายในหน่วยสร้างกริยาเรียง	✓			

5.3 คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า*

ในหัวข้อนี้จะกล่าวถึงคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ใน 2 ประเด็น คือ ความหมายในทางอรรถศาสตร์ และขอบเขตการปฏิเสธ ดังนี้

5.3.1 ความหมายในทางอรรถศาสตร์

แม้รูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* จะจัดเป็นคำปฏิเสธเหมือนกัน แต่ผู้วิจัยพบว่ามีความแตกต่างกันในรายละเอียด กล่าวคือ รูปปฏิเสธ *ไม่* ใช้แสดงความหมายปฏิเสธได้หลากหลายกว่ารูปปฏิเสธ *เปล่า* เห็นได้จากการที่รูปปฏิเสธ *ไม่* สามารถใช้ตอบปฏิเสธคำถามหรือข้อสงสัย การบอกเล่า คำสั่ง คำขอร้อง และคำชวนได้ ในขณะที่รูปปฏิเสธ *เปล่า* สามารถใช้ปฏิเสธคำถามหรือข้อสงสัย และการบอกเล่าเพื่อแสดงการหักล้างความคิด ความเชื่อ หรือมูลบทของผู้ร่วมสนทนา (ซึ่งจะได้กล่าวถึงในรายละเอียดในหัวข้อต่อไป) สอดคล้องกับที่ระบุไว้ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ที่ระบุนิยามของรูปปฏิเสธ *ไม่* แต่เพียงกว้าง ๆ ว่า ‘เป็นคำปฏิเสธความหมายของคำถัดไป’ ในขณะที่ *เปล่า* ที่ใช้เป็นคำปฏิเสธ มีความหมายว่า ‘ไม่มี ไม่เป็นอย่างนั้น’

เป็นที่น่าสังเกตว่า *เปล่า* มีความหมายหลายความหมาย ความหมายแรกซึ่งจัดเป็นความหมายเด่นตามที่ปรากฏในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 คือ *เปล่า* ซึ่งเป็นคำวิเศษณ์ หมายถึง ‘ไม่มีอะไรนอกจากตัวมันเองที่อ้างถึง’ เช่น *น้ำเปล่า* *ข้าวเปล่า* หรือ ‘ว่าง ๆ’ เช่น

กล่องเปล่า จานเปล่า เมื่อใช้เป็นคำปฏิเสธมีความหมายว่า ‘ไม่มี ไม่เป็นอย่างนั้น’ ‘ไม่มีข้อผูกพัน’ เช่น ให้เปล่า ได้เปล่า และเมื่อเป็นคำกริยาจะมีความหมายว่า ‘อ้างว้าง ว้าเหว’ เช่น เปล่าเปลี่ยว เปล่าใจ เป็นต้น เป็นที่น่าสังเกตว่าความหมายของ *เปล่า* ที่เป็นคำวิเศษณ์และมีความหมายว่า ‘ไม่มีอะไรนอกจากตัวมันเองที่อ้างถึง’ นั้นดูใกล้เคียงกับความหมายของ *เปล่า* ที่ใช้เป็นคำปฏิเสธ และมีความหมายว่า ‘ไม่มี ไม่เป็นอย่างนั้น’ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า *เปล่า* แสดงความหมายปฏิเสธในเชิงหักล้างมูลบท ความคิด หรือความเชื่อของผู้ร่วมสนทนาว่าเรื่องราวมิได้เป็นเช่นนั้น ราวกับว่าแท้จริงแล้วมูลบทของผู้ร่วมสนทนาเป็นเรื่องที่ผู้พูดบอกว่าว่างเปล่า ไม่มีสิ่งใดเป็นไปตามที่ผู้ร่วมสนทนาคาดคิดได้เลย

นอกจากนี้ หากลองเปรียบเทียบการปรากฏของ *ไม่* และ *เปล่า* หน้าคำกริยา *แกล้ง* ในตัวอย่างต่อไปนี้ โดยพิจารณาบริบทในทางวากยสัมพันธ์ จะเห็นว่า *ไม่* และ *เปล่า* สามารถปรากฏในตำแหน่งเดียวกันได้ คือ หน้าคำกริยา แต่ในทางอรรถศาสตร์จะพบว่าความหมายของรูปปฏิเสธทั้งสองรูปนี้ไม่เหมือนกัน ดังนี้

(12) ผมไม่แกล้งน้อง

(13) ผมเปล่าแกล้งน้อง

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่า ตัวอย่าง (12) และ (13) มีโครงสร้างทางวากยสัมพันธ์ที่ดูเหมือนกันทุกประการ ต่างกันเพียงการใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ในตำแหน่งหน้าคำกริยา *แกล้ง* เท่านั้น แต่หากพิจารณาความหมายในทางอรรถศาสตร์จะพบว่า รูปปฏิเสธทั้งสองมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ *ไม่* ในตัวอย่าง (12) แสดงการปฏิเสธที่สื่อว่าเป็นนิสัยหรือสิ่งที่ทำเป็นประจำ ซึ่งในที่นี้ *ผมไม่แกล้งน้อง* มีความหมายปฏิเสธว่า ตามปกติแล้วผู้พูดเป็นคนที่มีนิสัยไม่ชอบแกล้งน้อง ซึ่งผู้พูดสามารถพูดในผลการสนทนาใดก็ได้ และไม่จำเป็นต้องใช้ในการโต้ตอบผลการสนทนาอื่น เนื่องจากผู้พูดต้องการให้ข้อมูลความจริงอันเป็นสาระใหม่ (new information) โดยอาจไม่ได้ต้องการโต้แย้งกับถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนา ต่างจากประโยค *ผมเปล่าแกล้งน้อง* ในตัวอย่าง (13) ซึ่งนำมาจากบทสนทนาของก้านกับแก้วในตัวอย่าง (1) ข้างต้น ซึ่งแสดงการแก้ตัวหลังจากแม่ของเขาคิดว่าเขาเป็นคนแกล้งน้อง และจะปรากฏในผลัดที่สองหรือผลัดที่เป็นการโต้ตอบข้อกล่าวหาซึ่งเป็นสาระเก่า (old information) ซึ่งจะได้อธิบายถึงต่อไปในหัวข้อ 5.4

ที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นว่า นอกจากรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* จะมีความหมายแสดงการปฏิเสธที่ค่อนข้างต่างกันแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่ารูปปฏิเสธทั้งคู่ยังมีความต่างกันในเรื่องขอบเขตการปฏิเสธและการใช้โต้ตอบคำถาม ซึ่งจะกล่าวถึงในหัวข้อ 5.3.2 และความแตกต่างในทางวัจนปฏิบัติในหัวข้อ 5.4 ดังต่อไปนี้

5.3.2 ขอบเขตการปฏิเสธ

ในหัวข้อนี้ ผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงขอบเขตการปฏิเสธทั้งในทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติไปพร้อม ๆ กัน ด้วยเหตุที่คุณสมบัติทั้งสามด้านนี้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกัน กล่าวคือ รูปปฏิเสธสามารถมีขอบเขตการปฏิเสธได้ทั้งในระดับประโยค และระดับถ้อยคำ การศึกษาในทางวากยสัมพันธ์เอื้อต่อการศึกษาขอบเขตการปฏิเสธในระดับประโยค และทำให้เห็นว่ารูปปฏิเสธสามารถปฏิเสธคำหรือวลีที่ตามมา เช่น กริยาวลี และวิเศษณ์วลี ส่วนการศึกษาในทางวัจนปฏิบัติเอื้อต่อการศึกษาขอบเขตการปฏิเสธในระดับถ้อยคำ และทำให้เห็นว่าผู้พูดสามารถใช้รูปปฏิเสธในการปฏิเสธถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาซึ่งปรากฏอยู่ในผลัดการสนทนาก่อนหน้านี้ได้ นอกจากนี้ยังทำให้เห็นว่าผู้พูดสามารถใช้รูปปฏิเสธเพื่อปฏิเสธเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง และเหตุการณ์ที่ไม่เกิดขึ้นจริง รวมทั้งใช้รูปปฏิเสธในการปฏิเสธมูลบทของผู้ร่วมสนทนาได้

จากผลการวิเคราะห์ พบว่าแม้รูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* จะมีขอบเขตการปฏิเสธที่คล้ายกัน กล่าวคือ มีขอบเขตการปฏิเสธในระดับประโยคและถ้อยคำ แต่ผู้วิจัยพบว่ามีรายละเอียดที่แตกต่างกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- (14) พี่ปานเป็นหลานรักคุณป้าเรื่องมาตั้งแต่เกิด คุณป้าเรื่องไม่มีลูก เธอจึงรักลูกของน้องสาวคนนี้ราวกับลูกของตัวเอง

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า *ไม่* ที่ปรากฏในประโยค *คุณป้าเรื่องไม่มีลูก* มีขอบเขตการปฏิเสธที่อยู่ในระดับประโยค กล่าวคือ *ไม่* มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมวลีที่ตามมา ซึ่งในที่นี้ได้แก่ กริยาวลี *มีลูก* การปฏิเสธว่าภาคประธานหรือคุณป้าเรื่องไม่มีลูกนี้จัดเป็นการปฏิเสธสภาพอันเป็นความจริงของป้าเรื่อง โดยผู้พูดมีเจตนาที่จะให้ข้อมูลที่ เป็นข้อเท็จจริงแก่ผู้ร่วมสนทนาเกี่ยวกับพี่ปานและป้าเรื่อง ต่างจากการใช้ *ไม่* ในตัวอย่าง (15) ซึ่งมีขอบเขตการปฏิเสธในระดับถ้อยคำ ดังนี้

- (15) “คุณพสุ เป็นอะไรมั๊ยครับ”

“ไม่ครับ”

(ปิ่นเพชร, 2557: 142)

ในตัวอย่างข้างต้น เจ้าหน้าที่ตำรวจรีบเข้ามาสอบถามพสุด้วยความเป็นห่วงว่าเขาเป็นอะไรหรือไม่หลังจากเพิ่งเกิดเหตุการณ์ถูกลอบยิง ในที่นี้จะเห็นว่า *ไม่* ที่พสุใช้ตอบนั้นไม่ได้แสดงการปฏิเสธในระดับประโยคดังเช่นที่ปรากฏในตัวอย่าง (15) แต่เป็นการปฏิเสธคำถามของตำรวจในผลัดแรกซึ่งถามว่า *คุณพสุ เป็นอะไรมั๊ยครับ* เช่นเดียวกับการใช้ *เปล่า* ในการปฏิเสธในตัวอย่าง (16) ต่อไปนี้

- (16) นาราพยายามเดินให้เบา ฝ่าความมืดตรงไปยังครัว รินน้ำเย็นใส่แก้วก่อนเดินไปนั่งที่
ระเบียงเล็ก ๆ นอกชาน ครู่เดียวประตูห้องตรงข้ามห้องหล่อนเปิดเบา ๆ ตามด้วย
ฝีเท้าที่เบาราวแมวเดินมาหยุดยืนอยู่ข้างตัว
“นอนไม่หลับหรือลูก” รามทักขึ้นเบา ๆ
“คะ หนูนาทำเสียงดังปลุกพ่อหรือคะ” สุ่มเสียงของหล่อนเปี่ยมไปด้วยความเกรงใจ
“เปล่า พ่อก็นอนไม่หลับเหมือนหนู”

(กึ่งฉัตร, 2543: 428 - 429)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงการใช้ *เปล่า* ที่มีขอบเขตการปฏิเสธในระดับถ้อยคำ เห็นได้จากการที่
ราม ผู้เป็นพ่อใช้รูปปฏิเสธ *เปล่า* ในการโต้ตอบถ้อยคำซึ่งเป็นคำถามของหนูนาว่า *หนูนาทำเสียงดัง
ปลุกพ่อหรือคะ* โดยรามอนุมานได้ว่า หนูนาคิดว่าการที่เขาตื่นขึ้นมากลางดึกแล้วเดินออกมาจาก
ห้องนอนนั้นเป็นเพราะเธอทำเสียงดังจนทำให้เขาตื่น เขาจึงใช้ *เปล่า* ในการปฏิเสธเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น
แล้วเพื่อปฏิเสธมูลบทของเธอ

รูปปฏิเสธ *ไม่* ในตัวอย่าง (15) และรูปปฏิเสธ *เปล่า* ในตัวอย่าง (16) ข้างต้นมีขอบเขตการ
ปฏิเสธในระดับถ้อยคำเหมือนกัน สังเกตได้จากการที่ผู้พูดใช้รูปปฏิเสธทั้งคู่ในการปฏิเสธถ้อยคำของ
ผู้ร่วมสนทนาในผลัดก่อนหน้า แต่ผู้วิจัยพบว่ารูปปฏิเสธ *เปล่า* ในกระสวน [*เปล่า* + กริยาวลี + (คำลง
ท้าย)] เช่น *ผมเปล่ากินขนม* มีพฤติกรรมคล้ายกับรูปปฏิเสธ *ไม่* ในกระสวน [*ไม่* + กริยาวลี + (คำ
ลงท้าย)] เช่น *ผมไม่กินขนม* กล่าวคือ แม้ *เปล่า* จะมีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมกริยาวลีที่ตามมา
แต่ในทางวิจัยปฏิบัติ นั้น พบว่าผู้พูดใช้ *เปล่า* ในกระสวนนี้เพื่อปฏิเสธมูลบท และแก้ตัวจากข้อกล่าวหา
ที่ปรากฏอยู่ในถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาในผลัดก่อนหน้า และในขณะเดียวกันก็พบว่ารูปปฏิเสธ *เปล่า*
ในกระสวน [*เปล่า* + กริยาวลี + (คำลงท้าย)] นี้ยังคงมีพฤติกรรมที่เหมือน *เปล่า* ที่ปรากฏในกระสวน
[*เปล่า* + (คำลงท้าย)] ในแง่ที่เป็นเครื่องมือในการแสดงปฏิเสธสัมพันธ์หรือโต้ตอบกับผู้ร่วมสนทนา และ
ไม่สามารถปรากฏตามลำพังโดยไม่มีถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาก่อนหน้านำมาก่อนได้

ในประเด็นเรื่องขอบเขตการปฏิเสธในระดับถ้อยคำภายในขอบเขตข้อมูลที่รวบรวมได้ ผู้วิจัย
พบว่ารูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ซึ่งมีความหมายแสดงการปฏิเสธนี้มีความแตกต่างกันบางประการ
กล่าวคือ รูปปฏิเสธ *ไม่* ใช้ในการปฏิเสธใน 4 กรณี ดังนี้ 1) ปฏิเสธคำถามหรือข้อสงสัย 2) ปฏิเสธการ
บอกเล่า 3) การปฏิเสธคำสั่งและคำขอร้อง และ 4) ปฏิเสธคำชวน ในขณะที่รูปปฏิเสธ *เปล่า* ใช้
ปฏิเสธได้ 2 กรณีคือ ปฏิเสธคำถามหรือข้อสงสัย และปฏิเสธการบอกเล่า แต่ไม่พบการใช้รูปปฏิเสธ
เปล่า ในการปฏิเสธคำสั่ง คำขอร้อง และคำชวน ตามที่พบในตัวอย่างการใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* ดังตัวอย่าง
ต่อไปนี้

(17) การปฏิเสธคำถามหรือข้อสงสัย

“โดนกระสุนตรงไหนหรือเปล่า?” เขากวาดตามองทั่วร่างที่เลอะฝุ่นของหล่อน

“ไม่ค่ะ แต่ไม่รู้ใครเตะซีโครงดิฉัน”

(กึ่งฉัตร, 2542:26)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงการใช้ *ไม่* ของมิเรียมในการตอบปฏิเสธคำถามของแสนบุญที่ถามเธออย่างห่วงใยว่า *โดนกระสุนตรงไหนหรือเปล่าครับ* อย่างตรงไปตรงมาว่าเธอไม่โดนกระสุนจากคนร้ายหลังจากเกิดเหตุการณ์ลอบยิง

(18) การปฏิเสธการบอกเล่า

มด: ราคา น้ำมันขึ้นอีกแล้วนะ

มุก: ไม่!

(บทสนทนาที่ 75)

จากตัวอย่าง การที่มดเล่าให้มุกฟังว่าราคาน้ำมันพุ่งสูงขึ้นด้วยการใช้ประโยคบอกเล่า *ราคาน้ำมันขึ้นอีกแล้วนะ* ทำให้มุกรู้สึกไม่พอใจจนต้องพูดออกมาว่า *ไม่!* เพราะไม่อยากจ่ายเงินค่าน้ำมันในการขับรถไปทำงานเพิ่มขึ้น การโต้ตอบของมุกไม่ได้ต้องการแสดงการแย้งความที่มดกล่าว รวมทั้งไม่ได้ต้องการปฏิเสธประโยคที่ว่า *ราคาน้ำมันไม่ขึ้น* แต่มุกใช้ *ไม่* ในการปฏิเสธเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้ว เพราะเธอไม่ต้องการที่จะยอมรับว่าราคาน้ำมันเพิ่มขึ้นอีกแล้ว

(19) การปฏิเสธคำสั่งและคำขอร้อง

“ออกมาเดี๋ยวนี้” ชายหนุ่มตะโกนแข่งกับเสียงลมที่พัดอุ้มพร้อมกับสายฝน

“ไม่ ฉันไม่ชอบให้ใครมาตะคอก ชูเชิญ”

“ถ้าอยากจะทำงานในเขตบ้านผม ก็ต้องเชื่อฟังผม”

ตรีตามาสไม่ตอบ แต่อะไรบางอย่างในแวตาคู่สวยของหล่อนบอกเขาว่า นอกจากไม่เชื่อ หล่อนยังจะไม่ฟังเขาด้วย

(ดวงตะวัน, 2549: 57 - 58)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสนทนาระหว่างหญิงสาวและชายหนุ่มคือ ตรีตามาสและแบลค โดยแบลคตะโกนเสียงดังว่า *ออกมาเดี๋ยวนี้* เพื่อสั่งให้ตรีตามาสรีบออกมาจากเพิงผ้าใบที่มีสภาพไม่แข็งแรงพอจะต้านพายุและฝนฟ้าคะนองในขณะนั้น ในการสั่งนี้ผู้สั่งหรือแบลคยอมคาดว่าตรีตามาสน่าจะเชื่อและปฏิบัติตามเขา เนื่องจากเขาเป็นเจ้าของพื้นที่ ทราบลักษณะทั่วไปของพื้นที่ รวมทั้งสภาพอากาศที่เลวร้ายรุนแรงดีกว่าเธอซึ่งเพิ่งมาทำงานในถิ่นนี้ และในขณะที่เขาออกคำสั่งนั้นเป็น

เวลาที่พายุฝนกำลังกระหน่ำอย่างรุนแรง แต่ปรากฏว่าตรีตามาสปฏิเสธที่จะทำตามคำสั่งของเขาที่ปรากฏในถ้อยคำในผลัดก่อนหน้าด้วยการตอบว่า *ไม่*

(20) การปฏิเสธคำชวน

นิล: *ไม่ไปกินข้าวด้วยกันหรือ?*

สน: *ไม่ล่ะ, ยังทำรายงานไม่เสร็จเลย.*

(บทสนทนาที่ 8)

ตัวอย่างข้างต้นเกิดขึ้นเมื่อนิลสังเกตเห็นว่าสนยังไม่ได้ไปรับประทานอาหารข้างเที่ยงเหมือนคนอื่น ๆ เธอจึงถามเขาว่า *ไม่ไปกินข้าวด้วยกันหรือ* ด้วยเจตนาที่จะชวนให้เขาไปรับประทานอาหารมื้อเที่ยงด้วยกัน และด้วยความคิดว่าในเวลาเที่ยงเช่นนี้ เขาน่าจะหิวข้าวเช่นเดียวกับคนอื่น ๆ แต่ปรากฏว่าสนปฏิเสธคำชวนของเธอว่า *ไม่ล่ะ* เพื่อแสดงให้เห็นทราบว่าเขาจะไม่ไปรับประทานอาหารเพราะยังทำรายงานไม่เสร็จ

เมื่อเปรียบเทียบรูปปฏิเสธ *ไม่* กับรูปปฏิเสธ *เปล่า* จะพบว่าผู้พูดใช้ *เปล่า* ในการปฏิเสธคำถาม หรือข้อสงสัยของผู้ร่วมสนทนาเท่านั้น ดังตัวอย่าง

(21) การปฏิเสธคำถามหรือข้อสงสัย

ในที่สุดนายเล็บครุฑก็โทรศัพท์มาด้วยน้ำเสียงอู้อี้ ๆ ฟังแทบไม่ออก “ผมเจออุบัติเหตุชนิดน้อย” เขาว่า ฉันตกใจสุดขีด “กระต่ายน้อยเป็นอะไรหรือเปล่า”

“เปล่าครับ ไม่เป็นไร ผมคนเดียว” แล้วเขาก็เงียบไป ปล่อยให้ฉันเดาเอาเอง

CHULALONGKORN UNIVERSITY (ขมัยภร แสงกระจ่าง, 2557 :141)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นบทสนทนาทางโทรศัพท์ระหว่างครูเจตจรัสกับนายครุฑหรือที่เจตจรัสแอบเรียกว่า “นายเล็บครุฑ” ในสถานการณ์นี้ครุฑโทรศัพท์มาบอกเจตจรัสว่าเขาประสบอุบัติเหตุเจตจรัสจึงเกิดความเป็นห่วงว่าลูกสาวของเขา “เด็กหญิงกระต่ายน้อย” ซึ่งเป็นลูกศิษย์ชั้นอนุบาล 1 ของเธออาจจะเป็นอันตรายไปด้วยเนื่องจากเด็กหญิงนั่งรถมอเตอร์ไซค์ไปพร้อมกับครุฑด้วย เธอจึงถามว่า *กระต่ายน้อยเป็นอะไรหรือเปล่า* แต่ครุฑตอบปฏิเสธมูลบทซึ่งแฝงอยู่ในคำถามเธออย่างตรงไปตรงมาว่า *เปล่าครับ* พร้อมทั้งบอกว่ากระต่ายน้อยไม่ได้เป็นอะไร มีแต่เขาเท่านั้นที่ได้รับบาดเจ็บ

(22) การปฏิเสธการบอกเล่า

เย็นวันนั้น ขณะที่ผู้ปกครองส่วนใหญ่กำลังมารับเด็กกลับบ้าน ครูแก้วกาญจน์กำลังยืนยิ้มหวานรอผู้ปกครองของชาลีน่า พร้อมครูอีกหลายคนกำลังยืนส่งเด็กในชั้นของตัวเอง ฉันทันจับมือของเด็กชายเป็บซี่เตรียมส่งให้อาม่าของแกซึ่งกำลังเดินเข้ามาที่ประตูโรงเรียน ทันทีที่ฉันทันจับมือของเด็กชายเป็บซี่วางลงในมือของแก แกกถามขึ้นมาดังลั่นว่า

“อาเป็บซี่... ลือได้กินคาหมมหลือป่าว”

เด็กชายเป็บซี่สั่นหัว นัยน์ตาหลุบต่ำ

“ทำมาคุคาโมยคาหมมหลือกินละ ใช้ไม่ถ่าย...นี่ ๆ คูสิ คุณงนี้ อีคาโมยคาหมมหลือกินนะ...”

“เปล่า...อาม่า ฉันทันไม่ได้ขโมย ขนมของเป็บซี่อยู่ที่โรงเรียน เขาอ้วนขนาดนี้จะให้เขากินได้ยังไง”

(ชมัยภร แสงกระจ่าง: 80 - 81)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นบทสนทนาระหว่างอาม่าหรือย่าของเด็กชายเป็บซี่กับครูเจดจรัส ครูประจำชั้นของเด็กชาย ในสถานการณ์นี้ครูเจดจรัสได้รับขนมของเด็กชายไว้ที่โรงเรียนเพราะเกรงว่าจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพของเด็กชายซึ่งมีน้ำหนักตัวเกินปกติ เมื่ออาม่ามารับเด็กชายในตอนเลิกเรียนก็โวยวายโดยใช้ประโยคบอกเล่าในการกล่าวหาว่าครูเจดจรัสเป็นคนขโมยขนมของหลานชายไปกิน ทำให้ครูเจดจรัสตีความมูลบทได้ว่าอาม่ากำลังกล่าวโทษเธอ เธอจึงรีบแก้ช้อกล่าวหาว่า *เปล่า* เพื่อแก้ไขความเข้าใจผิดของอาม่าว่าเธอไม่ได้ขโมยขนมของเด็กชายไปกิน แต่ได้เก็บขนมไว้ในโรงเรียน

กล่าวโดยสรุปคือ แม้รูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* จะสามารถใช้ปฏิเสธเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง และเหตุการณ์ที่ไม่เกิดขึ้นจริงได้เหมือนกันดังได้กล่าวไว้แล้วข้างต้น แต่ผู้วิจัยพบว่าในทางอรรถศาสตร์นั้นรูปปฏิเสธทั้งสองมีความหมายแสดงการปฏิเสธที่ค่อนข้างต่างกัน กล่าวคือ รูปปฏิเสธ *ไม่* แสดงการปฏิเสธพื้นฐานทั่วไป ในขณะที่รูปปฏิเสธ *เปล่า* แสดงการปฏิเสธในลักษณะที่เป็นการหักล้างความคิด ความเชื่อ หรือมูลบทเท่านั้น นอกจากนี้ยังพบว่า รูปปฏิเสธ *ไม่* สามารถใช้ในการปฏิเสธได้หลากหลายกว่ารูปปฏิเสธ *เปล่า* กล่าวคือ รูปปฏิเสธ *ไม่* ใช้ในการตอบปฏิเสธคำถามหรือข้อสงสัยปฏิเสธคำสั่ง คำขอร้อง และปฏิเสธคำชวนได้ ในขณะที่รูปปฏิเสธ *เปล่า* ใช้ในการตอบปฏิเสธคำถามหรือข้อสงสัย และการบอกเล่าที่มีมูลบทมาก่อนเท่านั้น ส่วนในเรื่องขอบเขตการปฏิเสธนั้น พบว่ารูปปฏิเสธทั้งคู่มีขอบเขตการปฏิเสธทั้งในระดับประโยคและระดับถ้อยคำ ตามตารางสรุป 5.2 ทั้งนี้

ผู้วิจัยพบว่า การศึกษาการปฏิเสธในระดับถ้อยคำนี้ไม่อาจใช้แนวคิดทฤษฎีในทางอรรถศาสตร์แต่เพียงประการเดียวได้ เนื่องจากต้องอาศัยการศึกษาจากบริบทแวดล้อมร่วมด้วย จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยแนวคิดทฤษฎีในทางวัจนปฏิบัติมาอธิบายเพิ่มเติม ดังจะกล่าวถึงในหัวข้อ 5.4

ตารางที่ 5.2 การเปรียบเทียบคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ของรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า*

รูปปฏิเสธ	<i>ไม่</i>	<i>เปล่า</i>
ความหมาย	แสดงการปฏิเสธโดยทั่วไปและมีความหลากหลายกว่ารูปปฏิเสธ <i>เปล่า</i>	แสดงการปฏิเสธความคิด ความเชื่อ หรือมูลบทของผู้ร่วมสนทนา
การโต้ตอบ ถ้อยคำ	คำถาม การบอกเล่า คำสั่ง คำขอร้อง และคำชวน	คำถามและการบอกเล่า
สิ่งที่ปฏิเสธ	1) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง (realis) 2) เหตุการณ์ที่ไม่เกิดขึ้นจริง (irrealis)	1) เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง (realis) 2) เหตุการณ์ที่ไม่เกิดขึ้นจริง (irrealis) หมายเหตุ: ต้องมีมูลบทมาก่อน

5.4 คุณสมบัติทางวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า*

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นว่ารูปปฏิเสธ *ไม่* สามารถปรากฏได้ทั้งในบริบทที่เป็นการพูดและบริบทที่เป็นการเขียน ในขณะที่ *เปล่า* มีลักษณะเด่นตรงที่จะปรากฏเฉพาะในบริบทที่เป็นการพูดและจะปรากฏในผลัดที่สองหรือผลัดที่เป็นการโต้ตอบการสนทนาเท่านั้น ต่างจาก *ไม่* ซึ่งสามารถปรากฏในผลัดแรกและผลัดต่อ ๆ ไปได้ แต่การศึกษาในทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์เป็นการศึกษาที่อ้างอิงจากรูปภาษาที่ปรากฏโดยไม่ได้ศึกษาบริบทแวดล้อมร่วมด้วย ทำให้ยากต่อการตีความรูปปฏิเสธ จึงต้องอาศัยการศึกษาทางวัจนปฏิบัติที่เอื้อต่อการนำบริบทมาตีความร่วมด้วย จากการศึกษาวิเคราะห์ ทำให้เห็นว่าการศึกษาในทางวัจนปฏิบัติมีบทบาทที่สำคัญเป็นอย่างมากในการตีความรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ดังตัวอย่าง

(23) เขาไม่กินเนื้อวัว เขาบอกว่ามันย่อยยาก

(ข้อความในชีวิตประจำวัน)

(24) มด: ชั้นเปล่ากินนะ

(บทสนทนาที่ 19)

จากตัวอย่าง จะเห็นว่า *เปล่า* ในตัวอย่าง (24) สามารถปรากฏหน้ากริยาลี *กิน* ใน *ชั้นเปล่ากินนะ* ได้เช่นเดียวกับ *ไม่* ที่ปรากฏหน้ากริยาลี *กินเนื้อวัว* ในประโยค *เขาไม่กินเนื้อวัว* ในตัวอย่าง (23) แต่จะเห็นได้ว่าตัวอย่างทั้งสองมีความแตกต่างกันคือ ไม่ว่าประโยค (23) จะปรากฏในผลัด

การสนทนาแรกหรือผลัดการสนทนาต่อ ๆ ไป ผู้ฟังก็สามารถทราบสิ่งที่ผู้พูดต้องการสื่อได้ทันทีว่าบุคคลที่ถูกอ้างถึงเป็นคนที่ไม่รับประธานเนื้อวิว ต่างจากการใช้ *เปลว* ในตัวอย่าง (24) ที่ไม่มีบริบทการสนทนามาช่วยในการตีความ ทำให้ไม่ทราบว่ามดใช้ *เปลว* ในการโต้ตอบเรื่องใด กับใคร และมดมีเจตนาที่จะใช้ *เปลว* เพื่อการสื่อสารใด เนื่องจากไม่มีบริบทแวดล้อม อาทิ ถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาในผลัดก่อนหน้า แต่หากมีการนำบริบทมาศึกษาพร้อมด้วย ทั้งถ้อยคำที่ปรากฏก่อนหน้า และสถานการณ์สื่อสารก็จะทำให้ทราบว่า แท้จริงแล้วมดกำลังพูดโต้ตอบกับผู้ร่วมสนทนา และมดได้เลือกใช้รูปปฏิเสธ *เปลว* ในการแก้ตัวว่าตนไม่ได้แอบกินทุเรียนที่มันเก็บไว้ในตู้เย็น ดังตัวอย่าง

- (25) มน: เธอแอบกินทุเรียนในตู้เย็นใช่ไหม?
 มด: ขึ้นเปลวกินนะ. (ยิ้ม)
 มน: ที่ตอนถามที่ตลาดล่ะก็บอกไม่เอา ๆ, พอกลับมาบ้านกินหมดทุกที.
 มด: (ยิ้ม)

(บทสนทนาที่ 20)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลในบทที่ 3 และ 4 ข้างต้น พบว่าหน้าที่ในทางวัจนปฏิบัติมี 2 ลักษณะคือ หน้าที่เด่นในทางวัจนปฏิบัติ และหน้าที่เสริมในทางวัจนปฏิบัติ หน้าที่เด่นในทางวัจนปฏิบัติเป็นหน้าที่ที่แม้จะมีความหมายแสดงการปฏิเสธเหลืออยู่บ้าง แต่จะเห็นได้ว่าผู้พูดมีเจตนาที่จะใช้รูปปฏิเสธให้ทำหน้าที่อื่นในทางวัจนปฏิบัติ ซึ่งเป็นหน้าที่ที่เด่นกว่าการแสดงการปฏิเสธ ในขณะที่หน้าที่เสริมในทางวัจนปฏิบัติเป็นหน้าที่ที่เป็นความหมายเสริมของความหมายแสดงการปฏิเสธ หรือเป็นหน้าที่ที่แสดงการปฏิเสธในแง่มุมอื่น ๆ

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่ารูปปฏิเสธ *ไม่* มีหน้าที่เด่นในทางวัจนปฏิบัติแสดงการปิดบังความจริง การชิงผลัด การตัดบท และการห้าม และมีหน้าที่เสริม ได้แก่ การกล่าวแก้ใจสิ่งที่กล่าวไปแล้ว การยืนยัน และการไม่ยอมรับ ในขณะที่รูปปฏิเสธ *เปลว* นั้นมีแต่หน้าที่เด่นในทางวัจนปฏิบัติ ได้แก่ การปิดบังความจริง การตัดบท การแก้ตัว และการแสดงว่าสิ่งที่กำลังกล่าวถึงไม่มีความสำคัญ เป็นที่น่าสังเกตว่าการที่รูปปฏิเสธ *เปลว* มีเฉพาะหน้าที่เด่นในทางวัจนปฏิบัตินั้นเป็นเพราะผู้พูดเลือกใช้รูปปฏิเสธ *เปลว* เพื่อทำหน้าที่อื่น ๆ ที่เด่นกว่าความหมายแสดงการปฏิเสธซึ่งเป็นความหมายประจำคำในทางอรรถศาสตร์ ต่างจากรูปปฏิเสธ *ไม่* ที่มีทั้งหน้าที่ใหม่ในการสนทนาซึ่งเป็นหน้าที่เด่นในทางวัจนปฏิบัติ และหน้าที่เสริมที่แสดงความหมายเพิ่มเติมให้กับความหมายแสดงการปฏิเสธ เห็นได้จากการที่ผู้พูดเลือกใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* เพื่อทำหน้าที่เสริมในทางวัจนปฏิบัติโดยยังอ้างอิงกับความหมายเดิมที่แสดงการปฏิเสธ ได้แก่ หน้าที่ในการแก้ใจสิ่งที่กล่าว ซึ่งเป็นกรปฏิเสธข้อความที่กล่าวไปแล้วว่าไม่จริงหรือไม่ถูกต้อง; การยืนยันว่าจะไม่กระทำ ซึ่งเป็นการปฏิเสธย้ำว่าจะไม่กระทำสิ่ง

ที่กล่าว; และการไม่ยอมรับเหตุการณ์ ซึ่งเป็นการปฏิเสธที่จะทำความเข้าใจหรือยอมรับเรื่องที่เกิดขึ้น
 ดังที่ปรากฏในบทที่ 3 ข้างต้น ต่างจากรูปปฏิเสธ *เปล่า* ที่ผู้พูดเลือกใช้ให้ทำหน้าที่เด่นในบริบท
 การสนทนา ซึ่งแสดงความหมายอื่นที่เด่นกว่าการปฏิเสธทั้ง 3 หน้าที่ได้แก่ การปิดบังความจริง การ
 ตัดบท การแก้ตัว และการแสดงว่าสิ่งที่กำลังกล่าวไม่มีความสำคัญ ดังตาราง 5.3 ดังนี้

ตารางที่ 5.3 หน้าทีทางวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า*

หน้าที่ทางวัจนปฏิบัติ		
หน้าที่เด่น	<i>ไม่</i>	<i>เปล่า</i>
1. ปิดบังความจริง	✓	✓
2. ชิงผลัด	✓	
3. ตัดบท	✓	✓
4. ห้าม	✓	
5. แก้ตัว		✓
หน้าที่รอง	<i>ไม่</i>	<i>เปล่า</i>
1. แก้ไขสิ่งที่กล่าวไปแล้ว	✓	
2. ยืนยันว่าจะไม่ทำ	✓	
3. ไม่ยอมรับ	✓	
4. แสดงว่าสิ่งที่กำลังกล่าวถึงไม่สำคัญ		✓

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะสังเกตเห็นว่า รูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* สามารถทำหน้าที่เด่น
 ในทางวัจนปฏิบัติได้เหมือนกัน คือ การปกปิดความจริง และการตัดบท แต่ผู้วิจัยพบว่า รูปปฏิเสธทั้ง
 สองมีบริบทการใช้ที่ค่อนข้างแตกต่างกันในแง่ที่ *ไม่* จะใช้ในกรณีทั่วไป ในขณะที่ *เปล่า* จะใช้ในกรณีที่
 ผู้พูดมีเจตนาที่จะแสดงการหักล้างความคิด ความเชื่อ ความเข้าใจ หรือมูลบทของผู้ร่วมสนทนาใน
 ขณะที่มีการกล่าวถ้อยเท่านั้น ในที่นี้จะขอนำตัวอย่างที่ได้แสดงการวิเคราะห์ไปแล้วในบทที่ 4 มา
 ประกอบการอธิบายในที่นี้อีกครั้งหนึ่ง ดังนี้

- (26) “หัวปลีกับใบบัวบกที่ยาขวัญใช้มาเก็บ อยู่แถวไหน ทำไมเดินไกลจัง” รีบเดิน รีบเก็บ
 และรีบกลับ คงดีกว่าอยู่กับตฤณสองต่อสองเช่นนี้
 “อยู่แถวหลังบ้านย่า”
 “อ้าว...แล้วพาเดินมาตั้งไกลทำไม”

ก็ถ้าตถุณบอกไปอย่างใจคิด บั้วบุชาจะว่าอย่างไรบ้างนะ หล่อนจะหาว่าเขาบ้าหรือเปล่าหากบอกไปว่า ใจจริงแล้วเขาอยากพาหล่อนเดินเป็นวงกลมวนรอบสวนของย่าขวัญสักสิบหรือยี่สิบรอบด้วยซ้ำไป

“ถามทำไมไม่ตอบ ยี่มอะไร”

“เปล่าหรือก ไม่มีอะไร” แล้วก่อนที่จะถูกจับพิรุธได้ ชายหนุ่มก็รีบพูดต่อทันที “ที่พาเดินมาทางนี้จะพามาดูหลังบ้านคุณไฉละ เพื่อวันไหนรถติด อยากจะปีนกลับบ้านทางนี้ หรือขโมยบุกขึ้นบ้าน ไม่รู้จะกระโจนหนีทางไหน จะได้อีกทางหนึ่ไหน”

(ดวงตะวัน, 2554: 339)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นบทสนทนาระหว่างบั้วบุชากับตถุณหรือไม้ เหตุการณ์นี้เกิดขึ้นหลังจากที่ย่าขวัญซึ่งเป็นย่าของตถุณสั่งให้ตถุณพาบั้วบุชามาเก็บหัวปลีกับใบบัวบก แต่บั้วบุชาเห็นว่าเดินมานานแล้วก็ยังไม่เห็นทั้งหัวปลีและใบบัวบกเสียที เธอจึงถามตถุณว่า *หัวปลีกับใบบัวบกที่ย่าขวัญใช้มาเก็บอยู่แถวไหน ทำไมเดินไกลจัง* เขาฟังแล้วก็ตอบว่า *อยู่แถวหลังบ้านย่า* บั้วบุชาจึงถามเขาว่า *อ้าว...แล้วพาเดินมาตั้งไกลทำไม* ตถุณก็เอาแต่ยิ้มจนบั้วบุชาเริ่มสงสัยและถามต่อว่า *ถามทำไมไม่ตอบ ยี่มอะไร* คำถามที่บั้วบุชาถามนี้เป็นคำถามที่แสดงให้เห็นว่า บั้วบุชากำลังสงสัยว่า การที่เธอถามเขาไปครั้งแรกแล้วเห็นเขาเอาแต่ยิ้มโดยไม่ยอมตอบอะไรนั้น น่าจะเกิดจากสาเหตุบางประการ เธอจึงได้ถามเขาว่า *ยี่มอะไร* แต่เขาเลือกที่จะไม่ตอบตามความจริง และกล่าวว่า *เปล่าหรือก* เพื่อปิดบังความรู้สึกที่แท้จริงว่า ที่เขาพาเธอเดินอ้อมไปอ้อมมาจนไกลเป็นเพราะเขาอยากใช้เวลาอยู่กับเธอนาน ๆ จะสังเกตได้ว่า *เปล่า* ที่ตถุณใช้นี้มีหน้าที่เด่นในทางวัจนปฏิบัติแสดงการปิดบังความจริง และในขณะเดียวกัน ตถุณก็พยายามที่จะหักล้างมูลบทของบั้วบุชาที่ตั้งข้อสังเกตว่าการยิ้มของเขาต้องมีสาเหตุอย่างใดอย่างหนึ่ง ในกรณีที่ผู้พูดมีเจตนาที่จะปกปิดและหักล้างความคิดของผู้ร่วมสนทนาเช่นนี้ จะไม่สามารถนำรูปปฏิเสธ *ไม่* มาแทนที่รูปปฏิเสธ *เปล่า* ได้เลย

(27) นพ: ทำหน้าบึ้งแบบนี้สงสัยจะงอน.

นา: เปล่า.

นพ: เปล่าอะไร, ก็เห็นอยู่ว่าอยู่ดี ๆ ก็หน้างอ, ไม่พูดไม่จา.

นา: เปล่า, ไปอาบน้ำก่อนนะ.

(บทสนทนาที่ 28)

จากตัวอย่างข้างต้น รูปปฏิเสธ *เปล่า* ที่ปรากฏลำพังในผลัดการสนทนาของนาที่ใช้โต้ตอบ ถ้อยคำของนพที่กล่าวว่า *ทำหน้าที่แบบนี้สงสัยจะจน* นี้มีความหมายแสดงการหักล้างความคิดหรือ มุมลของนพ ส่วน *เปล่า* ที่ปรากฏในผลัดการสนทนาต่อมาของนาที่กล่าวว่า *เปล่า ไปอาบน้ำก่อนนะ* นี้มีหน้าที่เด่นในทางวัจนปฏิบัติแสดงการตัดบท เห็นได้จากการคำพูดที่นากล่าวต่อมาว่า *ไปอาบน้ำ ก่อนนะ* เพื่อยุติการสนทนา และไม่เปิดโอกาสให้พได้ถามเข้าซ้ำเธอต่อไปว่าเธองอนอย่างไรที่เขาคิดจริง หรือไม่ ในที่นี้จะสังเกตได้ว่าในขณะที่มีการตัดบทนั้น นาก็ได้แสดงความพยายามในการหักล้าง ความคิดของนพด้วย แต่ในเมื่อพมีท่าที่ไม่เชื่อและถามซ้ำ เธอจึงเลือกที่จะใช้รูปปฏิเสธ *เปล่า* ในการ ตัดบทและจบการสนทนาแต่เพียงเท่านั้นก่อนรีบเดินออกไปจากห้อง เป็นที่น่าสังเกตว่าในกรณีนี้ผู้พูด มีเจตนาที่จะแสดงการหักล้างทางความคิดหรือมุมลของผู้ร่วมสนทนาเช่นที่กล่าวมานี้ จะไม่สามารถ ใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* แทนที่รูปปฏิเสธ *เปล่า* ได้เลย

นอกจากนี้ ยังพบประเด็นที่น่าสนใจว่า ความแตกต่างในการใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* มีความสัมพันธ์กับประเด็นเรื่องสาระเก่าและสาระใหม่ (given and new information) ก่อนข้างมาก โนทัศน์เรื่องสาระเก่า (old information/ given information/ known information) และสาระใหม่ (new information/ unknown information) นี้เป็นสิ่งที่ได้รับความสนใจจากศาสตร์หลายแขนง เช่น ภาษาศาสตร์ วัจนปฏิบัติศาสตร์ ปริจเฉทวิเคราะห์ (discourse analysis) และภาษาศาสตร์จิตวิทยา (psycholinguistics) สาระเก่าและสาระใหม่เป็นสิ่งที่เกี่ยวข้องกับการคาดการณ์ของผู้พูดเกี่ยวกับ สถานะของข้อมูลที่อยู่ในส่วนของผู้ฟัง (listener-oriented) ว่าผู้ฟังทราบเรื่องที่ตนกำลังกล่าวถึงมา ก่อนหรือไม่ สาระเก่าหมายถึงข้อมูลที่ผู้พูดคาดว่าผู้ฟังทราบอยู่แล้ว หรือสามารถเข้าถึงข้อมูลนั้นได้ เมื่อมีการกล่าวถึงเรื่องนั้น ๆ ในขณะที่สาระใหม่หมายถึงข้อมูลที่ผู้พูดคาดว่าผู้ฟังน่าจะยังไม่ทราบมา ก่อน (Halliday, 2004: 93; Haviland & Clark, 1974; Tomlin, Forrest, Pu, & Kim, 2011: 44) ฮาวิลแลนด์และคลาร์กได้เสนอแนวคิดว่า การสื่อสารเป็นกระบวนการที่ทั้งผู้พูดและผู้ฟังต่างพยายามให้ ความร่วมมือกันในขณะที่มีการสื่อสาร โดยสาระใหม่เกิดจากการที่ผู้พูดมีวัตถุประสงค์ที่จะให้ข้อมูล ใหม่แก่ผู้ฟัง และผู้ฟังจะนำข้อมูลใหม่นี้ไปประสานรวมกับสาระเก่าที่อยู่ในความจำอยู่แล้ว สอดคล้อง กับผลการวิเคราะห์ที่พบว่า การใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* นี้มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับมโนทัศน์ เรื่องสาระเก่าและสาระใหม่

จากที่ได้กล่าวไว้แล้วในหัวข้อ 5.3.2 เรื่องขอบเขตการปฏิเสธว่า รูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* มี ขอบเขตการปฏิเสธในระดับประโยคและระดับถ้อยคำ ผู้วิจัยพบว่า รูปปฏิเสธ *ไม่* ที่มีขอบเขตในระดับ ประโยคและปรากฏในผลัดแรกของการสนทนา เช่น *วันนี้ผมไม่ไปทำงานนะ* จะแสดงการปฏิเสธสาระ

ใหม่ ในขณะที่รูปปฏิเสธที่มีขอบเขตการปฏิเสธในระดับถ้อยคำซึ่งมักปรากฏในผลัดที่เป็นการโต้ตอบ การสนทนานั้นมักเป็นการปฏิเสธสาระเก่าที่ปรากฏอยู่ในถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาในผลัดก่อนหน้า

การปฏิเสธในระดับประโยคของรูปปฏิเสธ *ไม่* ซึ่งมีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมคำหรือวลีที่ตามมานั้น สามารถพบได้ทั้งในบริบทที่เป็นการเขียนและบริบทที่เป็นการพูด ในบริบทที่เป็นการพูดนั้นจะสามารถพบรูปปฏิเสธ *ไม่* ในกระสวนที่ *ไม่* ปรากฏหน้ากริยาวลี หน้าคำกริยาช่วย หน้าวิเศษณ์ วลี และ *ไม่* ที่ปรากฏในหน่วยสร้างกริยาเรียง และสามารถพบได้ในทุกผลัดการสนทนา กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ ผู้พูดสามารถใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* ที่ปรากฏในกระสวนเหล่านี้ได้ตั้งแต่ผลัดการสนทนาแรก โดยอาจไม่ได้มีเจตนาที่จะโต้แย้งผู้ร่วมสนทนา ในกรณีเช่นนี้รูปปฏิเสธ *ไม่* แสดงการปฏิเสธสาระใหม่ ที่ผู้พูดต้องการแจ้งข้อมูลใหม่ให้ผู้ฟังทราบ ในขณะที่ *ไม่* ที่มีขอบเขตการปฏิเสธในระดับถ้อยคำนั้นจะแสดงการปฏิเสธถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาในผลัดก่อนหน้านั้น การใช้ *ไม่* ในประเภทหลังนี้เป็นการปฏิเสธสาระเก่าที่ปรากฏอยู่ในถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาในผลัดการสนทนาในผลัดก่อนหน้านั้น ดังตัวอย่าง

(28) พี่ปานเป็นหลานรักคุณป้าเรื่องมาตั้งแต่เกิด คุณป้าเรื่องไม่มีลูก เธอจึงรักลูกของน้องสาวคนนี้ราวกับลูกของตัวเอง

(คลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ)

แม้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้จะเน้นศึกษาคุณสมบัติทางวจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่* ที่ปรากฏลำพังหรืออาจมีคำลงท้ายตามมาเท่านั้น แต่เนื่องจากมีประเด็นเรื่องสาระเก่าและสาระใหม่เข้ามาเกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงได้นำตัวอย่างการปรากฏของรูปปฏิเสธ *ไม่* ในลักษณะนี้มาแสดงการเปรียบเทียบการปฏิเสธสาระใหม่และการปฏิเสธสาระเก่าให้เห็นชัดเจนยิ่งขึ้นในหัวข้อนี้ ตัวอย่าง (28) นี้เป็นตัวอย่างการใช้ *ไม่* หน้ากริยาวลี *มีลูก* ซึ่งมีขอบเขตการปฏิเสธในระดับประโยค ในที่นี้จะเห็นว่าผู้พูดใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* ในการปฏิเสธว่า *คุณป้าเรื่องไม่มีลูก* โดยมีได้มีเจตนาที่จะแย้งมูลบทหรือถ้อยคำของผู้ฟังแต่อย่างใดสังเกตได้จากการที่ผู้พูดยังคงพูดอยู่ในผลัดของตนอย่างต่อเนื่องด้วยเจตนาที่จะเล่าเรื่องราวของ “พี่ปาน” ซึ่งผู้พูดคาดว่าเป็นสาระใหม่ให้ผู้ฟังทราบ ต่างจากตัวอย่างต่อไปนี้ที่ผู้พูดใช้ *ไม่* ในการปฏิเสธสาระเก่า ดังนี้

(29) “คุณพสุ เป็นอะไรมั๊ยครับ”

“ไม่ครับ”

(ปิ่นเพชร, 2557: 142)

ตัวอย่างนี้แสดงการใช้ *ไม่ครับ* ของพสุในการตอบปฏิเสธความสงสัยที่ปรากฏอยู่ในถ้อยคำอันเป็นคำถามของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งจัดเป็นการปฏิเสธในระดับถ้อยคำ และในที่นี้ผู้พูดมีเจตนาที่จะปฏิเสธสาระเก่าที่กล่าวโดยผู้ร่วมสนทนาในผลัดก่อนหน้าว่าตนไม่ได้เป็นอะไรอย่างที่ผู้ฟังเป็นห่วง

- (30) นาราพยายามเดินให้เบา ฝ่าความมืดตรงไปยังครัว รินน้ำเย็นใส่แก้วก่อนเดินไปนั่งที่
 ระเบียงเล็ก ๆ นอกชาน ครู่เดียวประตูห้องตรงข้ามห้องหล่อนเปิดเบา ๆ ตามด้วย
 ฝีเท้าที่เบาราวแมงเดินมาหยุดยืนอยู่ข้างตัว
 “นอนไม่หลับหรือลูก” รามทักขึ้นเบา ๆ
 “คะ หนูนาทำเสียงดังปลุกพ่อหรือคะ” สัมเสียงของหล่อนเปี่ยมไปด้วยความเกรงใจ
 “เปล่า พ่อก็นอนไม่หลับเหมือนหนู”

(กึ่งฉัตร, 2543: 428 - 429)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงการใช้รูปปฏิเสธ *เปล่า* เพื่อการปฏิเสธในระดับถ้อยคำ เห็นได้จากการที่
 ราม ผู้เป็นพ่อใช้ *เปล่า* ในการปฏิเสธมูลบทของหนูนา หรือสาระเก่าที่ปรากฏอยู่ในถ้อยคำอันเป็น
 คำถามของหนูนา ผู้เป็นลูกสาวที่คิดว่าเธอทำเสียงดังจนทำให้พ่อตื่น

- (31) เม่น: นี่ เธอตดอีกแล้วใช่ไหม ทำไมไม่ลุกไปตดที่อื่น
 มด: ฉันเปล่าตดนะ เธอตดเองรีเปล่าละ
 เม่น: น่าเกลียดจริง ก็นั่งกันอยู่ 2 คน ฉันไม่ตดแล้วใครจะตด
 มด: (หัวเราะ)

(บทสนทนาที่ 20)

ตัวอย่าง (31) นี้ค่อนข้างแตกต่างจากตัวอย่าง (30) ตรงที่ *เปล่า* ในตัวอย่าง (30) มีขอบเขต
 การปฏิเสธในระดับถ้อยคำ แต่ *เปล่า* ในตัวอย่าง (31) มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมกริยาวลีที่
 ตามมาคือ ตด แต่ในทางวัจนปฏิบัติแล้ว พบว่าผู้พูดใช้ *ฉันเปล่าตดนะ* ในตัวอย่าง (31) เพื่อโต้ตอบ
 ถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาเช่นเดียวกับตัวอย่าง (30) โดย *เปล่า* ในตัวอย่าง (30) แสดงการปฏิเสธ
 คำถามของผู้ร่วมสนทนา ในขณะที่ *เปล่า* ในตัวอย่าง (31) แสดงการแก้ตัวให้พ้นข้อกล่าวหาของผู้ร่วม
 สนทนาในผลัดการสนทนาแรกที่เม่นกล่าวหาว่าตนเป็นคนผายลม ซึ่งจะเห็นได้ว่ารูปปฏิเสธ *เปล่า* ใน
 ตัวอย่าง (30) และ (31) นี้จัดเป็นการปฏิเสธสาระเก่าเหมือนกัน

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นจะเห็นว่ารูปปฏิเสธ *ไม่* ซึ่งมีขอบเขตการปฏิเสธทั้งในระดับประโยค
 และถ้อยคำ สามารถใช้ปฏิเสธได้ทั้งสาระใหม่และสาระเก่าตามลำดับ ในขณะที่รูปปฏิเสธ *เปล่า* ซึ่งมี
 ขอบเขตการปฏิเสธทั้งในระดับประโยคและระดับถ้อยคำนั้นใช้ในการปฏิเสธหรือโต้ตอบสาระเก่า
 เท่านั้น ดังตาราง 5.4

ตารางที่ 5.4 ผลการเปรียบเทียบคุณสมบัติทางวจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า*

คุณสมบัติทางวจนปฏิบัติ		<i>ไม่</i>	<i>เปล่า</i>
บริบทการสื่อสาร	การพูด	✓	✓
	การเขียน	✓	
การปรากฏใน ผลัดการสนทนา	ผลัดแรก	✓	
	ผลัดที่ 2 หรือผลัดต่อ ๆ ไป	✓	✓
การปฏิเสธ	สาระเก่า	✓	✓
	สาระใหม่	✓	

5.5 สรุปการเปรียบเทียบคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ในภาษาไทย

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น จะเห็นว่ารูปปฏิเสธ *ไม่* สามารถปรากฏได้ทั้งในบริบทที่เป็นการพูดและบริบทที่เป็นการเขียน ในขณะที่รูปปฏิเสธ *เปล่า* จะพบได้ในบริบทที่เป็นการพูดเท่านั้น และเป็นที่น่าสังเกตว่า *ไม่* สามารถปรากฏได้ทั้งในผลัดแรกและผลัดต่อ ๆ ไปของการสนทนา ส่วน *เปล่า* จะปรากฏได้เฉพาะในผลัดที่เป็นการโต้ตอบการสนทนาเท่านั้น กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ *เปล่า* ไม่สามารถปรากฏในผลัดแรกของการสนทนาได้

ในทางวากยสัมพันธ์ รูปปฏิเสธ *ไม่* สามารถปรากฏในกระบวนที่หลากหลายกว่ารูปปฏิเสธ *เปล่า* คือ ปรากฏลำพังหรือ ปรากฏหน้าคำลงท้าย ปรากฏหน้ากริยาวลี ปรากฏร่วมกับคำกริยาช่วย โดยสามารถปรากฏหน้า หลัง หรือระหว่างคำกริยาช่วย ปรากฏหน้าวิเศษณ์วลี และปรากฏภายในหน่วยสร้างกริยาเรียง ในขณะที่รูปปฏิเสธ *เปล่า* สามารถปรากฏลำพังหรือปรากฏหน้าคำลงท้าย และปรากฏหน้ากริยาวลีที่มีคำกริยาแสดงอาการ คำกริยาแสดงสภาพ และคำสัมพันธ์กริยา *เป็น* แต่มีข้อจำกัดในการปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงสภาพ กล่าวคือ *เปล่า* ไม่สามารถปรากฏหน้าคำกริยาคุณศัพท์ได้ แต่รูปปฏิเสธทั้งสองมีขอบเขตการปฏิเสธทั้งในระดับประโยคและระดับถ้อยคำ

ในทางอรรถศาสตร์นั้น หากดูผิวเผินแล้ว จะดูเหมือนรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* มีความหมายแสดงการปฏิเสธเหมือนกัน แต่หากพิจารณาในรายละเอียดแล้วพบว่า รูปปฏิเสธ *เปล่า* มีความหมายที่เฉพาะเจาะจงกว่ารูปปฏิเสธ *ไม่* กล่าวคือ รูปปฏิเสธ *เปล่า* มีความหมายแสดงการปฏิเสธในเชิงหักล้างความคิด ความเชื่อ ความเข้าใจ หรือมูลบทของผู้พูดว่าเรื่องราวไม่ได้เป็นไปอย่างกับผู้ร่วม

สนทนาคิดหรือเชื่อแม้แต่น้อย ในขณะที่รูปปฏิเสธ *ไม่* มีความหมายแสดงการปฏิเสธที่ใช้ในกรณีทั่ว ๆ ไปมากกว่า เห็นได้จากการที่ผู้พูดสามารถใช้ *ไม่* ได้ในกรณีต่อไปนี้ 1) ปฏิเสธคำถามหรือข้อสงสัย 2) ปฏิเสธคำสั่งและคำขอร้อง และ 3) ปฏิเสธคำชวน ในขณะที่รูปปฏิเสธ *เปล่า* ใช้ปฏิเสธได้ 2 กรณี คือ การปฏิเสธคำถามหรือข้อสงสัย และการปฏิเสธการบอกเล่าเท่านั้น

ส่วนในทางวัจนปฏิบัตินั้นพบว่ารูปปฏิเสธสามารถทำหน้าที่ได้ 2 ประเภท คือ หน้าที่เด่นในทางวัจนปฏิบัติ หรือหน้าที่ที่ผู้พูดเลือกใช้รูปปฏิเสธให้ทำหน้าที่อื่นที่นอกเหนือจากการปฏิเสธ และหน้าที่เสริมซึ่งเป็นการแสดงความหมายเสริมให้กับความหมายแสดงการปฏิเสธเดิม จากการวิเคราะห์ พบประเด็นที่น่าสนใจว่า รูปปฏิเสธ *ไม่* สามารถทำหน้าที่ได้ 2 ลักษณะ คือ 1) หน้าที่เด่นในทางวัจนปฏิบัติ ได้แก่ การปกปิดความจริง การชิงผลัด การตัดบท และการห้าม และ 2) หน้าที่เสริมในทางวัจนปฏิบัติ ได้แก่ การแก้ไขสิ่งที่กล่าวไปแล้ว การยืนยัน และการไม่ยอมรับ ในขณะที่รูปปฏิเสธ *เปล่า* มีเฉพาะหน้าที่เด่นในทางวัจนปฏิบัติ ได้แก่ การปกปิดความจริง การตัดบท การแก้ตัว และการแสดงว่าสิ่งที่กำลังกล่าวไม่มีความสำคัญ

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทสุดท้ายนี้เป็นบทสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาวิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ในภาษาไทยตามที่ได้กล่าวไว้ในบทที่ 3 บทที่ 4 และบทที่ 5 ดังต่อไปนี้

6.1 สรุปผลการวิจัย

ที่มาของงานวิจัยชิ้นนี้มาจากการพบว่า งานวิจัยเกี่ยวกับรูปปฏิเสธในอดีตที่ผ่านมาเน้นการศึกษาในทางวากยสัมพันธ์เป็นหลัก และส่วนใหญ่ให้คำอธิบายกว้าง ๆ เพียงว่า รูปปฏิเสธ *ไม่* เป็นคำปฏิเสธที่อยู่ในกลุ่มย่อยของกลุ่มคำวิเศษณ์ เมื่อปรากฏหน้าคำใดก็จะปฏิเสธคำนั้น เช่นเดียวกับรูปปฏิเสธ *เปล่า* ที่มักจะกล่าวเพียงว่าเป็นคำปฏิเสธ แต่ไม่มีรายละเอียดของบริบทการเกิด และการปรากฏร่วมกับหน่วยทางภาษาอื่น ๆ ส่วนการศึกษาในทางอรรถศาสตร์นั้นมักเป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นให้ความสำคัญกับ *ไม่* และ *เปล่า* ที่ปรากฏเป็นคำลงท้ายคำถาม เช่น *(ใช่)หรือไม่* และ *(ใช่)หรือเปล่า* มากกว่าที่จะศึกษาคุณสมบัติในทางอรรถศาสตร์ของรูปปฏิเสธทั้งสองในฐานะที่เป็นรูปปฏิเสธจริง ๆ ไม่ใช่เป็นเพียงคำลงท้ายคำถาม ทั้งยังไม่มีคำตอบที่แน่ชัดว่า รูปปฏิเสธทั้งสองมีขอบเขตการปฏิเสธในระดับใดบ้าง เหตุที่เป็นเช่นนี้นั้น สันนิษฐานว่าอาจจะเกิดมาจากมุมมองที่ยังคงมองและรับรู้อย่างคุ้นชินตลอดมาว่า รูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* มีความหมายแสดงการปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมาเหมือนกัน ส่วนการศึกษาหน้าที่ของรูปปฏิเสธในทางวัจนปฏิบัตินั้นก็ยังมีน้อย ทำให้ไม่ทราบคำตอบว่า รูปปฏิเสธที่ปรากฏอยู่ในบริบทการสื่อสารในชีวิตประจำวันนั้น แท้จริงแล้วสามารถทำหน้าที่ได้มากกว่าการแสดงการปฏิเสธอย่างตรงไปตรงมาตามรูปภาษาหรือไม่ ทั้งยังไม่มีการศึกษาว่ารูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* มีคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติเช่นไร และคุณสมบัติเหล่านั้นมีความเหมือนกันหรือแตกต่างกันหรือไม่ และอย่างไร

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยที่ศึกษาคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ในภาษาไทย การศึกษาคุณสมบัติในทางวากยสัมพันธ์นั้นเป็นการศึกษาการปรากฏร่วมของรูปปฏิเสธกับหน่วยทางภาษาอื่น ๆ ส่วนการศึกษาคุณสมบัติในทางอรรถศาสตร์เป็นการศึกษาความหมายของรูปปฏิเสธโดยไม่อ้างอิงบริบทแวดล้อม และศึกษาขอบเขตการปฏิเสธของรูปปฏิเสธว่า มีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมในระดับใด ในขณะที่การศึกษาคุณสมบัติทางวัจนปฏิบัติ นั้น เป็นการศึกษาหน้าที่หรือความหมายของรูปปฏิเสธในบริบทการสื่อสารโดยอาศัยบริบทแวดล้อมในการอนุมานหรือตีความร่วมด้วย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ประสงค์ในการวิเคราะห์คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ในภาษาไทย ซึ่งนำไปสู่การตั้งสมมติฐานการวิจัย 3 ข้อใหญ่ คือ 1) รูปปฏิเสธ *ไม่* สามารถปรากฏในบริบททางวากยสัมพันธ์ที่หลากหลายกว่ารูปปฏิเสธ *เปล่า* โดยมีรายละเอียด ดังนี้ ก) รูปปฏิเสธ *ไม่* สามารถปรากฏหน้าคำกริยาแสดงอาการ หน้าคำกริยาแสดงสภาพ หน้าคำกริยาช่วย ภายในหน่วยสร้างกริยาเรียง และปรากฏลำพังได้ ข) รูปปฏิเสธ *เปล่า* สามารถปรากฏหน้าคำกริยาแสดงอาการและสามารถปรากฏลำพังได้ 2) รูปปฏิเสธ *ไม่* ใช้ปฏิเสธในระดับประโยค ส่วนรูปปฏิเสธ *เปล่า* ใช้ปฏิเสธในระดับถ้อยคำเท่านั้น 3) รูปปฏิเสธ *ไม่* มีหน้าที่ทางวัจนปฏิบัติที่หลากหลายกว่ารูปปฏิเสธ *เปล่า* ดังนี้ ก) รูปปฏิเสธ *ไม่* ใช้เพื่อปิดบังความจริง ตัดบท เปลี่ยนหัวข้อในการสนทนา และชิงผลัด และ ข) รูปปฏิเสธ *เปล่า* ใช้เพื่อแก้ตัวและแก้ข้อกล่าวหา

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นข้อมูลรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ที่เก็บรวบรวมจากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติในพระบรมราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โดยภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นวนิยาย สื่อทางอินเทอร์เน็ต และบทสนทนาในชีวิตประจำวันของผู้วิจัย ทั้งนี้ผู้วิจัยจะไม่นำรูปปฏิเสธที่ปรากฏเป็นส่วนหนึ่งของคำลงท้ายคำถาม เช่น *(ใช่)หรือไม่* และ *(ใช่)หรือเปล่า* รวมทั้งรูปปฏิเสธที่เป็นส่วนหนึ่งของวลิตายตัว (fixed expression) เช่น *ไม่เป็นไร ไม่เพียงแต่ เปล่าประโยชน์ และ หรือก็เปล่า* มาวิเคราะห์ร่วมด้วย เมื่อได้ข้อมูลแล้วจึงเริ่มจัดกลุ่มรูปปฏิเสธตามบริบททางวากยสัมพันธ์ วิเคราะห์คุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ และวิเคราะห์หน้าที่ทางวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ ซึ่งได้ผลการวิเคราะห์โดยสรุป ดังต่อไปนี้

6.1.1 คุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์

การศึกษาคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ของรูปปฏิเสธทำให้เห็นว่ารูปปฏิเสธ *ไม่* มีบริบทการเกิดที่หลากหลายกว่ารูปปฏิเสธ *เปล่า* และมีบริบทการเกิดที่มากกว่าที่ได้ตั้งสมมติฐานไว้ กล่าวคือรูปปฏิเสธ *ไม่* มีบริบทการเกิด 5 ภาระส่วน คือ 1) ปรากฏลำพังหรืออาจมีคำลงท้ายตามมา 2) ปรากฏหน้ากริยาวลีหรือคำกริยา ทั้งที่เป็นคำกริยาแสดงอาการ คำกริยาแสดงสภาพ และคำสัมพันธ์กริยาเป็น 3) ปรากฏร่วมกับคำกริยาช่วย ทั้งในกรณีที่ปรากฏหน้าคำกริยาช่วย ปรากฏหลังคำกริยาช่วย และปรากฏระหว่างคำกริยาช่วยตั้งแต่ 2 คำขึ้นไป 4) ปรากฏหน้าวิเศษณ์วลี และ 5) ปรากฏภายในหน่วยสร้างกริยาเรียง ในขณะที่รูปปฏิเสธ *เปล่า* มีบริบทการเกิดใน 2 ภาระส่วนเท่านั้น คือ ปรากฏลำพังหรืออาจมีคำลงท้ายปรากฏร่วมด้วย และปรากฏหน้ากริยาวลีหรือคำกริยา ได้แก่ คำกริยาแสดงอาการ คำกริยาแสดงสภาพ และคำสัมพันธ์กริยา เป็น ซึ่งเป็นการค้นพบที่มากกว่าสมมติฐานที่ตั้งไว้ในตอนแรกว่า รูปปฏิเสธ *เปล่า* จะสามารถปรากฏได้ใน 2 ภาระส่วนเท่านั้น คือ ปรากฏลำพัง และสามารถปรากฏหน้าคำกริยาแสดงอาการได้ ดังตาราง 6.1

ตารางที่ 6.1 ผลการวิเคราะห์บริบททางวากยสัมพันธ์ของรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า*

ที่	บริบททางวากยสัมพันธ์		ไม่	เปล่า	
1	ปรากฏลำพังหรือมีคำลงท้าย		✓	✓	
2	ปรากฏร่วมกับกริยาวลี	คำกริยาแสดงอาการ	✓	✓	
		คำกริยาแสดงสภาพ	คำกริยาแสดงสภาพ	✓	✓
			คำกริยาคุณศัพท์	✓	
		คำสัมพันธกริยา เป็น	✓	✓	
3	ปรากฏร่วมกับคำกริยาช่วย	หน้าคำกริยาช่วย	✓		
		หลังคำกริยาช่วย	✓		
		ระหว่างคำกริยาช่วย	✓		
4	ปรากฏหน้าวิเศษณ์วลี		✓		
5	ปรากฏภายในหน่วยสร้างกริยาเรียง		✓		

จากการศึกษาคุณสมบัติทางอรรถศาสตร์ ซึ่งเป็นการศึกษาความหมายและขอบเขตการปฏิเสธของรูปปฏิเสธทั้งสอง พบว่ารูปปฏิเสธ *ไม่* มีความหมายแสดงการปฏิเสธที่สามารถใช้ได้ในกรณีทั่วไป ในขณะที่รูปปฏิเสธ *เปล่า* มีความหมายแสดงการปฏิเสธที่เป็นการหักล้างความคิด ความเชื่อ หรือมูลบทของผู้ร่วมสนทนา นอกจากนี้ยังมีข้อค้นพบที่เพิ่มเติมจากสมมติฐานที่ตั้งไว้ในบทที่ 1 ว่ารูปปฏิเสธ *ไม่* มีขอบเขตการปฏิเสธในระดับประโยค ส่วนรูปปฏิเสธ *เปล่า* มีขอบเขตการปฏิเสธในระดับถ้อยคำเท่านั้น แต่การวิเคราะห์ข้อมูลทำให้พบว่า รูปปฏิเสธทั้งสองรูปนี้มีขอบเขตการปฏิเสธทั้งในระดับประโยคและระดับถ้อยคำ กล่าวคือ ในกรณีที่รูปปฏิเสธปรากฏลำพัง หรืออาจมีคำลงท้ายตามมานั้น รูปปฏิเสธไม่ได้มีขอบเขตการปฏิเสธในระดับประโยค เนื่องจากผู้พูดใช้รูปปฏิเสธในการโต้ตอบถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนา ในขณะที่เมื่อรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ปรากฏหน้าหน่วยทางภาษาอื่น ๆ เช่น กริยาวลี จะมีขอบเขตการปฏิเสธครอบคลุมวลีที่ตามมา ซึ่งจัดเป็นการปฏิเสธในระดับประโยค ดังตาราง 6.2

ตารางที่ 6.2 ผลการวิเคราะห์บริบททางวากยสัมพันธ์และขอบเขตการปฏิเสธของรูปปฏิเสธ

รูปปฏิเสธ	บริบททางวากยสัมพันธ์	ขอบเขตการปฏิเสธ	
		ระดับประโยค	ระดับถ้อยคำ
ไม่	ปรากฏลำพังหรือมีคำลงท้าย		✓
	ปรากฏหน้ากริยาวลี	✓	
	ปรากฏร่วมกับกริยาช่วย	✓	
	ปรากฏหน้าวิเศษณ์วลี	✓	
	ปรากฏภายในหน่วยสร้างกริยาเรียง	✓	
เปล่า	ปรากฏลำพังหรือมีคำลงท้าย		✓
	ปรากฏหน้ากริยาวลี	✓	

นอกจากนี้ ผู้วิจัยพบว่ารูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* มีความเหมือนกันในแง่ที่สามารถใช้ได้ตอบ ผลัดการสนทนาที่เป็นคำถาม ทั้งที่เป็นคำถามปลายปิด คำถามปลายเปิด และคำถามลูกผสม ตลอดจนใช้ได้ตอบผลัดการสนทนาที่เป็นการบอกเล่าได้เหมือนกัน แต่พบประเด็นที่น่าสนใจว่า ผู้พูดจะใช้ *เปล่า* ในการโต้ตอบได้ก็ต่อเมื่อมีมูลบทหรือสาระเก่ามาก่อนเท่านั้น ต่างจาก *ไม่* ซึ่งสามารถใช้ในการโต้ตอบการสนทนาได้หลากหลายกว่ารูปปฏิเสธ *เปล่า* กล่าวคือ รูปปฏิเสธ *ไม่* สามารถใช้โต้ตอบผลัดการสนทนาทั้งที่เป็นคำถามหรือข้อสงสัย การบอกเล่า คำสั่ง คำขอร้อง และคำชวน ในขณะที่รูปปฏิเสธ *เปล่า* ใช้ในการโต้ตอบผลัดการสนทนาที่เป็นคำถามหรือข้อสงสัย และการบอกเล่าเท่านั้น แต่ไม่สามารถใช้ในการโต้ตอบคำสั่ง คำขอร้อง และคำชวนได้ ดังตาราง 6.3

ตารางที่ 6.3 ผลการวิเคราะห์การโต้ตอบผลัดการสนทนาของรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า*

ที่	การโต้ตอบผลัดการสนทนา	ไม่	เปล่า
1	คำถามหรือข้อสงสัย	✓	✓
2	การบอกเล่า	✓	✓
3	คำสั่ง	✓	
4	คำขอร้อง	✓	
5	คำชวน	✓	

6.1.2 คุณสมบัติทางวจนปฏิบัติ

ผลจากการศึกษาคุณสมบัติในทางวจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธชี้ให้เห็นว่า รูปปฏิเสธทั้งสองรูปสามารถทำหน้าที่ในทางวจนปฏิบัติได้มากกว่าที่ได้ตั้งสมมติฐานไว้ ทั้งยังพบว่ารูปปฏิเสธ *ไม่* มีหน้าที่ในทางวจนปฏิบัติที่หลากหลายกว่ารูปปฏิเสธ *เปล่า* กล่าวคือ รูปปฏิเสธ *ไม่* สามารถทำหน้าที่ได้ทั้งหน้าที่เด่นในทางวจนปฏิบัติ และหน้าที่เสริมในทางวจนปฏิบัติ หน้าที่เด่นของรูปปฏิเสธ *ไม่* ได้แก่ การปิดบังความจริง การชิงผลัด การตัดบท และการห้าม ส่วนหน้าที่เสริมที่เป็นความหมายเพิ่มเติมให้กับความหมายเดิมในทางอรรถศาสตร์นั้น ได้แก่ การเป็นดัชนีวจนปฏิบัติแสดงการแก้ไขสิ่งที่กล่าวไปแล้ว การยืนยัน และการแสดงการไม่ยอมรับ ในขณะที่รูปปฏิเสธ *เปล่า* มีเฉพาะหน้าที่เด่นในทางวจนปฏิบัติ ได้แก่ การปิดบังความจริง การตัดบท การแก้ตัว และการแสดงว่าสิ่งที่กำลังกล่าวถึงไม่มีความสำคัญ ผลการวิเคราะห์นี้ทำให้เห็นว่า หน้าที่แสดงการห้าม การแก้ไขสิ่งที่กล่าวไปแล้ว การยืนยัน และการแสดงการไม่ยอมรับของรูปปฏิเสธ *ไม่* รวมทั้งหน้าที่แสดงการปิดบังความจริง การตัดบท และการแสดงว่าสิ่งที่กำลังกล่าวถึงไม่มีความสำคัญของรูปปฏิเสธ *เปล่า* เป็นข้อค้นพบที่ไม่ได้อยู่ในสมมติฐานงานวิจัย ดังปรากฏในตาราง 6.4

ตารางที่ 6.4 ผลการเปรียบเทียบคุณสมบัติทางวจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า*

หน้าที่ทางวจนปฏิบัติ		<i>ไม่</i>	<i>เปล่า</i>
หน้าที่เด่น	การปิดบังความจริง	✓	✓
	การชิงผลัด	✓	
	การตัดบท	✓	✓
	การห้าม	✓	
	การแก้ตัว		✓
หน้าที่เสริม	การแก้ไขสิ่งที่กล่าว	✓	
	การยืนยัน	✓	
	การไม่ยอมรับ	✓	
	แสดงว่าสิ่งที่กำลังกล่าวถึงไม่มีความสำคัญ		✓

นอกจากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ยังพบว่ารูปปฏิเสธทั้งสองรูปมีความแตกต่างกันในเรื่องการปฏิเสธสาระเก่า (old information) และการปฏิเสธสาระใหม่ (new information) กล่าวคือ รูปปฏิเสธ *ไม่* สามารถใช้ปฏิเสธหรือโต้ตอบได้ทั้งสาระเก่าและสาระใหม่ ในขณะที่รูปปฏิเสธ *เปล่า* จะใช้โต้ตอบเฉพาะสาระเก่าเท่านั้นโดยรายละเอียดมีดังนี้ รูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ที่ปรากฏลำพังหรืออาจปรากฏร่วมกับคำลงท้ายจะปรากฏในผลัดที่สองหรือผลัดที่เป็นการโต้ตอบการสนทนา เพื่อแสดงการโต้ตอบ

สาระเก่าที่ปรากฏอยู่ในถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาที่ได้กล่าวถ้อยในผลัดก่อนหน้า ในขณะที่รูปปฏิเสธ *ไม่* ที่ปรากฏหน้าคำหรือวลีมักจะแสดงการโต้ตอบสาระใหม่ และไม่จำเป็นต้องปรากฏในผลัดที่สอง หรือผลัดที่เป็นการโต้ตอบการสนทนา เนื่องจากผู้พูดมีเจตนาที่จะให้ข้อมูลอันเป็นสาระใหม่โดยไม่ได้ต้องการแสดงการโต้แย้งถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนา ต่างจากรูปปฏิเสธ *เปล่า* ที่แม้จะมีบริบทการเกิดหน้าคำหรือกริยาลิได้เช่นเดียวกับ *ไม่* แต่กลับพบว่า *เปล่า* ในกระบวนนี้จะปรากฏในผลัดที่สองของการสนทนาเท่านั้น เนื่องจากผู้พูดใช้ *เปล่า* เพื่อโต้ตอบการสนทนาหรือเพื่อแสดงการปฏิเสธสาระเก่าที่ปรากฏอยู่ในถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาในผลัดก่อนหน้า

6.2 อภิปรายผล

จากเดิมที่อาจมีมุมมองว่ารูปปฏิเสธทั้งสองรูปมีความหมายที่ไม่แตกต่างกัน สามารถใช้ปฏิเสธได้เหมือนกันจนแม้แต่ผู้พูดที่เป็นเจ้าของภาษาเองก็อาจไม่ทันสังเกต ไม่สามารถแจกแจงเหตุผล หรืออธิบายออกมาเป็นลายลักษณ์อักษรได้ว่า รูปปฏิเสธทั้งสองรูปนี้มีความแตกต่างกันอย่างไรในบริบทการสื่อสาร งานวิจัยนี้ได้ทำให้เห็นว่ารูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ที่พบได้บ่อยและเป็นที่คุ้นชินในภาษาไทยนี้มีทั้งคุณสมบัติที่เหมือนกันและแตกต่างกันอย่างไร

หากจะกล่าวถึงคุณสมบัติที่มีความคล้ายคลึงกันนั้น จะพบว่ารูปปฏิเสธ *เปล่า* สามารถปรากฏลำพัง หรืออาจปรากฏหน้าคำลงท้ายในผลัดที่เป็นการโต้ตอบการสนทนา และมีขอบเขตการปฏิเสธในระดับถ้อยคำเหมือนกับรูปปฏิเสธ *ไม่* เห็นได้จากการที่ผู้พูดใช้รูปปฏิเสธทั้งสองในกระบวนดังกล่าวในการโต้ตอบสาระเก่าซึ่งปรากฏอยู่ในถ้อยคำของผู้ร่วมสนทนาในผลัดก่อนหน้านั้น แต่ในกรณีที่รูปปฏิเสธ *ไม่* ปรากฏหน้ารูปภาษาอื่น เช่น คำหรือวลี รูปปฏิเสธ *ไม่* จะแสดงการปฏิเสธหรือโต้ตอบและนำเสนอสาระใหม่ ต่างจากรูปปฏิเสธ *เปล่า* ที่แม้จะปรากฏในบริบททางวากยสัมพันธ์เหมือนกัน แต่กลับแสดงการปฏิเสธหรือโต้ตอบสาระเก่าเท่านั้น สอดคล้องและสัมพันธ์กับข้อค้นพบที่ว่ารูปปฏิเสธ *เปล่า* มีความหมายในทางอรรถศาสตร์แสดงการปฏิเสธในเชิงหักล้างความคิด ความเชื่อ และมูลบทของผู้ร่วมสนทนา ซึ่งการหักล้างความคิด ความเชื่อ และมูลบทนี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการกล่าวถ้อยหรือการแสดงมูลบทของผู้ร่วมสนทนานำมาก่อนในผลัดการสนทนาหน้านั้น

ส่วนในประเด็นที่เกี่ยวกับความหมายในทางอรรถศาสตร์นั้น จะเห็นว่า *ไม่* ถูกจัดให้เป็นคำปฏิเสธที่อยู่ในกลุ่มคำวิเศษณ์ มีความหมายแสดงการปฏิเสธเพียงความหมายเดียว ในขณะที่ *เปล่า* เป็นคำที่มีความหมายหลายความหมายตามที่พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ระบุว่า *เปล่า* เป็นคำวิเศษณ์ มีความหมายว่า ‘ไม่มีอะไรนอกจากตัวของมันเองที่อ้างถึง’ หรือ ‘ว่าง ๆ’ เช่น *กล่องเปล่า* เป็นคำปฏิเสธ แปลว่า ‘ไม่มี ไม่เป็นอย่างนั้น’ และ ‘ไม่มีข้อผูกพัน’ เช่น *ให้เปล่า ได้เปล่า* และ *เปล่า* เป็นคำกริยา มีความหมายว่า ‘อ้างว้าง ว้าเหว่’ เช่น *เปลวอก เปลวใจ* โดยผู้วิจัยพบข้อนำ

สังเกตเกี่ยวกับความหมายดั้งเดิมของ *เปล่า* ที่อาจจะพอสันนิษฐานได้ว่า น่าจะมาจากความหมายว่า ‘ว่าง’ หรือ ‘empty’ สอดคล้องกับที่อิวาซากิและอิงคาอิริมย์ (2005) ได้กล่าวว่า รูปปฏิเสธ *เปล่า* มีที่มาจากคำที่มีความหมายว่า ‘ว่างเปล่า’ (blank) เป็นที่น่าสังเกตว่าเมื่อมีการนำ *เปล่า* ที่เป็นคำเนื้อหา (content word) มาใช้เป็นคำปฏิเสธแล้วยังคงมีความหมายที่คล้ายคลึงกับความหมายเดิมว่า ‘ไม่มี ไม่เป็นอย่างนั้น’ ประกอบกับผลการวิเคราะห์ที่พบว่า *เปล่า* แสดงความหมายปฏิเสธในเชิงหักล้างมูลบทของผู้ร่วมสนทนาว่าเรื่องราวมิได้เป็นเช่นนั้น อุปมาคล้ายกับการปฏิเสธว่าภาษะนั้นนั้นว่างเปล่า ในที่นี้จะขออธิบายให้เห็นภาพว่า เมื่อผู้ร่วมสนทนาแสดงมูลบทอย่างใดอย่างหนึ่งออกมาก็เปรียบเสมือนการคิดหรือเชื่อว่าภาษะนั้นหนึ่ง ๆ มีของบางสิ่งบรรจุอยู่ เมื่อมีการปฏิเสธมูลบทก็เปรียบเสมือนการปฏิเสธแบบหักล้างความคิดว่า แท้จริงแล้วภาษะนั้นนั้นว่างเปล่า ไม่มีสิ่งใดบรรจุอยู่ภายในภาษาตามที่ผู้ร่วมสนทนาคิดหรือเชื่อเลย นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบประเด็นที่น่าสังเกตซึ่งอาจจะนำมาสนับสนุนสมมติฐานข้อนี้ได้อีกประการหนึ่ง คือ การพบว่าในภาษาไทยถิ่นใต้ เช่น ภาษาไทยถิ่นนครศรีธรรมราชซึ่งเป็นภาษาถิ่นของผู้วิจัยนั้นจะใช้เฉพาะรูปปฏิเสธ *ไม่* ในการปฏิเสธ แต่จะใช้ *เปล่า* เพื่อสื่อความหมายว่า ‘ว่าง’ หรือ ‘ไม่มีสิ่งใดนอกจากตัวมันเอง’

นอกจากข้อค้นพบดังกล่าวแล้ว ยังพบว่ารูปปฏิเสธ *เปล่า* มีข้อจำกัดในแง่การใช้ได้ต่อผลัดการสนทนาที่ไม่หลากหลายเท่ารูปปฏิเสธ *ไม่* กล่าวคือ รูปปฏิเสธ *ไม่* สามารถใช้ในการโต้ตอบผลัดการสนทนาทั้งที่เป็นคำถาม การบอกเล่า คำสั่ง คำขอร้อง และคำชวนได้ ในขณะที่ *เปล่า* ใช้ได้ตอบได้เฉพาะผลัดการสนทนาที่เป็นคำถามและการบอกเล่า ซึ่งผู้ร่วมสนทนามีมูลบทบางประการมาก่อนแล้วเท่านั้น ทำให้ได้คำตอบว่า รูปปฏิเสธ *ไม่* เป็นรูปปฏิเสธพื้นฐานในภาษาไทยที่สามารถใช้ในการโต้ตอบได้ในหลายกรณี ในขณะที่รูปปฏิเสธ *เปล่า* จะใช้ในการโต้ตอบในบริบทที่จำกัดกว่าดังกล่าวข้างต้น

ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคำถามปลายปิดหรือที่เรียกว่าคำถามแบบตอบรับ-ปฏิเสธนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจว่า การใช้คำลงท้ายคำถามดูจะมีส่วนสัมพันธ์กับการเลือกใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ในการตอบปฏิเสธ คำลงท้ายคำถาม 4 ประเภท ได้แก่ *หรือ หรือเปล่า ใช่ไหม* และ *ไหม* ตามที่ปรากฏในงานวิจัยของปราณี กุลละวณิชย์ (2523) และประไพพรรณ พิงฉิม (2541) ล้วนแสดงมูลบทเกี่ยวกับสถานะของข้อมูล การคาดการณ์ และความมั่นใจของผู้ถาม กล่าวคือ 1) *หรือ* แสดงให้ทราบว่าผู้ถามทราบข้อเท็จจริงมาก่อนแล้ว แต่ยังรู้สึกแปลกใจในข้อมูลดังกล่าว 2) *หรือเปล่า* แสดงว่าผู้ถามทราบข้อเท็จจริงที่อาจจะไม่ได้มาจากผู้ร่วมสนทนา และยังไม่เชื่อในเรื่องดังกล่าว 3) *ใช่ไหม* แสดงว่าผู้ถามแน่ใจในข้อเท็จจริงแล้ว และ 4) *ไหม* แสดงว่าผู้พูดไม่ทราบข้อเท็จจริงมาก่อน จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าในคำถามที่มีคำลงท้ายคำถาม เช่น *หรือเปล่า* ผู้ตอบมีแนวโน้มจะตอบปฏิเสธว่า *เปล่า* ในขณะที่คำถามที่มีคำลงท้ายคำถาม *ไหม* ผู้ตอบมีแนวโน้มที่จะตอบว่า *ไม่* ดังตัวอย่าง

(1) พล: ไปวิ่งด้วยกันไหม?

มน: ไม่ละ, ชี้เกียจ.

(บทสนทนาที่ 6)

จากตัวอย่าง พลชักชวนมนไปวิ่งด้วยกัน การใช้ *ไหม* ลงท้ายคำถามแสดงให้เห็นว่าพลไม่แน่ใจว่ามนจะตอบรับคำชวนของเขาหรือไม่ และการถามเพื่อชักชวนนี้เป็นการถามที่ไม่แสดงการคาดคั้นหรือรุกเร้า การตอบปฏิเสธในที่นี้จึงไม่จำเป็นต้องใช้ *เปล่า* ซึ่งแสดงการปฏิเสธมุขในบริบทนี้มันจึงเลือกใช้ *ไม่* ในการปฏิเสธ ไม่ใช่ *เปล่า*

(2) “แล้วนี่แกเป็นอะไร ยืนแข็งเป็นหุ่นขี้ผึ้งในมาตามทูลโซ่เลย คิดว่าตัวเองเป็นแพนเค้กหรือไงวะ เมื่อกี้เทเลอร์มาก็ไม่รู้จ๊กทำคะแนนสักหน่อย ให้เขาเห็นเราอยู่ในสายตาบ้างสิ”

“คนไม่ใช่...ยังงี้ก็คงไม่ใช่ พยายามไปก็เท่านั้น”

“โอ้โห...ดราม่า พุดจาอย่างกับคนอกหัก...ไปถูกใครหักอกมาปะเนี่ย เออ นี่ตาแกบวม ๆ นะ ร้องไห้มาแหวงเลย รุนพี่ไอคอนทำอะไรแกรีเปล่าเนี่ย ดูซิม ๆ แปลก ๆ”

“เปล่า ๆ ไม่มีอะไร พอดีเมื่อคืนดูคลับฟรายเดย์ในยูทูปแล้วอินกันไปหน่อย ช่างมันเถอะ! ไปเข้าแถวกันดีกว่าแก จะแปดโมงแล้ว”

“เออ ๆ ...มีอะไรไม่สบายใจก็บอกฉันได้นะ ฉันเพื่อนแคะนะเว้ย”

“จ้า...ฉันไม่เป็นไรจริง ๆ ขอขอบคุณนะวิกี้”

(แสดมภ์เบอร์รี่, 2537: 318)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นบทสนทนายาระหว่างเพื่อนนักเรียน 2 คนคือวิกี้และมารี วิกี้ต่อว่ามารีที่ไม่ยอมคุยกับเทเลอร์ เพื่อนนักเรียนที่เธอแอบชอบ แต่มารีตอบว่า *คนไม่ใช่...ยังงี้ก็คงไม่ใช่ พยายามไปก็เท่านั้น* ทำให้วิกี้สงสัยว่ามารีอาจจะกำลังอกหัก จึงถามมารีว่า *รุนพี่ไอคอนทำอะไรแกรีเปล่าเนี่ย ดูซิม ๆ แปลก ๆ* การถามว่า *รีเปล่า* (รูปแปรของ *หรือเปล่า*) แสดงว่าผู้พูดพอจะเดาออกว่าเพื่อนกำลังอกหัก แต่อยากเปิดโอกาสให้มารีได้ตอบคำถามด้วยตัวเอง เมื่อมารีฟังแล้วก็ตีความได้ว่าเพื่อนคาดว่า รุนพี่เป็นคนทำให้เธอเสียใจ แต่เธอไม่ต้องการบอกความจริง จึงเลือกที่จะปฏิเสธมุขของวิกี้ด้วยการกล่าวว่ *เปล่า ๆ* ตามด้วยการย้าว่า *ไม่มีอะไร* และโกหกกว่าที่ตาบวมเพราะดูรายการคลับฟรายเดย์ในคืนที่ผ่านมา

ตัวอย่าง (1) – (2) ข้างต้นแสดงการใช้คำลงท้ายคำถาม เช่น *ไหม* และ *หรือเปล่า* ซึ่งผู้ตอบได้เลือกใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ในการตอบซึ่งตรงกับคำลงท้ายคำถาม ต่างจากตัวอย่างต่อไปนี้ที่ผู้ตอบเลือกใช้รูปปฏิเสธที่ไม่ตรงกับคำลงท้ายคำถาม เนื่องจากเมื่อได้ฟังคำถามแล้ว ผู้ตอบได้อนุมาน

หรือตีความมูลบทแล้วจึงเลือกใช้รูปปฏิเสธตามเจตนาที่ต้องการสื่อ ซึ่งอาจไม่ตรงกับคำลงท้ายคำถาม เช่น ใช้ *ไม่* ในการปฏิเสธทั่วไป และใช้ *เปล่า* ในกรณีที่ต้องการปฏิเสธมูลบทของผู้ร่วมสนทนา ดังตัวอย่าง

(3) มิน: มินจะไปออสเตรเลีย, พี่นพจะฝากซื้ออะไรหรือเปล่าคะ?

นพ: ไม่ละ, ขอขอบคุณนะ.

(บทสนทนาที่ 9)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นการสนทนาซึ่งมีคำถามพเรื่องฝากซื้อของจากต่างประเทศ การที่มินเกริ่นก่อนการถามว่า *มินจะไปออสเตรเลีย* ประกอบกับการใช้คำลงท้ายคำถามว่า *หรือเปล่า* นี้แสดงให้เห็นว่ามินคิดว่าพน่าจะยังไม่ทราบเรื่องที่เราที่กำลังจะเดินทางไปออสเตรเลีย และในขณะเดียวกันเธอก็ไม่ทราบว่าพจะฝากเธอซื้อของจากออสเตรเลียหรือไม่ จึงมาถามพเพื่อความแน่ใจ การใช้ *หรือเปล่า* นี้ น่าจะเป็นเหตุให้พตอบว่า *เปล่า* ได้ แต่ปรากฏว่าพตีความว่าการถามของมินคือการแสดงความมีน้ำใจและการชวน พจึงเลือกใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* ในปฏิเสธการเชิญชวนและความมีน้ำใจของมิน

ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจว่า การตอบปฏิเสธว่า *ไม่* หรือ *เปล่า* ไม่ได้ขึ้นอยู่กับคำลงท้ายคำถามแต่เพียงประการเดียว แต่ขึ้นอยู่กับการตีความมูลบทของผู้ตอบหลังจากได้ฟังคำถาม ส่วนหนึ่งมาจากการใช้คำลงท้ายคำถาม และอีกส่วนหนึ่งมาจากบริบทแวดล้อมอื่น ๆ เช่น สถานการณ์การสื่อสาร ทำให้ผู้ตอบตีความมูลบท เช่น ความคิด ความเชื่อ หรือการคาดการณ์บางอย่างของผู้ถามว่าผู้ถามตั้งใจจะถามแบบคาดคั้น ถามเพราะมั่นใจในข้อมูลอยู่แล้ว หรือถามเพราะยังไม่ทราบเรื่องราวมาก่อน เมื่อผู้ตอบตีความได้แล้วจึงเลือกใช้รูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ตามเจตนาในการสื่อสาร ดังตัวอย่าง

(4) เดฟ: จะว่าไปแล้ว (.) วันนี้เห็นนางแบบใหม่อยู่คนหนึ่งครับ, คนที่เดินชุด finale,
เค้าคือ:?

ซี: อ้อ, เคา่นะเหรอคะ?

เดฟ: เคา?

ซี: สเป็คคุณล่ะสิ?

เดฟ: สวยนะ, ดูดีมาก ๆ เลยครับ, (ยิ้ม) นี่คุณ jealous หรือครับ?

ซี: (ส่ายหน้า) ไม่.

(สื่อทางอินเทอร์เน็ตเรื่องที่ 7: บรรทัดที่ 7 - 12)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นบทสนทนาระหว่างชายหนุ่มชื่อ “เคฟ” และหญิงสาวนักออกแบบเสื้อผ้าชื่อ “ซี” ซึ่งกำลังแอบชอบ “เคฟ” หนึ่งในนางแบบของเธอ เหตุการณ์เกิดขึ้นหลังจากงานแสดงแบบเสื้อผ้าที่ชื่อออกแบบสิ้นสุดลง เคฟเดินมาคุยกับซีและถามถึงเคฟ เมื่อซีย้อนถามเขาว่า *สเป็คคุณล่ะสิ?* เคฟก็ตอบว่า *สวยนะ, ดูดีมาก ๆ เลยครับ* พร้อมกับการจ้องหน้าซีและถามเชิงล้อเล่นว่า *นี่คุณ jealous เหมอครับ?* เพราะเขารู้สึกได้ว่าเธอไม่ค่อยพอใจเมื่อเขาถามถึงเคฟ การใช้คำลงท้าย *เหมอ* ซึ่งเป็นรูปแปรของ *หรือ* นี้แสดงให้เห็นว่าเคฟรู้สึกแปลกใจว่าอาการของซีที่เขาเห็นนั้นเป็นเพราะซีกำลังหึงที่เขาส่งความสนใจเคฟหรือไม่ เนื่องจากปกติแล้วเขาไม่เคยเห็นซีสนใจในตัวเขาเลย เป็นที่น่าสงสัยที่ซีไม่ได้ใช้ *เปล่า* ในการแก้ตัวหรือปฏิเสธมุลบทของเคฟเพราะความจริงแล้วเธอไม่ชอบผู้ชาย การเลือกใช้ *ไม่* ในการตอบปฏิเสธว่าเธอไม่ได้หึงเขาจึงเป็นไปตามความรู้สึกที่แท้จริงของเธอ เพียงแต่เคฟไม่ทราบว่าอาการทางสีหน้าที่เธอแสดงออกนั้นเป็นเพราะเธอไม่พอใจที่เคฟดูจะสนใจในตัวเคฟมากเช่นเดียวกับเธอ ต่างจากตัวอย่าง (5) ที่มีการใช้คำลงท้ายคำถาม *เหมอ* แต่ผู้ตอบเลือกใช้ *เปล่า* ในการตอบ ดังตัวอย่าง

(5) “แล้วตกลงจะบอกฉันได้หรือยังว่า เด็กนั้นที่แกพิมพ์มาถึงเป็นใคร”

“ไม่มีอะไรครับ”

“ฉันไม่ได้ถามว่ามีอะไรหรือเปล่า ฉันถามว่าเป็นใคร”

“ก็ไม่ใช่ใครนี่ครับ”

“หนูแสนหวานเหมอ”

“เปล่า...”

“หี! หนูแสนหวานจริง ๆ สិនะ” คุณพ่อยิ้มเจ้าเล่ห์เหมือนเดาความคิดผมได้ทะลุปรุโปร่ง ผมไม่ชอบรอยยิ้มแบบนี้ของท่านสุด ๆ เลยนะ ทำไมต้องทำเหมือนรู้ทันผมไปทุกเรื่องด้วย

“บอกว่าไม่ใช่ใครครับคุณพ่อ!”

“ฮะ ๆ ๆ ฉันเป็นพ่อแคะไอ้อาร์”

ท่านหัวเราะชอบใจใหญ่ที่เห็นผมปฏิเสธจนลนลาน ผมจึงได้แต่ถอนหายใจอย่างเถียงไม่ออกในขณะที่ท่านมองผมด้วยความแปลกใจ เพราะที่ผ่านมามผมไม่เคยเป็นอย่างนี้มาก่อน

(ฮิเดโก_ซันโซ, 2537:130)

ตัวอย่างข้างต้นเป็นบทสนทนาระหว่างชายหนุ่มชื่อ “อาร์” และพ่อของเขา พ่อถามว่าคนที่อาร์เพื่อเรียกชื่อออกมาคือใคร แต่เขาไม่ยอมบอก เมื่อพ่อลองหยั่งเชิงถามว่า *หนูแสนหวานเหมอ* (รูป

แปรของคำลงท้ายคำถาม หรือ) เขาก็รีบแก้ตัวว่า *เปลว* ทั้งนี้ การที่พ่อใช้ *เธอ* ในการถามแสดงว่า พ่อพอจะเดาเรื่องออกและพอจะทราบเรื่องราวต่าง ๆ มาแล้ว เพียงแต่แปลกใจกับการที่ลูกชายผู้ซึ่งไม่เคยจริงจังกับใครกลับมาชอบผู้หญิงเรียบ ๆ ที่ชื่อ “แสนหวาน” ได้ การถามแบบเฉพาะเจาะจงชื่อและการใช้ *เธอ* ของพ่อทำให้อาร์อโนมานได้ว่าพ่อน่าจะรู้ทันเขาแล้ว และด้วยเจตนาที่จะแก้ตัวว่าเรื่องราวไม่ได้เป็นอย่างที่พ่อคิด เขาจึงเลือกใช้รูปปฏิเสธ *เปลว* ในการโต้ตอบคำถาม ซึ่งยิ่งทำให้พ่อของเขาารู้ได้ทันทีว่าการที่อาร์ใช้ *เปลว* ในการปฏิเสธมูลบทของพ่อนั้นแสดงว่า อาร์เริ่มมีใจให้แสนหวานแล้วจริง ๆ

ประเด็นต่อไปที่น่าสนใจคือ ข้อค้นพบที่ว่า รูปปฏิเสธ *เปลว* สามารถปรากฏหน้ากริยาวลีหรือคำกริยา ทั้งที่เป็นคำกริยาแสดงอาการ คำกริยาแสดงสภาพ และคำสัมพันธกริยา เป็น ได้เช่นเดียวกับรูปปฏิเสธ *ไม่* นั้นเป็นสิ่งที่ไม่ได้อยู่ในสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า *เปลว* สามารถปรากฏหน้าคำกริยาแสดงอาการ และสามารถปรากฏลำพังเท่านั้น ข้อค้นพบที่ยิ่งไปกว่านี้คือผลการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นว่า การปรากฏของรูปปฏิเสธ *เปลว* ในบริบททางวากยสัมพันธ์ดังกล่าวยังคงมีความแตกต่างจากรูปปฏิเสธ *ไม่* ด้วยข้อจำกัดที่ไม่สามารถเกิดร่วมกับคำกริยาคุณศัพท์ เช่น *ดี ชั่ว ถูก แพง สูง ต่ำ คำ ขาว สวย หล่อ กลม แบน กว้าง และ แคบ* ได้ คำกริยาคุณศัพท์ที่ยกตัวอย่างมานี้เป็นกลุ่มย่อยของคำกริยาแสดงสภาพ แต่มีคุณสมบัติบางประการที่แตกต่างจากคำกริยาแสดงสภาพ กล่าวคือ ผู้วิจัยพบว่าคำกริยาแสดงสภาพบางคำในภาษาไทยนั้นดูเหมือนจะมีความกำกวมหรือมีขอบเขตที่ไม่ชัดเจนระหว่างการเป็นคำกริยาแสดงสภาพและคำกริยาแสดงอาการ กล่าวคือ ในบางบริบทคำกริยาแสดงสภาพอาจใช้สื่อความหมายว่ามีอาการกระทำหรือมีอาการให้เห็นร่วมด้วย เช่น คำว่า *กลัว* ที่ในบางบริบทอาจเป็นเพียงสภาพภายในจิตใจของบุคคลหนึ่ง ๆ ที่บุคคลอื่นไม่อาจมองเห็นหรือรับรู้ได้ในทางกายภาพ แต่ในบางบริบทอาจจะใช้แสดงอาการกลัวที่สามารถมองเห็นได้จากกริยาอาการต่าง ๆ อาทิเช่น *มือสั่น ตัวสั่น หรือพูดตะกุกตะกัก หรือคำว่า ชี้เกียด* ที่อาจจะเป็นสภาพที่มองจากภายนอกแล้วไม่สามารถเห็นได้ แต่ในบางบริบทอาจจะแสดงออกมาเป็นกริยาอาการ เช่น การบิดตัว การพยายามทำบางสิ่งอย่างเชื่องช้า และไม่กระตือรือร้น เป็นต้น ในขณะที่คำกริยาคุณศัพท์เป็นคำกริยาที่แสดงลักษณะหรือสภาพที่นิ่ง ไม่มีพลวัตหรือไม่มีการเปลี่ยนแปลงใด ๆ เกิดขึ้น และเป็นที่น่าแน่นอนว่าไม่สามารถแสดงอาการหรือการกระทำใด ๆ ได้ ปรากฏการณ์ที่พบนี้ทำให้เกิดประเด็นที่น่าสนใจที่ว่า รูปปฏิเสธ *เปลว* น่าจะปรากฏร่วมกับคำกริยาแสดงอาการเป็นหลัก แต่จะไม่ปรากฏร่วมกับคำกริยาที่แสดงสภาพที่บอกลักษณะหรือสภาพที่นิ่ง ไม่มีพลวัต ซึ่งปรากฏในข้อค้นพบว่า ไม่พบรูปปฏิเสธ *เปลว* ปรากฏหน้าคำกริยาคุณศัพท์ แต่เหตุที่พบว่าไม่มีข้อมูลที่แสดงว่า *เปลว* สามารถปรากฏหน้าคำกริยาแสดงสภาพได้นั้นเป็นเพราะคำกริยาแสดงสภาพบางคำถูกใช้ในลักษณะที่มีการกระทำหรืออาการบางอย่างเช่นเดียวกับคำกริยาแสดงอาการดังได้กล่าวไว้แล้ว

ผลการวิเคราะห์ในทางวากยสัมพันธ์และอรรถศาสตร์ดังกล่าวทำให้เห็นว่า เมื่อเทียบกับรูปปฏิเสธ *ไม่* แล้ว จะเห็นว่ารูปปฏิเสธ *เปล่า* มีบริบทการเกิดที่น้อยกว่า และมีความหมายแสดงการปฏิเสธในทางอรรถศาสตร์ที่เฉพาะเจาะจงมากกว่ารูปปฏิเสธ *ไม่* กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ รูปปฏิเสธ *ไม่* มีบริบทการเกิดในทางวากยสัมพันธ์ที่หลากหลายกว่า และมีความหมายแสดงการปฏิเสธ ซึ่งสามารถใช้ปฏิเสธได้ในหลายสถานการณ์มากกว่ารูปปฏิเสธ *เปล่า* สอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ในทางวัจนปฏิบัติที่พบว่า *ไม่* มีหน้าที่ในทางวัจนปฏิบัติที่หลากหลายกว่า *เปล่า* เช่นกัน

ภาพรวมที่ได้จากการวิจัยนี้ทำให้เห็นว่า รูปปฏิเสธ *ไม่* เป็นรูปปฏิเสธพื้นฐานในภาษาไทยที่มีความหมายแสดงการปฏิเสธโดยทั่วไป ในขณะที่รูปปฏิเสธ *เปล่า* ซึ่งมีความหมายแสดงการปฏิเสธที่ค่อนข้างเฉพาะเจาะจงกว่าเนื่องจากผู้พูดใช้ปฏิเสธมูลบทของผู้ร่วมสนทนานั้น มีบริบทในการใช้ที่ค่อนข้างจำกัดกว่าดังกล่าวมาแล้ว อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า รูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ในภาษาไทยสามารถทำหน้าที่อื่นที่นอกเหนือจากการปฏิเสธได้ สอดคล้องกับที่เมียสตาโม รามัท และฮอร์น (Miestamo, 2005; Ramat, 2005; Horn, 2010) ได้กล่าวไว้ว่า การปฏิเสธมิได้เป็นเพียงแค่การบอกกล่าวสิ่งใดไม่จริงเท่านั้น แต่ผู้ส่งสารสามารถใช้การปฏิเสธเพื่อทำหน้าที่อื่นในการสื่อสารได้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่าการใช้รูปปฏิเสธแสดงความหมายที่ไม่ตรงไปตรงมาตามรูปภาพหรือใช้รูปปฏิเสธเพื่อทำหน้าที่อื่นในทางวัจนปฏิบัติสามารถอธิบายได้ด้วยหลักการในการให้ความร่วมมือในการสนทนาของกริซ (Grice, 1975) ทั้ง 4 หลัก คือ หลักด้านปริมาณ หลักด้านคุณภาพ หลักด้านความสัมพันธ์ และหลักด้านลักษณะ ผู้วิจัยพบว่าผลการวิเคราะห์สอดคล้องกับหลักการดังกล่าวในแง่ที่ผู้พูดเลือกที่จะใช้รูปปฏิเสธเพื่อทำหน้าที่อื่นในการสนทนา ไม่ใช่ด้วยเหตุผลที่จะไม่ให้ความร่วมมือในการสนทนา แต่เป็นเพราะผู้พูดมีเจตนาอื่นในการสื่อสาร จึงได้ละเมิดหลักการในการให้ความร่วมมือในการสนทนาบางข้อเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการสื่อสารของตน เช่น ผู้พูดละเมิดหลักด้านปริมาณและหลักด้านคุณภาพ โดยไม่ให้ข้อมูลที่จำเป็นและเป็นความจริงแก่ผู้ฟัง เพราะผู้พูดต้องการปิดบังความจริง นอกจากนี้ยังพบว่าในบางครั้งการปฏิเสธมีความสัมพันธ์กับเรื่องหน้าและการรักษาความสุภาพ เช่นในกรณีที่ผู้พูดใช้รูปปฏิเสธเพื่อปิดบังความจริง ผู้พูดอาจต้องการรักษาหน้าของตัวเอง โดยการปิดบังหรือเลี่ยงที่จะไม่พูดเรื่องจริงที่ทำให้ตนเองต้องอับอาย หรือในบางกรณีผู้พูดอาจต้องการรักษาความสุภาพและรักษาหน้าของผู้ร่วมสนทนา จึงเลือกที่จะไม่พูดความจริงที่อาจจะเป็นการตำหนิ หรือการวิพากษ์วิจารณ์ผู้ร่วมสนทนาอย่างตรงไปตรงมา

6.3 ข้อเสนอแนะ

ในการทำวิจัยครั้งนี้ แม่ผู้วิจัยได้พบคำตอบเกี่ยวกับคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ วรรณศาสตร์ และวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปล่า* ในภาษาไทยตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้ แต่อาจจะมีประเด็นอื่น ๆ ที่น่าสนใจศึกษาเพิ่มเติมและเป็นประเด็นที่งานวิจัยนี้ยังมีเนื้อหาไม่ครอบคลุม ผู้วิจัยจึงจะขอเสนอข้อสังเกตและข้อเสนอแนะที่คาดว่าจะประโยชน์สำหรับการศึกษาวิจัยต่อไป ดังนี้

- 1) คลังข้อมูลภาษาเป็นสิ่งที่จำเป็นและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการทำวิจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวิจัยในทางภาษา ทำให้ผู้วิจัยมีความสะดวกและประหยัดเวลาในการเก็บข้อมูลเป็นอย่างมาก เนื่องจากผู้วิจัยสามารถเข้าถึงและสืบค้นคำที่ต้องการจากฐานข้อมูลขนาดใหญ่ได้ตลอดเวลา การเรียนรู้ที่จะใช้และสืบค้นคลังข้อมูลจึงเป็นสิ่งที่เป็ประโยชน์ต่อผู้วิจัย ทั้งยังช่วยลดการคิดหรือแต่งข้อมูลขึ้นเอง ซึ่งอาจส่งผลเสียในแง่ที่อาจจะทำให้ไม่ได้ข้อมูลจากภาษาที่เกิดขึ้นจริง ทำให้ผลการวิจัยคลาดเคลื่อนและไม่มีความน่าเชื่อถือ
- 2) ส่วนหนึ่งของงานวิจัยนี้เป็นการศึกษาภาษาในทางวัจนปฏิบัติที่จำเป็นต้องใช้ข้อมูลการสนทนา แม้ข้อมูลส่วนหนึ่งจะสามารถเก็บรวบรวมได้จากคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติในพระบรมราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี แต่ยังพบว่าม็ข้อจำกัดบางประการ กล่าวคือ ข้อมูลการสนทนาที่ปรากฏในคลังข้อมูลภาษาไทยแห่งชาติฯ มีลักษณะเป็นข้อความที่พิมพ์เรียงต่อกันไปเรื่อย ๆ แม้จะมีวรรคตอนในการแบ่งความ แต่ก็ค่อนข้างยากต่อการแยกแยะว่า ข้อความที่เห็นนั้นเป็นถ้อยคำพูดของตัวละคร หรือเป็นเพียงบทบรรยายของผู้เขียนนวนิยาย นอกจากนี้ในกรณีที่มีตัวละครหรือผู้ร่วมสนทนาหลายคน ก็จะเป็นการยากที่จะทราบว่ข้อความที่เห็นนั้นเป็นคำพูดของใคร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องเก็บข้อมูลการสนทนาจากบทสนทนาในชีวิตประจำวันและสื่ออื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น นวนิยายที่ตีพิมพ์เป็นรูปเล่ม และสื่อทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น
- 3) การศึกษารูปปฏิเสธในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ทำให้เห็นว่า *เปล่า* เป็นคำที่มีหลายความหมายและมีความน่าสนใจไม่น้อยในแง่ที่ *เปล่า* เป็นคำเนื้อหาที่มีความหมายว่า ‘ว่าง’ และถูกนำมาใช้เป็นคำปฏิเสธ แต่ในขณะเดียวกันก็มีความหมายไม่เหมือนกับรูปปฏิเสธ *ไม่* เสียทีเดียว ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่าในอนาคตน่าจะมีการศึกษาความหมายทางวรรณศาสตร์ของ *เปล่า* แบบข้ามสมัย (diachronic study) เพื่อให้

ทราบความหมายดั้งเดิมและพัฒนาการของคำว่า *เปลว* นับตั้งแต่ยุคแรก ๆ มาจนถึงปัจจุบันที่สามารถใช้เป็นรูปปฏิเสธได้

- 4) วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ศึกษาคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปลว* ในภาษาไทยซึ่งให้คำอธิบายเกี่ยวกับรูปปฏิเสธเป็นหลัก ผู้วิจัยจึงมีความเห็นว่า น่าจะได้มีการศึกษาหน้าที่ของการปฏิเสธในภาษาไทยเพิ่มเติม เพื่อวิเคราะห์ว่าการปฏิเสธในภาษาไทยมีหน้าที่ในทางวัจนปฏิบัติเช่นไรบ้าง ยกตัวอย่างเช่น ประโยค *ไม่ได้อะคะลูก* นี้ ดูจากรูปประโยคโดยรวมแล้วก็จะเห็นว่าเป็นเพียงประโยคปฏิเสธเท่านั้น แต่หากศึกษาสถานการณ์สื่อสาร (speech situation) ร่วมด้วยก็จะพบว่า ผู้พูดใช้ประโยคปฏิเสธด้วยเจตนาที่จะเตือนให้ลูกทำตัวดี ๆ และไม่ต่อกับเธอมากกว่าที่จะเป็นการปฏิเสธธรรมดา
- 5) เนื่องจากงานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษารูปปฏิเสธในทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติ จึงหวังว่าในอนาคตน่าจะได้มีการศึกษารูปปฏิเสธและการปฏิเสธในภาษาไทยโดยใช้ศาสตร์อื่น ๆ เช่น ภาษาศาสตร์จิตวิทยา และภาษาศาสตร์สังคม เป็นต้น

ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นการสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะของงานวิจัยเรื่องคุณสมบัติทางวากยสัมพันธ์ อรรถศาสตร์ และวัจนปฏิบัติของรูปปฏิเสธ *ไม่* และ *เปลว* ในภาษาไทย ซึ่งผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการศึกษาการปฏิเสธในเชิงแบบลักษณ์ภาษา การเรียนการสอนภาษาไทยเป็นภาษาต่างประเทศ การเขียนตำราไวยากรณ์ในภาษาไทย และการสอนการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- แก้วแก้ว. (2547). ทางเวทดา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เพื่อนดี.
- แก้วแก้ว. (2552). วิมานมะพร้าว (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: ทรีปีสี่.
- แสตมป์เบอร์รี่. (2537). [K]-Gent ร้ายชั้นสุด...สุภาพบุรุษสองหน้า. กรุงเทพฯ: แจ่มใส พับลิชชิ่ง.
- แสนดี. (2556). ทวนรักในลมร้อน. กรุงเทพฯ: อรุณ.
- ไพทยา มีสัจย์. (2540). การศึกษาคำช่วยกริยาที่กลายมาจากคำกริยาในภาษาไทย. (ปริญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กนกเรขา. (2556). ไอ้คุณผี (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ ณ บ้านวรรณกรรม.
- กฤษฎาวรรณ หงส์ลดารมภ์และธีรณัฐ โชคสุวณิช. (2551). วัจนปฏิบัติศาสตร์. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กำชัย ทองหล่อ. (2515). หลักภาษาไทย. พระนคร: รวมสาส์น.
- กึ่งกาญจน์ เทพกาญจนา. (2553). หน่วยสร้างกริยาเรียงต้นแบบในภาษาไทย. ใน อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (บรรณาธิการ), หน่วยสร้างที่มีข้อขัดแย้งในไวยากรณ์ไทย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กึ่งกาญจน์ เทพกาญจนา. (2559). *Grammaticalization* กระบวนการกลายเป็นรูปไวยากรณ์. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ ฝ่ายวิจัย คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กึ่งฉัตร. (2542). เพรงเงา (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: อรุณ.
- กึ่งฉัตร. (2543). ตามรักคืนใจ (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: อรุณ.
- คเชนทร์ ตัญศิริ. (2554). ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการณ์ลักษณะทางไวยากรณ์และการณ์ลักษณะประจำคำในภาษาไทย: การศึกษาแบบอิงคลังข้อมูลภาษา. (ปริญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิโยโกะ ทาคาฮาชิ. (2539). การปฏิเสธในหน่วยสร้างกริยาเรียงพื้นฐานในภาษาไทย. (ปริญญามหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จันทิมา อังคพณิชกิจ. (2557). การวิเคราะห์ข้อความ (*Discourse Analysis*). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชัมย์กร แสงกระจ่าง. (2557). แดดฉายในสายลม (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: คมบาง.
- ชูวงศ์ ฉายะจินดา. (2559). มรดกมืด (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: แสงดาว.

- ณิชา ชินธามัน. (2559). หน่วยคำ "เปล่า" ที่ปรากฏในเรื่องสั้นและนวนิยายไทย: การศึกษาตามแนวคิดทฤษฎีวาทกรรมและความสุภาพ. (ปริญาการศึกษามหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ดวงตะวัน. (2549). ปราสาททรายในสายฝน (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: พิมพ์คำ.
- ดวงตะวัน. (2554). ในสวนขวัญ (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี: ดวงตะวัน.
- ธนพรพรชัย สายหรั่ง. (2542). กลวิธีการปฏิเสธในภาษาอังกฤษของนักศึกษาไทยที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ: การศึกษาการถ่ายโอนทางวาทปฏิบัติศาสตร์. (ปริญญามหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นววรรณ พันธุ์เมธา. (2553). ไวยากรณ์ไทย. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นางร้าย. (2537). *Dear Mr.Postman* ส่งด่วนพิเศษผู้ชายเกรด A. กรุงเทพฯ: แจ่มใส พับลิชชิ่ง.
- นิจจาภา วงษ์กระจ่าง. (2545). กลวิธีการรักษาหน้าในการตอบคำถามของนักการเมืองไทย. (ปริญญามหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตา จำปาทิพย์. (2557). พัฒนาการของคำบอกปฏิเสธ "บ่" "มิ" "ไป" "ไม่" ในภาษาไทย. (ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บรรจบ พันธุ์เมธา. (2514). ลักษณะภาษาไทย. พระนคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ปณินดา เลอเลิศยุติธรรม. (2549). การศึกษาความสุภาพในการขอร้องและการปฏิเสธในการติดต่อธุรกิจทางจดหมายในภาษาไทยตามแนววจนปฏิบัติศาสตร์. (ปริญญาดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประไพพรรณ พิงฉิม. (2541). คำลงท้ายแสดงการถาม "หรือเปล่า" และ "ไหม". ภาษาและวรรณคดีไทย(15), 173 - 184.
- ปราณี กุลละวณิชย์. (2523). ผู้พูดกับประโยคคำถามแบบตอบรับ - ปฏิเสธ. วารสารอักษรศาสตร์, 1(มกราคม), 46-53.
- ปริญา วงษ์ตะวัน. (2552). กระบวนการกลายเป็นอัตวิสัยของคำกริยา "เห็น" ในภาษาไทย. (อักษรศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปิ่นเพชร. (2557). หัวใจปฐพี. กรุงเทพฯ: อรุณ อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ปิยะพร ศักดิ์เกษม. (2554). ไต้เงาตะวัน (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: อรุณ.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. (2556) (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ว. วินิจฉัยกุล. (2545). สุดหัวใจที่ปลายรุ้ง (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: เพื่อนดี.
- วลีษฐ เดชกุญชร. (2559). สารวัตรเถื่อน (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: มติชน.

- วัชรพล บุพนิมิตร. (2539). ดัชนีปริจเฉทในบทสนทนาแบบกันเองของผู้พูดภาษาไทยกรุงเทพฯ (อักษรศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- วัชรระ โปธิสรณ์. (2529). คำถามแบบตอบรับ - ปฏิเสธ ในภาษาไทยกรุงเทพฯ และภาษาอุดรธานี: การเปรียบเทียบด้านความหมายและรูป. (ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วิจินต์ ภาณุพงษ์. (2532). โครงสร้างของภาษาไทย: ระบบไวยากรณ์ *The Structure of Thai: Grammatical System*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิมลพัทธ์ พรหมศรีมาศ. (2543). กลวิธีการปฏิเสธในการตอบวัจนกรรมที่แสดงความปรารถนาดีในภาษาไทย. (ปริญญามหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สายสวาท อินทิแสน. (2509). แบบประโยคคำถามและคำตอบที่ใช้พูดในภาษาไทย. (ปริญญามหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุนันท์ อัญชลีนุกูล. (2552). ระบบคำภาษาไทย. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมินตรา มาคล้าย. (2558). การรับอนุภาคลงท้าย "นะ" และ "สิ" ของผู้เรียนภาษาไทยเป็นภาษาที่สอง. (อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- อภิญา สร้อยธูหระ. (2553). พหูพจน์ของคำว่า "จะ" ในภาษาไทย. (อักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- อมรา ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2553). ชนิดของคำในภาษาไทย: การวิเคราะห์ทางวากยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ: เอเอสพี.
- อุปกิตศิลปสาร, พระยา. (2539). หลักภาษาไทย. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- อิเดโก_ชันไซน์. (2537). ยัยแสนหวานกับแผนการจับหัวใจคุณหมอเจ้าเล่ห์. กรุงเทพฯ: แจ่มใสพับลิชชิ่ง.

ภาษาอังกฤษ

- Atkins, B. T. S., & Rundell, M. (2008). *The Oxford Guide to Practical Lexicography*. Oxford: Oxford University Press.
- Atlas, J. D. (2012). Negation. In Keith Allan & K. M. Jaszczolt (Eds.), *The Cambridge Handbook of Pragmatics* (pp. 351-376). Cambridge: Cambridge University Press.

- Austin, J. L. (1962). *How to Do Things with Words*. Oxford: Oxford University Press.
- Bernini, G., & Ramat, P. (1996). *Negative Sentences in the Languages of Europe*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Bhamoraput, A. (1972). *Final Particles in Thai*. (Master), Brown University.
- Brinton, L. J. (1996). *Pragmatic Markers in English*. New York: Mouton de Gruyter.
- Brown, P., & Levinson, S. C. (1987). *Politeness: Some Universals in Language Usage*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Busquets, J., Koike, D. A., & Vann, R. E. (2001). Spanish *no*, *sí*: reactive moves to perceived face-threatening acts, part I: discourse relations and cognitive states. *Journal of Pragmatics*, 33, 701-723. doi:[https://doi.org/10.1016/S0378-2166\(00\)00029-1](https://doi.org/10.1016/S0378-2166(00)00029-1)
- Carter, R. (2000). *Vocabulary: Applied Linguistic Perspectives (Second Edition)*. London: Routledge.
- Cooke, J. R. (1989). *Thai Sentence Particles and Other Topics*. Canberra: A.N.U. Printing Service.
- Corazza, E. (2011). Indexicals and demonstratives. In M. Sbisà, J.-O. Ostman, & J. Verschuren (Eds.), *Philosophical Perspectives for Pragmatics* (pp. 131 - 152). Amsterdam: John Benjamins.
- Cruse, A. (2011). *Meaning in Language: An Introduction to Semantics and Pragmatics*. Oxford: Oxford University Press.
- Dahl, Ö. (2010). Typology of Negation. In L. R. Horn (Ed.), *The Expression of Negation* (pp. 9-38). New York: de Gruyter Mouton
- Dixon, R. M. W. (2010). *Basic Linguistic Theory: Volume 1 Methodology* (Vol. 1). Oxford: Oxford University Press.
- Dixon, R. M. W. (2012). *Basic Linguistic Theory: Volume 3 Further Grammatical Topics* (Vol. 3). Oxford: Oxford University Press.
- Dryer, M. S. (1988). Universals of negative position. In M. Hammond, E. Moravcsik, & J. Wirth (Eds.), *Studies in Syntactic Typology* (pp. 93-124). Amsterdam: John Benjamins.
- Fetzer, A. (2011). Challenges in contrast. In K. Aijmer (Ed.), *Contrastive Pragmatics* (pp. 73-96). Amsterdam: John Benjamins.
- Gardner, D. (2013). *Exploring Vocabulary: Language in Action*. London: Routledge.
- Gelderen, E. v. (2011). *The Linguistic Cycle*. Oxford: Oxford University Press.
- Givón, T. (2001a). *Syntax: An Introduction* (Vol. I). Amsterdam: John Benjamins.

- Grice, P. (1975). Logic and Conversation. In P. Cole & J. Morgan (Eds.), *Syntax and Semantics 3: Speech Acts* (pp. 41-58). New York: Academic Press.
- Haegeman, L. (2000). Negative preposing, negative inversion and the split CP. In L. R. Horn & K. Yasuhiko (Eds.), *Negation and Polarity: Syntactic and Semantic Perspectives*. Oxford: Oxford University Press.
- Halliday, M. A. K. (2004). *An Introduction to Functional Grammar* (3 ed.). London: Hodder Education.
- Haviland, S. E., & Clark, H. H. (1974). What's new? Acquiring new information as a process in comprehension. *Journal of Verbal Learning and Verbal Behavior*(13), 512-521.
- Heinemann, F. H. (1944). The meaning of negation. *Proceeding of the Aristotelian Society*, 44(1943-1944), 127-152.
- Hengeveld, K., & Mackenzie, J. L. (2008). *Functional Discourse Grammar*. Oxford: Oxford University Press.
- Hoffman, T. R. (1993). *Realms of Meaning*. New York: Longman.
- Horn, L. R. (1989). *A Natural History of Negation*. Chicago: Chicago University Press.
- Horn, L. R. (2001). *A Natural History of Negation*. Chicago: Chicago University Press.
- Horn, L. R. (2010). Introduction. In L. R. Horn (Ed.), *The Expression of Negation* (pp. 1-8). New York: de Gruyter Mouton.
- Huffman, F. E. (1973). Thai and Cambodian - A case of syntactic borrowing? *Journal of the American Oriental Society*, 93(4 (Oct. - Dec.)), 488-509.
- Intachakra, S. (2012). Politeness motivated by the 'heart' and 'binary rationality' in Thai culture *Journal of Pragmatics*, 44, 619-635.
doi:<https://doi.org/10.1016/j.pragma.2011.07.016>
- Iwasaki, S., & Ingkaphirom, P. (2005). *A Reference Grammar of Thai*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Jackson, H., & Amvela, E. Z. (2000). *Words, Meaning and Vocabulary: An Introduction to Modern English Lexicography*. London: Cassell.
- Jefferson, G. (2004). Glossary of transcript symbols with an introduction. In G. H. Lerner (Ed.), *Conversation Analysis: Studies from the First Generation* (pp. 13-31). Amsterdam: John Benjamins
- Johnstone, B. (2008). *Discourse Analysis*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Kempson, R. A. (1975). *Presupposition and the Delimitation of Semantics*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Klima, E. S. (1964). Negation in English. In J. A. Fodor & J. J. Katz (Eds.), *The Structure of Language: Readings in the Philosophy of Language*. Eaglewood Cliffs, New Jersey: Prentice-Hall.
- Koike, D. A., Vann, R. E., & Busquets, J. (2001). Spanish *no*, *sí*: reactive moves to perceived face-threatening acts, part II. *Journal of Pragmatics*, 33, 701-723.
doi:[https://doi.org/10.1016/S0378-2166\(01\)80033-3](https://doi.org/10.1016/S0378-2166(01)80033-3)
- Kuno, S. (1978). Japanese: a characteristic OV language. In W. P. Lehmann (Ed.), *Syntactic Typology: Studies in the Phenomenology of Languages* (pp. 57-138). Austin: University of Texas Press.
- Lee-Goldman, R. (2011). *No* as a discourse marker. *Journal of Pragmatics*, 43, 2627-2649.
doi:<https://doi.org/10.1016/j.pragma.2011.03.011>
- Leech, G. (1983). *Principles of Pragmatics*. London: Longman.
- Lehmann, W. P. (1981). English: a characteristic SVO language. In W. P. Lehmann (Ed.), *Syntactic Typology: Studies in the Phenomenology of Language* (pp. 169-222). Austin: University of Texas Press.
- Ma, R. (1996). Saying "yes" for "no" and "no" for "yes": a Chinese rule *Journal of Pragmatics*, 25, 257-266. doi:[https://doi.org/10.1016/0378-2166\(94\)00098-0](https://doi.org/10.1016/0378-2166(94)00098-0)
- Marmaridou, S. S. A. (2000). *Pragmatic Meaning and Cognition*. Amsterdam: John Benjamins.
- Mey, J. L. (2001). *Pragmatics: An Introduction (2nd ed.)*. Oxford: Blackwell.
- Miestamo, M. (2005). *Standard Negation: The Negation of Declarative Verbal Main Clauses in a Typological Perspective*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Moeschler, J. (2007). The role of explicature in communication and in intercultural and in intercultural communication. In I. Kecskes & L. R. Horn (Eds.), *What is Language: Some Preliminary remarks* (pp. 73 - 94). New York: Mouton de Gruyter.
- Panpoothong, N. (2001). Thai ways of saying 'no' to a request. *Manusaya: Journal of Humanities*, 4 No. 2, 63-75.
- Payne, D. (1990). *The Pragmatics of Word Order: Typological Dimensions of Verb Initial Languages*. Berlin: Mouton de Gruyter.
- Payne, J. R. (1985). Negation. In T. Shopen (Ed.), *Language Typology and Syntactic Description Volume I: Clause Structure*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Payne, T. E. (1997). *Describing Morphosyntax: A Guide for Field Linguists*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Peyasantiwong, P. (1981). *A Study of Final Particles in Conversational Thai*. (Ph.D. thesis).
- Ramat, P. (2005). Negation. In K. Brown (Ed.), *Encyclopedia of Language and Linguistics* (2nd ed., pp. 559-567). Oxford: Elsevier Science.

- Read, J. (2000). *Assessing Vocabulary*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Saeed, J. I. (2009). *Semantics* (3rd ed.). Hong Kong: Wiley-Blackwell.
- Saville-Troike, M. (1982). *The Ethnography of Communication: An Introduction*. Oxford: Basil Blackwell.
- Schachter, P., & Shopen, T. (2007). Parts-of-speech systems. In T. Shopen (Ed.), *Language Typology and Syntactic Description* (2nd ed., Vol. I: Clause Structure, pp. 1 - 60). Cambridge: Cambridge University Press.
- Schegloff, E. A., & Sacks, H. (1973). Opening up closings. *Semiotica* (7-4), 289-327.
- Schiffrin, D. (1984). Jewish argument as sociability. *Language in Society* (13), 311-335.
- Schiffrin, D. (1994). *Approaches to Discourse*. Oxford: Blackwell.
- Searle, J. R. (1969). *Speech Acts*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Searle, J. R. (2007). What is language: Some preliminary remarks. In I. Kecskes & L. R. Horn (Eds.), *Explanations in Pragmatics* (pp. 7 - 37). New York: Mouton de Gruyter.
- Seuren, P. (1990) Serial Verb Constructions. *When Verbs Collide: Papers from the (1990) Ohio State Mini-Conference on Serial Verbs. The Ohio State University Working Papers in Linguistics*, 39 (pp. 14-33).
- Sifianou, M. (2012). Disagreement, face and politeness. *Journal of Pragmatics*(44), 1554-1564.
- Tannen, D. (1984). *Conversational Style: Analyzing Talks among Friends*. Norwood, NJ: Alex Press.
- Tomlin, R. S., Forrest, L., Pu, M. M., & Kim, M. H. (2011). Discourse Semantics. In T. A. Van Dijk (Ed.), *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction* (1st ed., pp. 37-63). London: Sage.
- Turnbull, W., & Saxton, K. L. (1997). Modal expressions as facework in refusals to comply with requests: I think I should say 'no' right now. *Journal of Pragmatics*, 27(145-181). doi:[https://doi.org/10.1016/S0378-2166\(96\)00034-3](https://doi.org/10.1016/S0378-2166(96)00034-3)
- van der Auwera, J. (2010). On the diachrony of negation. In L. R. Horn (Ed.), *The Expression of Negation* (pp. 73-109). New York: de Gruyter Mouton.
- Visconti, J. (2009). From "textual" to "interpersonal": on the diachrony of the Italian particle *mica*. *Journal of Pragmatics*, 41, 937-950. doi:<https://doi.org/10.1016/j.pragma.2008.08.012>
- Wang, Y.-F. (2008). Beyond negation -- the roles of *meiyou* and *bushi* in Mandarin Conversation. *Language Science*, 30, 679-713. doi:10.1016/j.langsci.2006.08.001

Wang, Y.-F., Tsai, P.-H., & Ling, M.-Y. (2007). From informational to emotive use: meiyo ('no') as a discourse marker in Taiwan Mandarin conversation. *Discourse Studies*, 9(5), 645-669. doi:10.1177/1461445607081271

Weinreich, U. (1980). *On Semantics*: University of Pennsylvania Press.

Yule, G. (1996). *Pragmatics*. Oxford: Oxford University Press.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก
บทสนทนาในสื่อทางอินเทอร์เน็ต

เรื่องที่ 1: ทหารยึดบ้านรุกป่าสงวน

แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=gX9Y6J3sRfQ>

สืบค้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2557

- 1 ทหาร: สร้างเองรีเปล่า? รับสมอ้างรีเปล่า?
- 2 ชาย: เปล่าครับ.
- 3 ทหาร: รับสมอ้างใครมา? เป็นเจ้าของตัวจริงรีเปล่า?
- 4 ชาย: ครับ, เป็นเจ้าของตัวจริงครับ.
- 5 ทหาร: เป็นเจ้าของตัวจริง, บ้านอยู่ไหน?
- 6 ชาย: บ้านพ่อแม่อยู่ข้างล่าง. (ยื่นเอกสารให้ดู)
- 7 ทหาร: บ้านพ่อแม่อยู่ข้างล่าง, (ก้มดูเอกสาร) มีเงินอยู่ที่ล้าน? สร้างได้ไง?
- 8 ชาย: สร้างเรื่อย ๆ ครับ.
- 9 ทหาร: ทื่อ? สร้างมาก็ปีแล้ว? ถ้าผมสอบประวัติแล้วคุณมารับสมอ้างเท่ากับคุณให้การเท็จ
- 10 กับเจ้าพนักงานนะ.
- 11 ชาย: ครับ.
- 12 ทหาร: คุณให้การเท็จข้อหานึงนะ. เออ, คุณขออนุญาตใครก่อสร้าง?
- 13 ชาย: ขอเทศบาลครับ.
- 14 ทหาร: เทศบาล, แถวนี่มีเทศบาลไหม? มีใบอนุญาตก่อสร้างไหม? (เรียกหาเจ้าหน้าที่จาก
- 15 เทศบาล) หา?
- 16 ชาย: ก็มีใบอนุญาตก่อสร้าง.
- 17 ทหาร: ไหนล่ะ? ใบก่อสร้างอยู่ไหน?
- 18 ชาย: (2.0)
- 19 ทหาร: ใบอนุญาตก่อสร้างอยู่ไหน? อยู่ไหน? ใบอนุญาตก่อสร้างอยู่ไหน?
- 20 ชาย: หายครับ.
- 21 ทหาร: หายได้ยังไง? คุณสร้างบ้านอะ, ใบอนุญาตต้องมี, คุณรู้ไหมเนี่ยป่าขนาดนี้, ยอดสูง
- 22 ขนาดนี้, คุณรู้ไหม? รู้เปล่า?
- 23 ชาย: รู้ครับ.
- 24 ทหาร: รู้แล้วทำไมมาสร้าง?

- 25 ชาย: ไม่มีที่จะสร้าง.
- 26 ทหาร: ไม่มีที่จะสร้าง? เฮ้ย! ข้างล่างมีที่ตั้งเยอะแยะ.
- 27 ชาย: หหมดแล้วครับ.
- 28 ทหาร: หา! แล้วเค้าอนุญาตให้คุณสร้างบนยอดเขาได้อย่างไร?
- 29 ชาย: ไม่รู้ครับ, ไปขอเค้า.
- 30 ทหาร: เอ้า! คุณขอใคร?
- 31 ชาย: ขอ:: (ชี้มือไปทางด้านล่างภูเขา)
- 32 ทหาร: เทศบาลมีไหม? คุณขอใคร? คุณขอใคร? ขอใคร? (.) นะ (.) หนึ่งข้อหา (ชี้ให้ดูเอกสาร) อันนี้ทำสั่งไว้ฟ้องอัยการ, เขาสั่งไม่ฟ้อง, เขาบอกว่าคุณขาดเจตนา, เมื่อสั่งไม่ฟ้องแล้ว, คุณอยู่ต่อได้อย่างไร?
- 33 ชาย: ไม่ใช่, ผมไม่ได้ทำ
- 34 ทหาร: [อ้าว! ก็อัยการสั่งไม่ฟ้อง, แล้วคุณอยู่ต่อได้อย่างไร?
- 35 ชาย: (4.0)
- 36 ทหาร: ก็นี่คำสั่งไม่ฟ้องอัยการอะ.
- 37 (): ()
- 38 ชาย: ผมก็สร้างไปเจ็ดล้านครับ.
- 39 ทหาร: เจ็ดล้าน↑ คุณทำอาชีพอะไร.
- 40 ชาย: ก็รับเหมานิเย่ครับ. (ชี้ให้ดูเอกสาร)
- 41 ทหาร: รับเหมาก่อสร้าง↑
- 42 ชาย: ครับ, ก่อสร้างเนี่ยครับ.
- 43 ทหาร: สร้าง↑ คุณมีอาชีพอะไร?
- 44 ชาย: ผมมีอาชีพเกษตรกรรม.
- 45 ทหาร: คุณมีอาชีพแค่เกษตรกรรม, แต่คุณมาสร้างบ้านได้ราคาเจ็ดแปดล้านนี่นะ?
- 46 ชาย: ครับ.
- 47 ทหาร: มันยากไร้ไหมเนี่ย? คุณว่ายากไร้ไหม?
- 48 ชาย: ก็:::
- 49 ทหาร: ถือว่ายากไร้ไหม?
- 50 ชาย: ก็พออยู่พอกินครับ.
- 51 ทหาร: ไม่, ยากไร้ไหม?
- 52 ชาย: แต่ก่อนยากไร้ครับ.
- 53 ทหาร: เนี่ยถือว่ายากไร้ไหม? มีบ้านราคาเจ็ดแปดล้าน, มีไหม? ยากไร้ป่าว?

- 55 ชาย: ก็ไม่เท่าไร.
- 56 ทหาร: ก็ไม่เท่าไร?
- 57 ชาย: ครับ.
- 58 ทหาร: แสดงว่าไม่ยาก?
- 59 ชาย: ไม่ยากเท่าไร.
- 60 ทหาร: ไม่ยากนะ?
- 61 ชาย: ครับ.
- 62 ทหาร: คุณไม่ยากไร้นะ?
- 63 ชาย: ครับ.
- 64 ทหาร: โอเค, เพราะถ้าคุณยากไว้, ผมจะพูดอีกเรื่องหนึ่ง.
- 65 ชาย: ครับ.
- 66 ทหาร: แสดงว่าคุณยอมรับว่าคุณไม่ได้ยากไร้นะ?
- 67 ชาย: ครับ.
- 68 ทหาร: โอเคนะครับ, คุณไม่ยากไว้.
- 69 (): ()
- 70 ทหาร: (หันไปหาเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น) เขาให้เอาผิดที่ละวันนะ, ประมาณว่าเอาผิด 157 ละ,
- 71 เอาไง? มันเป็นความผิดซึ่งหน้าผมนี่, ซึ่งหน้าท่านด้วย, เอ้า! เอาไงก็เอา.
- 72 เจ้าหน้าที่ 1: นี่เขารับเป็นเจ้าของทั้งหลังแล้วนี่.
- 73 ทหาร: แล้วท่านจะทำยังไงกับตัวอาคาร? อันนี้ไวกว่าอีกละ, มาตรา 40, 41, 42, 43, เอาไง?
- 74 นิติกรมาไหม? ปลัดมาไหม?
- 75 เจ้าหน้าที่ 2: ใช้มาตราไม่ได้.
- 76 ทหาร: อ้าว! ถ้าใช้มาตราไม่ได้กับอาคารนี้, จะใช้กับอาคารไหน?
- 77 เจ้าหน้าที่ 2: (5.0)
- 78 ทหาร: อ้าว! ผมจะเข้าไปดูมานะ กฎหมายควบคุมอาคารมาตรา 40, ในกรณีที่สั่งแก้ไข
- 79 เพิ่มเติมได้, ให้สั่งแก้. แต่กรณีนี้ไม่มีทางที่จะสั่งแก้ไขได้, เพราะว่ามันไม่มีเอกสาร
- 80 สิทธิ์, มันต้องสั่งรื้อตามมาตรา 42 อย่างเดียว.
- 81 เจ้าหน้าที่ 1: ได้ครับ, ได้.
- 82 ทหาร: สั่งรื้อได้เลยวันนี้, วันนี้ท่านต้องรื้อนะ, วันนี้ต้องออกคำสั่งรื้อทันที, กฎหมายท่านนะ.
- 83 เจ้าหน้าที่ 2: ครับ.
- 84 ทหาร: มันเป็นกฎหมายท่านนะครับ.
- 85 เจ้าหน้าที่ 2: ครับ.

(คลิปตัดไปที่การสนทนาของทหารกับหญิงเจ้าของบ้านอีกหลัง)

- 86 ทหาร: (หันไปทางหญิงอีกคน) ขออนุญาตก่อสร้างไหม?
- 87 หญิง: ขออนุญาตก่อสร้าง.
- 88 ทหาร: ขออนุญาตกับใคร?
- 89 หญิง: เทศบาล.
- 90 ทหาร: ไหนเทศบาล? เทศบาลครับ, เทศบาลครับ, เทศบาล.
- 91 หญิง: ขอบ้านเลขที่.
- 92 ทหาร: บ้านเลขที่กับตัวบ้านมันเกี่ยวกันรึป่าว?
- 93 หญิง: (ยิ้มแหยๆ) ไม่รู้
- 94 ทหาร: ฮา! ไม่รู้อีกละ?
- 95 เจ้าหน้าที่ 3: ท่านครับ, พื้นที่ตรงนี้, มันจะมีการวางแนวเขตป่าไว้ตั้งแต่ก่อนที่จะมีการดำเนินการ
- 96 ตรงนี้.
- 97 ทหาร: จะวางแนวเขตป่าหรือไม่ใช่แนวเขตป่า, ท่านดูความลาดชันของทางกายภาพ, มันก็
- 98 เปอร์เซนต์ละครับ?
- 99 เจ้าหน้าที่ 3: (4.0)
- 100 ทหาร: ความลาดเอียงก็เปอร์เซนต์?
- 101 เจ้าหน้าที่ 3: คือว่ามัน (.) มัน (.) มันก็มี (.) เขต:
- 102 ทหาร: มันมีป่า 84 กับ 07, เค้านั้นแหละเนวกัน, แต่ท่านอนุญาตไม่มีทางได้, ลาดชันมากขนาด
- 103 นี้, หมายถึงว่าบ้านหลังนี้ต้องไต่ขึ้นมาเกือบตาย.
- 104 เจ้าหน้าที่ 3: (3.0)
- 105 ทหาร: อนุญาตได้ไง?
- 106 เจ้าหน้าที่ 3: (4.0)
- 107 ทหาร: เจ็บนะ, เจ็บหนักนะ.
- 108 เจ้าหน้าที่ 3: ก็ถ้าท่านจะใช้เกณฑ์มาตรฐานใหม่, ปีใหม่ยังงี้ก็ (.) มันก็ต้องพิสูจน์กันว่า:
- 109 ทหาร: เค้ามียเอกสารสิทธิ์ไหม?
- 110 เจ้าหน้าที่ 3: ไม่มีหรอกครับ
- 111 ทหาร: อ้าว! ไม่รู้อะ, (เดินถอยหลัง) เอ้า! ว่าไปนะ.
- 112 เจ้าหน้าที่ 3: มันมี, มี, มีมติคณะรัฐมนตรี, เค้าบอกว่าให้อะลุ่มอล่วยให้มาทำกินได้.
- 113 ทหาร: (หันไปถามหญิงเจ้าของบ้าน) มาทำกินรึป่าวเนี่ย?
- 114 หญิง: (2.0)

115 เจ้าหน้าที่ 3: ทำกิน, ก็ทำกินครับ.

(คลิปตัดกลับมาที่ชายชาวบ้านที่บุงรุกป่า)

116 ทหาร: ตำรวจอยู่ไหน? ตำรวจ, ตำรวจอยู่ไหน? เรียกมาถามสักคนซิ, ผู้กำกับชื่ออะไร? ไป
117 เรียกตำรวจมาซิ.

เรื่องที่ 2: นัดส่งยาบ้าหน้าอำเภอ (ตอนที่ 1)

ความยาว 3:25 นาที

แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=AF3n58nrxG0>

สืบค้นเมื่อ 20 ธ.ค. 2557

เหตุการณ์การจับกุมผู้ต้องหาโทรสั่งซื้อยาบ้ากับสายตำรวจ และนัดให้มาส่งยาบ้าหน้าว่าการอำเภอ เจ้าหน้าที่ตำรวจหลายนายจึงเข้าควบคุมตัวผู้ต้องหาขึ้นรถกระบะเพื่อนำตัวไปสอบสวน

- 1 ตำรวจ: มาทำอะไร? มาทำอะไรครับ?
- 2 ผู้ต้องหา: อะไรเนี่ย? ผมไม่ได้เอา.
- 3 ตำรวจ: มาทำอะไร?
- 4 ผู้ต้องหา: ผมไม่ได้เอา.
- 5 ตำรวจ: มาเอายาบ้าหน้าอำเภอเลยหรือ?
- 6 ผู้ต้องหา: ผมจะไปทำงาน.
- 7 ตำรวจ: ไหนคูซิ, มีงานอะไรลูก? มีงานอะไร? นั่งลง!
- 8 ผู้ต้องหา: ทำงานโลตัส. (พยายามขัดขืน)
- 9 ตำรวจ: นั่งลงก่อน. เฮ้ย!
- 10 ผู้ต้องหา: ไม่ได้เล่นจริง ๆ.
- 11 ตำรวจ: ไม่อะไร, มาเอาหน้าอำเภอ.
- 12 ผู้ต้องหา: ไม่ได้เอา, ผมไม่ได้เอา, ผมบริสุทธิ์, น้า:: (พยายามขัดขืนการตรวจค้น)
- 13 ตำรวจ: ใจเย็น ๆ.
- 14 ผู้ต้องหา: ผมไม่ได้เล่น, ตรวจเหี่ยวผมได้เลย, ตรวจเหี่ยวผมก่อน, ไม่เอา ๆ, ตรวจเหี่ยวผมก่อน
- 15 ไม่เอา ๆ, ตรวจเหี่ยวก่อนดิ. ตรวจเหี่ยวก่อนดิ. โอ้โห! อย่าเพิ่งใส่สิ, ผมไม่ยอมนะ.
- 16 (พยายามเบี่ยงตัวหลบในขณะที่ตำรวจจะใส่กุญแจมือ) น้า::, อย่าดิ้น, น้ำให้ผมโทร

- 17 หาพ่อหาแม่ก่อน.
- 18 ตำรวจ: เดี๋ยวค่อยโทร.
- 19 ผู้ต้องหา: ไม่เอา, ผมไม่ได้เล่นนะ, ผมไม่ได้เล่นยาเลยนะเนี่ย, ตรวจเยี่ยมผมเลย. ฮู้ย! (ร้องไห้)
- 20 ขณะที่ตำรวจกำลังนำตัวขึ้นรถกระบะไปโรงพัก) ตรวจเยี่ยมผมก่อน, ผมบอกว่าผม
- 21 ไม่ได้เล่น, ผมไม่ได้เล่นจริง ๆ อะ.
- 22 ตำรวจ: ไม่ได้เล่นแล้วมึงสั่งยาทำไม?
- 23 ผู้ต้องหา: เพื่อนผมให้ผมมา.
- 24 ตำรวจ: ไหน? เพื่อนคนไหนให้มึงมา? เอา! เพื่อนคนไหน? เอา!
- 25 ผู้ต้องหา: ไม่รู้. (ร้องไห้)

เรื่องที่ 3: นัดส่งยาบ้าหน้าอำเภอ (ตอนที่ 2)

ความยาว 2:14 นาที (ถอดคลิปตั้งแต่นาทีที่ 3:06 – 5:20)

แหล่งที่มา: https://www.youtube.com/watch?v=i_z5sI3ZUrU

สืบค้นเมื่อ 22 มี.ค. 2557

เจ้าหน้าที่ตำรวจ 3 นายได้นำตัวผู้ต้องหามาสอบสวนเพิ่มเติมและตรวจหาสารเสพติด

ตำรวจ 1 = ตำรวจชุดจับกุม

ตำรวจ 2 = ตำรวจที่สวมเสื้อเหลือง

ตำรวจ 3 = ตำรวจที่นำตัวผู้ต้องหามาสอบสวน

- 1 ตำรวจ 3: เอายังงี้, แล้วยังงี้เขาให้ค่าจ้างรีเปล่า? 50 ถึงกี่บาท?
- 2 ผู้ต้องหา: ไม่ได้อะไรเลย.
- 3 ตำรวจ 2: (ถือโทรศัพท์แนบหู กำลังคุยกับคนในสายก่อนหันมาถาม) เพื่อนชื่ออะไร?
- 4 ผู้ต้องหา: ปอครับ.
- 5 ตำรวจ 2: ชื่อจริง?
- 6 ผู้ต้องหา: นฤนาทครับ.
- 7 ตำรวจ 2: (บอกคนที่อยู่ในสายก่อนหันมาถามผู้ต้องหา) นายนฤนาท. พ่อชื่ออะไร?
- 8 ผู้ต้องหา: ผมไม่รู้จัก, จำชื่อ (.) ไม่รู้จัก (.) จำชื่อไม่ได้ครับ.
- 9 ตำรวจ 2: (บอกคนที่อยู่ในสายก่อนหันมาถามผู้ต้องหา) เป็นลูกทหารยศเรือเอก, แล้ว (.) อยู่ที่
- 10 ไหน (.) บ้าน?

- 11 ผู้ต้องหา: บ้านอยู่ตรงไฟแดงอะครับ.
- 12 ตำรวจ 2: ไฟแดงอะไรอะ?
- 13 ผู้ต้องหา: ไฟแดง นย. ครับ.
- 14 ตำรวจ 2: ก็มีทุกไฟแดงแหละ.
- 15 ผู้ต้องหา: นย. ข้างในครับ.
- 16 ตำรวจ 3: ไฟแดงมารินหรือ?
- 17 ผู้ต้องหา: เอ้อ. (พยักหน้า)
- 18 ตำรวจ 3: อ้อ, คือ, ไอ้นี้ใช้เราออกมาเอายา.
- 19 ผู้ต้องหา: อือ.
- 20 ตำรวจ 2: เป็นไปไม่ได้.
- 21 ผู้ต้องหา: จริง ๆ, ผมไม่ได้โกหก.
- 22 ตำรวจ 1: ตัวเองก็ดูด, แต่ดูตหลายวันแล้ว, ถูกต้องไหม?
- 23 ผู้ต้องหา: ผมไม่ได้เล่นมานานแล้วครับ, ตั้งแต่ผม (.) ก่อน โหย (.) เป็นเดือนแล้วครับพี่, จริง ๆ
- 24 ครับ.
- 25 ตำรวจ 1: สองอาทิตย์, ไอ้นั้นบอก.
- 26 ตำรวจ 2: เตี้ยว, ใจเย็น ๆ, เตี้ยว.
- 27 ผู้ต้องหา: จริง ๆ, ครับพี่, ก็ผมไม่ได้เล่นมานานแล้วครับ.
- 28 ตำรวจ 2: เราโทรมาสั่งซื้อยากับเจ้าหน้าที่ผม, คือคนนี่ (ชี้มือไปที่ตำรวจอีกคน) คนที่คุยกับเรา
- 29 บันทึกรีวิว, มีอะไรไว้หมดแล้ว. เราจะมาพ่อเป็นทหาร, พ่อเป็นอะไร, ตอนนี่เราผิด
- 30 แล้ว, ความผิดเราสำเร็จแล้ว.
- 31 ผู้ต้องหา: ขอโทษ, (ยกมือไหว้) ผมไม่ได้ (.) ผมไม่ได้คิดที่ (.) ผมไม่คิดที่จะเล่นเองครับ.
- 32 ตำรวจ 2: ไม่ต้องมาขอโทษผม, ความจริงคุณยังไม่พูดเลย, ยังไปโทษคนนั้น, ใส่คนนี่.
- 33 ผู้ต้องหา: จริง ๆ, ผมไม่ได้เอาเอง, ให้ตายครับนาย.
- 34 ตำรวจ 1: แต่เมื่อกี้คุณใช้โทรศัพท์คุยกัน.
- 35 ตำรวจ 2: [เตี้ยว ๆ ๆ,
- 36 ผู้ต้องหา: [ครับ, อันนี้, ผม (.) ผม ๆ [ผม ๆ,
- 37 ตำรวจ 1: [เอ้า...คุยกับคนนั้น (ชี้ไปที่เจ้าหน้าที่อีกคน)

- 38 ผู้ต้องหา: ผมพูดจริง ๆ ครับ, แต่คือผมไม่มีเงินที่จะไปเล่นเอง, ไปซื้อครับ, ผมไม่ได้เล่นเอง, ให้
 39 สาบานต่อหน้าไฟ (.) ให้ผม (.) ถ้าผมเล่นเอง, ผมเอาเงินผมซื้อเอง, ผมยอมรับตรงนี้
 40 เลยครับ, ผมไม่โกหกครับ.
 41 ตำรวจ 2: ผมไม่สนใจหรอก.

บทสนทนาของตำรวจ 4 นายกับผู้ต้องหาหลังการตรวจปัสสาวะ

ตำรวจ 1 = ตำรวจที่สวมเสื้อยืดดอกลมสีดำ ยืนข้างเครื่องตรวจหาสารเสพติด

ตำรวจ 2 = ตำรวจที่ไม่สวมเสื้อ เดินเข้ามาพูดแล้วเดินออกไปจากห้อง

ตำรวจ 3 = ตำรวจที่สวมเสื้อโปโลสีขาว สะพายกระเป๋า นั่งที่โต๊ะ

ตำรวจ 4 = ตำรวจที่สวมเสื้อโปโลสีขาว ไม่สะพายกระเป๋า

- 42 ตำรวจ 1: ผมได้ตรวจแล้วเนี่ย.
 43 ตำรวจ 2: ฉีตัวเองนะ. (ชี้มาที่เครื่องตรวจปัสสาวะบนโต๊ะ)
 44 ตำรวจ 3: เราเสฟไหม? เสฟไหม? เราเสฟไหม?
 45 ผู้ต้องหา: ไม่ได้เสฟมาครับ.
 46 ตำรวจ 3: สองอาทิตย์ใช้เปล่าครับ?
 47 ผู้ต้องหา: (พยักหน้า)
 48 ตำรวจ 4: (หันไปพูดกับตำรวจนายอื่น) ล่าสุด, เอาไปเมื่อไร? ไม่หลุดหรอก.
 49 ผู้ต้องหา: ผมไม่ได้เล่นเยอะครับ.
 50 ตำรวจ 4: โทริกขนาดนี้, ใครเขาจะเชื่อมึง, จะบ้าแล้วเหอ! อุตสาห์ไม่ให้เอาแล้วนะ, มึงก็โทร
 51 จัง.
 52 ตำรวจ 3: กูไม่ได้แก๊ง, กูไม่รับสาย, กูปิดเครื่องหนี, มึงยังโทรอีก. หาว่ากูแก๊งมึง, ใครไป
 53 แก๊งมึง.
 54 ตำรวจ 1: มากับใคร? มึงมากับใคร? เสฟไปกี่วันแล้ว?
 55 ผู้ต้องหา: อัย! นานแล้วครับ.
 56 ตำรวจ 1: เหรอ? กี่วันแล้วครับ? กี่วันแล้วครับ?
 57 ผู้ต้องหา: สองสามอาทิตย์ได้ครับ.
 58 ตำรวจ 1: (พยักหน้า) ผลน่าเป็นห่วงนะ, เบื้องต้นสารตกค้างดูแล้วมีนะ.
 59 ตำรวจ 4: ไหนบอกไม่เสฟ?
 60 ผู้ต้องหา: ไม่เสฟ. (ทรุดตัวลงไปนั่งร้องไห้กับพื้น) ผมทำงานที่โลตัสครับ.
 61 ตำรวจ 2: เตี้ยวล้อคไว้ก่อน, เตี้ยวลัดิน.

62 ผู้ต้องหา: ไม่ดันครับ, ไม่ดัน. ผมหมดแรง. (สะอื้น)

63 ตำรวจ 1: มา, ลุกขึ้นมา.

เรื่องที่ 4: คุณหมอธีระวัฒน์ เหมะจุฑา (ตอนที่ 1)

เวลา 17.24 นาที

แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=kQ3QZJQStkY>

สืบค้นเมื่อ 15 ก.พ. 2558

รายการพราวดีไนท์มีพิธีกร 3 คน คือ คุณเปิ้ล (จรียา สเปนเซอร์) คุณตึก (มยุรา เสวตศิลา) คุณนุ่น (ศิริพันธ์ วัฒนจินดา) และแขกรับเชิญ 1 ท่าน คือ ศาตราจารย์นายแพทย์ธีระวัฒน์ เหมะจุฑา

นาทีที่ 1 – นาทีที่ 2.18 วงดนตรีบรรเลงเพลงเปิดรายการ

- 1 เปิ้ล นุ่น ตึก: (ไหว้ผู้ชม) สวัสดีค่ะ.
- 2 ตึก: ขอต้อนรับทุกท่านเข้าสู่คืนวันศุกร์ที่มีความสุขกับพราวดีไนท์ค่ะ. ((เสียงปรบมือ))
- 3 เดี่ยวๆ!
- 4 นุ่น: ขา?
- 5 ตึก: พี่ว่าเราเข้าใจอะไรผิดหรือเปล่า?
- 6 นุ่น: อะไร?
- 7 ตึก: เรบอกว่าจะมีหมอมาร่วมรายการกับเรา, แล้วทำไมเอววงรื้อคมาล่ะ?
- 8 เปิ้ล: อู๋! อู๋ย! พี่!
- 9 ตึก: เข้าใจผิดหรือเปล่า?
- 10 เปิ้ล: [ไม่ผิด.]
- 11 นุ่น: [ไม่ผิด.] ตะกี้พี่ตึกไม่ได้ยินหรือคะ?
- 12 ตึก: ทำไมอะ?
- 13 นุ่น: พอนักร้องนำนี้, เขาบอกว่า, ขอเสียงปรบมือให้เกียรติกับคุณหมอหน่อยนี้, เสียงกรีดดังเลยนะ.
- 15 ตึก: (หันหลังกลับไปดูวงดนตรี) ไม่เห็นมีหน้าตาเป็นหมอเลยสักคน.
- 16 เปิ้ล: [(หัวเราะ)]
- 17 นุ่น: [(หัวเราะ)]
- 18 ตึก: เดี่ยวก่อน, อายจริง ๆ. (หัวเราะ)
- 19 เปิ้ล: เดี่ยว ๆ! ใ้พี่ท่ายเลยดีกว่าว่าท่านใดเป็นคุณหมอ, อะ.

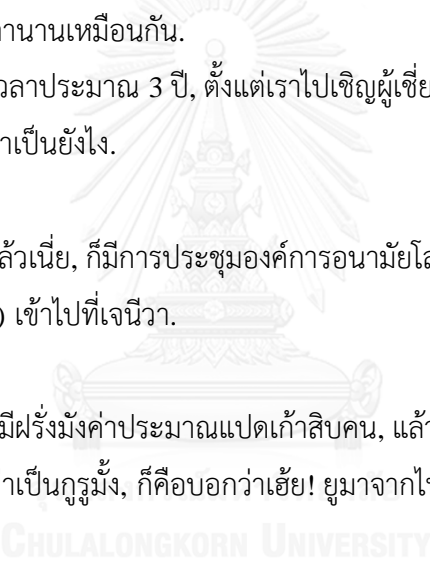
- 20 ตี้: คุณหมอเนี่ย, จะต้องใส่แว่น.
- 21 นุ่น: อ่ะ.
- 22 ตี้: แล้วก็ต้องขาว ๆ.
- 23 นุ่น: งั้นก็เริ่มเข้าละนะ.
- 24 ตี้: แล้วก็จะต้องผูกไท.
- 25 เปิ้ล: อู้ย! พี่คะ!
- 26 ตี้: แล้วก็ต้องใส่เสื้อ.
- 27 เปิ้ล: นันมันยุคไหนแล้ว.
- 28 ตี้: เหรอ? เออ ๆ.
- 29 เปิ้ล: ไม่ได้.
- 30 ตี้: บอกมาเลยตรง ๆ, ว่าคนไหน, เค้าไม่ถูก.
- 31 นุ่น: พราวดีในท์ขอต้อนรับศาสตราจารย์นายแพทย์ธีระวัฒน์ เหมาะจุกาค่ะ. ((เสียงปรบมือ)) สวัสดีค่ะ.
- 32
- 33 เปิ้ล: เชิญค่ะ. (ผายมือ)
- 34 ตี้: ขออนุญาตมาอยู่ตรงนี้, อ้อ! นี้คุณหมอหรอ?
- 35 ธีระวัฒน์: ครับ.
- 36 เปิ้ล: ก็ถูกหนึ่งข้อไงที่พี่บอกว่าใส่แว่นตา, คุณหมอก็ใส่แว่นตา.
- 37 นุ่น: ใช่.
- 38 ตี้: ใช่, แต่ว่าก็ดูรูปร่างแล้วก็แบบว่า (.) เฮอะ! มันไม่เข้ากันนะ.
- 39 นุ่น: นุ่นพราวดีมาก, ขออนุญาตเล่าให้พี่ตี้กับพี่เปิ้ลฟังว่าคุณหมอเนี่ยไม่ธรรมดา, คุณหมอเนี่ยนะคะประจำอยู่ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์, สภากาชาดไทย.
- 40
- 41 ตี้: อู้หุ!
- 42 นุ่น: ยังไม่พอค่ะ, เป็นอาจารย์ประจำคณะแพทยศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- 43 ตี้: โอ้โห!
- 44 นุ่น: มีอีก, อันนี้แจวกว่า, ต้องให้คุณหมอเล่า.
- 45 ธีระวัฒน์: เอ่อ:: เรา (.) เรามีศูนย์ปฏิบัติการโรคทางสมอง.
- 46 ตี้: อ่ะ.
- 47 เปิ้ล: อ่ะ.
- 48 ธีระวัฒน์: แล้วก็เราเป็นศูนย์ร่วมมือองค์การอนามัยโลก.
- 49 ตี้: อ้อ.

- 50 ชีระวัฒน์: เรื่องไวรัสสัตว์สู่คน, ซึ่งตอนนี้มีเชื้อโรคระบาดเยอะแยะเลย.
- 51 ตี๋: เหนอ?
- 52 ชีระวัฒน์: ครับ.
- 53 ตี๋: หมอเขาดูแลทางด้านนี้.
- 54 ชีระวัฒน์: ครับ.
- 55 ตี๋: แล้วอีกอย่าง, สนใจ, อยากรู้เล่นที่ไหน? คนตรีน่ะคะ.
- 56 ชีระวัฒน์: อ้อ, เดี่ยว ๆ.
- 57 นุ่น: โห! พี่ตี๋, หนูอุตส่าห์บอก.
- 58 เปิ้ล: จริง ๆ, แล้วเล่นคนตรีนี่, เป็นการปลดปล่อยด้วยหรือเปล่าคะคุณหมอ?
- 59 ชีระวัฒน์: ใช่ฮะ, ไม่งั้นตายไปแล้ว.
- 60 ตี๋: ว้าย! งั้นเหรอ?
- 61 ชีระวัฒน์: จริง ๆ ฮะ. (หัวเราะ)
- 62 ตี๋: งั้นคุณผู้ชมขา, ดิฉันต้องเป็นคนแรกที่ต้องตายก่อน, เพราะว่าไม่ปลดปล่อยอะไรเลย.
- 63 เปิ้ล: อ้าว! (ทุกคนหัวเราะ)
- 64 ตี๋: ทำงานอย่างเดียว, ไม่ได้มีร้องเล่นเต้นอะไรอย่างงี้.
- 65 เปิ้ล: เดี่ยวเราก็กมา [ขอ::
- 66 ชีระวัฒน์: [โอ้! อันนี้จริงเลย=
- 67 เปิ้ล: =ล้างลึกันอีกที
- 68 ตี๋: เรื่องนี้ใช่ปะ? ศาลากลางกรมมหาวิทยาลัย
- 69 ชีระวัฒน์: เรื่องนี้พิสูจน์แล้วว่า, ไอ้เล่น ๆ นี้, ดีดีตี๋ไปพวกนี้มันช่วยสารเคมีในสมอง.
- 70 นุ่น: อ้อ.
- 71 ชีระวัฒน์: อันนี้ไม่ได้ make up ขึ้นมาเองนะฮะ.
- 72 ตี๋: เหนอฮะ.
- 73 ชีระวัฒน์: ดี ๆ, ดีมาก.
- 74 ตี๋: วันนี้เราได้คุยเรื่องนี้แน่นอน, ลองแนะนำ, ผู้ที่ให้เสียงว้าย ๆ (ร้องเพลง)
- 75 ข้างหลังเราเนี่ย. (หัวเราะ)
- 76 เปิ้ล: อ๊ะ, ใช่.
- 77 ตี๋: ชอบมากนะฮะทุกท่านที่อยู่ในวง.
- 78 เปิ้ล: พี่รู้มั้ยว่าชื่อวงเขาชื่ออะไร?
- 79 ตี๋: ชื่ออะไรฮะ?
- 80 เปิ้ล: PHD.

- 81 ตัก: PHD?
- 82 เปิ้ล: (หันไปถามคุณหมอ) ย่อมาจากอะไรอะ?
- 83 ชีระวัฒน์: เราเรียกว่า Permanent Head Damage.
- 84 ตัก: โอ๊ะ! โห! (หัวเราะ)
- 85 ตัก: สมองตายไปแล้วถาวร. (หัวเราะ)
- 86 ชีระวัฒน์: สมองเสียหายถาวร. (หัวเราะ) คนไข้เราบางคนไม่ค่อยฟื้น, ก็เลยรู้สึกว้า, เอ๊ะ! ทำไร
87 จะให้ฟื้น, ก็เลยรู้สึกว้าเพลงร็อคนี่, มันน่าจะทะลุทะลวง(.) เส้นประสาทหรืออะไร
88 ได้, เยอะเลย.
- 89 นุ่น: ค่ะ.
- 90 เปิ้ล: คุณหมอก็น่ากลัวเหมือนกันนะคะ.
- 91 ตัก: น้า::
- 92 เปิ้ล: คือจริง ๆ อะ, เมื่อกี้ตอนคุณหมอลงเตียง, ลูกในท้องเปิดเนี่ยสะบัดหัวเลยอะ.
93 (หัวเราะ)
- 94 ชีระวัฒน์: พัฒนาการคงดีมากเลย, พอคลอดมาปั๊บแล้วคลานเลย. (หัวเราะ)
- 95 เปิ้ล: โอ้โห! (หัวเราะ)
- 96 ตัก: ดนตรีกับคุณหมอ, เออ:: เอาเป็นว่า, วันนี้พี่ว่าน่าสนใจ.
- 97 เปิ้ล: ค่ะ.
- 98 ตัก: แน่แน่นอนเลยนะคะ, เพราะว่าเราจะได้มารู้เรื่องราวของคุณหมอต่านี่, ซึ่งเป็นคุณ
99 หมอด้านสมอง, แต่มีหัวใจเป็นร็อคคะ. ช่วงหน้ากับพราวดีไนท์ค่ะ.
- ((เสียงดนตรี))
- 100 ตัก: พราวดีไนท์ของเราคะ, เรากำลังคุยอยู่กับศาสตราจารย์นายแพทย์ชีระวัฒน์
101 เหมาะจุฑา. แหม! เราอยากจะบอกว่าเป็นคุณหมอสมองที่มีหัวใจร็อคเต็มหัวใจเลย.
- 102 เปิ้ล: อืม.
- 103 ตัก: วันนี้เราต้องคุยแล้วละ, เพราะว่าพี่กำลังงงกับ look คุณหมอมานะ. (หัวเราะ) หมอ,
104 ปกติแต่งตัวอย่างนี้ทำงานป่าว?
- 105 ชีระวัฒน์: ก็:: นี่คือชุดประจำอะ.
- 106 ตัก: เขา, ที่โรงบาลเขาไม่ดูเหรอคะ?
- 107 ชีระวัฒน์: เออ:: มันแก่แล้วอะ. (ทุกคนหัวเราะ)
- 108 ตัก: อ้าว! เพิ่งรู้, เป็นผู้ใหญ่เขาจะไม่ว่า.
- 109 เปิ้ล: อาจารย์มีเสื้อคลุมรีปาวคะ? [ที่::
110 ชีระวัฒน์: [อะ, ใช่.

- 111 เปิ้ล: คุณหมอไม่ได้เป็นนักดนตรีแต่แรกนี่ฮะ?
- 112 ชีระวัฒน์: เอ่อ::
- 113 เปิ้ล: เป็นคุณหมอแต่แรก, แล้วค่อยมาเป็นนักดนตรี.
- 114 ชีระวัฒน์: ใช่ฮะ. สมัยเด็ก ๆ ก็เล่นบ้าง, เล่นเพราะว่าอยากไปท่องเที่ยวที่สนามजर.
- 115 เปิ้ล: อ้อ.
- 116 ชีระวัฒน์: คือคุณมันเก๋ดี.
- 117 นุ่น: แต่อย่างหนึ่ง, นุ่นเชื่อว่าหลาย ๆ คนจะได้โรคตอนเด็ก ๆ, โรคพิษสุนัขบ้าระบาด,
118 เมื่อก่อนเขาไม่ได้ใช้ชื่อนี้, ใช้ชื่อว่าโรคกลัวน้ำ.
- 119 ชีระวัฒน์: ใช่ฮะ.
- 120 ตี้ก: อ้อ, โรคกลัวน้ำ.
- 121 นุ่น: แล้วก็จำได้ฝังใจเลยนะว่ามันต้องแบบฉีตรอบสะดือ =
- 122 เปิ้ล: = ใช่.
- 123 นุ่น: ก็เข็ม ๆ, ต้องตัดหัวสุนัข?
- 124 ตี้ก: อ้อ.
- 125 นุ่น: แต่ใครจะไปคิดว่ากฎขององค์การอนามัยโลก=
- 126 ตี้ก: = ฮะ, เรื่องนี้ใช่ฮะ?
- 127 นุ่น: เขาต้องล้มกระดานเลยนะ, เรื่องนี้, จากการวิจัยระดับโลกของท่านนี้.
- 128 ตี้ก: นี่ไง.
- 129 นุ่น: นี่คือการที่ความพรวรดที่เราเชิญคุณหมอมานในวันนี้.
- 130 ตี้ก: คุณหมอเล่าหน่อยว่าทำไมมันต้องล้มกระดาน? ใช่ไหมฮะ?
- 131 นุ่น: เกิดอะไรขึ้นคะ?
- 132 ชีระวัฒน์: ต้องเรียนว่าที่โรงพยาบาลจุฬา [เราเป็นโรงพยาบาลที่เรารับคนที่เจ็บป่วยไม่จำกัด
133 ตี้ก: ค่ะ
- 134 ชีระวัฒน์: เพราะฉะนั้นในสมัยก่อนสักประมาณปี ค.ศ. นะฮะ, 1984, 1985, ตอนนั้นเนี่ยเรามี
135 คนไข้ปีละประมาณ 400 คน.
- 136 ตี้ก: ปีละ 400 คนที่เป็นโรคนี?
- 137 ชีระวัฒน์: พิษสุนัขบ้าและเสียชีวิต.
- 138 ตี้ก: โดนสุนัขบ้ากัด?
- 139 ชีระวัฒน์: ครับ.
- 140 นุ่น: เสียชีวิตเลย.
- 141 ชีระวัฒน์: เสียชีวิต, ต้องตายทุกคน.

- 142 นุ่น: โห! เมื่อก่อนมันขึ้นข้าว, หนูอยู่ต่างจังหวัด, แม่ต้องไม่ให้กลับบ้าน, เดี่ยวมีหมาบ้ามา.
- 143 ชีระวัฒน์: ไซ้.
- 144 ตี้ก: คุณรู้มั้ยว่าหนึ่งในนั้น, ดิฉันเคยโดนมาแล้ว.
- 145 เปิ้ล: หา!
- 146 นุ่น: เคยโดนกัดหรือพี่?
- 147 ตี้ก: เคยโดน, เคยโดนมาแล้ว, คือเนี่ยจะถามคุณหมอ, เคยโดนแล้วตอนเด็ก ๆ, รอบ
- 148 สะดือเลย.
- 149 เปิ้ล: แต่ว่าสุนัขบ้ารีเปล่า?
- 150 ตี้ก: บ้ารีเปล่าไม่รู้, แต่โดนไปแล้ว, โดนไปแล้วก็คือ=
- 151 เปิ้ล: = ที่กัดพี่นี่คือสุนัข, ไม่รู้=
- 152 ตี้ก: = ไม่รู้, อยู่ดี ๆ, เขาก็วิ่งมา. เราเป็นเด็ก ๆ, เราก็นั่งอยู่, ตอนนั้นอายุ 7-8 ขวบ, ก็ต้อง
- 153 ส่งไปโรงพยาบาลฯ, สมัยนั้นนะ, สมัยพี่เด็กไม่รู้ก็ปีแล้วนั่ง, พี่ก็เปิดพุงรอ.
- 154 นุ่น: เจ็บมัยอะพี่ตี้ก?
- 155 ตี้ก: ก็ไม่รู้อะ, จำความเจ็บไม่ได้, แต่จำได้ว่าโดนรอบสะดือ, แล้ว 14 วันต้องไปให้ครบ.
- 156 เปิ้ล: อ้อ.
- 157 ตี้ก: แล้วมีแต่คนโดน, ที่นั่งเรียงกันนี่, อย่างน้อยเป็นสิบ. ถามว่าเดี๋ยวนี้, ในปัจจุบันนี้, ไม่มี
- 158 อย่างนั้นแล้ว?
- 159 ชีระวัฒน์: เราเลิกฉีดรอบสะดือไปแล้ว, ที่เราเจอนี้, เราเจอทั้งคนที่ เป็นโรคพิษสุนัขบ้าเสียชีวิต,
- 160 ขณะเดียวกันอีกเตียงก็คือ, ฉีดไอ้วัคซีนที่ทำจากสมองแกะ, ปรากฏว่าไปตายจาก
- 161 วัคซีน. CHULALONGKORN UNIVERSITY
- 162 นุ่น: อ้าว!
- 163 เปิ้ล: เหรออะ?
- 164 ตี้ก: เดี่ยว ๆ! หมออีกทีฮะ, เอาวัคซีนที่มาจากแกะมาฉีด?
- 165 ชีระวัฒน์: ครับ.
- 166 ตี้ก: ทุกคนต้องโดนหมด?
- 167 ชีระวัฒน์: ครับ.
- 168 ตี้ก: ซึ่งบางคนแพ้, อาจะตาย. (ชี้มาที่ตัวเอง) ไม่ตาย, ((เสียงหัวเราะ)) ไม่ตาย.
- 169 เปิ้ล: เก่งที่สุดเลย, เก่งที่สุด, หญิงเหล็กจริง ๆ.
- 170 ตี้ก: ไซ้เปล่า? เออ. (หันไปทางคุณหมอ)
- 171 ชีระวัฒน์: ฮะ.
- 172 ตี้ก: แล้วเป็นไงอะ? มันก็ตายเยอะเลย.

- 173 ธีระวัฒน์: ก็เหมือนกับคนไข้ไม่มีทางเลือก, ปฏิบัติตามกฎอนามัยโลกทุกอย่าง, คือฉีครอบ
 174 สะดือก็แล้ว, ฉีดเซรุ่มแล้วก็ยังตาย, ตกลงทำตามทุกอย่างดีแล้วเนี่ย, ไอ้กฎนี้มัน
 175 ถูกต้องจริงรึเปล่า? ตรงนี้เองที่ทำให้องค์การอนามัยโลกยอมรับ, เพราะว่าสามารถ
 176 พิสูจน์ได้จริง ๆ, ทั่วโลกก็ต้องเลิกของพวกนี้, แต่เราก็มีชนิดที่มาทดแทน, เราก็ใช้วิธี
 177 นี้ที่ประเทศไทยเป็นประเทศแรกในโลก.
- 178 นุ่น: โอ้!
- 179 ธีระวัฒน์: ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1987-88.
- 180 นุ่น: น่าภูมิใจนะคะ.
- 181 เปิ้ล: ใช่.
- 182 นุ่น: แต่ขั้นตอนกว่าที่จะทำให้องค์การอนามัยโลกเขายอมรับ, และยอมล้มกระดานเนี่ย,
 183 มันใช้เวลานานเหมือนกัน.
- 184 ธีระวัฒน์: อืม:: ใช้เวลาประมาณ 3 ปี, ตั้งแต่เราไปเชิญผู้เชี่ยวชาญทั่วโลกมาประชุม, แล้วก็ชี้ให้
 185 เขาเห็นว่าเป็นยังไง.
- 186 ตี๋: ค่ะ.
- 187 ธีระวัฒน์: ในที่สุดแล้วเนี่ย, ก็มีการประชุมองค์การอนามัยโลก, ผมก็เป็นตัวแทนคนเดียว,
 188 (หัวเราะ) เข้าไปที่เจนีวา.
- 189 ตี๋: นั่นสิคะ.
- 190 ธีระวัฒน์: แล้วก็, ก็มีฝรั่งมาประมาณแปดเก้าสิบคน, แล้วเราก็มานพูด ๆ, แต่ว่าก็มีฝรั่งมาค่า,
 191 จะเรียกว่าเป็นกูรูบ้าง, ก็คือบอกว่าเฮ้ย! ยูมาจากไหนวะ?
- 192 นุ่น: เอ่อ: CHULALONGKORN UNIVERSITY
- 193 ตี๋: เขาไม่เชื่อถือ, ตอนนั้นเขายังไม่เชื่อถือใช่ไหมคะ?
- 194 ธีระวัฒน์: คือตอนนั้นคงยังเด็กอยู่, เดี๋ยวนี้ก็ยังเด็ก (ตอนนั้น) เด็กกว่า ((เสียงหัวเราะ))
 195 ตี๋: (ตอนนั้น)
- 196 เอ่อ: ตอนที่หมอดิฉันได้แล้วพยายามจะไป, ไป, เอ่อ, ไปผลักดันเรื่องนี้, อายุสักเท่าไร
 197 ฮะ?
- 198 ธีระวัฒน์: ประมาณ 30.
- 199 เปิ้ล: อู้หู! ยังเด็กมากเลย.
- 200 ธีระวัฒน์: 33 - 34 อะไรพวกนี้, แต่ว่าใน, คือ ๆ, อยากจะเรียนว่าเรื่องอายุนี้ไม่สำคัญ, แต่ว่าใคร
 201 ก็ตามที่คิดว่าถ้าเรามีปัญหา, ต้องอธิบายให้ได้ว่ามันมีอะไรที่แก้ไขได้, และอย่าดูถูก
 202 ความคิดคนอื่น, เวลาที่เราทำงานเนี่ย, ใครจะบอกอะไรก็ตามเนี่ยอย่าคิดว่าเราแน่,
 203 อย่าคิดว่า, โอ้โห! เรียนมา, ฉันทันเป็นศาสตราจารย์อะไรต่าง ๆ เนี่ย, ต้องฟังคนอื่น.

- 204 เปิ้ล: ค่ะ.
- 205 นุ่น: ด้านสมองเนี่ย, ถ้าพูดแล้วบางท่านอาจจะไม่เห็นภาพ, แล้วถ้าพูดชื่อนี้, เห็นภาพ.
- 206 เปิ้ล: อืม.
- 207 นุ่น: คุณชายพุฒิภัทร.
- 208 เปิ้ล: อ้า, ใช่ ๆ.
- 209 นุ่น: เป็นคุณหมอนะ, พี่ต๊ักได้ดูละครรีเปล่า?
- 210 ต๊ัก: ด้านสมอง.
- 211 นุ่น: อ้า, ใช่.
- 212 ชีระวัฒน์: ปกติเราไม่มีหล่อขนาดนั้น. (หัวเราะ)
- 213 ต๊ัก: นี่แสดงว่า, ตอนนั้นตอนที่คุณชายพุฒิภัทร, น้องเจมส์จีโผล่มานี้, โอ้โห! หมอนี่!
- 214 นุ่น: กระหึ่มเลยไหมคะ?
- 215 ชีระวัฒน์: เราปิดอะ, เราปิดอะทีวี.
- 216 ต๊ัก: ทำไมอะ?
- 217 ชีระวัฒน์: รับไม่ได้.
- 218 ต๊ัก: อ้อ, (หัวเราะ) รับไม่ได้เพราะว่า?
- 219 นุ่น: อันนี้, เพราะว่ารักษาแบบไม่จริง.
- 220 ชีระวัฒน์: ไม่ใช่, คือรับไม่ได้เพราะว่าอันที่หนึ่งคือมันหล่อไปอะ. ((เสียงหัวเราะ))
- 221 ต๊ัก: เจมส์จีหล่อไป.
- 222 ชีระวัฒน์: อันที่สองคือ, เราไม่ได้รักษาทางผ่าตัด, เรารักษาทางยา.
- 223 ต๊ัก: อือ.
- 224 ชีระวัฒน์: คือ ๆ, หมอผ่าตัดเนี่ย, พออายุมาก ๆ ไปแล้วเนี่ยก็, อายุสัก 60 อะโรยอย่างงี้ก๊ง ๆ
- 225 เงิน ๆ, ใช้ไม่ได้แล้ว.
- 226 เปิ้ล: (อ้อ)
- 227 ต๊ัก: (อ้อ)
- 228 ชีระวัฒน์: ของเรานี้, โห! แบบอย่างผมเนี่ย, 70- 80 ก็ยังแจ๋ว, ก็ยังรักษาได้. ((หัวเราะ))
- 229 ต๊ัก: แหม!
- 230 เปิ้ล: เดี่ยวนะคุณหมอ, ตกลงอายุเท่าไรกันเนี่ย?
- 231 ชีระวัฒน์: จะเอาเท่าไรละ?
- 232 เปิ้ล: โอ้! ((เสียงหัวเราะ))
- 233 ต๊ัก: เดี่ยว ๆ! เปิ้ลกำลังจะถามอายุคุณหมอใช่ไหม? [ซึ่งตรงกับที่พี่อยาการู้พอดี.
- 234 เปิ้ล: [ใช่.

- 235 ตี๋: เพราะว่าเท่าที่ดูมานี้เนี่ย, คุณหมอบอกเป็นหมอมอง, แต่ว่าเป็นอาจารย์หมอด้วย, แล้วก็
 236 ชอบดนตรี, ชอบอะไรซิ่ง ๆ ซ่า ๆ, คุณหมอบอกอายุเท่าไรคะ? (ไหว้) ขออนุญาตถาม
 237 ตรง ๆ เลย.
- 238 ชีระวัฒน์: เอ่อ:: เกษียณปีหน้า.
- 239 ตี๋: หา!
- 240 เปิ้ล: หุ!
- 241 ตี๋: ประมาณ 59 – 60.
- 242 นุ่น: ภาพที่ติดตะกิ้งยังติดตาอยู่เลย. (ทำท่าติดกีตาร์)
- 243 ตี๋: ทำไมเลิก, เลิกเรียนเป็นเกี่ยวกับสมองอะ? สมองท่าทางจะยาก.
- 244 ชีระวัฒน์: เอ่อ, จริง ๆ แล้ว, อันนี้เป็นเรื่องจุดหักเหชีวิต, เอ่อ, ขนาดที่ซ่า ๆ ได้อย่างนี้, ก็คุณพ่อ
 245 เป็นเส้นเลือดแตกในสมอง.
- 246 ตี๋: ทั้ง ๆ ที่เป็นหมอ.
- 247 ชีระวัฒน์: ตอนนั้นคุณพ่อเป็นปลัดกระทรวงสาธารณสุข.
- 248 ตี๋: อ้อ.
- 249 ชีระวัฒน์: แล้วก็, ก็บอกว่าไม่ได้เป็นอะไร, เป็นโรคหอบหืดเฉย ๆ, แต่ว่าอยู่ ๆ ก็เส้นเลือดแตก
 250 ในสมอง, ก็ไปผ่าตัดอะไรอย่างเงี้ย, โคม่าไป 9 ปี, คือนอนเป็นเจ้าชายนิทราเป็นพัก.
- 251 ตี๋: เหรอ?
- 252 ชีระวัฒน์: ที่นี้จุดตรงนี้นี่เนี่ยมันเป็นความทรมานของชีวิต, ผมว่ามันเป็นสิ่งที่เราเรียนรู้ว่า,
 253 ครอบครัวคนไข้ที่เขาเป็นนี่เขารู้สึกยังไง, มันมีความสุขเสียมหาศาล, คือ, ณ ขณะ
 254 นั้นเนี่ย, เราต้องเอาใจเราเข้าไปใส่เขา, เพราะว่าครอบครัวหนึ่งเนี่ย, คนที่หารายได้
 255 เนี่ย, จะเป็นคุณพ่อเขา, แล้วพวกมีลูก, ลูกยังหาเงินไม่ได้, ไข้ไหมอะ? ถ้าถึงจุด ๆ
 256 หนึ่งเนี่ย, ที่เราจะช่วยเขาไม่ได้, เราต้องบอก, คือไม่ใช่ดันทุรัง, แต่ที่หมอบอกคือ, มี
 257 หน้าทีบอก, ไม่ใช่ให้ความหวัง. ถ้าเราตัดสินใจผิดพลาดว่าเราเอาเขาไปทำนู่นทำนี่
 258 เนี่ย, เขาต้องทนทุกข์ทรมานไปอีก 9 ปี 10 ปี.
- 259 ตี๋: อ้อ, ให้บอกเลย.
- 260 ชีระวัฒน์: ให้บอก, แล้วก็เขาตัดสินใจยังไงเนี่ย, ต้องให้ข้อมูลที่ถูกต้อง, ไม่ใช่หมายความว่า, คุณ
 261 เลิกเอา, อาจจะปาฏิหาริย์หรืออาจจะอย่างเงี้ย, หมอก็คเคยเห็น, ฟันขึ้นมาเลย, แต่
 262 ว่าต้องถามว่าโอกาสอย่างนั้นมีเท่าไร? หมอเราเนี่ย, ต้องมีความรู้มากถึงขนาดว่า,
 263 เขาเนี่ยต้องใช้เงินเท่าไรในการเลี้ยงคนไข้เนี่ย.
- 264 เปิ้ล: อ้อ.

- 265 ชีระวัฒน์: คนไข้ที่เป็นอัมพาตเดินไม่ได้, ทานอาหารเองไม่ได้, แล้วถามว่าในบ้านเนี่ย, เขาจะ
 266 ป้อนอาหารยังไง? เขาต้องมีคนพยาบาลไหม? ต้องพลิกตัวไหม? เจาะคอ, ต้องมี
 267 เครื่องดูดเสมหะ, ต้องมีอะไรหรือเปล่า? เพราะว่าที่ผมทำเนี่ย, ตอนนั้นยังไม่จบ
 268 หมอนะฮะ.
- 269 ตี้: เราต้องดูแลตรงนี้.
- 270 ชีระวัฒน์: ต้องมาดูดเสมหะ, พ่อก็นอนอยู่เตียงนี้อยู่ที่บ้าน, และแม่อีกเป็นก็คอยดู, แล้วก็นอนอยู่
 271 ที่พื้นเนี่ย, นอนดูหนังสือบ้างอะไรบ้าง, ถึงเวลาเสร็จเรียบร้อยก็มาให้อาหารทางสาย
 272 ยาง, คือเพราะฉะนั้นถ้าเรารู้อย่างนี้เนี่ย, เราต้องรู้ว่าเขาเนี่ยมีความรู้สึกยังไง, แล้ว
 273 เราจะให้เขารอดยังไง, โดยสภาวะที่คนในครอบครัวเขาเป็นอย่างนี้, คือต้องหา
 274 ทางออกให้เขาได้, อย่างน้อยที่สุดที่ต้องแนะนำวิถีทางที่ดีที่สุด, คือบางคนจะรู้สึก
 275 ว่าเขาต้องไม่อยู่กับเรา, เขาโคมาไปเรียบร้อยแล้วก็จะรักษาเต็มที่.=
- 276 ตี้: = เต็มที่เลย, ช่วยเต็มที่.
- 277 ชีระวัฒน์: สรุปลแล้ว, ตกลงเขาก็ไม่ได้ฟื้น. เอ่อ, เวลาที่เราจะดูคนไข้เนี่ยเรา, ถ้าเราช่วยเขาได้
 278 ระดับหนึ่งแล้วเนี่ย, เราต้องบอกเขาว่าโอกาสเขาจะกลับมาได้เนี่ยเท่าไร.
- 279 ตี้: ให้พูดตรง ๆ เลย.
- 280 เปิ้ล: พ่อของเปิ้ลนะฮะ, บอกว่า, เอ่อ, พ่อเขียนจดหมายไว้เลยว่า, ถ้าวันหนึ่งพ่อจะต้องเป็น
 281 ผัก, ปล่อยพ่อไป, พ่อเขียนไว้เลยอย่างงี้, สามารถใช้ไหมฮะ?
- 282 ชีระวัฒน์: ตรง, ตรงนั้นมันก็จะมีปัญหา, ปัญหาเรื่องนี้ซับซ้อนมาก.
- 283 เปิ้ล: เนี่ย! สำคัญ, เพราะอย่างเมื่อนอกเนี่ย, [มีสิทธิ์ (พยักหน้า)
 284 ตี้: [มีสิทธิ์ใช้ไหมฮะ
- 285 เปิ้ล: ลูกหลานมีสิทธิ์ที่จะบอกว่าปล่อยพ่อแม่ฉันไปนะ, เพราะว่าไม่อยากให้ทรมาน, แต่ว่า
 286 คนไทยนี่, นี้อย่างไม่ได้, คุณพ่อเปิ้ลก็เลยเขียนไว้เลย, แล้วบอกว่าถ้าหมอเลียง, ไม่ต้อง
 287 สนใจเลย, ทำเลย, ลูกจะไม่มีวันผิด, คือเราฟังแล้วเราก็ตกใจ.
- 288 ตี้: อือ.
- 289 เปิ้ล: แต่พ่อก็คงพูดเสมอว่า, ถ้าเกิดอะไรขึ้นมาเนี่ย, พ่อไม่อยากให้ทุกคนรอบตัวเนี่ย, ต้อง
 290 มาลำบาก.
- 291 ชีระวัฒน์: ไข่. [นั่นคือ,
 292 เปิ้ล: [นี่คือสิ่งที่สำคัญที่สุด, ต้องมีภาระ, แล้วก็ให้ดูด้วยนะ, ไข่เราก็แบบ, ตาย! ใคร
 293 จะทำ.
- 294 ชีระวัฒน์: ไม่, อันนี้เป็นสิ่งที่ถูกต้องนะฮะ.
- 295 เปิ้ล: ค่ะ.

- 296 ชีระวัฒน์: แต่ว่า, แต่ว่าหมอกคนที่ดูเนี่ย, ต้องสรุปได้ 100 เปอร์เซ็นต์, สมมติว่ามีคนหนึ่งหัวใจ
 297 วายไปเรียบร้อยแล้ว, แต่ว่าเราฉีดยาสลายลิ่มเลือด, เอามา, ปรากฏว่าเอากลับขึ้นมาได้,
 298 เพราะฉะนั้นเราต้องแน่ใจจริง ๆ ว่า, ณ ขณะนี้คือ 0 เปอร์เซ็นต์หรือ 99 เปอร์เซ็นต์,
 299 ก็ไม่ได้กลับมาอย่างมีคุณภาพ.
- 300 ตี้ก: คุณหมอ, มันครอบคลุมไปถึงโรคอะไรบ้าง? โรคอัลไซเมอร์?
- 301 ชีระวัฒน์: หมดเลย, ปวดหัว, ไมเกรน, ปวดหัวชนิดต่าง ๆ, อัมพฤกษ์, เส้นเลือดตีบ, เส้นเลือด
 302 ตัน, กล้ามเนื้ออ่อนแรง, เส้นประสาทอักเสบ.
- 303 ตี้ก: พี่กลัวมากเลย, พี่กลัววันหนึ่งเนี่ยนะ, ส่งกระจก, ใครเนี่ย, มามองหน้าฉัน? ((เสียง
 304 หัวเราะของผู้เข้าชมรายการ)) อัลไซเมอร์ใช่ไหมคะ?
- 305 ชีระวัฒน์: อ้า, ใช่ ๆ.
- 306 ตี้ก: อ้า, อ่ะ, จริง ๆ, กลัวมากเลย. ((ทำท่ายกกระจกขึ้นมาส่อง)) อ่ะ, เนะ! พุดแล้วยัง
 307 มาเถียง, ((เสียงหัวเราะของผู้เข้าชมรายการ)) กลัวมากเลย, มองหน้าตัวเองแล้วจำ
 308 ตัวเองไม่ได้, พี่กลัวมาก, แล้วก็ไม่อยากเป็นภาวะใคร.
- 309 นุ่น: เออ ๆ.
- 310 ชีระวัฒน์: เพราะฉะนั้นตอนนี้เนี่ย, อัลไซเมอร์น่ากลัวมาก, เพราะว่าเราไม่ได้เตือนร้อน, แต่คน
 311 อื่นเตือนร้อน, ใช่มะ?
- 312 ตี้ก: ครอบครัวเราจะเตือนร้อน.
- 313 เปิ้ล: แหม! โรคที่เกี่ยวกับสมองแต่ละโรคน่ากลัวทั้งนั้นเลย, วิธีหลีกเลี่ยง, ป้องกันมีอะไร
 314 ไหมคะคุณหมอ? คุณหมอช่วยแนะนำหน่อย.
- 315 ชีระวัฒน์: ก่อนอื่นต้องรู้ว่าอายุที่เราใช้ ณ ขณะนี้, ทางสมองนะฮะ, เกือบ 100 เปอร์เซ็นต์เลย
 316 เนี่ย, เป็นยาที่ช่วยอาการ, แต่ไม่ได้ชะลอโรคไม่ให้เป็น.
- 317 ตี้ก: ถ้าเป็นแล้วใช่ไหมฮะ?
- 318 ชีระวัฒน์: อย่างยกตัวอย่างเช่น พาร์กินสัน.
- 319 ตี้ก: พาร์กินสันเนี่ยคือมือสั่นใช่ไหมฮะ?
- 320 ชีระวัฒน์: คือตัวแข็ง, มือสั่น, เดินไม่ค่อยได้, โซซัดโซเซ.
- 321 ตี้ก: อ้อ, ฮะ.
- 322 ชีระวัฒน์: เพราะฉะนั้นเนี่ย, กรณีอย่างนี้ไม่มียาตัวไหนในโลกเลยที่รักษาได้.
- 323 ตี้ก: ก็ต้องปล่อยให้ไป.
- 324 ชีระวัฒน์: ก็ต้องรักษาตามอาการ.
- 325 ตี้ก: ค่ะ.
- 326 ชีระวัฒน์: หรืออย่าง, เอ่อ, อัลไซเมอร์, มัน, โรคนี้มันสะสมอยู่ประมาณ 20 ปีกว่าจะไพล่.

- 327 นุ่น: อ้อ.
- 328 ตี้ก: กว่าจะโผล่ 20 ปีเลยหรอคะ?
- 329 ชีระวัฒน์: (พยักหน้า)
- 330 ตี้ก: เกือบทุกโรคเลยไหมฮะ?
- 331 ชีระวัฒน์: จริง ๆ แล้วเกือบทุกโรค, [โรคความดันสูง, กว่าที่จะทำให้หัวใจพัง, จะทำให้ไตพัง
- 332 เปิ้ล: [กลัว (ขี้มือไปที่คุณตี้ก)
- 333 ชีระวัฒน์: โรคพวกนี้เนี่ยมันสะสม, คือถ้าหากว่าเรานั่งตั้งรับเนี่ย, โห! คนไข้เต็มเลย.
- 334 ตี้ก: เพื่อที่จะรักษาเนี่ยนะคะคุณหมอ?
- 335 ชีระวัฒน์: จะรักษาก็ไม่รอดบ้าง.
- 336 ตี้ก: ค่ะ.
- 337 ชีระวัฒน์: ไม่พบบ้าง, เอ่อ, กลับมาก็กลับมาแบบไม่ปกติ.
- 338 ตี้ก: ค่ะ.
- 339 ชีระวัฒน์: สมมติว่าเขาเข้ามาเป็นอัมพาต, ออกไปเป็นอัมพฤกษ์, ทำไมเราไม่ป้องกันไม่ให้มัน
- 340 เกิด?
- 341 ตี้ก: อืม.
- 342 ชีระวัฒน์: เพราะฉะนั้นเราไม่ได้พูดเฉพาะเรื่องสมองอย่างเดียว.
- 343 ตี้ก: อืม.
- 344 ชีระวัฒน์: โรคทุกโรคเนี่ย, เราสามารถชะลอให้เขาไม่โผล่ได้.
- 345 ตี้ก: ด้วยวิธีไหนฮะ?

เรื่องที่ 5: คุณหมอชีระวัฒน์ เหมะจุฬา (ตอนที่ 2)

เวลา 12:43 นาที

แหล่งที่มา:

<https://www.youtube.com/watch?v=eTwiwftTvbY&feature=youtu.be&app=desktop>

สืบค้นเมื่อ 15 ก.พ. 2558

- 1 ชีระวัฒน์: โรคนี้สามารถชะลอให้เค้าไม่โตได้.
- 2 ตี้ก: ด้วยวิธีไหนฮะ?
- 3 ชีระวัฒน์: เพราะฉะนั้นเนี่ย, ด้วยวิธีไหนก็คือ, เหมือนกับที่เค้าชอบพูดว่าเราทำตัวยังไง, เราก็ได้
- 4 อย่างงั้น.
- 5 ตี้ก: จริงมั๊ยฮะ?

- 6 ชีระวัฒน์: จริง, โดยเฉพาะการตามใจปาก, คือคนไทยเราเนี่ยกินอาหารมากเกินไป, เราเลี้ยงดู
7 ตัวเราเองมากเกินไป, สิ่งที่เราควรจะกินก็ไม่กิน, ผัก, ผลไม้, กากใยก็ไม่กิน.
- 8 ตี้ก: อ้อ.
- 9 ชีระวัฒน์: แล้วก็ไปกินชาหมู, ความจริงก็อร่อยเหมือนกันนะ.
- 10 พิธีกร 3 คนและคุณหมอ: (หัวเราะ)
- 11 เปิ้ล: อย่าพลาด, คุณหมอย้ำพลาดนะคะ.
- 12 ชีระวัฒน์: (หัวเราะ) ไม่ ๆ ๆ, คือหลักของเราประจำใจเนี่ย, คือสิ่งที่เราทำทุกชนิดเนี่ย, คือ
13 ทำแล้วต้องมีความสุข, ถ้าหากเราคิดว่าอายุปุนนี้แล้วนะ, ชั้นจะทำอีกไม่ได้หรือ?
14 แต่ว่าถามว่าเราล้มเจ็บไปแล้ว, ใครต้องดูแล? ใครต้องมาดูแล? ต้องคิดเสมอว่าเรา
15 ต้องไม่เป็นภาระให้คนอื่น, และทุกอย่างนี่คือเราต้องไม่เครียด, เพราะฉะนั้น
16 ความเครียดเนี่ย, พอหัวใจวายเสร็จเรียบร้อยแล้วเนี่ย, ไปสลับกับพื้น, มีหมอบหวังดี
17 ไปปัมขึ้นมา.
- 18 ตี้ก: ฮะ.
- 19 ชีระวัฒน์: พอปัมขึ้นมา, ปัมไม่ทัน, เป็นผัก.
- 20 ตี้ก: โห!
- 21 ชีระวัฒน์: เห็นมะ, เป็นเจ้าชายเจ้าหญิงชายนิทรา.
- 22 นุ่น: สุดท้ายคือคุณหมอบอกว่า, คือ, ก่อนที่จะเกิดอะไรก็ตาม, การป้องกันเป็นเหมือน
23 หัวใจหลักข้อแรก.
- 24 ชีระวัฒน์: ใช่.
- 25 ตี้ก: คุณหมอบอกว่าเราจะต้องป้องกันตั้งแต่เริ่มเลย.
- 26 ชีระวัฒน์: เพราะฉะนั้น, ณ ขณะนี้เนี่ย, เราก็มีอาหารช่วยชีวิต, เอ้อ, อาหารช่วยชีวิตเนี่ย, ง่าย
27 มากเลย, อาหารผัก, ผลไม้, กากใย.
- 28 ตี้ก: อ๊ะ
- 29 ชีระวัฒน์: พุดง่าย ๆ ว่า, ยิ่งกินผัก ผลไม้ กากใยเยอะเท่าไร, [ยิ่งช่วยชีวิตเยอะเท่านั้น.
30 เปิ้ล] ค่ะ.
- 31 ชีระวัฒน์: สัมตำนี่คือของดีเยี่ยมของประเทศ.
- 32 ตี้ก: ใช่, ชอบมาก.
- 33 ชีระวัฒน์: ทีนี้, ในน้ำนะ, ขอร้องนะ, น้ำส้มคั้นนะ, เอามากินน้ำส้มเฉยๆ, ทิ้งกากไว้, กากนั้นคือ
34 กากช่วยชีวิต. ขณะนั้นนะ, รู้สึกซึ่งลงไปถึงว่า, กากใยพวกนี้มันจะไปเปลี่ยนหน้าตา
35 ของแบคทีเรียและจุลินทรีย์ลำไส้ให้เป็นชนิดดี, จะไม่สร้างสารพิษ, มีหน้าขำนะ,
36 ในขณะที่ทั่วโลกกำลังสนใจว่า, มันสร้างสารดีที่อะไรที่ช่วยเส้นเลือด, ช่วยหัวใจ,

- 37 ช่วยสมอง, ช่วยทุกอย่าง, เพราะฉะนั้นตื่นเข้ามาเนี่ย, เอ่อ, ที่บ้านเนี่ย, เอ่อ, ภรรยา
- 38 ผมตีมากเลย, จะมีผักผลไม้อะไรเนี่ย, จับโยนใส่เครื่อง, เครื่อง, ไอ้, ปั่น.
- 39 เปิ้ล: อ้อ, กากใย, แยกกากใย.
- 40 ชีระวัฒน์: แยก.
- 41 เปิ้ล: คือ ๆ, หมายความว่าไม่แยก.
- 42 ชีระวัฒน์: ปั่น ๆ ๆ ๆ, เสร็จเรียบร้อยแล้วก็ใส่ตู้เย็นไว้.
- 43 เปิ้ล: ค่ะ.
- 44 ชีระวัฒน์: เพราะฉะนั้นตอนเช้าขึ้นมา, ไปทำงานไม่ทันก็ตีผักอีก.
- 45 ตี้ก: แล้วกากไปไหนอะ?
- 46 ชีระวัฒน์: ไม่, ก็อยู่ในนั้นนะ.
- 47 ตี้ก: อ้อ, ใส่ลงไปด้วย.
- 48 ชีระวัฒน์: ใส่ลงไปด้วย. พอเสร็จเรียบร้อยแล้วก็ทานผักสลัด, อะไรอย่างงี้, อะไรต่าง ๆ, มีแกง
- 49 จืด, มีผัดผัก, เอ่อ, ทูเรียนก็ทานได้, แต่ว่าทูเรียนนี้, ถ้าทานทูเรียนนี้, ต้องไม่ทาน
- 50 ชนิดพายุบคุม, ต้องทานพอชื่นใจ.
- 51 เปิ้ล: ค่ะ.
- 52 ตี้ก: ขึ้นเดียว.
- 53 ชีระวัฒน์: แล้วจะทานทูเรียนหรือทานข้าวเหนียวมะม่วงนี้, ใ้ห้ดข้าวมือนั้น.
- 54 เปิ้ล: โอ้โห! เศร้าอะ.
- 55 ตี้ก: จริง ๆ.
- 56 ชีระวัฒน์: จริง ๆ, เรากินเป็นของหวานถูกไหมอะ?
- 57 นุ่น: ค่ะ.
- 58 ตี้ก: จริง ๆ.
- 59 เปิ้ล: เศร้าอะ.
- 60 ชีระวัฒน์: ข้าวเหนียวแค่นี้, (ทำมือประกอบ) ไปบานในท้อง, [มากกว่าข้าวอีก.
- 61 เปิ้ล: [ไซ้ ๆ.
- 62 ตี้ก: แล้วยังมีกะทิอีกล่ะ.
- 63 ชีระวัฒน์: ไซ้, แล้วก็ในนั้นมีเกลืออีก, ซึ่งเกลือเราก็ไม่ชอบ.
- 64 ตี้ก: เกลือเนี่ยนะ, กินแล้วตื่นขึ้นมาหน้าบาน.
- 65 ชีระวัฒน์: ก็ไม่เหี่ยวอะ. (หัวเราะ)
- 66 ตี้ก: (หัวเราะ เอื้อมตัวมาจับมือคุณหมอ) จริง ๆ, แถมให้เลย, วันไหนตื่นมาหน้าบาน,
- 67 ตาเตอมันจะบวมหมด.

- 68 เป็ล: คุณมยุราคะ.
- 69 ตี้ก: เพราะพี่ทำอย่างที่คุณหมอว่า, ต้องเลิกให้หมด.
- 70 ธีระวัฒน์: ที่นี้เลิกเดี่ยวไม่มีความสุข, ทานสักแค่นี้. (ทำมือประกอบ)
- 71 เป็ล: ใช่, หนูฟังมาแค่นี้หนูก็มีความสุขแล้วค่ะ.
- 72 ตี้ก: เพราะที่กำลังศึกษาเรื่องนี้อยู่ค่ะหมอ.
- 73 ธีระวัฒน์: เอ่อ
- 74 ตี้ก: แล้วๆ, ถ้าทำอย่างนี้ได้แล้วน้ำหนักมันลงจริง ๆ.
- 75 ธีระวัฒน์: ใช่ ๆ.
- 76 ตี้ก: พี่ทำอยู่, น้ำหนักลง.
- 77 นุ่น: หลาย ๆ อย่างที่คุณหมอพูดมา, เราก็อ่านแล้วละว่ามันมีประโยชน์, แล้วอาหารที่มัน
- 78 เป็นความเชื่อของคน,
- 79 ตี้ก: เซ่น?
- 80 นุ่น: กาแฟก็ไม่ดี.
- 81 เป็ล: โอ!
- 82 ธีระวัฒน์: เดี่ยว ๆ! เอากาแฟก่อน, (กาแฟนี่นะ, พวกเรานะ,
- 83 นุ่น: (มันเป็น, มีใช่ไหมคะ? (จับมือคุณหมอ))
- 84 ธีระวัฒน์: มี.
- 85 นุ่น: อ่ะ, ชอบ::
- 86 ธีระวัฒน์: อ้าว! (หัวเราะ)
- 87 ตี้ก: (ชี้ไปที่นุ่น) คนนี้ทานเยอะค่ะ.
- 88 ธีระวัฒน์: นั่นไง, กาแฟนี่, เดี่ยวบอกเลย, ทั้งห้องส่งและทั่วประเทศ.
- 89 ตี้ก: มันดียังไงกาแฟ?
- 90 ธีระวัฒน์: กาแฟเป็นของดี, กาแฟอะไรก็ได้, กาแฟมีคาเฟอีนนะ, ช่วยหัวจดเท้า.
- 91 ตี้ก: ช่วยอะไรอะ?
- 92 ธีระวัฒน์: กาแฟมีคาเฟอีนช่วยสมอง, ช่วยชะลออัลไซเมอร์, ที่นี้เนี่ยกาแฟพวกนี้เนี่ย,
- 93 การศึกษาเค้าบอกว่าจะใส่นมใส่น้ำตาลก็ได้, แต่ที่นี้เนี่ย, มันจะไปฆ่าฤทธิ์ความดีของ
- 94 กาแฟ, เอ่อ เราพบว่า, นะ, ในอัลไซเมอร์เนี่ย, ถ้ากินหวานและมันจะทำให้การขับ
- 95 สารทิ้งจากสมองเนี่ย, เอะไปทิ้งขยะน้อยลง.
- 96 ตี้ก: มันหวานและมัน.
- 97 ธีระวัฒน์: หวานและมัน, เพราะฉะนั้นถ้าเรากินกาแฟแล้วนะ, ถ้าเรากินกาแฟแล้วเนี่ยนะ,
- 98 ตี้ก: กินกาแฟดำ.

- 99 ธีระวัฒน์: กินกาแฟดำ, ง่าย ๆ ดี. เดี่ยวนี้ก็กินกาแฟดำตลอด, กินได้เยอะเท่าที่ต้องการ, กาแฟ
 100 มันช่วยชีวิตอยู่แล้ว, เอ้อ, อย่างที่เรียนให้ทราบ, อัลไซเมอร์นี่มันเพาะบ่มมาเป็น
 101 สิบ ๆ ปี.
 102 ตี้ก: อ้อ, งั้นเราก็ต้องเริ่มตั้งแต่ตอนที่ยัง (.)
 103 ธีระวัฒน์: เริ่มตั้งแต่ตอนที่, ชาวดี ๆ, เมื่ออาทิตย์ที่แล้วมีรายงานว่า, ถ้าเริ่มต้นชีวิตใหม่ตอน
 104 อายุ 50 อัพ, 50 ขึ้นไปเนี่ย, ก็สามารถลดความเสี่ยงอัลไซเมอร์ได้.
 105 เปิ้ล: โอ้!
 106 ธีระวัฒน์: เพราะฉะนั้นเนี่ย, ใคร เพื่อน ๆ ในห้องส่งเนี่ย, ใกล้ ๆ พวกเรา. (หัวเราะ)
 107 เปิ้ล: (หัวเราะ) ยังไม่ถึง.
 108 ธีระวัฒน์: ประมาณ 30 กว่าทั้งนั้น.
 109 ตี้ก: แหม! ป้ายหน้าก็ 70 ละ, อ้อ, ยังทัน ๆ.
 110 ธีระวัฒน์: ยังทัน ๆ, ถ้าเริ่มต้นชีวิตใหม่ ณ เดี่ยวนี้เนี่ย, สามารถชะลออัลไซเมอร์ได้เกือบแปด
 111 เก้าสิบเปอร์เซ็นต์.
 112 นุ่น: อ้อ.
 113 เปิ้ล: แล้วคนท้องล่ะคะ.
 114 ธีระวัฒน์: เอ้อ, คนท้องไม่ได้, คนท้องเนี่ย,
 115 เปิ้ล: ดีแคฟก็ไม่ได้.
 116 ธีระวัฒน์: ตั้งแต่ไข่จนถึงไปปฏิสนธิกันเนี่ย, กาแฟไม่ดี, แล้วก็กาแฟเนี่ย, ที่เค้าโฆษณาว่า
 117 กาแฟทำให้กระดูกพรุน, ไม่จริง.
 118 ตี้ก: โอ!
 119 ธีระวัฒน์: แถมอีกนิดนึงนะ, ชาวล่าสุดของประเทศไทยไม่ค่อยพูดกันเลย, คนที่หมด
 120 ประจำเดือนเรียบร้อยแล้ว, กินแคลเซียม. (หันไปมองคุณตี้ก)
 121 ตี้ก: ทำไมคุณหมอต้งหันมามอง.
 122 ทุกคน: (หัวเราะ)
 123 ตี้ก: นี่ ๆ! กำลังคุยคนที่หมดประจำเดือน, (หัวเราะ) ทางนู้นก็หันได้.
 124 ธีระวัฒน์: อันนี้ไม่มีประจำเดือนอยู่. (หันไปทางเปิ้ล)
 125 เปิ้ล: ไม่มีประจำเดือนอยู่, ช่วย ๆ.
 126 ธีระวัฒน์: ก็เลยบอกว่า, ใครที่หมดประจำเดือนแล้ว, ก็คือผู้หญิงไข่มะ? เอ้อ, การกิน
 127 แคลเซียมและวิตามินดีนั้นไม่ช่วยป้องกันกระดูกพรุน, กระดูก, เอ้อ, หัก.
 128 เปิ้ล: อ้าว! กินกันทั้งบ้าน, ทั้งบ้านทั้งเมืองเค้ากินกันซะ.

- 129 ชีระวัฒน์: ไม่, [เพราะฉะนั้นต่อไปนี่,
130 ตัก: [ข้าใหม่ ๆ นะ.
- 131 เป็ล: เอ้อ.
- 132 ชีระวัฒน์: ไม่ใหม่นะ, ออกมา 6 เดือนละ.
- 133 ตัก: แต่ยังไม่มีการพูดเรื่องนี้เลย.
- 134 ชีระวัฒน์: เอ้อ, เพราะว่า ๆ มันขายได้.
- 135 ตัก: อ้อ.
- 136 ชีระวัฒน์: แคลเซียม. วิตามินดีเนี่ย. คราวนี้ยืนยัน นั่งยัน นอนยันเลยนะฮะ, เอ้อ, ทั่วโลกเนี่ย,
137 สันสะเทือนหมดเลยว้า, แคลเซียมกับวิตามินดีไม่จำเป็นต้องกิน, เพราะไม่ช่วย
138 กระดูกหัก กระดูกพรุน กระดูกยุบ, และความหนาแน่นของกระดูกก็ไม่ได้มากขึ้น,
139 อีกตัวนึงชื่อคอโคแล็ต.
- 140 เป็ล: อ้า! ไซ้.
- 141 ชีระวัฒน์: ชื่อคอโคแล็ตเนี่ยสุดยอด, ขนาดชื่อคอโคแล็ตที่มีหวานมันเนี่ย, ช่วยป้องกันอัมพฤกษ์ได้
142 18 เปอร์เซ็นต์, นั่นขนาดหวานมันนะฮะ.
- 143 ตัก: โห!
- 144 ชีระวัฒน์: แต่ทีนี้ถ้าเราอยากได้ว้า, ให้มันเป็นการอัลไซเมอร์, ซะลอกการเป็นอัลไซเมอร์ได้เนี่ย,
145 เราก็ก๊แบบ, ไม่หวานมัน.
- 146 ตัก: ดาร์ก.
- 147 ชีระวัฒน์: ดาร์ก, ทีนี้คำว่าดาร์กเนี่ย, นะต้องมีโกโก้มากกว่า 70 เปอเซ็นต์นะ.
- 148 นุ่น: พวกนี้แพงนะคะ.
- 149 ชีระวัฒน์: แต่เราซื้อแบบไทย, ซื้อตอนที่มันลดราคา.
- 150 ตัก: เห็นหอมแบบนี้, ไซ้เหนียวเหมือนกันนะ.
- 151 ชีระวัฒน์: (หัวเราะ)
- 152 นุ่น: ไม่ได้ไซ้เหนียว, เค้าเรียก, รู้จักใช้สตาจค์.
- 153 ตัก: อ้อ, เหรอ? แบบนี้มันต้องไปเลี้ยงว่าเมื่อไรเค้าจะเซลส์.
- 154 เป็ล: ซื้อมาเสร็จปั๊บ, ทานวันละกี่บาร์คะ?
- 155 ชีระวัฒน์: ทีละช่อง, วันละทีละช่อง, กินทุกวัน.
- 156 นุ่น: วันละช่อง.
- 157 ชีระวัฒน์: วันละช่อง.
- 158 เป็ล: นิด ๆ หน่อย ๆ.
- 159 ชีระวัฒน์: ก็::

- 160 ตี๋: เวลาป่วยก็ฟาดสัก 10 ช่อง.
- 161 ชีระวัฒน์: มันไม่อร่อยอย่าง [ที่,
- 162 ตี๋: [ไอ้ดาร์กช็อคโกแล็ต, ฟักินก้อนเดียวต่อหนึ่งคืน.
- 163 ชีระวัฒน์: เออ, แต่มันขม, ขมอร่อยนะ.
- 164 ตี๋: (พยักหน้า) อร่อย ๆ.
- 165 ชีระวัฒน์: ไอ้ช็อคโกแล็ตแบบและ ๆ อะ, ยิ่งช็อคโกแล็ตแบบช็อคโกแล็ตขาว, ช็อคโกแล็ตและ ๆ
- 166 มาก ๆ, พวกนี้อะไม่ดี, ไม่ดี.
- 167 ตี๋: ขาว, มันจะหวาน.
- 168 เปิ้ล: อู๋! หนูนี่ชอบนะ, ชอบกินที่สุดเลย.
- 169 ชีระวัฒน์: แต่ทีนี้ถั่ว, ถั่วสำคัญนะ, ถั่ว, ถั่วที่ไม่มีอบเนย, คั่วเกลือ, เป็นของดี, ควร, ไอ้ที่มี
- 170 เปลือกเช่น, วอลนัท เซสท์นัท, มะม่วงหิมพานต์อะไรพวกนี้.
- 171 ตี๋: ยังไงคะ?
- 172 ชีระวัฒน์: กินไม่อั้น.
- 173 เปิ้ล: ไม่อั้น.
- 174 ชีระวัฒน์: แล้วมีรายงานออกมาไม่ถึงปีเนี่ยนะว่า, กินไปแล้วนะช่วยชีวิตเช่นกัน.
- 175 ตี๋: อ้อ.
- 176 ชีระวัฒน์: แต่ว่าถั่วลิสงนี่, อาจจะไม่ช่วยเท่าไร, อา...นะ พริกหยวก,
- 177 หนู: พริกหยวก?
- 178 ชีระวัฒน์: พริกหยวก. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- 179 ตี๋: พริกที่หน้าตาเดี่ยวนั้นมันเป็นพริกหวาน. UNIVERSITY
- 180 ชีระวัฒน์: อ้า.
- 181 ตี๋: อันนั้นดีใช่ไหมฮะ.
- 182 ชีระวัฒน์: อ้าพริกหวาน, พริกหวานอันนั้นดี, คือๆ ,พริกชี้หูกับพริกหวานเนี่ยดี, รายงานอันนี้
- 183 ออกมาปีที่แล้วนี่, เพราะว่าไอ้พริกหยวกพริกหวานเนี่ย, สามารถเลาะสารพิษของ
- 184 พาร์คินสัน.
- 185 ตี๋: หู! นี่ต้องกินเยอะขนาดไหน?
- 186 ชีระวัฒน์: เอ่อ, กินอาทิตย์ละ 2-4 มื้อ, พอ.
- 187 เปิ้ล: กินยังไงคะ? ไปอบ, [ไป
- 188 ชีระวัฒน์: [ไม่ ๆ, ไปผัดเปรี้ยวหวานก็ได้.
- 189 ตี๋: ผัดสิผัด, อร่อย.
- 190 เปิ้ล: ไม่ชอบเลย.

- 191 ชีระวัฒน์: ผัดเปรี้ยวหวานง่าย ๆ, เอ่อ, แอลกอฮอล์เนี่ย,
- 192 นุ่น: แอลกอฮอล์ก็ไม่ได้สิ?
- 193 ตี้ก: เออ, นั่นเรากำลังมองว่ามันไม่ดี.
- 194 เปิ้ล: เธอไม่รู้หรอก, เธอเคยอ่านรีเปล่าว่ามัน,=
- 195 นุ่น: = กินบ้าง, ใจเย็น.
- 196 เปิ้ล: ดิฉันนะ, เคยดื่มมา, ใช้คำว่าเคยดื่มมา, พอจะทราบว่ามันมีข้อดีแน่นอน.
- 197 ชีระวัฒน์: เอ่อ, มี, คือ ๆ, เวลาที่ ๆ, ที่เราบอกว่าห้ามส่งเสริมกินเหล้า,=
- 198 ตี้ก: = อะอันนี้เราไม่ได้ส่งเสริมนะ, เราฟังไว้ในแง่ประโยชน์นะคะ, เราไม่ได้ส่งเสริมให้ดื่มสุรานะ.
- 199
- 200 ชีระวัฒน์: ใช่, คือ ๆ, คือของทุกชนิดนี้, มันก็มีดีไม่ดีหมด, แต่เราต้องรู้จักจำกัด, ถูกมั๊ย? อะ,
- 201 เพราะฉะนั้นจริง ๆ แล้วรู้มาสิบปึะ, แอลกอฮอล์เนี่ยมัน, คำให้กิน moderate, คำ
- 202 ว่า moderate คือกินปานกลาง, แต่คราวนี้กินปานกลางเนี่ย, ก็เริ่มมีคนศึกษาว่า,
- 203 เบียร์ได้ไหม? วิสกี้ ไวน์ วอดก้า เดกิล่า ก็ช็อค? (ล้วงกระเป๋าเสื้อสูท หยิบแก้วเหล้า
- 204 ออกมาให้ดู)
- 205 ตี้ก: อ๋อ! มีแก้วด้วย. =
- 206 เปิ้ล: = เตรียมมา, คุณหมอบอกมาเอง.=
- 207 ตี้ก: = หมอมีแก้วด้วย.
- 208 ชีระวัฒน์: ไม่ใช่, นี่กำลังจะยกตัวอย่างให้ดู, มันมีสูตรนะฮะ, คำเรียกเป็น one go, คือจีโอโก
- 209 เนี่ยนะฮะ, one go ก็คือหนึ่งหน่วยของแอลกอฮอล์ที่ระบุให้กิน, เอ่อ, ถ้าพูดชัดเจน
- 210 หน่อยก็คือ, ต้องมี 22 กรัมของเอทานอล, ที่นี้ผมมาคิด 22 กรัมก็คือเบียร์เนี่ยนะ,
- 211 เรากินได้ 1-2 go ใช่ไหมฮะ? แค่นั้นคำเรียกว่า moderate ใช่ไหมฮะ? 1 go นี้เท่ากับ
- 212 เบียร์ 500 ซีซี.
- 213 นุ่น: ถ้ากิน 2 ขวดนี้มันเกิน.
- 214 ชีระวัฒน์: ถ้ากิน 2 ขวด, เกิน.
- 215 นุ่น: อ้อ.
- 216 ชีระวัฒน์: เพราะฉะนั้นเนี่ย, ที่นี้เนี่ย, เราต้องซื้อสตั๊กกับตัวเองคือ, ผู้ชาย 2 หญิง 1, ผู้ชาย 2 นี้
- 217 คือผู้ชาย 2 แก้ว, ผู้หญิง 1 แก้ว.
- 218 ตี้ก: อ้อ, ก็สักประมาณแก้วขนาดนี้ได้มั๊ย? (ทำมือ)
- 219 ชีระวัฒน์: เอ่อ, คือแก้วเนี่ยนะ, เราต้องไม่ ไม่ ไม่, ไม่เข้าข้างตัวเองอะ, คิดดูว่าเวลาเราไปกิน
- 220 ตามร้านนะ, ไวน์, ไวน์แก้วหนึ่งเนี่ย, คำรินเนี่ยนะ, แทบจะ, หยอด, ก็ซีซี.
- 221 ตี้ก: ใช่ ๆ.

- 222 ชีระวัฒน์: ต้องถือแก้วมาตรฐาน, ได้ 2 แก้วนะฮะ.=
- 223 ตี้ก: = แต่เค้า ๆ, เค้าก็จะ, =
- 224 ชีระวัฒน์: = นะฮะ 2 แก้วไวน์.=
- 225 เปิ้ล: = นิดเดียว.=
- 226 ชีระวัฒน์: = 2 แก้วเปียร์นะฮะ.
- 227 เปิ้ล: แต่ 2 แก้วเปียร์เยอะนะฮะ, อ้อ, เพราะว่าปริมาณแอลกอฮอล์มันน้อย.
- 228 ชีระวัฒน์: มันน้อย, ถูกไหมฮะ? ปริมาณมันน้อย, จ้าในกรณีอย่างนี้เนี่ย, ถ้าหาก, แต่ไม่ใช่ 2
- 229 แก้วหมดทุกอย่างนะ.
- 230 เปิ้ล: อ้อ, วันนี้ก็แบบเปียร์สัก 2 แก้ว, แล้วก็ต่อด้วยไวน์ 2 แก้ว, แล้วก็ก็มีเตกีล่า 2 เป๊ก.
- 231 ชีระวัฒน์: ไม่, อันนั้นไม่ได้ ไม่ได้, วิธีกินแอลกอฮอล์ที่ดีเนี่ยนะ, ก็คือกินสม่ำเสมอ.
- 232 ตี้ก: กินอย่าง, มีน่าบางบ้านเค้าอาจจะกริบทุกวัน, วันละหน่อย.
- 233 ชีระวัฒน์: เอ้อ, หน่อยก็ไม่ได้, ไม่ได้ผล, เหล้าเนี่ย, ด้วยปริมาณพอเหมาะช่วยเส้นเลือด ช่วย
- 234 หัวใจ.
- 235 ตี้ก: ช่วยเส้นเลือด.=
- 236 เปิ้ล: = สุขนิด.
- 237 ชีระวัฒน์: ทีนี้ถ้าบอกช่วยอัลไซเมอร์ไหม? ช่วย, เพราะว่าสารพิษในสมองเนี่ย, เวลามันเลาะไป
- 238 จากหัวเนี่ย, มันลงน้ำไขสันหลัง, แล้วมันลงเส้นเลือด, ถ้าเส้นเลือดเราแข็งเนี่ย, มัน
- 239 ทิ้งขยะไม่ได้.
- 240 เปิ้ล: (อ้อ.)
- 241 นุ่น: (อ้อ.)
- 242 ชีระวัฒน์: เพราะฉะนั้นเนี่ย, ถ้าเราช่วยเส้นเลือดได้, มันก็ช่วยทางอ้อมสำหรับการกำจัดพิษ,
- 243 แต่ทีนี้ถ้าเรากินแอลกอฮอล์มากเกินไปเนี่ย, มันจะเป็นลักษณะที่เราเรียกว่าเป็นรูป
- 244 ตัวยู, (ทำมือประกอบ) คือถ้าไม่กินเลยนะฮะ, ตายเยอะ, พอเริ่มกินหน่อย ๆ ตาย
- 245 น้อยลง, เป็นโรคหัวใจน้อยลง, พอกินแบบ 2 go ไซ้ไหมฮะ, แบบที่เราว่านี่แบบ, หืม,
- 246 แบบอยู่คงกระพัน, หน้าเหี่ยวไป นะฮะ, พอกินมากกว่านั้นหน่อยนะฮะ, มันค่อยๆ
- 247 เริ่มตายเยอะอีก.=
- 248 ตี้ก: = แล้วก็กลับมาตายเยอะอีก.
- 249 ชีระวัฒน์: เพราะฉะนั้นเนี่ย, มันเป็นความรับผิดชอบของตัวเองที่ไม่ให้เป็นภาระของผู้อื่น.
- 250 เปิ้ล: แล้วคนท้องดื่มแอลกอฮอล์ได้ไหมฮะ?
- 251 ชีระวัฒน์: ไม่ได้, ย้อนกลับมาว่าทำอะไรต้องมีความสุข.
- 252 เปิ้ล: อืม.

- 253 ธีระวัฒน์: เพราะฉะนั้นพวกที่ไอนี้ก็ไม่กิน, นี่ก็ต้องออกกำลังเอ, ย มันไม่มีความสุขตลอด, ทุก ๆ
 254 วันนี่มีความเครียดว่าต้องกินผักเท่านั้นที่งาน, ต้องเดินสายพาน.=
- 255 เปิ้ล: = มันเศร้า.
- 256 ธีระวัฒน์: นี่ ๆ ๆ! คือไม่มีความสุขแล้วอยู่ไปทำไมอะ?
- 257 ตี้: แล้ว ๆ แล้วเมื่อกี้พูดเรื่องความดัน, แอลกอฮอล์ช่วยความดันไหม?
- 258 ธีระวัฒน์: ไม่ช่วย.=
- 259 ตี้: = ไม่ช่วย.
- 260 ธีระวัฒน์: เอ่อ.=
- 261 เปิ้ล: = แต่ช่วยการทำงานของหัวใจเปล่าคะ, ให้สูบฉีด?
- 262 ธีระวัฒน์: เอ่อ, อันนี้หาเรื่อง.
- 263 เปิ้ล: อ้าว! เหรออะ?
- 264 ธีระวัฒน์: หาเรื่อง.
- 265 เปิ้ล: เอาอีกแล้ว, เพราะว่าเป็นคนความดันต่ำ, แล้วถ้าตีมีเบียร์สักนิดมันจะช่วยให้แบบ
 266 ไม่, ไม่มีน, ไม่วิงเวียน.
- 267 ธีระวัฒน์: เอ่อ, หลักฐานยังไม่ค่อยพออะ.
- 268 ตี้: ไม่ชัดเจน.
- 269 ธีระวัฒน์: ผมยังไม่กล้าพูดตรงนี้อะ.
- 270 ตี้: อะ, แหม! เราได้เรื่องอาหารมาหลายอย่าง, นี่ฟังแล้วแบบตั้งใจฟังมาก, ฟังแล้วแบบ
 271 เออ, ได้รู้อะไรตั้งเยอะตั้งแยะนะ, นาน ๆ คุยกับคุณหมอที่มีประโยชน์เหมือนกัน,
 272 ช่วงหน้าเราจะมาคุยกับศาสตราจารย์นายแพทย์ธีระวัฒน์ เหมะจุฑากันต่อ, สักครู่
 273 ค่ะ.

เรื่องที่ 6: คุณหมอธีระวัฒน์ เหมะจุฑา (ตอนที่ 3)

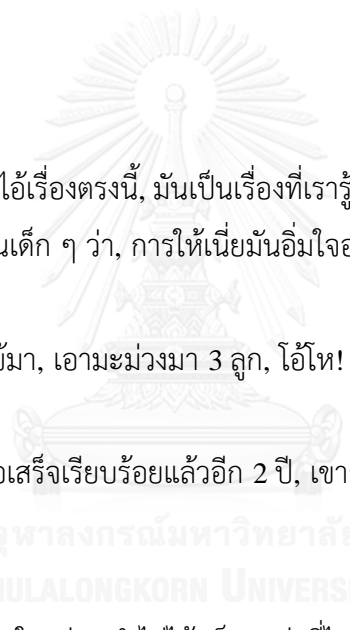
เวลา 4:43 นาที

แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=kuQa1KFrW5o>

สืบค้นเมื่อ 15 ก.พ. 2558

- 1 ตี้: ช่วงสุดท้ายแล้วคะคุณผู้ชม, เรากลับมาคุยกับศาสตราจารย์นายแพทย์ธีระวัฒน์
- 2 เหมะจุฑากันต่อ, คุณหมอทำอะไรมาตั้งหลายอย่าง, น่าจะคุ้มหรือยัง?
- 3 ธีระวัฒน์: น่าจะคุ้ม, จริง ๆ แล้วอยากให้มากกว่านี้.
- 4 ตี้: มีอะไรที่หมอยกจะทำไหม?

- 5 ชีระวัฒน์: คือเมื่อต้นปี, ทีมเราทั้งหมด, คือเราเป็นทีมนะ, ไม่ใช่ผมคนเดียว, ทีมเราซึ่งประกอบ
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30
31
32
- คือเมื่อต้นปี, ทีมเราทั้งหมด, คือเราเป็นทีมนะ, ไม่ใช่ผมคนเดียว, ทีมเราซึ่งประกอบ
ไปด้วยทั้งหมดและสัตว์แพทย์ นักระบาดวิทยา และนักวิทยาศาสตร์, เราได้ทุนจาก
กระทรวงวิทยาศาสตร์, ก็ได้ทุนมา 5 ปี, คือเป็นทุนแกนนำนักวิจัยอาชีพ, ที่เราอัน,
อันนี้ก็คือต่อยอดจากที่เราทำมา 13 ปี, 13 ปีที่แล้วก็ไปจับค่างวาง, ถือว่าเป็นทีม
แรกในประเทศไทย, ตอนนี่ที่เราสำรวจคือสำรวจในหลายพื้นที่, แล้วก็พบว่าจริง ๆ
แล้ว, โรคจากสัตว์เนี่ยรุกร้าเข้ามาในคน.
- ตึก: อ้อ.
- ชีระวัฒน์: แล้วที่นี้, เมื่อไรก็ตามที่มันรุกร้าเข้ามาในคนเนี่ย, มันจะเกิดโรคระบาดอย่างใหญ่
หลวง, เพราะว่าคนยังไม่เคยเจอเชื้อโรคนี้มาก่อน, เอ่อ, เหมือนกับไข้หวัดใหญ่ 2009
ซึ่งไม่เคยเจออะเจอมาก่อน, ตรงนี้เนี่ยเราอยู่ในฝ่ายตั้งรับ, ตั้งรับก็คือจุฬารับคนทุกคน
เท่าเทียมกันหมด, ตรงนี้เนี่ยเองทำให้เราทราบว่าคนไข้ที่มาหาเรามีโรคอะไรบ้าง.
- เปิ้ล: อ้อ.
- ชีระวัฒน์: และจากนั้นทำให้เราศึกษาว่า, ตรงนี้เนี่ยเราจะหาทางป้องกันอะไร? ในขณะเดียวกัน
เราทำงานในเชิงรุก, รุกว่าสัตว์นั้นมีอะไรอยู่, ในยุง เห็น ไร รึนั้นมีอะไรอยู่,
เพราะฉะนั้นเราก็บอกว่า, เราต้องเฝ้าระวัง ณ เดือนไหน, ตรงนี้เนี่ยจะเป็นการ, เอ่อ,
เตรียมพร้อมก่อนหน้าที่จะเกิดโรคระบาด.
- นุ่น: อ้อ.
- ชีระวัฒน์: ถ้าเกิดโรคระบาดแล้ว, แทนที่เราจะต้องรอประมาณ 2 เดือนกว่าจะรู้ว่าเชื้ออะไร,
เราก็อาจจะใช้เวลาแค่ 2 อาทิตย์. =
- เปิ้ล: = $\begin{bmatrix} \text{อ้อ} \\ \text{อ้อ} \\ \text{อ้อ} \end{bmatrix}$ =
- ตึก: $\begin{bmatrix} \text{อ้อ} \\ \text{อ้อ} \\ \text{อ้อ} \end{bmatrix}$
- นุ่น: $\begin{bmatrix} \text{อ้อ} \\ \text{อ้อ} \\ \text{อ้อ} \end{bmatrix}$
- ชีระวัฒน์: = อย่างนี้เป็นต้น.
- ตึก: การทำงานอยู่ตลอดเวลา.
- ชีระวัฒน์: ครับ, เอ่อ, คือ ๆ ถามว่าพุงนี้ตายได้ไหม, ตายได้, แต่ยังรู้สึกว่าจะบางทีมันมีบางอย่าง
ซึ่งน่าจะทำให้เกิดประโยชน์, ไม่ได้ทำให้ร้ายนะ, มีเรื่องสารภาพ, ไอ้เรื่องเก็บเงินนั้น
ส่วนมากเอาไว้อื้อกีตาร์. (หัวเราะ)
- ตึก: หมอชอบ.

- 33 ชีระวัฒน์: อีกอย่างหนึ่งก็คือเราคิดว่าเราน่าจะให้เขาได้.
- 34 เปิ้ล: (อ้อ)
- 35 นุ่น: (อ้อ)
- 36 ตี๋: (อ้อ)
- 37 ชีระวัฒน์: ก็มีคนไข้คนหนึ่งซึ่งชักไม่หยุด, กระตุกกระตักไม่ได้, หายใจไม่ได้, ส่งมาจาก
38 ต่างจังหวัด, ก็โคมาไป 2 เดือน, ทุกคนก็คิดว่ายังไงก็คงเสียชีวิตแน่ ๆ, คือไม่ฟื้นเป็น
39 ผัก, ก็วินิจฉัยได้ว่าเป็นโรคแพ้ภูมิตัวเอง, หลังจาก 2 เดือนครึ่งคนไข้ค่อย ๆ ลืมตา.
40 ตี๋: อ้อ.
- 41 ชีระวัฒน์: แล้วก็ไม่ชัก, หยุดเครื่องช่วยหายใจได้, แล้วก็เดินได้, กลับบ้านได้, พุดจารู้เรื่อง.
- 42 เปิ้ล: (อ้อ)
- 43 นุ่น: (อ้อ)
- 44 ตี๋: (อ้อ)
- 45 ชีระวัฒน์: เพราะฉะนั้นไอ้เรื่องตรงนี้, มันเป็นเรื่องที่เราารู้สึกว่าเป็นสิ่งที่เราให้, คือกำลังจะบอก
46 ลูกศิษย์ที่เป็นเด็ก ๆ ว่า, การให้เนี่ยมันอึดใจอะ.
47 ตี๋: อ้อ.
- 48 ชีระวัฒน์: นะ, คือคนไข้มา, เอามะม่วงมา 3 ลูก, โอ้โห! เป็นปลื้มมากเลย.
49 ตี๋: อ้อ.
- 50 ชีระวัฒน์: แล้วบางทีพอเสร็จเรียบร้อยแล้วอีก 2 ปี, เขาก็จูงลูกเขามา, เขาบอกว่าเนี่ยไหว้ลุง
51 หมอหน่อย.
52 ตี๋: ออ.
53 ชีระวัฒน์: ก็บอกว่าเนี่ย, ใครอะ? จำไม่ได้, ก็บอกว่านี่ไง, ผมเป็นสมองอ๊กเสบนะ, แล้วก็ผมรอด
54 ชีวิตมา, ตอนนี่แต่งงานแต่งงานมีลูกอะไรเรียบร้อย.
55 เปิ้ล: ดีจัง.
- 56 ชีระวัฒน์: คือ ๆ ให้เราเริ่มมีความสุขที่ให้, คือถ้าเรามีความสุขจากเงินทองเนี่ย, ถามว่าวันหนึ่ง
57 เราจะกินเท่าไร? ไซ้ไหม? แล้วเราจะไปหาเงินบ้าบอคอแตกขนาดไหน? ถ้าเรามี
58 ครอบครัวยุคต้องการเงินจริง ๆ, แต่หาเงิน, เราก็ต้องรู้ขอบเขตของการหาเงิน.
59 เปิ้ล: (อ้อ.)
- 60 นุ่น: (อ้อ.)
- 61 ชีระวัฒน์: เรารู้ว่า ณ ขณะนี้ว่า, เรารู้ว่าเราควรจะทำอะไรได้ไหนเพื่อความไม่ประมาท, เราก็
62 จะมีความสุข, ณ ขณะนี้เราไม่ได้ได้อยู่ด้วยความสุขของการให้, เราอยู่ด้วยความสุขว่า
63 เราจะเอาอะไรได้แค่ไหน, เราไม่เคยคิดเลยว่าเราให้เขาได้เท่าไร, แต่เราคิดว่าเราได้

- 64 แค่นั้น, จั๊นถ้าเราเปลี่ยนตรงนี้เนี่ยนะ, ผมคิดว่าชีวิตเรามีความสุข.
- 65 ตี้: อ้อ.
- 66 ธีระวัฒน์: แล้วถ้าเรามีความสุขตรงนี้เนี่ยนะ, ถึงว่าจะเกิดมาดวงจู้หรือว่ามีพันธุกรรมไม่ดีเนี่ย,
67 ชีวิตเราก็อาจจะชะลอความเป็นโรคได้, นี่คือการสร้างบุญในชีวิต.
- 68 นุ่น: โห! สรุบบแบบ...ไม่ต้องสรุปเลยอะ. [คือ::
- 69 ตี้: [ใช่, เพราะฉะนั้นการให้เป็นสิ่งที่คุณหมออยาก
70 ทำอยู่.
- 71 นุ่น: ใช่ แล้วนุ่นว่า, =
- 72 ธีระวัฒน์: = นี้! แต่ต้องเรียนนะว่าผมไม่ได้เป็นคนดีเต้, แต่ผมว่าที่รู้สึกอยากมีชีวิตอยู่ทุกวันนี้,
73 คือมันก็เรียนมาตั้ง 17 ปีแล้ว, มันใช้ได้แค่นี้, รู้สึกว่าถ้าเรามีแล้วได้ต่อยอดให้ทุกคน
74 ได้ไปก็คง, น่าจะดี.
- 75 นุ่น: ดินะพีตัก พีเปิ้ล, ที่มีความรู้สึกว่าคุณไม่ต้องรวย, ไม่ต้องให้เงิน, คุณให้ความรู้, คุณ
76 ให้ความเมตตา, คุณให้ความรัก, คุณแบ่งปันกันแล้วคุณก็ได้กลับ, นุ่นว่าดีที่สุดแล้ว.
- 77 ธีระวัฒน์: ผมเรียนยันนะว่า, โรงพยาบาลจุฬาฯ คือ, ถึงโรงพยาบาลเราไม่ได้โก้เก๋, แต่การรักษา
78 เท่าเทียม, เรา do the best, เราให้ทุกอย่างที่เรามี, เราเต็มร้อยครับ.
- 79 ตี้: นี่คือนี่ที่คุณหมออยากฝากไว้ด้วยนะคะ, อย่างที่คุณนุ่นบอกว่าวันนี้เป็นความสุข
80 มากเลยนะคะ, เราได้รับเต็มๆ เลยนะคะ, เรื่องแง่คิด, เรื่องวิธีการใช้ชีวิตอย่างมี
81 ความสุข, และเรื่องของการให้นั่นเอง, นี่คือนี่ที่เราภาคภูมิใจและพรารวดมากใน
82 วันนี้, ขอบคุณมากเลยนะคะ, สำหรับศาสตราจารย์นายแพทย์ธีระวัฒน์ เหมะจุธา,
83 ขอบคุณมากค่ะ.

เรื่องที่ 7: รักแท้หรือแค่ความหวัง (ตอนที่ 3)

เวลา 1.36 นาที

แหล่งที่มา:

<https://www.youtube.com/watch?v=9qOJnrJ9kqk&list=PLz0INQ7Wmry9t3hVQI6lvW117rQKotOsI&index=3>

สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2560

- 1 เดฟ: Congratulations ครับ.
- 2 ซี: ขอบคุณมากนะคะ, คุณเซฟ, อาหารคุณอร่อยเนอะ, มีแต่คนชมเยอะเยอะเลย.
- 3 เดฟ: คนอื่นชมนี้, ผมไม่สนใจหรอกครับ, ถ้าคุณชิมนี้สิ, ผมจะปลื้มเลยแหละ.

- 4 ซี: แหม! วันนี้อชีวันนึ่งก็แล้วกันนะคะ, สาว ๆ ในงานเยอะเลย, คุณไปคุยกับคนอื่นก็ได้ นะคะ.
- 5 เดฟ: แล้วใครว่าผมคุยกับคุณคนเดียวล่ะ.
- 6 ซี: รู้ณะ, ฉันทะรู้ณิสัยคุณดี.
- 7 เดฟ: (หัวเราะ) จะว่าไปแล้ว (.) วันนี้เห็นนางแบบใหม่อยู่คนหนึ่งครับ คนที่เดินชุด finale, เค้าคือ...?
- 8 ซี: อ้อ, เคทนะเหรอคะ?
- 9 เดฟ: เคท?
- 10 ซี: สเป็คคุณล่ะสิ?
- 11 เดฟ: สวยนะ, ดูดีมาก ๆ เลยครับ, (ยิ้ม) นี่คุณ jealous เหมอครับ?
- 12 ซี: (ส่ายหน้า) ไม่.

เรื่องที่ 8: ทหารถามตำรวจ

ความยาว 5:41 นาที

แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=eWTEfIQHFno>

สืบค้นเมื่อ 25 มี.ค. 2558

พล.ต.วิจักขณ์ สิริบรรสพ ผบ.จทบ. น่าน สอบถาม ผกก. อำเภอเชียงกลาง จ.น่าน หลังจากได้นำกำลังทหารไปตรวจจับไม้เถื่อน อาวุธปืน หวายเถื่อน และการพนันที่บ้าน ด.ต.ศร (นามสมมติ) ที่ อ.เชียงกลาง จ.น่าน เมื่อวันที่ 16 มิถุนายน 2557

ผบ.จทบ.: พล.ต.วิจักขณ์ สิริบรรสพ

ทหาร 1: ทหารผู้ติดตามคนที่ 1

ทหาร 2: ทหารผู้ติดตามคนที่ 2

ผกก.: ผู้กำกับการตำรวจ อำเภอเชียงกลาง จ.น่าน

พล.ต. วิจักขณ์ สิริบรรสพนั่งที่โต๊ะกับดาบตำรวจตรีศร ส่วน ผกก. อำเภอเชียงกลาง จ.น่าน ซึ่งเป็นผู้บังคับบัญชาของดาบตำรวจตรีศรนั้นยืนอยู่ใกล้ ๆ กัน

- 1 ผบ.จทบ.: แล้วไปรี้อโพงหวาย, ไปรี้อบ่อนทางนุ่นหรือเปล่า? ฮะ? รี้ออร์ทอะ?
- 2 ทหาร 1: ()
- 3 ผบ.จทบ.: เออ, นึกว่ารีบไป, รี้อไปรี้อของก่อน, แล้วรถที่เขาปรับจำนำโพงหวายเนี่ย, ถาม, ต่อ
- 4 หน้านายอำเภอเนี่ย, เขาดูแลท่านเดือนเท่าไร? ถามตรง ๆ (หันไปทางผู้บังคับบัญชา
- 5 ของดาบตำรวจตรีศร) ต้องให้เขาตอบ, เขาเป็นผู้ได้บังคับบัญชา.
- 6 ด.ต.ศร: (ยิ้ม)
- ((นายทหารอีกนายนำเอกสารและหลักฐานที่ได้จากการตรวจจับมาวางบนโต๊ะ))
- 7 ทหาร1: ()
- 8 ด.ต.ศร: เอกสารของป่าไม้อะครับท่าน, ได้ขออนุญาต, =
- 9 ผบ.จทบ.: = ติดต่อรองสมพงศให้มาที่นี่เลย.
- 10 ผกก.: ครับผม, ครับ, ได้ครับ, กำลังมา.
- 11 ผบ.จทบ.: เขาไปดูรี้ออร์ทมาแล้วยัง?
- 12 ด.ต.ศร: ทางนุ่นครับ.
- 13 ผบ.จทบ.: เบิร์ต ๆ, วิทย์บอกลูกน้องค้นแต่ละห้อง, แต่ละห้องเลย, ให้คนเฝ้าอะ, เดินตามด้วย
- 14 อีกคน, คนที่ถือกุญแจมา, เขาเอาปืนมาจำนำก็กระบอก?
- 15 ด.ต.ศร: ปืนจำนำ, 2 นะครับท่าน.
- 16 (): ()
- 17 ผบ.จทบ.: ผู้การมาถึงชั่วโมงนึงแล้วนะ, ยังไม่มีเจ้าหน้าที่มาทำคดีเลย, ต้องมานั่งรอเจ้าของ
- 18 ท้องที่, ที่เขาไม่แจ้งผู้กำกับ นายอำเภอก่อน, เพราะเขารู้ว่าอะไรเป็นอะไรอยู่
- 19 เบื้องหลัง, อะไรเงี้ยนะ, ขยะใต้พรมนะ, เพราะคนที่ร้องเรียนไป, เขาบอกเลย, อย่า
- 20 แจ้งตำรวจก่อน, ถ้าแจ้งก็จะไม่เจออะไร, ก็จะเจอแต่ความสวยงาม, ก็บอกว่าเดิมใคร
- 21 ถึงแตก, ของร้อนอยู่เดิมก็ให้ลอยซะก่อนนะ, ก็ให้โอกาสลอยกันแล้ว, เราไม่ลอย
- 22 กันเองนี่, แต่เรื่องเก่าเราจะพยายามไม่เอามาคิดแล้วนะ, แต่ถ้าบอกให้ลอยแล้วก็ยัง
- 23 ไม่ลอย, ไม่ถอนตัวกันก็ไม่รู้จะว่าไงนะผู้กำกับนะ, ยิ่งผู้กำกับย้อเวลาไปอย่างงี้ มัน
- 24 ไม่ใช่ผลดีต่อผู้กำกับเลยนะ.
- 25 ผกก.: ครับ.
- 26 ผบ.จทบ.: มาจับในท้องที่เราแล้วก็ต้องเอาเจ้าหน้าที่มาสิ, แต่ว่า, เอ๊ย! เนี่ย, จะเป็นใครก็
- 27 แล้วแต่, อย่าเลือกปฏิบัติสิ, เพราะว่ามัน ๆ อะไร, เจอสภาพความเป็นจริงอย่างนี้
- 28 แล้วอะ, ก็ต้องเข้าใจแล้วก็ต้องทำใจนะดาบนะ.
- 29 ด.ต.ศร: ครับ.
- 30 ผบ.จทบ.: ไม่ได้มีใครให้ร้ายอะไรหรอก, ก็เราทำอย่างเงี้ย, ทำวงการนี้เราก็ต้องรู้, สักวันมันก็

- 31 ต้องพลาด, เขาบอกให้ถอนแล้วเราไม่ถอน.
(1.0)
- 32 ผบ.จทบ.: รองสารวัตร, คุณนะต้องโทรไปบอกแจ้งกันหมดแล้ว, นะ, แต่ทำไมถึงไม่มาทำหน้าที่, ในเมื่อมันมีคดี, มีคดีของท่านนายอำเภอ.=
- 33 นายอำเภอ: = ครับ.
- 34 ผบ.จทบ.: ใซ้ใหม่?
- 35 นายอำเภอ: ครับ.
- 36 ผบ.จทบ.: แล้วนี่ถ้ามัน, โอ้โห! ตำบลสุดกู่, อำเภอสุดกู่, หมู่บ้านสุดกู่, ผมไม่ว่าเลย,
37 นี่ตำบลรัชดาใซ้ใหม่?
- 38 ผกก.: โอเค, คงไปที่โนนอะครับ, รีสอร์ท. (หัวเราะ)
- 39 ผบ.จทบ.: ไม่รู้สิ, ก็ตอนนี้ผมมานั่งที่นี้อยู่เป็นชั่วโมงแล้ว, ข้อเท็จจริงอะ, ลูกน้องคุณก็ยังไม่ไฟล์
40 มาสักคนเลยอะ, แม้แต่คุณมานี่, คุณยังไม่เอาเจ้าหน้าที่คุณมาเลย.
- 41 ผกก.: สองศูนย์ก็อยู่ที่นู่นครับผม, ผมให้อยู่ที่โนนชุดนี้ครับ.
- 42 ผบ.จทบ.: (ชี้มือไปที่หลักฐานต่าง ๆ) นี่ทั้งหมด, ไป, ขนไปแล้วไปดูกันที่นู่นเอา, (หันไปทาง
43 ตำรวจ) ไม่ให้ความร่วมมืออะ, ฝากเอากุญแจรถตาบอะไป. (ชี้มือ)
- 44 ทหาร 2: เอากำลังทหารมาช่วย.
- 45 ผบ.จทบ.: เอาไปไว้ที่โนน, เด็ก ๆ เขาจะได้ไม่หนัก, หากุญแจรถพบไหม?
- 46 ทหาร 2: (ยื่นกุญแจให้ดู)

เรื่องที่ 9: อิมเมจ

ความยาว 3:30 นาที

แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=a8wt8p72EGc>

สืบค้นเมื่อ 22 ก.พ. 2558

ผู้สัมภาษณ์ได้สัมภาษณ์อิมเมจหลังจากการประกาศผลผู้ชนะการแข่งขันร้องเพลงรายการ

The Voice Thailand ในวันที่ 14 ธันวาคม 2557

- 1 ผู้สัมภาษณ์: อิมเมจ, สวัสดีครับ.
- 2 อิมเมจ: สวัสดีค่ะ.
- 3 ผู้สัมภาษณ์: หนูรู้ใหม่ว่า, =
- 4 อิมเมจ: = สวัสดีค่ะ.
- 5 ผู้สัมภาษณ์: พี่::=

- 6 อิมเมจ: = สวัสดิ์ค่ะ.
- 7 ผู้สัมภาษณ์: พี่, สวัสดิ์ (ยกมือไหว้)
- 8 อิมเมจ: (หัวเราะ)
- 9 ผู้สัมภาษณ์: หนูรู้ใหม่ว่าตั้งแต่เราเจอกันที่โรงเรียนจนถึงวันนี้, =
- 10 อิมเมจ: = ค่ะ.
- 11 ผู้สัมภาษณ์: มันมี, มันมีความรู้สึกของทีมงาน, และของพี่เนี่ยมากมายที่จะบอกหนูว่า, เฮ้ย! หนู
- 12 ไม่ใช่เด็กธรรมดา.
- 13 อิมเมจ: หนูเป็นเด็กที่สวยมาก, ไข่ไหมคะ? ขอขอบคุณค่ะ. (ยกมือไหว้)
- 14 ผู้สัมภาษณ์: พี่เห็นคนเขาบอก.
- 15 อิมเมจ: (หัวเราะ) เฮ้ย! ไม่ใช่!
- 16 ผู้สัมภาษณ์: นอกจากสวยแล้ว, อิมเมจยังมีความสามารถมากด้วย, เอาจริง ๆ, อิมเมจ, ตั้งแต่วัน
- 17 แรกที่พี่ไปหาหนูที่โรงเรียน, หนูคิดว่าหนูจะเดินมาถึงตรงนี้ไหม, คาดหวังใหม่ว่ามัน
- 18 จะมาถึงรอบ final ถามจริง ๆ เลย.
- 19 อิมเมจ: ไม่, (ส่ายหัว) ไม่เลยอะ, มัน, จริง ๆ, หนูไม่คาดหวังเลย, มัน, ก็เหมือนแบบว่าทุก
- 20 คนมันก็ไม่คาดหวังเหมือนกันไข่ไหม? แต่หนูไม่คาดหวังจริง ๆ นะ, เพราะว่าแบบ,
- 21 มันเกิน, มันเกินฝันแล้ว, โอ้โห! เสียวมากเลย, แต่จริง ๆ มันเกินฝันแล้วอะ.
- 22 ผู้สัมภาษณ์: (หัวเราะ) แต่มันเกินฝันจริง ๆ.
- 23 อิมเมจ: ค่ะ.
- 24 ผู้สัมภาษณ์: เด็กคนหนึ่งจะมาถึงตรงนี้ได้พี่ว่ามันยิ่งใหญ่เพราะว่า, ถ้าเกิดคุณผู้ชมลองคิดดูนะครับ
- 25 ว่า, ถ้าเป็นตัวเองแล้วต้องมายืนเวทีใหญ่ขนาดนี้, ก้กับการที่จะต้องมีส่วนในการ
- 26 control, หนูตื่นตื่นไหมเวลามาอยู่บนเวที?
- 27 อิมเมจ: ตื่นเต้นค่ะ.
- 28 ผู้สัมภาษณ์: ทุกครั้ง?
- 29 อิมเมจ: ทุกครั้ง, คือเคยมีคนบอกว่าถ้าเราไม่ตื่นเต้นนะ, แปลว่าเราทำอะไรสักอย่างผิดอะ,
- 30 มันไม่ถูกต้อง, มันต้องตื่นเต้นอะค่ะ, แล้วมันจะทำให้เรามีแรงที่จะ push แบบข้าม
- 31 ชิดตัวเองได้.
- 32 ผู้สัมภาษณ์: มาพูดถึงประเด็นการประกาศผลเมื่อก้กันดีกว่า, พี่บประกาศเลย, ตี้ง! อิมเมจ!
- 33 แล้วไม่พูดถึงเลขเลขนะ, อิมเมจ, อิมเมจออกมาป๊ีบ, ตี้ง! หนูออกมาอีกคนหนึ่ง,
- 34 ตี้ง! รู้สึกยังไงบ้างครับตอนนั้น, สองคนสุดท้าย?
- 35 อิมเมจ: หนูจะบอกว่าไงดีอะ.
- 36 ผู้สัมภาษณ์: คิดอะไรอยู่, ตอนนั้นคิดอะไรอยู่?

- 37 อิมเมจ: เป็นหมอดูแล้วกัน, เหมือนหนู, หนูก็เดา.
- 38 ผู้สัมภาษณ์: (พยักหน้า)ว่า?
- 39 อิมเมจ: เดาแล้ว, เดาว่าพี่หนุ่ม.
- 40 ผู้สัมภาษณ์: ทำไมในความคิดเราถึงคิดว่าเป็นพี่หนุ่ม? ในขณะที่พี่หนุ่มก็บอกว่าเป็นอิมเมจ.
- 41 อิมเมจ: โห้ย! (ยิ้ม)
- 42 ผู้สัมภาษณ์: อ้าว! จริง ๆ.
- 43 อิมเมจ: ไม่, คือพี่หนุ่ม, แบบว่าเห็นเขาฮา ๆ อะไรอย่างนั้นอะ, แต่แบบเวลาเขาร้องเพลงอะ,
44 คือมันแบบมันรู้สึกจริง ๆ อะ, แล้วมันแบบ, ต้องใช้คำว่ามันกินใจอะ.
- 45 ผู้สัมภาษณ์: อืม.
- 46 อิมเมจ: แล้วแบบว่าถ้าหนูอยู่บ้าน, หนูก็คงโหวตพี่หนุ่ม, แต่พอดีไม่อยู่. (หัวเราะ)
- 47 ผู้สัมภาษณ์: ไฉ่ ๆ อันนี้คือความรู้สึกของเราจริง ๆ?
- 48 อิมเมจ: ใช่ค่ะ.
- 49 ผู้สัมภาษณ์: แต่ว่าถ้าเกิดถามว่าวันนี้หนุ่มร้องเพลงได้กินใจไหม, ก็ต้องตอบว่ากินใจ, แต่หนูไม่,
50 หนูก็ไม่ใช่คนที่ร้องเพลงไม่กินใจนะ, วันนี้ทุกคนก็รู้สึกไปกับหนูกับเพลง, ที่เป็น 2
51 เพลงรวมกันใช่ไหม?
- 52 อิมเมจ: ค่ะ, ใช่.
- 53 ผู้สัมภาษณ์: Stay with Me กับ?
- 54 อิมเมจ: All I Want.
- 55 ผู้สัมภาษณ์: สองเพลงเนี่ย, ทำไมถึง, ทำไม, คำถามที่คำถามสุดท้าย, และผมเชื่อว่าคนหลายคน
56 อยากรู้ทำไมหนูถึงเลือกสองเพลงนี้?
- 57 อิมเมจ: ก็จริง ๆ หนู, ตอนนั้นหนูนั่งกดเปียโนกับพี่แตม, เลือกเพลงกันอยู่อะไรอย่างเงี๊ยะ, แล้วก็
58 แบบพี่แตมก็แบบ, เออ, ชอบเพลง Stay with Me, หนูก็ลองร้อง, แล้วแบบเหมือน
59 เรา, เฮ้ย! คิดว่ามันแบบ, เหมือนแบบว่า, เออ, มันน่าจะมီးอะไรได้อีก, ก็เลยหาเพลง
60 ใส่, แล้วพอดีเลยค่ะ, All I Want ก็คือหนูก็ชอบ, พี่แตมก็ชอบ, ใคร ๆ ก็ชอบ, แล้ว
61 มัน, คอร์ตมันพอดีกันมากเลย.
- 62 ผู้สัมภาษณ์: อือ.
- 63 อิมเมจ: มันเข้ากันได้ก็เลยเอามารวมกัน.
- 64 ผู้สัมภาษณ์: มันเหมือนกับเป็นเรื่องบังเอิญที่มันพอดีจริง ๆ.
- 65 อิมเมจ: (พยักหน้า) ใช่.
- 66 ผู้สัมภาษณ์: แล้วมันก็เพราะมากจริง ๆ.
- 67 อิมเมจ: ขอขอบคุณค่ะ. (ไหว้)

- 68 ผู้สัมภาษณ์: มานี่มาอิมเมจ. (กอดอิมเมจ)
 69 อิมเมจ: (ยิ้ม)
 70 ผู้สัมภาษณ์: ฮ่า! คุณผู้ชมครับ, นี่คืออิมเมจนะครับ, ใครก็ตามที่อยาก follow เธอ นะฮะ, image
 71 swift.
 72 อิมเมจ: 13 (หัวเราะ)
 73 ผู้สัมภาษณ์: (หัวเราะ) ไปตามเธอได้, ต่อจากนี้เราจะได้เห็นอิมเมจตามงานต่าง ๆ เยอะแยะ
 74 มากมายแน่นอน.
 75 อิมเมจ: (พยักหน้า)
 76 ผู้สัมภาษณ์: สู้ ๆ นะ.=
 77 อิมเมจ: = สู้.
 78 ผู้สัมภาษณ์: ถึงแม้จะเรียน, หนูก็ต้องทำงานแล้ว.
 79 อิมเมจ: ค่ะ
 80 ผู้สัมภาษณ์: เพราะหนูคืออิมเมจ The Voice ครับ, นี่! ขอบคุณครับ.
 81 อิมเมจ: ขอบคุณค่ะ.

เรื่องที่ 10: เดอะ วอยซ์ ไทยแลนด์ – เปอตีด ญาดา

เวลา 9:29 นาที

แหล่งที่มา: <https://www.youtube.com/watch?v=oxs4qWKY7xE>

สืบค้นเมื่อ 15 กันยายน 2557

เปอตีดร้องเพลง Good Times ตั้งแต่ นาทีที่ 1 ถึง นาทีที่ 1.50

- 1 คิม: Yeah! That's my girl. (ชูมือ)
- 2 เปอตีด: ขอบคุณค่ะ. (ยิ้มและหัวเราะ)
- 3 โจอี: สวัสดีครับ. ชื่ออะไรครับ?
- 4 เปอตีด: ชื่อเปอตีดค่ะ.
- 5 โจอี: ปะดีด.
- 6 เปอตีด: เปอทีดค่ะ.=
- 7 คิม: = เปอทีด.=
- 8 เปอตีด: = เปอทีด.
- 9 คิม: เล็ก ๆ จี๋ว ๆ ี่เหรอคะ?
- 10 เปอตีด: ใช่มั้ย.

- 11 โจอี้: อ้อ, เปอตีด, แต่เสียงไม่ใช่จั๊ปะดีด.
- 12 คิม: โห! เสียงน้องมัน, เสียงน้องเป็นโซลอะ.
- 13 โจอี้: โซลมาก.
- 14 เปอตีด: มันอยู่ในใจ.
- 15 โจอี้: โอโห!
- 16 คิม: แล้วแหบ ๆ หน้อย ๆ พี่รักมากเลย, เพลงนี้เป็นเพลงที่พี่รักมากเลย, 20 กว่าปีแล้ว,
17 เป็นเพลงของเอ็ดดี้ บริเกิล.
- 18 เปอตีด: ใช่ค่ะ.
- 19 คิม: Good Times.
- 20 สิงโต: แสดงว่าต้องชอบฟังจอร์จ สโตน?
- 21 เปอตีด: ใช่ค่ะ.
- 22 คิม: เออ! ใช่! เสียงเหมือนจอร์จ สโตน.
- 23 สิงโต: ฮะ.
- 24 โจอี้: ไม่รู้จักสักคนเลยเนี่ย.
- 25 สิงโต: (หัวเราะ)
- 26 คิม: (หัวเราะ)
- 27 สิงโต: (ร้องทำนองเพลง) ติว ติว ติว ติว, รู้จักเพลงนี้ปะ?
- 28 เปอตีด: นั่น Single Sister, (ร้องเพลง) Why don't you start and look?=
29 โจอี้: = เดียว ๆ นี่มัน Jukebox game หรือไงวะ? มาเล่นเกมทายเพลง.
30 คิม: เฮ้ย ๆ! น้องเค้าร้องได้.
- 31 โจอี้: มาเล่นเกมทายเพลง.
- 32 คิม: น้องเค้าร้องได้ทุกเพลงอะ.
- 33 โจอี้: โห! เหรอ?
- 34 สิงโต: (ครวญเพลง)
- 35 โจอี้: เมซี เกรย์ได้มัย, เมซี เกรย์?
- 36 เปอตีด: คะ?
- 37 โจอี้: เมซี เกรย์ เคยฟังไหม?
- 38 เปอตีด: ไม่เคย.
- 39 โจอี้: โอโห! นั่นไง, ไม่น่าเลยกู. ((เสียงหัวเราะจากผู้ชมรายการ))
- 40 สิงโต: เอมี ไวน์เฮาส์ละ, เอมี ไวน์เฮาส์?

- 41 เปอตีดี้: (ร้องเพลง) There's sometimes I go out by myself, =
- 42 สิงโต: = ขอยืมกีตาร์หน่อยได้ไหมครับ, ยืมกีตาร์ ๆ ๆ? (ลุกจากเก้าอี้ เดินขึ้นเวทีและรับ
- 43 กีตาร์มาร้องเพลงกับเปอตีดี้) มันเข้ากันไปหมดอะนะ. (เดินลงจากเวทีและส่งกีตาร์
- 44 คืนให้นักดนตรี) ขอขอบคุณมากครับพี่.
- 45 คิม: โห! แม่เจ้า! คุณ! (หันไปทางโจอี้) เสียงนางร้องอะไรก็ได้อะ, รู้จัก Singing Sisters
- 46 ไซไหมคะ?
- 47 เปอตีดี้: ค่ะ.
- 48 คิม: (ร้องเพลง) La la means I love you.=
- 49 เปอตีดี้: = (ร้องเพลง) La la la la la
- 50 คิม: (พยักหน้า)
- 51 โจอี้: ทำไมคนอื่นพูด, คำร้องได้หมดเลยอะ?
- 52 เปอตีดี้: (หัวเราะ)
- 53 คิม: นางเข้าทางพวกเราอะ, เฮียไม่น่าจะเกี่ยวแล้วละงานนี้.
- 54 ก้อง: ถ่ายรูปกันไหม?
- 55 คิม: ถ่ายรูปอีกแล้ว.
- 56 ก้อง: เดี่ยวได้เลยนะ.
- 57 เปอตีดี้: (หัวเราะ)
- 58 ก้อง: ถ่ายรูปกันทั้งครอบครัวเลย.
- 59 คิม: ปีที่แล้วก็ถ่ายรูปครอบครัว. มหาวิทยาลัย
- 60 ก้อง: ตอนที่พี่ coach ให้, ชวนคุณแม่มาด้วยก็ได้. CITY
- 61 เปอตีดี้: (หัวเราะ)
- 62 โจอี้: เดี่ยว ๆ ๆ ! จิล สก็อตได้ไหม, จิล สก็อต?
- 63 เปอตีดี้: ไม่, ไม่, ไม่รู้จักค่ะ. ((เสียงหัวเราะของผู้ชมรายการ))
- 64 คิม: โห! สงสารเฮียอะ.
- 65 โจอี้: ไม่, ไม่, ไม่ต้องสงสารเลย, เพราะว่ามันแหละที่ว่าเด็ด ๆ, ที่ผมพูดมานี้แหละที่น้องเค้า
- 66 ไม่มีโอกาสได้ฟัง.
- 67 คิม: อ้อ.
- 68 โจอี้: เค้าจะต้องได้ฟัง.
- 69 คิม: ได้เรียนรู้ในอีกแนว.
- 70 โจอี้: โอ้โห! เมซี เกรย์, จิล สก็อต.
- 71 เปอตีดี้: อย่างนี้เองค่ะ.

- 72 โจ้: แมรี เจโบรท์?
- 73 เปอตีด: หา? (ทำหน้าง)
- 74 โจ้: แมรี เจโบรท์?
- 75 เปอตีด: ไม่รู้จักค่ะ.
- 76 โจ้: โอ้โฮ! ((เสียงหัวเราะของผู้ชมรายการ)) เจนนีพอร์ คิม, เจนนีพอร์ คิม? ((เสียงหัวเราะของผู้ชมรายการ))
- 77
- 78 ก้อง: นอกจากเพลงสากลแล้ว, เพลงไทยล่ะครับ?
- 79 เปอตีด: เพลงไทยหรือคะ? ก็พอร้องบ้างค่ะ, แต่ว่าอาจจะไม่ได้เยอะมาก, อย่างเช่นจะฟังแต่
- 80 เพลงเก่า ๆ, อย่างเช่นเพลงพี่ปุ๊อะไรอย่างเงี้ย, เพลงรักอะไรอย่างเงี้ยค่ะ, (ร้องเพลง
- 81 ให้กรรมการฟัง)
- 82 คิม: พี่รู้แล้ว, เสียงน้องเหมือนใคร, เสียงน้องเหมือนโจอันนา หวัง, เสียงเพราะมาก, เสียง
- 83 อย่างจ๊เลย.
- 84 เปอตีด: ชอบเหมือนกัน.
- 85 โจ้: รู้จักอีกแล้วหรือ?
- 86 คิม: รู้จัก.
- 87 โจ้: ทำไมใครเอ่ยอะไรมาเค้ารู้จัก?
- 88 คิม: เฮ้ย! มันต้องหาคนที่เสียงคล้าย ๆ เค้า.
- 89 โจ้: ฟรานซิส ยิบ. (หันไปทางเปอตีด) ((เสียงหัวเราะของผู้ชมรายการ))
- 90 คิม: เดี่ยว!
- 91 เปอตีด: สำนึกไหนคะ? (หัวเราะ)
- 92 คิม: ฟรานซิส ยิบ.
- 93 โจ้: ไม่รู้จักอีกแล้วอ๊ะ.
- 94 คิม: คนร้องเพลงเจ้าพ่อเซียงไฮ้ค่ะ, หลองปิง.
- 95 เปอตีด: อ้อ. (ร้องทำนอง)
- 96 โจ้: หลองปิง หลอง, =
- 97 เปอตีด: = อ้อ! ไม่ใช่. (หัวเราะ)
- 98 โจ้: อันนั้นกระปิไร้เทียมทาน.
- 99 เปอตีด: หลองปิง, (หลองเลา.)
- 100 โจ้: (หลองเลา.)
- 101 เปอตีด: ในที่สุด, เราก็มียุเพลงที่รู้จักเหมือนกัน.
- 102 โจ้: มันเหลโ้ว โ้ว ก๊กชุย.

- 103 คิม: (หัวเราะ) โห! เฮีย.
- 104 โจอี้: พี่ก็ทำเป็นตกลงไปอย่างงั้นแหละ, จริง ๆ ก็ชอบครับ, เลยหันมา, แล้วก็อาจจะแบบ
- 105 ไม่ได้ถนัด, (หันไปทางสิงโต) ใครนะ?
- 106 สิงโต: หา? (ทำหน้าง)
- 107 โจอี้: เมื่อกี้ใครบ้างนะ?
- 108 สิงโต: ไม่รู้เลย, คือเค้าไปยาวเลย, คือตอนแรกผมขึ้นไปเล่นกับเค้า, แล้วก็คุยยาวเลย ยาว
- 109 จนผมลืมไปหมดแล้วเนี่ย. ((เสียงหัวเราะของผู้ชมรายการ)) จริง ๆ, ลืมไปเลยว่าเคมี
- 110 มันเข้ากันนะ, คือคนนี่เข้าเลย, เอมี ไวน์เฮาส์, เคมีเข้ากันชัวร์, ไปเล่นบ๊ีบ ๆ ลงมา,
- 111 ไปไหน? =
- 112 โจอี้: = ไปไหนไม่รู้?
- 113 สิงโต: ไปเพลงจีน, เพลงอะไรแล้วก็ไม่รู้, แต่ชอบมากนะครับ.
- 114 โจอี้: ชอบมาก.=
- 115 สิงโต: =ชอบมาก.
- 116 เปอตี้: ชอบคุณมากค่ะ, หนูต้องเลือกแล้วใช่ไหมคะ?
- 117 คิม: เลือกได้เลยค่ะ, จะอยู่ที่ไหน?
- 118 เปอตี้: ความจริงหนูก็เลือกมาจากบ้านแล้วเหมือนกัน.
- 119 โจอี้: จริงหรือ?
- 120 สิงโต: แล้วคิดจะเปลี่ยนใจไหมครับ? หรือว่ายังงี้ก็คนนี่?
- 121 เปอตี้: หนูเป็นคนรักเดียวใจเดียวค่ะ. มหาวิทยาลัย
- 122 สิงโต: อ้อ. CHULALONGKORN UNIVERSITY
- 123 โจอี้: เฮีย! จริงหรือ?
- 124 คิม: เฮีย!
- 125 ก้อง: งั้นก็ไม่มีประโยชน์ที่พวกเราจะพูดอะไร, ผมรอเค้าเลือกเลยแล้วกัน.
- 126 เปอตี้: เลือกเลยใช่ไหมคะ?
- 127 ก้อง: ครับ.
- 128 เปอตี้: ขอเลือก, (.) พี่ใจค่ะ.
- 129 โจอี้: เฮีย! (ตกใจ ลูกขึ้นยืน)
- 130 คิม: (หัวเราะ) สัมหล่น.
- 131 โจอี้: กำลังจะพูดเลย.
- 132 เปอตี้: หวัง, หวังว่าจะมีเพลงอีกเยอะให้หนูร้องนะค่ะ.
- 133 โจอี้: ยินดีมากครับผม, ชอบคุณมาก ๆ.

- 134 สิ่งโต: (ทำหน้าผิตหวัง)
135 คิม: โอ้. (หันไปทางสิ่งโต)
136 โจอี้: อยากพูดว่า, ทรงอย่างน้อยจะไม่เลือกพี่แน่ ๆ อะโรอย่างจี้.

ภาคผนวก ข
บทสนทนาในชีวิตประจำวัน

บทสนทนาที่ 1

- 1 พล: รีบกินข้าวเร็ว ๆ สิลูก, จะได้ไปโรงเรียน.
- 2 ดล: ไม่.
- 3 พล: ทำไมไม่ล่ะลูก?
- 4 ดล: หนูไม่อยากไปโรงเรียน.

บทสนทนาที่ 2

- 1 กุ้ง: พ่อเธอยังสุขภาพดีไหม?
- 2 มน: ไม่สู้มานานแล้ว, เลิกสูบตั้งแต่เป็นโรคหัวใจแล้วล่ะ.
- 3 กุ้ง: ดีแล้วล่ะ, นี่เรายังนึกว่าพ่อเธอสุขภาพดีหนักเหมือนเก่าซะอีก.

บทสนทนาที่ 3

- 1 หมอ: วิธีหนึ่งในการป้องกันโรคกรดไหลย้อนคือไม่ใส่เสื้อผ้าคับรัดเอวมากเกินไป, ไม่กินของทอด,
- 2 ของมัน, อาหารรสจัด.
- 3 คนไข้: ครับ.

บทสนทนาที่ 4

- 1 ภูมิ: แหม! วันนี้อาร์มีเล่นไม่ดีเลย.
- 2 นพ: ไม่, มันไม่มีตัวเชื่อมระหว่างกึ่งกลางกับกึ่งหน้าใจ.
- 3 ภูมิ: ส่งลูกยังงี้ก็ไม่ทะเลาะมาถึงกึ่งหน้า, เซียร์เหนียวเลยแบบนี้.
- 4 นพ: ฝ่ายโน้นก็ดันคุมเกมดีอีก, ดักลูกได้หมดอีก.
- 5 ภูมิ: ไม่, แล้วเมื่อไหร่ก็มึงคลอสุดสำหรับลากลูกมาได้, แต่ดันล้มหน้าเขตโทษซะนี่, เซ็งโว้ย!

บทสนทนาที่ 5

- 1 มน: เฮ้ย! มอเตอร์ไซค์ฝ่าไฟแดงมาเฉยเลย.
- 2 นพ: ตรงนี้เป็นแบบนี้ประจำ, คนไม่ชอบทำตามกฎจราจร, เจอไฟแดงก็ฝ่าไฟแดง, เจอที่
- 3 ห้ามกลับรถก็กลับ.
- 4 มน: น่ากลัวอะแบบนี้.

บทสนทนาที่ 6

- 1 พล: ไปวิ่งด้วยกันไหม?
- 2 มน: ไม่ล่ะ, ชี้เกียจ.
- 3 พล: ออกกำลังบ้างนะ, อย่าเอาแต่นั่งหน้าคอมฯ.
- 4 มน: จ้า.

บทสนทนาที่ 7

ป้อมพยายามลดน้ำหนักด้วยการจำกัดอาหาร แต่พอเห็นป้อมเดินตรงไปที่งานขนมที่อยู่บนโต๊ะกินข้าว

- 1 ปอ: จะทำอะไรนะป้อม (ยิ้ม)
- 2 ป้อม: เปล่า
- 3 ปอ: อย่าบอกนะว่าจะกินขนมนั่น
- 4 ป้อม: เปล่า ไม่ได้มากินขนม มาดม ๆ เหยย ๆ (หัวเราะ)

บทสนทนาที่ 8

- 1 นิล: ไม่ไปกินข้าวด้วยกันเหรอ?
- 2 สน: ไม่ล่ะ, ยังทำรายงานไม่เสร็จเลย.
- 3 นิล: ให้เราซื้อข้าวมาให้ไหม?
- 4 สน: ไม่เป็นไร, ขอขอบคุณมาก.

บทสนทนาที่ 9

- 1 มิน: มินจะไปออสเตรเลีย, พี่นพจะฝากซื้ออะไรหรือเปล่าคะ?
- 2 นพ: ไม่ล่ะ, ขอขอบคุณนะ.

บทสนทนาที่ 10

- 1 ภาพ: พี่บุ่ม, ผมขอติตรถไปด้วยนะ.
- 2 บุ่ม: ไม่.
- 3 ภาพ: นะ ๆ.
- 4 บุ่ม: ไม่.

บทสนทนาที่ 11

- 1 น้ำ: พี่มน, หนูว่าจะไปนั่งสมาธิที่วัดอัมพวันกับเพื่อนนะ.
- 2 มน: ดี ๆ, ไปกับใคร? ก็คน?
- 3 น้ำ: มีนุช, นก, แนน, ต้ม, โอ.
- 4 มน: อ้อ.
- 5 น้ำ: อ้อ, ไม่สิ, มียังด้วย, 7 คน.

บทสนทนาที่ 12

- 1 พล: กินข้าวเร็ว ๆ สิลูก, จะได้ไปโรงเรียน.
- 2 ดล: ไม่, หนูไม่อยากไปโรงเรียน.

บทสนทนาที่ 13

- 1 ฐา: นุก, พี่อ้วนไหม?
- 2 นุก: ไม่ค่ะ.
- 3 ฐา: เอจจริง ๆ, พี่อ้วนหรือเปล่า?
- 4 นุก: ก็:: นิดหน่อยค่ะ.

บทสนทนาที่ 14

นพและนานั่งดูการแข่งขันฟุตบอลด้วยกัน

- 1 นพ: โหย นิดเดียว เลยประตู
- 2 นา: บอลมันโด่ง
- 3 นพ: ไม่ บอลโด่ง เลยไปแล้ว
- 4 นา: หุย เสียตาย

บทสนทนาที่ 15

- 1 กั้น: ทำไมต้องปิดบัง?
- 2 วิ: ไม่ได้ปิด.
- 3 กั้น: แล้วทำไมไม่บอก?
- 4 วิ: ก็จะไม่บอก::
- 5 กั้น: ไม่, แล้วจะบอกตอนไหน?

บทสนทนาที่ 16

- 1 ปอง: ทำไมตำรวจจับคนยิงนักศึกษาไม่ได้สักที?
- 2 ปิง: คนนั้นมันไม่ยอมบอกว่าใครยิงนักศึกษา, ความจริง
- 3 ปอง: [มันเห็นนะ.
ไม่, ก็มันพวกเดียวกันไง, จะบอก
ทำไมล่ะ.

บทสนทนาที่ 17

- 1 มุก: ตกลงจอดรถที่ไหน?
- 2 นิด: น่าจะชั้น 3, ไม่ ๆ, ชั้นที่ประตูเสีย, ชั้น 4.

บทสนทนาที่ 18

- 1 กช: แม่โทรมาพูดเรื่องห้ามหนีเที่ยวกลางคืน, พี่กรฟ้องแม่หรือ.
- 2 กร: เฮ้ย! พี่เปล่าฟ้องนะ.
- 3 กช: ไม่ได้ฟ้องแม่หรือ? หลบตาทำไม?
- 4 กร: เปล่านะ, ไม่เชื่อก็ถามแม่ดูสิ.
- 5 กช: ไม่ต้องถามหรอก, คงตกลงกันไว้แล้วสิ, ดูหน้าพี่ก็รู้แล้ว.

บทสนทนาที่ 19

- 1 มน: เธอแอบกินทุเรียนในตู้เย็นใช่ไหม?
- 2 มด: ชั้นเปล่ากินนะ. (ยิ้ม)
- 3 มน: ทีตอนถามที่ตลาดละก็บอกไม่เอา ๆ, พอลกลับมาบ้านกินหมดทุกที.
- 4 มด: (ยิ้ม)

บทสนทนาที่ 20

- 1 เม่น: นี่, เธอตัดอีกแล้วใช่ไหม? ทำไมไม่ลุกไปตัดที่อื่น?
- 2 มด: ฉันทนเปล่านั้น, เธอตัดเองรีเปล่านั้น?
- 3 เม่น: น่าเกลียดจริง, ก็นั่งกันอยู่ 2 คน, ฉันทนแล้วใครจะตัด.
- 4 มด: (หัวเราะ)

บทสนทนาที่ 21

- 1 กร: ขวนไปดูหนังเรื่องนี้, ไม่ยอมไปดูสักทีนะ, กลัวผีละสิ?
- 2 นา: ฉันทนเปล่านั้น, แค่ไม่อยากดูเรื่องนี้จริง ๆ.
- 3 กร: ไม่ต้องมาแก้ตัวเลย, วันก่อนแค่ได้ยินเสียงหมาหอนยังตกใจจนหน้าซีด.
- 4 นา: เปล่านั้น, ก็บอกแล้วไงว่าไม่อยากดูเฉย ๆ.

บทสนทนาที่ 22

- 1 พล: หนังสือเยอะเกิน, อ่านยังไงไหว.
- 2 นิด: อ่านไปเรื่อย ๆ ก็หมดเอง.
- 3 พล: มันเยอะจริง ๆ นะ, ดูลึ, ขอพักแป๊บนะ.
- 4 นิด: ซี้เกี่ยจละสิ?
- 5 พล: เปล่าซี้เกี่ยจนะ, ขอพักสายตาแป๊บนึง.

บทสนทนาที่ 23

- 1 นา: จะเอาน้ำอะไรคะ?
- 2 นพ: ไม่ล่ะ, ขอขอบคุณครับ.

บทสนทนาที่ 24

- 1 นพ: ภาพพูดอะไรเกี่ยวกับพีคิมบ้าง?
- 2 นา: ไม่นีคะ.

บทสนทนาที่ 25

- 1 นิด: เธอไปรีบไปส่งนุชบ่อย ๆ แบบนี้, แอบคิดอะไรกับเขาหรือเปล่า?
- 2 พล: เปล่า, ก็บ้านไปทางเดียวกัน, ก็ให้ติดรถไปด้วย.

บทสนทนาที่ 26

- 1 ลูก: หนูรักแม่นะ.
- 2 แม่: มาอ่อนแบบนี้, จะเอาอะไรหรือเปล่า?
- 3 ลูก: เปล่าค่ะ.

บทสนทนาที่ 27

- 1 ภรรยา: คุณเป็นอะไรคะ?
- 2สามี: เปล่านี.

บทสนทนาที่ 28

- 1 นพ: ทำหน้าบึ้งแบบนี้สงสัยจะงอน.
- 2 นา: เปล่า.
- 3 นพ: เปล่าอะไร, ก็เห็นอยู่ว่าอยู่ดี ๆ ก็หน้างอ, ไม่พูดไม่จา.
- 4 นา: เปล่า, ไปอาบน้ำก่อนนะ.

บทสนทนาที่ 29

- 1 นิด: ผู้ชายคนนั้นมีพร้อมทุกอย่าง, ทั้งหน้าที่การงาน, ครอบครัวที่น่ารัก, ดูเฟิน ๆ เหมือนจะรักลูก
- 2 เมียมมาก, แต่เปล่าหรอกนะ, เขารักแค่ตัวเองเท่านั้น, เชื้อไหม, เขานอกใจเมียตั้งแต่หลัง
- 3 แต่งงานใหม่ ๆ มาจนถึงตอนนี้.
- 4 โอ: นึกไม่ถึงเลย.

บทสนทนาที่ 30

- 1 แม่: เล่นเกมอยู่ละสิลูกฉัน. (ยิ้ม)
- 2 ลูก: เปล่าแม่, นี่ ๆ, มาดูหน้าจอกอมฯ เลย.

บทสนทนาที่ 31

- 1 ตำรวจ: โกงเงินไปเยอะขนาดนี้, เอาไปไหนหมด?
- 2 ผู้ต้องหา: ไม่ครับ, ผมไม่ได้โกง.

บทสนทนาที่ 32

- 1 นา: นาไม่เคยไว้ใจพวกสื่ออัทโนมิตินี้เลย, เวลาลงจากรถไปเปิดประตูบ้าน, นาไม่เคยปิดประตู
- 2 สนิทเลย, กลัวมันเป็นแบบนี้แหละ [หรือว่า:]
- 3 นพ: [ไม่ ๆ, แล้วทำไมเพิ่งมาเป็นอะ? เมื่อก่อนก็ไม่เคยเป็น,
- 4 งง.

บทสนทนาที่ 33

- 1 ปีก: พี่ว่ากระบี่นี่นำไปเทียวนะ, น้ำทะเลสีสวยมาก, [พี่อยากไป
- 2 ทิว: [ไม่ ๆ, นี่มาดูอันนี้สิ, ทะเลตรงก็สวยนะ,
- 3 ไปตรังก่อนมั๊ย?

บทสนทนาที่ 34

- 1 กี: ซ้อมัยพีน้า, สวย ๆ ทั้งนั้นเลย.
- 2 นา: (3.0)
- 3 กี: พี่ชอบกระบองเพชรไม่ใช่เหรอ?
- 4 นา: เปล่านี้.
- 5 กี: อ้าว, ก็หนูเห็นพี่มีตั้งหลายต้น.
- 6 นา: ที่เห็นว่าเยอะเต็มบ้านนั้นเพื่อนเอามาฝากทั้งนั้น.

บทสนทนาที่ 35

- 1 ชาย: (ปล่อยมือข้างหนึ่งที่จับเสา ทำท่าจะทิ้งตัวลงมา)
- 2 แม่: ไม่, ไม่นะลูก.

บทสนทนาที่ 36

- 1 แก้ว: แกล้งน้องอีกแล้วหรือลูก?
- 2 ก้าน: ผมเปล่าแกล้งน้องนะแม่, อยู่ ๆ น้องก็ร้องกรี๊ดขึ้นมา.

บทสนทนาที่ 37

- 1 พ่อ: อิคคิว, วันนี้ไปเล่นทรายมาหรือเปล่า?
- 2 ลูก: เปล่า.
- 3 พ่อ: พ่อถามอีกทีนะว่าวันนี้ไปเล่นทรายหรือเปล่า?
- 4 ลูก: เปล่า.

บทสนทนาที่ 38

- 1 เมฆ: แอบกินช็อคโกแลตของพี่อีกแล้วละสิ?
- 2 ม่อน: เปล่านะ ↑

บทสนทนาที่ 39

- 1 มน: นี, นั่งห่าง ๆ หน่อยก็ได้, เดี่ยวฉันติดหวัด.
- 2 นิด: ฉันเปล่าเป็นหวัดนะยะ, เป็นแค่ภูมิแพ้เอง, แหม, ทำเป็นรังเกียจ.

บทสนทนาที่ 40

- 1 เม่น: เฮ้ย! ถอดรองเท้าวางไว้เมื่อกี้, หายไปไหนวะ? (มองหน้ามด)
- 2 มด: อ้าว ๆ! เปล่านะเว้ย, ก็เดินมาด้วยกัน.
- 3 เม่น: (มองหน้าพลด้วยความสงสัย)
- 4 พล: กูก็เปล่านะ, มึงอย่ามามอง, คราวนี้กูไม่ได้เอาไป.

บทสนทนาที่ 41

- 1 นพ: ถามนิดยัง, ทำไมตัดสินใจอะไรแบบนั้น, ไม่ยอมปรึกษาใครเลย.
- 2 นุช: นิดไม่พูดความจริง, เราก้ไม่มีทางรู้หรือว่าเขาลาออกจากงานทำไม.

บทสนทนาที่ 42

- 1 ลูก: บางทีก็ไม่ว่างจะเรียนไปทำไมนักศึกษา, หนูท้อจนไม่รู้จะท้อยังไงแล้ว.
- 2 แม่: ลูกต้องไม่ท้อนะ, ปัญหาไม่ว่างฝึกสมองและแก้ไขนะลูก.

บทสนทนาที่ 43

- 1 ป๋อง: ดูข่าวทรงกลดไหม? หลักฐานการยกยอกเงินมัดตัวขนาดนี้, น่าจะไม่รอดนะ.
- 2 วิทย์: ทรงกลดน่าจะรอดหรอก, แต่นายใหญ่มันคงรอด.

บทสนทนาที่ 44

- 1 เกด: ตอนนี้อย่างไม่เลิกประชุมเลย, เกดคงจะไปไม่ทันกินมือเที่ยงกับหนึ่งแล้วละ, หนึ่งกินไปก่อน
- 2 นะ.
- 3 หนึ่ง: โอเคจ้ะ, ไม่เป็นไร, ไว้วันหลังค่อยกินข้าวด้วยกันนะ.

บทสนทนาที่ 45

- 1 แก้ว: ไม่ค่อยเห็นแอมเลยนะช่วงนี้, เขาหายไปไหนเหรอ?
- 2 ดิน: เขาคงจะไม่เรียนต่อแล้วละ, ได้ข่าวว่าไม่มาพบครูเลย.

บทสนทนาที่ 46

- 1 แก้ว: พอยังไม่ไปหาหมอเลย.
- 2 แก้ว: ไม่เป็นไร, เดี่ยวพี่พาพ่อไปโรงพยาบาลเอง.

บทสนทนาที่ 47

- 1 ครู: ใครบอกครูได้บ้างว่าใครเป็นต้นฉบับให้เพื่อนลอกงาน?
- 2 นักเรียน: (7.0)
- 3 ครู: ครูจะไม่โกรธถ้าเธอพูดความจริง.

บทสนทนาที่ 48

- 1 กิ๊ก: โห! ฉันทโธหาเธอจนมือจะหงิกแล้ว, ไม่รับสายเลย.
- 2 นุ่ม: ขอโทษทีนะ, ข้างบ้านเปิดเพลงเสียงดังมาก, ฉันทบไม่ได้ยินเสียงโทรศัพท์เลย.

บทสนทนาที่ 49

- 1 นุช: ตกลงเธอลาพักร้อนได้ไหม? ต้องรีบจองตั๋วแล้วนะ.
- 2 นิด: มีคนขอลาพักร้อนหลายคนจนฉันชักไม่มั่นใจแล้วสิว่าเขาจะให้ฉันลาอีกไหม.

บทสนทนาที่ 50

- 1 มด: แม่ครัวคนนั้นมักไม่ทำตามที่คุณสั่ง.
- 2 เม่น: ใช่, แกล้งถามว่าเอาพริกกี่เม็ด, พอฉันบอกว่า 2 เม็ด, แกล้งหยิบมาเป็นกำเหมือนเดิม
- 3 แหละ, แล้วจะถามเพื่อ?

บทสนทนาที่ 51

- 1 มน: ต้องจ่ายเงินเลยไหมคะ?
- 2 แม่ค้า: ลูกค้ายังไม่ต้องจ่ายเงินนะคะ, รอของมาถึงก่อนก็ได้ค่ะ.
- 3 มน: อ้อ, ค่ะ. แล้วของจะมาจากจีนวันไหนคะ?

บทสนทนาที่ 52

- 1 นพ: เดือนหน้าพาแม่ไปเที่ยวไหนดี?
- 2 นา: พาแม่ไปเที่ยวปราสาทเขาพนมรุ้งกันไหม? แม่น่าจะยังไม่เคยไป.

บทสนทนาที่ 53

- 1 พุก: พี่นา, หยุดได้ยัง? เหนื่อยแล้วนะ.
- 2 นา: โถ! พี่ให้ซ่อมตุ๊กไม้ที่ที่ก๊บบ่นซะแล้ว, ใช้อ้วนเอ๊ย! (ยิ้ม)

บทสนทนาที่ 54

- 1 พุก: แม่ครับ, พุกไม่ได้เอาหนังสือวิชาภาษาไทยมาอ่ะครับ.
- 2 นุช: ขับรถมาตั้งไกลแล้ว, เพิ่งบอกแม่ว่าเอาหนังสือมาไม่ครบ.

บทสนทนาที่ 55

- 1 ลพ: เธอหายไปห้องน้ำนานจัง, ถามจริง ๆ เอะ, แอบไปคูโปยซื้อสบู่เหรอ?
- 2 นิล: เปล่า.

บทสนทนาที่ 56

- 1 พล: ลืมกุญแจบ้านอีกล่ะสิ?
- 2 พิณ: เปล่าจ้ะ, ใครบอกว่าลืมกุญแจบ้าน, เค้ลืมกุญแจรถต่างหาก. (หัวเราะ)

บทสนทนาที่ 57

- 1 ปอ: ไหนบอกว่าจะลดน้ำหนัก, นี่แอบไปกินอะไรมาแน่ ๆ เลยใช่ไหม?
- 2 ปีม: เปล่าสักหน่อย.
- 3 ปอ: จะเชื่อดีไหมนี่. (ยิ้ม)

บทสนทนาที่ 58

- 1 พล: นี่สูบบุหรี่อีกแล้วเหรอ?
- 2 ยศ: เปล่า.
- 3 พล: ทำไมได้กลิ่นบุหรี่, สูบก็บอกว่าสูบลี.
- 4 ยศ: เปล่า, ถ้าไม่มีอะไรก็ออกไปได้แล้ว, คนจะทำงาน.

บทสนทนาที่ 59

- 1 มด: เป็นไง? สอบผ่านมั๊ย?
- 2 ดา: ผ่านค่ะ, โลงเลย.
- 3 มด: ผ่านหมดทั้งห้องมั๊ย?
- 4 ดา: ก็ไม่ทั้งหมดหรอกค่ะ, มีคนตกด้วย, แต่ครูให้โอกาสสอบใหม่อีกรอบ.

บทสนทนาที่ 59

- 1 นวล: ดูลี! มีแต่ข่าววัยรุ่นชิงปลวเมือง, วัยรุ่นปาหินจนคนตายด้วย.
- 2 พล: มันโหดมาแบบไหนกันนะ? ทำไมชอบทำตัวไม่ดี? ชอบทำร้ายคนอื่นเพื่อความสนุก.
- 3 นวล: พ่อแม่สมัยนี้ไม่สอนเรื่องบาปบุญและศีลธรรมกันแล้ว.

บทสนทนาที่ 60

- 1 ยศ: เรียนกฎหมาย, ติดตามข่าวการเมืองเยอะ, รู้เรื่องการเมืองเยอะ, จะไปเป็นนักการเมืองแบบ
- 2 พ่อหรือ?
- 3 นา: หนูไม่ใช่นักการเมืองแบบพ่อแน่ ๆ

บทสนทนาที่ 61

- 1 มุก: จะไปตลาดด้วยกันไหมมด?
- 2 มด: ไม่ล่ะ, ชี้เกียจ.

บทสนทนาที่ 62

- 1 มน: วันนี้เอาทุเรียนอีกไหม?
- 2 นา: ไม่เอาอะ เปื้อนแล้ว

บทสนทนาที่ 63

- 1 พล: ไปวิ่งกันไหม?
- 2 มน: ไม่ไปดีกว่า, ชี้เกียจ.

บทสนทนาที่ 64

- 1 มน: วันนี้ได้โทรหาช่างล้างแอร์ไหมคะ?
- 2 พล: ไม่ได้โทรเลย, ติดประชุมทั้งวัน.

บทสนทนาที่ 65

- 1 แม่: ไม่ซื้อแล้วนะคะลูก, ของเล่นเยอะแยะเต็มบ้านเลย.
- 2 ลูก: (หันมามองหน้าแม่ ตาละห้อย) ค่ะ.

บทสนทนาที่ 66

- 1 ลูก: (ปีนเก้าอี้ในร้านอาหาร)
- 2 แม่: ไม่ชมนะคะลูก นี่ร้านอาหาร ไม่ใช่บ้านเรานะคะลูก.

บทสนทนาที่ 67

- 1 นิด: วันนี้น้องปิ่นเป็นไงบ้างคะ?
- 2 วา: น้องปิ่นช่นมาก, เอามือแห่บ่อปลาออกสการ์, ปลาไม่จับนิ้วขาดก็บุญแล้ว.

บทสนทนาที่ 68

- 1 นพ: แม่ยังไม่อ่านไลน์อีกหรือ?
- 2 นา: แม่อ่านข้อความแล้ว, แต่ไม่พิมพ์ตอบมา.
- 3 นพ: จังเตี้ยวค่อยโทรไปถามแม่ก็ได้, อาจจะทำลางยุ่งอยู่.

บทสนทนาที่ 69

- 1 ปู่: เดี่ยวเรารีบกลับกันเลยดีกว่านะคะ, เดี่ยวรถติด.
- 2 แม่: ปู่ไม่กราบลาคุณยายก่อนหรือ?
- 3 ปู่: ไปสิคะ, แต่ขอเอาของขึ้นรถให้เรียบร้อยก่อน.

บทสนทนาที่ 70

- 1 น้ำ: หลวงพ่อคะ, ทำไมเราต้องเดินจงกรมด้วยคะ?
- 2 พระ: ถ้านั่งสมาธิโดยไม่เดินจงกรม, อาจทำให้ฟุ้งซ่านได้ง่าย ๆ.

บทสนทนาที่ 71

- 1 น้ำ: ตอนนี้เธอไม่เดินอ่านหนังสือเหมือนตอนอยู่โรงเรียนแล้วใช่ไหม?
- 2 ต่อ: ไม่แล้ว.
- 3 ย้ง: เออ! ไม่เดินอ่านหนังสือ, แต่เดินเล่นโทรศัพท์แทน.

บทสนทนาที่ 72

- 1 โอ้: งานเลี้ยงเมื่อวานเป็นไงบ้าง?
- 2 ต้ม: สนุกมาก, ดีมาก, เธออยากไม่มาตึก, ขนมนอร่อย ๆ ทั้งนั้นเลย.

บทสนทนาที่ 73

- 1 นพ: ทำอะไรอยู่? ยุ่งอยู่รีเปล่า?
- 2 นา: เปล่า ๆ, มีอะไรหรือ?
- 3 นพ: ช่วยแปลงงานหน้านี้ให้หน่อยได้มั๊ย?
- 4 นา: ได้สิ, แต่ขอเก็บหนังสือพวกนี้ก่อนนะ.

บทสนทนาที่ 74

- 1 บุ้ง: ทำอะไรอยู่หรือ, พี่นา?
- 2 นา: เปล่าจ๊ะ, พี่แค่พับถุงพลาสติกพวกนี้เก็บใส่ตะกร้านะ, บุ้งมีอะไรหรือเปล่า?
- 3 บุ้ง: เปล่าค่ะ, หนูจะชวนพี่นากินข้าวเที่ยงด้วยกัน.
- 4 นา: เออสิ. พี่ทำเสร็จพอดีเลย.

บทสนทนาที่ 75

- 1 มด: ราคาน้ำมันขึ้นอีกแล้วนะ
- 2 มุก: ไม่!

บทสนทนาที่ 76

- 1 ตวง: ถ้าต้องการสูบบุหรี่, ที่นี้มีบริเวณที่จัดไว้ให้สูบบุหรี่ด้วยนะคะ.
- 2 ภพ: อ้อ, ผมไม่สูบบุหรี่ครับ, ขอขอบคุณครับ.

บทสนทนาที่ 77

- 1 อุ้ม: นิลเห็นแว่นตาที่ไหน?
- 2 นิล: ไม่เห็นค่ะ.

ภาคผนวก ค
ข้อความในชีวิตประจำวัน

1. โตะไปไม่โกง
2. ถ้าไม่สนใจว่าใครจะเป็นจะตายก็ไม่ต้องมาถามอะไร
3. คนที่นี้ไม่จับปลาพลวงเพราะเชื่อว่าเป็นปลาคัดดีสิทธิ์ประจำถ้ำ
4. เขาไม่กินเนื้อวัว เขาบอกว่ามันย่อยยาก
5. เราไม่กินของหวาน ก็ได้แปลว่ากินไม่ได้
6. เขาไม่เรียนภาษาจีน แต่เลือกลงทะเบียนเรียนภาษาอื่นแทน
7. เขาไม่รู้สึกรบกวนเพราะมีเสื้อกันหนาวที่แม่ซื้อให้
8. เรื่องนี้ไม่เป็นความจริง รัฐบาลไม่ได้จะขึ้นภาษีรถยนต์เก่า อย่าไปเชื่อข่าวลือ
9. นักศึกษาไม่ต้องส่งเอกสารมาให้ครูก็ได้ค่ะ ส่งไฟล์มาทางอีเมลที่ครูบอกไว้ก็พอ
10. พ่อกับแม่ไม่จำเป็นต้องพูดหยาบ แค่มองตาก็มารู้แล้วว่าชอบหรือไม่ชอบ
11. จริง ๆ เธอก็ไม่ควรปล่อยปละละเลยลูกตั้งแต่แรก
12. ทำผิดหลายคดี ไม่น่าให้มันประกันตัวเลยนะ คอยดู เตียวมันหนีอีก
13. ลูกของพี่ตาประสบอุบัติเหตุค่ะ แกละไม่ได้เป็นนักบินอย่างที่ฝัน
14. รัฐบาลไม่ได้ลงมาดูเลยว่าคนในท้องถิ่นเดือดร้อนขนาดไหน
15. แม่ไม่เคยโกรธลูกเลยสักครั้ง
16. ฉันทยังไม่เคยไปเที่ยวสุรินทร์เลยสักครั้งเขาไม่ค่อยออกกำลังกาย เลยป่วยบ่อย
17. เราไม่ค่อยอยากไปเดินแถวนั้น เห็นข่าวฉกชิงวิ่งราวบ่อย
18. ดวงไม่ค่อยเอางานไปให้ครูดู แบบนี้จะมีความก้าวหน้าได้อย่างไร
19. ผู้ต้องหาสารภาพว่าได้ขโมยเงินของร้านไปเพราะไม่สามารถหาเงินไปใช้หนี้ได้ทัน
20. เส้นเลือดหัวใจตีบจนกล้ามเนื้อหัวใจขาดเลือด หัวใจไม่สามารถจะสูบฉีดเลือดได้
21. ภาวะหัวใจวายอาจเกิดจากการที่กล้ามเนื้อหัวใจตาย
22. พี่นุชคงไม่ไปงานเลี้ยงคืนวันศุกร์ เห็นแกบอกว่าอยากกลับบ้านไปหาลูกมากกว่า
23. พี่นุชอาจไม่ไปงานศพคืนนี้
24. หวยออกกิ่งหวด ก็ไม่ถูกอยู่ดีแหละ

25. เด็กเดี๋ยวนี้มักไม่เชื่อฟังครู
26. พี่วีคงไม่สามารถกลับมาทำงานได้อีก
27. ดูท่าแล้ว พ่อแม่บ้านนี้คงไม่เคยรู้ว่าอยู่นอกบ้านลูกเกอร์ขนาดไหน
28. ถ้าเรียนจบก็คงไม่ต้องห่วงแล้วละ
29. เงินเดือนเราสองคนรวมกันยังไม่ค่อยจะพอจ่ายเลย
30. พี่นิตเอาใจลูกมากไป วัน ๆ แทบไม่ต้องช่วยทำงานบ้านเลย
31. ทำแต่งงานจนแทบไม่ได้ไปไหน เหนื่อยอะ
32. คนมักไม่ค่อยเชื่อเวลาเวลาผมพูด ก็เลยโดนหลอก ผมไม่หลอกนะ แต่ไม่เชื่อผม
33. คนมีเงินมักไม่ต้องติดคุก ที่นอนคุกคือคนจนอย่างพวกผม
34. พกร่มไปด้วย แต่อาจไม่ต้องใช้ เอาไปเผื่อ ๆ
35. เขาไม่ได้ขับรถอยู่ เห็นไหม
36. เขาไม่ได้วิ่งอยู่ค่ะ
37. เขาไม่ได้อ่านหนังสือไปจนถึงเที่ยงคืนหรอก สามทุ่มก็หลับแล้ว
38. เขาไม่ได้กินเอากินเอาจนจุก แค่กินเอาอิมอะนะ (หัวเราะ)
39. ดู ๆ ใช้อั้วตัวเล็กเดิน เขาไม่หันมามองพ่อแม่เลยนะ
40. ได้ข่าวว่าเขาไม่ไปเรียนหลายวันแล้ว
41. ทำไมเขาไม่มารับเอกสารคะ
42. ช้ามถนนไม่ดูเลย รถไม่ชนตายก็ดีแล้ว
43. เมฆขนาดนี้ ไม่ชนคนตายก็บุญแล้ว
44. วันนี้ไม่เห็นพี่นิตออกไปวิ่ง
45. พวกเราไม่ได้ยินเธอร้องเพลงนานแล้วนะ
46. ลูกสาวเธอยังไม่หยุดร้องไห้เลย
47. ไม่ต้องห่วง หนูไม่ลืมทำรายงานแน่นอน
48. ยังไม่เริ่มทำวิทยานิพนธ์เลย
49. ลองฟังเสียงในคลิปแล้ว พูดไม่เหมือนคุณพนมเลย
50. อุ้มวิ่งไม่เก่งเท่าอัน
51. ทำตัวไม่เป็นกุลสตรี
52. ไม่ย้อนกลับไปทางเดิม
53. เพราะกลัวผีไง เลยไม่พายเรือผ่านไปทางนั้น

54. ไม่ขึ้นมาคุยกันก่อนหรือ
55. ไม่ย้อนกลับไปทางเดิม
56. เพราะกลัวผีไง เลยไม่พายเรือผ่านไปทางนั้น
57. ไม่ขึ้นมาคุยกันก่อนหรือ
58. วันนี้ผมไม่ไปทำงานนะ
59. เขาคือนักบิน
60. เขาไม่เรียนหนังสือ

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางรุจิรา (สุวรรณน้อย) บำรุงกาญจน์ เกิดวันที่ 13 ตุลาคม 2516 ที่อำเภอเมือง จังหวัด นครศรีธรรมราช สำเร็จการศึกษาปริญญาตรีศิลปศาสตรบัณฑิต เกียรตินิยมอันดับสอง สาขาวิชา ภาษาอังกฤษ ภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในปีการศึกษา 2538 สำเร็จการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2542 และได้เข้าศึกษาต่อในระดับอักษรศาสตรดุษฎี บัณฑิต สาขาวิชาภาษาศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2554

